श्री
प्रस्तावना.

विग्रहकोश करण्याचा मुख्य उद्देश असा आहे कीं, संस्कृत शिकलेले व न कणारे लोक या सर्वांस अमरकोशांतील शब्दांचे विग्रह व त्यांचे अर्थ हे ाकर समजावे. ते विग्रहार्थ वैयाकरणाखेरीज पुष्कळ संस्कृत जाणणारे अ ापि त्यांस विग्रह न समजल्यामुळें, पुराणादिग्रंथांचा अर्थ बराबर ध्यानां स फार आयास पडतो एवढेंच नव्हे; तर वैयाकरणाला ही प्रसंगीं शब्दोत्प ख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ त्यांची स्फूर्ति न झाल्यामुळें ग्रंथ लापनेला ःचण पडत्ये ती दूर होऊन आबालवृद्ध संस्कृतेच्छूंला विग्रह समजून शब्दार्थ करतां यावा इतकाच आहे.

रकोशांतीलच सर्व शब्दांचे विग्रह करण्याचें कारण जरि कोश बहुत आहे ः अमरकोश हा त्यांमध्यें सर्वांशीं मुख्य व अभ्यासी लोक तोच प्रथम प भाणि या कोशांतील शब्दांचे विग्रह करण्यास एक रामाश्रमी ह्मणून सर्व शी टीका व दुसरी लिंगसूरिकृत टीका आहे त्या दोनहि टीका अमरांती करण्यास साधन आहेत असें मनांत आणून त्या दोन टीकांच्या आश्र ारे विग्रह केले आहेत. आतां त्या टीकांमध्यें व्याकरणाचा विचार फा ा ग्रंथ विस्ताराच्या भयानें या ग्रंथांत लिहिला नाहीं.

श्रमीवरून विग्रहार्थोपयोग जो होतो तो सर्वांस होत असतो असें ना कीं, तो ग्रंथ पाहण्यास संपूर्ण सिद्धांत कौमुदी ह्मणावी तेव्हां ती टीका मजून विग्रहार्थ समजतात. कौमुदीची माहिती नाहीं अशा मुमुक्षुंनीं ाहिली तथापि स्पष्टपणें विग्रहार्थ समजत नाहींत. या ग्रंथावरून तर चणींत लोकांनीं न पडतां आबालवृद्धांस विग्रह समजतील.

ांत मराठी भाषेनें विग्रहांचे अर्थ काव्य पद्धतीनें लिहिले आहेत तेणें वळ प्राकृत लोकांलाहि संस्कृत शब्द व त्यांची अर्थव्युत्पत्ती हीं सुलभ रूला श्रम दिल्यावांचून समजतील.

कित्येक शब्दांविषयीं अमुक शब्दाचा हा विग्रह केला परंतु या विग्रहापासून हाच अर्थ निष्पन्न होतो हें कशावरून असा संशय उत्पन्न न व्हावा ह्मणून विग्रहा पुढें शब्दोत्पत्तीला मुख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ हे लिहिले आहेत त्या योगानें तो संशय येणार नाहीं.

या ग्रंथाला विग्रहकोश हें नाव देण्याचें कारण हेंच आहे कीं, यांत सर्व शब्दांचे विग्रह दाखविले आहेत. विग्रह ह्मणजे वृत्त्यर्थावबोधक वाक्याचें नाव तीं वाक्यें दोन प्रकारचीं एक लौकिक आणि दुसरें अलौकिक त्यांतून अलौकिक विग्रहवाक्य दाखविण्याचा प्रकार असा आहे कीं, अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासवृत्तिविवक्षाकालीं अक्षर आम् विन्यास सु असें दाखवितात. आणि अक्षराणांविन्यासः अक्षरविन्यासः या वाक्यास लौकिकविग्रहवाक्य ह्मणतात. या दोन वाक्यांमध्यें जें अलौकिक विग्रहवाक्य सांगितलें त्यांत प्रकृतिप्रत्ययांची कुडाकूट व तें साधारणलोकांस अनुपयोगी असें जाणून लौकिकविग्रहवाक्येंच सर्वत्र लिहिलीं आहेत त्यांसेंच विग्रह हें नाम जाणावें.

वृत्ति पांच आहेत समासवृत्ति, एकशेषवृत्ति, तद्धितवृत्ति, सनाद्यंतधातुवृत्ति आणि कृद्वृत्ति त्यांतून अक्षराणां विन्यासः इत्यादि समासाच्या जागीं धातु व त्यांचे अर्थ हे लिहिले नाहींत. कारण अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासविवक्षाकालीं समासवृत्तिवाक्य मात्र लिहिल्यानें अर्थ निर्वाह होऊन धातु आणि त्यांचे अर्थ त्यांची आकांक्षा उत्पन्न होत नाहीं, तर त्यांतील प्रत्येक पदाच्या व्युत्पादनसमयीं मात्र ती उत्पन्न होत्ये; यास्तव तशा स्थलीं मात्र ते लिहिले आहेत.

पितरौ इत्यादिक एकशेषाच्या जागींहि सिद्धनामाचीच एकशेषवृत्ति होत असत्ये ह्मणून अशा स्थलींहि धातु व तदर्थ यांची आकांक्षा नाहीं यास्तव ते लिहिले-नाहींत आणि केवळ पितृशब्द व मातृशब्द या प्रत्येकाच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं ते लिहिले आहेत.

त्याच प्रमाणें दितेरपत्यं दैतेयः इत्यादि तद्धितवृत्तिस्थलींहि सिद्ध दितिशब्द घेउन वृत्त्यर्थावबोधक वाक्य ह्मणजे विग्रह करितात; या कारणानें दितिशब्द व्युत्पादन

कालिक धातूंच्या अपेक्षाप्रमाणें दिले नसे त्याजागीं ती नाहीं ह्मणून ते धातु व तदर्थ हे लिहिले नाहींत.

आतां कृद्वृत्तीच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं धातु व त्यांचे अर्थ त्यांची अत्यावश्यकता पडती यास्तव त्या जागीं धातु व तदर्थ हे दाखविले आहेत. परंतु हा नियम प्रातिहारिकः इत्यादि स्थलीं प्रतिहरणं प्रतिहारः सप्रयोजनमस्य प्रातिहारिकः अशा जागीं अंतर्गत वृत्तीला लागू नाहीं केवळ प्रतिहारशब्दाच्या जागीं तो नियम आहे. व कृद्वृत्तींत सनाद्यंतधातुवृत्ति आहे तेथें मात्र सनाद्यंतधा. व त्यांचे अर्थ हे लिहिले आहेत त्यांचीं उदाहरणें रमंते योगिनो ऽस्मिन्निति रामः पुनः पुनरतिशयेन यजति यजते वा यायजूकः इत्यादि.

आतां स्त्रीप्रत्ययांत जें अजा मृडानी इत्यादि शब्दांचें व्युत्पादन केलें आहे तेथें पूर्वी सांगीतलेल्या वृत्तींपैकीं कोणतीहि वृत्ति संभवत नाहीं, ह्मणजे स्त्रीप्रत्ययांत शब्दास कोणती वृत्ति आहे असें ह्मणतां येत नाहीं यास्तव तेथें मूलभूत प्रातिपदिकांची जी वृत्ति तिचाच अर्थप्रदर्शनानें धातु व तदर्थ यांचा निर्णय प्रायः सिद्ध आहे परंतु अधिक जें स्त्रीत्व त्याचें प्रकाशन करणारा तेथें टाप् ङीप् ऊङ् इत्यादि प्रत्यय मात्र अधिक आहे या करितां त्या शब्दांच्या पुढें स्त्रीप्र. अशी खुणा लिहिली आहे त्यावरून ते शब्द स्त्रीप्रत्ययांत आहेत असें समजेल.

त्या ग्रंथांतील शब्दांचा लिंगनिर्णय करणें तो प्राकृत विग्रहार्थ लिहिले आहेत त्यावरून तो ध्यानांत येता कांकीं, प्राकृत मराठी भाषेंत जे नियम आहेत पुल्लिंगीं तो. स्त्रीलिंगी ती. नपुंसकलिंगीं तें. तेच त्यांत आहेत, तेव्हां त्याविषयीं कांहीं नवीन सांकेतिक चिन्हें करून लिहिलीं नसतीं परंतु हा विचार धात्वर्थापुढें प्रकृतोपयोगी जो शब्दाचा अर्थ लिहिला आहे त्याविषयीं मात्र उपयोगी पडेल; परंतु कित्येक शब्दांचे जे नानार्थ त्याच प्रकृतार्थापुढें लिहिले त्यांचीं लिंगें समजण्या करितां त्या संकेतांची आवश्यकता आहेच यास्तव त्या त्या जागीं तीनहि लिंगांचीं आद्याक्षरें लिहिलीं आहेत ह्म० पुल्लिंगाविषयीं पु. याचप्रमाणें स्त्रीलिं. स्त्री. नपुंसकीं. न. अशावरून त्या त्या अर्थी ते शब्द विद्यमान असतां त्यांचीं लिंगें कोणतीं व विशेष्यनिघ्नस्थलीं विशेष्य

भिन्नशब्दांचें आद्यक्षर· दोन दोन लिंगें तीन तीन लिंगें ज्या शब्दांचीं आहेत त्या त्या श ब्दांपुढें तीं तीं अक्षरें लिहिलीं आहेत त्यांवरून सर्व लिंगनिर्णय करतां येईल·

आतां पूर्वी ज्या पांच वृत्ती सांगितल्या त्यांचे विग्रह लिहिले आहेत, परंतु कोणत्या शब्दाची कोणती वृत्ती हें समजावें ह्मणून स· ए· त· सना· आणि कृ· अशा खुणा लि हिल्या आहेत त्यांवरून कोणत्या शब्दाच्या जागीं कोणती वृत्ति आहे हें समजून येईल· ह्मणजे समासवृत्तिस्थलीं स· याच प्रमाणें पुढच्या जाणाव्या·

आतां पूर्वी ज्या पांच वृत्ती लिहिल्या आहेत त्यांमध्यें समासवृत्ती आणि एकशेषवृत्ति त्या दोन वृत्ति मानण्याचें कारण काय कांकीं, एकशेषस्थलीं समास वृत्ति आहेच ते व्हां वृत्तिद्वय कल्पना व्यर्थ अशी आपाततः शंका येत्ये खरी, परंतु समास आणि एकशेष निखालस भिन्न आहेत· ते असे कीं, समासाला सुबंत पदांची अपेक्षा असत्ये आणि एकशेष सुबुत्पत्तीच्या पूर्वीच द्वंद्वाचा अपवादक होतो; असे विषयभेद आहेत· बरेंतर विशेषभेदप्रदर्शनानें वृत्ति दोन मानल्या पाहिजेत इतकें सिद्ध झालें परंतु एकशेष आ तां द्वंद्वाचा अपवादक असें ह्मणतां येणार नाहीं· कांकीं, भिन्नविषयत्ता येत्ये ह्मणून उत्सर्गापवादांची समान विषयता सर्वत्र पाहिजे ही गोष्ट खरी, परंतु या जागीं एकशेष न झाला तर विभक्त्युत्पत्ति होऊन द्वंद्व होणार· एकशेष तर तों पर्यंत राहातच नाहीं अं तरंगत्वास्तव पूर्वी होतो· तो झाल्यावर मग द्वंद्वाला जीं अनेक विभक्त्यंतें पाहिजेत तीं नाहींत ह्मणून तो होत नाहीं ती द्वंद्वाची अनेक विभक्त्यंतांची सामग्री एकशेषानें नष्ट केली आहे या कारणानें एकशेष हा द्वंद्वाचा अपवादक· अशारीतीनें द्वंद्वापवाद क एकशेष आहे यावरून अपवादक होणार नाहीं अशी शंका उत्पन्न झाली होती ती दूर होत्ये·

आतां बहुधा रामः कृष्णः इत्यादि शब्दस्थलीं जो धात्वर्थ दाखविला आहे तो लो क प्रसिद्ध अर्थाबराबरच आहे या करितां त्या विषयींचा लोकांस बोध होऊन शब्दार्थ निर्वाह यथार्थ होईल हें सांगावयास नको, परंतु कित्येक केवळ रूढ असे शब्द आ हेत तेथें त्यांचा प्रकृति प्रत्ययार्थावरून अर्थ पाहिला असतां तो लोक प्रसिद्ध अर्था पासून फारच दूर पडतो· उदाहरण गौः गच्छतीति गौः गमन करणारा प्राणी असा

अर्थ धात्वर्थानें होतो परंतु गोशब्दाचा लोकप्रसिद्ध अर्थ गाई आहे. पंचजन शब्दाचा व्युत्पत्त्यर्थ पाहिला असतां पंच महाभूतांनीं उत्पन्न करिजेतो तो पंचजन ह्मणजे मनुष्य जातीय पुरुष, अशा स्थलीं केवल विग्रहार्थाकडेसच दृष्टि दिली तर हा शब्द स्त्री पुरुष साधारण व मनुष्य पशु इत्यादि साधारण असा भासतो. असो. असे अनेक शब्द लोकप्रसिद्धार्थाशीं मिळत नाहींत तेथें जें व्युत्पत्ति प्रदर्शन केलें आहे तें आमच्या उद्देशास अनुसरून आहे. लोकप्रसिद्ध अर्थाशीं धात्वर्थ प्रदर्शित अर्थ साम्यता पावत नाहीं ह्मणून तो टांकावा तर तसे शब्द बहुत असल्यानें ग्रंथीं अपूर्णता दोष येईल असें जाणून ते न टांकितां सर्वत्र मूल ग्रंथाप्रमाणें लिहिले आहेत.

या कोशांत ग्रंथ लिहिण्याचा क्रम असा ठेविला आहे कीं, प्रथम मोठ्या अक्षरांनीं शब्द लिहिले ते शब्द अपदंनप्रयुंजीत ह्मणजे अपदाचा प्रयोग करूंनये ह्मणून सुबंत एकवचनीं असून बहुधा प्रथमांत आहेत. क्वचित् पुष्पवंतौ इत्यादि स्थलीं द्विवचनांत. वसवः इत्यादि स्थलीं बहुवचनांत लिहिले आहेत. व त्यां विषयीं द्वि. ब. त्या खुणा लिहिल्या आहेत. आणि ऱ्हस्व दीर्घादि विशेषानें अक्षरानुपूर्वी निराळी होत्ये आणि विग्रहादि ज्यांचे एक असे जे शब्द ते विल्हेवारीत एकत्र लिहून त्यांचे पुढें विग्रहादि लिहून त्यांचे ऱ्हस्वदीर्घादि विशेष दाखविले आहेत. शब्दाच्या पुढें विग्रह त्यांपुढें त्यांचा अर्थ नंतर वृत्तीच्या बोधक खुणा इतकें झाल्यावर पूर्व संकेता प्रमाणें धातु व तदर्थ त्याच्या पुढें शब्दाचा अर्थ व नानार्थ असल्यास ते व लिंग बोधक चिन्हें आणि अंकारांतादि प्रातिपदिकांत असे लिहिले आहेत.

ते प्रातिपदिकांत प्रत्ययोत्पत्ती होऊन कार्यांतरांनीं रूपांतर पावले आणि कर्ता इत्यादि शब्दांच्या अंतीं आकारादिक रूपानें दिसूं लागले तेव्हां मुळचे त्यांचे अंतजे ऋकारादिक ते दृष्टोत्पत्तीस येणार नाहींत ते यावे ह्मणून त्या त्या प्रातिपदिकांचे ते ते अंतीचे वर्ण लिहिले आहेत त्या योगानें अकारांतादि प्रातिपदिकें प्रत्ययोत्पत्तीच्या पूर्वी कोणत्या रीतीचीं होतीं तो निश्चय करतां येईल.

क्वचित् जागीं उपसर्गाच्या बलानें व धातूच्या अनेकार्थत्वानें लौकिक प्रसिद्ध-अर्थ संभाळण्याचा प्रसंगीं त्या दोन हि शास्त्रार्थांचा अवलंब केला आहे. आणि प्र

करणवशात्हि मुख्य धात्वर्थ सोडिला आहे कां कीं, तो सोडिला तरच, सामान्य लोकांसहि शब्दार्थ चांगला कळावा असा जो आमचा उद्देश तो- सिद्धीस जातो.

आतां धातु असा शब्द लिहिण्याचा प्रसंगीं, धा. उदाहरण शब्दाच्या जागीं उ. ह्मणजे या जागीं ह्म. द्विवचन, द्वि. यानें बहुवचन, ब. यानें समजावें. - लिंगाच्या बोधक चिन्हाच्या स्थलीं अ. ही अव्ययाची खुणा धात्वर्थाचे शेवटीं जो असेल तर, अ. यानें अर्थ असें जाणावें आणि लिंगबोधक अक्षरा मागें, अ. असल्या पासून अकारांत व इ. यानें इत्यादि असा अर्थ जाणावा. आणि को. असेल त्याचा कोशांतरीं असा अर्थ समजावा आणि पुढें जसजशी गरज लागेल तसतसे संकेत करून प्रस्तावना पुरवणी शेवटीं लिहावी लागल्यास लिहूं.

या कोशांत नानार्थांचे सारेच विग्रह लिहावे तर तें काम क्लिष्ट कल्पनेचें होणार, प्रत्यय दाखवावे तर त्या पासून साधारण लोकांस कांहींच उपयोग न होतां उगीच घोंटाळ्यांत मात्र पाडावे असें होईल व ते दाखविल्या वर त्यांचे अर्थ आणि प्रकृतीचे अर्थ यांचा परस्पर अन्वय कसा होतो हें लोकांच्या मनांत येण्या जोगें न लिहिलें तर तें प्रत्यय लिहिणें व्यर्थ आहे आणि अन्वयाचाहि प्रयास करावा तर हाल्लीं संस्कृत ग्रंथ आहेत तेच बरे इतका हा दुर्बोध ग्रंथ होईल असें मनांत आणून ते लिहिले नाहींत.

अ अततीति अ, निरंतर ह्मणजे सदोदित गमन करितो जो तो· कृद्वृत्ति· अत धातु· सातत्यगमनअर्थ· वस्तुमात्राचा अभाव, अविद्यमानता· अव्यय· उदाहरण· अराजदैविकंनष्टं· २ अर्थ कोशांतरीं वासुदेव· अकारांत· पुल्लिंगीं·

अकं नकं अकं, नव्हेजेंक ह्म· सुखतें— अक· समास· दुःख· २ पाप· अ· न·

अकरणिः अकरणं अकरणिः, अकरण ह्म· विरुद्ध करणेंजेंती· कृ· डुकृञ्धा· करणअ· शिवीचा एकभेद· उ· आःपापकथमकरण्या नलज्जसे· इ· स्त्री·

अकुप्यं नकुप्यंअकुप्यं, नव्हेजेंकुप्य ह्म· सुवर्णरजतभिन्नधन तें· अकुप्य· स· सोनें २ रुपें· अ· न·

अकूपारः कुंपिपर्तीति कूपारः नकूपारः अकूपारः, पृथ्वीतें पूरण करितो जोतो कूपार नव्हेजो कूपार तो· स· सागर· अ· पु·

अकृष्णकर्मा अकृष्णंशुक्लं कर्मयस्य- सः अकृष्णकर्मा, शुद्ध आहे कर्मजाचें तो· स· पुण्याचरण करणारा· न· पु·

अंकः अंक्यतेनेनेत्यंकः, लक्षिजेतें ह्म भिन्नत्वानें जाणलें जातें वस्तुमात्र जेणें करून तो· कृ· अकिधा· लक्षणअ· चिन्ह· २ उत्संग· ३ एक दोन ही संख्या· अ· पु·

अंकुरः अंकूरः अंक्यतइत्यंकुरः, आंतअसून बाहीर आल्यामुळें स्पष्ट होतोजो तो· कृ· अकिधा· लक्षणअ· कोंब· अ· पु·

अंकुशः अंक्यतेहस्तिरनेनेति अंकुशः, चिन्हित करिजेतो हत्ती जेणें करून तो· कृ· अकिधा· लक्षणअ· गजस्वाधीन राखण्याचें आयुध· अ· पु·

अंकोठः अंक्यतइति अंकोठः, पर्वताच्या उच्चप्रदेशीं असल्यानें सर्वांनीं लक्षिजेतोजो तो· कृ· अकिधा· लक्षणअ· अंकोडाचा वृक्ष· अ· पु·

अंक्यः अंकेभवः अंक्यः, उत्संगाचे ठायीं वाजविण्याकरितां आश्रित स्थिति तो· त· मांडीवर घेउन वाजविण्याचा मृदंग· अ· पु·

अक्षं अक्ष्णोतीत्यक्षं, स्वस्वविषयांतें व्याप्त करितो जो तो· कृ· अक्षूधा· व्याप्तिअ· इंद्रिय· २ पादेलोण· अ· न· ३ फांसा ४ चाक ५ बिब्याचें झाड· ६ तोळा ७ व्यवहार· ८ बेहडा· अ· पु· को· सुरमा· अ· न· २ समजलेला अर्थ· अ· पु· ३ भुजंग· ४ रुद्राक्ष· ५ भद्राक्ष· ६ गाडा· अ· पु·

अक्षताः क्षणनंक्षतं नक्षतंयेषांते अक्षताः, नाहीं आहे हिंसन ह्म· विकार

जांस ते. स. धुतलेले तांदूळ यव. अ. पु. ब.

अक्षदर्शकः पश्यतीति दर्शकः अक्षाणांव्यवहाराणांदर्शकः अक्षदर्शकः, व्यवहारांचा दर्शक ह्म. व्यवहार पाहणारा. स. न्यायनिवडणारा. अ. पु.

अक्षदेवी अक्षैर्दीव्यतितच्छीलःअक्षदेवी, अक्ष ह्म. पाश यांनीं क्रीडा करणें हा ज्याचा स्वभाव तो. कृ. दिवुधा. क्रीडाअ. फांशांनीं खेळणारा, जुवेबाज. इन्. पु.

अक्षधूर्तः अक्षेषुधूर्तः अक्षधूर्तः, फांशांचाठायीं जो धूर्त तो. स. अर्थ वरच्या शब्दाच्याच. अ. पु.

अक्षपादः अक्षंचक्षुरिंद्रियंपादेयस्य सः अक्षपादः, चक्षुरिंद्रियआहे चरणाचेठायीं ज्याच्या तो. स. सप्त ऋषींतला गौतममुनी. जैनेनह्के. अ. पु.

अक्षरं नक्षरतीत्यक्षरं, नाहीं नष्ट होतजें तें. कृ. क्षरधा. क्षरणअ. मोक्ष. २ अकारादिवर्ण. ३ ब्रह्म. अ. न. को. तपश्चर्या. २ वस्त्र. ३ आदिकारण. ४ आकाश. ५ धर्मन.

अक्षरचणः अक्षरैर्वित्तोक्षरचणः, लेखनाविषयीं अक्षरांनीं जो वित्त ह्म. प्रसिद्ध तो. त. लेखक. अ. पु.

अक्षरचुंचुः अक्षरैर्वित्तःअक्षरचुंचुः, त. अर्थादिवरच्याशब्दाप्रमाणेंउ. पु.

अक्षरविन्यासः अक्षराणांविन्यासः अक्षरविन्यासः, अक्षरांचाजो विन्यास ह्म. माडणी तो. स. लिपि. अ. पु.

अक्षरसंस्थानं अक्षराणांसंस्थानं अक्षरसंस्थानं, अक्षरांचें जें संस्थान ह्म. सम्यक् स्थिति तें. स. लिपि. अ. न.

अक्षरुचकं रुच्यतइतिरुचकं अक्षस्य रसनेंद्रियस्य रुचकमक्षरुचकं, रोचनकथितें जें तें रुचक रसनेंद्रियाला जें रुचक ह्म. रुचि आणणारें. स. क्षारांतील एक भेद, सोरा. अ. न.

अक्षवती अक्षाः पाशकाः संत्यस्यामितिअक्षवती, अक्ष ह्म. पाश आहेत क्रीडेला साधन जीच्या ठायीं ती. त. निर्जीव पदार्थांचा खेळ. ईबं. स्त्री.

अक्षाग्रकीलकः अक्षस्यनाभिसेष्यस्यअग्रकीलकः अक्षाग्रकीलकः, गाडीच्या अंखाचाजो अग्रकीलक तो. स. गाडीच्या आंखाच्या टचा खिळा. अ. पु.

अक्षांतिः क्षमणंक्षांतिः नक्षांतिःअक्षांतिः, क्षांति ह्म. क्षमा तीशीं जी विरुद्ध ती. स. ईर्षा. इ. स्त्री.

अक्षि अश्नुतेनेनेत्यक्षि, पदार्थमात्राला दर्शनक्रियेनें व्यापितें ह्म. यावत्पदार्थ ज्ञानाला जें साधन तें. कृ. अशूङ् धा. व्याप्ति अ. नेत्र. न. न.

अक्षिकूटकं अक्ष्णोः कूटकमक्षिकूटकं. अक्षींचें जें कूटक ह्म. कनीनिका तें ह्मणजे डोळ्यांतील बाहुली. अ. न.

अक्षिगतः अक्ष्णिगतः अक्षिगतः, नेत्राचा ठायीं प्रतिकूलत्वानें जो गत ह्म. प्राप्त तो. स. डोळ्यांत सलणारा शत्रु. अ. पु.

अक्षिवं अक्षिवातीत्यक्षिवं. नेत्रांतें पीडा करितें जें तें. कृ. वाधा. गति अ. समुद्राचें पाणी सुकवून केलेलें मीठ. अ. न.

अक्षीवं नक्षीवतीत्यक्षीवं, नाहीं उन्मत्त करीत जें तें. कृ. क्षीवृ धा. मद अ. शेवग्याचा वृक्ष. अ. न.

अक्षोटः अक्ष्णोतीति अक्षोटः, स्वविस्तारानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्षू धा. व्याप्ति अ. डोंगरी आक्रोडाचा वृक्ष. अ. पु.

अक्षोहिणी ऊहः समूहोस्या ऊहिनी अक्षाणा मूहिनी अक्षोहिणी. समूह आहे जीस ती ऊहिनी अक्षांची जी ऊहिनी ह्म. अनीकिनीच्या समुदायांतें वाहणारी. स. दाहा अनीकिनी सेना. ईबं. स्त्री.

अखंडं नखंड्यते तदखंडं, नाहीं खंड न करीत जें तें. कृ. खडि धा. भेदन अ. संपूर्ण वस्तु ज्याचा भेद झाला नाहीं तें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अखातं खाताद्भिन्नं अखातं, खाताहून जें निराळें तें अखात. स. मनुष्यानें खटलेलें नव्हे असें जें सरोवरादि तें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अखिलं न खिलं यस्य अखिलं, नाहीं आहे संक्षेप ज्यामध्यें तें. स. परिपूर्णवस्तु, सगळें. अ. न.

अगः न गच्छतीत्यगः, नाहीं गमन करीत जो तो. कृ. गम्लृ धा. गति अ. डोंगर. झाड. अ. पु.

अगदः नगदोयस्मादगदः, रोगनाहीं सा होतो ज्यापासून तो. स. औषध. अ. पु.

अगदंकारः अगदंकरोतीति अगदंकारः, निरोगी करितो जो तो. कृ. डुकृञ् धा. करण अ. वैद्य. अ. पु.

अगस्त्यः अगं विंध्यं स्त्यायति इत्यगस्त्यः विंध्यपर्वतास प्रतिबंध करितो जो तो.

कृ. ख्सै धा. संघात अ. अगस्त्य मुनी. अ. पु.

अंगं अंगतीत्यंगं, गमन करितें जें तें. कृ. अगिधा. गति अ. शरीरावयव. अ. न. २ संबोधन. ३ पुनः या अर्थी

अंगदं अंगंद्यते अंगदं, अंगांतें भूषित करितें जें तें. कृ. देङ् धा. पालन अ. बाहुभूषण. अ. न.

अंगनं अंगंत्यत्रेति अंगनं, गमन करिताहेत ज्याचे ठायीं तें. कृ. अगिधा. गति अ. आंगण. अ. न.

अंगना प्रशस्तान्यंगानिअस्याइति अंगना, प्रशस्त आहेत अंगें जीचीं ती. त. सुंदर अवयवांची स्त्री. २ सार्वभौम संज्ञक उत्तर दिग्गजाची स्त्री. आबं. स्त्री.

अगमः नगच्छतीति अगमः नाहीं गमन करीत जो तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. वृक्ष. अ. पु.

अंगविक्षेपः अंगानांविक्षेपः अंगविक्षेपः, अंगांचा जो विक्षेप ह्म. चालन-तो. स. अंगचालन पूर्वक नृत्यांतील-एकप्रकार. अ. पु.

अंगसंस्कारः अंगंसंस्क्रियतेअनेनेति अंगसंस्कारः, अंग जें तें संस्कृत-ह्म. सुगंधित करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. डुकृञ् धा. करण अ. अंगाला सुगंधि द्रव्य लावणें. अ. पु.

अंगहारः अंगानांहारो, न्यत्रनयनं अंगहारः, अंगें जीं त्यांचें जें अन्यत्रनयन तो. स. नृत्यांतील अंगावयवांचें इतस्ततश्चालन. अ. पु.

अगाधं नगाधमगाधं, नव्हे जें गाध तें अगाध. स. ज्याच्या तळाचा अंत लागत नाहीं इतकें खोल तें. सरोवरादि. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अगारं अगान् वृक्षान् ऋच्छति प्राप्नोतीति अगारं वृक्षांतें अनाश्रकलें करून प्राप्त होतें जें तें. कृ. ऋ धा. गतिअ. गृह. अ. न.

अंगारः अंगतीत्यंगारः, मेषादिराशींप्रत किंवा शीत निवारणाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अगिधा. गतिअ. मंगळनामक ग्रह. २ कोलित. ३ इंगळ. अ. पु.

अंगारकः अंगार इव रक्तवर्णत्वात् अंगारकः, अंगार ह्म. निखारा त्या सारिखा जो तो. त. मंगलनामकग्रह. अ. पु.

अंगारधानिका अंगाराधीयंते, अंगारधानिका अंगार ह्म. इंगळ जे ते राहतात जीचा ठायीं ती. कृ. डुधाञ् धा. धारण अ. शेकडी. आबं. स्त्री.

अंगारवल्ली अंगारवत् वल्ल्यो यस्याः-सा अंगारवल्ली, निखान्यां सारख्या आहेत वल्ली जीस ती. स. भारंगीची वेल. ईबं. स्त्री.

अंगारवल्लरी अंगारवर्णपर्णा वल्लरी-अंगारवल्लरी, निखान्यां सारिखीं आहेत पर्णे जीचीं ती. स. करंज वृक्षांतील एकभेद. ईबं. स्त्री.

अंगारशकटिः अंगारशकटी अंगाराणां शकटिः अंगारशकटिः, अंगारांची जी शकटि ह्म. पात्रविशेष ती. स. शेगडी. इ. स्त्री. २ ईबं. स्त्री.

अंगीकारः अंगीकरणमंगीकारः, - स्वीकार करणें जो तो. कृ. कृधा. करणअ. स्वीकार. अ. पु.

अंगीकृतं अनंगमंगमकारि अंगीकृतं, अनंगाला अंग करिजेतें जें तें. त. स्वीकृत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अगुरुः न विद्यते गुरुरस्मादित्यगुरुः नाहीं आहे गुरु ह्म. सारभूत वृक्ष ज्याहून तो. स. शिसव्याचा वृक्ष. उ. पु. न. २ कृष्णागरु चंदन. अ. न.

अगुरुशिंशपा शिंबाभिः शपतीति शिंशपा अगुरुश्चासौ शिंशपाच अगुरुशिंशपा. स. शिंबांशीं आक्रोश ह्म. स्थिति करित्ये जी ती. शिंशपा अगुरु ह्म. लोकोत्तर गुरु अशी जी ती. स. शिसव्याचें झाड. आबं. स्त्री.

अंगुलं अंगुं लातीति अंगुलं, हस्तानें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. बोट. अ. न.

अंगुलिः अंगुली अंगतीति अंगुलिः, क्रिया करण्या करितां गमन करित्ये जी ती. कृ. अगिधा. गतिअ. हाताचें बोट. २ हत्तीचें कर्णभूषण. इ. स्त्री. २ ईबं. स्त्री.

अंगुलिमुद्रा अंगुल्याः मुदं राती ति अंगुलिमुद्रा, अंगुलीची जी मुत् ह्म. शोभा तीतें देत्ये जी ती. कृ. राधा. दानअ. रामनामादिकांची आंगठी. आबं. स्त्री.

अंगुलीयकं अंगुलौ भवं अंगुलीयकं, अंगुलीचा ठायीं शोभा देण्याकरितां जें भव ह्म. उत्पन्न तें. त. अंगुलिभूषण, आंगठी. अ. न.

अंगुष्ठः अंगे पाणौ तिष्ठतीति अंगुष्ठः, हस्ताचा ठायीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. आंगठा. अ. पु.

अग्नायी अग्नेः स्त्री अग्नायी, अग्नीची जी पत्नी ती. स्त्रीप्र. अग्नीची स्त्री. ईबं. स्त्री.

अग्निः अंगतीत्यग्निः, अंगनि ह्म. थंडीला कांपवितो जो तो. कृ. अगिधा. कंपन

अ. विस्तव. इ. पु.

अग्निकण: अग्नेः कणः अग्निकणः, अग्नीचा जो कण तो. स. ठिणगी. अ. पु.

अग्निचित् अग्निमचैषीदिति अग्निचित् अग्नीतें चेतविता झाला जो तो. कृ. चिञ् धा. चयन अ. विस्तव पेटविणारा. न. पु. स्त्री. न.

अग्निज्वाला अग्नेर्ज्वालेव अग्निज्वाला, अग्नीच्या ज्वालेच्यापरी जी ज्वाला ती. स. वनो. जीस धायटी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अग्निभू: अग्नेर्भवतीत्यग्निभूः, अग्नीपासून जो उत्पन्न होतो तो. कृ. भू धा. सत्ताअ. षडानन. ऊ. पु.

अग्निमंथ: अग्निंमथ्नातीत्यग्निमंथः अग्नीतें मथन ह्म. विलोडन करितो जो तो. कृ. मंथ धा. विलोडनअ. नरवेल्याचें झाड. अ. पु.

अग्निमुखी अग्निरिव मुखं यस्याः सा अग्निमुखी, अग्नी प्रमाणें आहे तीक्ष्ण ह्म. दाहक मुख जीचें ती. स. बिब्याचें झाड. ईबं. स्त्री.

अग्निशिखं अग्निरिव शिखा यस्य तत् अग्निशिखं, अग्नि तुल्य आहे शिखा ह्म. अग्र जाचें तें. स. कुंकू. अ. न.

अग्निशिखा अग्निरिव शिखा यस्याः सा अग्निशिखा. अग्नि सारखी आहे शिखा जी ती जीस. स. वाग चबका कळलावी असें ह्मणतात ती. २ शाकविशेष. आबं. स्त्री.

अग्नीध्र: अंग्नीनिंधे इति अग्नीध्रः अग्नीतें प्रदीप्त करितो जो तो. कृ. ञिइंधी धा. दीप्तिअ. ऋत्विग्विशेष. अ. पु.

अग्न्युत्पात: अग्नेरुत्पातः वैकृतमग्न्युत्पातः, अग्नीपासून जो उत्पात तो. स. अग्निकृत उपद्रव विशेष. अ. पु.

अग्रं अगतीत्यग्रं, वांकडें जातें जें तें. कृ. अग धा. कुटिलगतिअ. शेंडा, पुढचा प्रदेश. उ. अग्रगामी. ३ अधिक. उ. साग्रंशतं. अ. न. ४ प्रमुख. त्रि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अग्रज: अग्रेजातः अग्रजः, प्रथम झाला जो तो. कृ. जनी धा. प्रादुर्भावअ. आदीं झालेला. अ. पु.

अग्रजन्मा अग्रे जन्म यस्य सः अग्रजन्मा चारहि वर्णांच्या आदीं आहे जन्म जाचें तो. स. ब्राह्मण. न. पु.

अग्रणी: अग्रेनयतीत्यग्रणीः, अग्रभागीं गमन करितो जो तो. कृ. णीञ् धा. प्रापणअ. श्रेष्ठ. ई. पु.

अग्रत: अग्रइत्यग्रतः, अग्रभागीं ह्म. पुढें प्रथम. त. उ. अग्रतः पुस्तकं २ अग्रतो

भुंक्ते. अव्यय.

अग्रतःसरः अग्रतःसरतीत्यग्रतःसरः, अग्रभागीं गमन करितोजो तो. कृ. सृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अग्रमांसं अग्रंचतन्मांसंच अग्रमांसं, जीवनाला मुख्यजें मांस तें. स. काळीज अ. न.

अग्रसरः अग्रेसरतीत्यग्रसरः, अर्थादिक अग्रतःसर शब्दाप्रमाणें.

अग्रियं.अग्रीयं अग्रेभवं अग्रियं, अग्राचाद्यायीं हा. प्रथमजें झालें तें. न. बं धूवगैरे वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अग्रेदिधिषुः अग्रेप्रधानंदिधिषुर्यस्यसअग्रेदिधिषुः, प्रधानआहे दिधिषु जास तो. स. दोनवेळ विवाहित बायकोचा दुसरा नवरा. उ. पु.

अग्रेसरः विग्रहादिसर्व अग्रसर शब्दाप्रमाणें.

अग्र्यः अग्रेभवः अग्र्यः, अग्रभागींजो झाला तो. त. मुख्य. वि. अ. पु. न. आबं स्त्री.

अघं अंघतेगच्छतिदानादिनेनिअघं, दानादिकेंकरून दूरजातें जें तें. कृ. अघिधा. गतिअ. पाप. २ मरणादिदुःख. ३ मृगयादिव्यसन. अ. न.

अघमर्षणं अघंमर्षतीति अघमर्षणं, पापानें पराभवितें जें तें. कृ. मृषधा. तितिक्षाअ. सर्व पापनाशनार्थजपावयाची ऋचा. अ. न.

अघ्न्या नहन्यते हंतिवा दातारमिति अघ्न्या. देणारामत नाहीं हनन हा. पतनकरीतजी ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. गाई. आबं. स्त्री.

अंघ्रिः अंहते अनेनेतिअंघ्रिः, गमन होतें हे जेणें करून तो. कृ. अहिधा. गमन. अ. चरण, पाय. इ. पु.

अंघ्रिजः अंघ्रेर्जातः अंघ्रिजः चरणापासून झालाजो तो. कृ.जनीधा. प्रदुर्भाव अ. शूद्र वर्ण. अ. पु.

अंघ्रिपर्णिका अंघ्रेरारभ्यपर्णान्यस्या इति अंघ्रिपर्णिका, मुळापासून आहेत पर्णें हा. पत्रें जीस ती. स. वनौषधि जिला उचला पिठव असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अंघ्रिनामकः अंघ्रेर्नामयस्यसः अंघ्रिनामकः, अंघ्रि हा. चरण त्याचें आहे नामजास तो. स. वृक्षाचें मूल. अ. पु.

अंघ्रिवल्लिका अंघ्रिमूलमारभ्य वल्लिरस्याइति अंघ्रिवल्लिका मुळापासून आ

हेन वहीजीस ती. स. वंनीं. प्रा. डवला पिरवण असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अचंडी नचंडी अचंडी, नव्हे जी चंडी ती. स. तापट नव्हे अशी गाई. ईबं. स्त्री.

अचल: चलतीतिचल: नचल: अचल:, चंचल होतो जो तो चल, नव्हे जो चल तो अचल. क्रु. चलधा. कंपन-अ. पर्वत. अ. पु.

अचला नचलतीत्यचला, नाहिं कंप पावत जी ती. क्रु. चलधा. कंपन अ. पृथ्वी. आबं. स्त्री.

अच्युत: नास्तिच्युतं स्खलनं यस्यस: अच्युत:, नाहीं आहे कधींहि स्खलन ह्म. भ्रंश जो तो जास तो. स. विष्णु २ मत्स्यविशेष. अ. पु.

अच्युताग्रज: अच्युतस्य अग्रज: - अच्युताग्रज:, अच्युताचा जो अग्रज ह्म. श्रेष्ठ बंधु तो. स. बलराम. अ. पु.

अंचित: अंचतेस्मइतिअंचित:, पूजिलेला जो तो. क्रु. अंचुधा. पूजा अ. पूजिलेला. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अच्छ: नच्छ्यतिदृष्टिमितिअच्छ:, दृष्टीतें छेदन ह्म. प्रतिबंध करीत नाहीं जें तें. क्रु. छोधा. छेदन अ. स्वच्छ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ आस्वल. ३ स्फटिकमणी. अ. पु.

अच्छभल्ल: अच्छमाभिमुख्येनभल्लतेइति अच्छभल्ल:, आभिमुख्यें करून हिंसा करणारा. क्रु. भल्लधा. हिंसा अ. आस्वल. अ. पु.

अज: नजायते अजतीति वा अज:, नाहीं उत्पन्न होत अथवा गमन करितो जो तो. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. अज. गति अ. महादेव. २ बोकड. अ. पु.

अजगंधिका अजस्येवगंधोऽस्या: अजगंधिका, शेळी सारखा आहे गंध जो तो जीस ती. स. शाकविशेष. जास प्रा. तिलवण कानफोडी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अजगर: गिरतीतिगर: अजस्यगर: अजगर:, अज जो बोकड त्यांचा जो भक्षक तो. स. आर ह्मणून एक सर्पाचा भेद. अ. पु.

अजगवं अजेन ब्रह्मणा गम्यत इत्यजगवं, ब्रह्मदेवानें जाणलें जातें अथवा पाविजे तें जें तें. क्रु. गम्लृधा. गमन अ. महादेवाचें धनुष्य. अ. न.

अजननि: अजननमजननि:, जन्म

नसो यामकारें करून जो आक्रोश- ती. कृ. जनधा. जननअ. शिवीचाए कभेद. इ. स्त्री. उ. अजननिरस्तेशठस्यात्

अजन्यं नजनेसाधुरजन्यं, जन ह्म. लोक त्याविषयीं जें साधु नव्हे तें. त. शुभाशुभसूचक उपद्रवविशेष. अ. न.

अजमोदा अजंमोदयतीत्यजमोदा. अजातें हर्ष करितेजीती. कृ. मुद धा. हर्षअ. ओवा. आबं. स्त्री.

अजशृंगी अजःशृंगमस्या अजशृंगी. अजशृंगतुल्य आहे शृंग जें तें जीचेंती स. वनौ. जीस प्राकृ. मेंढशृंगी असें ह्मणतात ती. ईबं. स्त्री.

अजस्त्रं नजस्यतीत्यजस्त्रं, नाहीं मोक्षण करीत जें तें. कृ. जसुधा. मोक्षण- अ. निरंतर. अव्यय.

अजहा नजहातिशुकानितिअजहा, शुकांप्रत त्याग करीत नाहीं जो ती. कृ. ओहाकृ धा. त्यागअ. वनौ. प्रा. कुवली कुहि असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अजा अजतीतिअजा, गमन करित्ये जीती. कृ. अज. धा. गतिअ. शेळी. आबं. स्त्री.

अजाजी अजमजतीति अजाजी, अजाप्रत भक्ष्यत्वेंकरून गमन करित्ये जीती. कृ. अजधा. गतिअ. जिरें. ईबं. स्त्री.

अजाजीवः अजाजीवोजीविकायस्य सअजाजीवः, अजा आहे जीविका- ह्म. उपजीवन ज्याचें तो. स. मेंढपाळ. मेंढक्या. अ. पु.

अजाजीवी अजयाजीवतितच्छीलः अजाजीवी, शेळीनें जीवन पावणें हा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. मेंढपाल मेंढक्या. इन. पु.

अजितः नजितः अजितः, नव्हे जो जित ह्म. जिंकलेला तो. स. पराभव नझालेला. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ महादेव. अ. पु.

अजिनं अज्यतेतदजिनं. शरीरव्याप्त करिजेतें जें तें. कृ. अजधा. गतिअ. हरणाचें कातडें. अ. न.

अजिनपत्रा अजिनमिवपत्राणियस्याः सा अजिनपत्रा, चर्म सदृश आहेत पत्रें ह्म. पक्ष ज्याचे ती. ब. पक्षिविशेष ज्यास प्रा. बटुरी वामचिराई असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अजिनयोनिः अजिनस्ययोनिर्यस्मा दित्यजिनयोनिः, पवित्र चर्माची आ

हे योनि ह्म. उत्पत्तिजापासून तो. स. हरिण. इ. पु.

अजिरं अजंतिगच्छंत्यत्रेति अजिरं, गमन करिताहेत ज्याचेठायीं तें. कृ. अजधा. गतिअ. अंगण. २ विषय. ३शरीर. अ. न. को. बेडुक. वायु.

अजिह्मः नजिह्मः अजिह्मः, नहे-जो जिह्म ह्म. कुटिल तो. स. सरळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अजिह्मगः अजिह्मंगच्छतीति अजिह्मगः, सरळ गमन करितोजो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. बाण. अ. पु.

अजीवनिः अजीवनमजीवनिः, अजीवन होवो असाजो आक्रोश तो. कृ. जीवधा. प्राणधारण अ. शिवीचा एकभेद. इ. स्त्री.

अज्जुका अर्ज्यतेइत्यज्जुका, अर्जन ह्म. संपादन करित्सेजी ती. कृ. अर्जधा. अर्जन अ. नृत्यकरणारी वेश्या आबं. स्त्री.

अज्झटा अनआश्चर्यस्यझटः संघातोऽस्यामज्झटा. आश्चर्याचा आहे-संघ. ह्म. समूह जीचाठायीं ती. स. भुईआंवळी. आबं. स्त्री.

अज्ञः नजानातीत्यज्ञः, नाहीं जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधन अ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अज्ञानं विरुद्धंज्ञानमज्ञानं, विरुद्ध-जें ज्ञान तें. स. अयथार्थज्ञान. अ. न.

अंजनः अनक्तिगच्छतीति अंजनः, गमन करितो जो तो. कृ. अंजूधा. गमन अ. पश्चिमेचा दिग्गज. अ. पु. २अंजन, नेत्रशुद्धिकरणारें कज्जलादिक. अ. न.

अंजनकेशी अंजनमिवकेशाः यस्याः सा अंजनकेशी, अंजनासारखे आहेत केश जीचे ती. स. सुवासिकद्रव्यविशेष ह्म. पवारी असें ह्मणतात ती. ईबं. स्त्री.

अंजनावती अंजनवर्णत्वात् अंजनमस्त्यस्याः अंजनावती, अंजन ह्म. कज्जलरूप आहे वर्ण जीस ती. त. पश्चिमदिग्गजाची स्त्री. ईबं. स्त्री.

अंजलिः अज्यतेनेनेति अंजलिः. सेवन करिजेनें जेणेंकरून कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादि अ. पसा. इ. पु.

अंजसा अंजनंअंजः अंजंस्यतीति अंजसा, अंजंस्यति ह्म. स्पष्टताजीतिचें नाशक जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. शीघ्र, लवकर. २साक्षात् या अ

थीं. उ. अंजसायातितुरगः २ अंजसे तिरुरुधुः कुत्वग्रहैः. अव्य.

अटनिः अटनी अटतिगुणोत्रेति-अटनिः, गमनकरितोहेगुण ह्म. मर्त्यं चारज्जुजीचाठायीं ती. कृ. अटधा. गतिअ. धनुष्याचेंअग्र. इ. स्त्री. ईबं. स्त्री.

अटविः अटवी अटंत्यत्रेतिअटविः, अटन ह्म. गमन करिताहेत जीचाठायीं ती. कृ. अटधा. गतिअ. अरण्य. इ. ईबं. स्त्री.

अटरुषः अटरूषः अटान्वाच्छतो रुषतीतिअटरुषः, गमन करणाऱ्यांप्र त हिंसा ह्म. प्रतिबंधकरितोजो तो. कृ. रुषधा. हिंसाअ. अडुळशाचें झाड. अ. पु.

अटा अटनंअटा, गमनजें ती. कृ. अटधा. गतिअ. जाणें. आबं. स्त्री.

अट्टः अट्टयतिअतिक्रामयतीतिअ-ट्टः, अधःप्रदेशातिक्रमणपूर्वकगमन करवितोजो तो. कृ. अट्टधा. अतिक्रमणअ. माडी. अ. पु.

अट्या अटाट्या विग्रहादिसर्वअटाशब्दाप्रमाणें.

अणकः अणतइतिअणः कुत्सितः अणः अणकः कुत्सित बोलतोजो तो. त. अ. पु.

अणवीनं विग्रहादिसर्वपुढच्या शब्दाप्रमाणें.

अणव्यं अणूनांभवनंक्षेत्रमणव्यं, अणूचें भवन ह्म. उत्पादक क्षेत्र तें. त. अणुनामक धान्य जांत होतें तें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अणिः अणी अणतीतिअणिः, शब्द करितोजो तो. कृ. अणधा. शब्दअ. गाडीच्ें चाक राहाण्याकरितां कण्याच्या शेवटास जी खिळी असत्ये-ती. इ. पु. २ ईबं. स्त्री.

अणिमा अणोर्भावः अणिमा, अणूचाजो भाव ह्म. सत्ता तो. त. अष्टसिद्धींतील एकभेद. न. पु.

अणीयः अतिशयेनाणुरणीयः, अतिशयें करून जें अणु तें. त. स. न.

अणुः अणतीत्यणुः, स्वभक्षणानें पोषण करितोजो तो. कृ. अणधा. प्राणनअ. धान्यविशेष. उ. पु. २ सूक्ष्म. वि. उ. पु. न. ईबं. उ. स्त्री.

अंडं अमत्यस्मादित्यंडं, गमन करितोहे पक्ष्यादिक ज्यापासून तें. कृ. अमधा. गतिअ. अंडें कवठ. अ. न.

अंडकोशः अंडकोषः अंडयोः कोशः अंडकोशः, अंडाचा जो को

श ह्म· धारकावयव तो· स· वृषण· अंड·अ·पु·

अंडजः अंडाज्जातः अंडजः, अंडापासून जोउत्पन्न तो· कृ· जनीधा· प्रादुर्भावअ· पक्षि· २ सर्प· ३ ब्रह्मदेव· ४ मत्स्य· अ·पु·

अतटः नतटोऽस्यत्रेतिअतटः, नाहीं आहे तट ज्याचेठायीं तो· स· पर्वताचा तुटलेलाकडा· अ·पु·

अतलस्पर्श नविद्यते तलस्पर्शोऽत्रेत्यतलस्पर्शः, नाहींआहे तलस्पर्श ह्म· अंत ज्याविषयीं तें· स· ज्याचा तळाचा अंत नाहीं तें· वि· अ·पु·न·आबं·स्त्री·

अतसी अततीत्यतसी, निरंतरगमन करिते जी ती· कृ· अतधा· सातत्यगमनअ· धान्यविशेष· ज्यास जवस असें ह्मणतात ती· ईबं· स्त्री·

अति अततीत्यति, प्रकर्षाविषयीं अथवा लंघनार्थीं निरंतर गमन करितो जो तो· कृ· अतधा· सातत्यगमनअ· उत्कर्ष· २ अतिक्रमण· उ· अत्युत्तमो विष्णुः २ अतिवेलं जलधिजलं· को· अतिशय· स्तुति· पूजा· अव्य·

अतिक्रमः अतिक्रमणमतिक्रमः, अतिक्रमण जें तो· कृ· क्रमुधा· पादविक्षेपअ· शत्रूवर निर्भयपणानें शूराचें गमन· २ उल्लंघन· अ·पु·

अतिचरा अतिचरतीत्यतिचरा, संचरण करिते जी ती· कृ· चरधा· गतिअ· वनौषधिविशेष जीस पद्मचारिणी असें ह्मणतात ती· आबं·स्त्री·

अतिछत्रः अतिछत्रा छत्रमतिक्रांतः अतिछत्रः, आकृत्यादिकानें छत्रातें अतिक्रमण करून राहिला जो तो· स· जलतृणविशेष हा वेखंडासारखा असतो·अ·पु· २ शोफेची भाजी· आबं· स्त्री·

अतिजवः अतिशयितोजवोऽस्यअतिजवः, अतिशयित आहे जव ह्म· वेग ज्याचा तो· स· अतिवेगवान्· वि· अ·पु·न·आबं·स्त्री·

अतिथिः अततीत्यतिथिः, गमन करितो जो तो· कृ· अतधा· सातत्यगमनअ· दुरून श्रमून वैश्वदेवांतीं आलेला· इ·पु·

अतिनु नावमतिक्रांतमतिनु, नौकेप्रत अतिक्रमण करून राहिलें जें तें· स· नौकेचें अतिक्रमण केलेलें जलादि· औ·पु·स्त्री·न·

अतिपंथाः अतिशयेनशोभनःपंथाः अतिपंथाः, अतिशयेंकरून उत्कृष्टजोमार्गतो· स· चांगलामार्ग· इन्· पु·

अतिपातः अतिपतनमतिपातः, अतिपतनजें तो· कृ· पत्लृधा· गमन- अ· अर्थादिसर्व अतिक्रमशब्दाप्रमाणें

अतिबलः अतिअत्यंतं बलंयस्यसः अतिबलः, अत्यंत आहे बल जास तो· स· बलिष्ठ· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अतिमात्रं मात्रास्तोकं अतिक्रांतम तिमात्रं, स्वल्पातें अतिक्रमण करून राहतें ह्म· त्याचें विरोधि जें तें· स· अतिशय· अ· न·

अतिमुक्तः अतिक्रांतोमुक्तंशौक्ल्यातइतिअतिमुक्तः, शुक्लगुणानें मुक्ताफलाप्रत अतिक्रमण करून राहिला जो तो· एकफुलझाड - ज्यास कुसरी, कस्तूरीमोगरा असें ह्मणताल तो· अ· पु·

अतिमुक्तकः अतिशयितः मुक्तो विस्तारोयस्येत्यतिमुक्तकः, अत्यंत मुक्त आहे विस्तार जो तो जाचा तो· स· तिवसाचें झाड· अ· पु·

अतिरिक्तः अतिरिच्यतेस्मइत्यतिरिक्तः, अतिरिक्त होइजेलाजो· तो· कृ· रिचिर्‌धा· विरेचनअ· अधिक· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अतिवक्ता अत्यंतं वक्ता अतिवक्ता, अत्यंत जो वक्ता ह्म· बोलका तो· स· बहुत बोलणारा· ऋ· पु· न· ईब· स्त्री·

अतिवादः अतिक्रम्यउक्तिरतिवादः, अतिक्रमण करून जी उक्ति तो· स· निष्ठुरभाषण· अ· पु·

अतिविषा विषमतिक्रांताअतिविषा, विषातें अतिक्रमण करून राहिली जी ती· स· औषधिविशेष· आब· स्त्री·

अतिवेलं वेलांमर्यादांअतिक्रातमतिवेलं, मर्यादेतें अतिक्रमण करून राहिलें जें तें· स· अतिशय· अ· न·

अतिशक्तिता अतिशयिताशक्तिरस्यतस्यभावोऽतिशक्तिता, अत्यंत शक्तिमानाचो जो भाव ह्म· सत्ता ती· त· अतिपराक्रम· आब· स्त्री·

अतिशयः अतिशयनमतिशयः, अतिशयन ह्म· आधिक्यजें तें· कृ· शीङ्‌धा· स्वप्नार्थक· उत्कर्ष· अ· पु·

अतिशोभनं अतिशयेनशोभनः

अतिशोभनः, अतिशयेंकरून जो शोभन तो अतिशोभन· स· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अतिसर्जनं अतिशयेनसृज्यतेतदतिसर्जनं, अतिशयेंकरून देइजेतें जें तें· कृ· सृजधा· विसर्गअ· अतिशयदान करणें· अ· न·

अतिसारकी अतिसारोस्यास्तीति-अतिसारकी, अतिसार आहे ज्यास तो· त· अतिसार रोगझालेलापुरुष इन्· पु· न· ईबं· स्त्री·

अतींद्रियं इंद्रियमतिक्रांतमतींद्रियं, इंद्रियातें अतिक्रमण करून राहिलें जें तें· स· इंद्रियागोचर· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अतीव अतिचइवचेत्यतीव, अत्यंत निश्चयेंकरून· स· अतिशयार्थी-अव्य·

अत्तिका अत्तिभ्रातृभार्यावचनेरित्यत्तिका, भ्रातृभार्येतें वचनानीं भक्षणकरित्ये ह्म· त्रासदेत्येजी ती· कृ· अदधा· भक्षणअ· ज्येष्ठभगिनी· २ चुल्ली· ३ नाट्योक्ति· आबं· स्त्री·

अत्यंतकोपनः अत्यंतंकुप्यतितच्छीलः अत्यंतकोपनः, अत्यंत कोपनशील ह्म· कोपिष्टस्वभावाचा जो-तो· कृ· कुपधा· क्रोधअ· अतिकोपिष्ट· वि· अ· पु· न· ईबं· स्त्री·

अत्यंतीनः अत्यंतंगामीअत्यंतीनः, अत्यंत गमन करितो जो तो· त· फार चालणारा· अ· पु·

अत्ययः अत्ययनमनेनवा अत्ययः, अतिशयेंकरून जें गमन ह्म· मरण तें· किंवा तें होतें जेणेंकरून तो· कृ· अयधा· गतिअ· मरण· अ· पु·

अत्यल्पः अतिशयेनअल्पः अत्यल्पः, अतिशयेंकरून जो अल्प तो· स· अत्यंत अल्प· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अत्यर्थं अर्थमतिक्रांतमत्यर्थं, अर्थाप्रत अतिक्रमणकरून राहे तें जें तें· स· अतिशय· अ· न·

अत्यध्यक्षं अक्षेषुइति अध्यक्षं अध्यक्षमतिक्रांतमत्यध्यक्षं, इंद्रियांचे ठायीं ह्म· इंद्रियगोचर जें तें अध्यक्ष त्याप्रत अतिक्रमण करून राहिलें तें अत्यध्यक्ष· स· इंद्रियातीत· अ· न·

अत्याहितं अतीवमनसि आधीयतेस्मइति अत्याहितं, अत्यंत मनाचा ठायीं धरलें जें तें· कृ· डुधाञ्धा· धारणअ· जीवाची आशा न धरितां

केलेलें साहसकर्म· २मोठें भय· अ·न·

अत्रिः अत्तीतेरत्रिः, व्याप्तकरितो जो तो· कृ· अत्‌धा· व्याप्तिअ· अत्रिनामकसप्तर्षीतला एकऋषि· इ·पु·

अथ अर्थयतइतिअथ, प्रश्नाद्यर्थाची याच्ञा करणारा ह्म· अनंतराद्यर्थकजो तो· कृ· अर्थधा· उपयाच्ञाअ· मंगल· २प्रारंभ· ३ प्रश्न· ४अनंतर· ५साकल्य· उ· अथातोब्रह्मजिज्ञासा· २अथशब्दानुशासनंलिख्यते· ३ स्नानंकृत्वाथभुंजीत· ४ अथवक्तुंसमर्थोसि· ५अथधातूक्रमः को· समुच्चय· संशय· अधिकार· प्रतिज्ञा· अव्य·

अथो विग्रहादिसर्वपूर्वशब्दाप्रमाणें· -अव्य·

अदभ्रं दभ्रादन्यददभ्रं, अल्पाहून जें अन्यह्म· अधिक तें· स·पुष्कल· वि·अ·पु·न· आबं·स्त्री·

अदर्शनं दर्शनस्यअभावःअदर्शनं, दर्शनाचाजोअभाव ह्म· दर्शनप्रतिबंध तें· कृ· दृशिर्‌धा· प्रेक्षणअ· दृष्टीचें आच्छादन· अ·न·

अदितिनंदनः अदितेर्नंदनः अदितिनंदनः, अदितीजीतिचाजो नंदन ह्म·पुत्र तो· स· देव· अ·पु·

अदृक् नदृष्टिरस्येतिअदृक्, नाहींआहे दृष्टिजास तो· स· आंधळा· श·पु·

अदृष्टं नदृष्टमदृष्टं, दृष्ट ह्म· अवलोकितजें तें· नदेखेजें दृष्ट तें· अथवा अकस्मात्प्राप्त होतेंजें तें· स· अनवलोकित-अग्न्युत्पात अतिवृष्टि अनावृष्टि मूषक शलभ यानीं केलेलें भय· अ·न·

अदृष्टिः विरुद्धादृष्टिरदृष्टिः, विरुद्ध ह्म· प्रतिकूल जी दृष्टि ती· स· क्रूरदृष्टि· इ·स्त्री·

अद्धा अतंसंततं गमनंदधातीतिअद्धा, निरंतर गमनाला धारण करितो जो तो· कृ· डुधाञ्‌धा· धारणपोषणअ· साक्षाद्यअर्थीं· उ· अद्धा अवैति· अव्य·

अद्भुतं अदाश्चर्यंतस्यभवनंअद्भुतं, आश्चर्यानेंजें भवन ह्म· उत्पत्ति तें· स· आश्चर्य· २आठरसांतील एकरस· अ·न·

अद्मरः अत्तुंशीलमस्येत्यद्मरः, भक्षण करण्याचा आहे शील ह्म· स्वभाव ज्याचा तो· कृ· अद्‌धा· भक्षणअ· खादाड· वि·अ·पु·न· आबं·स्त्री·

अद्य अस्मिन्नहनिअद्य, आजच्यादिवसीं जें तें· त· आजत्याअर्थीं· उ·अद्यगंतुंनशक्नोमि· अव्य·

अद्रिः अत्तिअद्यतेवाअद्रिः, भक्षण

करितो अथवा भक्षिजे तो जो तो. कृ. अद्धा. भक्षणअ. पर्वत. २ वृक्ष. ३ सूर्य. इ. पु.

अद्वयवादी अद्वयंवदत्यवश्यमित्यद्वयवादी, अवश्य अद्वयातें बोलणारा जो तो. कृ. वद्धा. व्यक्तवाणीअ. बुद्धाचा अवतार. इन्. पु.

अधमः अवत्यस्मादात्मानमधोभवो वाअधमः, रक्षण करिजे तें जा पासून किंवा अधोभागीं जो होतो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. १ त. निकृष्ट. २ न्यून. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधमर्णः अधममृणमस्याधमर्णः, अधम आहे ऋण ज्याचें तो. स. ऋणघेणारा रिणको. अ. पु.

अधरः धरादूर्ध्वात्कठिनाद्वाअन्योधरः ऊर्ध्व किंवा कठिण याहून जो अन्य तो किंवा नध्रीयतइत्यधरः, नाहीं विध्वंसन करीत जो तो. स. कृ. धृङ्धा. अवध्वंसनअ. अधरोष्ठ, ओंठ. अ. पु. २ खालचा. ३ अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अधरात् अधरस्मिन्देशे काले वा अधरात्, अधोदेशीं अथवा कालीं. ल. उ. अधराद्भूतः अव्य.

अधरेण अधरस्यांदिशि अधरेण, ग्रामादिकापेक्षां पश्चिमसमीप जें तें, अर्थ अधरात् याशब्दाप्रमाणें. अव्य.

अधरेद्युः अधरेन्हि अधरेद्युः खालच्या दिवसाच्या ठायीं जो तो. त. अधरदिवसीं त्याअर्थीं उ. अधरेद्युः प्रसूता. अव्य.

अधस्तात् अधः अधरस्मिन्नधस्तात् अधोभागाच्या ठायीं जो तो. त. खालीं त्याअर्थीं उ. अधस्ताद्भूतः अव्य.

अधामार्गवः धाम्नोर्गः गतिः धामार्गः, धामार्गंवातीति धामार्गवः अविद्यमानः धामार्गवो यस्मात्सः अधामार्गवः, धामार्गाच्या गतीतें देतो जो तो धामार्गव अविद्यमान आहे धामार्गव जाहून तो. कृ. वाधा. गतिअ. आघाड्याचें झाड अ. पु.

अधिकं अध्यारूढमधिकं, अत्यंत आरूढ म्ह. परिमाणावर जें तें. त. अधिक. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधिकर्द्धिः अधिकाऋद्धिर्यस्येत्यधिकर्धिः, अधिक आहे ऋद्धि म्ह. समृद्धि ज्याची तो. स. संपन्न. वि. इ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधिकांगं अधिकमंगादधिकांगं, अंगापेक्षां जें अधिक तें. स. पुरुषानें आंगरखा घालून पाठीवरून छातीवर

बांधलेलें वस्त्र ज्यास पचांगी असें म्ह- णतात ती. अ. न.

अधिकारः अधिकरणमधिकारः, अ धिकाराचें जें करण म्ह. क्रिया तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. व्यवस्थाठेवणें. अ. पु.

अधिकृतः अधिउपरिकृतोअधि- कृतः, उपरिभागाचेठायीं जोकृततो. स. अधिकारी. अ. पु.

अधिक्षिप्तः अधिक्षिप्यतेस्मइत्य धिक्षिप्तः, अधिक्षेपिजेला म्ह. तिर स्कृतकेला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रे रणअ. आक्षेपिलेला. अ. पु. आ बं. स्त्री. अ. न.

अधित्यका अध्यारूढाभूमिरधि- त्यका, अध्यारूढा म्ह. उच्चप्रदेशीं- चीजीभूमितीः त. पर्वतावरचीउंच भूमि. आबं. स्त्री.

अधिपः अधिपातीत्यधिपः, अत्यं तरक्षण करितोजोतो. कृ. पाधा. रक्षणअ. प्रभु अथवा यजमान. अ. पु.

अधिभूः अधिभवतीत्यधिभूः, - प्रभुत्वेंकरून होतोजोतो. कृ. भूधा. सत्ताअ. प्रभु स्वामी. ऊ. पु.

अधिरोहिणी अधिरुह्यतेःनयाऽधि रोहिणी, आरोहण करिताहेतजीणें ती. कृ. रुहधा. बीजादिकअ. शिडी, निस ण. ईबं. स्त्री.

अधिवासनं अधिवास्यतइत्यधिवास नं, अधिकसुवासित करितातजें तें. कृ. वासधा. उपसेवनअ. गंधमाल्यादिका नींकेलेलासंस्कार. अ. न.

अधिविन्ना अधिउपरिविन्नंलाभोय स्याःसाअधिविन्ना, अध्युपरि म्ह. पू र्वीं आहे पतीलालाभ जीचा ती. स. अ नेकस्त्रियांतून पूर्वीं पाणिग्रहण केलेली. आबं. स्त्री.

अधिश्रयणी अधिश्रियतेत्राधिश्रय णी, पाक करिजेतोजीचाठायीं ती. कृ. श्रीञ्धा. पाकअ. चूल. ईबं. स्त्री.

अधिष्ठानं अधितिष्ठतिरधिष्ठीयतेवा अधिष्ठानं, राहतो किंवा राहिजेतोजे णेंकरून तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तन- अ. बसणें. २ चाक. ३ नगर. ४ प्रभाव. अ. न.

अधीनः इनमधिगतोअधीनः, स्वामी प्रत प्राप्त झाला जो तो. स. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधीरः नधीरोधैर्यमस्यअधीरः, ना

हीं आहे धैर्य जास तो॰ स॰ भयानें व्या-
कुल॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अधीश्वरः अधिकः ईश्वरः अधीश्वरः, अधिक ह्म॰ अत्यंत जो ईश्वर तो॰ स॰ - देशांतरींचे राजे सर्व जास नम्र आहे-त तो॰ अ॰ पु॰

अधुना अस्मिन्काले अधुना, याकालाचाठायीं॰ त॰ सांप्रत त्या अर्थी॰ अव्य

अधृष्टः धर्षतीतिधृष्टः, नधृष्टः अधृष्टः, सहन करितो जो तो धृष्ट नव्हे जो धृष्ट तो अधृष्ट॰ स॰ लज्जित॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अधोंशुकं अधः अंसुकं अधोंसुकं, - देहाच्या अधोभाग संबंधीं जें वस्त्र तें॰ स॰ नेसावयाचें वस्त्र॰ अ॰ न॰

अधोक्षजः अधः अक्षजं यस्य स अधोक्षजः, आलीकडेस आहे इंद्रियज न्यज्ञान ज्याच्या तो अधोक्षज॰ स॰ विष्णु॰ अ॰ पु॰

अधोभुवनं अधः स्थितं भुवनमधोभुवनं, अधोभागीं स्थित जें भुवन-ह्म॰ रसातल तें॰ स॰ पाताल॰ अ॰ न॰

अधोमुखः अधः मुखं यस्य स अधोमुखः, अधोभागीं आहे मुख जें तें ज्यानें तो॰ स॰ अधोवदन॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ - ई॰ बं॰ स्त्री॰

अध्यक्षः अधिगतोक्षमधिगतोक्षेण वाक्षेषु अधिकृतोधिकृतान्यक्षाण्यस्याध्यक्ष्णोतिवा अध्यक्षः, इंद्रियांप्रत किंवा इंद्रियें करून अथवा व्यवहाराविषयीं अधिकृत आहेत अक्षि ज्याचीं अथवा व्याप्ति करितो जो तो॰ स॰ २ कृ॰ अक्षूधा॰ व्याप्ति अ॰ अधिकारी॰ अ॰ पु॰ - २ प्रत्यक्ष॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अध्यवसायः अध्यवसानं अध्यवसायः, अध्यवसान जें तो॰ कृ॰ षोंतकर्मणि॰ उत्साह॰ अ॰ पु॰

अध्यापकः अध्यापयतीत्यध्यापकः, पढवितो जो तो॰ कृ॰ इङ्धा॰ अध्ययनअ॰ पढविणारा॰ अ॰ पु॰

अध्याहारः अध्याहरणं अध्याहारः, अध्याहरण ह्म॰ ग्रंथादिकांत अर्थपूर्ति करितां योग्य पदादिकांची जी योजना तो अध्याहार॰ कृ॰ हृञ्धा॰ हरणअ॰ तर्क॰ अ॰ पु॰

अध्यूढा अधिउपरिऊढसुद्वहनं यस्याः सा अध्यूढा, उपरिकालीं ह्म॰ प्रथमतः आहे विवाह जीचा ती॰ स॰ एका पुरुषानें अनेक विवाहित स्त्रियांतील पहिली स्त्री॰ आबं॰ स्त्री॰

अध्येषणा अध्येषणमध्येषणा, आराधनजें ती· कृ· इषधा· गतिअ· कोणे कर्माविषयीं प्रार्थना करून सांगणें· आबं· स्त्री·

अध्वगः अध्वानंगच्छतीतिअध्वगः, मार्गाप्रत गमन करितो जो तो· कृ· गम्लृधा· गतिअ· मार्गस्थ· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अध्वनीनः अध्वानमलंगच्छतीति अध्वनीनः, मार्गाप्रत अत्यंत गमन करितो जो तो· त· मार्गस्थ· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अध्वा अत्तिबलमितिअध्वा, बल क्षीण करितो जो तो· कृ· अदधा· भक्षणअ· मार्ग· न्· पु·

अध्वन्यः विग्रहादिसर्वअध्वनीनशब्दाप्रमाणें·

अध्वरः नध्वरतीत्यध्वरः, कौटिल्यानें पावत नाहीं जो तो· कृ· ध्वृधा· हूर्च्छनअ· यज्ञ· अ· पु·

अध्वर्युः अध्वरंयातीतिअध्वर्युः, यज्ञाप्रत जातो जो तो· कृ· याधा· प्रापणअ· यजुर्वेदीऋत्विज· उ· पु·

अनक्षरं नप्रशस्तान्यक्षराणियस्मिन् तदनक्षरं, नाहीं आहेत प्रशस्ताक्षरें ज्यांचे ठायीं तें· स· अवाच्यभाषण· अ· न·

अनंगः नास्तिअंगंयस्येतिअनंगः, नाहीं आहे अंग ह्म· शरीर जें तें ज्यास तो· स· मदन· अ· पु·

अनच्छः नअच्छःअनच्छः, नव्हे जो अच्छ ह्म· स्वच्छ तो· स· गढूळ· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अनड्वान् अनः शकटं वहतीति अनड्वान्, शकटातें वाहतो जो तो· कृ· वहधा· प्रापणअ· बैल· ह· पु· न· ई· स्त्री·

अनध्यक्षं अक्षमधिगतमध्यक्षं न अध्यक्षं अनध्यक्षं इंद्रियग्राम जें तें अध्यक्ष नव्हे जें प्रत्यक्ष तें अनध्यक्ष· स· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अनंतः नअंतोयस्यसःअनंतः, नाहीं आहे अंत जो तो ज्याचा तो· स· शेष· अ· पु· २ विष्णु· अ· पु· ३ आकाश· अ· पु· न· ४ मर्यादातीत· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अनंता नास्त्यंतोयस्याःसाअनंता, नाहीं आहे अंत जो तो जीचा ती· स· पृथ्वी· २ धमासा· ३ दूर्वा· ४ अग्निशिखा· ५ उपलरी ह्म· उपरसाल· आबं· स्त्री·

अनन्यजः मनसोन्यस्मान्नजायत इत्यनन्यजः, मनाखेरीज इतरांपासू न होत नाहीं जो तो. क्व. मदन. अ. पु.

अनन्यवृत्तिः नअन्यावृत्तिरस्यअ नन्यवृत्तिः, एकाग्रआहे वृत्तीजाची तो. स. एकाग्रचित्ताचा. वि. इ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनमितंपचः अमितंपचोनभव तीत्यनमितंपचः, अपरिमितपा-क करीत नाहीं जो तो. स. कृपण. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनयः अनयनं अनेनवाअनयः, अनयनजें तो. किंवा नष्ट आहे नय. म्ह. नीतिजेणेंकरून तो. द्यूतादि-व्यवहार. २ दुर्दैव. ३ विपत्ति. अ. पु.

अनर्थकं नअर्थोयस्येत्यनर्थकं, नाहीं आहे अर्थ जो तो ज्यामध्यें तें. स. अबद्धभाषण. अ. न.

अनलः अलंत्यनेनेति अनलः, दे वादिक ज्याच्यायोगानें जीवन पावतात तो. क्व. अनधा. प्राणनअ. अग्नि. अ. पु.

अनवधानता नअवधानंयस्यसः अनवधानः अनवधानस्यभावः अ नवधानता, नाहीं आहे अवधानज्या स तो अनवधान त्याचा जो भाव म्ह. धर्म ती. त. कर्तव्याचें अनवधान. आबं. स्त्री.

अनवरतं नास्त्यवरतं यत्रेत्यनव रतं, नाहीं आहे विराम जाचेठायीं तें. स. नित्य. अ. न.

अनवरार्घ्यः अनवरस्मिन्भवः अव रार्घ्यः नअवरार्घ्यः अनवरार्घ्यः, श्रे ष्ठाचेठायीं झाला जो तो. अवरार्घ्य नव्हे जो अवरार्घ्य तो. स. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनवस्करं नअवस्करोत्रेत्यनव स्करं, नाहीं आहे अवस्कर म्ह. केर ज्याचेठायीं तो. स. निर्मळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनः अनतिचित्कारोतीत्यनः, चि त्कारकरितेंजें तें. क्व. अनधा. प्राण नअ. गाडा. स. न.

अनाकुलः नआकुलः अनाकुलः, नव्हेजो आकुल म्ह. व्यग्र तो. स. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनागतार्तवा ऋतुरस्यप्राप्तः आ र्तवं अनागतमार्तवंयस्याः साअ नागतार्तवा, ऋतुप्राप्त आहे जास तें आर्तव अप्राप्त आहे आर्तव म्ह.

रजोदर्शनजीस ती· स· न्हाणनआलेलीस्त्री· आबं·स्त्री·

अनादरः नआदरःअनादरः, नव्हे जोआदर ह्म· सत्कार तो· स· तिरस्कार· अ·पु·

अनामयं आमयस्याभावोअनामयं, आमयाचा जोअभाव तें· स· आरोग्य· अ·न·

अनामिका ननामग्रहणंयोग्यंयस्याःसा अनामिका, नाहींआहेग्रहणयोग्यनामजीचें ती· स· करांगळीजवळचें बोट· आबं·स्त्री·

अनायासकृतं अनायासेनकृतं अनायासकृतं, अनायासानेंजें केलें तें· स· आयास नहोतां केलेलें· वि·अ·पु·न·आबं·स्त्री·

अनारतं अविद्यमानंआरतंविरामोयस्मिन्तत् अनारतं, नाहीं आहेआरत ह्म· विश्रांतिज्याचेठायींतें· स· निरंतर· नित्य· अ·न·

अनार्यतिक्तः अनार्यप्रियश्चासौतिक्तश्चअनार्यतिक्तः, अनार्यप्रियअसाजो तिक्त तो· स· वनौं· किराईतह्मणतात तो· अ·पु·

अनधीनकः नअधीनःअनधीनः अनधीनएवअनधीनकः, नव्हेजो अधीन तोअनधीन तोच अनधीनक· स· कौटतक्षा· अ·पु·

अनाहतं नआहतंअनाहतं, नव्हे जेंआहत ह्म· क्षालनादिकें करून ताडित स· कोरेंवस्त्र· वि·अ·पु·न· आबं· स्त्री·

अनिमिषः निमिषतीतिनिमिषःन निमिषःअनिमिषः, मेषोन्मेषपावतो जो तो निमिष मनुष्यादिकनव्हेजोनिमिष ह्म· देव तोअनिमिष·स· देव·अ·पु·

अनिरुद्धः ननिरुद्धःअनिरुद्धः, नव्हेजो निरुद्ध ह्म· रोधलेला तो अनिरुद्ध·स· मदनाचापुत्र· अ·पु·

अनिलः अनंत्यनेनप्राणिनइत्यनिलः प्राणधारण करितांहेत ज्याचायोगानें तो· कृ·अनधा· प्राणन अ· वायु· २देवगण· अ·पु·

अनिशं अविद्यमानानिशा लक्षणया व्यापार राहित्यंयस्मिन्तत् अनिशं, नाहींआहे व्यापार राहित्य ज्याचेठायींतें· निरंतर· अव्यय·

+ब्राह्मणोनयाशिरश्छेदनात्, याच कारणानेंपुण्यकर्मकालीं ईतपवित्रघालून इलापवित्रकरीतअसतात·

अनीकं अनंत्यनेनानीकं, जीवनहो तें हें जेणेंकरून तें. कृ. अनधा. प्राणनअ. सेना, फौज. अ. न.

अनीकस्थः अनीकेतिष्ठतीति अनीकस्थः, सैन्याचेठायीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेनारक्षकगण. अ. पु.

अनीकिनी अनीकं रणेऽतिप्रयोजनत्वेन[illegible]स्या अनीकिनी, सैन्यआहे अतिप्रयोजनत्वेंकरून जीसतें. सेना. ईब. स्त्री. न.

अनु अनितीत्यनु, पूर्वव्यापारांवांचून ज्याचीउपपत्तिहोत नाहीं तें. कृ. अनधा. प्राणनअ. पश्चात्. सादृश्यार्थी भूपमनुगच्छति. २पितरमनुकुर्वते. को. लक्षण. वीप्सा. इत्थंभूतभाग. आयाम. हीन. सह. अव्यय.

अनुकः अनुकामयत इत्यनुकः, कामना ह्म. इच्छा करितोजो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. अतिकामी. कामुक, कामाभिभूत. अ. पु.

अनुकंपा अनुकंपनमनुकंपा, अनुकंपन जें ती. कृ. कपिधा. चलनअ. दया. आबं. स्त्री.

अनुकर्षा अनुकृष्यतेनेनानुकर्षा, अनुकर्षण करिजेलें जेणेंकरून तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. रथाच्या खालच्या बाजूचें एक लांकूड. नं. पु.

अनुकर्षः विग्रहादिसर्व अनुकर्षाशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

अनुकल्पः अनुहीनः कल्पोऽनुकल्पः, गौणजोविधि तो. स. गौणपक्ष. अ. पु.

अनुकामीनः कामस्यसदृशमनुकामं तद्गामी अनुकामीनः, यथेच्छ जें गमन त्यातें करितो जो तो. न. स्वच्छंदानें फिरणारा. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनुकारः अनुकरणमनुकारः, अनुकरण जें तो. कृ. कृञ्धा. करणअर्थ. अनुकरण, दुसऱ्यासारखें करणें. अ. पु.

अनुक्रमः अनुक्रमणमनुक्रमः, अनुक्रमण जें तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. क्रम. अ. पु.

अनुक्रोशः अनुक्रोशंत्यनेनेति अनुक्रोशः, आह्वान करितात जेणेंकरून तो. कृ. क्रुशधा. आह्वानअ. दया. अ. पु.

अनुगं अक्षमिंद्रियंप्रतिगतमनु

गं, इंद्रियांप्रत गत ह्म· प्राप्त तें· क्रु· ग
म्लृधा· गतिअ· अनुसरून त्याअर्थी·
अव्यय·

अनुग्रहः अनुग्रहणमनुग्रहः, अनुग्र
हण जें तो· क्रु· ग्रहधा· उपादानअ· -
स्वीकार, २उपदेशविशेष· अ·पु·

अनुचरः अनुचरतीत्यनुचरः· अनु
लक्षून गमन करितो जो तो· क्रु· चर
धा· गतिअ· सेवक, चाकर· अ·पु·

अनुजः अनुपश्चाज्जातः अनुजः,
पाठीमागून झालेला· स· कनिष्ठबंधु·
अ·पु·

अनुजीवी अनुजीवितुंशीलमस्या
नुजीवी, स्वामिजीवनाला अनुसरू
न जगण्याविषयीं आहे स्वभाव जा
चा तो· क्रु· जीवधा· प्राणधारणअ·
सेवक चाकर· इन्·पु·

अनुतर्षणं अनुतृष्यतेअनेनेति-
अनुतर्षणं, अनुतर्षण होनें हे जेणें
करून तें क्रु· तृषधा· पिपासाअ·
मद्यपान· अ·न·

अनुतापः अनुतपनमनुतापः,
अनुतपन ह्म· संतापन जें तो· क्रु
तपधा· संतापअ· पश्चात्ताप·अ·
पु·

अनुत्तमः नोत्तमोयस्मादित्यनुत्तमः,
नाहीं आहे उत्तम जाहून तो· स· मुख्य·
२सर्वोत्तम· अ·पु·

अनुत्तरः नउत्तरोयस्मादित्यनुत्तरः,
नाहीं आहे उत्तर ह्म· मोठा जाहून-
तो· स· श्रेष्ठ· २उत्तम· दि· अ·पु·न·
आबं·स्त्री·

अनुदात्तः उच्चैरुदीयते उच्चार्यते
इतिउदात्तः नउदात्तः अनुदात्तः उ
च्चस्वरानें उच्चारिजे तो तोउदात्त न
व्हे जोउदात्त तो अनुदात्त स· स्वर
विशेष· अ·पु·

अनुपदं परस्यपश्चादनुपदं, अन्या
चा पश्चात् जें तें· स· अन्याचा लाग
तअनुसरून· अव्य·

अनुपदीना पादस्यायामोनुपदं·
अनुपदं बद्धा अनुपदीना, चरणा·
चा जो आयाम ह्म· विस्तार तें अनु
पद अनुपद जी बद्धा तीअनुपदीना·
स· वाहाण· आ·स्त्री·

अनुपमा नास्तिउपमायस्याः साअ
नुपमा, नाहीं आहे बलवर्णादिकें क
रून उपमा जीस ती· स· कुमुद नाम
क नैर्ऋत्यदिशेचा हत्तीची स्त्री· आ-
बं·स्त्री·

अनुप्लवः अनुप्लवनइत्यनुप्लवः, पश्चात् गमन करितो जो तो. क्रु. प्लुङ् धा. गतिअ. अनुचर सेवक. अ. पु.

अनुबंधः अनुबध्यतेनेनेत्यनुबंधः अनुबंध करिजेतो जेणेंकरून तो. क्रु. बधधा. बंधनअ. दोषोद्भावन. २ प्रकृतिप्रत्ययांतील नश्वरभाग. ३ मातापितर यांस अनुसरणारा पुत्र. ४ प्रकृतकार्यास अनुसरणें. अ. पु.

अनुबोधः अनुबुद्धिरनुबोधः, पूर्वावगमनाला अनुसरून जो अवगमन तो. क्रु. बुधधा. अवगमनअ. जावस्तूचा गंधगेला त्यास तो पुनः आणणें. अ. पु.

अनुभवः अनुभवनमनुभवः, अनुभवन ह्म. अनुभव घेणें जें तो. क्रु. भूधा. सत्ताअ. साक्षात्कार. अ. पु.

अनुभावः अनुभावयतिरसानिति अनुभावः, रसांप्रतउत्पादन करितोजो तो. क्रु. भूधा. सत्ताअ. अभिप्रायसूचक नेत्रकटाक्षादिक. २ प्रभाव. ३ साधूंचा बुद्धिनिश्चय. अ. पु.

अनुमतिः अनुमन्यतेस्वभक्तेभ्यः अनुमतिः, अनुमोदिजेत्येजी ती. क्रु. मनधा. ज्ञानअ. अनुमोदन. २ कलाहीन चंद्रानें युक्त पौर्णिमा. इ. स्त्री.

अनुयोगः अनुयोजनमनुयोगः, अनुयोजन जें तो. क्रु. युजिरधा. योगअ. प्रश्न. अ. पु.

अनुरोधः अनुगम्यरोधनमनुरोधः, अनुगमन करून जें पराचें रोधन तो. क्रु. रुधिरधा. आवरणअ. अनुकूलता. अ. पु.

अनुलापः अनुलपनमनुलापः, अनुलपन जें तो. क्रु. लपधा. व्यक्तवाणीअ. शोकयुक्त भाषण. अ. पु.

अनुलेपनं अनुलिप्यतेनेनेत्यनुलेपनं, अंगादिकास लेप केला जातो - जेणेंकरून तें. क्रु. लिपधा. उपदेह अ. गंधाचीउटीवगैरे. अ. न.

अनुवर्तनं अनुगम्यवर्तनमनुवर्तनं, अनुगमनानें जें वर्तन तें. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. अनुकूलता. अ. न.

अनुवाकः अनूच्यतेअनुवाकः, वारंवार उच्चारण केलाजातो जो तो. क्रु. वचधा. परिभाषणअ. वेदांचाअवयव. अ. पु.

अनुशयः अनुशयनमनेनवानुशयः अनुशयन ह्म. पश्चात्ताप अथवा तो आहे जेणें करून तो. क्रु. शीङ्धा.

स्वप्नअ· दीर्घद्वेग· २पश्चात्ताप· ३ अनु बंधशब्दाचाअ· अ· पु·

अनुष्णः नउष्णः अनुष्णः, नव्हे जो उष्ण तो· स· उष्णनव्हे तो· २ आलस्ययुक्त· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अनुहारः अनुहरणमनुहारः, अनुहरणजें तें· कृ· हृनृधा· हरण अ· अनुकरण करणें· अ· पु·

अनूनकं ऊनयतीतिऊनं नऊनमनूनं अनूनमेवअनूनकं, अपूर्ण होतें जें तें ऊन नव्हे जें ऊन ह्म· न्यून तें अनून - अनून जें तेंच अनूनक· न· स्वभाव· वंश· अ· न· ३पूर्वजना· अ· पु·

अनूचानः अन्ववोचदिति अनूचानः सांगवेदाध्ययन करिता झाला जो तो· कृ· वचधा· परिभाषणअ· यथासांग वेदाध्ययनकर्ता· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अनूनं ऊनयतीत्यूनं नऊनमनूनं, ऊनयति ह्म· न्यूनहोतें जें तें ऊन नव्हे जेंऊन तें· स· संपूर्ण· वि· अ· पु· न· आवंस्त्री·

अनूनकं अनूनमेव अनूनकं, अनून जें तेंच अनूनक· त· परिपूर्ण· वि· अ· पु· न· आवंस्त्री·

अनूपं अनुगताआपो अत्रेति अनूपं, अनुगत ह्म· प्राप्त आहेत उदकें जाचें ठायीं तो· स· जलप्राय ह्म· पाणथळ भूप्रदेश· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अनूरुः अविद्यमानावूरू यस्येत्यनूरुः, नाहीं आहेत ऊरू ह्म· मांड्या ज्यास तो· स· सूर्यसारथि· उ· पु·

अनृजुः नऋजुः अनृजुः, नव्हे जो ऋजु ह्म· सरळ तो· स· वक्र· वि· अ· पु· ई· उ· स्त्री· उ· न·

अनृतं नऋतमनृतं, नव्हे जें ऋत ह्म· सत्य किंवा उंछशीलादि तें· स· अनृतभाषण· २कृषिकर्म· अ· न·

अनेकपः अनेकेनकरेणामुखेनच पिबतीति अनेकपः, अनेक ह्म· शुंडादंडानें व मुखानें उदकपान करितो जो तो· कृ· पाधा· पानअ· हत्ती· अ· पु·

अनेडमूकः नएडमूकोस्मादनेडमूकः, नाहीं आहे एडमूक जाहून तो· स· मुकाअसून बेहरा· २आंधळा· ३ शठ· अ· पु·

अनेहाः नईहतइत्यनेहाः, नाहीं चेष्टा करीत जो तो· कृ· ईहधा· चेष्टाअ· काळ· स· पु·

अनोकहः अनसः अकंगतिं हंतीति

अनोकहः, शकटाच्यागतीतें प्रतिबं धकरितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ वृक्षविशेष. अ. पु.

अंतःपुरं अंतरेपूरेगृहंअंतःपुरं, अभ्यंतराच्याठायीं जें गृह तें स. राजा- चें स्त्रीगृह. अ. न.

अंतः अंतनमंतः, अंतन ह्म. नाश- जोतो. कृ. अनिधा. बंधनअ. मरण २नाश. ३समाप्ति. अ. पु. ४शेवटचा वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अंतकः अंतंकरोतीत्यंतकः, अंत- ह्म. मरणांत नाश करितो जो तो. कृ. कृधा. करणअ. यम. अ. पु.

अंतरं अंतरातिअंतरं, अंतातें दे तें जें तें. कृ. राधा. दानअर्थ. अव- काश. २अवधि. ३परिधान. ४आ- च्छादन. ५भेद. ६छिद्र. ७अवसर. ८मध्य. ९अंतरात्मा १० सादृश्य. अ. न. ११आत्मीय. उ० १अंतरेहिमं. २ग्रामांतरेदेवं. ३अंतरेशाटकाः. ४पर्वतांतरितोरविः. ५यदंतरंसर्प परीक्षकयोः. ६प्रहरांतरेभहर्तव्यं. ७अंतरंगःसेवकः. ८आवयोरंतरे पर्वतः. ९दृष्टांतरेज्योतिरूपः. १० धकारस्यद्रकारोंतरतमः. ११ अय मत्यंतरोमम. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अंतरा अंतरेतीतिअंतरा. मध्यरू पार्थी गमनकरितो जो तो. कृ. इण् धा. गतिअ. मध्यभागीं. उ. त्वांमां चांतराअंतरेणवाकमंडलुः. अव्य.

अंतरायः अंतर्मध्ये अंतरस्यवाव धानस्यवा अयनमंतरायः. कृ. अ यधा. गतिअ. विघ्न. अ. पु.

अंतरालं अंतरंलातीतिअंतरालं, अंतर ह्म. मध्य त्याग्रतलातिग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. मध्यभागींचाअवकाश. अ. न.

अंतरिक्षं अंतरीक्षं अंतःऋ क्षाणिनक्षत्राणि अस्येत्यंतरिक्षं, अभ्यंतराच्याठायीं आहेत ऋक्षें ह्म. नक्षत्रें जीनीं ज्याच्या तें. स. आकाश. अ. न.

अंतरीपं अंतर्गताःआपः अत्रेति अंतरीपं, अंतर्गत आहेत उदकें ज्या चेठायीं तें. स. द्वीप ह्म. बेट. अ. न.

अंतरीयं अंतरेभवंअंतरीयं, परि धानाविषयींझालें जें तें. त. नेसा वयाचेंवस्त्र. अ. न.

अंतरे विग्रहादिसर्वअंतरा शब्दा प्रमाणें

अंतरेण विग्रहादिमध्यार्थपर्यंतपूर्व शब्दाप्रमाणें· २ त्यासाठीं· ३ सोडून ४ विना· उ· त्वांमांचांतरेणकमंडलुः, २ त्वदंतरेणऋणमेतत्· ३ पुत्रमंतरेणागतः पिता· ४ अंतरेकंडालगृहाः, अव्यय·

अंतर्गतं अंतर्गम्यतेस्मइत्यंतर्गतं, अभ्यंतराच्याठायीं जेंलीन तें· कृ· गम्लृ धा· गति अ· विस्मृत विसरलें लें· वि· - अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अंतर्द्वारं अंतःस्थितं द्वारं अंतर्द्वारं, अंतःस्थित जें द्वार तें· स· गुप्त· द्वार· अ· न·

अंतर्द्धा·अंतर्द्धिः अंतर्धानं अंतर्धा· अंतर्धान जेंती· कृ· डुधाञ् धा· धारणअ· आच्छादन· आ· स्त्री इ· स्त्री

अंतर्मनाः अंतर्मनोस्य अंतर्मनाः, अभ्यंतराच्येठायीं खिन्न आहे मन ज्याचें तो· स· व्यग्र· वि· स्· पु· स्त्री· न·

अंतर्वेशिकः अंतर्वेशे नियुक्तः अंतर्वेशिकः, अभ्यंतरगृहीं जो नियुक्त तो· त· अंतःपुरींयोजिलेला· अ· पु·

अंतर्वत्नी अंतरस्त्यस्यांगर्भइतिअंतर्वत्नी, अभ्यंतरीं आहे गर्भ जीच्या ती· त· गरोदरस्त्री· ई· बं· स्त्री·

अंतर्वाणिः अंतर्वाणयतीत्यंतर्वाणिः, अभ्यंतराच्येठायीं शब्द करितो जो तो· कृ· वण् धा· शब्द अ· शास्त्रजाणणारा· वि· इ· पु· स्त्री· न·

अंतावसायी अंतमवसितुंशीलमस्य अंतावसायी, अंतापर्यंत अवसितुं हा· अंतकर्मोविषयीं आहे स्वभाव ज्याचा तो· कृ· षो धा· अंतकर्म अ· नापित न्हावी· न्· न·

अंतिकः अंतोस्यास्तीत्यंतिकः, समीपभाग आहे ज्यास तो· त· जवळचा वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अंतिकतमं अतिशयेन अंतिकं· अंतिकतमं, अतिशयें करून जें समीप तें· त· फारजवळचें· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अंतिका अंतत्यतेत्र अंतिका, अग्निबंधन करिजेतें जीच्येठायीं ती· कृ· अति धा· बंधन अ· चूल· आबं· स्त्री·

अंतिकाश्रयः अंतिके आश्रयतेआश्रयणं वा अंतिकाश्रयः, समीपभागीं आश्रिजे तो अथवा आश्रयण जें तो· कृ· श्रिञ् धा· सेना अ· समीपाश्रयण· अ· पु·

अंतेवासी अंतेसमीपेवस्तुंशील

मस्येत्यंतेवासी. गुरुसमीप वास कर णयाचा आहे स्वभाव ज्याचा. कृ. वस धा. निवासअ. शिष्य. २ चांडाल.न.पु.

अंत्यं अंतेभवंअंत्यं, अंतीं जें उत्पन्न तें. त. शेवटचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंत्रं अंतनीतिअंत्रं, बंधन करितें जें तें. कृ. अंतिधा. बंधनअ. आंतडें. अ.न.

अंदिका अंद्यतेत्रअंदिका, कृ. अदिधा. बाकीसर्व अंतिकाशब्द प्र.

अंदुकः अंद्यतेनेनेतिअंदूःसैव अंदुकः बंधनहोतें जीणें ती अंदू तोच अंदुक. त. सांकळकडी. अ. पु.

अंदूकः अंदूरेवअंदूकः, अर्थादिसर्व पूर्व शब्दा प्रमाणें.

अंधकरिपुः अंधकस्यरिपुः नाशः कः अंधकरिपुः, अंधकासुराचा जो रिपु तो. स. शंकर. अ. पु.

अंधः अंधयतीत्यंधः, अंधअथवा दृष्टिरोध करितें जें तें. कृ. अंधधा. दृष्ट्युपघातअ. आंधळा. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ स. न.

अंधकारः अंधनंअंधः अंधंकरोतीत्यंधकारः, आंध्यातें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. काळोख. अ. पुल्लिं.

अंधतमसं अंधयतीत्यंधं अंधंचतनमश्चअंधतमसं, अंध करितें जें तें अंध,अंध असें जें तम तें. स. गाढअंधार. अ. न.

अंधः अंधयतीत्यंधः. मद द्वारा अंधीभूत करितें जें तें. कृ. अंधधा. दृष्ट्युपघातअ. अन्न. स. न.

अंधुः अंधयतीत्यंधुः, दृष्टीला उपघात करितो जो तो. कृ. अंधधा. दृष्ट्युपघातअ. कूप. उ. पु.

अन्नं अद्यतेस्मइत्यन्नं, भक्षिलें जातें जें तें. कृ. अद्धा. भक्षणअ. भक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ शिजलेलें धान्य. अ. न.

अन्यः अननीत्यन्यः. अन्याचा विरोधपूर्वक जगतो जो तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. दुसरा. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अन्यतरः द्वयोरन्यो अन्यतरः, दोहोमध्यें जो एक तो. अन्यएवान्यतरो वाकिंवाअन्य जो तोच अन्यतर. त. दोहोंतून एक. लिं० पू० प्र०

अन्यतरेद्युः अन्यतरस्मिन्नहनि अन्यतरेद्युः, दोहो दिवसांतून कोणत्या एके दिवसीं. त. अन्यतरदिवसीं.

त्याअर्थी. उ. अन्यतरेद्युः विनरंद्र. स्यसि. अव्य.

अन्येद्युः अन्यस्मिन्नन्हि अन्येद्युः अन्यदिवसाचेठायीं. न. अन्यादिवसीं. त्याअर्थी. उ. अन्येद्युरात्मानुचरस्य भावं. अव्य.

अन्वक्षं अक्षमिंद्रियमनुगच्छति इति अन्वक्षं; इंद्रियाप्रत अनुगमन करितें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. इंद्रियानुसरण त्याअर्थी. अव्य.

अन्वक् अन्वंचतीति अन्वक्, अनुलक्षून जें तें. कृ. अंचुधा. गतिअ. अन्वक्षशब्दाचा अर्थ. अव्य.

अन्वयः अन्वीयते इति अन्वयः - अनुलक्षें करून गमन करिजेतो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. वंश. कुल. अ. पु.

अन्ववायः अन्ववाय्यते अन्ववायः, अनुलक्षून गमन करिजेतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. वंश. अ. पु.

अन्वाहार्यं अन्वाह्रियते तदन्वाहार्यं, मासमासीं ह्म. प्रतिमासीं करिजेतें जें तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. मासिकश्राद्ध. अ. न.

अन्विष्टं अन्वेष्यते स्म इत्यन्विष्टं, शोधिजेलें जें तें. कृ. इषधा. गतिअ. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अन्वीक्षणं अन्वीक्षा अन्वीक्षणं, अवलोकन जें तें. कृ. ईक्षधा. दर्शन अ. शोधणें. २ पाहणें. अ. न.

अन्वेषणं अन्विष्टिरन्वेषणं, धर्मादिकाचें अवलोकन ह्म. अत्यासक्तिपूर्वक शोधन जें तें. कृ. इषधा. गतिअ. शोधणें. अ. न.

अन्वेषणा अन्वेषणमन्वेषणा, अन्वेषण ह्म. शोधन जें तें. कृ. इषधा. गतिअ. धर्मादिकाचें शोधन करणें. आबं. स्त्री.

अन्वेषितं विग्रहादि सर्व अन्विष्ट शब्दाप्रमाणें.

अपकारगीः अपकारार्था गीः अपकारगीः, नाशार्थक जी वाणी ती. स. अपकारक भाषण. ई. स्त्री.

अपक्रमः अपक्रमणमपक्रमः, अपक्रमण ह्म. युद्धापासून पलायन जें तें. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. पलायन, पळणें. अ. पु.

अपगा अपां समूहो आपं तेन गच्छतीति अपगा, उदक समुदायानें गमन करिते जी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ.

नदी·आवं·स्त्री·

अपघनः अपहन्यतेइत्यपघनः, हनन केला जातो स· ताडिला जातो - जो तो· कृ· हनधा· हिंसाअ· शरीराचा अवयव· अ·पु·

अपचयः अपचयनमपचयः, अपचयन जें तो· कृ· चिञ्धा· चयनअ· अपहार· २नाश· अ·पु·

अपचायितं अपचितं अपचायनेस्मेत्यपचायितं, पूजित केलें - जें तें· कृ· चायृधा· पूजाअ· पूजलेला· वि·अ·पु·न· आवं· स्त्री·

अपचितिः अपचायनमपचितिः पूजन जें ती· कृ· चायृधा· पूजनअ· पूजा· २नाश· ३प्रायश्चित्त· ४खर्च· ५दान· ई· स्त्री·

अपटांतरं पटेनांतरंपटांतरं नपटांतरमपटांतरं, वस्त्रानें जें अंतर - तें पटांतर नाहीं जें पटांतर तें अपटांतर· स· सल्लग्न· जवळचा· वि·अ· पु·न·आवं· स्त्री·

अपटुः पटोरन्यःअपटुः, पटु स· - निरोगीत्याहून जो भिन्न तो· स· रोगी· २असमर्थ· वि·उ·पु· स्त्री·न· ईवं· स्त्रीलिं·

अपत्यं नपतन्त्यस्मादित्यपत्यं, नाहीं पतन पावत पिता जापासून तें· कृ·पत्लृधा· गतिअ· मूल, बालक· अ·न·

अपत्रपा अपत्रपयतीत्यपत्रपा, लज्जित करित्ये जी ती· कृ· त्रपूष्धा· लज्जाअ· लोकलज्जा· आवं· स्त्री·

अपत्रपिष्णुः अपत्रपतेतच्छीलः अपत्रपिष्णुः, लज्जाशील जो तो· कृ· त्रपूष्धा· लज्जाअ· लोकलज्जाबाळगणारा· वि·उ·पु·स्त्री·न·

अपथं अपगतः पंथाः अपथं, अपगत स· विरुद्ध जो मार्ग तें· स· कुमार्ग· अ·न·

अपंथाः अपगतः पंथाः अपंथाः, अपगत स· वाईट जो मार्ग तो· स· कुमार्ग· न·पु·

अपदानं अपदीयतेतदपदानं, पूर्वचरित जें तें· कृ· डुदाञ्धा· दानअ· - पूर्वींचें चरित्र· २प्रशस्तकर्म· अ·न·

अपदांतरं पदेनअंतरं पदांतरं न पदांतरं अपदांतरं, पदानें जें अंतर तें पदांतर नव्हे जें पदांतर तें· स· सल्लग्न, जवळचा· वि·अ·पु·न· आवं· स्त्री·

अपदिशं दिशोर्मध्येअपदिशं, दिशांचें जें मध्य तें· स· दोन दिशांचा मध्य·

भाग·अ·न·

अपदेशः अपदिश्यतेअतद्रूपेणेत्यपदेशः, भिन्नरूपत्वानें अपदेशिजेला जो तो· कृ· दिशधा· अनिसर्जन· अ· कपट· २ लक्ष्य· ३ निमित्त· अ·पु·

अपध्वस्तं अपध्वस्यतेस्मइत्यपध्वस्तं, भर्त्सित केला जो तो· कृ· ध्वंसूधा· अधःपतनअ· निर्भर्त्सित· २ चुरलेला वि·अ·पु·न· आबं·स्त्री·

अपभ्रंशः संस्कृतादपभ्रंशत्यपभ्रंशः, संस्कृता पासून भ्रष्ट होतो जो तो· कृ· भ्रंशुधा· अधःपतनअ· अपशब्द· अ·पु·

अपयानं अपगतंयानमपयानं, अपगत ह्म· पराक्रांत जें यान ह्म· गमन तें· स· अर्थ अपक्रम शब्दाचाच· अ·न·

अपरः अपरातीनिनपरो, परइति वाअपरः, गमन करितो जो तो· किंवा दुसरा· कृ· राधा· गतिअ· २ स· हत्तीच्या मागच्या जंघादिप्रदेश· अ·न· २ अन्य· वि· अ·पु·न· आबं·स्त्री·

अपरस्परः अपरश्चपरश्चअपरस्परः, क्रियानैरंतर्यजें तें· स· क्रियेचें नैरंतर्य· उ· अपरस्परंगच्छंति· अ·न· २ सतत क्रिया करणारा· उ· अपरस्पराः सार्थागच्छंति· वि·अ·पु·न· आबं·स्त्री·

अपराजिता नपराजिताअपराजिता, नव्हे जी पराजित ती· स· विष्णुक्रांतानावाची एक वनौषधि· २ गोकर्णीचीवेल· आबं·स्त्री·

अपराद्धपृषत्कः अपराद्धः पृषत्कोस्मादपराद्धपृषत्कः, लक्ष्यापासून भ्रष्ट आहे बाण ज्याचा तो· स· ज्याचा बाण लक्ष्यास चुकलेला· अ·पु·

अपराधः अपगतःराधो राधनमस्मादित्यपराधः, गेली आहे सिद्धि ज्यापासून तो· स· अन्याय· अ·पु·

अपराह्णः अन्हःअपरोभागः अपराण्हः, दिवसाचा जो अपर भाग तो· स· दिवसाच्या दोन भागांतील दुसरा भाग· व पांचांतील चवथा भाग· अ·न·

अपरेद्युः अपरस्मिन्नहनिअपरेद्युः, अपर दिवसाचेठायीं· त· दुसऱ्या दिवशीं त्याअर्थी· उ· आगतान्नपरेद्युस्तान्· अव्य·

अपरोक्षं अक्ष्णः परमिति परोक्षं, नपरोक्षमपरोक्षं, अक्षीला जें पर

तें परोक्ष. न स्के जें परोक्ष तें. स. प्रत्यक्ष. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपर्णा नाविद्यंते पर्णान्यस्याइतिअपर्णा. नाहीं आहेत तपकालीं भक्ष्यत्वें करून पर्णे हिजीस ती. स. पार्वती. आबं. स्त्री.

अपलाप: अपलपनमपलाप:, अपलपन जें तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाणि: अ. निषेधवचन. अ. पु.

अपवर्ग: पापेभ्य: अपवर्ज्यत इत्यपवर्ग:, पापांपासून वर्जित करितो तो कृ. वृज धा. मोक्ष. २ त्याग. अ. पु.

अपवर्जनं अपवृज्यतेतदपवर्जनं, देइजे तें जें तें. कृ. वृजिधा. वर्जनअ. दान. अ. न.

अपवाद: अपवदनमपवाद:, अतिक्रम करून जी उक्ति तो. भर्त्सना करून भाषण. २ आज्ञा. अ. पु.

अपवारणं अपवार्यते ऽनेनेति अपवारणं, आच्छादिजेतें जेणें करून तें. कृ. वृञ्धा. आच्छादनअ. आच्छादन. अ. न.

अपशद: अपकृष्टंसीदतीत्यपशद:, नीच जेसें होय तैसें विशरण पावतो क्षा. स्वेदयुक्त राहतो जो तो. कृ. षद्लृधा. विशरणअ. नीच. २ पामर. अ. पु.

अपशब्द: शब्दात् अपभ्रष्ट: अपशब्द:, शब्दापासून भ्रष्ट झाला जो तो. स. अपभ्रंश. अ. पु.

अपष्ठु: अपतिष्ठतीत्यपष्ठु:, प्रतिकूलत्वें करून स्थित जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. विपरीत. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अपसद: विग्रहादिसर्व अपशद शब्दा प्रमाणें.

अपसर्प: अपसर्पतीत्यपसर्प: अनियत मार्गानें गमन करितो जो तो. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. बातमीदार. अ. पु.

अपसव्यं अपगतं सव्यादपसव्यं, सव्यापासून जें अपगत तें. स. दक्षिण ह्म. उजवें अंग. २ विपरीत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपस्कर: अपकीर्यते स्वस्वस्थाने विक्षिप्यते ऽपस्कर:, स्वस्वस्थानीं टाकिजे तो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. रथावयव. अ. पु.

अपस्नात: अपगत: स्नात: अपस्नात:, मृताप्रत स्नान केला जो तो. स. मृतोद्देशानें स्नान केलेला. अ. पु.

अपहार: अपहरणमपहार:, अप

हरण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. हरण करून घेणें. अ. पु.

अपांगः अपकृष्टान्यंगानियस्मादि त्यपांगः, अपकृष्ट ह्म. आकर्षितआ हेत अवयव ज्या पासून तो. डोळ्यां चा एक देश. २ कपाळावरील कस्तू रीचा वगैरे तिलक. अ. पु.

अपांगदर्शनं अपांगेनदर्शनमपां गदर्शनं, नेत्र प्रांतें करून जें अवलो कन तें. स. मुरडून पाहणें. अ. न.

अपाची अपांचतिसूर्यमित्यपाची, मध्यभागीं सूर्यातें पूजित करिते जीती. कृ. अंचुधा. गतिपूजनअ. दक्षिणदिशा. ईबं. स्त्री.

अपानः अपानंत्यनेनेति अपानः, ज्याचा वाहण्यानें प्राणि जीवन पा वतात तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. गुदद्वारचा वायु. २ गुदद्वार. अ. पु, अ. न.

अपामार्गः अपमार्जत्यनेनेति अपामार्गः, शुद्धि करिताहेत जेणें करून तो. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. आघाड्याचें झाड. अ. पु.

अपांपतिः अपांपतिरपांपतिः, अप् ज्या त्यांचा जो पति तो. स. स मुद्र. इ. पु.

अपावृतः अपगतमावृतमावरणं यस्येत्यपावृतः, अपगत ह्म. गेलें आहे आवरण ज्यातें तो. स. स्वतंत्र वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपासनं अपास्यतेतदपासनं, मा रिजेतें जें तें. कृ. असूधा. क्षेपणअ. वध. अ. न.

अपि नपियतीत्यपि निर्णयादिका ला न जाणणारा. कृ. पिधा. गतिअ. शंका. २ निंदा. ३ समुच्चय. ४. प्रश्न. ५ भय. ६ संभावना त्या अर्थी. उ. अ पिचोरोभवेत् २ अपिसिंचेत्पलांडुं. ३ स्त्रियंपालयपुत्रमपि. ४ अपिजाना सिकिंचित्त्वं. ५ अपिस्याणुंजयेद्रामः अव्यय.

अपिधानं अपिधीयतेअनेनेत्यपि धानं, आच्छादन करिजेतें जेणें क रून तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. आच्छादन. अ. न.

अपिनद्धः अपिनह्यतेस्मापिनद्धः अपिधानित केलेला ह्म. पांघरूण घे तलेला जो तो. कृ. नहधा. बंधनअ. अंगावर वस्त्र घेतलेला. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अपूपः नपूयतेइतिअपूपः, नाहीं विशरण पावत ह्म. आयते वगैरे पे- क्षां फार दिवस टिकतो जो तो. क्र. पू यीधा. विशरण अ. वडा. घारगा. अ नरसा वगैरे. अ. पु.

अपोगंडः नपोगंडःअपोगंडः, नव्हे जो पोगंड ह्म. परिपूर्णावयवकी. स- स्वतःसिद्धन्यूनावयव. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अप्पतिः अपांपतिरप्पतिः, उदकां चा जो स्वामी तो. स. वरुण. इ. पु.

अप्पित्तं अपांपित्तमिवअप्पित्तं, उ दकांच्या पित्ता सारखें जें तें. स. अ- ग्नि. अ. न.

अप्रकांडः नप्रकांडोस्यतिष्ठतीस प्रकांडः, नाहीं आहे प्रकांड ह्म. कां डीं जास तो. स. जास कांडे नसून मुळालाच खांद्या फुटलेला वृक्ष. अ. पु.

अप्रगुणः प्रगुणात्भिन्नःअप्रगु- णः, प्रगुणाहून जो भिन्न ह्म. प्रगु णविरोधी तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अप्रत्यक्षं नप्रत्यक्षंअप्रत्यक्षं, नव्हे जें प्रत्यक्ष तें. स. इंद्रियातीत ह्म. अ तींद्रिय. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अप्रधानं प्रधानादन्यत् अप्रधानं, प्रधानाहून जें भिन्न ह्म. इतर तें. स. मुख्य नव्हे तें. अ. न.

अप्रहतं नप्रहन्यतेहलादिभिर प्रहतं, हलादिकांनीं जें कृष्ट केलेलें नाहीं तें. क्र. हनधा. हिंसा अ. नांग रलेलें नाहीं असें शेत. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अप्राग्र्यं प्राग्र्याद्भिन्नमप्राग्र्यं, प्रा- ग्र्याहून जें भिन्न तें. स. अप्रधान. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अप्सरसः अद्भ्यःसंसरंतीत्यप्सर सः, उदकापासून संसरण पावता त ज्या त्या. क्र. सृधा. गति अ. देव लोकींच्या स्त्रिया. स. स्त्री. व.

अफलः नफलान्यस्येतिअफलः, नाहीं आहेत फळें जीं तीं जास तो. स. फलहीन वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अबद्धं नबध्यतेस्मइत्यबद्धं, संबंधा दिकानें बांधिलें नाहीं ह्म. विसंगत बोलणें जें तें. क्र. बधधा. बंधन अ. अर्थहीन भाषण. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अबद्धमुख: अबद्धंमुखं यस्याबद्ध मुखः, अनियमित आहे मुख ज्याचें तो· स· ज्याचा मुखानें अबद्ध भाषणें वारंवार निघतात तो· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अबला अल्पंबलंयस्या अबला, अल्प आहे बल जीस ती· स· बायको· आवं· स्त्री·

अबाध: नबाधायस्येत्यबाधः, नाहीं आहे बाधा ह्म· पीडा जास तो· स· निराबाध· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अब्ज: अप्सुजातःअब्जः, उदकांपासून जो जात ह्म· उत्पन्न तो· कृ· जनीधा· प्रादुर्भावअ· चंद्र· २ शंख· ३ कमल· अ· पु· २ अ· पु· ३ अ· न·

अब्धि: आपोधीयंतेअत्रेतिअब्धिः उदकें जीं तीं धीयंते अत्र ह्म· धारण करितात जाचेठायीं तो· कृ· धाञ्धा· धारणअ· समुद्र· इ· पु·

अब्धिकफ: अब्धेः कफइवाब्धिकफः, समुद्राच्या कफाच्या परीजो तो स· समुद्रफेण· अ· पु·

अब्जयोनि: अब्जंयोनिर्यस्यसःअब्जयोनिः, विष्णूचें नाभिकमळ आहे उत्पत्तिस्थान जाचें तो· स· ब्रह्मदेव इ· पु·

अब्जिनीपति: अब्जिनीनांपतिरब्जिनीपतिः, कमलिनीचा जो पति तो· स· सूर्य· इ· पु·

अब्द: आपोददातीत्यब्दः, उदकानें देतोजो तो· कृ· दाण्धा· दानअ· मेघ· २ वर्ष· ३ पर्वतविशेष· अ· पु· न· २ अ· पु· ३ अ· पु· ४ मुस्तक मोथा· अ· पु·

अब्रह्मण्यं ब्रह्मणिसाधुब्रह्मण्यं, नब्रह्मण्यंअब्रह्मण्यं, ब्राह्मणाविषयीं जें साधु तें ब्रह्मण्य नव्हे जें ब्रह्मण्य तें· स· वधानर्ह ब्राह्मणादिकांस सदोष भाषण· अ· न·

अभयं नभयमस्मादित्यभयं, नाहीं आहे भय जें तें ज्यापासून तें· स· काव्यावाळ्याचें मूळ· अ· न·

अभया नभयमस्याइत्यभया, नाहीं आहे भय जें तें जीस किंवा जीपासून लोकांस ती· स· हिरड्याचें झाड· आवं· स्त्री·

अभाषणं नभाष्यतेतदभाषणं, नाहीं बोलिजेतें जें तें· कृ· भाषधा· व्यक्तवाक्अ· मौन· अ· न·

अभिक:अभीक: अभिकामयतेअभिकः, इच्छाकरितोजो तो· कृ·

क्रमुधा· कांतिअ· कामुक, कामाविष्ट· वि· अ·पु·न· आर्व· स्त्री·

अभिक्रमः अभिक्रमणमभिक्रमः शत्रूवर जें गमन तें· क्रु· क्रमुधा· पादविक्षेपअ· निर्भयपणीं शत्रूंवर शूरांचें गमन तें· अ·पु·

अभिख्या अभिख्यानमभिख्या, अभिख्यान ह्म· नामकिंवा शोभा जीती· क्रु· ख्याधा· प्रकथनअ· नाम २ कीर्ति· ३ कांति· आर्व· स्त्री·

अभिख्यानं अभिशंसनमभिख्यानं, अभिशंसन जें तें· क्रु· शंसधा· स्तुतिअ· लोकापवाद· अ· न·

अभिग्रहः अभिग्रहणमभिग्रहः, अभिग्रहण जें तो· क्रु· गृहूधा· ग्रहणअ· कलहाव्हान फिर्याद· अ· पु·

अभिग्रहणं अभितोग्रहणमभिग्रहणं, आसमंतात् द्वारीं जें ग्रहण तें· क्रु· गृहूधा· ग्रहणअ· चौर्य· अ·न·

अभिघाती अभिहंतुंशीलमस्याभिघाती, नाश करणाचा आहे स्वभाव ज्याचा तो· क्रु· हनधा· हिंसाअ· शत्रु· इन· पु·

अभिचारः अभिचरणमभिचारः अभिचरण जें तो· क्रु· चरधा· गति अ· हिंसात्मक कर्म· अ·पु·

अभिजनः अभिजन्यतइत्यभिजनः, उत्पन्न होइजे तो जो तो· क्रु· जनधा· जननअ· वंश, कुल· २ कुलमुख्य, कुलदीपक· ३ वाकवलोक· अ·पु·

अभिजातः अभिजायतेस्माभिजातः, सर्वत्र प्रसिद्ध झाला जो तो· क्रु· जनीधा· प्रादुर्भावअ· कुलीन· २ पंडित· ३ नीतिमान्· वि· अ·पु·न· आर्व· स्त्री·

अभिज्ञः अभितःसर्वतोजानातीत्यभिज्ञः, सर्ववेत्ता जो तो· क्रु· ज्ञाधा· अवबोधनअ· प्रवीण· वि· अ·पु·न·आर्व· स्त्री·

अभितः अभिमुखकउभयतइतिवा-अभितः, सन्मुख किंवा दोहीं कडून· न· सन्मुख· २ सामीप्य· ३ दोहोंकडून· ४ शीघ्र· ५ साकल्य· उ· वाराणसीमभितोभागीरथिः· अभितोहिंस्त्रकोहंति· अभितःकुरुचामरौ· ३ अभितोधीष्व· ४ अभितोवनदाहः· अव्य·

अभिधानं अभिधीयतेतदभिधानं, अभिधीयते ह्म· बोलिजे तें जें तें क्रु· धीधा· अनादरअ· नाम· अ· न·

अभिध्या अभिध्यानमभिध्या, निरंतर परकीय द्रव्याचें चिंतन जें तो· क्रु·

ध्यैधा· चिंताअ· दुसऱ्याच्याधनाची इच्छा· आवं· स्त्री·

अभिनयः अभिमुखेनर्थोनीयते, नेनेत्यभिनयः, अभिमुखत्वानें ह्म· सन्मुखत्वें करून वाक्यार्थ नेइजेतो· ह्म· जाणविला जातो जेणें करून तो· कृ· नीञ्धा· प्रापणअ· हस्तादिकानें इतरांस आपण ह्मटल्या वाक्याचा· अर्थाचा भाव करून दाखविणें· अ· पु·

अभिनवः अभि नूयनइत्यभिनवः स्तविजेला जो तो· कृ· णुधा· स्तुतिअ· नूतन, नवा· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री

अभिनिर्मुक्तः अभिसर्वसायंत नंकर्म निश्चयेनमुक्तं येनाभिनिर्मुक्तः सायंकालचें कर्म निश्चयें करून सो डलें आहे जानें तो· स· सूर्याचाअ· स्तमान काळीं निजलेला· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अभिनिर्याणं अभिनिर्यातिरभि निर्याणं, अनुरवगमनजें तें कृ· या धा· प्रापणअ· प्रयाण· अ· न·

अभिनीतः अभिनीयतइत्यभिनी तः, नीतीला अनुसरिजेतो जो तो· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· नीतीचा· २ फार प्रशस्त· ३ भूषित· ४ कोपिष्ट· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अभिपन्नः अभिपद्यतेस्माभिपन्नः आपत्ति पावता झाला जो तो· कृ· पद धा· गतिअ· ज्यास विपत्ति प्राप्त झाली तो· २ अपराधी· ३ शत्रूनें आक्रांत· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अभिप्रायः अभिप्रयणंअभिप्रायः अभिप्रयण जें तो· कृ· प्रीञ्धा· तर्पण अ· आशय· अ· पु·

अभिभूतः अभिभूयतेस्मेत्यभिभू तः, अभिभवलेला ह्म· पराजय पा विजेलाजो तो· कृ· भूधा· सत्ताअ· प राभव पावलेला· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री

अभिमर्दः अभिमर्दनमभिमर्दः, आसमंताद्भागीं जें मर्दन तो· कृ· मृ दधा· क्षोदअ· युद्ध· अ· पु·

अभिमानः अभिसर्वतोमानः अ भिमानः अभिमननमभिमानोवा, आसमंताद्भागाचाठायीं जोमान ह्म णजे गर्व तो· अथवा· जाणणें जें तें· स· २ कृ· मीञ्धा· हिंसाअ· अहंकार २ गर्व· ३ ज्ञान· ४ प्रेमा· ५ हिंसा· अ· पु·

अभियातिः अभितोयातीतिअभि

यातिः, नाशबुद्धीनें सन्मुख येतो जो तो· कृ· याधा· प्रापणअ· शत्रु· इन्पु·

अभियाती अभियातुंशीलमस्येत्यभियाती, हनन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो· कृ· याधा· प्रापणअ· शत्रु· इन्· पु·

अभियुक्तः अभियुज्यनइत्यभियुक्तः, नियोजिला जो तो· कृ· युजिर् धा· योगअ· वादी· अ· पु

अभियोगः अभियोजनमभियोगः अभियोजन जें तो· कृ· युजिर्धा· योग अ· फिर्याद· २अद्भुतप्रश्न· अ· पु·

अभिरूपः अभिलक्षंरूपमस्याभिरूपः, पाहण्यास योग्य आहे रूप ज्या स्वरूप ज्याचें तो· स· पंडित· अ· पु·

अभिलावः अभिलवनमभिलावः अभिलवनजें तो· कृ· लुञ्धा· छेदन अ· धान्यादि कणिशांचे छेदन· अ·पु·

अभिलाषः अभिलषणमभिलाषः अभिलषणजें तो· कृ· लषधा· कांति· अ· इच्छा· अ· पु·

अभिलाषुकः अभिलष्यातितच्छीलः अभिलाषुकः अभिलाषशीलस इच्छाशीलजो तो· कृ· लषधा· कांति· अ· अभिलाषशील· वि· अ· पु· न· आ बं· स्त्रीलिंगीं·

अभिवादकः अभिवादयतितच्छीलः अभिवादकः, अभिवादनस्वभावाचा जो तो· कृ· वदिधा· अभिवादनअ· वंदनशील· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिवादनं अभिमुख्येन वाद्यते-आशीः क्रियते अनेनेति अभिवादनं, अभिमुख्यत्वानें आशीर्वाद करिजे तो जेणें करूननें· कृ· वद्धा· संदेशवचनअ· नामगोत्रोच्चार पूर्वक जो नमस्कार तें· अ· न·

अभिव्याप्तिः अभिव्यापनमभिव्याप्तिः, आसमंतात् भागीं जें व्यापन ती· कृ· आप्धा· व्याप्तिअ· सर्वत्र व्याप्ति· इ· स्त्री·

अभिशस्तः अभिशस्यतेस्म इत्यभिशस्तः· अभिशापिजेला जो तो· कृ· शसुधा· हिंसाअ· लोकापवादानें दूषित· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिशस्तिः अभिशसनमभिशस्तिः, अभिशसनजें ती· कृ· शसुधा· हिंसादिक अ· याचना· इ· स्त्री·

अभिशापः अभिशापनमभिशापः, अभिशपन म्ह· खोटेंच पापीअसें म्हणणें जें तो· कृ· शपधा· आक्रोशअ·

मिथ्यापापोद्भव· अ·पु·

अभिषुतं अभिषूयतेस्मइत्यभिषुतं, कुंडन करिजेतें जें तें· कृ· षुञ्धा· पीडनअ· कांजिक· अ·न·

अभिषंगः अभीषंगः अभिषंजनमभिषंगः, प्रकृतीं अभिषंजन ह्म· - संगतिजन्य शिक्षा देणें· उपसर्गबलानें हा अर्थ होतो· षंजधा· संगअ· गाळिप्रदान· अ·पु·

अभिषवः अभिसवनमभिषवः, अभिसवन जें तो· कृ· षुञ्धा· स्नपन, स्नान, सुरासंधान अ· मद्यसंधान· २ सोमाभिषव, सोमवल्लीचें कुंडन· अ·पु·

अभिषस्तिः अभिषसनमभिषस्तिः अभिषसनजें ती· कृ· षसधा· स्वप्नअ· इ· स्त्री·

अभिषेणनं सेनयाअभियानमभिषेणनं, सेनासहित शत्रुसन्मुखजें जाणें तें· कृ· याधा· प्रापणअ· शत्रुसन्मुखसेनासहित गमन· अ·न·

अभिष्टुतः अभितः स्तुतः अभिष्टुतः, सर्वत्रस्तविजेलाजो तो· कृ· ष्टुञ्धा· स्तुतिअ· स्तुति केलेला· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अभिसंपातः अभिसंपतनमभिसंपातः, आसमंताद्भागेंकरूनजेंसन्मुखपतन तो· कृ· पत्लृधा· गतिअ· युद्ध· अ·पु·

अभिसरः अभिसरतीत्यभिसरः अभिलक्षून गमन करितोजोतो· कृ· सृधा· गतिअ· चाकर· अ·पु·

अभिसारिका अभिसरतीत्यभिसारिका, गमन करित्ये जीती· कृ· सृधा· गतिअ· नवऱ्याचा मर्जी प्रमाणें संकेतस्थानीं जाणारी स्त्री· आबं· स्त्री·

अभिहितं अभिधीयतेस्मइत्यभिहितं, बोलिजेलें जें तें· कृ· डुधाञ्धा· धारणादिअ· सांगितलेला· वि· अ·पु·न·आ·स्त्री·

अभिहारः अभिहरणमभिहारः, अभिहरण जें तो· कृ· हृञ्धा· हरणअ· चोरी· २ अद्भुतप्रश्न· ३ फिर्याद· अ·पु·

अभिहतः अभितो हन्यतेस्मइत्यभिहतः, आसमंताद्भागीं भग्नदर्प· होता झाला जो तो· कृ· हनधा· हिंसाअ· पराभव पावलेला· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अभीक्ष्णं अभिक्ष्णौतीत्यभीक्ष्णं, निरंतर स्वार्थाला पालन करितें जें तें कृ·

क्ष्णुधा. तेजनअ. निरंतर. २ पुनः पुनः त्याअर्थी. उ. अभीक्ष्णमुष्णोरपितस्यासो पणः, २ अभीक्ष्णमक्षुण्णतयाद्रिदुर्गमं. को. सर्वदाह्लादिअर्थ आहे. याशब्दाचा अनव्ययांत हिपाठ आढळतो तेव्हां. अ. न.

अभीप्सितं अभ्याप्तुमिष्यते अभीप्सितं, जिंकून निकडून प्राप्त व्हावयाकारणें इच्छिजेतें जें तें. क्ष. आप्लृधा. व्याप्तिअ. इष्ट, प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभीरः अभि अभितईरयतीति अभीरः, आसमंताद्भागीं वनांत गमन करितो जो तो. क्ष. ईरधा. गतिअ. गवळी. अ. पु.

अभीरुः नभीरुःअभीरुः, स्थिर मनानीं भीरु नव्हे जीतीकशतावरी. उ. स्त्री. २ भित्रा नव्हे जो तो. वि. उ. स्त्री. न.

अभीरुपत्री नभीरूणिपत्राणियस्या अभीरुपत्री, नभीरु म्ह. स्थिर आहेत पत्रें जीचीं ती. अभीरु शब्दाचा पहिलाअर्थ तोच याचा. ई. स्त्री.

अभीषुः ईषतेइतीषुः, अभिगतईषुरभीषुः, सरल गमन किंवा हिंसा करितो जो तो ईषु अभिगत म्ह. प्राप्त जो ईषु तो. स. राजू. २ किरण. उ. पु.

अभीष्टं अभितइष्यतइत्यभीष्टं, आसमंताद्भागीं इच्छिजेतें जें तें. क्ष. इषधा. इच्छाअ. प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यग्रः अभिमुखमग्रमस्यास्तीत्यभ्यग्रः, अभिमुख आहे अग्र जीचें तो. न. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यंतरं अभिगतमंतरं अभ्यंतरं, अभिगत म्ह. विद्यमान जो अवकाश तें. स. अंतराल, मधील, अवकाश. अ. न.

अभ्यमितः अभ्यमनेस्मइत्यभ्यमितः रोगिष्ट झाला जो तो. क्ष. अमधा. रोगअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यमित्रीणः अभ्यमित्रीयः

अभ्यमित्र्यः अमित्रस्याभिमुखमभ्यमित्रं तदलंगच्छत्यभ्यमित्रीणः शत्रूच्या जें सन्मुख तें अभ्यमित्र त्याप्रत अत्यंत गमन करितो जो तो. न. जो शूर स्वसामर्थ्यें करून युद्ध करण्यास शत्रूच्या सन्मुख जातो तो. अ. पु.

अभ्यर्णः अभ्यर्द्यतेस्म इत्यभ्यर्णः, आसमंताद्भागीं हिंसन करितो जो तो. क्ष. अर्दधा. हिंसाअ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यवकर्षणं अभ्यवकृष्यतेनेनेत्यभ्यवकर्षणं, अभ्यवकर्षण म्ह. आकर्षण

करिजेतें जेणें करून तें. कृ. कृष धा. वि लेखन अ. शल्यकाढून टाकणें. अ. न.

अभ्यवस्कंदनं अभ्यवस्कंद्यतेऽनेनेत्य भ्यवस्कंदनं, शोषण करिजेतें जें तें. कृ. स्कंदिर् धा. गतिशोषण अ. कूपटानें केलेलें गतिशोषण. अ. न.

अभ्यवहृतं अभ्यवह्रीयतेस्मइत्य भ्यवहृतं. भक्षण केलें जें तें. कृ. ह्री-धा. लज्जा अ. भक्षित, खाल्लेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्याख्यानं अभ्याख्यातिरभ्याख्यानं, मिथ्या जें कथन तें. कृ. ख्या धा. कथन अ. असत्याक्षेप, आरोप. अ. न.

अभ्यागमः अभ्यागमनमभ्यागमः शत्रूच्या अभिमुख ह्म. सन्मुख जाणें कृ. गम्लृ धा. गति अ. युन्ड्. अ. पु.

अभ्यागारिकः अभ्यागारेनियुक्तः अभ्यागारिकः. गृहाचा ठायीं अत्यंत जो नियुक्त तो. न. कुटुंबपोषणादिव्यापारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यादानं अभिमुख्येन आदानमभ्यादानं, अभिमुख्यें करून जें आदान ह्म. प्रारंभ तें. कृ. डुदाञ् धा. दान अ. आरंभ. अ. न.

अभ्यांतः विग्रहादि सर्व अभ्यमितशब्दाप्रमाणें.

अभ्यामर्दः अभ्यामर्दनमभ्यामर्दः सन्मुख पेषण करणें जें तें. कृ. मृद् धा. क्षोद अ. घुन्ड्. अ. पु.

अभ्याशः अभ्यश्यतइत्यभ्याशः, समीप व्याप्त करिजेतो जो तो. कृ. अशू ड्. धा. व्याप्ति अ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

अभ्यासः विग्रहादि सर्व अभ्याशशब्दाप्रमाणें.

अभ्यासादनं अभ्यासाद्यतेऽभ्यासादनं, प्रहारानें शक्तिनाश करिजेतें जें तें. कृ. षद्लृ धा. अवसादन अ. अर्थ अभ्यवस्कंदनत्या शब्दाप्रमाणें. अ. न.

अभ्याहारः अभ्याहरणमभ्याहारः अभ्याहरण जें तो. कृ. चोरी. अ. पु.

अभ्युत्थानं अभ्युत्थितिरभ्युत्थानं, अभ्युत्थान जें तें. कृ. ष्ठा धा. गतिनिवर्तन अ. उत्थानपूर्वक सत्कार. अ. न.

अभ्युदितः अभिसर्वतः उदितिशये नइतं गतं प्रातस्तनं कर्म यस्मात्सोऽभ्युदितः, प्रातःकालचें सर्व कर्म गेलें आहे जा पासून तो सूर्योदयकालीं निजलेला पुरुष. अ. पु.

अभ्युपगमः अभ्युपगमनमभ्युपगमः, अभ्युपगमन ह्म. अंगीकार जो तो. कृ. गमुधा. गति अ. स्वीकार. अ. पु.

अभ्युपपत्तिः अभ्युपपदनमभ्युपपत्तिः, अभ्युपपदन जें ती. कृ. पद्धा. गति अ. स्वीकार. इ. स्त्री.

अभ्युषः अभ्यूषः अभ्योषः अभ्युषति अभ्यूष्यते अनेनवा अभ्युषः, दाह करितो किंवा रोगोत्पादन करितो अथवा रोग अतिभक्षणानें उत्पन्न होतो जेणें तो. कृ. उषधा. दाह अ. २ ऊषधा. रुजा अ. पोळी. अ. पु.

अभ्रं अभ्रतिस्थैर्यंगच्छतीतिअभ्रं, स्थैर्याप्रत गमन करितें ह्म. स्थिरत्वानें राहतें जें तें. कृ. अभ्रधा. गति अ. आकाश, मेघ. अ. न.

अभ्रकं अभ्रस्यप्रतिकृतिरिवाभ्रकं, अभ्राची प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा त्यासारखें जें तें. न. अभ्रक त्या नावानें प्रसिद्ध आहे तें. अ. न.

अभ्रपुष्पः अभ्रमिवाभ्रसमयेवा पुष्पमस्येत्यभ्रपुष्पः, अभ्रासारिखें किंवा अभ्रकालीं आहे पुष्प ज्याचें तो. स. वेताचें झाड. अ. पु.

अभ्रमातंगः अभ्रेआकाशेमेघेवा विद्यमानोमातंगः अभ्रमातंगः, आकाशीं अथवा मेघाचाठायीं राहतो जो मातंग तो. स. ऐरावत. अ. पु.

अभ्रमुः अभ्रेआकाशेमातिइति अभ्रमुः, आकाशाचेठायीं राहती जी ती. कृ. माधा. मानार्थकअ. ऐरावतगजाची पत्नी. उ. स्त्री.

अभ्रमुवल्लभः अभ्रमोर्वल्लभःअभ्रमुवल्लभः, अभ्रमूचा जो वल्लभ ह्म. प्रिय तो. स. इंद्राचा हत्ती. अ. पु.

अभ्रिः अभ्रतीत्यभ्रिः, गमन करिते जी ती. कृ. अभ्रधा. गति अ. गलबतांतील लांकडांचा मळ काढण्याची लांकडाची कुदळ. इ. स्त्री.

अभ्रियं अभ्रेभवंअभ्रियं, अभ्र ह्म. मेघ त्याचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. मेघोत्पन्नाचें नाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्रेषः नभ्रेषः अभ्रेषः, नव्हे जो भ्रेष ह्म. अनवस्थान तो. स. नीति अ. पु.

अमत्रं अमतीत्यमत्रं, गमन करितें जें तें. कृ. अमधा. गति अ. पात्र. भांडें. अ. न.

अमरः नम्रियतइत्यमरः, बहुका

ल पर्यंत नाहीं मरण पावतं जोतो · - क्रु · मृङ् धा · प्राणत्याग अ · देव · अ · पु ·

अमरावती अमराः संत्यस्यामित्य- मरावती, अमर ह्म · देव आहेत जीचा ठायींती · त · इंद्राचीनगरी · ई · स्त्री ·

अमर्त्यः नमर्त्यः अमर्त्यः · मरणधर्मी जो नव्हे तो · स · देव · अ · पु ·

अमर्षः मर्षणंमर्षः नमर्षः अमर्षः, - मर्षणा ह्म · सहन जें तोमर्ष नव्हे जो मर्ष तो · स · क्रोध · अ · पु ·

अमर्षणः मर्षणशीलोमर्षणः नम र्षणः अमर्षणः, सहनशील जो तो मर्ष ण नव्हे जो मर्षण तो · कृ · मृषुधा · सह नअ · कोपशील · वि · अ · पु · न · आ · स्त्री

अमलं नमलोस्य अमलं, नाहीं आ हे मल जास तें · स · अभ्रक · अ · न · २ निर्मल · वि · अ · पु · न · आ · स्त्री ·

अमला नमलो यस्याः सा अमला, ना हीं आहे मल जो तो जीस ती · स · भुई आंवळीचा वृक्ष · आ · स्त्री ·

अमांसः अल्पंमांसंयस्यसः अमां सः, अल्प आहे मांस जाचें तो · स · अ शक्त · वि · अ · पु · न · आ · स्त्री ·

अमा नमातीत्यमा, जो मान ह्म · प्रमा ण करीत नाहीं तो · कृ · माङ् धा · मान अ · सह वर्तमान समीपत्या अर्थी · उ · पुत्रेण अमा भुंक्ते · अव्य · २ अमात्य · अ · पु · ३ अमावास्या · आ · स्त्री ·

अमात्यः अमासह समीपेवाभवः अ मात्यः, सह वर्तमान किंवा समीप जो झा ला तो · त · प्रधान · अ · पु ·

अमावस्या चंद्रार्कावमासह वसतोत्र स्यमावस्या · चंद्रसूर्य अमायुक्त राहता हेत जीचाठाईं ती · तिथि · आ · स्त्री ·

अमावास्या विग्रहादिसर्व अमाव- स्याशब्दाप्रमाणें

अमितः नमितः अमितः, नव्हे जो मित ह्म · परिमित तो · स · अपरिमित · वि · अ · पु · न · आ · स्त्री ·

अमित्रः अमतीति अमित्रः, पीडा करितो जो तो · कृ · अमधा · रोगअ · श त्रु · अ · पु ·

अमुत्र अमुष्मिन्नित्यमुत्र · परलोका चाठायीं · त · जन्मांतरीं त्या अर्थी · उ · इहचामुत्रैतस्य कर्मणः फलंभुंक्ष्व · अव्य ·

अमृणालं मृणालसादृश्यमत्रेतिमृ णालं नमृणालममृणालं, मृणालसा दृश्य आहे ज्याचे ठायीं तें मृणाल नव्हे जें मृणालतें · स · काच्यावाळ्याचें मूळ · अ · न

अमृतं नम्रियंतेनेनेत्यमृतं, देवा हि वन पावताहेत जेणेंकरून तें. कृ. मृङ्. धा. प्राणत्यागअ. मोक्ष. ह्म. मुक्ति. २उदक. ३ यज्ञशेष, पुरोडाश. ४ अमृत. ५ होमशेष. ६ अजगर ७ मागित ल्यावांचून मिळालेलें. अ. न.

अमृता नमृयतइत्यमृता, नाहीं मरतजी णें ती. कृ. मृङ्. धा. प्राणत्यागअ. आंव ळीचें झाड. २ गुळवेल. ३ हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

अमृतांधाः अमृतमंधोन्नंयस्यसः अमृतांधाः, अमृत आहे अंध ह्म. अन्न जें तें ज्याचें तो. स. देव. स. पु.

अमोघा नमोघा अमोघा, नव्हे जी मोघा ती. स. वनौ. जिला पाडली पाहाड मूळ असें ह्मणतात ती. २ वावडंगाचें झाड. आ. स्त्री.

अंबरं अंबनमंबः शब्दः तंराती त्यंबरं अंब ह्म. शब्द त्याप्रत देतें जें तें. कृ. राधा. दानअ. आकाश. २ वस्त्र. अ. न.

अंबरिषं. अंबरीषं अंबांनेधानादयोत्रांबरीषं, शब्द करिताहेत धानादिक जाचेठायीं तें. कृ. अबि धा. शब्दअ. चणे वगैरे भाजण्याचें पात्र, खापर. अ. न.

अंबष्ठः अंबेतिष्ठतीति अंबष्ठः, अंब देशीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. वैश्येचेठायीं ब्राह्मणापासून झालेला पुत्र. अ. पु.

अंबष्ठा अंबेवमातेवतिष्ठतीति अंबष्ठा, छायासौगंध्यादिदानानें सुखदायी जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. जुईचें झाड. २ पाहाडमूळ. ३ चुक्याची भाजी. आ. स्त्री.

अंबा अंब्यते शब्यतइत्यंबा, मधुरोक्तींनीं ह्म. कल्याणप्रदोक्तींनीं निरंतर बोलिजेत्येजी ती. कृ. अंबिधा. शब्द-अ. आई. २ पार्वती. आ. स्त्री.

अंबिका अंबैवांबिका, अंबाजी तीच अंबिका. न. पार्वति. आ. स्त्री.

अंबु अंबतइत्यंबु, शब्द करितें जें तें. कृ. अबिधा. शब्दअ. उदक. उ. न.

अंबुकणः अंबुनः कणः अंबुकणः, उदकाचा जो कण ह्म. तुषार तो. स. जलाचा कण. अ. पु.

अंबुजं अंबुनः जातं अंबुजं, उदकापासून जें जात ह्म. झालें तें. स. कमल. अ. न.

अंबुभृत् अंबुबिभर्तीति अंबुभृत्, अंबु ह्म. उदक त्याप्रत धारण करितो जो

तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मेघ. त. पु.

अंबूकृतं निष्ठीवनसंपर्कादनंबु अंबुअकारि अंबूकृतं, निष्ठीवनसंपर्कानें अनंबु होत्सातें अंबु करिजेलें जें तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. लालाकणयुक्त भाषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंभः आप्नोतीत्यंभः, व्याप्त करितें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. उदक. स्. न.

अंभोरुहं अंभसिरोहतीत्यंभोरुहं, उदकाचाठायीं उत्पन्न होतें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

अम्मयं अपांविकारः अम्मयं, उदकांचाजो विकार तें. त. जलविकार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अम्लः अंब्यतेशब्द्यते भोक्तृभिरितिअम्लः अमतिरुजत्यरुचिमितिवा भोक्त्यानीं भक्षणकालीं सशब्द भक्षिजेतो जो तो. अथवा अरुचीचा नाश कर्तोजो तो. कृ. अबिधा. शब्दअ. २ अमधा. रोगअ. आंबट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अम्ललोणिका अम्लाचासोलोणिकाचअम्ललोणिका, अम्लक्ष आंबट अशीलोणिका ती. स. चुक्याची भाजी. आ. स्त्री.

अम्लवेतसः अम्लश्चासौवेतसश्च अम्लवेतसः, अम्ल असा जो वेतस तो. स. वेताचा एकभेद. अ. पु.

अम्लानः नम्लायतिस्मेत्यम्लानः. नाहीं म्लान होताझाला जो तो. कृ. म्लैधा. हर्षक्षयअ. म्लान न होणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ आबोलीनावाचें फुलझाड. अ. पु. ३ कोरंट्याचें झाड. अ. पु.

अम्लिका. अम्लीका अम्लोरसोस्त्यस्याइति अम्लिका, अम्ल आहे रस जो तो जीचा ती. त. चिंचेचें झाड. आ. स्त्री.

अयः एत्यनेनसुखमिति अयत्तेइतिवा अयः, येतें आहे सुख जेणें करून अथवा गमन करितें जें तें. कृ. इण्धा. गतिअ. उत्कृष्ट दैव. २ लोह. अ. पु. २ स्. न.

अयनं अयते कौनेनायंतेजना अनेनेतिवा अयनं, सूर्य किंवा जन गमन करितात जेणें करून तें. कृ. अयधा. गतिअ. तीन ऋतूंचें एक दक्षिण व उत्तर अयन. २ मार्ग. अ. न.

अयस्कांतः अयोलोहंकामयतीत्य

यस्कांतः, लोहाप्रत कामयति ह्म. आकर्षणद्वारा इच्छा करितो जो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. लोहचुंबक. अ. पु.

अयःप्रतिमा अयसःप्रतिमा अयःप्रतिमा, लोखंडाचीजी प्रतिमा ती. स. लोहप्रतिमा. आ. स्त्री.

अयि अय्यतइतिअयि, मधुर भाषणादिकें करून प्राप्त होतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. कोमल भाषणार्थी अव्य.

अयोग्रं अयो ऽग्रेस्यायोग्रं, लोखंड आहे अग्रभागीं ज्याचा तें. स. मुसळ. अ. न.

अरं इयर्तीत्यरं, गमन करितें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न.

अरघट्टः अरैश्चक्रावयवसदृशैः काष्ठैर्घट्यतेइत्यरघट्टः, चक्राच्याआरांसारख्या काष्ठानीं युक्त जो तो. कृ. घट्टधा. चलनअ. राहाट. कूप. अ. पु.

अरडुः इयर्तीतिअरडुः, सरळगमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. दिंडाचा वृक्ष. उ. पु.

अरणिः अरणी ऋच्छत्यस्मिन्नग्निरितिअरणिः गमन करितो ह्म. उत्पन्न होतो अग्नी ज्याचे ठायीं तो. कृ. ऋच्छ. गतिअ. विस्तव उत्पन्न करण्याकरितां मंथन करण्याचें लांकूड. इ. पु.

अरण्यं अर्यतेतदरण्यं, गमन करिजे तें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. रान. अ. न.

अरण्यानी महदरण्यमरण्यानी, मोठें जें अरण्य ती. स्त्रीप्र. मोठें वन. ई. स्त्री.

अरत्निः नरत्निःअरत्निः. नव्हे जी रत्नी ती. स. विस्तृत जी कनिष्ठांगुली तद्युक्तमुष्टिसहित जो हात तो. इ. पु. स्त्री.

अररं इयर्तीत्यररं, गमन करितें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. कपाट, घर. अ. न.

अररिः विग्रहादिअर शब्दाप्र. इ. स्त्री.

अररी विग्रहादिअरर शब्दाप्र. ई. स्त्री.

अरलुः इयर्तीत्यरलुः, गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. दिंडाचेंझाड. उ. पु.

अरविंदं अरान् केसरान् विंदतीत्यरविंदं, अर ह्म. केसर त्यांतें प्राप्त होतें जें तें. कृ. विदूलृधा. लाभअ. कमळ. अ. न.

अरातिः नरातिसुखमित्यरातिः, सुख देत नाहीं जो तो. कृ. राधा. दानअ. शत्रु. इ. पु.

अरालं ऋच्छतीतिअरं अरमलतीतिनरातिदुःखमितिवा अरालं, गमनानें

शक्ति देतें जें तें· किंवा दुःख देत ना हीं जो तो· कृ· अलधा· भूषणादिक अ· वक्र, वांकडा· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री· २ अनेक पदार्थांनीं मिश्र केलेला धूप· अ·पु·

अरिः इयर्तिविरोधमरिः, विरोधाप्रत गमन करितो जोतो· कृ· ऋधा·गति· अ· शत्रु· इ·पु·

अरित्रं ऋच्छत्यनेनेति अरित्रं, गमन करितें हे नौका जेणेकरून तें·कृ· ऋच्छधा·गतिअ· नावेचें वल्हें·अ·न·

अरिमेदः अरिरिवमेदोयस्यसः अरिमेदः, दुष्ट आहे स्नेह ज्याचा तो· स·दुर्गंधि खैराचें झाड· अ·पु·

अरिष्टं नरिष्टमशुभंयस्मादित्यरिष्टं, नाहीं आहे अशुभ जापासून तें· स· बाळंतणीची खोली· अ·न· २ गोरस· ३ रिठ्याचें झाड· ४ निंबाचें झाड· ५ लसूण· ६ काकपक्षि· अ·पु· कों· अशुभ· मद्यविशेष· मरण चिन्ह·

अरिष्टदुष्टधीः अरिष्टेनदुष्टा अरिष्टदुष्टा, अरिष्टदुष्टाधीर्यस्यसः अरिष्टदुष्टधीः, अरिष्टानें जी दुष्ट झा·ली· अरिष्टदुष्ट अशी आहे बुद्धी ज्याची तो· स· मरण जवळ आल्यामुळें भ्रमिष्ट झालेला· वि· ई·पु·स्त्री·न·

अरुणः ऋच्छतीत्यरुणः, अरुणवर्णोस्येतिवा· गमन करितो जो तो· किंवा आरक्त आहे वर्ण ज्याचा तो· कृ· २ त· ऋच्छधा· गतिअ· सूर्य· २ सूर्याचा सारथि· अ·पु· ३ यत्किंचित् तांबडा· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अरुणा अरुणोवर्णोस्याइति अरुणा, अरुण झ· आरक्त आहे वर्ण जो तो जीचा ती· त· औषधिविशेष· आ· स्त्री·

अरुंतुदः अरुंतुदतीति अरुंतुदः, मर्मभेद करितो जो तो· कृ· तुदधा· व्यथन अ· मर्मभेद करणारा· वि·अ· पु·न· आ· स्त्री·

अरुः इयर्तीति अरुः, व्यथेप्रत गमन करितें झ· देतें जें तें· कृ· ऋधा· गतिअ· व्रण· स्·न·

अरुष्करः अरुर्व्रणंकरोतीत्यरुष्करः, व्रणातें करितो जो तो· कृ· कृधा· बिब्याचें झाड· अ·पु· व्रण करणारा· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

अरोकः नरोकोस्यारोकः, नाहीं आहे कांति ज्यास तो· स· तेजोहीन· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अर्कः अर्च्यतइत्यर्कः, सर्व लोकांनीं पू

जिजेतोजो.तो. कृ. अर्चधा. पूजाअ. सूर्य. २ रुई. ३ स्फटिक. ४ इंद्र. ५ ताम्र. अ. पु.

अर्कपर्ण: अर्काभानितीक्ष्णानिपर्णानियस्यसः अर्कपर्णः, अर्कतुल्यतीक्ष्ण आहेत पर्णें जीं तीं ज्याची तो. स. रुईचें झाड. अ. पु.

अर्कबंधु: अर्कस्यबंधुः अर्कबंधुः, अर्काचा जो बंधु तो. स. बुद्धाचा एक भेद. उ. पु.

अर्काह्व: अर्कः आह्वायस्यसः अर्काह्वः, सूर्याचें आहे नाम ज्यास तो. स. अर्थ अर्कपर्णवत्. अ. पु.

अर्गलं अर्ज्यतेजनैरितिअर्गलं, जनांनीं अर्जिजेतें जें तें. कृ. अर्जधा. प्रतियत्नअ. आंड सरदाराचा अ. न. आ. स्त्री. लघुविवक्षा असतां. ई. स्त्री.

अर्घ: अर्घ्यतेनेनेतिअर्घः, पूजा करिजेले किंवा पदार्थ क्रीत करिजेतो जेणें तो. कृ. अर्हधा. पूजाअ. पूजाविधि २ मोल. अ. पु.

अर्घ्यं अर्घार्थमुदकमर्घ्यं, अर्घार्थ जें उदक तें. त. पूजे करितां जें पाणी तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्चा अर्चनमर्चा, पूजन जें ती. कृ. अर्चधा. पूजाअ. पूजा. २ प्रतिमा. आ. स्त्री.

अर्चि: अर्ची अर्चित: अर्च्यत इत्यर्चिः, सर्वांनीं पूजिजेत्ये ह्मः सर्वलोकांस स्तुत्य किंवा पूजिजेतें जें तें. व पूजिजेला ह्म. सर्वलोक मान्य जो तो. कृ. अर्चधा. पूजाअ. अग्निज्वाला. २ कांति. इ. स्त्री. २ स. न. ३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्जक: अर्जयतीतिअर्जकः, अर्जन करितो जो तो. कृ. ऋजधा. अर्जनअ. ज्याचें फूल व कांडें पांढरें असा वाभळीचा वृक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्जुन: अर्ज्यतेसर्वेरितिअर्जुनः, सर्वांनीं संपादिजेतो जो तो. कृ. अर्जधा. अर्जनअ. शुक्लवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ तृण. अ. न. ३ वृक्ष. अ. पु.

अर्जुनी अर्जुनवर्णत्वादर्जुनी, अर्जुन वर्ण आहे ह्मणून जी अर्जुनी. स्त्री प्र. गाई. ई. स्त्री.

अर्णव: अर्णांसि जलान्यत्रसंतीत्यर्णवः, जलें जीं तीं अत्र संति ह्म. आहेत ज्याचे ठायीं तो. त. समुद्र. अ. पु.

अर्ण: ऋच्छतीत्यर्णः, गमनशील जें तें. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. उदक. स. न.

अर्तगल: अर्तंक्षीणंगलतीतिअर्तगलः, क्षीणातें भक्षण करितो जो तो. कृ. गलधा. अदनअ. निळ्या रंगाचा.

फुलांचा कोरंठा. अ. पु.

अर्तनं ऋतीयत इति अर्तनं, निंदिजेलें जें तें. कृ. ऋतिधा. जुगुप्साअ. निंदा. अ. न.

अर्तिः अर्द्यतेनया अर्तिः, हिंसा किंवा पीडा त्या होताल जीणें ती. कृ. अर्दधा. हिंसाअ. धनुष्याचें अग्र. २ पीडा इ. स्त्री.

अर्थः अर्थ्यत इति अर्थः, याचित कारिजेतो जो तो. कृ. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. धन, द्रव्य. २ अभिधेय. ३ वस्तु. ४ निवृत्ति. ५ प्रयोजन. अ. पु. को. विषय. प्रकार. हेतु.

अर्थना अर्थनमर्थना, प्रार्थन जें ती. कृ. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. याचना. आ. स्त्री.

अर्थप्रयोगः अर्थस्य प्रयोगः अर्थप्रयोगः, अर्थाचा जो प्रयोग ह्म. द्रव्यार्थ योजना करणें तो. स. व्यापार. २ व्याज. अ. पु.

अर्थशास्त्रं अर्थस्य भूम्यादेः शास्त्रं अर्थशास्त्रं, भूम्यादिकांचें जें शास्त्र तें स. राजनीतिरूप जें अर्थशास्त्र तें. अ. नपुंसक.

अर्थी अर्थोस्यास्तीति अर्थी, अर्थआहे जास तो. त. याचक. इन्. पु.

अर्थ्यं अर्थेषु साधुरर्थादनपेतं वा अर्थ्यं, अर्थाविषयीं साधु किंवा त्याहून जें अनपेत ह्म. न सुटलेलें तें. त. धातुरसविशेष. जास शिलाजित असें ह्मणतात तें. अ. न. २ बुद्धिमान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ न्याय्य. को. प्रार्थना करावयास योग्य.

अर्दना अर्तिरर्दना, अर्ति ह्म. पीडा जी ती. कृ. अर्दधा. याचनअ. याचना. आ. स्त्री.

अर्दितः अर्द्यतेस्म इत्यर्दितः, प्रार्थिलेला जो तो. कृ. अर्दधा. याचनअ. प्रार्थना केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्धः ऋध्नोत्यनेनेति अर्धः, वृद्धिंगत होतो जेणेकरून तो. कृ. ऋधुधा. वृद्धिअ. खंड, तुकडा. अ. पु. २ एका वस्तूचे समभाग केले त्यांतून एका भागाचें नाव. अ. न.

अर्धचंद्रा अर्धश्चंद्रो यस्याः सा अर्धचंद्रा, अर्धचंद्राकृती आहे जीस ती. स. प्राकृतांत जीस काळा तेंडू ह्मणतात ती. निगडी, तिधारें. आ. स्त्री.

अर्धनावं नावोर्धमर्धनावं, नौकेचें जें अर्ध तें. स. नौकेचें अर्ध. अ. न.

अर्धरात्रः रात्रेरर्धमर्धरात्रः, रात्रीचें जें अर्ध तो. स. मध्यरात्र. अ. पु.

अर्धर्चं ऋचः अर्धं अर्धर्चं, ऋक् ह्म. वेदावयव त्याचें जें अर्ध तें. स. ऋचे चें अर्ध. च. न. पु.

अर्धहारः अर्धेन एकदेशेन कृतो हारः अर्धहारः, अर्ध ह्म. बारासरानीं केला जो हार तो. स. बारापदरी मुक्ताहार. अ. पु.

अर्धोरुकं ऊरोरर्धं अर्धोरु, अर्धोरौ काशत इत्यर्धोरुकं, ऊरूचें जें अर्ध तें अर्धोरु. अर्धोरूचाठायीं शोभतें जें तें. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. परकर, लहंगा. अ. न.

अर्बुदः अर्वति हिनस्तीत्यर्बुदः, संख्या विच्छेद करणारा जो तो. कृ. अर्वधा. हिंसाअ. संख्याविशेष, दाहा कोटि. २ मांस काढण्याची शलाका. अ. पु. २ दंतरोगविशेष. अ. पु. न.

अर्भकः अर्यते वृद्धिं प्राप्यते इति अर्भकः, वृद्धि पावतो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. बालक. अ. पु.

अर्मं ऋच्छतीत्यर्मं, नेत्राचे ठायीं प्राप्त होतें जें तें. कृ. ऋच्छधा. गत्यादिअ. नेत्ररोग. अ. पु. न.

अर्यः इयर्तीत्यर्यः, व्यापारा करितां दूरदेशाप्रत अथवा प्रभुत्वाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. वैश्य. २ यजमान. अ. पु.

अर्यमा इयर्तीति अर्यमा, निरंतर गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. सूर्य. न. पु.

अर्या अर्यस्य स्त्री अर्या, अर्य ह्म. वैश्य तज्जातीय जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्य जातीची स्त्री. आ. स्त्री.

अर्याणी अर्यस्य स्त्री अर्याणी, वैश्याची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्याची स्त्री. ई. स्त्री.

अर्यी अर्यस्य स्त्री अर्यी, वैश्याची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्याची बायको. ई. स्त्री.

अर्वा ऋच्छतीत्यर्वा, शीघ्रगमन करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. घोडा. न. पु. २ वि. न. पु. न. ई. स्त्री.

अर्वाक् अवरे पूर्वकाले अंचतीति अर्वाक्, पूर्वकाळीं गमनादि करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. आलीकडे त्या अर्थी. उ. कुलेऋतुत्रयादर्वाक् मंत्रनान्नतु मुंडनं. अव्य.

अर्शाः ऋच्छतीत्यर्शाः, दुःखाप्रत गमन करितो ह्म. देतो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. रोगविशेष. जास मुळव्याध ह्मणतात तो. अ. पु.

अर्शसः अर्शांसिसंत्यस्येतिअर्शसः. मुळव्याधि आहे ज्यासतो. न. जासमुळव्याधि रोग झाला आहे तो. वि. अ. पुन. आ. स्त्री.

अर्शः ऋच्छतीतिअर्शः, औषधादिकानें गमन करितो स. जातो जो तो. कृ. ऋधातगतिअ. मुळव्याध. स. न.

अर्शोघ्नः अर्शोहंतीतिअर्शोघ्नः, मुळव्याधीनें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सूरण. अ. पु.

अर्हणा अर्हणमर्हणा, अर्हणजेंनी. कृ. अर्हधा. पूजाअ. पूजा. आ. स्त्री.

अर्ह्यः अर्ह्यतेनेनेतिअर्ह्यः, पूजिजेतो जो तो. कृ. अर्हधा. पूजाअ. सर्वत्र पूजित जो तो. अ. पु.

अर्हितः अर्ह्यतेस्मइत्यर्हितः, पूजिजेला जो तो. कृ. अर्हधा. पूजाअ. पूजिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलं अलनमलं. अलन स. भूषण कृ. अलधा. भूषणादिअ. अलंकार. २ परिपूर्णता. ३ सामर्थ्य ४ निवारणत्या अर्थी. उ. अलंकृतः शिशुः २ अलंभुक्तवान्. अलंमल्लोमल्लाय. ४ अलंमहीपालतवश्रमेण. अव्य.

अलं अलत्यतइतिअलं, भूषण करिजेतें जें तें कृ. अलधा. भूषणादिअ. हरताळ. अ. न.

अलकः अलयतइतिअलकः. भूषित करिजेतो जो तो. कृ. अलधा. भूषणअ. डोकीचा कुरळ केश. २ शिकारीचा कुत्रा. अ. पु.

अलका अलतिभूषयतीत्यलका. भूषण करित्ये जी ती. कृ. अलधा. भूषणअ. कुबेराची नगरी. आ. स्त्री.

अलक्तः नलक्ष्यतेस्मइत्यलक्तः. नआस्वादिजेला जो तो. कृ. लकधा. आस्वादनअ. लाक्षा, लाख. अ. पु.

अलगर्दः अलंगिरतिभेकानित्यलगर्दः, यथेच्छ भेकांतें भक्षितो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. पाणसर्प. अ. पु.

अलगर्धः अलंगृध्यतिभेकादीनिअलगर्धः, निरंतर भेकादिकांप्रत इच्छितो. जो तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षाअ. जलव्याल, पाणसर्प. अ. पु.

अलंकरिष्णुः अलंकरणशीलः अलंकरिष्णुः, अलंकरणशील जो तो. कृ. कृधा. करणअ. अलंकारादिकानें आपल्याप्रत शोभविणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अलंकर्ता अलंकरोतीतिअलंकर्ता. अलंकार करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा.

करणअ. अलंकार करणारा. ऋ. पु.

अलंकर्मीणः कर्मणेक्रियायै अलं समर्थः अलंकर्मीणः, क्रियेकारणेंजो समर्थ तो. त. उद्योगाविषईं जो समर्थ तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलंकारः अलंक्रियतेनेनेति अलंकारः, भूषित करिजेतें जेणेंकरून तो. ऋ. डुकृञ्धा. करणअ. भूषण. अ. पु.

अलंकृतः अलंक्रियतेस्माइलंकृतः, भूषणादिकें करून शोभता झाला जो तो. ऋ. डुकृञ्धा. करणअ. भूषणयुक्त. २ शोभविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलंक्रिया अलंक्रियतेनया अलंक्रिया. भूषित होतो जीणें ती. ऋ. डुकृञ्धा करणअ. भूषणक्रिया, शोभा. अ. पु. आ. स्त्री.

अलंजरः अलंजरयतीति अलंजरः. अत्यंत वयोहानि ह्म. आयुर्हानि पावतो जो तो. ऋ. जृष्धा. वयोहानिअ. माठ, डेरा. अ. पु.

अलर्कः अलतीति अल् अल् चासा वर्कश्च अलर्कः अलमत्यतइतिवा, अलति शोभतो जो तो अल् भल ह्म. शोभणारा असा जो अर्क ह्म. अर्कवृक्ष. तो. स. पांढरा रुईचें झाड. २ पि

कारीचा कुत्रा. अ. पु.

अलवालं लवमालातीतिलवालं, नलवालमलवालं, जलकणातें ग्रहण करितें जें तें लवाल नव्हे जें लवाल तें. स. अळें अ. न.

अलसः नलसतीत्यलसः. कर्माचेठायीं पुरुषाला संश्लिष्ट करीत नाहीं जो तो. ऋ. लसधा. संश्लेषणअ. आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलातं लानंलातं नलातमलातं, ग्रहण करिजेतें जें तेंलात नव्हे जें लात तें. स. प्रज्वलित काष्ठ. कोलीत. अ. न.

अलाबुः नलंबतेइत्यलाबुः, नाहीं लंबायमान जो तो. ऋ. लबिधा. अवस्रंसनअ. काळा भोंपळा. उ. पु.

अलाबूः विग्रहादि अलाबुवत्. ऊ. पु.

अलिः अलतीति अलिः, ऊर्ध्वकंटकानें शोभतो जो तो. ऋ. अलधा. भूषणादिकअ. विंचू. इ. पु.

अलिकं अलति अल्यतेवा अलिकं, तिलकादिकानें भूषित करिजेतें जें तें. ऋ. अलधा. भूषणादिकअ. कपाळ. अ. न.

अलिंजरः अलनमलिः अलिंजरयतीत्यादि सर्व अलंजरवत्

अली अलमर्थोस्यास्तीति अलीह-

श्चिकलांगूलं तद्विवास्येति वा अली· सामर्थ्य आहे जास अथवा विंचूसारखें आहे पुच्छ जास तो· त· विंचू भ्रमर· इन्·पु·

अलिंदः अल्यते भूष्यते इति अलिंदः, भूषित करिजे तो जो तो· कृ· अलधा· भूषण अ· दाराबाहेरच्या उंबरेचा एक प्रदेश· अ·पु·

अलिकं· अलीकं अल्यते नेनेति· अलिकं, भूषित करिजेतें जेणें करून तें· कृ· अलधा· भूषणादिक अ· कपाळ· अ·न· २ अप्रिय· ३ असत्य· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अल्पः अल्यते वार्यते इति अल्पः, भूषित करिजे तो जो तो· किंवा निवारिजे-तो जो तो· कृ· अलधा· भूषणादिक अ· लहान· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अल्पतनुः अल्पा तनुर्यस्य सः अल्पतनुः, अल्प स· लहान आहे शरीर ज्याचें तो· स· ह्रस्वशरीराचा अमानुषप्राय·उ·पु·

अल्पमारिषः अल्पश्चासौ मारिषश्च अल्पमारिषः, अल्प असा जो मारिष तो स· तांदुळजा· अ·पु·

अल्पसरः अल्पंच तत्सरश्च अल्पसरः, अल्प असें जें सरोवर तें· स· लहानतळें· स्·न·

अल्पिष्ठं अतिशयेन अल्पमल्पिष्ठं· अतिशयें करून जें अल्प तें· त· फार लहान· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

अल्पीयः अतिशयेन अल्पमल्पीयः अर्थादि पूर्व शब्दाप्रमाणें· स्·पु·न·ई·स्त्री·

अवकरः अवकीर्यते क्षिप्यते धूल्यादिरित्यवकरः, धूल्यादिकांत टाकिजे तो जो तो· कृ· कृधा· विक्षेप अ· केर· अ·पु·

अवकीर्णी अवकरणमवकीर्णं अवकीर्णं व्रतमनेनवा अवकीर्णी, टाकलें आहे व्रत जाणें तो किंवा टाकणें· कृ·कृ· विक्षेप अ· व्रतभंग झालेला·इन्·पु·न· ई·स्त्री·

अवकृष्टः अवकृष्यते स्म इत्यवकृष्टः, अवकृष्ट करिजेला जो तो· कृ· कृषधा· विलेखन अ· निर्गमित स· बाहेर घालविलेला·वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अवकेशी अवसन्नाः केशा यस्य सः अवकेशी, अवसन्न आहेत केश जे ते ज्याचे तो· स· फलरहित वृक्षादिक· इन्·पु·न· ई· स्त्री·

अवक्रयः अवक्रीयते नेनेति अवक्रयः, अवक्रय म्ह· विक्रिन करिजे

तें जेणें करून तें. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. मूल्य, मोल. अ. पु.

अवगणितं अवगण्यतेनतदवगणितं, अवगणित ह्मणजे अवमानित जें तें. कृ. गणधा. संख्यानअ. अवमानलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवगतं अवगम्यतेस्मइत्यवगतं, जाणिजेलें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. - ज्ञात, जाणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवगीतः अवगीयतेस्मइत्यवगीतः निंदिजेला जो तो. कृ. गैधा. शब्दअ. निंदिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ लोकापवाद. अ. न.

अवग्रहः अवगृह्यतेंकुशेनेति अवग्रहः, अंकुशानें ग्रहण करिजे तो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. हत्तीचें ललाटस्थान. २ आक्रोश. ३ अवर्षण. अ. पु.

अवग्राहः अवगृण्हातीत्यवग्राहः, प्रतिबंध करितो जो तो. कृ. ग्रहधा. ग्रहणअ. अवर्षण. अ. पु.

अवचूर्णितः अवचूर्ण्यतेस्मेत्यवचूर्णितः. चुरिजेला जो तो. कृ. चूर्णधा. प्रेरणअ. चुरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवज्ञा अवज्ञानंअवज्ञा, अवज्ञान जें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. अनादर. आ. स्त्री.

अवज्ञातं अवज्ञायतेस्मइत्यवज्ञातं, अवज्ञात केलें जें तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. अपमानिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवटः अवतिसर्पादिकमित्यवटः- सर्पादिकांप्रत संरक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. भूमीचें विवर. अ. पु.

अवटीटः नासिकाया अवनत मवटीटं, तदस्यास्तीति अवटीटः, नासिकेचें आहे खोलकटपण ज्यास तो. त. चेपट्या नाकाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवटुः अवटतीत्यवटुः, नाहीं भाषण करीत जो तो. कृ. वटधा. परिभाषणअ. मानेवरचा उंचभाग उ. पु.

अवतंसः अवतंसयतीति अवतंसः भूषण करितो जो तो. कृ. तसिधा. अलंकारअ. मस्तक. २ भूषण. ३ कर्णभूषण. अ. पु.

अवतमसं अवहीनंतमः अवतमसं, क्षीण जें तम तें. स. क्षीण झालेला अंधकार. अ. न.

अवतोका अवपतितंतोकंयस्याः

साअवतोका, अवगलितआहे तोकं झ· बालक जीचें ती· स· अकस्मात् जिचा गर्भपात होतो ती·आ·स्त्री·

अवदंश: अवदश्यतेइतिअवदंशः, दंशिजेतो जो तो· कृ· दंशधा· दशन अ· मद्यपानास रुचीचेण्याकरितां जें व्यंजन हरभरे वगैरे भक्षितात तो· अ·पु·

अवदात: अवदायतेस्मइत्यवदातः, शोधिजेला जो तो· कृ· दैप्धा· शोधनअ· शुक्ल २ पिवळा· ३ निर्मळ· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

अवदानं अवदीयतेनेनदवदानं, पूर्वीं आचरित जें तें· कृ· डुदाञ्धा· दान अ· पूर्वीचें चरित्र· २ प्रशस्तकर्म· अ·न·

अवदारणं अवदार्यतेनेनेति अवदारणं, विदारण करिजे तें जेणें करून तें· कृ· दृधा· विदारणअ· कुदळ अ·पु·

अवदाहं अवदीयते दाहोस्मादित्यवदाहं, नष्ट होतो दाह ज्यापासून तें· कृ· दीङ्धा· क्षयअ· वाळ्यावाळ्याचें मूळ·अ·न·

अवदीर्णं अवदीर्यतेस्मावदीर्णं, विदीर्ण करिजे तो जो तो· कृ· दृङ्धा· विदारणअ· द्रवयुक्त वस्तु· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·

अवद्य: नउद्यतेइत्यवद्यः, उत्तम बोलत नाहीं जो तो· कृ· वद्धा· व्यक्तवाणि अ· निंद्य· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अवधि: अवधानमवधिः अवधान जें तो· कृ· डुधाञ्धा· धारणअ· सीमा· २ खळगा· इ·पु·

अवध्वस्त: अवध्वस्यतेस्मेत्यवध्वस्तः अवध्वस्यते स्म· नाशिजे तो जो तो· कृ· ध्वंसुधा· गतिअ· न चुरलेला· वि·अ·पु· न·आ·स्त्री·

अवनं अवत्यनेनेति अवनं, रक्षादि होतें हे जेणें करून तें· कृ· अवधा· रक्षणादिअ· रक्षण· २ तृप्ति· अ·न·

अवनतं अवनमतिस्मेत्यवनतं, अवनमित झालें जें तें· कृ· णमधा· प्रह्वत्वअ· अधोमुख· २ नम्र· वि· अ·पु· न·आ·स्त्री·

अवनाट: अवनाटमस्य स्यावनाटः, अवनाट आहे ज्यास तो· इत्यादि सर्व अवटीट शब्दाप्र·

अवनाय: अवनयनमवनायः, अवनयन जें तें· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· खालीं नेणें· अ·पु·

अवनि: अवतीत्यवनिः, अवति स· रक्षण करिते जी ती· कृ· अवधा· रक्षण अ· पृथ्वी· इ· स्त्री·

अवनी अवनिर्वाहृद्ग्रहादिः ई. स्त्री.

अवंतिसोमं अवंतिषु सुतंसोम मवंतिसोमं, अवंति देशांतल्या जें उत्पन्न तें स. कांजिक, कांजि. अ. न.

अवंध्यः नवंध्यः अवंध्यः, नव्हे जो वंध्य तो. स. यथाकालीं ज्यास फलादिक येतें असा वृक्षादिक. अ. पु.

अवभृथः अवभ्रियतेनेनावभृथः, यज्ञपूर्ति झालेहे जेणें करून तो. कृ. भृञ्धा. भरण अ. यज्ञसमाप्ती करितां यज्ञाच्या अंतीं जें स्नान करितात तो. अ. पु.

अवष्टंभः अवष्टंभमस्त्यस्याव ष्टंभः अवष्टंभ आहे ज्यास तो. शेषमनर्टास्था प्रमाणें.

अवमः अवतीत्यवमः, हिंसा किंवा याचना करितो जो तो. कृ. अवधा. याचनादि अ. निकृष्ट. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवमतं अवमन्यतेस्म इत्यवमतं, अपमानिलें जें तें. कृ. मनधा. ज्ञान अ. अवमानिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवमर्दः अवमर्दनमवमर्दः. अवमर्दन जें तो. कृ. मृद्धा. क्षोद अ. संपन्न देशास जी परचक्राची पीडा तो. अ. पु.

अवमानना अवमाननंअवमानना, अवमान जो तो. कृ. मनधा. ज्ञान अ. अनादर. आ. स्त्री.

अवमानितः अवमन्यतेस्मइत्यवमानितः, अपमानित केला जो तो. कृ. मानधा. पूजा अ. अवमानिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवयवः अवयौतीत्यवयवः, अवयौति सः मिश्रण पावतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रण अ. शरीरावयव. अ. पु.

अवरं नव्रियतेइत्यवरं, अदृश्य असा जो जंघादि भाग तें. कृ. वृञ्धा. वरण अ. हत्तीचा पाठी माग वा जंघादि प्रदेश. अ. न. २ वरम, शेवटचा. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवरजः अवरस्मिन्कालेजातः अवरजः, पश्चात्कालीं झाला जो तो. स. मागून झालेला बंधु. अ. पु.

अवरतिः अवरमणमवरतिः, अवरमण सः निवर्तन जें ती. कृ. रमधा. क्रीडा अ. उपरति, निवृत्ति. इ. स्त्री.

अवरवर्णः अवरः वर्णो यस्य सः अवरवर्णः, कनिष्ठ आहे वर्ण ज्याचा तो. स. शूद्र. अ. पु.

अवरीणः अवरीयतेस्म इत्यवरीणः, निंदिलेला जो तो. कृ. रीङ्. धा. स्रवण

अ· लोकानीं निंदिलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवरोधः अवरुध्यते अत्रेत्यवरोधः अवरोधकरिता हेतजानेठायींतो· रू· रुधिर्धा· आवरण अ· राजांच्याास्त्रियांचें गृह· अ· पु·

अवरोधनं विग्रहन अर्थादि अवरोधशब्दाप्रमाणें· अ· न·

अवरोहः अवरोहतीत्यवरोहः· रूजू नयेती जो तो· रू· रुहधा· पादुर्भाव अ· वृक्षाच्या फांदीचें पाळ· म्ह· पारं-बा· २ वृक्षाचा मुळापासून वर गेले ली वेल· अ· पु·

अवहारः अवहरतीत्यवहारः, अवहरण म्ह· ग्रहण करितो जो तो· रू· हृधा· हरणअ· जलचर· अ· पु·

अवर्णः वर्ण्यतेइति वर्णः, विरूद्धोवर्णः अवर्णः वर्णिजेतो जो तो वर्ण विरूद्ध जो त्र्णतो· स· निंदा· अ· पु·

अवलक्षः अवलक्ष्यतइत्यवलक्षः, आवल्पत्वानें लक्षिजे तो जो तो· रू· लक्षधा· दर्शन अ· शुक्लवर्ण· अ· पु·

अवल्गुजः अवल्गोरशोभनात्जातः अवल्गुजः· अशोभनापासून जो जातनो· स नतो आम राजु वी बानची असे स तो· अ· पु·

अवलंबनं अवलंबतेस्यावलंबनं, स्वीकृत करिजे तें जें तें· रू· लबिधा· अवस्रंसनअ· स्वीकार करणें· अ· न·

अववादः कार्यमवलंब्यवदनमत्रेतिअववादः कार्यावलंबनें करून आहे भाषणजाचेठायीं तो· रू· वदधा· संदेशवचन अ· आज्ञा· २ निंदा· अ· पु·

अवश्यं अवश्यायतइत्यवश्यं, निर्णीत होइजेतो जो तो· रू· श्यैङ्धा· गतिअ· निश्चयें करून त्या अर्थीं अवश्यंयावारश्चि रतर मुधिलापिविषयाः· अव्य·

अवश्यायः अवश्यायतेशैत्यमापद्यते इत्यवश्यायः, शीतात्व पावतो जो तो· रू· श्यैङ्धा· गतिअ· थंडी हीव· अ· पु·

अवष्टब्धः अवष्टभ्यतेस्मावष्टब्धः, बांधिजेला जो तो· रू· ष्टभिधा· प्रतिबंधअ· बांधलेला· २ आश्रित· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवसरः अवसरणमवसरः· अवसरणजें तो· रू· सृधा· गतिअ· प्रसंग वेळ· संधि· अ· पु·

अवसानं अवसीयतेतदवसानं, समाप्त होइजेतें जें तें· रू· षोधा· अंतकर्मअ· समाप्ति· अ· न·

अवसितः अवसीयतेस्मइत्यवसितः समापिला जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मेअ. समाप्त. २अवगत. ३ तृणधान्यविलेला धान्यराशि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवस्करः अवकीर्यतेअधःक्षिप्यतेइतिअवस्करः अधोभागीं टांकिजेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. विष्ठा. २ गुह्य, उपस्थ अ. पु.

अवस्था अविकृतौतिष्ठतीत्यवस्था, अविकृतीचाठायींराहत्ये जीती. कृ. ष्ठा धा. गतिनिवृत्तिअ. कालकृतयौवनादि कृ. आ. स्त्री.

अवहित्था अवहीयतेगोप्यतेआकारःअत्रेत्यवहित्था, गुप्त करिजेतोहे आकार ज्याचेठायीं ती. कृ. हिधा. गत्यादिक गुप्ताकारता. आ. स्त्री.

अवहेलनं अवहेलिरवहेलनं, हेलना करणें जें तें. कृ. हेडृधा. अनादरअर्थ अनादर. अकारांत नपुंसक.

अवाक्पुष्पी अवाञ्चिपुष्पाण्यस्याइतिअवाक्पुष्पी, अर्वाक् आहेत पुष्पें जीचीं ती. स. शाकविशेष. जीस शोपेची भाजी म्हणती. ई. स्त्री.

अवाग्रं अवनतमग्रमस्येत्यवाग्रं, अवनत आहे अग्रजाचें तो. अर्थ अधोमुखवशद्वापमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवाची अवागंचति अस्यामिति अवाची, मध्यभागीं सूर्य गमन करितो किंवा पूजिजेतो जीचाठायीं ती. कृ. अंचुधा. गति अर्थ दक्षिण दिशा. ई. स्त्री.

अवाक् नविद्यतेवागस्येतिअवाक्, नाहीं आहे वाणी जास तो. स. मुका. च्. पु.

अवाच्यं नसंतिवाच्याण्यक्षराण्यत्रेति अवाच्यं, नाहीं आहेत अर्थोपयुक्त अक्षरें ज्याचेठायीं तो. त. विसंगत भाषण. अ. न.

अवारं अर्वाक् तीरंअवारं, अथवा वाःउदकमत्र न विद्यते कदाचिदपिअवारं, उदक नाहीं कधींहि ज्याचेठायीं तें. कृ. वृधा. वरणअ. नद्यादिकांचें आलीकडचें नीर. अ. न.

अवासाः नविद्यतेवासोयस्यसः अवासाः, नाहीं आहे वस्त्र जें तें ज्यास तो. स. नग्न. वि. स्. पु. स्त्री. न.

अविः अवतिलज्जयाइत्यविः, लज्जेनें स्वरक्षण करित्ये जीती. कृ. अवधा. रक्षणादिअ. रजस्वला स्त्री. इ. स्त्री. २ मेंढा. इ. पु. ३ पर्वत. ४ सूर्य. इ. पु. कोनाथ. मूषकं वळ. उंदराची कांवळ. इ. स्त्री.

अवितं अवतेस्मइत्यवितं, संरक्षण केलें जें तें. कृ. अवधा. रक्षण अ. रक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविद्धकर्णी अविद्धोऽच्छिद्रःपर्णरूपः कर्णोयस्याः इत्यविद्धकर्णी, अच्छिद्र आहे पर्णरूपी कर्ण जीचा ती. स. पाडवेली, पाहाडमूळ. ई. स्त्री.

अविद्या विरुद्धाविद्याअविद्या, विरुद्ध ज्ञान करणारी जी ती. स. अज्ञान. आ. स्त्री.

अविनीतः नव्यनायांस्मविनीतः, नाहीं जो नम्र होता झाला तो. कृ. नीञ्धा. प्रापणअ. अनम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविरतं अविद्यमानंविरतंयस्मिन् तत् अविरतं, जेथें विश्राम नाहीं तें. स. निरंतर. अव.

अविलंबनं नविलंबतेस्मइत्यविलंबनं, नाहीं विलंब करितें झालें जें तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. लवकर जाणारें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविलंबितं विलंबतेस्मइतिविलंबितं, नविलंबितंअविलंबितं, विलंब करितें झालें जें तें विलंबित. नव्हे जें विलंबित तें. स. लवकर जाणारें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविस्पष्टं नविस्पष्टमविस्पष्टं, नव्हे जें विशेषें करून स्पष्ट तें. स. अस्पष्टार्थ भाषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवी विग्रहादिसर्व अविशब्दाप्र. विटाळशी. ई. स्त्री.

अवीरा नविद्यतेवीरोयस्याः सा अवीरा, नाहीं आहे वीर जिला ती. स. पतिपुत्रहीन स्त्री. आ. स्त्री.

अवीचिः अवंतेस्मा अवीचिः, रक्षण करितात ह्मणसून तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. नरकविशेष. इ. पु.

अवेक्षा अवेक्षणमवेक्षा, अवेक्षण जें तें. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. अवेक्षण, पाहाणें. आ. स्त्री.

अव्यक्तः नव्यज्यतेस्मअव्यक्तः, नाहीं स्पष्ट होत जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादि अ. विष्णु. २ महादेव. ३ आत्मा. अ. पु. ४ अस्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अव्यक्तरागः नव्यक्तःरागोयस्यसः अव्यक्तरागः, नाहीं आहे स्पष्ट रक्तिमा जो तो ज्याचा तो. स. किंचिल्लोहितवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अव्यंडा विगतमंडंयस्याः इतिव्यंडा नव्यंडा अव्यंडा, नष्ट आहे बीज जीचें ती व्यंडा न व्हे जी व्यंडा ती. स. बनौ. जीस कुवली कुहिरी असें ह्म. ती. आ. स्त्री.

अव्यथा नव्यथतइत्यव्यथा. नाहीं व्यथा ह्म. कंप पावत जी ती. कृ. व्यथधा. भय

वलनअ· हिरड्याचें झाड· २ वनौ· जीस पयकारिणी, उत्तरदेशीं स्थलकमलिनी ह्म· ती· आ· स्त्री·

अव्ययं नव्येतीत्यव्ययं, कधींहि विकारणावन नाहीं जें तें· स· इण्‌धा· गतिअ· तीनलिंगीं व सर्व विभक्ति आणि सर्व वचनें ह्यांचे ठायीं समान ह्म· लिंगादिकानीं विकृत होत नाहींतें· अ· पु· न·

अव्यवहितं नव्यवधीयतेस्मइत्यवहितं, नाहीं व्यवधान पावत जें तें· कृ· डुधाञ्धा· धारणपोषणयोअ· सन्निहित, जवळचें वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अंशः अश्यतइतिअंशः, समान विभागिजेतोजो तो· कृ· अंशधा· समाघातअ· भाग, अंश· अ· पु·

अशनाया अशनस्येच्छाअशनाया, भोजनाची जीइच्छा ती· कृ· अशधा· भोजनअ· क्षुधा· भूक· आ· स्त्री·

अशनायितः अशनस्यइच्छाअशनायः, समंजातोस्यशनायितः, त· बुभुक्षित· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अशनिः अश्नातीत्यशनिः, दुष्टांतें भक्षितोजो तो· कृ· अशधा· भक्षणअ· इंद्राचें वज्रनामक आयुध· इ· पु· स्त्री·

अशिश्वी नविद्यतेशिशुर्यस्याः साअशिश्वी, नाहीं आहे शिशु ह्म· पुत्र जीस ती· स· पुत्र नाहीं अशी बायको· ई· स्त्री·

अंशुः अंशयतीत्यंशुः, विभजन करितो जो तो· कृ· अंशधा· विभजनअ· किरण· अ· पु·

अंशुकं अंशुभिः काश्यतइत्यंशुकं, किरणांनीं देदीप्यमान होतें जें तें· कृ· काशृधा· दीप्तिअ· वस्त्र· अ· न·

अंशुमती अंशवः संत्यस्यामित्यंशुमती, किरण आहेत जीस ती· त· वनौ· जीस सालपर्णी, पिठवण असें ह्म· ती· ई· स्त्री·

अंशुमान् अंशवः संत्यस्येति अंशुमान्· किरण आहेत ज्यास तो· त· सूर्य· न्· पु·

अंशुमत्फला अंशुमंति सूक्ष्मावयववंति फलान्यस्याइत्यंशुमत्फला, सूक्ष्मावयववंत आहेत फळें जींतीं जीचीं ती· स· केळीचें झाड· आ· स्त्री·

अशेषं नशेषो अस्त्यस्येत्यशेषं· नाहीं आहे शेष जो तो ज्याचा तें· स· समग्र, सर्व वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अशोकः अपगतः शोको यस्मादित्यशोकः, गेला आहे शोक जो तो ज्यापासून तो· स· अशोकवृक्ष· अ· पु·

अशोकरोहिणी अशोकइवरोहतीतिअशोकरोहिणी, अशोकाप्रमाणें प्रा

दुर्भूत होत्ये जीती. कृ. रुह्धा. प्रादुर्भावअ. कुटकी. ई. स्त्री.

अश्मगर्भः अश्मनोगर्भः अश्मगर्भः, पाषाणाचा जो गर्भ तो. स. रत्नविशेष पा च. अ. पु.

अश्मजं अश्मनः जातं अश्मजं, अश्मा पासून जें झालें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ ज्याला शिलाजित म्ह. तें. अ. न.

अश्मपुष्पं अश्मनः पुष्पमिव अश्मपुष्पं, दगडाचा फुलाप्रमाणें जें तें. स. शिलाजि त. अ. न.

अश्मा अश्नुतइत्यश्मा, उत्तमप्रकारानें व्यापन करितो जो तो. कृ. अश्नूङ्धा. व्याप्त्या दिअ. पाषाण, दगड. न्. पु.

अश्मंतं अश्मनामंतोत्रेति अश्मंतं दग डांचा आहे अंत म्ह. नाश जाचेठायीं तें. स. चूल. अ. न.

अश्मरी अश्मानंरातीति अश्मरी. दगडा प्रत ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. राधा. आ दानअ. मूत्रकृच्छ्र नावाचा रोग. ई. स्त्री.

अशितं अश्नुतेइत्यशितं, भक्षिजे तें जें तें. कृ. अश्धा. भोजनअ. भक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अश्मसारः अश्मनः सारः अश्मसारः, अश्मा म्ह. दगड त्याचा जो सार तो. स. लोखंड. अ. पु. न.

अश्रपः नश्रपयतीत्यश्रपः. श्रपणक रीत नाहीं जो तो. कृ. श्राधा. पाकअ. राक्ष स. अ. पु.

अश्रांतं अविद्यमानंश्रांतंयत्रेत्यश्रांतं, नाहीं आहे विश्रांति जाचेठायीं तें. निरंतर. अव्य.

अश्रिः अश्री अश्नुतइत्यश्रिः. आघा त करित्ये जी ती. कृ. अश्नूङ्धा. संघातअ. अग्र शस्त्रधारा. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

अश्रु अश्नुतेकृश्यमिति अश्रु, कष्टसेवन करितें जें तें. कृ. अश्नूङ्धा. व्याप्तिअ. नेत्रो दक, डोळ्यांतील पाणी. अ. न.

अश्लीलं नविद्यतेश्रीरत्रेत्यश्लीलं, ना हीं आहे शोभा जाचेठायीं तें. स. शि थिल भाषण. अ. न.

अश्वः अश्नुतइत्यश्वः, शीघ्र दूरदेश व्या प्ति करितो जो तो. कृ. अश्नूधा. व्याप्तिअ. घो डा. अ. पु.

अश्वकर्णकः अश्वकर्णइवपत्रमस्ये त्यश्वकर्णकः अश्वकर्णासारखें आहे पत्र ज्याचें तो. स. सापत्याचें झाड. अ. पु.

अश्वत्थः शाल्मलिवृक्षाद्यपेक्षया चिरंन तिष्ठतीत्यश्वत्थः, शाल्मलीहून चिरकाल राहात नाहीं जो तो. कृ. स्थाधा. गतिनिवृत्ति

अ. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

अश्वयुक् अश्वेनयुनक्तिरूपेणासुकरो तीत्यश्वयुक्, अश्वाशीं युक्त होतें स. अश्व रूपाशीं अनुसरण करितें जीती. क्रु. युजि धा. योगअ. अश्विनी. अं. स्त्री.

अश्ववडवं अश्वश्चवडवाचअनयोः स माहारः अश्ववडवं, घोडा आणि घोडी यां चा जो समाहार तें. घोडाघोडींचा समाहा र. अ. न.

अश्वमेधीयः अश्वमेधायहितोश्वमे- धीयः, अश्वमेधाकारणें जी हित तो. त. अ श्वमेधोपयुक्तश्यामकर्ण. अ. पु.

अश्वा अश्वस्यजातिरश्वा, अश्वाची जी जाति ती. स्त्री; आ. स्त्री.

अश्वारोहः अश्वमारोहतीत्यश्वारोहः अश्वावरत आरोहण करितो जो तो. क्रु. रु हधा. बीजजन्मादिअ. स्वार. २घोड्याव रबसणें. अ. पु.

अश्विनी अश्वः अश्वरूपमस्त्यस्याः अ श्विनी, अश्विनीरूप जें तें अस्तिअस्याः स. आहे जीस ती. त. अश्विनी. ई. स्त्री.

अश्विनीसुतौ अश्विन्याः सुताव- श्विनीसुतौ, अश्विनीचे जे सुत स. पु त्र ते स. अश्विनीकुमार, स्वर्गीचे वैद्य. अ. पु. द्वि.

अश्विनौ प्रशस्ताः अश्वाः संतियपोरश्वि न्यां जाताविनिवा अश्विनौ, उत्कृष्ट आहे त अश्व ज्यांचे अथवा अश्विनीचे ठायीं जे उत्पन्न ते. त. अर्थादिमागचा शब्दा प्रमाणें

अश्वीयं अश्वानांसमूहः अश्वीयं, घो ड्यांचा जो समुदाय तें. त. अश्वसमूह. अ. न.

अषडक्षीणः अविद्यमानानिषडक्षी ण्यत्राषडक्षीणः, अविद्यमान आहेत सा हा अक्षि स. कर्ण आदि षर्चीं नीं. न. षट्क र्णन झालेला विचार. अ. पु.

अष्टमूर्तिः अष्टमूर्तयोयस्यसः अष्टमू र्तिः, अवादि आठ आहेत मूर्ति ज्याचा तो. स. महादेव. इ. पु.

अष्टापदं अष्टानिपदान्यस्य अष्टापदं, आठ आहेत पदें ज्याचीं तें स. सोनें, सों गठ्यांचा पट. अ. पु. न.

अष्ठीवत् अतिशयान्यस्थीनियस्मिन्न ष्ठीवत्, अतिशयित आहेत अस्थि ज्याचे ठायीं ती. त. ढोंपर, गुडघा. त्. पु.

असकृत् नसकृत् असकृत, नव्हें जें सकृत् स. एकवार तें. स. वारंवार. पुनः पुनः याअर्थी. अव्य.

असती नसती असती, नव्हे जी सती स. पतिव्रता ती. स. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

असतीसुतः असत्याः सुतो, सतीसुतः, असतीचा जो पुत्र तो. स. व्यभिचारिणीचा पुत्र. अ. पु.

असनः अस्यतीति असनः, गृहादिकं धनार्थं युद्धजोडें. कृ. अस् धा. क्षेपण अ. असणाचें झाड. अ. पु.

असनपर्णी असनपर्णानीत्यस्या इत्यसनपर्णी, असन वृक्षाच्या पर्णासारखीं पर्णे जीचीं ती. स. गोकर्णीची वेल. ई. स्त्री.

असमीक्ष्यकारी असमीक्ष्य विचार्य कर्तुं शीलमस्या समीक्ष्यकारी, अविचारानें कार्य करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. कृ धा. करणेंअ. अविचारी. वि. ई. पु. न. ई. स्त्री.

अंसः अस्यते समाहन्यते भारादिनेति अंसः, भारादिकानें शिपातो जो तो. कृ. अंस धा. समाघात अ. भुज. शिर. स्कंध. अ. पु.

अंसलः प्रशस्तः अंसोस्यास्तीति अंसलः प्रशस्त आहे स्कंध ज्याचा तो. त. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असारं न सारो यस्येत्यसारं, नाहीं आहे सार ज्याचें ठायीं तें. स. निर्मळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असिः अस्यन्ते इत्यसिः, टाकिजेतो जो तो. कृ. अस् धा. क्षेपण अ. खड्ग, तलवार. इ. पु.

असिक्नी न सिता असिक्नी, शुभ्र नव्हे जी ती. स्त्रीप्र. राजगृहीं राहणारी वृद्ध न व्हे अशी राजपत्नीनीं निरोपवगैरे पाठविण्याकरितां ठेविलेली बायको. ई. स्त्री.

असितः सितादन्यः असितः, सित म्हणजे शुभ्र त्याहून जो भिन्न तो. स. नीलवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असिधावकः असिं धावतीति असिधावकः, असी जी तलवार जी तीप्रत शुद्ध करितो जो तो. कृ. धाव् धा. गति शुद्धी अ. शिकलगार २ शिकल करणारा. अ. पु.

असिधेनुका असिर्धेनुकेव असिधेनुका, खड्गाला धेनु सारखी जी ती. स. सुरी. आ. स्त्री.

असिपुत्री असेः पुत्री असिपुत्री, खड्गाची जी कन्या ती. स. सुरी. ई. स्त्री.

असिहेतिः असिः हेतिर्यस्यसः असिहेतिः, खड्ग आहे आयुध ज्याचें तो. स. खड्गायुधी. निमचेकरी असें ह्मणतो. इ. पु.

असिहेतिकः असिहेतिरस्यासिहेतिकः, असिहेति आहे प्रहारसाधन ज्यास तो. त. खड्गायुधधारी, निमचेकरी. अ. पु.

असवः अस्यंते एभिरित्यसवः, पुरुषादिक दीप्तिमंत होतात ज्यांहीं करून त. कृ. क्षिपधा.

दीप्त्यादिकप्राण. उ. पु. ब.

असुधारणं असूनांधारणमसुधारणं, प्राणाचें जें धारण तें. स. प्राणधारण. अ. न.

असुर: अस्यतिक्षिपतिदेवानित्यसुरः, देवांचा तिरस्कार करणारा जो तो. कृ. क्षिप धा. प्रेरणअ. दैत्य. अ. पु.

असूक्षणं असून्क्षिणोतीत्यसूक्षणं, प्राणातें क्षीण करितें जें तें. कृ. क्षिण्धा. क्षयअ. अनादर. सरेफपाठे सूर्क्षते जेनेतिसूर्क्षणं नसूर्क्षणमसूर्क्षणं, अनादर करिजेतो जेणें करून तें सूर्क्षण. नव्हे जें सूर्क्षण तें. कृ. सूर्क्षधा. अनादरअ. अ. न.

असूया असूयनमसूया, संतपनजें ती. कृ. असूञ्धा. उपतापअ. गुणावर दोषांचा आरोप करणें. आ. स्त्री.

असृग्धरा असृजोधरा असृग्धरा, रक्ताची धारण करणारी. स. चर्म. आ. स्त्री.

असृक् अस्यतेइतिअसृक्, प्रक्षिप्त करिजे तें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. रक्त. ज्. न.

असेचनकं नसिच्यतेमनोत्रेतिअसेचनकं, मनः क्षरण होत नाहीं जेथें तें. पाहतां पाहतां मनाची तृप्ति न होणारें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असौम्यस्वर: असौम्यः स्वरोस्यासावसौम्यस्वरः, असौम्य आहे स्वर ज्याचा तो. स. कर्कशस्वरशब्दापुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्त: असतिक्षिपतिअस्तः, दीप्तिमान होता झाला जो तो. कृ. असधा. दीप्तिअ. अस्ताचल नामक पर्वत. २ प्रेरणा केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्तं असनंअस्तं, क्षेपण कृ. तिरस्कार. कृ. असुधा. क्षेपणअ. दर्शनाभाव ह्या अर्थी. उ. सायमस्तमितोरविः अव्य.

अस्ति असनंअस्ति, दीपनजें तें. कृ. असधा. दीप्तिअ. आहे ह्या अर्थी. उ. अस्ति परलोकइतिमतिर्यस्यस आस्तिकः, अव्य.

अस्तु असतीत्यस्तु, आदान करितो जो तो. कृ. असधा. आदानादिअ. असूया पूर्वक स्वीकार. उ. तथाविधस्त्वावदशेषमस्तुनः. अव्य.

अस्त्रं विग्रहादि असृक् शब्दाप्रमाणें. शस्त्र. अ. न.

अस्त्री अस्त्रमस्यास्तीतिअस्त्री, अस्त्र हा शस्त्र आहे ज्यास तो. न. धनुर्धर. २ शस्त्र धारणा करणारा. इ. पु.

अस्थि अस्यतइति अस्थि, तीर्थादिकांत प्रक्षेप केला जातो ज्याचा तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. हाड. इ. पु.

अस्थिर: नस्थिरःअस्थिरः, नव्हे जो स्थिर तो. स. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्फुटवाक् नस्फुटावागस्येत्यस्फुटवाक्, स्पष्ट नाहीं वाणी जाची तो. स· स्पष्ट न बोलणारा· च्·पु·

अस्रं अस्यतेनदस्रं, प्रक्षिप्त करिजे तें जें नें· कृ· अस्रुधा· क्षेपणअ· रक्त· २ नेत्रोदक अ·न· ३ केश· ४ कोपरा·अ·पु·

अस्रपः अस्रंपिबतीत्यस्रपः, रुधिर पान करि तो जो तो· कृ· पाधा· पानअ· राक्षस· अ·पु·

अस्रु विग्रहादि असृक्शब्दाप्र·नेत्रोदक·उ·न·

अस्वच्छंदः नस्वच्छंदोस्येत्यस्वच्छंदः, नाहीं आहे स्वच्छंद जो तो जास तो· स· स्वाधीन· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·

अस्वंतं. असूनामंतोत्रेति अस्वंतं, असूंचा आहे अंत ह्म· फुकतां फुकतां नाश जाचे गावीं तें· चूल·अ·न·

अस्वप्नः अविद्यमानः स्वप्नोयस्येत्यस्वप्नः, नाहीं आहे स्वप्न ह्म· निद्रा जीती जास तो· स· देव· अ·पु·

अस्वरः अप्रशस्तः स्वरोयस्यसः अस्वरः वाईट आहे शब्द जाचा तो· स· कर्कशस्वराचा· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अस्वाध्यायः नस्वाध्यायोयस्यस अस्वाध्यायः, नाहीं आहे स्वाध्याय ह्म· वेदाध्ययन जास तो· स· संस्कार नसल्यामुळें ज्यास वेदाध्ययनाचा अधिकार नाहीं तो· अ·पु·

अहंयुः अहमस्यास्तीत्यहंयुः, अहंकार आहे जास तो·न· अहंकारी· वि· उ·पु· स्त्री·न·

अहंकारः अहमितिकरणमहंकारः, अहंकृतीकरणजें तो· कृ· कृधा· करणअ· गर्व· अ·पु·

अहंकारवान् अहंकारोस्यास्तीत्यहंकारवान्· अहंकार जो तो अस्ति अस्य ह्म· आहे ज्यास तो· न· अहंकारी· न्·पु·न· ई· स्त्री·

अहः सूर्येणनहीयतइत्यहः, सूर्यानें जें हीन होत नाहीं तें· कृ· हिधा· गत्यादिअ· दिवस· न्·न·

अहमहमिका अहमहं शब्दोस्यत्राहमहमिका, अहमहं असा आहे शब्द जीचा ठायीं ती· न· मी समर्थ मी समर्थ असा अहंकार विशेष· आ·स्त्री·

अहंपूर्विका अहंपूर्वसैवाहंपूर्विका, मी पूर्वी मी पूर्वी ह्मणून जी योध्यांची धावनी ल्स कलातीत.त· मी पुढें मी पुढें होतों अशा आग्रहानें युद्धोद्यमन तें· आ·स्त्री·

अहंमतिः अहंप्रधानामतिरहंमतिः, अहंकारप्रधान जी बुद्धी ती· स· अज्ञान· इ· स्त्री·

अहर्पतिः अन्हः पतिरहर्पतिः, दिवसाचा जो पति ह्म· स्वामी तो· स· सूर्य· इ·पु·

अहर्मुखं अन्हः मुखंअहर्मुखं, दिवसा

वें जें सुख ह्मं प्रारंभ तो. स. प्रातःकाळ. अ. न.

अहस्कर: अहः करोतीत्यहस्करः, दिवसाप्रत करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

अहह अहंजहातीत्यहह, अहंकार घालविणारा. कृ. ओहाक्धा. त्यागअ. अद्भुत, आश्चर्य. २खेद त्या अर्थी. उ. अहह बुद्धिप्रकर्षो राज्ञः २ अहह नीतो घूतेन मधाकालः अव्य.

अंहति: हंति दुरितमनयेति अंहतिः, नष्ट होतें आहे दुरित जीणें ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. दान, देणें. इ. स्त्री.

अंह: अमति गच्छतीति अंहः, प्रायश्चित्तादिकानें जातें जें तें. कृ. अमधा. गतिअ. पाप. स्. न.

अंघ: अंघते अंघः, पुण्याचरणानें जातें जें तें. कृ. अंघिधा. गतिअ. पाप. स्. न.

अहार्य: ह्रियतेसौहार्यः, न हार्यः अहार्यः, हरण करिजे तो जो तो हार्य न व्हे जो हार्य तो. स. पर्वत. अ. पु.

अहि: आहंतीति अहिः, आसमंताद्भागीं हिंसा करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सर्प. २ वृत्रासुर. इ. पु.

अहित: नहितमस्मादहितः, नाहीं आहे हित ज्यापासून तो. स. शत्रु. अ. पु.

अहिदंष्ट्रिका अहेर्दंष्ट्रिका अहिदंष्ट्रिका, सर्पाची जी दंष्ट्रिका ती. स. सर्पाची दाढा. आ. स्त्री.

अहितुंडिक: अहेस्तुंडमहितुंडं तेन जीवतीत्यहितुंडिकः, अहि ह्मं. सर्प त्याचें जें तुंड तें अहितुंड अहितुंडानें जीवन पावतो जो तो. त. गारुडी. अ. पु.

अहिभयं अहिरिव गृहस्थत्वादहिः, तस्माद्भयं अहिभयं, सर्पासारखा जो गृहांत राहिलेला त्यापासून जें भय तें. स. आपल्याच प्रधानापासून जें राजास भय तें. अ. न.

अहिभुक् अहिंभुंक्ते अहिभुक्, सर्पातें भक्षितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. गरुडपक्षि. २ मोर. ज्. पु.

अहेरु: नहिनोतीत्यहेरुः, नाहीं हीन होत जी ती. कृ. हिधा. गतिवृद्धीअ. जिला शतावरी ह्मं. ती. उ. स्त्री.

अहो अहानमहो. विस्मापनजें तें. कृ. ओहाकृधा. गतिअ. विस्मय. उ. अहो रूपमहो सत्वं. अव्य.

अहोरात्र: अन्हासहिता रात्रिः अहोरात्रः, दिवसासहित जी रात्र तो. स. तीस मुहूर्तात्मक काल. अ. पु.

अन्हाय नह्रुवनं अन्हाय, न्हवे जें का कानिक्रमणातें. स. त्वरकर त्या अर्थी. उ. अन्हाय सूर्येणात मोनिरस्तं. अव्य.

आ आप्नोतीति आ, स्मृति आणि वाक्यह्या अर्थांतें व्याप्त करितो जो तो. कृ. आप्धा. व्याप्तिअ. उ. आएवंकिलतत्. २ आएवंनु मन्यसे. को. दया. समुच्चय. अव्य.

आः आस्तेइतिआः, विद्यमान जो तो. कृ. अस धा. सत्ताअ. कोप किंवा पीडन या अर्थी. उ. आः पापकिंविकत्थसे. २ आः शीतंवरीवर्ति. अव्य

आ अततीतिआ, किंचिदर्थ अथवा अभिव्याप्ति न मर्यादा आणि क्रियायोगजनितार्थ या अर्थाप्रत निरंतर गमन करितो जो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. उ. आकंपितपुष्पाणि २ आब्रह्मभुवनात् ३ आबालंहरिभक्तिः ४ आक्रामतीत्यादि. अव्य. इ.

आकंपितः आकंप्यतेस्माकंपितः, ईषत्कंपित जो तो. कृ. कंपिधा. चलनअ. किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकरः आकीर्यंतेधातवोऽत्रेतिआकरः, प्रसार पावताहेत धातु ज्याचे ठायीं तो. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. रत्नांची खाण. अ. पु.

आकर्षः आकर्षणंआकृष्यते आकर्षेत्यस्मिन्नितिवा आकर्षः, आकर्षण, जेणें करिजेतें किंवा करिताहेत ज्याचे ठायीं तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. निर्जीव पदार्थांचा खेळ. २ फांसा. ३ सोंगट्यांचा पट. अ. पु. कों. कोदंडाभ्यास करण्याचें साधन.

आकल्पः आकल्प्यतेनेनेति आकल्पः, ज्याचानें भूषित होतो तो. कृ. कृपूधा. सामर्थ्यअ. अलंकारांनीं केलेली शोभा. अ. पु.

आकारः आकरणमाकृतिर्वा आकारः, आकृति किंवा अभिप्रायानुरूप चेष्टित जें तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. आकृति. २ अभिप्रायानुरूप वागणें. अ. पु.

आकारगुप्तिः आकारस्यगुप्तिर्गोपनमाकारगुप्तिः, आकार ह्म. शोकादि विकार त्यांचीजी गुप्ति ह्म. गोपन ती. स. शोकादिकें करून मुखावर आलेल्या [illegible] गोपन करून हर्षादिकांचा आविर्भाव दाखविणें. इ. पु.

आकारणा आकार्यतेअनयेति आकारणा, बोलाविजेतो जीणें ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. बलावणें. आ. स्त्री.

आकाशः आसमंतात्काशंतेप्रकाशंतेसूर्यादयोत्रेतिं आकाशः, आसमंताद्भागाचे ठायीं प्रकाशित होताहेत सूर्यादिक ज्याचे ठायीं तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. अवकाश, पोकळी. अ. पु. न.

आकीर्ण आकीर्यतेस्माकीर्णं, मिश्र कृत जेतें जें तें. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. अत्यंतमिश्रित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकुलः आकोलयतीत्याकुलः, आकुल होतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यानादिअ. आ

कुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्रीडः आक्रीडंत्यत्रेतिआक्रीडः, क्रीडा करिताहेत ज्याचे ठायीं तो. कृ. क्रीडृधा. विहारअ. स्त्रियांबराबर क्रीडा करण्याचें राजे लोकांचें स्थान. अ. पु. न.

आक्रोशः आक्रुष्टमाक्रोशः, सक्रोधहोऊन शिव्या देणें जें तो. कृ. क्रुशधा. रोदनादि अ. शापोक्ति. अ. पु.

आक्रोशनं आक्रुष्टमाक्रोशनं, आक्रुष्ट म्ह. गालिप्रदान करणें धात्वर्थादि आक्रोश शब्दाप्रमाणें. अ. न.

आक्रंदः आक्रंदनमाक्रंदः, आह्वान किंवा आक्रंदन जें तो. कृ. क्रदिधा. आह्वानादि अ. पीडा झाले त्याचा शब्द. २ रडें. ३ रक्षण ४ दारुणयुद्ध. अ. पु.

आक्षारणा आक्षारयतीत्याक्षारणा, संचलन म्ह. लोकांतून उडून जाण्यासारखें करिते जी ती. कृ. क्षरधा. संचलन अ. परपुरुषाशीं परस्त्रीचा समागम होऊन झालेला लोकापवाद. आ. स्त्री. अ. न.

आक्षारितः आक्षारणमाक्षारः, आक्षारो मैथुनं प्रत्याक्रोशो जातोस्य आक्षारितः, मैथुनकरून झालाहे आक्रोश ज्यास तो. न. ज्यावर लोकापवाद आला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्षीवः आक्षीवतीति आक्षीवः, रोगादि निरसन करितो जो तो. कृ. क्षीवृधा. निरसनअ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

आक्षेपः आक्षिपति आक्षिप्यते वा आक्षेपः, आक्षेप करितो किंवा प्रश्न करितो जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. निंदा. २ आश्चर्यकारक प्रश्न. अ. पु.

आक्षोटः आक्षोडः आखोटः आसमंतात् अक्ष्णोतीति आक्षोटः, आसमंताद्भागीं सविस्तारानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्षूधा. व्याप्त्यादि अ. डोंगरी आक्रोडाचा वृक्ष. अ. पु.

आखंडलः आसमंतात्खंडयतीत्याखंडलः, आसमंताद्भागीं दुष्टांतें खंडन करितो जो तो. कृ. खडिधा. भेदनअ. इंद्र. अ. पु.

आखुः आसमंतात्खनतीति आखुः, आसमंताद्भागीं खणतो जो तो. कृ. खनुधा. अवदारणअ. उंदीर. उ. पु.

आखुभुक् आखून्भुंक्ते इति आखुभुक्, उंदराला भक्षितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. मांजर. ज. पु.

आखेटः आखिद्यंतेत्रआखेटः, त्रास पावताहेत मृगादिक ज्याचे ठायीं तो. कृ. खिदधा. त्रासअ. पारध. अ. पु.

आख्या आख्यानमाख्या, आख्यान म्ह.

नाम जें तीं. क्र. ख्याधा. प्रकथनअ. ना म. आ. स्त्री.

आख्यातं आख्यायतेस्मइतिआख्यातं, कथन करिजेलें तें. क्र. ख्याधा. प्रकथनअ. उक्त, बोललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आख्यायिका आचष्टेइतिआख्यायिका, कथन करिलें जीनें. क्र. चक्षिङ्धा. -व्यक्तवाणीअ. अनुभूतार्थ प्रतिपादक वासवदत्तादिकग्रंथ. आ. स्त्री.

आगः एतीतिआगः, अनायासानें प्राप्त होतें जें तें. क्र. इण्धा. गतिअ. अपराध. २ पाप. स. न.

आगंतुः आगच्छतीतिआगंतुः, अकस्मात् भोजनाव्यवहित प्राक्कालीं येतो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. अतिथि. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आगारं आअगम्यतेइतिआगारं, आसमंताद्भागीं मंडितजें तें. क्र. अगिधा. कुटिलगतिअ. गृह. अ. न.

आगूः आगमनमागूः, स्वीकरणा जें तीं. क्र. गम्लृधा. गतिअ. स्वीकार. ऊ. स्त्री.

आग्नीध्रः अग्निमिंधेअग्नीध् तस्यस्थानमाग्नीध्रः तत्स्थाताग्नीध्रः, अग्नि प्रदीप्त करण्याचे स्थानीं राहतो जो तो. त. ऋत्विज. अ. पु.

आग्रहायणिकः आग्रहायणीयस्मिन्सआग्रहायणिकः, आग्रहायणी आहे ज्याचे ठायीं तो. त. मार्गशीर्ष. अ. पु.

आग्रहायणी अग्रेहायनमस्यास्याः आग्रहायणी, पूर्वीं अन्यत्वें करून आहे हायन म्ह. व्रीहि जीस ती. त. मार्गशीर्षीपौर्णिमा. २ मृगशीर्षनक्षत्र. ई. स्त्री.

आम् आमयतीतिआम्, स्वीकार करितो जो तो. क्र. अमधा. गतिअ. अंङ्गीकारे. अव्य.

आंगिकं अंगेनभ्रूविक्षेपादिनानिर्वृत्तंआंगिकं, भ्रूविक्षेपादिकानें जें संपादित तें. शरीरावयवानें झालेलें कर्म. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आंगिरसः अंगिरसापत्यमांगिरसः, अंगिरासंज्ञक ऋषीचें अपत्य जें तें. त. बृहस्पति. अ. पु.

आचमनं आचम्यतेनेनेति आचमनं, उदकादिक भक्षण करिजे तें जेणेंकरून तें. क्र. चमुधा. अदनअ. हातावर पाणी घेऊन कर्मकालीं प्राशन करितात तें. अ. न.

आचामः आचम्यतेआचामः, प्राशनपुरःसर भक्षिजेतो जो तो. क्र. चमुधा. अदनअ. भाताची पेज. अ. पु.

आचार्यः आचार्या आचर्यतइत्याचार्यः, वेदाचें व्याख्यान करिजेतो वशिष्यांनीं उपासिजेतो जो तो. क्र. चरधा. गतिअ. वेदांचें व्याख्यान कर्ता. अ. पु. २ आ. स्त्री.

आचार्यानी आचार्यस्यस्त्रीआचार्यानी, गुरूचीजीपत्नीतीः स्त्रीम. आचार्यानीचाय क्री. ई. स्त्री.

आचितः आचीयतेस्मइत्याचितः, रचिलेला जो तोः कृ. चिञ्धा. चयनअ. दाहा भार. २ गाड्यानें वाहण्याजोगा जो भारतोः अ.पु.

आच्छादनं आच्छद्यतेनेनआच्छादनं आच्छादन करिजेतें जेणें तें. कृ. छदधा. अपवारणअ. वस्त्र अथवा वस्त्रादिकानें जें वेष्टिन तें. अ.न.

आच्छुरितकं आच्छुरणमाच्छुरितंआच्छुरितमेवआच्छुरितकं, आच्छुरण ह्म. दुसऱ्याचेमनोगताचें छेदन तें आच्छुरितंच आच्छुरितकं. म. साभिप्रायका रहास्य. अ.न.

आच्छोदनं आच्छिद्यंतेमृगाअत्रआच्छोदनं, हिंसित होताहेतमृगजाचेठायीं तें. कृ. छिदिरधा. द्वैधीकरणअ. पारधकिंवा शिकार. अ.न.

आजकं अजानांसमूहोआजकं, अजा ह्म. शेळ्या त्यांचा जो समुदाय तोः बकऱ्यांचा समुदाय. अ.नं.

आजानेयः आजेनक्षेपेणआनेयः प्रापणीयः आजानेयः, प्रेरणानें जो आनेय ह्म. आणण्यास योग्य तोः स. कुलीनाश्व. अ.पु.

आजिः अजंत्यस्यामाजिः, शूर अथवा अश्वादिकांस प्रेरणादि गमन करितात जीचेठायीं तीः कृ. अजधा. गतिअ. युद्ध. सपाटभूमी. इ. स्त्री.

आजीवः आजीव्यतेनेनेतिआजीवः, जीवन पावतो जेणें करून तोः कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. जीवन जगणें. अ.पु.

आजूः आजीवतीतिआजूः आसर्वतः पापरूपी होते जीतीः कृ. जुधा. अंहस्अ. नरकांत बलात्कारानें टाकणें. ऊ. स्त्री.

आज्ञा आज्ञायतइत्याज्ञा, श्रेष्ठांनीं करिजेते जीतीः कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. हुकूम. आ. स्त्री.

आज्यं आअज्यतेअनेन आज्यं, अतिशयें करून अंगादिमर्दन करिजेतें जेणें तें. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. घृत, तूप. अ.न.

आटिः आडिः आसमंतादटतीतिअडतीतिवा आटिः, आसमंतातद्वारीं गमन अथवा तत्पूर्वक उद्योग करितो जो तो. कृ. अटधा. गमनअ. २ अडधा. उद्यमअ. आडी संज्ञक पक्षी. इ.पु.

आडंबरः आडंबयतीत्याडंबरः, युद्धादिकांचीं प्रेरणा करितोजो तोः कृ. डबिधा. क्षेपअ. युद्धांतील ध्वनि. २ समारंभ. ३ हत्तीचीगर्जना. ४ वाद्यांचाध्वनि. अ.पु.

आढकः आढौकतेइत्याढकः, परिमाणार्थ गमन करितो जो तो· कृ· ढौकृधा· गति अ· पायली· अ· पु·

आढकिकं आढकस्यवापः आढकिकं, आढक परिमित धान्य पेरण्याचें जें क्षेत्र तें· त· पायलीभर धान्यग्रहण्याचें किंवापिकविण्याचें क्षेत्रादि· बि·अ·पु·न·आ· स्त्री·

आढकिका आढकंपचतीतिआढकिका आढक परिमित धान्यातें शिजविणारीती· त· तपेली· २तूर यानावाचें धान्य· आ· स्त्री·

आढकी आढकमस्याः परिच्छेदकत्वेनेति आढकी, आढक परिमाणआहे परिच्छेदकत्वेंकरून जीसती· त· तुवरिका ध्व· तूरनावाचें धान्य· ई· स्त्री·

आढ्यः अध्यापतीआढ्यः, द्रव्यरक्षार्थ-चिंता करितोजोतो· कृ· ध्यैधा· चिंताअ· धनाढ्य· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आणकः विग्रहादिसर्व अणकशब्दाप्र·

आणवीनं विग्रहादिसर्व अणव्यश· प्र·

आणिः विग्रहादिसर्व अणिशब्दाप्रमाणें·

आतंकः आतंक्यतेअनेनेतिआतंकः, संकटानें जीवन करिजेतें जेणेंकरून तो· कृ· तकिधा· कृच्छ्रजीवनअ· रोग· २भय· ३ संताप· अ· पु·

आतंचनं आतंकःआतंचनं, एकामागून एकानें जें वपन तें· कृ· तंचूधा· गतिअ· प्रतीवाप· २वेग· ३तृप्त करणें· अ· न·

आततायी आततंयथातथा अयितुं शीलमस्य आततायी, शीघ्र जैसें होय तैसें नाशार्थ गमन करावयाकारणें आहे स्वभावजाचा तो· दुसऱ्याचा प्राण हरणार्थ जो तयार तो· वि· इ· पु· स्त्री· न·

आतपः आतपतीत्यातपः, संतप्त होतो जो तो· कृ· तपधा· संतापअ· सूर्याचा प्रकाश· अ· पु·

आतपत्रं आतपात्त्रायतेतदातपत्रं, उष्णापासून रक्षण करितें जें तें· कृ· त्रैङ्धा· पालनअ· छत्र· अ· न·

आतरः आतरंत्यनेनेति आतरः, तरता हेत जेणेंकरून तो· कृ· तृधा· तरणअ· नद्यादिकांच्याउतारावद्दल देण्याचें द्रव्य· अ· पु·

आतापी आतपतीतिआतापी, आकाशामध्येंतपतोजो तो· कृ· तपधा· दाहअ· पक्षिजास घार असें ह्म· तो· इन· पु·

आतायी आतायतेतच्छीलः आतायी, अंड्यादिकांचें पालन अथवा स्वशरीराचा पक्षद्वारा विस्तार हा आहे स्वभावजाचा तो· कृ· तायृधा· पालनादिअ· अर्थादि सर्व पूर्वशब्दाप्रमाणें·

आतिथेयं अतिथौसाधु आतिथेयं,

अतिथीविषयीं जें उत्कृष्ट तें· त· अतिथि विषयीं दयालु· वि· अ· पु· न· ई· स्त्री·

आतिथ्यं अतिथयइदमातिथ्यं, अतिथि कारणें जें पूजादिक तें· त· अतिथीक रितां संपादन केलेलें वस्तुमात्र किंवा तद र्थकर्म· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आतुरः आत्मोतोर्मिइति आतुरः, असंत मरणाविषयीं गमन करितो जो तो· सना· तुर धा· त्वरण अ· रोगी· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आतोद्यं आसमंतात्तुद्यते ताड्यते तदा तोद्यं, आसमंताद्भागीं ताडिजेतें जें तें· कृ· तुद् धा· व्यथन अ· वाद्य· अ· न·

आत्तगर्वः आत्तोगर्वोयस्य स आत्तगर्वः, आत्त आहे गर्व ज्याचा तो· स· ज्याचा गर्व गेला तो· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आत्रेयी अत्रेरपत्यमात्रेयी, अत्रीचें जें अपत्य स्त्री· कन्या ती स्त्री· अगम्य तें करून तीप्रमाणें जी ती· रजस्वला स्त्री· ई· स्त्री·

आत्मगुप्ता आत्मनागुप्ता आत्मगुप्ता, आपण जी गुप्त ती· स· कुहरीनामक औषधिविशेष· आ· स्त्री·

आत्मघोषः आत्मानंघोषयतीति आत्मघोषः, आपल्यामत घोष करणारा स्त्री· मी याजागीं आहें असें का का या शब्दानें स्वनविणारा जो तो· कृ· घुषिर धा· विशब्दन अ· कावळा· अ· पु·

आत्मजः आत्मनोदेहाज्जातः आत्मजः, देहापासून झाला जो तो· स· पुत्र· अ· पु·

आत्तगंधः आत्तोगंधोगर्वोयस्य स आत्तगंधः, प्राप्त आहे गर्व जास तो· स· अर्थादि सर्व आत्तगर्व शब्दाप्रमाणें·

आत्मजा आत्मनः जाता आत्मजा, आपल्यापासून जी झाली ती· कृ· जनी धा· प्रादुर्भाव अ· कन्या· आ· स्त्री·

आत्मा अतिस्वकृतंशुभाशुभमलतीति वा आत्मा, आपण केलेल्या पुण्य पापाचा उपभोग घेतो किंवा त्रिकाला बाध्यलें करून गमन करितो जो तो· कृ· अद धा· भक्षण अ· २ अत धा· भूषणादि अ· देह, शरीर· २ यत्न, कृति· ३ धैर्य· ४ बुद्धि· ५ शरीराधिदैवत· ६ स्वभाव· ७ परमात्मा· ८ मन· ९ परव्यावर्तन· न· पु·

आत्मभूः आत्मनो विष्णोः सकाशाद्भवती त्यात्मभूः, विष्णूपासून जो उत्पन्न तो· कृ· भू धा· सत्ता अ· ब्रह्मदेव· २ मदन· ऊ· पु·

आत्मंभरिः आत्मानं बिभर्तीति आत्मंभरिः, आत्म्यातें पोषण करितो जो तो· कृ· भृञ् धा· पोषण अ· आपलें पोट भरणारा· वि· इ· पु· स्त्री· न·

आथर्वणं अथर्वणां समूहः आथर्वणं, अथर्व्यांचा जो समुदाय तें· त· अथर्वा

चा समुच्चय· अ·न·

आदर्शः आदृश्यतेअत्रेतिआदर्शः, दिसतें हें रूपादिक जानेठायीं तो· कृ· दृ शिरुधा· प्रेक्षणअ· आरसा· अ·पु·

आदिः आप्रथमंदीयतेगृह्यतेइतिआदिः प्रथमग्रहण करिजेतो जोतो· कृ· डुदाञ् धा· दानअ· आद्य, पहिला· इ·पु·

आदिकारणं आदिश्चतत्कारणंचआदिकारणं, आदिस्ह मुख्यजें कारणतें· स· मूलकारण· अ·न·

आदितेयः द्यतिखंडयतीतिदितिः, तद्भिन्नाआदितिः तस्याअपत्यमादितेयः, खंडन करितेजी ती दिति तद्भिनाजी ती अदिति तिचें जें अपत्य तो· त· देव· अ·पु·

आदित्यः अदितेरपत्यमादित्यः, अदितीचाजोपुत्र तो· त· देव· २ देवांचा गणविशेष· ३ सूर्य· अ·पु·

आदिष्टी आदिष्टमनेनआदिष्टी, उपदेश केला जानें तो· कृ· दिशधा· अतिसर्जनअ· यजमान· इ·पु·

आदिनवः आदानमादीनं आदीनस्य वानमादीनवः, क्षयप्रापणाजेंतें· कृ· वाधा· गतिअ· क्लेश· अ·पु·

आदेष्टा आदिशत्यातिजोयागेस्वेष्टसंपादनायप्रेरयतीति आदेष्टा, ऋत्विजांप्रत इष्ट साधनार्थ प्रेरणाकरितो जोतो· कृ· दिशधा· कृ· दिशधा· अतिसर्जनअ· यजमान· ऋ·पु·

आदृतः आद्रियतेस्मआदृतः, आदृतस्ह सत्कृत करिजेला जो तो· कृ· दृङ्धा· आदरअ· पूजित· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·

आद्यः आदौभवः आद्यः, प्रथम झाला जो तो· त· प्रथमचा· वि·अ·पु·न·आ· स्त्री·

आद्यमाषकः मष्यतइतिमाषः, आद्यश्चासौमाषश्च आद्यमाषः सएव आद्यमाषकः, भारसाही जो तो माष आद्यअसाजो माष तो आद्यमाष तोच आद्यमाषक· त· शास्त्रीय ८० गुंजाचा तोळा·अ·पु·

आद्यूनः आदेवादितिआद्यूनः उदरपोषणार्थ क्रीडा करिता झाला जो तो· कृ· दिवुधा· क्रीडादिकअ· बुभुक्षित· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आधारः आधीयतेजलाद्यत्रेतिआधारः, राहातें आहे जलादिजानेठायीं तो· कृ· धीङ्धा· आधारअ· शेताचा बांध· २ नदीचें धरण· ३ अधिकरण· अ·पु·

आधिः आधीयतेदुःखमनेनत्याधानमधीयतेऽस्मिन्वाआधिः, प्राप्त होतें हें दुःख जानें अथवास्थापन किंवा धारण करिजेतें जानेठायीं तो· कृ· डुधाञ्धा· धारणअ· मनोव्याधि· २ गाहाणवस्तु· ३ आपत्ति· ४ अधि

स्थान· इ·पु·

आंधसिकः अधोभक्तंशिल्पमस्यआंधसिकः, भक्त स्त्र· भात आहे शिल्प ज्याचें तो· त· आचारी, स्वयंपाक करणारा·अ·पु·

आधूतः आधूयतेस्मआधूतः, कंपन करविलें जातो जो तो· कृ· धूञ्धा· कंपनअ· कांहींकांपलेला· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आधोरणः आधोरयतीत्याधोरणः, उत्तमप्रकारानें हत्ति चालवितो जो तो· कृ· धोर्ऋधा· गतिचातुर्येअ· हस्तिपक· स्त्र· महात अ·पु·

आध्यानं आध्यातिराध्यानं, निरंतर स्मरण जें तें· कृ· स्मृधा· आध्यान अ· चिंतन अ·न·

आनकः आनितीत्यनेनेतिआनकः, आनीतीत्यानक इतिवा, वाजंत्री वगैरे जीवन करिताहेत जेणें तो· कृ· अणधा· प्राणनअ· पटह नावाचें वाद्य·अ·पु·न· २ भेरी· ३ मृदंग· ४ मेघ·अ·पु·

आनकदुंदुभिः आनकैर्दुंदुभिभिश्चउपलक्षितः आनकदुंदुभिः, जन्मकालीं आनकांनीं व दुंदुभींनीं जो उपलक्षित तो· स· वसुदेव·इ·पु·

आनतं आनमतिस्मआनतं, नम्रझा· अधोमुख होतें झालें जें तें· कृ· णमधा· प्रह्वत्वअ· अधोवदन·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आनद्धं आनह्यतेमुखेनचर्मणाबध्यते स्मइत्यानद्धं, मुखाचे ठायीं चर्मानें बांधिलेला जो तो· कृ· णहधा· बंधनअ· मृदंग पटह इत्यादि·अ·न·

आननं आनंत्यनेनेतिआननं, भक्षण द्वारा जीवन होतें जेणें करून तें· कृ· अणधा· प्राणनअ· मुख·अ·न·

आनंदः आनंदयतीत्यानंदः, आनंदवितो जो तो· कृ· टुनदिधा· समृद्धिअ· हर्ष·अ·पु·

आनंदथुः आनंदयतीत्यानंदथुः, आनंदित करितो जो तो· कृ· टुनदिधा· समृद्धिअ· हर्ष·उ·पु·

आनंदनं आनंदः आनंदनं, कुशलप्रश्नादिकें करून जो आनंद तो· कृ· टुनदिधा· समृद्धिअ· स्वागत विचारून केलेला आनंद·अ·न·

आनर्तः आनृत्यंत्यत्रआनर्तः, नृत्य करिताहेत ज्याचे ठायीं तो· कृ· नृतीधा· गात्रविक्षेपअ· नाचण्याची जागा २ युद्ध ३ देशविशेष·अ·पु·

आनायः आनयंतिमत्स्याननेनेतिआनायः, धरिताहेत मत्स्य जेणें करून तो· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· जाळें·अ·पु·

आनाय्यः आनीयतइतिआनाय्यः, दक्षिणाग्नि कलें करून जो संस्कृत तो· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· गार्हपत्यांतून अग्नि आणून

दक्षिणाग्निकेलेला. अ. पु.

आनाहः आनह्यतेअनेनेति आनाहः, ज्या ज्यायोगानें बंधन ह्म. संधिवगैरे धरतात तो. कृ. णहधा. बंधन अ. मळमूत्राच्या रोधनानें झालेला रोगविशेष. अ. पु.

आनुपूर्वं आनुपूर्वी आनुपूर्व्यं पूर्वंपूर्वमित्यनुपूर्वं अनुपूर्वस्यभावः आनुपूर्वं, पूर्वपूर्वजें तें अनुपूर्व त्याचा जो भाव तें आनुपूर्वं. त. अनुक्रम. अ. न. २ ई. स्त्री. ३ अ. न.

आन्वीक्षिकी अनुश्रवणोत्तरमीक्षणं परीक्षणं अन्वीक्षी साप्रयोजनमस्या इत्यान्वीक्षिकी, श्रवणोत्तर जें सदसद्विवेचन ती अन्वीक्षी ती आहे प्रयोजन जीस ती. त. गौतमप्रणीत न्यायशास्त्र. ई. स्त्री.

आपक्वं ईषत्पक्वमापक्वं, किंचित्पक्व जें तें स. पोळी, रोटी अ. न.

आपगा अपांसमूहो आपं तेनगच्छतीति आपगा, उदकांचा जो समूह तें आप तेणें करून गमन करित्ये जी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. नदी. आ. स्त्री.

आपणः आसमंतात्पणायंतेअत्रेति आपणः, आसमंताद्भागीं व्यवहार करितात जा जेठायीं तो. कृ. पणधा. व्यवहारादिअ. बाजार. अ. पु.

आपणिकः आपणो व्यवहारोस्यास्तीति आपणिकः, व्यवहार आहे जास तो. त. क्रयविक्रयें करून उपजीवन करणारा वाणी. अ. पु.

आपत्. आपत्तिः आपादनमापत्, आपादन ह्म. व्यापन जें ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. विपत्ति. त्. स्त्री. २ इ. स्त्री.

आपत्प्राप्तः आपदंप्राप्तः आपत्प्राप्तः, आपत्तीप्रत प्राप्त झाला जो तो. स. विपत्ति पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपदा आपदनमनया आपदनं वा आपदा, आपत्त ह्मं. विपत्ति प्राप्त होती जीणें किंवा विपत्ति जी ती. कृ. पदधा. गतिअ. विपत्ति. आ. स्त्री.

आपन्नः आपद्यतेस्म आपन्नः, विपत्ति पाविजेला जो तो. कृ. पद्धा. गत्यादिअ. विपत्ति पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपन्नसत्वा आपन्नः सत्वोजंतुर्यस्यामिति आपन्नसत्वा, प्राप्त आहे प्राणि जीला जीतें ती. स. गरोदर बायको. आ. स्त्री.

आपमित्यकं अपमित्यानिर्वृत्तं आपमित्यकं, अदलाबदली करून जें संपादित तें. त. मोबदला देऊन आणलेलें. अ. न.

आपः आप्नुवंतीति आपः, व्याप्त होतात ज्या त्या. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. उदक. स्त्री. नि. ब.

आपानं आसंभूयपिबंत्यत्रेति आपानं, ए

कत्र जमून पान करितात ज्याचे ठायीं तें. कृ·पा धा· पानअ· मद्य प्राशनार्थ मंडळी जमते तें स्थान· अ·न·

आपीड: आपीडयतीत्यापीड:, शिरवेप्रत शोभा देतो जो तो· कृ· पीडधा· अवगाहनअ· शेंडांत किंवा विणींत माळलेलें पुष्प वगैरे अ·पु

आपीनं आप्यायतइतिआपीनं, वृद्धि पावतें जें तें कृ· ओप्यायीधा· वृद्धिअ· गाईचें स्तन स्त· ओटी· अ·न·

आपूपिक: अपूपा: पण्यमस्यअपूपानां समूहइतिवा आपूपिक:, अपूप आहेत विक्रेय ज्याचे तो· किंवा अपूपांचा समुदाय· न· वडे घारगे इत्यादि तळलेले भक्ष्यपदार्थ करून विकणारा·व·वडे घारगे वगैरेंचा ढीग· वि·अ· पु·न·आ· स्त्री·

आप्त: आप्यतेस्म आप्त:, विश्वासानें व्याप्त करिजे तो जो तो· कृ· आप्लृधा· व्याप्तिअ· विश्वासु· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·

आप्यं अपांविकार: आप्यं, उदकांचा जो विकार तें त· जळांचा विकार· भोंवरे वगैरे· वि· अ·पु·न·आ· स्त्री· २ कोष्ठनामक वनस्पति·अ·न

आप्यायनं आप्याय्यतिराप्यायनं, संतर्पण जें तें· कृ· प्यायीधा· तृप्यर्थक संतुष्ट करणें· अ·न·

आप्रच्छनं आपृच्छा आपृच्छनं, आपृच्छा जी तें· कृ· प्रच्छधा· ईप्साअ· स्वागत प्रश्न केल्यावरून झालेला आनंद· अ·न·

आप्रपदीनं आप्रपदं प्राप्नोति आप्रपदीनं, पादाग्र पर्यंत पावणारें जें तें· त· पायांचा शेवटा पर्यंत पावणारें वस्त्रादिक· वि·अ·पु·न·- आ· स्त्री·

आप्लव: आप्लवनमाप्लव:, आप्लवन स्नान जें तो· कृ· प्लुङ्·धा· गतिअ· आंघोळ करणें· अ·पु·

आप्लवव्रती आप्लवतइति आप्लव:, आप्लवश्चासौव्रतीच आप्लवव्रती, स्नान असा जो व्रती तो· सोडमुंज झालेला वेदव्रतीसद्द· पु·

आप्लाव: विग्रहादि सर्व आप्लव शब्दा प्रमाणें·

आप्लुतव्रती विग्रहादि सर्व आप्लवव्रती शब्द·

आबंध: आबध्यतेऽनेन आबंध:, बंधन करिजे तें जेणें करून तें· कृ· बधधा· बंधन अ· जूं वगैरे बांधण्याची दोरी स्त्र· जुपणी· अ·पु·

आबाधा आबाध्यतइत्याबाधा, पीडा करिते जी ती· कृ· बाधृधा· विलोडनअ· वेदना· आ· स्त्री·

आभरणं आभ्रियतेऽनेनाभरणं, अलंकृत केला जातो जेणें तें· कृ· डुभृञ्धा·धारणादिअ· अलंकार· अ·न·

आभाषणं आभाष्यतेतदाभाषणं, बोलिजे तें जें तें· कृ·भाषधा·व्यक्तवाणीअ·परस्पर

भाषणा· अ· न·

आभास्वर: आसमंताद्भास्वरशीलः आभास्वरः, आसमंताद्भागीं जो प्रकाशनस्वभाव तो· कृ· भाधा· दीप्तिअ· देवांचा गण विशेष· अ· पु·

आभीर: आसमंताद्भियंराति ददातीति आभीरः, आसमंतात्भागीं भीतीतें देतो जो तो· कृ· राधा· दानअ· गवळी· अ· पु·

आभीरपल्ली आभीराणांपल्ली आभीरपल्ली, गवळ्यांचीजी पल्ली ती· स· गवळ्यांचें घर किंवा गांव ई· स्त्री·

आभीरी आभीरस्यस्त्री आभीरी, आभीराचीजी स्त्री ती· स्त्रीप्र· गवळण· ई· स्त्री·

आभीलं आसमंताद्भियंलातीति आभीलं· आसमंताद्भागीं भयदेतें जें तें· कृ· लाधा· आदानअ· शरीरपीडा· अ· न·

आभोग: आभोजनमाभोगः, परिपूर्ण जें तो· कृ· भुजधा· पालनादिअ· सर्वांपच्या गांनीं परिपूर्णता· अ· पु·

आमगंधि आमो ऽपक्कोमलस्तस्येवगंधोस्येति आमगंधि, अपक्कमला सारिखा आहे गंध ज्याचा तो· अपक्कमांसादिकाच्या गंधा सारखा गंध ज्याचा तें· वि· इ· पु· न· ई· स्त्री·

आमंड: आमंडयतीति आमंडः, आसमंताद्भागीं छायादिकें करून भूषित किंवा इषित होतो जो तो· कृ· मडिधा· भूषादिकअ· एरंडाचा वृक्ष· अ· पु·

आमनस्यं, मानसे साधु मानस्य मानस्याद्भिन्नमामनस्यं, मानसाविषयीं जें साधु तें मानस्य मानस्याहून जें भिन्न तें· स· दुःख अथवा वैमनस्य अ· न·

आमय: आमयनमनेन आमयः, हिंसन ह्मः प्राणवियोग होतो हे जेणें करून तो· कृ· मीङ्· धा· हिंसाअ· रोग· अ· पु·

आमयावी आमयोस्यास्तीति आमयावी, रोग आहे ज्यास तो· त· रोगी· वि· इ· पु· न· ई· स्त्री·

आमलक:· आमलकी· आमलकं आमलतेसः सातद्वा आमलकः, रुचि किंवा फलपुष्पादिक धारण करितो किंवा करितेजी ती· कृ· मिषुधा· सेचन अ· आंवळा· २ आंवळ्याचें झाड· अ· पु· न· २ई· स्त्री·

आमिक्षा आमिष्यतइति आमिक्षा, इच्छिजेत्ये जी ती· कृ· मिषुधा· सेचनअ· तापले दुधाला दधि संयोगानें झालेली विकृति· आ· स्त्री·

आमिषं आमिषतीति आमिषं, स्पर्धा करितो जो तो· कृ· मिषधा· स्पर्धाअ· आमिष्यत इत्यामिषंवा इच्छिजेतें जें तें· कृ· मिषधा· संश्लेषण अ· मांस· २ भोग्यवस्तु· ३

संभोग· ४ लांच· अ· न·

आमिषाशी आमिषमश्नातीत्यामिषाशी, आमिषातें भक्षण करितो जो तो· कृ· अशधा· भोजन अ· मांस भक्षण करणारा· वि· इ· पु· न· ई· स्त्री·

आमुक्तः आमुच्यते स्म आमुक्तः, अंगाचेठायीं मुक्त करिजे तो ह्म· घालिजे तो जो तो· किंवा त्यापासून काढिजे तो जो तो· कृ· मुच्लृधा· मोक्षण अ· अंगरखा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आमोदः आमोदयतीत्यामोदः, हर्षित करितो जो तो· कृ· मुद्धा· हर्ष अ· हर्ष, आनंद· २ उत्कृष्ट मनोहारक जो कस्तूर्यादिकांचा सुगंध तो· अ· पु·

आमोदी आमोदयतीत्यामोदी, हर्षित करितो जो तो· कृ· मुदधा· हर्ष अ· सुरवाला सुगंधित करणारा तांबूलादिक द्रव्यविशेष· इ· पु·

आम्नायः आम्नायते अभ्यस्यते आम्नातमिति वा आम्नायः, अभ्यस्त करिजे तो किंवा गुरुपरंपरागत आम जो सदुपदेश तो· कृ· म्नाधा· अभ्यास अ· वेद· अ· पु·

आम्रः अम्यतीति आम्रः, रुच्युत्पादन करितो जो तो· कृ· अमधा· गमनादिक अ· आंब्याचें फळ व झाड अ· पु·

आम्रातकः आम्रमततीत्याम्रातकः आम्र म्ह· आम्र त्यातें निरंतर गमन करितो जो तो· कृ· अतधा· सातत्यगमन अ· आंबाड्याचें झाड· अ· पु·

आम्रेडितं आम्रेड्यते आधिक्येनोच्यत इति आम्रेडितं, अधिक बोलिजेतें जें तें· दोन तीन वेळा उच्चारलेला शब्दादिक· अ· न·

आम्लिका· आम्लीका अम्लः आम्लो वा रसो स्त्यस्या इति आम्लिका, आम्ल आहे रस जीचा ती· त· चिंचेचें झाड· आ· स्त्री·

आयतं आयम्यते आयतं, लंबायमान होतें जें तें· कृ· यतीधा· प्रयत्न अ· दीर्घ, लांब· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आयतनं आयतंतेऽत्रेति आयतनं, पुण्य संपादनार्थ प्रयत्न करिताहेत ज्याचेठायीं तें· कृ· यतीधा· प्रयत्न अ· यज्ञाचीजागा· २ सामान्य स्थलविशेष· अ· न·

आयतिः आयम्यतेऽत्र अनया वा आयतिः वर्तमानादिकलादिकांचा उपसंहार होतो जीचेठायीं अथवा जीणें ती· कृ· यमधा· उपरम अ· उत्तरकाल· २ लांबी· ३ योगसाधन· ४ प्रभाव· ई· का· स्त्री·

आयत्तः आयतते इति आयत्तः, यत्न करितो जो तो· कृ· यतिधा· प्रयत्न अ· स्वाधीन· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आयामः आयम्यतेऽनेनायामः, हमा

न्य होतो जेणेंकरून तो. कृ. यमधा. उपरमअ. लांब. अ. पु.

आयुधं आयुध्यतेनेनेतिआयुधं, युद्ध करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. युधधा. संप्रहारअ. शस्त्र. अ. न.

आयुधीयः विग्रहादिसर्वआयुधिकशब्दाप्र.

आयुधिकः आयुधेनजीवतीतिआयुधिकः, आयुधह्म. शस्त्र त्यानें जगतो जो तो. त. शस्त्रोपजीवी, आयुधवृत्तीनें उपजीवन कर्ता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आयुष्मान् अतिशयेन आयुरस्यास्तीतिआयुष्मान्, अतिशयें करून आहे आयुष्यजास तो. त. पुष्कळ आयुष्याचा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

आयुः एतिगच्छतीत्यायुः, क्षणक्षणीं जातें जें तें. कृ. इणधा. गतिअ. आयुष्य. स्. न.

आयोधनं अतिशयेन योधनमायोधनं, अतिशयें करून जें योधन-ह्म. प्रहार तें. स. युद्ध. अ. न.

आरग्वधः आरगंरोगशंलामपहंतीतिआरग्वधः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बाहव्याचा वृक्ष. अ. पु.

आरकूटः आरंकूटयतेआरकूटः, गं त्यातें दाह करितो जो तो. कृ. कूटधा. दाहअ. पितळ. अ. पु. न.

आरतिः आरमणमारतिः, उपरमणा जें तें. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. उपरति. २ निवृत्ति, शांति. इ. स्त्री.

आरनालकं आर्च्छतीत्यारः, नलतीति नालः आरोनालोस्यआरनालः सएव आरनालकः, गमन करितो जो तो आर बंधन करितो तो नाल गमन करणारा आहे नाल ज्याचा तें आरनाल तेंच आरनालक. त. कांजी. अ. न.

आरंभः आरंभणमारंभः, आरंभणा जें तो. कृ. रभधा. रामस्यअ. प्रारंभ. अ. पु.

आरवः आरावः आरौतीत्यारवः, उच्चारिला जातो जो तो. कृ. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

आरा आइयर्तीतिआरा, चर्म भेदन करित्ये जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. चर्मभेदणयाचें शस्त्र. आ. स्त्री.

आरात् आरातीति आरात्, दूर आणि समीप या अर्थातें ग्रहण क

रितोजो तो. क्रु. राधा. आदान अ.उ.
आराच्छत्रोः सदावसत् २मरवा
यंस्थापयेदारात्. अव्य.

आराधनं आराध्यिताराध्यतेने
नवा आराधनं, साधन किंवा प्रा
प्ति करिजेत्ये जेणें करून तें. क्रु.रा
धधा. संसिद्धिअ. सेवा. अ. न.

आरामः आरमंत्यत्रेति आरामः
रमताहेत ज्याचेठायीं तो. क्रु. रमुधा.
क्रीडाअ. बाग. अ. पु.

आरालिकः आरालंचरतीति आ
रालिकः, कुटिलाचरण किंवा म
हानसाप्रतसंचार करितोजो तो. न.
सूद, स्वयंपाकी. अ. पु.

आरेवतः आरेवयतिनिःसारय
तीति आरेवतः, मलातें निःसरण
करितोजो तो. क्रु. रेवृधा. प्लवगति
अ. आरग्वधाचें झाड. अ. पु.

आरोग्यं अरोगस्यभावः आरोग्यं
रोगाचाजो भाव ह्म. विद्यमानता
तो. त. रोगाभाव. अ. न.

आरोहः आरुह्यतेनेन आरोहणं
आरोहयतिवा आरोहः, आरोहण
अथवा त्यातें करितो किंवा तें करि
जेनें जेणेंकरून तो. क्रु. रुहधा. बी

जजन्माद्यर्थ. वस्त्रादिकांची लांबी.
२ उंची. ३ सुंदरस्त्रीचीकमर. ४ह
त्तीवरचढणें. अ. पु.

आरोहणं आरुह्यतेनेनेति आरो
हणं, आरोहण करिजेतें जेणें तें क्रु.
रुहधा. बीजजन्मादिअ. जिना,
निसण. २ चढणें अ. न.

आर्तगलः गलतीतिगलः आर्त
श्चासौगलश्च आर्तगलः, उदका
दि विपुल भक्षण करितोजो तो ग
ल आर्त ह्म. तृषित असाजो गल
तो आर्तगल. स. निळाकोरंटा. अ.पु.

आर्तवं ऋतुरेव आर्तवं, ऋतूजो
तेंच आर्तवं, किंवा ऋतुरस्यप्राप्तः
आर्तवं, वसंतादि ऋतू आहे प्रा
प्त जास तें. त. स्त्रीरज. २ पुष्पादि
अ. न.

आर्तिः आर्च्छतीति आर्तिः, नम
नोन्नमनरूपसर्वत्र गमन करि
त्येजी ती. क्रु. ऋधा. गतिअ. धनु
ष्याचें अग्र २ पीडा. इ. स्त्री.

आर्द्रं आद्यतस्य आर्द्रं क्लिन्न क
रिजेलें जें तें. क्रु. अर्द्दधा. गतिअ.
भिजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्द्रकं आर्द्रतिकफमार्द्रकं, कफा

तें नाश करितें जें तें. कृ. अर्द्धधा. हिंसाअ. आलें. अ. न.

आर्य: अर्तुंयोग्य:आर्य:, कर्तव्या कर्तव्य जाणण्यास जो योग्य तो. कृ. ऋधा. गतिअ. कुलीन. २ सज्जन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्याणी आर्याणांस्त्रीआर्याणी, आर्य म्ह. श्रेष्ठ त्यांची जा स्त्री ती. स्त्रीप्र. श्रेष्ठपत्नी. २ वैश्यस्त्री ई. स्त्री.

आर्यावर्त: आर्या:श्रेष्ठा:आसमंताद्वर्तंतइतिआर्यावर्त:, श्रेष्ठ आसमंतात् भागीं राहतात जाच्या तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. विंध्याद्रिव हिमालय यांच्या मधला प्रदेश. अ. पुल्लिं.

आर्षभ्य: ऋषभाय हितोआर्षभ्य: ऋषभ म्ह. बैल त्यांकारणें जो हित म्ह. तदुसत्तीला योग्य तो. तरुण दशेस आलेला बैल. अ. पु.

आलं अलतीतिआलं, चित्रपटादिकास भूषण करितें जें तें. कृ. अलधा. भूषणादिकअ. हरताल. अ. न.

आलंभ: आलंभनमालंभ:, आलंभन म्ह. इंद्रादिदेवतोद्देशानें पशु मारण जें तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. देवतेच्या उद्देशानें तिला अर्पण करण्या करितां पशु मारणें. अ. पु.

आलय: आलीयंतेअत्रेतिआलय:, राहताहेत जाचेठायीं तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. घर. अ. पु.

आलवालं आसमतात्लवंजलकणिकामालातीति आलवालं, आसमंताद्भागीं जलकण ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. झाडाचें अळें. अ. न.

आलस: अलसएवआलस:, अलस जो तो. त. आळस. अ. पु.

आलस्य: विग्रहादिपूर्वींच्याप्र.

आलानं आलीयतेत्रआलानं, बंधन करिजेतें जाचेठायीं तें. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. हत्ती बांधण्याचा खांब. अ. न.

आलाप: आलप्यतेनेनेतिआलाप:, बोलिजेतोजो तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाणिअ. परस्पर संबोधनपूर्वक भाषण. अ. पु.

आलाबु: आलाबू: आसमंतान्नलंबतेइत्यलाबु:, आसमंताद्भागीं लंबायमान होत नाहीं म्ह. वर्तुलाकृती जो तो. कृ. लंबिधा. अवस्रंस

नअ. काळा भोंपळा. उ. २ऊ. पु.

आलिः आली आअलतिअ ल्यतेवा आलिः, मंडनादिकेंक रून भूषित होत्ये. किंवा भूषित करिजेत्येजी ती. क्रु. अलधा. भूष णअ. सखी. २पंक्ति. ३स्वच्छअं तःकरण. ४सेतु. इ. २ई. स्त्री.

आलिंदः अलिंदएवआलिंदः, अ लिंद ह्म. दाराच्या बाहेरचा चौक टीचा भागजो तोच. त. दाराचा बा हेरचा एकप्रदेश. अ. पु.

आलिंग्यः आलिंग्यतइतिआलिं ग्यः, आलिंगिजेतो जो तो. क्रु. लि गिधा. गतिअ. मृदंग. अ. पु.

आलीढं आलेहनमालीढं, आले हन ह्म. एकत्रजमून गाहणें जें तें. क्रु. लिहधा. आस्वादनअ. धनुर्ध रांचा स्थितिविशेष. अ. न.

आलुः आलूः आलुनातीत्यालुः उदकाचें छेदन ह्म. निःसरण क रणारी जी ती. क्रु. लुञ्धा. छेदन अ. तांदूळ धुण्याची गेवळी. उ. २ ऊ. स्त्री.

आलोकः आलोक्यतइतिआलो कः, प्रकाश अथवा अवलोकन करिजेतो जो तो. क्रु. लोकृधा. दर्श नअ. दर्शन. २प्रकाश. ३स्तुति पाठ कांचें संभाषण. अ. पु.

आलोकनं आलोकः आलोकनं, आलोक ह्म. अवलोकन जें तो. क्रु. लोकृधा. दर्शनअ. अवलोकन. अ. न.

आवपनं आउप्यतेत्रआवपनं, घालताहेत जलादि जाचेठायीं तें. क्रु. डुवपृधा. बीजसंतानअ. क्षेत्र किंवा पात्रादिक. अ. न.

आवर्तः आवर्तनमावर्तः, आवर्त न ह्म. भ्रमणजें तो. क्रु. वृतुधा. व र्तनअ. उदकादिकांचा भोंवरा. अ. पु.

आवलिः आवलतीत्यावलिः, संव लन पावत्ये जी ती. क्रु. वलधा. सं वलनअ. पंक्ति. इ. स्त्री.

आवसितं आवसीयतेस्मइत्या वसितं, अवसानातें प्राप्त ह्म. सि द्ध झालें जें तें. क्रु. षोधा. अंतकर्म अ. रास केलेलें धान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आवालं आवपंतिजलमत्रेतिआवा लं, संसिक्त करिताहेत जल जाचेठा यीं तें क्रु. डुवपृधा. बीजसंतानअ. अवें. अ. न.

आवुकः अवतीतिआवुकः, रक्षण करितो जो तो. क्रु. अवधा. रक्षणअ. उ

त्यादक बाप नाटकांत त्याची प्रसि
द्धि. अ. पु.

आप्त: आपनमाप् आपमुत्तनोती
तिआप्तत:, व्यापनातें विस्तृत करितो
जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. नाट्यप्र
करणांतील बहिणीचा नवरा. अ. पु.

आवृत् आवर्तनमत्रेतिआवृत्, आ
वृत्ति होत्ये जाचेठायीं ती. कृ. वृतुधा. व
र्तनअ. अनुक्रम. त्. स्त्री.

आवृत: आव्रियतेस्मइतिआवृत:,
आवृत करिजेला जो तो. कृ. वृञ्धा. वर
णअ. वेटलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आवेगी आवेगोस्त्यस्याइतिआवेगी,
आवेग ह्म. अतितीव्र आहे वेग जीसती.
त. वनौषधि वर्गांत जिला वरधारा अ
सें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

आवेशनं आविशंत्यत्रेतिआवेश
नं, प्रवेश करिताहेत जाचेठायीं तें. कृ
विशधा. प्रवेश अ. शिल्पिलोकांचीशाला.
अ. न.

आवेशिक: अवेशेभव: आवेशिक:,
गृह भिन्न प्रदेशीं झाला जो तो. त. अति
थि वगैरे लांबून घरीं आलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

आशंसिता विग्रहादिपूर्वच्याश. प्र.
कृ. पु. न. ई. स्त्री.

आशंसु: आशंसतइतिआशंसु:,
इष्टार्थप्राप्तीच्छा करितो जो तो. कृ. शंसि
धा. इच्छाअ. स्पृहाशील जास फार इच्छा
असत्ये तो. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आशय: आशयनमाशय:, आशयन
ह्म. जीवनादिकांस आश्रय अथवा अभि
प्राय जो तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. जला
धार. २ आश्रय. ३ अभिप्राय. अ. पु.

आशयाश: आशेरते अत्रेति आशय:,
तमश्नातीतिआशयाश:, राहताहेत जा
चेठायीं तो आशय त्यातें भक्षण करितो
जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. अ. पु.

आशर: आशृणोतीतिआशर:, सर्वत्र
हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. रा
क्षस. अ. पु.

आशा आअश्नुतइत्याशा, सर्वत्र व्याप्त
करित्ये जी ती. कृ. अशूङ्धा. व्याप्तिअ.
दिशा. २ फार इच्छा. आ. स्त्री.

आशितं. आसितं आशिताभोजि
ताआसितानिवासितावा गाव अत्रेतिआ
शितंआसितंवा, भोजित किंवा निवासित
आहे गाई जाचेठायीं तो. कृ. अशधा. भोज
नअ. २ वसधा. निवासअ. जाजागीं पूर्वी गा
ई असतात ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशितंगवीनं आशितंचलंदूवीनंच आशितंगवीनं, भोजन करिजेलें असेंजें गोस्थान तें. स. पूर्वीं गाई चारित असत ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशिरः अश्नातीत्याशिरः, लोकोत्तर भक्षण करितो जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. राक्षस. अ. पु.

आशीः आशास्ते आशासनमनया वा आशीः, भक्षणार्थ आशा करिजे अथवा ईप्सितार्थ इच्छिजे तो जीणें करून ती. कृ. आङ्: शास्‌धा. इच्छाअ. सर्पाची दाढ. २ आशीर्वाद. स. स्त्री

आशीविषः आशीर्विषः आशीस्तालुगतादंष्ट्रातत्र विषमस्य आशीविषः, दाढेचे ठायीं आहे विष ज्याचें तो. स. सर्प. अ. पु.

आशुः अश्नुत इत्याशुः, व्यासव भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. अशू धा. व्याप्तिअ. शीघ्रत्या अर्थीं अव्य. २ व्रीहि, भात. अ. पु. न.

आशुगः आशुगच्छतीत्याशुगः, शीघ्र गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. वायु. २ बाण. अ. पु.

आशुव्रीहिः आशुश्चासौव्रीहिश्च आशुव्रीहिः, शीघ्र पिकणारा जो व्रीहि तो. स. लवकर पिकणारें भात. इ. स्त्री.

आशुशुक्षणिः आशोष्टुमिच्छतीत्याशुशुक्षणिः, सर्वत्र शोषण करावयाकारणें इच्छा करितो जो तो. कृ. शुषधा. शोषणअ. अग्नि. इ. पु..

आश्चर्यं आङ्इतिचर्यतेअभिनीयतेआश्चर्यं, आश्चर्याप्रत नेइजे तो जो ती. कृ. चरधा. गतिअ. आनंदविशेष. अ. पु.

आश्रमः आश्रमंत्यत्रेतिआश्रमः, श्रम किंवा तप करितात जाचे ठायीं तो. कृ. श्रमुधा. तपआणिखेदअ. ब्रह्मचारीआदिकरून चार आश्रम. अ. पु.

आश्रयः आश्रयणमाश्रयः, आश्रयणजें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. आधार. २ युद्धादिकांत जो सहाय्य होतो तो. अ. पु.

आश्रयाशः आश्रयमाधारमश्नातीत्याश्रयाशः, काष्ठादि आधारातें भक्षण करितो जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. विस्तव. अ. पु.

आश्रुतं आश्रूयतेस्म आश्रुतं, श्रवण करिजेतें अथवा प्रतिज्ञात किंवा स्वीकृत जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकारलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्रवः आश्रवणमाश्रवः, आश्रवणह्य. स्वीकृति जी ती. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार. अ. पु. २ वचनांत वागणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्वं अश्वानांसमूहः आश्वं, अश्वां

चा जो समूह तें. त. घोड्यांचा समुदाय. अ. पु.

आश्वीयं विग्रहादिसर्व आश्वश. प्र.

आश्वयुज: अश्वयुजीअत्रास्तीत्याश्वयुजः, अश्वयुजी पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. आश्विन मास. अ. पु.

आश्विनेय: अश्विन्यामपत्यमाश्विनेयः, अश्विनीचें जें अपत्य तें. त. स्वर्गीचे वैद्य, अश्विनीकुमार. अ. पु.

आश्वत्थं अश्वत्थस्यफलमाश्वत्थं, अश्वत्थाचें जें फल तें. स. अश्वत्थाचें फलपुष्प. अ. न.

आश्विन: अश्विन्यायुक्तापौर्णमासीयत्रास्तिसआश्विनः, अश्विनीनक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. आश्विनमास. अ. पु.

आश्वीनं अश्वस्येकाह्गमनमाश्वीनं, अश्वाचें एका दिवसाचें जें गमन तें. त. घोड्याची एक मजल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आषाढ: आषाढ्यायुक्ताआषाढी, साय त्रास्तिसआषाढः, आषाढी युक्त जी ती. आषाढी ती आहे ज्याचेठायीं तो. त. आषाढमास. २ब्रह्मचर्यव्रतकालीं जो दंड धारण करितात तो. अ. पु.

आसक्त: आसंजिआसक्तः, आसक्त होइजेला जो तो. कृ. षंजधा. संगम अ. तत्पर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसनं आस्यतेत्रआसनं, राहिजेतें ज्याचेठायीं तें. कृ. आसधा. उपवेशन अ. बसण्याचें आसन. अ. न. २असणाचें झाड. अ. पु. ३ कोणेकाकार्याविषयीं शक्ति कुंठितझाली तरीं धैर्यानें प्रतीक्षा पाहात राहणें. अ. न. ४ हत्तीचा खांदा. अ. पु.

आसनपर्णी आसमंतादसनइव पर्णान्यस्याइति आसनपर्णी, आसमंताद्भागीं असन वृक्षा सारखीं आहेत पानें जीस ती. स. गोकर्णीची वेल. ई. स्त्री.

आसना आसनमासना, उपवेशन जें ती. कृ. आसधा. उपवेशन अ. स्नानसंध्यादिकालीं बसण्यास घेतात तें आसन. आ.

आसन्न: आसीदतिस्मासन्नः, समीप प्राप्त झाला जो तो. कृ. षद्लृधा. विशरणादि अ. समीप, जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसव: आसूयतइतिआसवः, पीडन करिजेतो जो तो. कृ. षुञ्धा. पीडनादि अ. उसाच्या रसापासून होणारें मद्य. अ. पु.

आसादितं आसाद्यतेस्मआसादितं, प्राप्त करिजेलें जें तें. कृ. षद्लृधा. विशरणादि अ. संपादिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसार: आसरणमासारः, सर्वत्र व्याप्त जें तें. कृ. सृधा. गति अ. सैन्याचा स्थि

तिविशेष. २ जी निरंतर पर्जन्यधाराप डत्ये ती. अ. पु.

आस्कर: अस्करएवास्कर:, अस्करजो तोच आस्कर. त. दैत्य. अ. पु.

आस्करी अस्करस्येयमास्करी, अस्कर संबंधीं जी ती. त. काळी मोहरी. ई. स्त्री.

आसेचनकं आसिच्यतेमनोत्रआसेचनकं, मनः क्षरण होत नाहीं ज्याचे ठायीं तें. कृ. षिचधा. क्षरणअ. जें वस्तु पाहतां पाहतां अधिकच पाहावें असें वाटतें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आस्कंदनं अतिशयेन स्कंद्यतेतदास्कंदनं, परस्परांचें अतिशयें करून गतिशोषण करिजेतें जें तें. कृ. स्कंदिर्‌धा. गतिशोषणअ. युद्ध. अ. पु.

आस्कंदितं आस्कंदनमास्कंदितं, उड्डान करून जें गमन तें. कृ. स्कंदिर्‌धा. गतिशोषणअ. घोडा मोठ्या वेगानें धावत असतां पाहात नाहीं अशी जी त्यांची चाल ती. अ. न.

आस्तरणं आस्तीर्यतेअनेनआस्तरणं, आच्छादन होतें जेणें तें. कृ. स्तृञ्‌धा. आच्छादनअ. हत्तीचे पाठीवरचें आस्तरण. अ. न.

आस्था. आस्थानं आतिष्ठंत्यस्यामस्मिन्वाआस्थाआस्थानंवा, राहताहेत जीचे किंवा ज्याचे ठायीं ती किंवा तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सभा. २ प्रयत्न. आ. स्त्री. २ अ. न.

आस्थानी आतिष्ठंत्यत्रेतिआस्थानी, उत्तम रीतीनें राहतात जीचे ठायीं ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. सभा. ई. स्त्री.

आस्पदं आपद्यतेस्मिन्नास्पदं, प्रतिष्ठित होतो किंवा विपत्ति पावतो ज्याचे ठायीं तें. कृ. पद्‌धा. गतिअ. कार्य. २ स्थान. अ. न.

आस्फोट: आस्फोत: आस्फोटयतीत्यास्फोट:, विशरण पावतो ह्म. विशीर्ण होतो जो तो. कृ. स्फुटिरधा. विशरणअ. रुईचें झाड. अ. पु.

आस्फोटनी आस्फोट्यतेनयाआस्फोटनी, विवर करिजेतें जीणें ती. कृ. स्फुटिर्‌धा. विशरणअ. सामता वगैरे छिद्र पाडण्याचें शस्त्र. ई. स्त्री.

आस्फोटा आस्फोटयतीतिआस्फोटा, विशरण पावत्ये जी ती. कृ. स्फुटिर्‌धा. विशरणअ. रान मोगरी. २ विष्णुक्रांता नावाची वनस्पति. आ. स्त्री.

आस्फोता विग्रहादिसर्वआस्फोटा शब्दाप्रमाणें.

आस्यं आस्वाद्यतेअनेनेतिआस्यं,

अन्नादिक आस्वात करिजेतें जेणें तें. कृ. स्वद् धा. आस्वादनअ. मुख अ. न.

आस्या आसनमास्या, उपवेशनजीती कृ. आसधा. उपवेशनअ. बसण्याचें आसन. आ. स्त्री.

आस्रवः आस्रवणमास्रवः, आस्रवणह्म. पीडा पावणें जें तो. कृ. स्रुधा. स्रवणअ. क्लेश. अ. पु.

आहतं आहन्यतेस्मइतिआहतं, आहतह्म. निरर्थक अथवा गुणित जें तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. गुणलेलें व कधीं नहोण्याजोगी गोष्ट बोलणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहतलक्षणः आहतमभ्यस्तंलक्षणंयस्यसआहतलक्षणः, अभ्यस्तआहे नामजाचें तो. स. शौर्यादिगुणांनीं जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहवः आह्वानमाहवः, परस्परांचा निष्ठुर शब्द जो तो. कृ. व्हेञ्धा. स्पर्धाअ. युद्ध. अ. पु.

आहवनीयः आहूयतेप्रक्षिप्यतेहविरत्रेतिआहवनीयः, प्रक्षिप्त करिताहेतहवि ज्याचेठायीं तो. कृ. हुधा. दानादिअ. अग्नीचाभेद. अ. पु.

आहारः आहरणमाहारः, भक्षणजें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. भोजन. अ. पु.

आहावः आहूयतेअत्रेतिआहावः, आह्वानकरितात तृषार्त ज्याचेठायीं तो. कृ. व्हेञ्धा. स्पर्धादिकअ. विहिरीजवळ पाणी ठेवण्या करितां स्थापन केलेलें टांकें वगैरे. अ. पु.

आहितलक्षणः विग्रहादिसर्वआहतलक्षणशब्दाप्र.

आहितुंडिकः अहेस्तुंडंमुखंतेनदीव्यतीतिआहितुंडिकः, सर्पांच्या तोंडानें खेळतोजो तो. त. गारुडी. अ. पु.

आहेयं अहौभवंआहेयं, अहीच्येठायीं जें उत्पन्न तें. सर्पाचें विष किंवा अस्थ्यादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहो आहंतीति आहो, एकरूप ज्ञानाचा नाश करिती जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. विकल्परूपार्थक अव्य. उ. देवआहोगंधर्वः

आहोपुरुषिका अहोअहंपुरुषःतस्यभावः आहोपुरुषिका, आपल्याठायीं मी पुरुष अशी जी शक्तिसंभावना ती. त. मी पराक्रमी मी पुरुष अशा गर्वानें आपलें सामर्थ्य प्रगट करणें ती. आ. स्त्रीलिं.

आह्वयः आह्वानमाहूः तस्याअयं आह्वयः, आह्वान जें ती आहू तत्संबंधींजो तो आह्वय. त. नाम. अ. पु.

आव्हा आव्हानमाव्हा, आव्हानम्. नामनिर्देश करणजें ती. कृ. व्हेञ्धा. स्पर्धादिअ. नाम. आ. स्त्री.

आव्हानं आहूयतेअनेनेतिआव्हानं, बलाविजेतोजेणेंतें. कृ. व्हेञ्धा. स्पर्धादिअ. आमंत्रण. अ. न.

आन्हिकं अन्हिभवमान्हिकं, दिवसा वेगयीं जें झालें तें. त. स्नानसंध्यादिककर्म. २ नित्यकर्म. ३ भोजन. ४ ग्रंथविशेष. अ. न.

इक्षुः इष्यतइतिइक्षुः, इच्छिजेतोजो तो. कृ. इषधा. इच्छाअ. ऊंस. उ. पु.

इक्षुगंधा इक्षुगंधइवगंधोयस्याःसा इक्षुगंधा, इक्षुगंधासारखा आहेगंध जीचा ती. स. सशरा. २ कोळसंद्यान्वेंझाड. ३ भुईकोहाळा. ४ लवा. आ. स्त्री.

इक्षुरः इक्षोरिवगंधंरातीतिइक्षुरः, इक्षूचेपरीजोगंध त्याप्रत ग्रहण करितोजो तो. कृ. राधा. आदानअ. कोळसंदाम्हणून औषधिविशेष. उ. पु.

इक्ष्वाकुः इक्षुमाकरोतीतिइक्षुमकुतीतिवाइक्ष्वाकुः, स्वभक्षणानें पुष्ट्यादि इक्षुगुणदेतोव सरलगामीजोतो. कृ. कृञ्धा. करणअ. २ अकधा. कुटिलगतिअ. दुध्याभोपळा. २ राजविशेष. उ. पु.

इंगं इंगतइंगतीतिवाइंगं, अभिप्रायानुरूप वागणें किंवा गमन जें तें. कृ. इगिधा. गतिअ. दुसऱ्याच्यामर्जीप्रमाणें. अ. न. २ जंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इंगितं विग्रहादिसर्वइंगशब्दाप्र.

इंगुदी इंगनंइंगंतद्यतीतिइंगुदी, इंगन म्ह. गमन त्यातें खंडन करितोजोतो. कृ. दोधा. अवखंडनअ. हिंगण बोटाचा वृक्ष. अ. पु. ई. स्त्री.

इच्छा एषणमिच्छा, इच्छिणेंजीती. कृ.

इषधा इच्छाअ. वांछा. आ. स्त्री.

इच्छावती इच्छाअस्तिअस्याइतिइच्छावती, इच्छा आहे जीस ती. त. आ बायकोस द्रव्य मिळविण्याची किंवा पुरुषीप भोगाची इच्छा आहे ती. ई. स्त्री.

इज्जलः एतीतिइत् इत्जलमस्यइज्जलः, गमन करितें ह्म. प्राप्त होतें जें तें इत् असें आहे जल जास तो. स. वाहते पाण्यांत होणारा जलवेतस. अ. पु.

इज्याशीलः इज्यांशीलयतीतिइज्याशीलः, यागातें अभ्यस्त करितो जो तो. कृ. शीलधा. उपधारणअ. वारंवार याग करणारा. अ. पु.

इट्चरः एषणंइट् इषाचरतीतिइट्चरः, इच्छा जी ती इट् तेणें करून संचार करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. स्वेच्छेनें संचार करणारा बैल. अ. पु.

इडा ईड्यतइतिइडा, स्तुति करिजेसे जी ती. कृ. ईडधा. स्तुतिअ. गाई. २ भूमि. ३ वाणी. आ. स्त्री.

इड्वरः एषणंइट् इषावरःइड्वरः, इच्छेनें जो श्रेष्ठ ह्म. यथेच्छगामी तो. स. स्वच्छंद फिरणारा बैल. अ. पु.

इत्वरः एतितच्छीलःइत्वरः, गमन आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. इण्धा. गतिअ. गमनस्वभाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इतरः इनाकामेनतरतीतिइतरः, कामानें स्थिति करितो जो तो. कृ. तॄधा. प्लवनादिअ. पामर. २ दुसरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इतरेद्युः इतरस्मिन्नहनिइतरेद्युः, इतर ह्म. अन्य जो दिवस त्याचे ठायीं त. दुसऱ्या दिवशीं ह्या अर्थी अव्य. उ. काष्ठादिनानितरेद्युः प्रियोद्रष्टव्यः

इति एतिअवतिवाइति, हेतुप्रकरणप्रकरण एवार्थ समाप्ति या अर्थीप्रत गमन करितो किंवा त्यांचें रक्षण करितो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. अथवा अवधा. रक्षणअ. उ. रामोहंतीतिरावणःपलायते. २ विप्रक्षत्रियविट्शूद्राइतिवर्णाः ३ इतिपाणिनिः ५ धर्ममाचरेदिति. अव्य.

इतिह इतिचहस्पष्टंचेतिह, परंपराप्राप्त जो स्पष्ट तो. स. लोकपरंपराप्राप्त जो अर्थ तो. अव्य.

इतिहासः इतिहपारंपर्योपदेशःसोस्यास्मिन्नितिहासः, पारंपर्योपदेश आहे जास तो. त. पूर्वींचें महाभारतादिचरित्र. अ. पु.

इत्वरी एतितच्छीलाइत्वरी, गमन करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. इण्धा. गतिअ. व्यभिचारिणी बायको.

ई. स्त्री.

इदानीं अस्मिन्कालेइदानीं, याकाळा चेठायीं या अर्थी अव्य. उ. इदानीमस्मि संवृत्तः

इध्मं इध्यतेनेनेतिइध्मं, प्रदीप्त होतो अग्नि जाणें तें. कृ. ञिइंधीधा. दीप्तिअ. सर्पण. अ. न.

इनः एतीतिइनः, आकाशादिकाचेठायीं अथवा प्रभुत्वाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. सूर्य. २प्रभु. अ. पु.

इन्वका: इन्वंतिप्रीणयंतीतिइन्वका:, संतुष्ट करितात ज्या त्या. कृ. इविधा. व्याप्तिअ. मृगशीर नक्षत्राचे मस्तकाजवळचीं पांच नक्षत्रें. आ. स्त्री.

इंदीवरं. इंदीवारं इंदतीतिइंदीतस्या: वरमिंदीवरं, परमैश्वर्य पावत्येऐशीजी लक्ष्मी तिलाजें इष्टतें. स. नील कमल. अ. न.

इंदीवरी इंदीवरमस्त्यस्याइंदीवरी, नीलकमलाकार आहे पत्र जीस ती. त. सहस्रमुळी यानावाची औषधि. इ. स्त्री.

इंदुः उनत्तीतिइंदुः, क्लिन्न होतोजो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. चंद्रमा. उ. पु.

इंद्रः इंदतीतिइंद्रः, परमैश्वर्ययुक्त होतोजो तो. कृ. इंदिधा. परमैश्वर्यअ. देवांचा राजा. २श्रेष्ठ. अ. पु.

इंद्रद्रुः इंद्रस्यद्रुरिंद्रद्रुः, इंद्राचाजो वृक्ष तो. स. अर्जुन सादडा यानावांचा वृक्ष. उ. पु.

इंद्रयवं यवाकारबीजत्वाद्यवंइंद्रस्ययवंइंद्रयवं, यवाकृति आहे बीज ज्याचें तें. कुड्याची शेंग. अ. पु. न.

इंद्रवारुणी इंद्रंवारयतीतिइंद्रवारुणी, इंद्राप्रत वृष्टि करित्येजी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. मोठेंकवठीचेंझाड. ई. स्त्री.

इंद्रसुरसः शोभनोरसोस्यसुरसः, इंद्रस्यसुरसः इंद्रसुरसः, उत्तम आहे रस जास तो सुरस इंद्राचाजो सुरस तो. स. निर्गुंडी नावाचा वृक्ष. अ. पु.

इंद्राणिका इंद्रमानयतीतिइंद्राणी सैवइंद्राणिका, इंद्रप्राप्तिसाधनजी ती इंद्राणी तीचइंद्राणिका. त. निर्गुंडीचा वृक्ष. आ. स्त्री.

इंद्राणी इंद्रस्यस्त्रीइंद्राणी इंद्राचीजी पत्नी ती. स्त्रीप्र. इंद्राचीबायको. ई. स्त्री.

इंद्रायुधं इंद्रस्यआयुधंइंद्रायुधं, इंद्राचें जें आयुध तें. स. इंद्राचेधनुष्य. अ. पुल्लिंगी.

इंद्रारिः इंद्रस्यअरिः इंद्रारिः, इंद्राचा जो शत्रु तो. स. दैत्य. इ. पु.

इंद्रावरज: इंद्रस्य अवरजः इंद्रावरजः, इंद्राचा जो कनिष्ठबंधु तो· सविष्णु· अ·पु·

इंद्रियं इंद्रस्यलिंगंचिन्हं इंद्रियं, इंद्राचें जें लिंग म्ह· आत्म्याचें चिन्ह तेंन· ज्ञानेंद्रियें व कर्मेंद्रियें या प्रत्येकाचें नाव· अ·न·

इंद्रियार्था: इंद्रियैरर्थ्यंतइतिइंद्रियार्थाः, इंद्रियांनीं प्रार्थिजेतात जेते क्रु· अर्थधा· उपयाच्ञाअ· इंद्रियांचे रूप रसादिक पांच विषय· अ·पु·

इंधनं इंधतेनेनेतिइंधनं, प्रदीप्त होइजेतें जेणें तें· क्रु·ञिइंधीधा· दीप्तिअ· अग्नी प्रदीप्त करण्याचें काष्ठ· अ·न·

इभः एतीतिइभः, मंदगमन करितो जो तो· क्रु· इण्‌धा· गतिअ· गज अ·पु·

इभ्यः इभमर्हतीतिइभ्यः, गजाप्रत योग्य जो तो· त· धनिक· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

इरणं ईरणं इरिणं ईरिणं ऋच्छंतिगच्छंत्यस्मिन्निति इरणं, गमन करितात अथवा गडके जातात ज्याचे ठायीं तो· क्रु· ऋच्छधा· गतिअ· निराश्रयदेश· २ क्षारमृत्तिकेचें स्थल· अ·न·

इरंमद: इरयामाद्यतीतिइरंमदः, उदकानें प्रदीप्त होतो जो तो· क्रु· मदीधा· हर्षअ· विद्युल्लता· अ·पु·

इरा ईकामंराति ददाति एति ईर्तेवा इरा, इच्छोत्पादन करित्ये किंवा गमन किंवा कंपन करित्ये जी ती· क्रु· राधा· दानअ· २ इण्‌धा· गतिअ· ३ ईरधा· कंपनअ· उदक· २ वाणी· ३ मद्य ४ भूमि· आ·स्त्री·

इला इलतीतिइला, गमन करित्ये जी ती· क्रु· इलधा· गमनअ· गाई· २ पृथ्वी ३ वाणी· ४ बुधनामक ग्रहाची बायको· आ·स्त्री·

इली ईली विग्रहादि सर्व इलाशब्दाप्रमाणें·

इल्वला: एलंतीतिइल्वलाः, मृगशीर्षाच्या मस्तकीं गमन करितात जात्या· क्रु· इलधा· गत्यादिअ· मृगशीर नक्षत्राचे मस्तकाजवळच्या पांच तारा· आ·स्त्री·

इव अयनमिव, साम्यरूपार्थीं जें गमन तें· क्रु· इण्‌धा· गतिअ· साम्य

गमनादिकृ अ. किंचित् ह्या अर्थी. अव्य. ईषत्पांडुः स्फ. दुर्लभः.

ईषत्पांडुः ईषत्किंचित्पांडुः ईषत्पांडुः, यत्किंचित् जो पांडु तो. स. यत्किंचित् पांदरा. वि. उ. पु. स्त्री नपुंसकलिं.

ईषा ईष्यतेइतीषा, गमन करितो जो तो. कृ. ईषधा. गतिअ. नागराचें इसाड. आ. स्त्री.

ईषीका विग्रहादिसर्व इषिका शब्दा प्रमाणें.

ईहा ईहनमीहा, इच्छिणें जी ती. कृ. ईहधा. चेष्टा अ. इच्छा. आ. स्त्री.

ईहामृगः ईहामृगेष्वस्य ईहामृगः, इच्छा आहे मृगाचे ठायीं जास तो. स. लांडगा. अ. पु.

उ अवनंउ, संबोधन किंवा रोषोक्ति अथवा अनुकंपाद्यर्थ यां विषयीं जो शब्द करितो ह्म· तदर्थी विद्यमान जो तो· को· दया· २ पादपूरण· ३ आज्ञा· ४ संबोधन· ५ वितर्क· अव्य·

उक्तं उच्यतेस्मउक्तं, भाषण करिजे तें जें तें· कृ· वचधा· परिभाषणअ· बोललेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

उक्तिः वचनंउक्तिः, भाषण जें ती· कृ· वचधा· परिभाषणअ· भाषण· इ· स्त्री·

उक्थं उच्यतेतदुक्थं, बोलिजे तें जें तें· कृ· वचधा· परिभाषणअ· सामाचा भेद· अ· न·

उक्षा उक्षतीतिउक्षा, सेचन करितो जो तो· कृ· उक्षधा· सेचनअ· माजविलेला बैल· न्· पु·

उक्षाभद्रः उक्षतीतिउक्षा भंदतीतिभद्रः उक्षाचासोभद्रश्चउक्षाभद्रः, सेचन कर्ता असा जो कल्याण करणारा तो· स· बैल· अ· पु·

उखा ओखतीतिउखा, गमन करिते जी ती· कृ· उखधा· गतिअ· पात्रविशेष जास थाली असें ह्मणतात ती· आ· स्त्री·

उख्यं उखायांसंस्कृतंउख्यं, उखापात्रीं जें संस्कृत तें· स्थालीपात्रांत शिजलेलें अन्न· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

उग्रः उच्यतिक्रुधासंबध्यतइतिउग्रः, क्रोधानें युक्त होतो जो तो· कृ· उचधा· समवायअ· महादेव· २ रौद्ररस· ३ शूद्र जातीचा ठायीं क्षत्रियापासून उत्पन्न झालेला· अ· पु·

उग्रगंधा उग्रोगंधोयस्याः साउग्रगंधा, उग्र आहे गंध जीचा ती· स· ओंवा व वेखंड· आ· स्त्री·

उचितं उच्यतेस्मइत्युचितं, बहुत लोक करितात जें तें· कृ· उचधा· समवायअ· योग्य· २ न्याय्य· ३ अभ्यस्त· ४ वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

उच्चः उच्चिनोतीत्युच्चः, ऊर्ध्व होतो जो तो· कृ· चिञ्धा· चयनअ· उंच· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

उच्चटा उच्चटतीतिउच्चटा, रोगादिकांचें उच्चाटन ह्म· नाश करिते जी ती· कृ· चटधा· गतिअ· मोथ्याचा एक भेद· आ· स्त्री·

उच्चंडः उच्चंडनमुच्चंडः, उच्चंडन ह्म· शीघ्र जें तें· कृ· चडिधा· कोपअ· शीघ्र गमन करणारा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

उच्चार: उच्चार्यतेउच्यतेत्यज्यतइतिवाउच्चार:, बोलिजेलो किंवा टाकिजेतो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. उच्चार. २विष्ठा. अ. पु.

उच्चावचं उदक्चअवाक्चउच्चावचं, ज्येष्ठ आणि कनिष्ठ जें तें. स. लहान मोठें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चैःश्रवा: उच्चैः श्रवसीयस्यसःउच्चैःश्रवाः, उत्कृष्ट आहेत कर्णजाचे तो. स. इंद्राचा घोडा. स. पु.

उच्चै: उच्चीयतइतिउच्चैः, महत्वार्थी विद्यमान जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. मोठें याअर्थी. अव्य.

उच्चैर्घुष्टं उच्चैर्घुष्यतइतिउच्चैर्घुष्टं, उच्चस्वरानें बोलिजेतें जें तें. कृ. घुषिर्धा. विशब्दनअ. उच्चस्वरानें केलेला घोष. अ. न.

उच्छ्रय: उच्छ्राय: उच्छ्रयणमुच्छ्रयः, उच्छ्रयण जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. वृक्षादिकांची उंची. अ. पु.

उच्छ्रित: उच्छ्रयतिउच्छ्रीयतेस्मवाउच्छ्रितः, उच्च जो तो. किंवा उन्नत होता झाला जो तो. अथवा सेवा करिता झाला जो तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. उंच. २गर्विष्ठ. अ. पु.

उज्जासनं उज्जास्यतेतदुज्जासनं, मारिजेतें जें तें. कृ. जसुधा. मोक्षणअ. वधकरणें. अ. न.

उज्ज्वल: उच्चैर्ज्वलतिप्रकाशतेइतिउज्ज्वलः, अतिशयें करून प्रकाशमान जो तो. कृ. ज्वलधा. दीप्तिअ. शृंगाररस. २प्रकाशित. अ. पु.

उंच्छ: उंच्छनंउंच्छः, कणा कणाचें जें ग्रहण तें. कृ. उच्छिधा. उंच्छअ. क्षेत्रादिकांतील एक एक धान्याचा कण निवडून घेणें. अ. पु.

उटज: उटस्तृणपर्णादिस्तेनजायतइत्युटजः, तृणपर्णादिकानें होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. ऋषीचें घर. अ. पु.

उडु उनाशंभुनाडीयतेऊर्ध्वंधार्यतइतिउडु, शिवानें मस्तकानें धारण करिजेतें जें तें. कृ. डीङ्धा. विहायसागतिअ. नक्षत्र. उ. स्त्री. न.

उडुपं उडुनोजलात्पातीतिउडुपं, जलापासून रक्षण करितें जें तें. कृ. पाधा. रक्षणअ. लहान नाव, होडी. अ. न.

उडुंबर: उल्लंघितमंबरंयेनस

उडुबर:, उल्लंघित आहे आकाश जाणें तो. स. उदुंबराचें झाड. अ. पु.

उड्डीनं उदूर्ध्वंडयनमुड्डीनं, ऊर्ध्वजें पक्ष्याचें गमन तें. कृ. डीङ्‌धा. विहायसागति अ. पक्ष्यांची गति. अ. न.

उत ऊयतेस्मउत, अर्थ्यर्थ जो समुच्चय आणि विकल्प या अर्थाला संबोधण्या करिता शब्द करितो जो तो. कृ. उङ्‌धा. शब्दअ. उ. उतभीमउतार्जुन: २ विष्णुरुत शिव: सेव्य: अव्य.

उतं ऊयतेस्मइतिउतं, तंतु संतान करिजेलें जें तें. कृ. ऊयीधा. तंतुसंतानअ. तंतूनीं विणलेलें. वस्त्रादिक वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उताहो उतच आहोच अनयो: समाहार: उताहो, उत आणि आहो यांचा जो समाहार तो. स. उ. गंधर्व उताहो ब्रह्मोच्यते. अव्य.

उत्क: उत्‌उद्गतंमनोस्यउत्क:, उद्गत स. उत्कंठित आहे मन ज्याचें तो. स. उत्कंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्कट: उद्गत: कटआवरणंयस्यस उत्कट:, गेलें आहे आवरण ज्याचें तो. स. हालचिनी. अ. न. २ माजलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्कंठा उत्कंठनमुत्कंठा, विषयांचें उत्कंठन जें ती. कृ. कठिधा. कृच्छ्रशोकअ. उत्सुकता. आ. स्त्री.

उत्कर: उत्कीर्यत इतिउत्कर:, पात्रादिकांत भरून टाकिजेतो जो तो. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. धान्यादिकांचा रास. अ. पु.

उत्कलिका उत्कल्यते: नयाउत्कलिका, विक्षिप्तचित्त होतें जीणें ती. कृ. कलधा. संख्यानअ. उत्कंठा. २ मोठी लाट. आ. स्त्री.

उत्कार: उत्किरतीतिउत्कार:, धान्यादिकांचें क्षेपण करितो जो तो. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. धान्य पेरणारा. अ. पु.

उत्क्रोश: उत्क्रोशतीत्युत्क्रोश:, उच्चस्वरानें आक्रोश करितो जो तो. कृ. क्रुशधा. रोदनअ. कुररीनामक पक्षि. अ. पु.

उत्तंस: उत्तंसयतिउत्तंस्यते: नेनवाउत्तंस:, भूषण करितो किंवा करिजेतो जेणें करून तो. कृ. तसिधा. अलंकारअ. मस्तक व कर्ण यांचें भूषण. अ. पु.

उत्तं उनत्तिस्मउत्तं, भिजतें झा

लेंजें तें. क्र. उंदीधा. क्लेदन अ. भि जलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तप्तं उत्तप्यतेस्मइत्युत्तप्तं, संतप्त करिजेलें जें तें. क्र. तपधा. संताप अ. शुष्कमांस. अ. न.

उत्तमः अतिशयेनउत्कृष्टःउत्तमः, अतिशयें करून जो उत्कृष्ट तो. त. चांगला. २ मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तमर्णः उत्तममृणमस्योत्तमर्णः, उत्तम आहे ऋण ज्याचें तो. स. क. र्ज देणारा. अ. पु.

उत्तमा अतिशयेनउत्कृष्टाउत्तमा, अतिशयेंकरूनजी उत्कृष्ट ती. त. गुणांनीं अत्युत्कृष्ट अशी बायको. आ. स्त्री.

उत्तमांगं उत्तमंगतदंगंचउत्तमांगं, उत्तम ह्म. मुख्य असें जें अंग तें. स. मस्तक. अ. न.

उत्तरं उदूर्ध्वमतिशयेनेत्युत्तरं, ऊर्ध्व अतिशयें करून ह्म. पश्चात् नंतर जें तें. त. वर, नंतर या अर्थीं. अव्य.

उत्तरः उत्तरतिउत्तरस्यांदिशिजायतेवाउत्तरः, ऊर्ध्व गमन करितो ह्म. श्रेष्ठत्वानें पारगणित किंवा उत्तरदिशेचाठायीं झाला जो तो. क्र. तॄधा. प्लवन तरण अ. श्रेष्ठ. २ उत्तरादिशेस झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ विराटपुत्र. अ. पु. ४ प्रतिवचन. अ. न. ५ अर्जुनाची सून. व उत्तरदिशा. आ. स्त्री.

उत्तरतः उत्तरस्मिन्नित्याद्युत्तरतः, उत्तरदिशेचाठायीं वगैरे. त. उत्तर देश व काल त्या अर्थीं अव्य.

उत्तरात् उत्तरादित्युत्तरात्, उत्तरकालीं त्या अर्थीं. त. अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्र.

उत्तरासंगः उत्तरेऊर्ध्वभागेसज्जतइत्युत्तरासंगः, ऊर्ध्व भागाच्ये ठायीं संलग्न करिजेतो जो तो. क्र. षंजधा. संग अ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

उत्तरीयं उत्तरेभवमुत्तरीयं, उत्तर भागाच्ये ठायीं जें भव तें. त. उत्तरीय वस्त्र. अ. न.

उत्तरेण उत्तरादुत्तरस्मिन्नित्युत्तरेण, उत्तरेपासून किंवा उत्तरेच्ये ठायीं वगैरे. त. अव्य.

उत्तरेद्युः उत्तरस्मिन्नहनिउत्तरेद्युः, उत्तर दिवशीं. त. उत्तर दि-

वसान्वेठार्थी त्या अर्थी. अव्य. उ.नां दीमुखादुत्तरेषु विवाहः परिकीर्तितः

उत्तानं उद्गतस्तानो विस्तारो स्मादुत्तानं, गेला आहे विस्तार जा पासून तो. स. उथळ. २ उताणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तानशय: उत्तानः शेते उत्तानशयः, उत्तान ह्म. उपडी जो निजतो तो. कृ. शीङ् धा. स्वप्नअ. स्तनप्राशन करणारा बालक. अ. पु.

उत्थानं उत्थितिरुत्थानं, उत्थिति जी तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. उद्योग. २ उत्थान. ३ तंत्र. को. पुस्तक युद्ध. अंगण. हगवण. उत्पत्ति. अ. न.

उत्थित: उत्तिष्ठते स्म उत्थितः, ऊर्ध्वस्थित होता झाला जो तो. कृ. ष्ठा धा. गतिनिवृत्ति अ. उठलेला. २ वाढलेला. ३ उद्युक्त. ४ उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्पतिता विग्रहादि सर्व पुढच्या शब्दाप्र. वि. कृ. पु. न. ई. स्त्री.

उत्पतिष्णु: उत्पतति तच्छीलःउत्पतिष्णुः, ऊर्ध्वपतन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. उडण्याच्या स्वभावाचा वि. उ. पु. स्त्री. न.

उत्पत्ति: उत्पद्यते नया उत्पत्तिः, उत्पन्न होइजे तें जीणें करून ती. कृ. पद्धा. गतिअ. जन्म. इ. स्त्री.

उत्पलं उत्पलतीति उत्पलं, मनोनयनाल्हादकारी जें तें. कृ. पलधा. गतिअ. कमल. २ कोष्ठ. अ. न.

उत्पलशारिवा उद्गतं पलमनया उत्पला उत्पलाच्या सी शारिवा च उत्पलशारिवा, उत्पन्न आहे रक्त जीणें ती उत्पला उत्पला अशी जी शारिवा ती. स. उपरसाल. जीस उपलसरी असें ह्मण. ती. आ. स्त्री.

उत्पात: उत्पतनमुत्पातः, उत्पतन जें तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. अशुभसूचक उत्पात, धूमकेतु वगैरे अ. पु.

उत्फुल्ल: उत्फुल्लतीत्युत्फुल्लः, विकसित होतो जो तो. कृ. फुल्लधा. विकसनअ. फुललेला वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्स: उनत्ति जलेनेति उत्सः, उदकानें आर्द्र होतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. उदकाच्या पडण्यानें आर्द्र होणारी जागा. उ. पु.

उत्सर्जनं उत्सृज्यतइतिउत्सर्जनं, त्यागिजेतें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्ग अ. दानदेणें. २ टाकणें. अ. न.

उत्सव: उत्सोबनमुत्सवतीतिवाउत्सव:, प्रसव किंवा ऐश्वर्य अथवाउत्साह जो तो. कृ. षुधा. प्रसवादिअ. २ षुईधा. ईशन १अ. प्रसव. २ ऐश्वर्य. ३ उत्साह. ४ कोप. अ. पु.

उत्साह: उत्सहतेनेनेत्युत्साह:, उत्साह पावतो जेणें तो. कृ. षहधा. मर्षणअ. अर्थादिवरचा १ल्याअर्थाप्र.

उत्सादनं उत्साद्यतेतदुत्सादनं, निरस्त करिजेतें जें तें. कृ. शरीरसंबंधी मल घालविणें. अ. न.

त्साहवर्धन: उत्साहेनवर्धते सउत्साहवर्धन:, उत्साहानें गरतो जो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. वीररस. अ. पु.

उत्सुक: उत्उद्योगंसूवतीतिउत्सुःउत्सूरेवउत्सूक:, उद्योगातें प्रसवितो जो तो उत्सू तोच उत्सूक. त. अभीप्सितार्थाविषयीं उद्योगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सृष्टं उत्सृज्यतेस्मउत्सृष्टं, त्यागिलें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गअ. टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सेध: उत्सेधनंउत्सिध्यतेअनेनेतिवाउत्सेध:, उत्सेधन म्ह. उन्नति अथवाउन्नत होतो जेणें करून तो. कृ. षिधधा. गतिअ. वृक्षादिकांचीउंची २ शरीर. अ. पु.

उदकं उनत्तीतिउदकं, क्लिन्न म्ह. आर्द्र जें तें. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. जल. अ. न.

उदक्या उदकमर्हतीत्युदक्या, उदकातें योग्य होते जी ती. त. विटाळशी बायको. आ. स्त्री.

उदग्र: उद्गतमग्रंश्रैष्ठ्यमस्योदग्र:, उदगत आहे अग्र ज्याचें तो. स. उंच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदज: उदजनमुदज:, उदजन म्ह. मोचन जें तो. कृ. अजधा. गतिअ. गाई इत्यादिकाचें सोडणें. अ. पु.

उदधि: उदकानिधीयंतेयत्रेतिउदधि:, उदकें जींतीं राहतात ज्याचेठायीं तो. स. समुद्र. इ. पु.

उदंत: उत्गतोअंतोयस्यसउदंत:, उद्गत म्ह. प्राप्त आहे अंत म्ह. अवसान ज्याचें तो. स. वास्तवीक लोकवार्ता. अ. पु.

उदन्या उदकस्यइच्छाउदन्या, उदकाची जी इच्छा ती. त. तृषा. आ. स्त्री.

उदन्वान् उदकानिसंत्यस्मिन्नितिउदन्वान्, उदकें जीं तीं आहेत ज्याचे ठायीं तो. त. समुद्र. त्. पु.

उदपानं उदकंपिबंत्यत्रेतिउदपानं, उदकपान करितात ज्याचे ठायीं तें. कृ. पाधा. पानअ. विहीर. अ. पु. न.

उदय: उदेतिउद्यंतिग्रहावा अस्मादितिउदय:, उदय पावतो किंवा उदय पावताहेत ग्रह ज्यापासून तो. कृ. इणधा. गतिअ. उदय. २ उदयाचळ. अ. पु.

उदरं उत्दृणातीतिउदरं, क्षुधाकाळीं अत्यंतपीडा करितें जें तें. कृ. दृधा. विदारणाअ. पोट. अ. न.

उदर्क: उदर्च्यतइतिउदर्क:, स्तविजेतो जो तो. कृ. अर्कधा. स्तवनअ. भावीफळ. अ. पु.

उदवसितं उत्ऊर्ध्वमवसीयतेस्मइत्युदवसितं, उच्च बांधिलें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. घर. अ. न.

उदश्वित् उदकेनश्वयतेवर्धतइतिउदश्वित्, उदकानें वाढतें जें तें. कृ. टुओश्विधा. वृद्धिगतिअ. अर्धें पाणी घातलेलें ताक. त्. न.

उदात्त: उच्चैरादीयतेउच्चार्यतेस्मेतिवाउदात्त:, उच्चस्वरानें उच्चारिजेतो जो तो. कृ. दीङ्धा. क्षयअ. स्वराचा एक भेद. अ. पु.

उदान: उदानंत्यनेनेतिउदान:, ऊर्ध्वसंचारानें प्राणि जीवन पावतात ज्याच्या तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. कंठदेशीं राहणारा वायु. अ. पु.

उदार: उत्कृष्टमारातीत्युदार:, उत्कृष्ट दान किंवा महत्व यातें स्वीकृत करितो जो तो. कृ. राधा. आदानअ. सरळमनाचा. २ मोठा. ३ दाता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदासीन: उदास्तेइतिउदासीन:, उदासीन राहतो जो तो. कृ. आसधा. उपवेशनअ. जो शत्रुमित्रांशीं सारखा तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदाहार: उदाहरणमुदाहार:, उदाहरण कृ. पुढें सांगण्याच्या अर्थाचें वर्णन जें तें. कृ. हृञ्धा. हरणाअ. प्रकृतार्थाचे साधनार्थ जो विचारतो अथवा प्रकृतोपयोगिता. अ. पु.

उदितं उद्दीयतेस्मइतिउदितं, वं

धन करिजेलें जें तें. क्रु. दोधा. अव- खंडनअ. बांधलेलें. २ सांगितलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदीच्य: उदीच्यांभव: उदीच्य:, उदीचिदिशेचाठायीं जो झाला तो. त. शरावती नदी आहे मर्यादा ज्या स असा पश्चिमोत्तरदेश. २ वाल्हा. अ. पु.

उदीची उदूर्ध्वमंचत्यर्कोस्यामि त्युदीची, ऊर्ध्वभागीं गमन करितो किंवा पूजित होतो अर्क जीचेठायीं ती. क्रु. अंचुधा. पूजादिअ. उत्तर दिशा. ई. स्त्री.

उदीचीन: उदीच्यांभव: उदीचीन:, उदीचिदिशेचाठायींजोउ त्पन्न तो. त. उत्तर दिशेस झाले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदुंबर: उल्लंघितमंबरंयेनेतिउ दुंबर:, उंशंभुंवृणोतीतिवा, उ ल्लंघितआहे आकाश जेणें अथवा शंकराप्रत प्राप्त करितो जो तो. स- २ क्रु. वृञ्धा. वरणअ. उदुंबरा चें झाड. २ तांबें अ. पु. २ अ. नपुं.

उदुंबरपर्णी उदुंबरस्येवपर्णा न्यस्याइत्युदुंबरपर्णी, उदुंबर पर्णा सारखीं आहेत पर्णें जीचीं ती. स. दंती नावाची वनौषधि. ई. स्त्री.

उदूखलं ऊर्ध्वंखंलातीतिउदूख लं, ऊर्ध्व आकाशाप्रत मुसल द्वारा प्रवेश करितें जें तें. क्रु. लाधा. आ दानअ. उखळ. अ. न.

उद्गतं उद्गम्यतइतिउद्गतं, उलट माघारें गमन करितें जें तें क्रु. गम्लृ धा. गतिअ. वमन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

उद्गमनीयं उद्गम्यते:भिलष्यत इत्युद्गमनीयं, इच्छिजे तें जें तें. क्रु. गम्लृधा. गतिअ. धुवट वस्त्रद्वय. अ. नपुंस.

उद्गाढं उद्गाह्यतेस्मइत्युद्गाढं, उद्गा ह्यतेस्म स. विलोडन करितें झालें जें तें. क्रु. गाहूधा. विलोडनअ. अति शय या अर्थी अव्य. उ. उद्गाढं मूर्ख:

उद्गाता उद्गायतिसामइतिउद्गाता, साम गायन करितो जो तो. क्रु. गैधा. शब्दअ. सामवेद पढलेला ऋत्विज. ऋका. पु.

उद्गार: उद्गिरणमुद्गार:, वमन जें तें. क्रु. गॄधा. निगरणअ. वमन. अ. पु.

उद्गिरणं उद्गीर्यतेतदुद्गिरणं, ऊर्ध्व भागींनेईजेतें किंवा उन्मूलनकरिजेतें जें तें. क्ठ. गॄधा. निगरणअ. व रनेणें. २ उन्मूलन करणें. अ. न.

उद्गीथः उद्गायतइत्युद्गीथः, गाइजेतो जो तो. क्ठ. गैधा. शब्दअ. साम वेदाचाध्वनि. २ओंकार. अ. पु.

उद्गूर्ण उद्गूर्यतेस्मउद्गूर्णं, ऊर्ध्व ह्मव रउचललें जें तें. क्ठ. गुरीधा. उद्यमन अ. उगरावलेलें शस्त्र, काष्ठ वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्ग्राहः उद्ग्रहणमुद्ग्राहः, वाद्यादिकांचें ऊर्ध्वगमन ह्म. आनयन जें तें. क्ठ. ग्रहधा. उपादानअ. टेंकर. अ. पु.

उद्घः उद्हन्यतइतिउद्घः, उत्कृष्टलें करून स्तविजेतो जो तो. क्ठ. हनधा. हिंसाअ. प्रशस्त. वि. अ. पु. यास लिंगांतर नाहीं असें कोणी ह्मणतात

उद्घनः ऊर्ध्वहन्यतेस्मिन्नुद्घनः, ऊर्ध्व हननकरिताहेत ज्याचेठायीं तो. क्ठ. हनधा. हिंसाअ. लांकडें वर ठेवून ना सण्या करितां घेतलेलें लांकूड. अ. पु.

उद्घाटनं उद्घाट्यतेनेनेतिउद्घाटनं, उदकादिक वर काढिताहेत जेणें तें. क्ठ. घटधा. संघातअ. विहिरीतून पाणी वर काढण्याचें राहाट वगैरे यं त्र. अ. न.

उद्घातः उद्हननमुद्घातः, प्रथमा रंभ जो तो. क्ठ. हनधा. हिंसाअ. प्रारं भ. अ. पु.

उद्दानं उद्दीयतेतदुद्दानं, अवखंड न ह्म. बंधन जें तें. क्ठ. दोधा. अवखंड नअ. बंधन. अ. न.

उद्दालः उद्दालयतीतिउद्दालः, वि शरण करितो जो तो. क्ठ. दलधा. वि शरणअ. भोंकरीचें झाड. अ. पु.

उद्दितं विग्रहादिसर्वसांगितलेल्या या अर्थावाचून उदितशब्द.

उद्रः उनत्तीतिउद्रः, क्लिन्न ह्म. आर्द्र होतो जो तो. क्ठ. उंदीधा. क्लेदन अ. पानमांजर. अ. पु.

उद्द्रावः उद्द्रवणमुद्द्रावः, उद्द्रवण ह्म. पलायन जें तें. क्ठ. द्रुधा. गति अ. पळणें. अ. पु.

उद्धर्षः उद्धर्षयतीति उद्धर्षः, ह र्षित करितो जो तो. क्ठ. हृषधा. अ लीकअ. उत्साह. अ. पु.

उद्धवः उद्धुनोतिदुःखमितिउद्धवः, दुःखातें कांपवितो जो तो. क्ठ. धूञ्धा. कंपनअ. विष्णुभक्त २ उत्साह. अ. पु.

उद्धानं उद्धीयतेत्रउद्धानं, स्थाल्यादि धारण करिजेतें जीन्हेठायीं तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. चूल. अ. न.

उद्धांतं उद्धन्यतेस्मइतिउद्धांतं, वमिजेलें जें तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. ओकलेलें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्ध्मानं उद्ध्मायतेत्रोद्ध्मानं, अग्निसंयोगकरिजेतो जाचेठायीं तें. कृ. ध्माधा. शब्दाग्निसंयोग अ. चूल. अ. नपुं.

उद्धारः उद्ध्रियतेयत्रवासउद्धारः, फारदिवस धारण करितो जो तो अथवा जाचेठायीं तें. कृ. धृञ्धा. धारणअ. ऋण. २ चूल. अ. पु. २ अ. न.

उद्धृतं उद्ध्रियतेस्मइतिउद्धृतं, उद्धृत करिजेलें जें तें. कृ. धृधा. धारणअ. वर आणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्भवः उद्भवत्यनेनेतिउद्भवः, उत्पन्न होतो जेणें करून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. उत्पन्न होणें. अ. पु.

उद्भिजः उद्भेदनमुद्भित् उद्भिदो जातमुद्भिजः, उद्भेदनापासून झालें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. भूमींतउत्पन्न होणारे वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्भिज्जं उद्भेदनमुद्भित् तस्माज्जातमुद्भिज्जं, उद्भेदन जें तें उद्भित् त्यापासून जें झालें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. अर्थादि सर्व उद्भिज श. प्र.

उद्भित् भुवमुद्भिनत्तीत्युद्भित्, भूमिविदारण करितें जें तरुगुल्मादि तें. कृ. भिदिर्धा. विदारण अ. अर्थादिपूर्वीचा शब्दाप्र.

उद्भिदं उद्भिनत्तीत्युद्भिदं, भूमिविदारण करितें जें तें. वृक्षादि सर्वपूर्वीचाश. प्र. अर्थादि उद्भिज श. प्र.

उद्भ्रमः उद्भ्रमणमुद्भ्रमः, उद्भ्रमण जें तो. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. उद्वेजन, ह्म. उद्वेग. अ. पु.

उद्यतं उद्यमतेस्मइतिउद्यतं, ऊर्ध्व उचललें जें तें. कृ. यमधा. उपरमअ. उगरावलेलें काष्ठादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्यमः उद्यमनमुद्यमः, उद्योग जो तो. कृ. यमधा. उपरम अ. उद्योग. अ. पुल्लिं.

उद्यानं उद्यांत्यनेनास्मिन्वाउद्यानं, विहारादिकांकरितां गमन करिजे तें जेणें करून किंवा जाचेठायीं तें. कृ. याधा. प्रापणाअ. राजांचें क्रीडावन. २ बाग. ३ कार्य. ४ निघणें. अ. पु.

उद्युक्तः उद्युज्यतइतिउद्युक्तः, उद्योगकरितो जो तो. कृ. युजिर्‌धा. योगअ. उद्योगास लागलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्योगः उद्योजनमुद्योगः, उत्कृष्ट रीतीनें कार्याविषयीं जें योजन तो. कृ. युजिर्‌धा. योगअ. यत्नविशेष. अ. पु.

उद्वर्तनं उद्वर्ततेअनेनउद्वर्तनं, अंगादिकास उद्वर्तित करिताव जेणेंतें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. शरीरास घांसून मळ घालविणें. अ. न.

उद्वानं उद्वम्यतेस्मइतिउद्वानं, वमिजेलें जें तें. कृ. टुवम्‌धा. उद्गिरणअ. अर्थादि उद्वांत श. प्र.

उद्वांतं विग्रहादिउद्वानश. प्र.

उद्वासनं उद्वास्यतेतदुद्वासनं, मारिजेतें जें तें. कृ. वसधा. निवासअ. वधकरणें. अ. न.

उद्वाहः उद्वहनमुद्वाहः, उद्वहन ह्म विवाह जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. लग्नकरणें. अ. पु.

उद्वेगं उद्वेजनमुद्वेगं, उद्वेग जो तो. कृ. ओविजीधा. भयचलनादिअ. उद्वेग. २ सुपारी. अ. न.

उंदुरः उंदुरुः उनत्तीतिउंदुरः, निरंतर भूखनन करितो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. उंदीर. अ. पु.

उन्नतः उन्नमतिस्मउन्नतः, अतिनम्र होता झाला जो तो. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. सुशील, उत्तम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नतानतं उन्नतंचतत् आनतंचउन्नतानतं, स्वभावानें उन्नत असें जें किंचित् आनत तें. स. जें स्वतः उंच व उपाधीनें नम्र झालें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नयः उन्नायः उन्नयनमुन्नयः उन्नायोवा, ऊर्ध्वनयन अथवा ऊहन जें तो. कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. वरनेणें. २ तर्क. अ. पु.

उन्मत्तः उन्मत्तयतीतिउन्मत्तः, उन्मत्त करितो जो तो. स. उन्मत्तधा. उन्मत्ताचारअ. धुतन्याचें झाड. अ. पु. २ वातादिकानें चित्तविभ्रम झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्मदः उन्मादः उद्गतोमदोहर्षो यस्यस उन्माद्यतिस्मइतिवा उन्मदः उन्मादः, प्रादुर्भूत आहे हर्ष जास तो व स्वभावानें जो उन्मत्त तो व वातादिकानें चित्तविभ्रंश झालेला. स.

२ रू. मदीधा. हर्षादिअ. उन्मत्त. २ वातविकारी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ अ. पु.

उन्मदिष्णुः उन्मदनशीलः उन्मदिष्णुः, उन्माद आहे स्वभाव ज्याचा तो. रू. मदीधा. हर्षादिकअ. अर्थादिक सर्व उन्मदशब्द. प्र. उ. पु.

उन्मनाः उत्कंठितंमनोयस्यसउन्मनाः, उत्कंठित आहे मन ज्यांचें तो. स. उत्कंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्माथः उन्मथनमुन्मथ्यतेनेनेतिवाउन्माथः, उन्मथ ह्म. मारण अथवा मारण होतें जेणें तो. रू. मथधा. विलोडनअ. वध. किंवा मृगादिक मारण्याकरितां आमिषादि घालून ठेवलेला यंत्र विशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्मादवान् उन्मादोअस्त्यस्येतिउन्मादवान्, उन्माद आहे ज्यास तो. न. उन्मत्त. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

उन्मानं उदूर्ध्वंमीयतेनेनेतिउन्मानं, ऊर्ध्व ह्म. उचलें करून मोजिजेतें जेणें तो. रू. माङ्धा. मानअ. तुलामान ह्म. तोलणें. अ. न.

उपकंठः उपगतः कंठः सामीप्यमस्योपकंठः, ग्राम आहे सामीप्य ज्याला तो. स. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

उपकारिका उपकरोतीतिउपकारिका. सर्व जनाला स्नाश्रयत्वें करून उपकार करितें जीती. रू. कृञ्धा. करणअ. राजवाडा. आ. स्त्री.

उपकार्या उपक्रियतेकर्मणउपकार्या, कार्यांविषयीं स्वामिद्वारा ज्या जना करितें जीती. इत्यर्थादि सर्व उपकारिकाशब्दाप्र.

उपकुंचिका उपकुंचतीत्युपकुंचिका. संकुचित होतें जीती. रू. कुंचधा. संकोचअ. लहान इलाची २ स्म. कें जिरें. आ. स्त्री.

उपकुल्या उपकोलतीत्युपकुल्या. उत्तम प्रकारें विस्तार पावतें जीती. रू. कुलधा. संस्थानादिकअ. पिंपळी. आ. स्त्री.

उपक्रमः उपक्रमणमुपक्रम्यतेनेनवाउपक्रमः, प्रथमारंभ अथवा तो होतो जेणेंकरून तो. रू. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. उपाय व ज्ञान एतत्पूर्वक आरंभ. २ प्रथमारंभ. ३ प्रधानाचा स्वभावाची परीक्षा. ४ चिकि

स्मा. अ. न.

उपक्रोश: उपक्रोशनमुपक्रोशः, उपक्रोशन स्म. निंदा जे तो. कृ. क्रुशधा. आव्हानअ. निंदा. अ. पु.

उपगतं उपगम्यतेस्मोपगतं, प्राप्त स्म. स्वीकृत होइ जेलें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. प्राप्त. २ स्वीकारलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपगूहनं उपगूहः उपगूहनं, उपगूह स्म. गोपन जें तें. कृ. गुहूधा. संवरणअ. आलिंगन. अ. न.

उपग्रह: उपगृह्यतेउपग्रहः, बंदी करून करिजेतो जो तो. कृ. ग्रहूधा. ग्रहणअ. बंदी. अ. न.

उपग्राह्यं उपगृह्यतेइत्युपग्राह्यं, ग्रहण करिजेतें जें तें. कृ. ग्रहूधा. ग्रहणअ. राजादिकाचें भेटीस नेले लें वस्तु स्म. नजराणा. अ. पु. न.

उपघ्न: उपहन्यतेउपहननंवाउपघ्नः, सन्निहित आश्रय करिजे तो किंवा आश्रयण जें तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. जवळचा आश्रय. अ. पु.

उपचरितं उपचर्यतेस्मोपचारितं, सेवन करिजेलें जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. आचाचाकरी केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपचाय्य: उपचीयतेसावुपचाय्यः, इंधनादिकें करून प्रज्वलन योग्य करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. अग्नि. अ. पु.

उपचित: उपचीयतेस्मोपचितः, पुष्ट करिजेलें जें तें. इत्यादि उपचाय्यशब्दाप्र. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपचित्रा चित्रंचित्ररूपमुपगता उपचित्रा, चित्ररूपाप्रत प्राप्त झाली जी ती. स. उंदिरकानी याना वाची औषधि. आ. स्त्री.

उपजाप: उपजपनमुपजापः, उपजपन स्म. विभजन जें तें. कृ. जपधा. व्यक्तवाणीअ. एकेठिकाणी मिळालेल्यास विभक्त करणें. अ. पु.

उपज्ञा उपज्ञानमुपज्ञा, उपज्ञान जें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. प्रथमज्ञान. आ. स्त्री.

उपतप्ता उपतपतिउपतपनंवाउपतप्ता, संतप्त करितो किंवा संतपन जें तो. कृ. तपधा. संतापअ. रोग. अ. पु.

उपताप: निग्रहादिउपतप्तृशब्दा

प्रमाणें. अ. पु.

उपत्यका अद्रेरुपासन्नाभूमिरु पत्यका, पर्वताच्या आसन्न ह्म. समीप जी भूमी ती. त. आ. स्त्री.

उपदा उपदीयतेइत्युपदा, राजादिकांस देइजेत्से जी ती. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. अर्थउपग्राह्यश. प्र. आ. स्त्री.

उपधा उपधीयतेशहृद्ज्ञानमंत्रोपधा, शहृद्ज्ञान धारण करिजेतें जीचेठायीं ती. कृ. धाञ्धा. धारणादिअ. धर्म अर्थ काम भय इहीं करून अमात्यादिकांची जी परीक्षा ती. आ. स्त्री.

उपधानं उपधीयतेअत्रेतिउपधानं, धारण करिता हेत मस्तक जाचे ठायीं तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. उशी. अ. न.

उपधिः उपधीयतेगोप्यतेऽनेनउपधिः, गोपन करिजेतें जेणें तो. ह्यादि उपधानश. प्र. कपट. इ. पु.

उपनिधिः उपनिधीयतइत्युपनिधिः, स्थापन करिजेतो जो तो. ह्यादि पूर्वीच्याश. प्र. पुढून ठेवलेलें द्रव्य. इ. पु.

उपनिषद् उपनिषदनमुपनिषीदति श्रेयोस्यांवाउपनिषद्, समीप प्रापण किंवा कल्याण राहतें जीचाठायीं ती. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. वेदाचा शेवटचा भाग. २ एकांत. ३ धर्म. त्. स्त्री.

उपनिष्करं उपनिष्कीर्यतेसैन्यैर्हन्यतइत्युपनिष्करं, सैन्यानें मर्दित होतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपणअ. सैन्यानें मर्दित होणारा. अ. न.

उपन्यासः उपन्यसनमुपन्यासः, उपन्यसन जें तो. कृ. असुधा. क्षेपणअ. बोलण्याचा आरंभ. अ. पु.

उपपतिः उपमितःपत्याउपपतिः, पतीशीं उपमित ह्म. तुल्य जो तो. स. जार. इ. पु.

उपभृत् उपसमीपेबिभर्तीतिउपभृत्, होमकालीं समीप ग्रहण केली जात्ये जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणादिअ. स्रुक् यानावाचें होमपात्र. त्. स्त्री.

उपभोगः उपभोजनमुपभोगः, उपभोजन ह्म. पदार्थमात्राचा उपभोग अथवा पालन तो. कृ. भुजधा. पालनादिअ. वस्तुमात्राचा स्वरवानुभव घेणें. अ. पु.

उपमः उपमाअस्तियस्यसउपमः, उ

पमा आहे जास तो. त. सदृश किंवा सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपमा उपमितिरुपमा, उपमिति म्ह. सदृशज्ञान जें ती. कृ. माधा. मानादि अ. उपमिति २सादृश्य ३ उपमा नावा चा अलंकार. आ. स्त्री.

उपमानं उपमीयतेअनेनेतिउपमानं, उपमित करिजेतें जेणें तें. कृ. मी ङ्‌धा. हिंसाअ. उपमितिकरणं. २ऽ पमेयाहून आधिक्य करून राहणारें. ३सदृशज्ञान. अ. न.

उपयमः उपयमनमुपयमः, उपयमन म्ह. विवाह जो तो. कृ. यम धा. उपरमअ. लग्न. अ. पु.

उपयामः विग्रहादि सर्व उपयम शब्दाप्रमाणें.

उपरक्तः उपरज्यतेस्मोपरक्तः, पीडनयुक्त करिजे तो जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. दुःखादिकानें पीडित झालेला. २राहूनें ग्रासलेला चंद्र किंवा सूर्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपरक्षणं उपरक्ष्यतेनेनोपरक्षणं, रक्षिजे तें जेणें करून तें. कृ. रक्षधा. पालनअ. पाहरे करयांचा नियम पाहारा वगैरे. अ. न.

उपरमः उपरामः उपरमणमुपरमः, उपरमण म्ह. विरमणजें तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. उपरति म्ह. विरक्ति. अ. पु.

उपरागः उपरज्यते सूर्याचंद्रमसावनेनेत्युपरागः, ग्रस्त होताहेत चंद्रसूर्य जेणें करून तो. कृ. रंजधा. रागअ. चंद्रग्रहण व सूर्यग्रहण. अ. पु.

उपरि ऊर्ध्वमित्युपरि, ऊर्ध्व म्ह. वरजें तें. त. वरत्या अर्थी अव्य.

उपरिष्टात् ऊर्ध्वमित्युपरिष्टात् अर्थादि सर्व उपरि शब्दाप्र.

उपनाहः उपनह्यतेनेनेतिउपनाहः, बंधन करिजे तें जेणें म्ह. बंधन साधन जें तें. कृ. णह्‌धा. बंधन अ. वीणेच्या तारांची खुंटी. अ. पु.

उपलः उपलातिगृह्णातिउपलतिगच्छतिवा उपलः, बुद्धिहीनाच्या वर्णन कालीं वगैरे गृहण केला जातो जो तो किंवा प्रसंगीं गमन करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. २ पलधा. गतिअ. दगड. रत्न. अ. पु.

उपलब्धार्था उपलब्धोज्ञातोर्थोयस्याः साउपलब्धार्था, प्राप्त आहे अर्थ जी पासून ती. स. अर्थ आख्यायिका

शब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपलब्धि: उपलभ्यतेऽनयेत्युपलब्धिः, पूर्वस्थितिह्म पूर्वसंधान पाविजेत्येजीणें ती. क्रु. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

उपलंभः उपलंभनमुपलंभः, उपलंभनजें तो. इत्यादिउपलब्धिशब्दाप्र. साक्षात्कार. अ. पु.

उपला उपलातिइत्युपला, मषीकादिकातें आपल्याप्रत ग्रहणकरित्येजीती. क्रु. लाधा. आदानअ. वाळू. आ. स्त्री.

उपवनं उपसमीपेवनंउपवनं, समीपजेवन तें. स. बाग. अ. न.

उपवर्तनं उपवर्ततेअत्रेतिउपवर्तनं, समीपभागीं राहतातजाचेगायीं तें. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. ग्रामसमुदाय. अ. न.

उपबर्हं उपबृंह्यतेत्रउपबर्हं, ग्रीवादिकस्थापित करिजेतेजाचेगयीं तें. क्रु. बृहिधा. वृद्धिअ. उशी. अ. पु.

उपवस्तं उपवसनमुपवस्तं, उपोषणजें तें. क्रु. वसधा. स्तंभअ. उपवास. अ. न.

उपवासः उपवसनमुपवासः, उपवसन ह्म. निवशनजें तो. क्रु. वसधा. निवासअ. उपवास. अ. पु.

उपविषा विषमुपगताउपविषा, विषातें प्राप्त झालीजी ती. स. अर्थअतिविषाशब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपवीतं उपवीयतेस्मइत्युपवीतं, डाव्या स्कंधावर प्रक्षिप्त करिजेलें जें तें. क्रु. अजधा. क्षेपणअ. यज्ञोपवीत. अ. न.

उपशल्यं शल्यमुपगतंउपशल्यं. शल्यातें जें प्राप्त ह्म. राहण्यासदुःखप्रद तें. स. गांवचे शेवटचाप्रदेश. अ. न.

उपशायः उपशयनमुपशायः, उपशयन ह्म. पर्यायेंकरून शयन करणें जें तो. क्रु. शीङ्धा. स्वप्नअ. एक निजून उठल्यावर दुसऱ्यानें निजावें असे प्रत्येक पाहारें करी. अ. पु.

उपश्रुतं उपश्रूयतेस्मोपश्रुतं, अर्थादिसर्व आश्रुत शब्दाप्रमाणें. अ. न.

उपसंव्यानं उपसंवीयतेअनेनेतिउपसंव्यानं, अंगाचरणकरिजेतें

जेणें तें. कृ. व्येञ्धा. संवरणअ. ने सलेलें वस्त्र. अ. न.

उपसंपन्नः उपसंपद्यतेस्मा इतिउपसंपन्नः, देवतोद्देशानें मेलाजातो जो तो. कृ. पद्धा. गतिअ. यागासाठीं मारलेलापशु २ चटणीवगैरे, व्यंजन विशेष. अ. पु.

उपसरः उपसरणमुपसरः, उपसरण ह्म. गर्भ ग्रहण जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. गर्भधारण. अ. पु.

उपसर्गः उपसर्जनंपीडनंउपसर्गः पीडन जें तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. शुभाशुभ सूचविणाराउपद्रव. अ. पु.

उपसर्जनं उपसृज्यत इत्युपसर्जनं. गुणभूत ह्म. अप्रधान होइजे तें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गअ. विशेषण. अ. न.

उपसर्या उपस्त्रियतेवृषेणोपसर्या वृषाशीं गमन करित्ये जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. गाईला गर्भ धारणाचा काल प्राप्त झाला ती. २उपासना. आवं. स्त्री.

उपसूर्यकं सूर्यमुपगतमुपसूर्यं, उपसूर्यमेवउपसूर्यकं, सूर्याप्रत. जें गत ह्म. प्राप्त तें. उपसूर्य तेंच उपसूर्यक. न. सूर्याचे सभोंवार सूर्याकार तेजोविशेष भासतो तो. अ. न.

उपस्करः उपकरोतीत्युपस्करः, स्वमेलनानें शाकादिकाला रुचिउत्पन्न करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. मसाला. २ घेसवार. अ. पु.

उपस्थः उपसमीपेतिष्ठतीतिउपस्थः, निरंतर जवळ राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. योनि. २ शिश्न. अ. पु.

उपस्पर्शः उपस्पर्शनमुपस्पर्शः, समंत्रक जें उदक प्राशन तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शनअ. आचमन. अ. पु.

उपहारः उपह्रियतइतिउपहारः, राजादिकांस देण्यासाठीं नेइजे तो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. अर्थउपग्राह्य श. प्र. अ. पु.

उपह्वरं उपह्वरंत्यत्रोपह्वरं, कौटिल्यपावतात किंवा राहतात जाचे ठायीं तें. कृ. ह्वृधा. कौटिल्यअ. एकांतस्थल. २ जवळचाप्रदेश. अ. न.

उपाकरणं उपाक्रियतेनेनोपाकरणं, वेदाचें संस्कार पूर्वक ग्रहण होतें जेणें तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. यथाविधिवेदग्रहणें. अ. न.

उपाकृतः उपाक्रियतेस्मेतिउपा

कृतः, देवतोद्देशानें पशूंचें मारण जें तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. यज्ञांत अभिमंत्रण करून मारलेला पशु. अ. पु.

उपात्यय: उपगतस्यअयनमुपात्ययः, समीप आल्याचें जें अतिक्रमण तें. कृ. अयधा. गतिअ. अतिक्रम. अ. पु.

उपादानं उपादीयतेतदुपादानं, इंद्रियाकर्षण जें तें. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. इंद्रियांचें आकर्षण. समवायिकारण शास्त्रांतरीं. अ. न.

उपाधि: आधानमाधिः, आधिमुपगतंउपाधिः, कुटुंबधारणाप्रत प्राप्त. त्यांचा भार वाहून उद्योग करणारा. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. कुटुंबाकरितां व्यापार करणारा. २ धर्मविचारीपुरुष. इ. नि. पु.

उपाध्याय: उपेत्यास्मादधीतेउपाध्यायः, जवळ येऊन अध्ययन करिताहेत ज्यापासून तो. कृ. इङ्धा. अध्ययनअ. वेदादिअध्ययन करविणारा. अ. पु.

उपाध्याया उपाध्यायस्यस्त्रीउपाध्याया, उपाध्यायाची जी पत्नी ती. स्त्रीप्र. पढविणाऱ्याची बायको. आ. स्त्री.

उपाध्यायानी उपाध्यायस्यस्त्रीउपाध्यायानी. उपाध्यायाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. उपाध्यायाची बायको. ई. स्त्रीलिं.

उपाध्यायी उपेत्याधीतेऽस्याउपाध्यायी, जवळ येऊन अध्ययन करितो हे जीपासून ती. कृ. धाधा. अनादरअ. उपाध्यायाची बायको. ई. स्त्री.

उपानत् पादमुपनह्यतीतिउपानत्, चरणातें संबद्ध होत्ये जी ती. कृ. णहधा. बंधनअ. चर्मजोडा. २ वहाणा. ह्. स्त्री.

उपाय: उपायतेनेनेत्युपायः, राज्यादिकांची प्राप्ति करिजेत्ये जेणें तो. कृ. अयधा. गतिअ. सामादिक चार व मायादिक तीन उपाय. अ. पु.

उपायनं उपेयतइत्युपायनं, राजादिकांस देयत्वें करून नेइजेतें जें तें. कृ. ईङ्धा. गतिअ. अर्थ नजराणा शब्दाचा. अ. न.

उपावृत्त: उपावर्तनंस्मइत्युपावृत्तः. भूमीवर लोळणारा जो अश्व तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. श्रमशांति व्हावी म्हणून पृथ्वीवर लोळणारा घोडा. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपासंग: उपासज्यंतेत्रशराइति उपासंग:, बाण राहतात आंतें ठायीं तो. कृ. षंज धा. संग अ. बाण ठेवण्या चा भाता. अ. पु.

उपासनं उपास्यतेइत्युपासनं. बा णमोक्षणाभ्यसन जेंतें. कृ. असधा क्षेपण अ. बाण सोडण्याचा अभ्या स. अ. न.

उपासना उपासनंसेवनमुपासना सेवा जीती. कृ. आसधा. उपसेवन अ. उपासना. २ शुश्रूषा. आ. स्त्री.

उपासितं उपास्यतेस्मइतिउपासि तं. सेविजेलें जें तें कृ. आसधा. उप वेशन अ. ज्याची सेवा केली तें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपाहित: उप आहितं फलं यस्य सः उपाधीयतेस्मइतिवा उपाहित:, समीप आहे फल ज्याचें तो. अथवा संबद्ध होता झाला जो तो. स. २ कृ. धाधा. अनादर अ. अग्निकृतउप द्रव. २ संबद्ध केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

उपेंद्र: इंद्रमुपगतो: तुजत्वादि त्युपेंद्र:, इंद्राच्या मागून झाला जो इंद्राचा कनिष्ठबंधु तो. स. विष्णु. अ. पुल्लिं.

उपोदिका उपाधिकमुदकं अस्या: उपोदिका, अधिक आहे उदक जीस ती. त. बाळी किंवा पोई. मारवाड वेल अशा नावाची औषधि. आ. स्त्री.

उपोद्घात: उपसमीपेउद्हननंज्ञा पनमुपोद्घात:, समीपभागीं जें उ द्हनन ह्म. कृतोपयोगार्थ जो विचा र तो. कृ. हनधा. हिंसादि अ. अर्थ उदाहार शब्दाचा. अ. पु.

उप्तकृष्टं उप्तंचतत्कृष्टंचउप्तकृष्टं, उपलेलें असें जें कृष्ट तें कृ. उपधा. दाह अ. निवसन. अ. न.

उपोषितं उपोष्यतइतिउपोषितं, संतप्त होइजे तें जेणें तें. कृ. उषधा. दाह अ. निवसन. अ. न.

उभयद्यु: उभयेद्यु: उभयस्मि न्नहनिउभयद्यु: उभयेद्युश्च उभय दिवसीं. अव्य. उ. उभयद्युरुपोषणं.

उम्. ऊम् ऊयतइतिऊं प्रश्नरु. पार्थ विस्तृत करितो जो तो. कृ. ऊ यीधा. तंतुसंतान अ. प्रश्नार्थी अ व्यय. उ. ऊम् गच्छसि बहिर्धव:

उमा ओ: शिवस्य मा उमा, शिवा

ची जी मा ह्म. लक्ष्मी ती. स. पार्वती २ जवस धान्य जें ती. आ. स्त्री.

उमापतिः उमायाः पतिः उमापतिः, उमेचा जो पति तो. स. महादेव. इ. पु.

उम्यं उमानांभवनंउम्यं, अतसीहोण्याचें जें क्षेत्र तें. त. अतसीपिकण्याची भूमि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरःसूत्रिका उरसः सूत्रमिवोरःसूत्रिका, उराला जी सूत्राप्रमाणें ती स. नाभीपर्यंत लोंबणारी मोत्यांची कंठी. आ. स्त्री.

उरगः उरसागच्छतीतिउरगः, हृदयानें गमन करितो जो तो. कृ. गमूधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

उरणः ऋच्छतीत्युरणः, समूहानें जातो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. मेढरूं ह्म. मेढा. अ. पु.

उरणाख्यः उरणस्यमेषस्यआख्यायस्यसः उरणाख्यः, मेषाची आहे आख्या ह्म. नाम जास तो. स. टाकळानावाची औषधिविशेष. अ. पुल्लिं.

उरणाक्षः उरणस्यमेषस्यअक्षीवाक्षीण्यस्यसः उरणाक्षः, मेषाक्षि सदृश आहेत अक्षी जास तो. स. अर्थादि सर्व उरणाख्यशः प्र.

उरभ्रः उरुभ्रमतीतिउरभ्रः, शीघ्रगमन करितो जो तो. कृ. भ्रमुधा. चलनअ. मेंढा. अ. पु.

उररी अयतइतिउररी. विस्तार किंवा अंगीकार त्या अर्थी. गमन करितो ह्म. राहतो जो तो. कृ. ऊर्णुधा. तंतुसंतानअ. विस्तार. २ स्वीकार त्या अर्थी. अव्य.

उरव्यः ऊरोर्जातःउरव्यः, ऊरूंगासून जो जात तो. त. वैश्य ह्म. वाणी. अ. पु.

उरश्छदः उरसश्छादयतीत्युरश्छदः, हृदयातें आच्छादन करितो जो तो. कृ. छदधा. अपवारण अ. कवच. अ. न.

उरः इयर्तीतिउरः, पुरोभागीं गमन करितें ह्म. स्थित जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. वक्षस्थल. स. न.

उरसिलः प्रशस्तमुरोस्येतिउरसिलः, विशाल आहे वक्षस्थल जाचें तो. त. विस्तृतवक्षस्थलाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरस्यः विग्रहादिसर्व औरस शः प्र.

उरस्वान् विग्रहादिसर्वउरसिलश-ब्दामप्रमाणों.

उरी अवतइतिउरी. अंगीकारादिक अर्थांचें रक्षण करितो जो तो. कृ. उङ्धा. शब्दअ. अंगीकार. २विस्तार त्याअर्थीं. अव्य.

उरीकृतं उरीक्रियतेस्मउरीकृतं, अंगीकृत करिजेलें जें तें. कृ. कृञ् धा. करणाअ. स्वीकारलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरु ऊर्णोतीतिउरु, महत्व पावतें जें तें. कृ. ऊर्णुञ्धा. आच्छादन अ. विस्तीर्णास्म. विपुल. वि. उ. पु. न. स्त्रीलिंगीं.

उरुबुकः. उरूबूकः उरुमहां तंवारयतीतिउरुबुकः, मोठ्यारो गादिकातें शोषण करितो जो तो. कृ. ओवैधा. शोषणअ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

उर्वरा उर्व्यतइतिउर्व उर्वरातीति उर्वरा, हलादिसाधनानें हिंसित व्हावयाजोगेंजें तें उर्व त्यातें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. राधा. दानअ. सर्वधान्योत्पत्तीची जी भूमि ती. आ. स्त्री. को. सामान्यभूमि.

उर्वशी ऊरून्महतोपिअश्नुतेउर्वशी, मोठमोठ्यामतहि कामानें व्याप्त करित्ये स्म. वश करित्ये जी ती. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. अप्सराविशेष. ई. स्त्रीलिं.

उर्वी ऊर्णोतिऊर्णुतेवाउर्वी, गुणदोषांतें आच्छादन करित्ये जी ती. कृ. ऊर्णुञ्धा. आच्छादनअ. पृथ्वी. ईकारांत. स्त्री.

उलपः वलतीत्युलपः, वेष्टन करितो जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. विस्तारलेलीवेल. अ. पु.

उलुपी ओः शंभोः रूपमुलूपं तदस्यास्तीतिउलुपी, शंभूचें जें रूप तें आहे जास तो. त. मत्स्यविशेष. ब. पु.

उलूकः उचतीतिउलूकः, शब्दद्वारा शुभाशुभ सुचवितो जो तो. कृ. उचधा. समवायअ. घुबडनावाचापक्षि. अ. पु.

उलूखलं उलूखंलातीतिउलूखलः, उलूखातें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. गुग्गुलवृक्ष. २ उखळ. अ. न.

उलूखलकः उलूखंलातीतिउलूखलः, सएकउलूखलकः, पक्षि

विशेषातें आधारत्वानें ग्रहणक रितो जो तो उलूखल तोच उलूखल. अर्थ उलूखलशब्दाप्र. अ.न.

उल्का ऋच्छतिइयर्ति वाउल्का. ते जो वेंशिघ्रप्राप्त गमन करित्ये इ. तद्रूपा जी ती. कृ. ऋच्छादिधा गत्यादि अ. अग्नीचीज्वाळा. २ तेजःपुंज. आ. स्त्री.

उल्मुक ओषतीत्युल्मुकं, दाहक रितें जें तें. कृ. उषधा. दाहअ. प्र ज्वलित झालेलें काष्ठ. अ.न.

उल्लाघः उल्लाघ्यतेस्मइतिउल्लाघः रोगापासून मुक्त झाला जो तो. कृ. लाघृधा. सामर्थ्यअ. रोगमुक्त. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

उल्लोचः ऊर्ध्वंलोचतीतिउल्लोचः, ऊर्ध्वभागीं असतो जो तो. कृ. लो चृधा. दर्शनअ. चांदवा. अ.पु.

उल्लोलः उत्लोडतीतिउल्लोलः उ कउन्मत्तपणानें चंचल होत्ये जी ती कृ. लोडधा. उन्मादअ. मोठीलाट. अ.पु.

उल्बं उच्यतीतिउल्बं, संबद्ध करि तें जें तें. कृ. उच्धा. समवायअ. ज्यानें गर्भवेष्टित होतो असें चर्म अकारांत. न.

उल्बणं उल्बणतीत्युल्बणं, शब्द करितें जें तें. कृ. बणधा. शब्दअ. प्रसिद्ध. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

उशना वष्टीतिउशना, विद्येनें कांतिमान जो तो. कृ. वशधा. कांति अ. दैत्यांचा गुरु शुक्राचार्य. स.पु.

उशीरं उश्यतेतदुशीरं, कांतियु क्त होतें जें तें. इत्यादि पूर्वीचा श. प्र. काळ्यावाळ्याचें मूळ. अ.न.

उषणं. ऊषणं उषतीतिउषणं, दाह करितें जें तें. कृ. उषधा. दाह अ. मिरीं. अ.न.

उषणा. ऊषणा ओषतीतिउष णा, दाह करित्ये जी ती. इत्यादि पू र्वीचा श. प्र. पिंपळी. आ.स्त्री.

उषर्बुधः उषःसंध्यायांबुध्यतइत्यु षर्बुधः, संध्यासमयीं जागृत होतो इ. होमकालीं प्रदीप्त होतो जो तो. कृ. बुधिर्धा. बोधनअ. अग्नि. विस्तव. अ.पु.

उषः ओषत्यंधकारमित्युषः, अंध कारानें नष्ट करितें जें तें. इत्यादि उषणा श. प्रमाणें. प्रातःकाळ. स. नपुंस.

उषा ओषतीतिउषा, संतप्तहोत्ये जीती. इत्यादिपूर्वीचा श. प्र. स्थाली. २ प्रातकाळ आ. स्त्री. ३ रात्री च्या समाप्ति काळ. अव्यय.

उषापतिः उषायाः पतिः उषापतिः, उषा ह्म. बाणासुराची कन्या तिचा जो पति तो. स. मदनाचा पुत्र प्रद्युम्न. इ. पु.

उषितः उष्यतेस्मउषितः, दग्ध करिजेला जो तो. इत्यादिउषाश. प्र. दग्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उषितंगवीनं उषितंचतद्गवीनं चउषितंगवीनं, राहिजेलें असेंजें गवीन ह्म. पूर्वीचें गाई राहण्याचें स्थान. स. पूर्वी गाई राहण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उष्ट्रः ओषतीत्युष्ट्रः, फार चालण्या विषयीं तीक्ष्ण जो तो. इ. उषधा. दाहअ. उंट. अ. पु.

उष्णः उषतितापेनेत्युष्णः, संतप्त होतो जो तो. इ. उषधा. दाहअ. ग्रीष्मऋतु. २ ऊन. ३ जो आळशीनव्हे तो तीक्ष्ण. अ. पु. ४ चतुर, दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उष्णरश्मिः उष्णाः रश्मयोयस्य सउष्णरश्मिः, उष्णआहेत रश्मि ह्म. किरण ज्याचे तो. स. सूर्य. इ. उ.

उष्णिका अल्पंउष्णान्नमत्रउष्णा सेवउष्णिका, अल्पान्न आहे उष्ण ज्याचे ठायीं ती उष्णा तीचउष्णिका त. कण्हेरी वगैरे द्रवयुक्त अन्न. आ. स्त्रीलिंगी.

उष्णीषं उष्णमीषतेहिनस्तीतिउष्णीषं, उष्णनाश करितें जें तें. इ. ईषधा. गतिहिंसादिअ. शिरोवेष्टन पागोटें वगैरे. अ. न.

उष्णोपगमः उष्णस्यउपगमः उष्णोपगमः, उष्णाचा जो उपगम ह्म. आगमन तो. स. ग्रीष्मऋतु. अ. पु.

उष्मकः ऊष्माणंकरोतीत्युष्मकः, ऊष्म्यातें करितो जो तो. इ. डुकृञ्धा. करणअ. ग्रीष्मऋतु. अ. पु.

उष्मागमः ऊष्मणः आगमः ऊष्मागमः, ऊष्म्याचा जो आगम ह्म. प्राप्ति तो. स. अर्थादिसर्वपूर्वीचा श. प्र.

उस्रः वसतेइतिउस्रः, तेजोमयतें करून निवास करितो जो तो. इ. वसधा. निवासअ. किरण. अ. पु.

उत्सुकः उत्‌उद्योगंसुवतीतिउत्सुः सएवउत्सुकः, उद्योगातें करितोजो तो· कृ· षुधा· प्रसवअ· उद्योगीपुरुष· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

उस्त्रा वसतिरसोस्यासुस्त्रा, राहतोहे रसजीचेठायींती· कृ·वसधा· निवास अ· गाई· आ· स्त्री·

ऊतं विग्रहादिसर्वउतश·प्र·

ऊधः वहतीत्यूधः, दुग्धातें वाहतेंजें तें· कृ·वहधा· प्रापणअ· ओंटीस्त·कांस· स·न·

ऊररी ऊयतेइतिऊररी, स्वीकारकिंवाविस्तार करितोजोतो· कृ·ऊयीधा· तंतुसंतानअ· उ· ऊररीकरोति· अव्य·

ऊरी विग्रहादिसर्वऊररीश·प्र·—

ऊरीकृतं ऊरीक्रियतेस्मऊरीकृतं, अंगीकृत करिजेतें जें तें· कृ·डुकृञ्धा· करणअ· अंगीकारकेलें· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

ऊरुः अर्यतेनेनऊरुः, गमन करिजेतेंजेणें स्त· गमनालामुख्यसाधन जें तें· कृ· ऋधा· गतिअ· मांडी· उ·पुल्लिं·

ऊरुजः ऊरोर्जातः ऊरुजः, ऊरूपासून जोजात स्त·उत्पन्न तो· कृ· जनीधा· प्रादुर्भावअ· वैश्य· अ·पु·

ऊरुपर्व ऊरोः पर्वोरुपर्व, ऊरूचेंजें पर्व स्त· संधि तें· स· ढोंपर· न्·न·

ऊर्जः ऊर्जयतीतिऊर्जः, पुण्यद्वाराजीवनादिकरितोजोतो· कृ· ऊर्जधा· बलप्राणनअ· कार्तिक महिना· अ·पु·

ऊर्जस्वलः अतिशयेनऊर्जोस्यास्तीतिऊर्जस्वलः, अत्यंतआहे बल जास तो· त· फारबलिष्ठ· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

ऊर्जस्वी विग्रहादिऊर्जस्वलशब्दा·प्र·

ऊर्णनाभः ऊर्णेवतंतुर्नाभावस्यऊर्णनाभः, ऊर्णेसारखातंतु आहेनाभीचाठायीं ज्याचा तो· स· कोळीनावाचाजंतु· अ·पु·

ऊर्णा ऊर्णोतीतिऊर्णा, आच्छादन करित्येजीती· कृ·ऊर्णुञ्धा·आच्छादनअ· मेंढवगैरेचीलोव· २दोन भोंवयांचे मध्यभागीं सार्वभौम किंवा महायोगी अशापुरुषाला सूक्ष्मशुभ्र केशाचाभोंवरा· आ· स्त्री·

ऊर्णायुः ऊर्णास्त्यस्यऊर्णायुः, अतिशयितआहेलोमजासतो· त·मेंढा· २कांबळा· उ·पु·

ऊर्ध्वकः ऊर्ध्वंकायतिशब्दायते इति ऊर्ध्वकः, ऊर्ध्वमुख होत्साता शब्द करितो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. मृदंगविशेष. अ. पु.

ऊर्ध्वजानुः ऊर्ध्वेजानुनीयस्यसऊर्ध्वजानुः, ऊर्ध्व आहेत जानुनी जाचा तो. स. जो पुरुष बसला असतां उंच गुडघे दिसतात तो. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

ऊर्ध्वज्ञः विग्रहादिऊर्ध्वजानुश. प्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊर्ध्वज्ञुः विग्रहादिसर्वऊर्ध्वजानु शब्दाप्रमाणें.

ऊर्मिः इयर्तीतिऊर्मिः, शीघ्रगमन करित्ये जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. लहरी ह्म. समुद्रादिकांची लाट. इ. पु. स्त्रीलिं.

ऊर्मिका ऊर्मिरिवप्रतिकृतिरूर्मिका, तरंगासारखी प्रतिमा जी ती. त. अंगुलीचें भूषण ह्म. आंगठी. - आ. स्त्री.

ऊर्मिमान् ऊर्मिरस्यास्तीतिऊर्मिमत्, ऊर्मि ह्म. कुटिलता आहे जास तो. त. वांकडे. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

ऊर्वः उर्वस्यमुनेरपत्यमूर्वः उर्वमुनीचें जें अपत्य तो. त. वडवाग्नि. अ. पु.

ऊर्वारुः उर्वतीतिऊर्वं संतापादिनिवर्तनमिधर्त्तीतिऊर्वारुः, संतापनाशक जें तो. कृ. उर्वीधा. हिंसाअ. कर्कटी, कांकडी. उ. स्त्री.

ऊषः ऊषतीतिऊषः, रोगयुक्तअसत्ये जी ती. कृ. ऊषधा. रुगर्थ. खारीमाती. अ. पु.

ऊषरः ऊषोस्त्यस्मिन्नितिऊषरः, क्षार मृत्तिका आहे जाचेठायीं तो. त. खाऱ्या मातीचा प्रदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊषवान् विग्रहादिसर्वऊषरशब्दाप्र. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

ऊहः ऊहनमूहः, तर्कजो तो. कृ. ऊहधा. वितर्कअ. अध्याहार. अ. पु.

ऋक्थं ऋच्यतइतिरिक्थं, वृध्या दिकेंकरून वाढतें किंवास्तुतजें तें. कृ. ऋचधा. स्तुतिअ. धन. अ. न.

ऋक्षं ऋषतीतिऋक्ष्णोतीतिवाऋक्षं, गमन करितें किंवा हिंसा करितें जें तें. कृ. ऋषीधा. गतिअ. २ऋक्षधा. हिंसाअ. नक्षत्र. अ. न. २आस्वल. ३ दिंड्याचावृक्ष. अ. पु.

ऋक्षगंधा ऋक्षस्येवगंधोस्याऋक्षगंधा, ऋक्ष ह्म. आस्वल त्या सारखाआहे गंधजीचा ती. स. वरधारानामक वनौषधि, जिला फंजिका असें ह्म. ती. आ. स्त्री.

ऋक्षगंधिका ऋक्षोगंधोयस्याः साऋक्षगंधिका, ऋक्षगंधआहेजीसती. स. काळा भुईकोहाळा. आ. स्त्रीलिंगी.

ऋक् अर्चत्यनयाऋक्, स्तुतिकरितात जीणें ती. कृ. ऋच धा. स्तुतिअ. वेदाचीऋचा. च. स्त्री.

ऋचीषं ऋच्यतेतदृचीषं, पाकोपयोगितें करून स्तुत जें तें. कृ. ऋचधा. स्तुतिअ. भाकर किंवा वडे करण्याचें पात्र. अ. न.

ऋजीषं ऋज्यतइतिऋजीषं, सर्वांनीं ग्रहण करिजे तें जें तें. कृ. ऋजुधा. गतिअ. अर्थ ऋचीषशब्दाच. अ. न.

ऋजुः अर्जतीतिऋजुः, ऋजुत्व संपादन करितो जो तो. कृ. अर्जधा. अर्जनअ. सरळ. वि. उ. पु. न. उ. ई. स्त्री.

ऋजुरोहितं रोहः संजातोस्यरोहितं, ऋजुचतद्रोहितंचऋजुरोहितं, सज्जीकृतअवक्रअसें जें लोहित ह्म. दीप्तिमत् तें. स. अ. न.

ऋजुलंबि ऋजुलंबितुंशीलमस्य ऋजुलंबि, सरळ लोंबावयाचाआहे स्वभाव ज्याचा तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. सरळ लोंबणारें वस्तु. इ. नपुंस.

ऋणं अर्यतेस्मइतिऋणं, उत्तमर्णापासून अधमर्णास प्राप्त होतें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. कर्ज. अ. न.

ऋतं अर्यतइतिऋतं, ग्रहण करिजेतें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. सत्य. २उंछव शील दोन मिळून एकऋत. अ. नपुंस.

ऋतीया ऋतीयनमृतीया, निंदन जें ती. कृ. ऋतीधा. जुगुप्सावरूपा

अ. निंदा. २ करुणा. आ. स्त्री.

ऋतुः इयर्तीतिऋतुः, सदोदित गम न करितो व वयोवस्थाविशेषीं प्राप्त जो तो. क्रू. ऋधा. गतिअ. स्त्रीरज. २ दोनमहिनेचा एक वसंतादिक. उ. पुल्लिंगीं.

ऋतुमती ऋतुरस्त्यस्याइतिऋतुमती, ऋतु ह्म. रजजें तें आहे जीस ती. त. विटाळशी स्त्री. ई. स्त्री.

ऋते ऋतीयतइतिऋते, वर्जनं करितो जो तो. क्रू. ऋतिधा. जुगुप्सा अ. विना. २ वांचून. अव्य. उ. ऋते पुण्यात्स्वर्गोतिर्न

ऋत्विक् ऋतौयजतीतिऋत्विक्, ऋतूचेठायीं यजन करितो जो तो. क्रू. यजधा. देवपूजादिकअ. यजमानानें सांगितल्यावरून यज्ञकर्मांत कर्म करणारे आग्नीध्र इत्यादि १६ त्या प्रत्येकाचें नाव. ज्. पु.

ऋद्धं ऋध्यतेस्मऋद्धं, वृद्धिंगत होतें जें तें. क्रू. ऋधुधा. वृद्धिअ. तृण घालून रास केलेलें धान्य. अ. न.

ऋद्धिः ऋध्नोतीतिऋद्धिः, वृद्धिंगत होत्येजी ती. क्रू. ऋधुधा. वृद्धिअ. समृद्धि. २ सुरुडशेंग. इ. स्त्री.

ऋभुः उरदितेर्भवतीतिऋभुः, अदितीपासून जो उत्पन्न होतो तो. क्रू. भूधा. सत्ताअ. देव. उ. पु.

ऋभुक्षा ऋभवः क्षीयंत्यत्रेतिऋभुक्षः स्वर्गः सास्यास्तीतिऋभुक्षाः, देव अल्प होतात ज्याचेठायीं असा स्वर्ग आहे ज्यास तो. ते. इंद्र. न्. पु.

ऋश्यः ऋच्छतीतिऋश्यः, शीघ्र गमन करितो जो तो. क्रू. ऋच्छधा गतिअ. जल दचालणारा मृग. अ. पु.

ऋषभः ऋषति बलीवर्दस्वरसादृश्यंगच्छतीतिऋषभः, बैल स्वराचा सादृश्याप्रत जातो जो तो. क्रू. ऋषीधा. गतिअ. गायनाच्या स्वरांतील एक भेद. २ बैल. ३ बैलघाटी नावाची वनस्पति. अ. पु.

ऋषिः ऋषतिजानातीतिऋषिः, त्रिकालज्ञ जो तो. क्रू. ऋषीधा. गतिअ. मुनि. २ सत्यवक्ता. इ. पु.

ऋष्टिः ऋषतीतिऋष्टिः, शत्रूवर टाकिला जातो जो तो. क्रू. ऋषीधा. गमनअ. खड्ग. इ. पु.

ऋष्यः ऋषतीतिऋष्यः, अर्थादि ऋश्य शब्दाप्र. ऋषीधा. गतिअर्थ.

ऋष्यगंधा ऋष्योऋष्यसदृशोगंधो यस्याः साऋष्यगंधा, ऋष्य ह्म. आ स्वल त्या सारखा आहे गंध जासती स. वरधारानावाचीऔषधि. आबं. स्त्रीलिंगीं.

ऋष्यप्रोक्ता ऋषिभिरप्रोक्ता ऋष्येः मृगैः प्रोक्तावेतिऋष्यप्रोक्ता, ऋषींनीं नसांगितली जी ती. अथवा मृगानीं भक्षित जी ती. स. कुहरी नावाची वनस्पति. २ शतावरी. आ. स्त्रीलिंगीं.

ऋष्यकेतुः ऋश्यकेतुः ऋश्योमृगविशेषः केतुर्यस्यसऋष्यकेतुः, मृगविशेषआहे ध्वजचिह्न ज्याचें तो. स. अनिरुद्ध. उ. पु.

एकः एतीत्येकः, असहायगमन करितो अथवा मुख्यत्व पावतो जो तो. कृ. इण्गधा. गतिअ. एकटा २ मुख्य. ३ निराळा. ४ केवळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एककः एकएवएककः, एक जो तोच एकक. त. एकटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतरः अनयोरेकः एकतरः, दोहोंमध्यें जो एक तो. त. निराळा वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतानः एकं तानयतीति एकतानः, अनन्यवृत्तिक जो तो. कृ. तनुधा. श्रद्धोपकरणादिकअ. एकाग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतालः एकस्तालोमानमस्येत्येकतालः, एक आहे ताल ह्म. मान जें तें ज्याचें तो. स. गायनाचें सर्वसाहित्य असून जें गाणें तें. अ. पु.

एकदंतः एकः दंतोयस्यसः एकदंतः, एक आहे दंत जास तो. स. गणपति. अ. पु.

एकदा एकस्मिन्कालेएकदा, एककालीं. त. एककालीं ह्या अर्थी अव्य. उ. गवांशतमेकदादत्तं.

एकधुरः एकांधुरंवहतीतिएकधुरः मुख्यकार्यभारानें वाहतो जो तो. त. ए. ककार्योपयोगी असा कार्यभार वाहणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकधुरावहः एकधुरायावहः एकधुरावहः, एकधूरजी तीचावाहक. स. अर्थादिसर्व एकधुरशब्दाप्रमाणें.

एकधुरीणः विग्रहादिसर्वएकधुरशब्दाप्रमाणें.

एकपदी एकःपादोस्याभित्येकपदी, एकपादचालताना राहतो जीचेठायीं ती. स. लहानवाट. ई. स्त्री.

एकपिंगः एकपिंगंचक्षुर्यस्यसएकपिंगः, एकआहे पिंग ह्म. पिंगटवर्णचक्षु जाचें तो. स. कुबेर. अ. पु.

एकसर्गः एकस्मिन्सर्गोनिश्चयोयस्यसएकसर्गः, एकाचाठायींआहे निश्चयजाचा तो. स. अर्थादिसर्व एकतानशब्दाप्रमाणें.

एकहायनी एकंहायनोस्याएकहायनी, एक आहे वर्षजीस ती. स. एकवर्षाची गाई. ई. स्त्री.

एकाकी विग्रहादिसर्वएककशब्दाप्र. वि. इन्प्रत्य. ई. स्त्री.

एकाग्रः एकस्मिन्नग्रमस्यएकमेवाग्रमस्यवाएकाग्रः, एकाचाठायींआहे अग्र ह्म. प्रधानत्वावलोकन अथवाआश्रयजाचा तो. स. अनाकुल. २एकाग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकाग्र्यः एकंअग्र्यंज्ञेयंयस्यसएकाग्र्यः, एकआहेज्ञेयजाचें तो. स. अर्थादिसर्व एकाग्रशब्दाप्र.

एकांतं एकःअंतोनिश्चयोयत्रेतिएकांतं, एकआहे निश्चय जाचेठायीं तें. स. अतिशय. अ. न.

एकाब्दा एकमब्दमस्याएकाब्दा, एकआहे वर्षजीस ती. स. अर्थ एकहायनीशब्दाचा. आ. स्त्री.

एकायनः एकंअयनंयस्यएकायनः, एकआहे अयन ह्म. आश्रयजास तो. स. अर्थादि एकाग्रशब्दाप्रमाणें.

एकायनगतः एकायतनंगतः एकायतनगतः, मुख्यस्थानाप्रत प्राप्त होता झाला जो तो. स. अर्थादि एकाग्रशा. प्र.

एकाष्ठीलः एकमस्थिलातीतिएकाष्ठीलः, एकास्थीतें ग्रहण करितो ह्म. केवल एककाष्ठाधारप्राधान्येंकरून राहतो जोतो. कृ. लाधा. आदानअ. रुईचें व मांदाराचें झाड. कोणी बकुळीचें असेंहि ह्मणतात. अ. पु.

एकाष्ठीला विग्रहादिपूर्वीच्याशाप्र माणें. पाहाडमूळ नामक वनस्पति. आ बंत. स्त्रीलिं.

एडः आसमंतात् ईड्यतइतिएडः, ब धिरत्वामुळें सर्वत्र स्तविजेतो ह्म. वि शेषतः उद्घोषित करिजेतो जो तो. कृ. ईड्धा. स्तुतिअ. बधिर ह्म. बेहरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एडकः एलतीतिएडकः, गमनक रितो जो तो. कृ. इलधा. गमनअ. एडका ह्म. मेंढा. अ. पु.

एडगजः एलनंएडः एडेगजतीति एडगजः, पोषणाजें तो एड त्याविष यींमदोन्मत्त होतो जो तो. कृ. गजधा. मदअ. टाकळ्याचें झाड. अ. पु.

एडमूकः एडोबधिरश्चासौमूकश्च एडमूकः, बेहराअसा जो मूक तो. स. बेहरा असून जो मुका तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एडूकं ईड्यतेतदेडूकं, उत्तमरचिजे तें जें तें. कृ. ईड्धा. स्तुतिअ. ज्या भिंतींत काठिण्या करितां कठिण पदा र्थ घालून बांधितात ती. भिंत. अ. न.

एणः एतीतिएणः, सुंदर गमनक रितो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. चं चल व पाणीदार अशा नेत्रांचा हरिण. अ. पुल्लिंगीं.

एतः इतिवर्णानितिएतः, वर्णाप्रत गमन करितो ह्म. वर्णरूपानें राहतो. जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एतर्हि एतस्मिन्कालेएतर्हि, या काला चेठायीं. त. सांप्रतकालार्थी. अव्य. उ. एतर्हिक्रियतेकार्यं.

एधः एधः एधतेऽग्निरनेनएधः, अग्नि वृद्धिंगत होतो जेणें तो व तें. कृ. एधधा. वृद्धिअ. शुष्ककाष्ठ. अ. पु. स्. न.

एधा एधनमेधा, वृद्धीजी ती. कृ. एध धा. वृद्धिअ. समृद्धि. आ. स्त्री.

एधितं एधतेस्मएधितं, वृद्धि पाव तें झालें जें तें. कृ. एधधा. वृद्धिअ. वृ द्धिंगत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एनः नरकंएत्यनेनएनः, नरकाप्रत प्राणी गमन करितो जेणेंकरून तें. कृ. इण्धा. गतिअ. पातक. स्. न.

एरंडः आईरयतीतिएरंडः, आसमं तात्लक्षिजेतो जो तो. कृ. ईरधा. प्रेरण अ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

एलवालुकं एलयतीतिएला एला इववालु एलावालुतदेवएलवालुकं,

भक्षणा विषयीं प्रेरणा करिती जी ती एला, एलेचे परीजें प्राणन ह्म. संतोष तें एलवालु तेंच एलवालुक.

एला एलयतीति एला, प्रेरणा करिते जी ती. क्रु. इलधा. प्रेरणअ. इलाची चें झाड. आ. स्त्री.

एलापर्णी एलायाइव पर्णान्यस्या एलापर्णी, एला ह्म. वेलदोड्याचें झाड त्याच्या पाना सारखीं आहेत पानें जीचीं ती. स. कोलिंदण नावाची वनस्पति. ई. स्त्री.

एवं अयनंएतीतिवा एवं, समानार्था विषयीं जें गमन तो. किंवा त्या अर्था प्रत गमन करितो जो तो. क्रु. इणूधा. गतिअ. सादृश्य २ निश्चय. ३ प्रकार ४ अंगीकार त्या अर्थी. अव्य. उ. अग्निरेवंद्विजः इत्यादि.

एव अयनमेव, निश्चयार्थाप्रत गमन करितो जो तो. क्रु. इणूधा. गतिअ. निश्चयार्थी. अव्य. उ. एवमेव तत्.

एषणिका इष्यतेनयाएषणिका, सुवर्णादि तोलिजे तें जीणें ती. क्रु. इषूधा. गतिअ. कांटा ह्म. ताजवा आ. स्त्री.

ऐकागारिकः एकमसहायमगारंप्रयोजनमस्यैकागारिकः, असहाय गृह आहे ह्म. प्रयोजन जास तो. त. चोरी करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

ऐंगुदं इंगुदेःफलंऐंगुदं, इंगुदीचें जें फल तें. त. हिंगणबेटाच्या झाडाचें फळ. अ. न.

ऐडविलः इडविलायाअपत्यमैडविलः, इडविलेचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

ऐणं एणस्यविकारावयवोवाऐणं, मृगाचा जो विकार अथवा अवयव तें. हरिणाचें कातडें केश वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐणेयं एण्याविकारोऽवयवोवाऐणेयं, मृगीचें चर्मादिक जें तें. त. हरिणीचें कातडें वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐतिह्यं इतिहएवऐतिह्यं, पारंपर्योपदेश जो तो. त. लोकपरंपरा प्राप्त उपदेश व शाब्दप्रमाण. अ. न.

ऐंद्रियकं इंद्रियेणानुभूयतइति ऐंद्रियकं, इंद्रियानें अनुभविजेलें जें तें. त. इंद्रियानें घेतलेलें सुखादि

क.वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

ऐरावणं इरासुरावनमुदकंयस्मि न्नतत् इरावणं तत्रभवो ऐरावणः, सुरारूपआहे उदक जाचेठायीं तें इरावण त्याचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. इंद्राचाहत्ती ह्म. ऐरावत. - अ. नपुंसक.

ऐरावतः इराउदकानिसंत्यस्यामि तिइरावती तत्रभवः ऐरावतः, उद कें आहेत जीचाठायीं ती इरावती तीचेठायीं जोउत्पन्न तो. इंद्राचाह त्ती २ पूर्वदिशेचा हत्ती ३ नारिंगाचें झाड. अ.पु.

ऐरावती इराआमःसंत्यस्येतिइ रावान् मेघस्तस्येय मैरावती, उ दकें ह्मणजे. जलें आहेतजासअ साजोमेघ तत्संबंधी जीती. त. वि द्युल्लता. ई. स्त्री.

ऐलविलः ऐडविडः इडविलो पत्यमिडविडोपत्यमितिवाऐलवि लऐडविडोवा, इडविडेचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

ऐलेयं इलायाःकर्कटीवल्याअपत्य मैलेयं, इलेचें जें अपत्य तें. त. कां कडी. अ.न.

ऐश्वर्यं ईश्वरस्यभावः ऐश्वर्यं, ईश्व राचा जो भाव ह्म. निग्रहानुग्रहसा मर्थ्य तें. त. प्रभुत्व. अ.न.

ऐषमः एतस्मिन्वर्षेऐषमः, वर्तमा नवर्षीं ह्म. चालत्यासालीं. अव्य. उ. ऐ षमोपिकांतोनागतः.

ओं अवतीति ओं, उपासकांचें रक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणादिकअ. अंगीकार याअर्थी अव्य. को. प्रणव. किंवा अनुमोदन.

ओकः ओकः वसत्यस्मिन्सम वैत्यत्रेतिवा ओकः, वास करितोज्या चेठायीं अथवा संधीभूत होऊन राहतात ज्याचेठायीं तो वर्ते. कृ. वसधा. निवासअ. २ इण्धा. गतिअ. गृह. अ. पु. २ स. न.

ओघः आजत्यतेअनेनेतिवहतीतिवा ओघः, मोहित होतो जेणें अथवा वाहतो जो तो. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. २ वहधा. प्रापणअ. नृत्यविशेष. अ. न. ३ पाण्याचा प्रवाह ३ समुदाय ५ परंपरा. अ. पु.

ओंकारः अवतीति ओंकारः, संरक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणादिकअ. वेदाचा आदिभूत जो ओंकार ह्म. प्रणव तो. अ. पु.

ओजः उब्जत्यनेनओजः, बलिष्ठ कांतिमान् होतो जेणें करून तें. कृ. उब्जधा. आर्जवअ. बल २ कांति को. प्रकाश. धातूचें तेज. प्रतिबंध. स. न.

ओड्रपुष्पं आईषदुनत्तीति ओड्रं ओड्रं च तत्पुष्पं च ओड्रपुष्पं, ईषत् जें क्लिन्न तें ओड्र ओड्र असें जें पुष्प तें. स. जास्वंदीचें पुष्प. अ. न.

ओतुः अवति आखुभ्यो गृहमिति ओतुः उंदरांपासून गृह रक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. माजर. उ. पु.

ओदनं उनत्तीत्योदनं, क्लेदन पावतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. भात. अ. न.

ओषः ओषणमोषः, दहन जें तें. कृ. उषधा. दहनअ. दाह, जळणें. अ. पुल्लिं.

ओषधिः ओषोदीप्तिर्वाधीयतेअत्रेति ओषधिः, दीप्ति ह्म. रोगादिदहनशक्ति जी ती राहते जीचेठायीं ती. कृ. उषधा. दाहअ. फळपिकल्यावर निर्जीव होणारी जी ती. इ. स्त्री.

ओषधी विग्रहादि सर्व ओषधि शब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

ओषधीशः ओषधीनामीशः ओषधीशः, ओषधींचा जो स्वामी तो. स. चंद्र. अ. पु.

ओष्ठः ऊष्यते ऊष्मा आहारेणेति ओ

ष:, उष्णा आहारानें दाह पावतोजो तो. क्त. उषधा. दाहअ. ओढ. अ. पु.

औक्षकं उक्ष्णांसमूहोऔक्षकं, उक्ष जे त्यांचा जो समूह तें. न. बै लांचासमुदाय. अ. न.

औदनिकः ओदनंशिल्पमस्यौ दनिकः, ओदन आहे शिल्प ह्म. कौशल्य ज्यावें तो. त. सैपाकी. अ. पु.

औदुंबरं उशंभुंवृणोतीतिउदुंबरं उदुंबरएवऔदुंबरंउदुंबरस्येदमि तिवा. शंकरातें वरण करितो जो तो उदुंबर तोच औदुंबर किंवा उदुंबर संबंधी जें तें. न. तांबें २उंबराचें फ ळ व वृक्ष. अ. न.

औदरिकः उदरेप्रसितऔदरिकः उदरपोषणाविषयीं जो तत्पर तो. त. भुकेनें फार पिडलेला. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

औपयिकं उपायएवौपयिकं. उ पायजो तेंच औपयिक. त. नीतीनें मिळण्या स योग्य जें द्रव्यादि तें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं.

औपवस्तं उपवसतीतिउपवस्ता उपवस्तुरिदमौपवस्तं, उपास करि तो जो त्याचें जें कर्म तें. त. उपवा स करणें. अ. न.

औपवस्त्रं उपवस्त्रंतदुपवस्त्रं, त देवऔपवस्त्रं, पांघरुण जें तें. त. अं गावरील वस्त्र. अ. न.

औमीनं विग्रहादिसर्वउम्यश. प्र.

औरभ्रकं उरभ्राणांसमूहः और भ्रकं, उरभ्र ह्म. मेंढे त्यांचा जो स मूह तें. त. मेंढरांचा कळप. अ. न.

औरसः उरसानिर्मितः औरसः, हृदयानें ह्म. हृदयरूपसाहित्यानें उत्पन्न केला जो तो. त. सजातीयवि वाहितस्त्रीचेठायीं उत्पन्न केलेलें अ पत्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

औरस्यः उरसानिर्मितः औरस्यः, वक्षस्थलानें उत्पन्न केला जो तो. त. अर्थादि वरच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु. ई. स्त्री.

और्ध्वदेहिकं देहादूर्ध्वः ऊर्ध्वदेह स्तस्मिन्भवमौर्ध्वदेहिकं, ऊर्ध्वदे हाविषयीं झालें जें तें. त. मरणादि वसापासून दाहादिवसपर्यंत जें पिं डदानादिकर्म तें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

और्वः उर्वस्यमुनेरपत्यमौर्वः, उर्व मुनीचा जो पुत्र तो. त. वडवाग्नि. अ. पुल्लिंगीं.

औशीरः उश्यतइतिउशीरः उशीरस्यायंऔशीरः शोभनलें करून राहणाऱ्या संबंधीं जें तें वाळ्याचा दांडा मतांतरीं शयन व आसन अ·पु·

औषधं ओषधेरिदमौषधं, ओषधिसंबंधीं जें तें न· रोगादिकांचें हरण करणारें औषध अ·न·

औष्ट्रकं उष्ट्राणांसमूहः औष्ट्रकं, उंटांचा जो समुदाय तो न· उंटांचा कळप· अ·न·

कः कायतिकम्यतेकचतिवाकः· शब्दकरितो इच्छिजेतो अथवा दीप्तिमानजो तो· कै· कैधा· शब्दअ· २ कमुधा· कांतिअ· ३ कचधा· दीप्तिबंधनअ· वायु २ आत्मा ३ सूर्य ४ ब्रह्मदेव ५ सूर्य ६ यम ७ दंभ ८ मोर ९ अग्नि· अ·पु· १० सुख ११ मस्तक· अ·न·

ककुदः ककुत् कंसुखंकौतिककुदः, सुखदेतें जें तें· क· कुधा· शब्दअ· प्राधान्य २ छत्रचामरादिराजचिन्ह ३ बैलाचें कोळें अ·पु· न· २ त· स्त्री·

ककुद्मती अतिशयिताककुदस्तीतिककुद्मती, कोळ्यासारखाआहे प्रदेश जीचा ती· त· कमर· ई· स्त्री·

ककुंदरं स्कंद्यतेकामिनाइतिककुंदरं, कामी पुरुषानें अधरीभूत करिजेतो जो तो· क· स्कंदिरधा· गतिशोषणअ· पाठीचे दांड्याचे खालचे बाजूस दोन खळगे असतात ते प्रत्येक· अ·न·

ककुप् कमुदकंकुभ्नातीतिककुप, उदकाप्रत विस्तृत करितये जीती· क· कुभधा· विस्तृतअ· दिशा· भ· स्त्री·

ककुभः ककुभोदिशःसंत्यस्येति ककुभः, बहुविस्तारामुळें दिशाआहेतजासतो. त. अर्जुनवृक्ष. २वीणेचा खालचा भोंपळा. अ. पु.

कक्कोलकं ककतेइतिकक्कक्कच तत्कोलंचकक्कोलं तदेवकक्कोलकं, चंचलकारिजेंकोलतें कक्कोल तेंच कक्कोलक. त. कंकोळ. अ. न.

कक्खटं कक्खतीतिकक्खटं, दृढसा. घनीभूत होतो जो तो. कृ. कक्खधा. हसनअ. कठीणासा. घट्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कक्षः कक्ष्यतेइतिकक्षः, हिंसाकरिजेतोजो तो. कृ. कषधा. हिंसाअ. छेदनअ. कांख २शुष्कगवत ३वेल. अ. पु.

कक्ष्या कक्षेभवाकक्ष्या, बाहुमूलाचेठायीं राहणारी जीती. त. हत्तीचा मध्यभागीं बांधण्यास उपयोगीचा मध्याची गादी किंवा दोरी ती. २कांची, मेखला, कमरपट्टा ३ राजगृहादिकांचाआंतील कोठा, मध्यगृह. आ. स्त्री.

कंकः कंकतेइतिकंकः, गमनकरितो जो तो. कृ. ककिधा. गतिअ. कंकपक्षी, ज्याचीं पिसें बाणासउपयोगीं पडतात तो. अ. पु.

कंकटकः कंसुखंकटतीतिकंकटकः, सुखवृष्टि करितो जो तो. कृ. कटेधा. वर्षावरणादिअ. कवच, चिलखात. अ. पु.

कंकणं कंशुभंकणतीतिकंकणं, शुभशब्दि जें तें. कृ. कणधा. शब्दअ. मणकटाचें भूषण. कांकण कंकण्या इत्यादि. अ. पु. न.

कंकणी कंकनंगमनंतस्मिन्नणतीतिकंकणी, गमन कालीं शब्द करित्येजी ती. कृ. अणधा. शब्दअ. क्षुद्रघंटिका, घागरी, घुंगर इत्यादि. इ. स्त्रीलिंगीं

कंकतिका कंकस्यांकाःकंकाःकेशास्तेषुअततीतिकंकतिका, केशमार्जन करणारी जीती. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. फणी. आ. स्त्री.

कंकालः कंकालयतीतिकंकालः, मस्तकातें क्षेपण करितो ह्म. धारण करितो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. शरीरांतील अस्थिपंजर, हाडांचा सांगाडा. अ. पु.

कंगुः कंगच्छतीतिकंगुः, सुखातें

तें देतो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. कांग, राळा. उ. पु.

कंगूः विग्रहादिसर्वकंगुशब्द.

कचः कच्यतेइतिकचः, बंधन करिजेतो जो तो. कृ. कचधा. बंधनअ. मस्तकांचेकेंस. अ. पु.

कच्चरं कुत्सितंचरतीतिकच्चरं, कुत्सित होतें जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. मळकट, मलीन. वि. अ. पु. न. आबंत. स्त्रीलिंगी.

कच्चित् कत्चचित्चअनयोःसमाहारः कच्चित्, कच्चिदांचाजो समाहार तो. स. अभीप्सितार्थाचा प्रश्न. अव्य. उ. कच्चिज्जीवतिमे माता.

कच्छः कंजलंछ्यतिकचतीतिवा कच्छः, जलातें निर्मलकरितो किंवादीप्तिमान होतो जो तो. कृ. छोधा. छेदनअ. २ कचधा. दीप्त्यादिअ. प्रावर्णाचा पदर. २ नौकांग, नाळ. ३ नदी, ओढा इत्यादिकांचे समीपजो जलप्राय प्रदेशतो. ४ नांदरुखीचें झाड. अ. पु.

कच्छपः कच्छेनपिबतीतिकच्छपः, कच्छानें प्राशन करितो जो तो. कृ. पाधा. पानअ. कांसव. अ. पु.

कच्छपी कच्छेनपिबतीतिकच्छपी, कच्छें करून पान करते जी ती. कृ. पाधा. पानअ. सारस्वतीवीणा. २ लहान एकरोग. ई. स्त्री.

कच्छुरः कच्छूरस्त्यस्यकच्छुरः, खरूज आहे जास तो. स. ज्यास ओलीखरूज झाली आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कच्छुरा कच्छुंरातीतिकच्छुरा, कंडुतें देते जी ती. कृ. राधा. दानअ. ज्यास धमासा असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

कच्छूः कषतीतिकच्छूः, अंगाचा नाश करणारी जी ती. कृ. कषधा. हिंसाअ. ओलीखरूज. ऊ. स्त्री.

कंचुकः कंच्यतेनेनकंचुकः, बंधन ह्म. वेष्टित होतें जेणें तो. कृ. कचधा. दीप्तिबंधनअ. चोलक, चोळी, आंगरखा इत्यादि २ सर्पाचीमेंग ३ दाण्यावरचें सालपट. अ. पु.

कंचुकी कंचुकश्चोलकोस्त्यस्यकंचुकी, चिलखत आहे जास तो. त. भालदार इन्. पु.

कटः कय्यतेकटतीतिवाकटः, आवरण करिजेतो अथवा मदस्राव करितोजो तो अथवा धान्यग्रहण करणाराजो तो. क्र. कटेधा. वर्षावद्यर्थ. हत्तीचें गंडस्थल. २ कटिफलक, कमरेचें फळें ३ वेळू माणगे इत्यादिकांचें बेळानीं केलेले पदार्थ तव्ह, करंडा इत्यादि. को. कालिंगणा. अतिशय. प्रेत. समय. क्रिया कार. कमर. अ. पु.

कटकः कय्यतेइतिकटकः, आवृत्त करिजेतो जो तो. क्र. कटेधा. वर्षावरणाद्यर्थ. सैन्य. अ. न. २ प्रकोष्ठाभरण, पोंची. ३ पर्वताचा नितंब प्रदेश, पर्वताचा मध्य भाग. ४ चक्र, चाक. अ. पु.

कटभी कटवद्भातीतिकटभी, कटासारखी शोभत्येजीती. क्र. भा धा. दीप्तिअ. ज्योतिष्मती ह्म. मालकांगोणी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री

कटंबरा कटं वृणोतीतिकटंबरा, प्रदेशावरण करित्येजी ती. क्र. वृञ्‌धा. वरणअ. केदार ह्म. कुटकी असें ह्मणतात ती. २ जीस कुंकुमसारिणी, चांदवेल ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

कटंभरा कटंबिभर्तीतिकटंभरा, कटातें धारण करित्येजी ती. क्र. डुभृञ्‌धा. धारणपोषणअ. अर्थ कटंबराशः प्र. आ. स्त्री.

कटाक्षः कटंगंडंअक्ष्णोतीतिकटाक्षः, गंडाला व्याप्त करणारा जो तो. क्र. अक्षूधा. व्याप्तिअ. अपांगदर्शक ह्म. नेत्रप्रांत भागानें पाहणें. अ. पुल्लिंगीं

कटाहः कटेनअतिशयेनआहन्यतइतिकटाहः, अतिशयें करून ताडिजेतो जो तो. क्र. हन्‌धा. हिंसाअ. तळेघारगे इत्यादि तळण्याचें पात्र, कढई ह्म. काईल. को. कूपाळ. कांसवाची पाठ. वरण. महिषीचें अपत्य. अ. पु.

कटिः कटत्तेइतिकटिः, आच्छादन करित्येजी ती. क्र. कटेधा. आवरण अ. कमर. इ. स्त्री.

कटिप्रोथः प्रोथतीतिप्रोथः, कट्याः प्रोथः कटिप्रोथः, कटिसंबंधीं मांसाचा गोळा जो तो. क्र. प्रोथृधा. पर्याप्तिअ. कटिस्थ मांस पिंड, कुला. अ. पु.

कटिल्लुकः कठिल्लुकः कटतीति कटिल्लुः कठिल्लोवासएवकठिल्लुकः, आ

वरण करितो किंवा भक्षणद्वारा दुःख दायक जो तो. कटि. कु चि तो च कटिल्लक. त. शाकविशेष, ज्यास कारली, कारती असें ह्मणतात ती. अ. पु.

कटी विग्रहादि कट शब्दाप्रमाणें. अर्थ कटि. २ पिप्पली, पिंपळी. ई. स्त्री लिंगी.

कटुः कटतीति कटुः, तीक्ष्णतेनें सुखावरण करितो जो तो. कृ. कटधा. वर्षावरणअ. कटंबरा शब्दाचा पहिलाअ. उ. स्त्री. २ रसविशेष, तिखटरस. उ. पु. ३ करण्यास अयोग्य उ. न. ५ तीक्ष्ण. वि. उ. पु. न. ई. स्त्री.

कटुतुंबी कटुश्चासौ तुंबीच कटुतुंबी, कटु अशी जो तुंबी ती. स. दुध्या भोंपळा. ई. स्त्री.

कटुरोहिणी रोहतीति रोहिणी कटुश्चासौ रोहिणीच कटुरोहिणी. प्रादुर्भूत होत्ये जी ती रोहिणी कटु अशी जी रोहिणी ती कटुरोहिणी स. कटंबरा शब्दाचा पहिला अर्थ. इ. स्त्री.

कटूफलः कटतीति कटू कटूफलं यस्य सः कटूफलः, वर्षाकालोत्पन्न जें तें कटू कटू आहे फल ज्याचें तो. स. कुंभ्याचें झाड. अ. पु.

कट्वंगः कटून्यंगान्यस्य कट्वंगः, कटु आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. दिंड्याचें झाड. अ. पु.

कठिंजरः कठिनं जरयतीति कठिंजरः, कठिनातें मृदु करितो जो तो. कृ. जूधा. वयोहानिअ. ज्यास आजवेल बावरी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कठिनं कठतीति कठिनं, संकटानें जीवन पावतें जें तें. कृ. कठधा. कृ कृजीवनअ. कठिण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कठोरं विग्रहादि सर्व कठिन श. प्र.

कडंकरः कडं करोतीति कडंकरः, काठिन्य ग्रहण करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. सरस, कडबा इत्यादिकांचें भूस. अ. पु.

कडंगरः गृणाति गिरति वा गरः, कडस्य गरः कडंगरः. ग्रहण अथवा भक्षित होतो जो तो गर कड ह्म. कडबा यांचा जो गर ह्म. भक्षण तो. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

कडंब: कडतीतिकडंब:, मदकरि तोजो तोकडकड शब्द होऊन मोड तोजो तो. क्र. कडधा. मदअ. देट. अकारांत. पुल्लिं.

कडार: कडनंकड: कड माराती ति कडार:, शृंगार रसाच्या मदातें दे तोजो तो. क्र. राधा-दानअ. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कण: कणातीतिकण:, संकुचित होतो जो तो. क्र. कणधा. निमीलन अ. सूक्ष्म, बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. धान्यांश, कणी. अ. पु.

कणा कणतीतिकणा, शब्द करित्ये जी ती. अथवा करवित्ये जी ती. क्र. कणधा. शब्दअ. पिंपळी. २ जिरें. आबंत. स्त्री.

कणिका कणाः संत्यस्याइतिकणि का, कण आहेत जीस ती. त. नर वेलाचें झाड. २ परमाणु. आ. स्त्री.

कणिश कणाय: कणा: संत्यस्यक णिशं, कण आहे जास तें. त. धा न्याचें लोंगर हा. कणिस. अ. पु. न.

कणव विग्रहादि चिपव शब्दाप्रमा- णें. तंडुलादिद्रव्यकृत स्करावीज. अकारांत. न.

कंटक: कंट्यतेनेनेतिकंटक:, व्य थित करिजेतें जेणें तो. क्र. कटिधा. गतिअ. कांटा. अ. पु. न. २ सुईचें अग्र ३ लहान शत्रु ४ रोमांच अ. पु.

कंटकफल: कंटका: फलेयस्यस कंटकफल:, कंटक आहेत फलाचे ठायीं ज्याचे तो. फणसाचें झाड. अ. पु.

कंटकारिका कंटकानियतींतिकं टकारा सैव कंटकारिका, कंटकाप्रत स्वीकारित्येजी ती कंटकारातीच कंट कारिका. क्र. कधा. गतिअ. रिंगणीचें झाड. आ. स्त्री.

कंटकिफल: कंटका: संत्यस्येति कंटकि कंटकिफलंयस्यस: कंटकि फल:, कंटकयुक्त आहे फल ज्याचें तो. स. फणसाचा वृक्ष. अ. पु.

कंटोलवीणा कंटोलस्यवीणा कं टोलवीणा, चांडालाची जी वीणा ती. स. अंत्यजाची वीणा, किंनरी. आ. स्त्रीलिंगी.

कंठ: कणतीतिकंठ:, शब्द कर्तो जो तो. क्र. कणधा. शब्दअ. ग्री वाग्र भाग. नरडी. अ. पु.

कंठभूषा कंठस्यभूषाकंठभूषा, कंठाचा जो अलंकार ती. स. ग्रीवा

भरण, गळ्याचें भूषण. आ. स्त्री.

कंडुः कंडूयतीति कंडूः, अंग घर्षण करिणारी जी ती. क्र. कंडूञ्था. गात्र विघर्षणअ. खरबी खरूज ऊ. स्त्री.

कंडूया विग्रहादि सर्व कंडूश. प्रमाणें. आबं. स्त्री.

कंडूरा कंडूं रातीति कंडूरा, कंडू तें देते जी ती. क्र. राथा. दानअ. ज्यास कुवली कुहिरी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

कंडोलः कंड्यते इति कंडोलः, भेदन पावतो अथवा विणला जातो जो तो. क्र. कडिथा. भेदनअ. वेळू माभा यांच्या बेळानीं केलेलें पात्र ह्म. पांटी, करंडी इत्यादि. अ. पु.

कंडोलवीणा विग्रहादि सर्व कंडोलवीणा शब्दा प्र.

कत्तृणं कुत्सितं तृणं कत्तृणं, कुत्सित असें जें तृण तें. स. तृणविशेष ज्यास गंजाण, रोहिस गवत असें ह्मणतात तें. अ. न.

कथा कथयति काव्यमिति कथा, काव्यातें कथन करिते जी ती. क्र. कथथा. वाक्यप्रबंधअ. कादंबर्यादि ग्रंथ. आ. स्त्री.

कंथा कम्यत इति कंथा, हिमकालीं इच्छिजे ते जी ती. क्र. कमुधा. कांतिअ. प्रावरणविशेष, गोदडी २ माती ची भिंत. आबं. स्त्री.

कदध्वा कुत्सितोध्वा कदध्वा, कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुर्मार्ग ह्म. वाईट रस्ता. नू. पु.

कदंबः कंदत इति कदंबः, व्यथित करितो जो तो. क्र. कदिथा. वेंक्लव्यअ. कळंबाचें झाड. अ. पु.

कदंबकः कुत्सितं बंबते कदंबः, कंदयतीति वा कंदंबः स एव कदंबकः, कुत्सित ह्म. वाईट शब्द करितो अथवा भक्षण द्वारा रडवितो जो तो. क्र. अबिथा. शब्दअ. कदिथा. रोदनअ. समूह. अ. न. २ शिरस नावाचें धान्य. अ. पु.

कदरः दृणातीति दरः, कस्य जलस्य दरः कदरः, विदारण करितो जो तो दर जलाचा जो दर ह्म. विदारक तो. स. पांढऱ्या खैराचें झाड अका. पु.

कदर्यः कुत्सितार्यः स्वामी कदर्यः, कुत्सित जो स्वामी तो स्वधर्म न करितां व आपण न भोगितां पुत्र स्त्रि

या इत्यादि कुटुंबाचें यथास्थित पोषण न करितां जो लोभानें द्रव्यसंचय करितो तो. कृपण वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कदलः कंदते कंघते वा कदलः, सौंदर्यादि गुणानें अवलोकन करणाऱ्यांस आव्हान करितो अथवा करिजे त्से जीती. क्र. कदिधा. आव्हानादिअ. कदलीवृक्ष. केळ. -आबं. स्त्री.

कदली कदलतीति कदली, उदकाचा ठायीं पुष्ट होत्से जी ती. क्र. दलधा. विशरणअ. केळ. २ हरिणविशेष. ई. स्त्री.

कदाचित् कदाच चिच्च अनयोः समाहारः कदाचित्, कदा अर्थ व चिद् अर्थांचा जो समाहार तो. स. कोणेक कालीं, केव्हांतरीं त्या अर्थी अव्य. उ. स्मृतिः कदाचिद्भवति

कदुष्णं ईषदुष्णं कदुष्णं, किंचित् उष्ण जें तें. स. किंचित् उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कद्रुः कदतीति कद्रुः, शोभनत्वें करून आव्हान करितो स. लोकांची चित्तवृत्ति आकर्षण करितो - अथवा करित्से जीती. क्र. कदिधा. आव्हान रोदन अ. पिंगटवर्ण, पिंगट रंगाचा. उ. पु. स्त्री. न. को. देवमाता. उ. स्त्री.

कद्वद्: कुत्सितं वदतीति कद्वदः, कुत्सित बोलतो जो तो. क्र. वद्धा. व्यक्तवाणीअ. कुत्सित भाषण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कनकं कनतीति कनकं, दीप्तिमत् होतें जें तें क्र. कनीधा. दीप्तिअ. सुवर्ण वृ. सोनें. अ. न.

कनकाध्यक्षः कनकस्य अध्यक्षः, सुवर्णाचा जो अध्यक्ष वृ. स्वामी तो. स. सुवर्णाचा मालक. अ. पु.

कनकाव्हयः कनकस्य आव्हयो यस्य स कनकाव्हयः, सुवर्णाचें आहे नाम ज्यास तो. स. धुतऱ्याचें झाड. अ. पुल्लिंगीं.

कनकालुका कनकस्य आलुः कनकालुः सैव कनकालुका, सुवर्णाची जी झारी ती. त. सुवर्णपात्रविशेष. आ. स्त्री.

कनिष्ठः अतिशयेन कनीयान् अल्पः कनिष्ठः अतिशयेन युवाल्पः कनिष्ठो वा, अतिशयें करून जो लहान

अथवा अतिशयेंकरून जो तरुण तो. त. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

कनिष्ठा अस्त्याकनिष्ठा, अत्यंतजीअल्पा ह्म. लहान ती. त. कनिष्ठांगुली. आ. स्त्री.

कनीनिका कनतीतिकनीनिका, देदीप्यमान होणारीजीती कृ. कनीधा. दीप्तिअ. नेत्रमध्यगत कृष्णमंडल ह्म. डोळ्यांतील बाहुली. आ. स्त्री.

कनीयः विग्रहादिसर्वअल्पिष्ठशब्दाप्रमाणें. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

कंदः कंदतिकंद्यतेवाकंदः, रोदन किंवा पुष्टि अथवा आव्हान करितो जो तो. कृ. कदिधा. आव्हानअ. स्फुरण. २ कमळिणीचा कांदा. अ. पु. न. ३ मेघ. अ. पु.

कंदरः कंजलंतेनदीर्यतइतिकंदरः, जलानें विदीर्ण होत्येजीती. कृ. दृधा. विदारणअ. कृत्रिमगुहा पर्वताचे ठायीं केलेलीगुहा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कंदरालः कंदरांलातीतिकंदरालः गुहेतें ग्रहण करितोजोतो. कृ. लाधा. आदानअ. पर्वतावर झालेला अक्रोड वृक्ष, डोंगरी अक्रोडाचें झाड. गजहंड ह्म. लाखी पिंपरी. अ. पु.

कंदर्पः कुत्सितोदर्पोयस्यसः कंदर्पः, कुत्सित आहे गर्व ज्याचा तो. स. काम ह्म. मदन. अ. पु.

कंदली कंदतेइतिकंदली, उत्कृष्ट शब्द करित्ये जीती. कृ. कदिधा. आव्हानअ. हरिणविशेष. ई. स्त्री.

कंदुः स्कंदतीतिकंदुः, शोषण करित्येजीती. कृ. स्कंदिर्धा. गतिशोषणअ. मद्य निर्माण करण्यास उपयोगीं पात्र ज्यास भाटी असें ह्मणतात ती. उ. पु. स्त्री.

कंदुकः कंददातीतिकंदुकः, स्फुरवदेणारा जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. खेळण्याचा चेंडु गिरदी त्या अर्थी कोणी ह्मणतात. अ. पु.

कंधरा कंधारयतीतिकंधरा, मस्तकातें धारण करणारी जीती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. ग्रीवा, मान. आ. स्त्री.

कन्या कनतीतिकन्या, दीप्तिमतीजीती. कृ. कनीधा. दीप्तिअ. कन्याराशि. २ कुमारिका ह्म. आठ वर्षांचे आंतील मुलगी. आ. स्त्री.

कपटः केमूर्ध्निपटइव आच्छादकः

कपटः, मस्तकाचे आच्छादक वस्त्र प्रमाणें जो तो. स. कृत्रिम. अ. पु. न.

कपर्दः केनसुखेन परं प्रति अभिमतं ददातीति कपर्दः, सुखानें अन्या प्रत इच्छित देतो जो तो. कृ. डुदाञ्‌धा. दानअ. सांबाचा जटाजूट. अ. पु.

कपर्दी कपर्दोस्यास्तीति कपर्दी, जटाजूट आहे जास तो. त. महादेव. इन्. पु.

कपाटं कं वातं शिरो वा पाटयतीति तत्कपाटं, वायूप्रत अथवा मस्तकाप्रत गमन करितें ह्म. अवरोध आणि भेदन करितें जें तें. कृ. पटधा. गतिअ. कवाड, दार. अ. न.

कपालः कंपते इति कपालः, चंचल होणारा जो तो. कृ. कपिधा. चलनअ. कपाळ. अ. पु. न.

कपालभृत् कपालं बिभर्तीति कपालभृत्, नरकपालधारण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्‌धा. धारणादि अ. महादेव. त्. पु.

कपिः कंपते इति कपिः, आपल्यानें गमन करितो जो तो. कृ. कपिधा. चलनअ. इ. पु.

कपिकच्छुः कपीनां कच्छुः कपिकच्छुः, वानरांची जी कच्छु ह्म. खांस कंडू देणारी. स. अर्थ कंडुशब्दा प्रमाणें. उ. स्त्री.

कपित्थः कपयस्तिष्ठंत्यत्र कपित्थः, वानर राहातात ज्याचेवरी तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. कवठीचें झाड. अ. पु.

कपिलः कपिसदृशं वर्णं लातीति कपिलः, कपि ह्म. वानर तत्तुल्य वर्णातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. पिंगटवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कपिला काम्यत इति कपिला, कपिवर्णोस्त्यस्याः कपिला, इच्छिजेसे जी ती अथवा कपिल आहे वर्ण जीचा ती. कृ. कमुधा. कांतिअ. आग्नेयदिशेचा पुंडुक नामक गजाची स्त्री. २ सुवासिक द्रव्यविशेष. जास रेणुकबीज असें ह्मणतात ती. ३ शिसव्याचा वृक्ष. आ. स्त्री.

कपिवल्ली कपिरिव वल्ली कपिवल्ली, कपीवर्ण जी वल्ली ती. स. गजपिंपळी. ई. स्त्री.

कपिशः कपिवर्णोस्यास्तीति कपिशः, वानरासारखा आहे वर्ण जाचा

तो. त. कृष्णामिश्रितलोहितवर्ण, कांहीं काळा व तांबडा. वि. अ. पु. न. आबंत. स्त्रीलिंगी.

कपीतनः तनोतीतितनः कपीनांई तनः कपेर्वर्णस्यवाईतनः कपीतनः, विस्तार करितो जो तो तन वानरांचा किंवा वानर वर्णाची जी शोभा त्या वि स्तार तो. आंब्याचें झाड २ लाखी पिंपरी ३ शिसव्याचें झाड. अ. पु.

कपूयः विग्रहादिसर्वकुपूय श. प.

कपोतः कः वायुः पोतो नौरिव यस्य कपोतः, वायू आहे नौके सारिखा जा स तो. स. पारवा २ खबुतर पक्षी. अ. पु.

कपोतपालिका पालयतीतिपा लिका कपोतानांपालिका कपोतपा लिका, पालन करित्ये जी पालिका कपोत पक्ष्यांची जी पालिका ती. स. पक्षि पाळण्या करितां केलेलें घर. आबं. स्त्री.

कपोतांघ्रिः कपोतस्यअंघ्रिरिव कपोतांघ्रिः, कपोत ह्म. कबुतराच्या चे अंघ्रि प्रमाणें दिसत्ये जी ती. स. सूतासिक द्रव्य विशेष ज्यास पवाशी असें ह्मणतात ती. इ. स्त्री.

कपोलः कंपतेइतिकपोलः, कंपाय मान होतो जो तो. कृ. कपिधा. चलन अ. गाल. अ. पु.

कफः केनजलेनफलतिकफः, उद कानें उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. फल धा. निष्पत्तिअ. रक्तविकार विशेष कफ. अ. पु.

कफणिः केनसुखेन फणतीतिकफ णिः, सुखानें राहतो जो तो. कृ. फ णधा. गतिअ. कोंपर. इ. पु.

कफी कफोस्त्यस्यकफी, कफ आहे ज्यास तो. स. ज्यास कफ झाला तो. वि. इन्नूपु. न. ई. स्त्री.

कफोणिः कंसुखंस्फोरयतीति क फोणिः, सुखानें स्फुरद्रूप करणारा जो तो. कृ. स्फुरधा. स्फुरणअ. अ र्थ कफणिशब्दाचा. इ. पु.

कबंधः कंसुखंबध्नातिबध्यतेस्मात् इतिवा कबंधं, सुखातें बंधन करितें अथवा मस्तक छेदन होतें ज्या पासू न तो. कृ. बधधा. बंधनअ. जल. पाणी. अ. न. २ मस्तकहीन व क्रि यायुक्त शरीर ज्यास धड असें ह्म णतात तें. अ. पु. न.

कबरी कूयतेइतिकबरी. करकश

ब्द करणारीजीनी. कृ. डुकुङ्. धा. शब्दअ. केशबंधरचना, कुंचडा. २ शाक विशेष ज्यास कानफोडी, तिळवणी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री

कमठः केजलेमठतीतिकमठः, जलामध्यें वास करितो जो तो. कृ. मठधा. निवासअ. कांसव. २ पात्र विशेष, चंबूइत्यादि. अ. पु.

कमठी कमठस्यस्त्रीकमठी, कमठाचीजीस्त्री. स्त्रीप्र. कांसवीण. ई. स्त्री

कमंडलुः कस्यजलस्यमंडंसारंलभतेइतिकमंडलुः, जलाचा सारांश पावणारा जो तो. कृ. डुलभष्‌धा. प्राप्तिअ. बैरागी, सन्याशी इत्यादिक व्रतीजे त्यांचें पात्र. उ. पु.

कमनः विग्रहादिसर्वकामुकश. प्र.

कमलः काम्यतेइति कंजलमलतिवाकमलं, इच्छिजेतें जें तें. किंवा जलातें भूषित करितें जें तें. कृ. कमुधा. कांतिअ. २ अलधा. भूषणअ. कमळ. अ. पु. न.

कमला कमलमस्याअस्तीतिकमला, कमल आहे भूषणार्थ हातींजीच्या ती. त. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

कमलोद्भवः कमलादुद्भवोयस्यसः कमलोद्भवः, कमलापासून आहे उत्पत्तिजीती जाची तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

कमलासनः कमलमासनंयस्यसः कमलासनः, कमल आहे आसन जाचें तो. स. ब्रह्मदेव. २ आसनविशेष. अकारां. पु.

कमलोत्तरं कमलादुत्तरंकमलोत्तरं, कमलाहून जें श्रेष्ठ तें. स. कुसुंबा. अका. नपुं.

कमिता विग्रहादिसर्व कामुकशब्दा प्रमाणें. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

कंपः कंपनंकंपः, कांपणें जें तो. कृ. कपिधा. चलनअ. कांपणारा. अ. पु.

कंपनं कंपनशीलंकंपनं, कंपनशील जें तें. कृ. कपिधा. चलनअ. कांपणें. अ. न. २ कांपणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कंप्रं विग्रहादिसर्व कंपनश. प्र.

कंबलः कम्यतेइतिकंबलः, इच्छिजे तो जो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. कांबळें. २ पांघुरण्याचें वस्त्र ३ रास्‍ना गजराज. अ. पु.

कंविः कंवी इत्यादि कंबलशब्दा प्रमाणें. पळी. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

कंबुः काम्यतेइतिकंबुः, इच्छितो जो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. शंख. उ. पु.

न२प्रकोष्ठभूषण, कांकण, पोंची इत्यादि ३ ग्रीवा स्त्र.मान.उ.पु.

कंबुग्रीवा कंबुःशंखइवग्रीवाकंबुग्रीवा, शंखासारखी जी ग्रीवा स्त्र.मान ती. स. तीनरेषाज्या मानेवर आहे त ती मान.आ.स्त्री.

कंम्र: विग्रहादिकामुकश.प्र.

कर: कीर्यतेइतिकरः, देइ जेतोकिंवा प्रसार पावतोजोतो. कृ. कृधा.विक्षेपअ. किरण २ हात ३ राजग्राह्य भाग, दस्त. अ.पु.

करक: करोतीतिकरकः करोतिदोषाभावमितिवा, कठिन किंवा दोषनाशक जो तो. कृ. कृञ्धा.करणअ. कठिनोदक, गार. अ.पु. आ. स्त्री. २ कमंडलु ३ डाळिंबीचें झाड.अ.पु.

करकट: कृणातीतिकरः कटतीति कटः करश्वासौकटश्च करकटः, हिंसक असा जो अंगावरण कर्ता तो. कृ. कटेधा.आवरणादिकअ. कुरली. अ.पु.

करज: करजमिवनखमिवकरजः कंसुखंजलंवारंजयतीतिकरजः नखाप्रमाणें जें तें. किंवा स्वमिश्रणानें उदकातें किंवा सुखाप्रत रंजितस्त्र. सुशोभित करितोजो. कृ.रंजधा. रागअ. वाघनख २ करवंजाचें झाड.अ.पु.

करंजक: करंजयतीतिकरंजः, स एव करंजकः, हस्तातें रंजवितोजो तो. इत्यादिकरंजश.प्र. करवंजाचें झाड.अ.पु.

करट: काकाइतिरटतिकरोतिशकुनमितिवा करटः, काका या प्रकारें करून शब्द करितो अथवा शकुन करणाराजो तो. कृ.डुकृञ्धा.करणअ. काकपक्षि स्त्र. कावळा २ हत्तीचें गंडस्थळ.को. कुसंबा.निंद्यजीवन.अकरावेचें श्राद्ध. वाद्यविशेष.अ.पु.

करटु: केरेटयतीतिकरटुः, सुखाविषयीं शब्दकरितो जो तो. कृ.रटधा. परिभाषणअ. कंकरेटपक्षि. उका.पु.

करणं: क्रियतेअनेनेतिकिरतीतिवाकरणं:, कार्योत्पत्ति करिजेत्से जें अथवा टाकिजेतें जें तें. कृ.करणअ.विक्षेपअ. साधकतम, कार्यसिद्धि सउत्कृष्टहेतु २ शेत ३ शरीर ४ इंद्रिय.अ.न. शूद्रजातीयस्त्री

चेठाचीं वैश्यापासून उत्पन्न जो पुत्र तो. याची वृत्तिलेखनपु.कोक्कारण. व्रत बंध. नर्तनविशेष. कायस्थ वानर. अ.न.

करंड: क्रियतइतिकरंडः. करिजे तो जो तो. कृ.डुकृञ्धा. करणअ. पात्रविशेष. अ.पु.

करतोया करस्यशंकरस्यहस्तस्य तोयंन दस्त्यस्याइतिकरतोया, शंकर हस्त संबंधी आहे उदक जीचे ती. न. नदीविशेष. ही नदी पार्वतीच्या विवाहामध्यें जें कन्यादानोदक हातावर घातलें त्यापासून झाली असें पुराणांत आहे. आ.स्त्री.

करपत्रं करेणपततीतिकरपत्रं, हस्तें करून काष्ठाचेठायीं पडतें जें तें. कृ.पत्लृधा. गतिअ. लांकूड चिरण्याचें एक शस्त्र ज्यास करवत असें ह्मणतात तें. अ.न.

करपाल: करंपालयतीतिकरपालः, हस्तरक्षण करणारा जो तो. कृ.पाधा. रक्षणअ. खड्ग, तरवार. अ.पु.

करपालिका करंपालयतीतिकरपालिका, हस्तरक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. तरवारी सारिखें शस्त्र. खंडा, गुप्ती इत्यादि. आ.स्त्री.

करवाल: करेणवलतेकरवालः, हस्तानें जीवन पावणारा जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. अर्थादिकरपाल शब्दा प्रमाणें.

करवालिका करंवलतेकरवालिका, हस्तानें पीडा करणारी जी ती. कृ. वलधा. संवरणअ. अर्थादिकरपालिका श.प्र.

करभ: किरत्यनेनकरभः, ज्याचा योगानें विक्षेप करितो जो तो. हत्तीचा छावा २ उंटाचा छावा ३ मणकटापासून कनिष्ठिके पर्यंत हाताचा मांसल भाग. अ.पु.

करभूषणं करंभूषयतीति करभूषणं, हस्तातें अलंकृत करणारें जें तें. कृ. भूषधा. अलंकारअ. कांकण. अ.न.

करमर्दक: करःशाखामर्दकोयस्य सकरमर्दकः, कर आहे मर्दक ज्याचा तो. स. करवंदाचें झाड. अ.पु.

करंब: केनजलेनरंबतेइतिकरंबः, जलें करून शब्द करणाराजो

तो· कृ·रबिधा· शब्दअ· दधियुक्त
भ्रष्टयवचूर्ण ह्म· दधिपीठ· अ·पु·

करंभः केनरम्भतेमिश्रीक्रियतेइ
तिकरंभः, जलेंकरून मिश्र करिजे
तो जो तो· कृ·रभधा· रापस्यअ·अ
र्थादिकरंबकशब्दाप्रमाणें·

कररुहः करेरोहतीतिकररुहः, ह
स्ताचेठायीं उत्पन्न होणारा जो तो·
कृ·रुहधा·प्रादुर्भावादिअ· नख·
अकारांत·पुल्लिं·

करवीरः करंवीरयतीतिकरवीरः
हस्तातें वीरकरितोजोतो· कृ·वी
रधा·विक्रांतिअ· कण्हेरीचें झाड·
अकां·पु·

करशाखा करस्यशाखेवशाखा
करशाखा, हस्ताला शाखे सारखी
जीती· स· अंगुली ह्म· बोट· आ·
स्त्रीलिंगी·

करशीकरः करस्यशीकरः कर
शीकरः, करह्म· शुंडादंड तत्सं
बंधीं जो तुषार तो· हत्तीच्यासोंडें
तून निघालेला तुषार· अ·पु·

करहाटः करंहाटयतीतिकरहा
टः हस्तातें देदीप्यमान करितो·
जोतो· कृ· हटधा· दीप्तिअ· कम
लिनीचा कांदा· अ·पु·

करहाटकः करंहाटयतीतिक
रहाटः सएवकरहाटकः, हस्ता
तें दीप्तिमान करितो जो तो· कर
हाट तोच करहाटक· त· गेळ्या
चें झाड· अ·पु·

करालः करेणालातिकरमलतिवा
करालः, करानें ग्रहण करितो किंवा
करातें भूषित करितोजो तो· कृ·ला
धा· आदानअ· २अलधा· भूषणा
दिअ· भयंकर २दंताळ ३उच्च वि·
अ·पु·न·आ· स्त्री· को·सायल्याचें
तेल· अ·पु· काळी बाभुळ· अ·न·

करिणी करोस्त्यस्याः करिणी, शुंडा
आहे जीस ती· त· हत्तीण ई· स्त्री·

करिन् करोस्यास्तीतिकरी, शुंडा
दंड आहे ज्यास तो· त· हत्ती· इ·नू·पु·

करिगर्जितं करीणांगर्जितंकरि
गर्जितं, हस्तीचें जें गर्जन तें· स·
हत्तीचा शब्द· अ·न·

करिपिप्पली करीवद्वृहत्वात्पि
प्पलीकरिपिप्पली, विशालत्वास्तव
करीसारखी जी पिप्पली ती· स·ग
जपिंपळी· ई·स्त्री·

करिशावकः करिणः शावकःक

रिशावकः, हस्तीचा जो छावा तो.
स. हत्तीचा छावा ह्म. बालक. अ.पु

करीरः कृणाति किरति कीर्यतेवा
करिणंइरयतीतिवा करीरः पीडा
करितो विक्षेप करितो अथवा कारि
जेतो किंवा गजाप्रत प्रेरित करितो
जो तो. क. कृधा. हिंसादि अ. २ई
रधा. गति अ. कारदाचें झाड. अ.पु
२ वेळूचा कोंब. अ. न. ३ घट. अ.पु.

करीषः कीर्यतेइतिकरीषः, टांकि
जेतो जो तो. क. कृधा. विक्षेप अ. स्म
कलेलें शेण ह्म. गोंवरी अ. पु. न.

करुणः करुणावान् करुणा अस्य
स्येतिकरुणः, करुणा आहे ज्यास
तो. त. रसांतील एकभेद. अ.पु.

करुणा करुणंकरुणा, कारुण्य
करणें जें तें. क. कृञ्धा. करणअ.
कृपा २ करुणारस. आ. स्त्री.

करेटुः केरेटतीतिकरेटुः, जलाचे
ठायीं शब्द करणारा जो तो. क. रेट्
धा. परिभाषण अ. कंकरेट पक्षि
ह्म. करढोक पक्षि. उ. पु.

करोटिः कंवायुंरोटतीतिकरोटिः,
वायूचा प्रतीघात करणारी जी ती.
क. रुटधा. प्रतीघात अ. मस्तकांती
ल हाड. इ. स्त्री.

कर्कटः कर्कडः कर्कंश्वेतवर्णंट
लतीतिकर्कटःडः, श्वेतवर्णातें
ह्म. शुभ्रवर्ण जो त्यातें धारण क
रितो जो तो. क. टलधा. गतिअ. क
र्कराशि २ कुरलें. अ. पु.

कर्कटकः कृणातीति कर्‌कटती
ति कटः कर्‌चासौ कटश्च कर्कटः
सएव कर्कटकः, हिंसा करणारा
असा जो लपून राहणारा तो कर्क
ट तोच कर्कटक स. कुरलें. अ. पु.

कर्कटी करंकटतीतिकर्कटी, भेद
नकालीं करकर अशा शब्दातें क
रित्ये जी ती. क. कटधा. वर्षावरणा
दिअ. कांकडी. ई. स्त्री.

कर्कंधुः कर्कंधूः कंटकंदधाती
ति कर्कंधुः कर्कंधूः, कंटक समुदा
यातें धारण करित्ये जी ती. क. डुधा
ञ्धा. धारणादिकअ. बोरीचें झा
ड. उ. २ ऊ. स्त्री.

कर्करी कर्कनंकर्कः कर्कंरातीतिक
र्करी, तंडुलादिकांस शुभ्रवर्णातें दे
त्ये जी ती. क. राधा. दानअ. तांदू
ळ धुण्याची रोवळी. ई. स्त्री.

कर्करेटुः कर्केरेटतिकर्करेटुः,

कर्कराशिप्रत सूर्य गेला ह्म॰ उत्ला
ह्मानें भाषण करणारा जो तो॰ कृ॰
रेटृधा॰ परिभाषणअ॰ करढोकप
क्षि॰ उ॰ पु॰

कर्कशः कृणातीतिकर् कशतीति
कशः करश्चासौ कशश्च कर्कशः, हिं
सक असा जो हिंसा करणारा ह्म॰
वारंवार हिंसा करणारा तो॰ स॰ क
ठिण॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰ शुंडारोचनीवनौषधि अ॰ पु॰

कर्कारुः कर्कंशुक्लवर्णंऋच्छतीति
कर्कारुः, शुक्लवर्णातें धारण करि
तो जो तो॰ कृ॰ ऋच्छधा॰ गतिअ॰ कोहा
ळा॰ उ॰ पु॰

कर्चूरः कर्वतीति कर्चूरः, दर्पित
जो तो अथवा दर्पित करितें जें तें
कृ॰ कर्वधा॰ दर्पादिअ॰ आंबेहळद
ह्म॰ कापूरकाचरी॰ अ॰ पु॰ २सोनें॰ पु॰ न

कर्चूरकः कर्जतीतिकर्चूरः कर्चू
रएवकर्चूरकः, पीडा करितो जो तो
कर्चूर तोच कर्चूरक त॰ कचरना
वाची वनौषधि॰ अ॰ पु॰

कर्णः कीर्यते शब्दग्रहणाय क्षिप्य
तेइतिकर्णः, शब्दग्रहणार्थ योजि
जेतो जो तो॰ कृ॰ कॄधा॰ विक्षेपअ॰
कान॰ २सूर्याचा पुत्र॰ अ॰ पु॰

कर्णजलौकाः कर्णजलौकाः
कर्णस्य जलूकेव कर्णजलौकाः, क
र्णाला जी जळू सारखी ती॰ स॰ घो
ण गमवळाजी॰ स॰ पु॰ २आ॰ स्त्री॰

कर्णधारः कर्णमरित्रंधरतीति
कर्णधारः, अरित्र ह्म॰ सुकाणू
जें त्यातें धारण करितो जो तो॰ कृ॰
धृञ्धा॰ धारणअ॰ सुकाणू धरणा
रा नावाडी॰ अ॰ पु॰

कर्णवेष्टनं वेष्टयतेनेनवेष्टनं क
र्णस्यवेष्टनं कर्णवेष्टनं, वेष्टित होतो जे
णें असें कर्णाचें वेष्टन स॰ कर्णभूषण
ह्म॰ कुंडल॰ अ॰ न॰

कर्णिका कर्णस्य अलंकरणं क
र्णिका, कर्णाचें जें भूषण ती॰ स॰
कर्णाचें भूषण॰ ह्म॰ तानवड २ह
तीच्या सोंडेचा अग्रभाग ३कम
लांतील कोश॰ आ॰ स्त्री॰

कर्णिकारः कर्णिकामियर्तिकर्णि
कारः, कर्णिकेप्रत स्वीकार करितो
जो तो॰ कृ॰ ऋधा॰ पांगाऱ्याचा वृक्ष॰
अ॰ पु॰

कर्णीरथः कर्णीचासौरथश्चक
र्णीरथः उक्ष्य गात्य जो रथ तो
स॰ स्त्रियांस बसण्या करितां वस्त्रा

दिकानें आच्छादित केलेला रथ अ. का. पु.

कर्णेजपः कर्णेजपतीतिकर्णेजपः, कर्णाचे ठायीं बोलणारा जो तो कृ. जपधा. व्यक्तवाणीअ. कानांत दुसऱ्याची निंदा करणारा अथवा विसरलेली गोष्ट कानांत स्मरविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्तरी कृंततीतिकर्तरी, छेदन करिते जी ती. कृ. कृतीधा. छेदन अ. कातर. ई. स्त्री.

कर्दमः कर्दयतीतिकर्दमः, कुत्सित शब्दास जो करितो तो कृ. कर्दधा. कुत्सित शब्द अ. चिखल. अ. पु.

कर्पटः कृणातीतिकर् करश्चासो पटश्च कर्पटः, प्रस्वेदादि मार्जन करणारा जो पट तो. स. फडकें २ स्थान. अ. पु.

कर्परः कल्पतेइतिकर्परः, सामर्थ्य करणारा जो तो. कृ. कृपूधा. सामर्थ्य अ. शिरोगत अस्थिखंड, कपाळ. अ. पु.

कर्परी कल्पतेइतिकर्परी, सामर्थ्य-विशिष्ट जी ती. कृ. कृपूधा. सामर्थ्य अ. अपकारशक्ति देणारें असें ओरचूत. ई. स्त्री.

कर्पूरं किरतीतिकर् पूर्यतइति पूरः करश्चासौ पूरश्च कर्पूरः, कर् ह्या धातूच्यानें प्रसार पावणारा असा जो पूर ह्म. घट्ट झालेली किंवा जमलेली वटिका ती. स. कापूर. अ. पु. न.

कर्बरः कर्वतीतिकर्बरः, हिंसा करितो जो तो. कृ. कर्वधा. हिंसादि अ. राक्षस. अ. पु.

कर्बुरः विग्रहादिसर्व कर्बर शब्दाप्रमाणें. राक्षस. अ. पु. २ चित्रवर्ण वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ आंबेहळद. अ. पु. ४ सोनें. अ. न.

कर्बूरं कर्वत्यनेनकर्बूरं, गर्व करितो जेणें करून तें. कृ. कर्वधा. दर्पअ. आंबेहळद. २ सोनें. अ. पु.

कर्बूरकः कर्वत्यनेन कर्बूरः स एव कर्बूरकः, मद युक्त होतो जेणें तो. कर्बूर तोच कर्बूरक. त. ज्यास कचर असें ह्मणतात तो वनस्पतिविशेष. अ. पु.

कर्मकरः कर्मकरोतीतिकर्मकरः, कर्मकार जो तो. कृ. डुकृञ् करणें. वेतनोपजीवी चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मकारः कर्मकरोतीतिकर्म-

कारः, वेतन नघेतां कर्म करितो जो तो. इत्यादि पूर्वींचा शब्दाप्रमाणें. वेतन घेतल्या वांचून चाकरी करणारा. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

कर्मक्षमः कर्मसुक्षमः कर्मक्षमः, कर्म करण्याविषयीं जो क्षम तो. स. काम करण्यास जो समर्थ तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मठः कर्मणिघटतेइतिकर्मठः, कर्माविषयीं व्यापार करितो जो तो. त. कर्मशूर ह्म. आरंभिलेलें काम सिद्धीस नेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मण्यभुक् कर्मण्यंभुंक्ते कर्मणिभुक्, चाकरीचा पैशानें उपजीवन करणारा. कृ. भुजधा. पालनादि अ. न. पु.

कर्मण्या कर्मणासंपद्यते कर्मण्या, क्रियें करून संपादिजेत्ये जी ती. त. चाकरीचा पैसा. आ. स्त्री.

कर्मंदी कर्मंदेन प्रोक्तं भिक्षसूत्रमधीते कर्मंदी, कर्मंद ऋषीनें प्रोक्त भिक्षुसूत्रातें अध्ययन करणारा जो तो. त. सन्याशी. इ. पु.

कर्मशील: विग्रहादिसर्व कार्मशब्दाप्रमाणें.

कर्मशूरः कर्मणिशूरः कर्मशूरः, कर्माविषयीं जो शूर तो. स. अर्थादि सर्व कर्मठ शब्दाप्र.

कर्महृत्तं कर्मणिहृत्तं कर्महृत्तं, कर्माविषयीं जें हृत्त तें. स. अपादान ह्म. कर्मसंबंधीं जें बंधादिकांचें गायन तें. अ. न.

कर्मसचिवः कर्मसुसचिवः कर्मसचिवः, कर्माचेठायीं जो सचिव ह्म. सहाय तो. स. बुद्धिसचिवाहून निराळा कर्मोपयुक्त सचीव जो तो. अ. पु.

कर्मारः कर्मक्रियामृच्छतीति कर्मारः, नानाविध क्रियेप्रत गमन करितो ह्म. तदुपयोगी जो तो. कृ. ऋच्छधा. गमन अ. वेळ. अ. पु.

कर्मीरः किरतीतिकर्मीरः, शोभातिशयाचा प्रक्षेप करितो ह्म. देतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मेंद्रियं कर्मसाधकमिंद्रियं कर्मेंद्रियं, कर्माचें साधक ह्म. संपादक जें इंद्रिय तें. स. हात पाय गुद उपस्थ वाणी ह्या प्रत्येकाचें नाव. अ. न.

कर्षः कर्षतीतिकर्षः, उच्चानोपयोगीं जो तो. कृ. कृषिधा. विलेख

नअ. पांच गुंजाचा एक मासा अशा सोळा माशांचा जो तो यास तोळा असें हि ह्मणतात. अ.पु.न

कर्षकः कर्षतीतिकर्षकः, भूमि विलेखन करणारा जो तो. हृत्या दिपूर्वीचा श. प्र. कृषिकर्म करणारा. अ.पु.

कर्षणिः कर्षतिमनःकर्षणिः, पुरुषाच्यामनाचें कर्षण ह्म. आकर्षण करिते जी ती. कृ. कृषधा. विलेखनअ. व्यभिचारिणी स्त्री. ईका. स्त्री.

कर्षफलं कर्षतीतिकर्षः, कर्षफलंयस्यसः कर्षफलः, कफादिकाचें नाशक आहे फल ज्याचें तें. स. बेहडाचा वृक्ष याच्या फळाचा त्रिफला चूर्णांत उपयोग करितात. अ.पु

कर्षूः कर्षणं कृष्यतेकर्षतिवा कर्षूः कर्षण जें तें किंवा कर्षिजे तें जें अथवा विलेखन करिते जी ती. कृ. कृषधा. विलेखनअ. केल्ले ली लहान नदी २ जीविका. ऊ. स्त्री. शेणीचा विस्तव. ऊ.पु.

कलः कडतिमाद्यत्यनेनेतिकलः मंद युक्त होतो जेणेंकरून तो. कृ. कडधा. मदअ. अस्पष्टाक्षर असा मधुरशब्द. अ.पु.

कलकलः कलतेकलतीतिवा कलः कलादपिकलः कलकलः, शब्द करितो जो तो कल अतिशयें करून जो शब्द तो कलकल. समास द्वित्व. कोलाहल शब्द. अ.पु.

कलंकः कलयतिकलं कलचासा वंकश्चकलंकः, आक्षेपकारी जें लांछन तें. स. चिन्ह २ दोषारोप ३ लोहमल ह्म. कीट अ.पुल्लिं.

कलत्रं गडयतिगड्यतेवा कलत्रं, निबन्द किंवा सिक्त होतें जें तें. कृ. गडिधा. सेचनादिअ. कमर. २ विवाहित स्त्री. अ.न.

कलधौतं कलोमलः धौतोस्यकलधौतं, मल आहे धौत ह्म. धुतलेला ज्याचा तें. स. सोनें. २ रुपें. अ.न.

कलंबः कल्यत्तेइतिकलंबः, शत्रूवर टाकिजेत्तो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. बाण २ देंठ. अ.पु.

कलभः कलतेइतिकलभः, सुशोभित मंद गमन करितो जो तो.

क. कलधा. गतिअ. हत्तीचा छावा अका. पु.

कलंबी केनकेलंबतेइतिकलंबी. वायूनें ध्वंस होणारी जी ती. उदका चेठायीं स्रंसन पावत्ये जी ती. क. लबिधा. अवस्रंसनअ. शाकविशेष जिला कळवी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्रीलिं.

कलरवः कलः रवोयस्यकलरवः, अव्यक्त मधुर आहे शब्द जाचा ती. स. पारवा या नावाचा पक्षि. अ. पु.

कललः कलतेइतिकललः, शुक्र शोणितमिश्रतानें बुडुदाचे पूर्वव र्ति राहतें जें तें. क. कलधा. गत्यादि अ. शुक्र शोणितानें मिश्री भवन. अ. पु. न.

कलविंकः कलंविंदतिकलविंकः अव्यक्त शब्द करितां जो तो. क. विंदिधा. अवयव अ. चिमणी नावाचा पक्षि. अ. पु.

कलशः कलंश्यतीतिकलशः, अव्यक्त जेसें होय तेसें शोषलो जो तो. क. शोधा. तनूकरअ. तांब्या. अ. पु.

कलशिः कलशी कलंश्यतीतिकलशिः, कलस्य. अजीर्ण किंवा शुक्र यालें कृश करित्ये जी ती. किंवा कलं ह्म. अव्यक्तशब्द उदकपूरण समयीं करित्ये जी ती. क. शोधा. तनूकरणअ. डवला पिठवण या नावा ची वनौषधि २ कळशी ह्म. घागर. इ. २ ई. स्त्री.

कलसः कलसी केनजलेनलसतीति कलसः, जलानें शोभतो तो व ती. क. लसधा. संश्लेषादिअ. अर्थादि कलश शब्दाप्रमाणें.

कलहंसः कलोमधुरवाक् हंसः कलहंसः, मधुरवाक् ह्म. सुस्वर अव्यक्त शब्द करणारा जो हंस तो. स. बदक नावाचा हंस पक्षि विशेष. अ. पु.

कलहः कलस्यहननंकलहः, मधुरध्वनीचा जो नाशक तो. क. हनधा. हिंसाअ. भांडण. अ. पु.

कला काष्ठान्कलयतीतिकला, काष्ठांतें कलवकरित्ये जी ती. क. कलधा. संख्यानअ. चंद्र मंडलाचा षोडशांश. २ तीस काष्ठात्मक जो काल ती एक कला ३ गीत वाद्यांतील प्रवीणता ४ अंश ५ वृद्धि. आ. स्त्री. कलतें कलतिवा कला शब्द मुख्य ग्रहण करूयें तिला हि कला हें नाम.

कलाद: कलामादत्तेइतिकलादः, सुवर्णादिकांपासून अंशग्रहण करितो जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. सोनार. अ. पु.

कलानिधि: कलानिधीयंतेअत्रे तिकलानिधिः, कला ह्म. षोडशकलाजात्या राहाताहेत ज्याचेठायीं तो. कृ. धाञ्धा. धारणपोषणअ. चंद्र. इ. पु.

कलाप: कलामाप्नोतिआप्यतेनेन वाकलापः, कला ह्म. शोभादिप्रवीणता जी तीतें पावतो किंवा ती प्राप्त होइजेतो जेणें तो. कृ. आप्धा. व्याप्तिअ. भूषण २ मयूरपिच्छ ३ बाणाचा भाता ४ समुदाय ५ मेखला. अ. पु.

कलाय: कंवायुंलातीतिकलायः, वायूग्रहण ह्म. वायूनें उत्पादनकरणारा जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. वाटाणा. अ. पु.

कलि: कलनंकलयतिवाकलिः क्षेपणअथवा संख्यानजें ती. किंवा दुःखानें घालविजेतो जो तो. कलयतिकल्यतेवाकलिः, दुःखानें पराहत्तजोतो. कृ. कलधा. क्षपणअ. संख्यानवगतिअ. कलह २ कलियुग ३ युद्ध ४ शूर. अ. पु. ५ कलिका. इ. स्त्री.

कलिका: कलयतीतिकलिका, मनाचें आकलनकरित्ये जी ती. कृ. कलधा. संख्यानअ. फुलांची कळी. आ. स्त्री.

कलिकारक: कलिंकरोतीतिकलिकारः सएवकलिकारकः, कलीतें ह्म. दुःखातें करितो जो तो कलिकार तोच कलिकारक. तकाटेकरंजाचें झाड. अ. पु.

कलिंग: केमूर्ध्निलिंगंचूडायस्य स कलिंगः कच्छतीतिवा कलिंगः मस्तकीं आहे चूडारूप चिन्ह ज्याचा तो अथवा रोग नाशाप्रत जातो ह्म. तन्निवारकजो तो. स. कृ. गम्लृधा. गतिअ. कुड्याची शेंग. २ मस्तकचूड ज्याला त्याचा पक्षि. अ. पु.

कलिद्रुम: कलेर्द्रुमः कलिद्रुमः कलिसंबंधी जो द्रुम ह्म. कलियुगींहि स्वकार्य संपादनींजोउत्तमवृक्ष तो. स. धाटिंगीचें झाड. २ बेहड्याचें झाड. अ. पु.

कलिमारक: कलिंमारयतीतिकलिमारः सएवकलिमारकः,

कलीतें ह्म. दुःखानें पुष्ट करितो जो तो. अर्थादि कलिकावरुण ब्दाप्रमाणें.

कलिलं कल्यतेइतिकलिलं, दुःखानें गणिजेतें ह्म. कष्टानें परिहृत करिजेतें जें तें. क्रू. कलधा. शब्दसंख्यानअ. दुरधिगम ह्म. दुःप्रवेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कलुषं कल्यतेचित्रगुप्तेनगण्यते इतिकलुषं, लुषतीतिलुषं कस्यजलस्यलुषं कलुषंवा, चित्रगुप्तानें गणिजेतें जें तें. किंवा जलनाशक जें तें. क्रू. कलधा. संख्यानअ. २ सपाप. अ. न. २ गढुळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कलेवरं कलेअव्यक्तध्वनौवरंकलेवरं, अव्यक्तध्वनीविषयीं ह्म. तो करण्याविषयीं जें श्रेष्ठ तें. स. शरीर. अ. न.

कल्क: कल्यतेइतिकल्कः, नीचत्वें करून बोलिजेतोजो तो. क्रू. कलधा. शब्दसंख्यानअ. पुरीष. २ पाप. को. तेल.तूप. कानातील मल. पापाशय. अ. पु.

कल्प: कल्यंतेविरुद्धलक्षणयाह्मी यंतेअत्रेतिकल्पः, कलासुसाधुः कल्पोवा, विरुद्धलक्षणानें नाश पावतात जाचेठायीं तो. अथवा कलांविषयीं जो निपुण तो. क्रू. कलधा. क्षेपअ. ब्रह्मदेवाचा एक दिवस. २ विधि. ३ नीति ४ प्रलय. ५ रोगरहित. अ. पु. ६ सदृश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्पना कल्पनंकल्पना, पल्याणाधारोपणें करून हत्ती तयार करणें किंवा वितर्क करणें जें तें. क्रू. क्रूपूधा. सामर्थ्यअ. हत्तीवर बसण्या करितां हत्ती सज्ज करणें. २ तर्क. आ. स्त्री.

कल्पवृक्ष: कल्पस्यवृक्षः कल्पवृक्षः, इच्छित पदार्थांचा देणारा जो वृक्ष तो. स. कल्पतरु. अ. पु.

कल्पांत: कल्पस्यअंतः कल्पांतः, कल्पाचा जो अंत तो. स. प्रलयकाल. अ. पु.

कल्मषं शुभंकर्मस्यतिसमाप्तं करोतीतिकल्मषं, शुभ कर्म नष्ट करितें जें तें. क्रू. षोधा. अंतकर्मअ. पाप. अ. न.

कल्माष: कलज्ञासोमाषश्चक

ल्माषः, सुंदर असा जो माषव र्ण तो. स. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न आ. स्त्री.

कल्यं कलयतिमंगलमितिकल्यं, मंगल देतो जो तो. कृ. कलधा. संख्यानअ. प्रातःकाल. अ. न. २ द क्ष ख. कुशल. ३ सिद्ध ४ निरो गी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्या कलासुसाधुः कल्या, क लेचाठायीं जी साधु ती. त. शुभ वाणी. आ. स्त्री.

कल्याणं कल्यंनीरुजत्वंअणती तिकल्याणं, नीरुजत्वातें करितें जें तें. कृ. अणधा. प्राणनअ. सु खरूपता. अ. न.

कल्लोलः कल्लंतेनद्यःअनेनेति कल्लोलः, अव्यक्त शब्द करिता हे त नदी जेणेंकरून तो. कृ. कल्ल धा. अव्यक्तशब्दअ. मोठीलाट. अ. पु.

कल्हारं कस्यजलस्यहारइवक ल्हारं जलास जें हाराप्रमाणें शो भा देणारें तें. स. कमलविशेष. अ. न.

कवचः कंवातंवंचयतीतिकव चः, वायु निवारण करणारा जो तो. कृ. वंचुधा. प्रलंभनअ. चिल खत. अ. पु. न.

कवरी वृणोतीतिवरी, कस्यसु खस्यवरी, आच्छादन करिते जी ती वरी सुखाची जी नाश कर्त्री ती स. कानफोडी या नावाची भाजी. ई. स्त्रीलिं.

कवलः केनवलतेइतिकवलः, सुखानें ग्रहण केला जातो जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. ग्रास. अ. पु.

कवाटं कंवटतीतिकवाटं, वायू प्रत स्तब्ध अथवा मस्तकातें वेष्टि त ख. स्वलित करितें जें तें. कृ. व टधा. वेष्टनअ. कपाट ख. दार. अ. न. ई. स्त्री.

कविः कवतेइतिकविः, पारिप त्य करितो जो तो. कृ. कुङ्धा. श ब्दअ. पंडित. २ शुक्राचार्य. इ. पु.

कविका कवतेइतिकविका, कट् कट् शब्द करणारी जी ती. कृ. कु ङ्धा. शब्दअ. काडयाळी ख. ल गाम. आ. स्त्री.

कवियं कवतेइतिकवियं, शब्द करितें जें तें. कृ. कुङ्धा. शब्दअ.

घोड्याच्या मुखास बांधण्याचें सा धनजास सरोसर असें ह्मणता तें. अ. न.

कवोष्णं ईषदुष्णं कवोष्णं, किंचि त् उष्णा जें तें. स. यत्किंचित् ऊन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कव्यं कूयते पितृभ्य इति कव्यं, पि तरां कारणें देइजे तें जें तें. कृ. कु धा. शब्द अ. पितरांच्या तृप्त्यर्थ दिलेलें अन्नादिक. अ. न.

कशा कशतीति कशा, हिंसन क रिस्ये जी ती. कृ. कशधा. हिंसा अ. घोडे वगैरे जनावरास मारण्या ची रज्जु जिला चाबूक असें ह्म णतात ती. आ. स्त्री.

कशार्हः कशामर्हतीति कशार्हः, कशाघातास त योग्य होतो जो तो. कृ. अर्हधा. पूजा अ. चाबूक मा रण्यास जो योग्य तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कशिपुः कशतीति कशिपुः, पोष ण व शीतादि निवारण करितो जो तो. कृ. कशधा. हिंसा अ. अन्न. २ वस्त्र. उ. पु. न.

कशेरुका कं वायुं शृणातीति कशे रुः, कशेरुर्वा सैव कशेरुका, वायू चा नाश करणारी जी ती कशेरु ती च कशेरुका. त. पाठीचा कणा. आ. स्त्रीलिं.

कश्मलं कशानं कश्मलं, मूर्छन जें तें. कृ. कशधा. हिंसा अ. मूर्छा. अ. न.

कश्यं कशामर्हति कश्यते नेन वा कश्यं, चाबुकास जें योग्य अथ वा ताडन करिजे तें जेणें तें. त. २ कृ. कशधा. हिंसा अ. अश्वाचा मध्य. २ मद्य. अ. न. ३ काठीनें मारण्या स योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कषः कषतीति कषः, स्त्रवर्णादिकांची परीक्षा करितो जो तो. कृ. कषधा. हिंसा अ. कसोटीचा दगड. अ. पु.

कषायः कषति कंठं कषायः, कंठविकार नाश करितो जो तो. ए. पू. श. प्र. तु रटरस. अ. पु. २ सुगंधि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ बुका वगैरे अंगरा ग. ४ उटणें. अ. पु. न.

कष्टं कष्यते स्म कष्टं, पीडा करिजे ली जी ती. कृ. कषधा. हिंसा अ. शा रीरपीडा. २ दुःख. अ. न. ३ दुर्गम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कस्तूरी कसति गंधो स्याः कस्तू

री, उत्तम गंध उत्पन्न होतो जीपासून ती. कृ. कसधा. गत्यादि अ. मृगमद. ई. स्त्री.

कंसः कम्यतइतिकंसः, इच्छिजेतो जो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. दुग्धादिप्राशन करण्याचें पात्र. अ. पु. न. २ दैत्य. अ. पु.

कंसारातिः कंसस्य अरातिः कंसारातिः, कंसाचा जो अराति ह्म. शत्रु तो. स. विष्णु. इ. पु.

कह्वः कइतिशब्दं केजलेवाह्वयतीतिकह्वः, कयाप्रकारें करून अथवा जलाचेठायीं शब्द करितो जो तो. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दादि अ. पक्षिविशेष. अ. पु.

काकः कायतीतिकाकः, काका याप्रकारें कठोर शब्द करणारा जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. कावळा. अ. पु.

काकचिंचा. काचचिंचिः काकचिंची काकवर्णाचिंचाकाकचिंचा, कृष्णवर्ण अशीजी चिंच ती. स. गुंजा. आ. २ इ. ३ ई. स्त्री.

काकतिंदुकः काकानांतिंदुकइवकाकतिंदुकः, काकांला जो तिंदुकवृक्षासारखा प्रिय तो. स. काजराजास कुचला ह्मणतात तो. अ. पु.

काकनासिका काकस्येवनासिका यस्याःसा काकनासिका, काकासारिखीआहे नासिका जीची ती. स. काकजंघायानांवाची औषधि. जिला कावळी ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

काकपक्षः काकस्यपक्षइवकाकपक्षः, कावळ्याचा पक्षासारिखा जो तो. स. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

काकपीलुकः काकानांपीलुरिवकाकपीलुकः, काकैःपील्यतेवा, काकांला जो पीलुफलासारखा ह्म. अक्रोडतुल्य अथवा काकांनीं जो प्रतिष्टंभित ह्म. वेष्टित तो. स. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभअ. काजरा. अ. पु.

काकमाची काकान्मंचतइतिकाकमाची, काकांतें धारण करित्येजी ती. कृ. मचिधा. धारणादिअ. अर्थ काकनासिकाश. प्र. ई. स्त्री.

काकमुद्गा काकेनेषज्जलेनमुदंगच्छतीतिकाकमुद्गा, यत्किंचिज्जलानें हर्ष पावत्येजी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. रानमूग. आ. स्त्री.

काकली ईषत्कालःकाकली, यत्किंचित् जो अव्यक्तध्वनि तो. अव्यक्त आणिमधुर असा शब्द. ई. स्त्री.

काकांगी काकस्येवांगंयस्याःसाकाकांगी, काकासारखीं आहेत अंगें जीचीं ती. स. अर्थ काकनासिका शा. प्र. ई. स्त्री.

काकिणी ककनंकक काकमपातीतिकाकिणी, चांचल्याप्रत स्वीकृत करित्ये जी ती. कृ. अणधा. शब्दअ. तागडीचा दांडा. २ पैशाचा चतुर्थांश. ३ गुंजा. ४ कवडी. ५ तुलामानाचा चतुर्थांश. ई. स्त्री.

काकुः कस्यतइतिकाकुः, मनुष्यास चंचल करिजेत्से जी ती. कृ. ककधा. लौल्यअ. शोकभयादिकें करूनविरुद्धार्थक जो उच्चार ती. हा स्वरविशेष आहे. उ. स्त्री.

काकुदं ककुदिश्रेष्ठेशिरसिभवंकाकुदं, मस्तकाचेठायीं झालें जें तें. त. तालु. अ. न.

काकेंदुः काकानांकाकवर्णानांइंदुःकाकेंदुः, कावळ्याचें किंवा कृष्णवर्णा वृक्षाचें जें परमैश्वर्य तो. स. कुचल्याचा वृक्ष. उ. पु.

काकोदुंबरिका काकप्रियाउदुंबरिकाकाकोदुंबरिका, काकांला इष्टजी उदुंबरिका ती. स. बोरखाडा किंवा खरवत याना वाचा वृक्ष. आ. स्त्री.

काकोदरः काकस्येवउदरमस्यकाकोदरः, कावळ्या सारखें आहे पोट ज्याचें तो. स. सर्प. अ. पु.

काकोलः ईषत्कोलतीतिकाकतेइतिवाकाकोलः, यत्किंचित् संश्लिष्टता करितो किंवा चंचल होणाराजो तो. कृ. कुलधा. संस्थानादिकअ. २ ककधा. लौल्यअ. काकमेचकनावाचें विष. अ. पु. न. २ डोमकावळा. अ. पु.

कांक्षा कांक्षणंकांक्षा, इच्छाजी ती. कृ. कांक्षिधा. कांक्षाअ. वांछा. आ. स्त्री.

काक्षी कक्षेभवाकाक्षी, कक्षाचेठायीं झा. कक्षोत्पन्न भ्रूमध्यप्रदेशीं जीउत्पन्नती. त. तूर. ई. स्त्री.

काचः कांचते कच्यतेत्रवाकाचः, प्रकाशमान अथवा बंधन करिजेतो जो तो. कृ. काचिधा. दीप्त्यादिअ. बांगडखार. २ शिकें. ३ काचबिंदु नावाचा नेत्ररोग. अ. पु.

काचस्थाली काचस्यकार्ष्ण्यस्यस्थालीकाचस्थाली, कृष्णवर्णाची

पात्र भूत जी ती. स. पाडली नावा ची वनस्पति. ई. स्त्री.

काचितं काचेधृतंकाचितं, शिक्या चे दोरी जें धृत ह्म. स्थापित तें. शिक्यावर ठेवलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांचनं कांचतेइतिकांचनं, शोभतें जें तें. कृ. कांचिधा. दीप्त्यादिअ. सुवर्ण. अ. न.

कांचनाव्हय: कांचनस्यआव्हयोयस्यकांचनाव्हय:, सोन्याचें आहे नाम जास तो. स. नागचांफा. अ. पु.

कांचनी कांच्यतेनयाकांचनी, दीप्ति करिजेत्ये जीणें ती. कृ. कांचिधा. दीप्तिअ. हळद. ई. स्त्री.

कांचि: कांची कांचतइतिकांचि:, दीप्तिमती अथवा बंद करिजेत्ये जी ती. कृ. कांचिधा. दीप्तिबंधन अ. कमरपट्टा या नावांचें स्त्रियांचें भूषण. इ. स्त्री.

कांचिकं कांचयतीतिकांचिकं, पीडा करणारें जें तें. इत्यादिपूर्वींच्या शब्दाप्र. कांजिक. अ. न.

कांजिकं अंजनमांजिकाकेअंजिकास्य कांजिकं, उदकाचेगर्याचें आहे व्याप्ति जाची तें. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. कांजी. अ. न.

कांड: कणतीतिकनतीतिवाकांड:, शब्द करितो अथवा दीप्तिमान किंवा गमन करितो जो तो. कृ. कणधा. शब्दअ. २ कनीधा. दीप्त्यादिअ. दांडा. १ बाण. ३ निकृष्ट. ४ गर्व. ५ प्रसंग. ६ उदक. अ. पु. न.

कांडपृष्ठ: कांडानिपृष्ठेयस्यकांडपृष्ठ:, शस्त्रें आहेत पृष्ठभागीं जाचा तो. स. शस्त्रानें लढाई करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडपृष्ट: पृष्टंकांडंयेनकांडपृष्ट:, स्पर्शित ह्म. गृहीत आहे पृष्ट ह्म. शस्त्र जाणें तो. स. इत्यादिसर्वपू. श. प्र.

कांडवान् कांडोस्यास्तीतिकांडवान्, बाण आहे जास तो. त. बाणानें लढणारा. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

कांडीर: विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याशप्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडेक्षु: कांडेनेक्षुरिवकांडेक्षु:, कांड ह्म. पर्व तेणेंकरून जो उसासारखा तो. स. कोळसंदा कोंलिस्ता या नावाची वनोषधि. उ. स्त्री.

कातरः ईषत्तरतीतिकातरः, भयादिकानें चकित होतो जो तो. रू. तृधा. प्लवनादिअ. क्षुधा तृषा अथवा भय इत्यादिकानें व्याकुल झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कात्यायनी कतस्यापत्यं कात्यायनी, कतऋषीची जी कन्या ती. त. पार्वती. २ अर्धवृद्धाव विधवा असून तांमडें वस्त्र नेसणारी स्त्री. ईकारांत. स्त्री.

कादंबः कदंबेसमूहेभवः कादंबः, समूहाचेठायीं उत्पन्न जो तो. त. हंसविशेष. जास बदक असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कादंबरी कदंबेजातोरसकादंबस्तंरातीति कादंबरी, कादंबरसातदत्से जी ती. रू. राधा. दानअ. मद्य. २ ग्रंथविशेष. ई. स्त्री.

कादंबिनी कादंबाःकलहंसाः संत्यस्याइति कादंबिनी, अनुगमन करणारे आहेत कलहंस जीस ती. त. मेघपंक्ति. ई. स्त्री.

काननं कंजलं अननंजीवनंयस्य तत्काननं, जल आहे जीवन ज्याचें तें. स. अरण्य. अ. न.

कानीनः कन्यायाअपत्यंपुमान् कानीनः, कन्येचा जो पुत्र तो. त. अविवाहित कन्येचेठायीं झालेला पुत्र. कर्णादिक. अ. पु.

कांतं कम्यतेस्मकांतं, इच्छिलें जें तें. रू. कमुधा. कांतिअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पति. अ. पु.

कांतलकः कम्यतेइतिकांतः लकतीतिलकः कांतश्चासौलकश्चकांतलकः, दीप्तिमान असा जो नंदनीय तो. स. नंदीनामक वृक्ष. जास नांदरूख असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कांता कम्यतेस्मइतिकांता, इच्छिजेत्से जी ती. रू. कमुधा. कांतिअ. मनोहरण करणारी बायको. आ. स्त्री.

कांतारः कांतंमनोज्ञंऋच्छतीति कांतारः, मूढाज्ञेप्रत जो प्राप्त ह्म. गमनयोग्य तो. रू. ऋधा. गतिअ. चीर व कंटक इत्यादिकानी दुर्गम जो मार्ग तो. २ छिद्र. ३ उसाचा एकभेद. अ. पु. न. को. मोठें अरण्य.

कांतारकः कांतंरसमृच्छतीति कांतारः कांतारएव कांतारकः, उत्कृष्ट रसातें देतो जो तो कांतार नांव

कांतारक. उसांतील एकभेद. अ.पु.

कांतिः कमनंकांतिः, इच्छा अथवा शोभा जी ती. क. कमुधा. कांति अ. स्पृहा. २ कांति. इ. स्त्री.

कांदविकः कंदौसंस्कृतंकांदवं, तत्पण्यमस्य कांदविकः, पात्रविशेषानेंगायीं संस्कृत जें अन्न तें आहे पण्य ज्याचें तो. त. तैलघृतादिपक्क पदार्थ करून विकणारा. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

कांदिशीकः कांदिशंयामीत्याह कांदिशीकः, कोणत्या दिशेप्रत गमन करूं या प्रकारें करून विचार करितो जो तो. त. भीतीनें पळणारा. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

काद्रवेयः कद्र्वा अपत्यंकाद्रवेयः, कद्रूचें जें अपत्य ह्म. बालक तें. त. सर्पविशेष. अ.पु.

कापथः कुत्सितः पंथाः कापथः, कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुमार्ग ह्म. वाईट रस्ता. अ.पु.

कापोतः कपोतानांसमूहः कापोतः कपोतांचा जो समूह तो. त. कपोत पक्ष्यांचा समुदाय. २ सजीरखार. अ.पु.

कापोतांजनं कपोतस्येदंतद्वर्णत्वात्कापोतं कापोतंचतदंजनंच कापोतांजनं, कपोत वर्ण सदृश जें अंजन तें. स. कपोत वर्णासारखें अंजन ह्म. औषध. अ.न.

कामः काम्यतेनेनेतिकामनंवाकामः, स्त्री आदिविषय इच्छिता है त ज्याचा योगानें अथवा इच्छा जी तो. क. कमुधा. कांति अ. मदन. २ स्पृहा. अ.पु.

कामं कामनंकाम्यत इतिवाकामं, ईहन किंवा इच्छिजेतें जें तें. क. कमुधा. कांति अ. अनिच्छेनें अनुमती तो. २ असूयापूर्वक स्वीकार. यथेच्छ. अव्य.

कामगामी. कामंगामी कामंयथेष्टंगमनशीलः कामगामी, यथेष्टगमन आहे स्वभाव ज्याचा तो. क. गम्लृधा. गति अ. स्वेच्छाचारी ह्म. यथेच्छ गमन करणारा. वि. इन्. पु.न. ई. स्त्री.

कामनः विग्रहादि सर्व कामुक शब्दाप्रमाणें.

कामपालः कामंपालयतीति का-

मपालः, कामातें पालन करितो जो तो. रू. पालधा. रक्षणअ. ब लराम. अ. पु.

कामथिता विग्रहादिकामुकशब्द समापों. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

कामिनी भूयान्कामोऽस्यस्याः कामिनी, मोठा आहे काम जीस ती. त. कामातुर झालेली स्त्री. २ वृक्षाचा विजातीय अंकुर. ई. स्त्री. को. सामान्यविलासिनी स्त्री.

कामुकः कामयतेसौकामुकः, विषयाची इच्छा करितो जो तो. रू. कमुधा. कांतिअ. कामातुर झालेला पुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कामुका कामयतेइतिकामुका, इच्छा करित्ये जी ती. रू. कमुधा. कांतिअ. धनादिकाची इच्छा करणारी स्त्री. आ. स्त्री.

कामुकी कामयतेइतिकामुकी, मैथुनाची इच्छा करित्ये जी ती. इत्यादि पूर्वींच्या शब्दाप्र. जिला फार मैथुनाची इच्छा आहे अशी स्त्री. ई. स्त्री.

काम्यदानं काम्यस्यदानंकाम्यदानं, काम्य तुलादिकांचें जें दान तें. स. जापासून कांहीं एक मिळावें अशा बुद्धीनें केलेलें दान. अ. न.

कांपिल्यः कंपिलायाअदूरेभवः कांपिल्यः, कंपिलेच्याजवळ जो उत्पन्न तो. त. शुंडारोचनी नामक वनौषधि. अ. पु.

कांपिल्लः कंपतइतिकंपिल्लः सएवकांपिल्लः, कंपायमान होतो तो. कंपिल्ल तोच कांपिल्ल. त. शुंडारोचनी नामाची वनौषधि. अ. पु.

कांबलः कंबलेनपरिवृतोरथः कांबलः, कंबलानें वेष्टित जो रथ तो. त. कांबळ्यानें पांघुरलेला रथ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांबोजः कंबोजेषुभवः कांबोजः, कंबोज देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. कंबोज देशांतला घोडा. अ. पु.

कांबोजी कंबोजदेशेभवाकांबोजी, पूर्वी कंबोज देशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. रानउडीद. ई. स्त्री.

कांबविकः कंबुशिल्पमस्यकांबविकः, कंबु म्ह. वलयादि आहे शिल्प ज्याचें तो. त. कासार. अ. पु.

कायं कः प्रजापतिर्देवतास्यकायं, प्रजापति आहे देवता ज्याची तें.

त. अनामिका आणि कनिष्ठिका ह्या अंगुलीचें मूळ. अ. न.

कायः चीयते अन्नादिभिरितिकायः, अन्नादिकानें पुष्ट होतो जो तो. कृ. चिञ्‌धा. चयनअ. देह. अ. पु. न.

कायस्था कायस्तिष्ठत्यनयाकायस्था, देह राहतो जिच्या योगानें ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

कारणं कार्यतेऽनेनेतिकारणं, कृति करिजेत्ये जेणेंकरून तें. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. कार्याचें साधन. अ. न.

कारणा कारयतिदुःखमितिकारणा, दुःखातें करित्ये ह्म. देत्येजी ती. कृ. डुकृञ्‌धा. करणअ. नरकपीडा. आ. स्त्री.

कारणिकः कारणेश्वरतीतिकारणिकः, प्रमाणानें अर्थ निश्चय करितो जो तो. त. परीक्षा करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कारंडवः रमणंरंडः ईषत्‌रंडः कारंडः, कारंडंवातीतिकारंडवः, ईषत्‌ रमणयुक्त गमन करणारा जो तो. कृ. वाधा. गत्यादिअ. पक्षिविशेष जास करडुवा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कारवी करवस्यमयूरस्येयंकारवी, कारणंकाः कारभवतीतिवाकारवी, मयूर संबंधीं ह्म. तच्छिख सदृश जी ती. अथवा रोग नाशपूर्वक शरीररक्षण करित्ये जी ती. कृ. अवधा. गत्यादिकअ. मोरशेंडा ह्म. अजमोदा. २ शोपेची भाजी. ३ हिंगुवृक्षाची पत्री. ४ काळें जिरें. ई. स्त्री.

कारवेल्लः कारंवेल्लतीतिकारवेल्लः, कार ह्म. रोग जो त्यातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. वेल्लधा. गतिअ. कारली. अ. पु.

कारंभा ईषत्‌रंभाकारंभा, यत्‌ किंचित्‌ जी रंभा ह्म. कदलीसदृश ती. स. प्रियंगुनामक वृक्ष. जास वायांटी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

कारा कीर्यतेऽत्रकारा, पुरुषादिक टाकिताहेत जीचे ठायीं ती. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. बंधनागार ह्म. बंदिखाना. आ. स्त्री.

कारिका करणंकारिका, विवर

णअंयथवा तें कर्णे किंवा कौशल्य जें ती. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. नरकपीडा. २ वृत्ति. ३ उदीण. ४ शिल्प. ५ कृति. आ. स्त्री.

कारीषं करीषाणांशुष्कगोमयानां समूहः कारीषं, शुष्क गोमयांचा जो समूह तें. त. गवऱ्यांचा समुदाय ह्म. ढीग. अ. न.

कारुः करोतीतिकारुः, शिल्पादि करतो जो तो. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. रंगारी, चितारी इत्यादिक. उ. पु.

कारुणिकः करुणाशीलमस्य कारुणिकः, करुणा आहे शील ह्म. स्वभाव ज्याचा तो. त. दयालु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कारुण्यं करुणः करुणावान् तस्यभावः कारुण्यं, करुणावान् जो त्याचा जो भाव तें कारुण्य. त. दया. अ. न.

कारोत्तरः कारोत्तमः कारेणक्रियया उत्तरः कारोत्तरः, स्वक्रियेंकरून जो उत्तर ह्म. श्रेष्ठ तो. मद्यावरची निवळी. अ. पु.

कार्तांतिकः कृतांतंवक्तिकार्तांतिकः, सिद्धांत सांगतो जो तो. त. जोशी. अ. पु.

कार्तिकिकः कार्तिकी अमावास्यास्तीति कार्तिकिकः, कार्तिकी अमावास्या आहे ज्यास तो. त. कार्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकः कृत्तिकायुक्तापौर्णमासीयत्रास्तिसकार्तिकः, कृत्तिका नक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचे ठायीं तो. त. कार्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकेयः कृत्तिकानामपत्यं कार्तिकेयः, कृत्तिकांचें जें अपत्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

कार्पासं कर्पस्यविकारः कार्पासं, कर्प ह्म. कापूस त्याचा जो विकार तें. त. कापसापासून उत्पन्न झालेलें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कार्पासी करोतिक्रियतेवाकार्पासी, अवश्य उत्पन्न करिजे त्ये जी ती. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. कापशीण. ई. स्त्री.

कार्मः कर्मशीलमस्यकार्मः, कर्म करणे आहे स्वभाव ज्याचा तो. सदा सर्वकाळ कार्यी

विषयीं जो प्रवृत्त तो. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

कार्मणं कर्मैवकार्मणं, औषध्या दिकाचें मूलकर्म ह्म. आद्य कर्म करण. त. मूलभूत जें कर्म तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कार्मुकं कर्मणेप्रभवतिकार्मुकं, युद्ध कर्मा कारणें समर्थ होतें जें तें. त. धनुष्य. अ. न.

कार्श्यः कार्ष्यः कृशातिकृषतीतिवाकार्श्यः कार्ष्योवा, कृश करितो अथवा आकर्षण अथवा विलेखन करितो जो तो. कृ. कृशधा. तनूकरणअ. २ कृषधा. आकर्षणादिअ. साघल्याचें झाड. अ. पु. २ कृशत्व. अ. न.

कार्षकः विग्रहादिसर्वकर्षकशब्दाप्रमाणें.

कार्षापणः कर्षस्यायंकार्षः कार्षस्यापणः कार्षापणः, कर्ष ह्म. पंचगुंजात्मक वजनाचें नाणें तत्संबंधी जो तो कार्ष कार्षाचा जो. व्यवहारोपयुक्त रुप्याचा भाग तो. स. रुपया. को. सोळा पैशांस - कार्षापण ह्मणतात. अ. पु.

कार्षिकः कर्षस्यायंकार्षिकः, कर्ष ह्म. शास्त्रीयमानाचा जो माष तत्संबंधीं जो तो. त. एकरुपया. अ. पु.

कालः कल्यतेसंख्यायतइतिकालः, गणिजेला जातो जो तो. कृ. कलधा. संख्यानअ. सर्व व्यवहारास प्रसिद्ध जो काल तो. २ यम. अ. पु. ३ नीलवर्ण, निळा. वि. अ. पु. न. - आबं. स्त्री.

कालकः कलयतीति ---- कालकः, चिन्हित करितो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. शरीरावरचें ळासें. अ. पु.

कालकंठकः कालेवर्षाकालेकंठो ध्वनिर्यस्य कालकंठकः, वर्षाकाळाचे ठायीं आहे स्वस्वर शब्द ज्याचा तो. स. पक्षिविशेष. जास जलकाक असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कालकूटं कालमपिकूटयतीति कालकूटं, कालातें ही दग्ध करितें जें तें. कृ. कूटधा. दाहअ. विषविशेष. अ. पु. न.

कालखंडं कालंचतत्खंडंचकालखंडं, काल ह्म. कृष्णवर्ण असें जें दक्षिण भागींचें मांसखंड तें.

स. उजव्या कुशींतील मांसपिंडविशेष. अ. न.

कालधर्मः कालस्यधर्मः कालधर्मः, कालाचा जो धर्म तो. स. मरण. अ. पु.

कालपृष्ठं कालोयमइवपृष्ठमस्य कालपृष्ठं, यमासारखा भयंकर आहे पृष्ठभाग ज्याचा तें. स. कर्णाचें धनुष्य. अ. न.

कालमेशिका कालंमिश्यतेकालमेशः सएवकालमेशिका, काळाप्रत स्पर्धा करिजेतो जो तो कालमेश तीच कालमेशिका. त. मंजिष्ठा नावाची औषधि. आ. स्त्री. ह्र. का.

कालमेशी. कालमेषी कालंकृष्णवर्णंमेशतीति कालमेशी, कृष्णवर्णाप्रत तुच्छ करित्ये जी ती. कृ. मिशधा. शब्द अ. बावचीनेंझाड. ई. स्त्री.

कालमेषिका कालंवर्णंमेषतीति कालमेषिका, कृष्णवर्णातें स्पर्धा करित्ये जी ती. कृ. मिषधा. स्पर्धा अ. मंजिष्ठा नावाची औषधि. २ निगडी ह्र. तिधारे. काळें तेंडू असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

कालशेयं कलश्यांभवंकालशेयं, घटाचे ठायीं उत्पन्न जें तें. न. घुसळलेलें दहीं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कालसूत्रं कालान्ययोमयानिसूत्राणियस्मिन् तत् कालसूत्रं, लोखंडाचीं आहेत सूत्रें ज्याचे ठायीं तो. स. नरकविशेष. अ. न.

कालस्कंधः कालःस्कंधोयस्यसः कालस्कंधः, कृष्णवर्ण आहे स्कंध ज्याचा तो. स. टेंभुरणीचा वृक्ष. २ तमालवृक्ष. अ. पु.

काला कालोवर्णोस्यास्तीतिकल्यतइतिकालयतीतिवा काला, कृष्णवर्ण आहे जीचा किंवा छेदिजेत्ये जी ती अथवा संहार कालीं काळासारखी जी ती. त. २ कृ. कलधा. क्षेपअ. पाडळीचीवेल. २ नीळी ३ तिधारें ४ काळें जिरें. ५ पार्वती. आ. स्त्री.

कालागुरु कालंचतदगुरुच कालागुरु, कृष्णवर्ण जो अगरु तो. स. कृष्णागुरुचंदनाचा वृक्ष. उ. न.

कालानुसार्यं अनुसार्यतेअनुसार्यं कालेन वस्तुना अनुसार्यं कालानुसार्यं, अनुसरण्यास

जें योग्य कालवस्तु तें अनुसार्य काळवस्तूशीं अनुसरण्यालाजें योग्य तें. क्रू. सुधा. गतिअ. दगडफूल. २शिलाजित. ३कृवासिकद्रव्यविशेष. अ. न.

कालायसं कालंचतदयश्चकालायसं, कृष्णवर्णजें लोह तें. स. लोखंड. अ. न.

कालिकः कालेनयौवनादिनानिवृत्तः कालिकः, यौवनादिकानेंपरावृत्तझालाजो तो. त. कालनिवृत्त. अ. पु.

कालिका कालोवर्णोस्यस्याःकालिका, कृष्णआहे वर्णजीचा ती. त. देवताविशेष. २मेघांचासमुदाय. आ. स्त्री.

कालिंदी कलिंदस्येयंकालिंदी, कलिंदाचीजी अपत्य स्त्री ती. त. यमुनानदी. ई. स्त्री.

कालिंदीभेदनः कालिंद्याःभेदनः कालिंदीभेदनः, कालिंदीचा जो भेदन ह्म. भेदकर्ता तो. स. बलराम. अ. पु.

काली कालोवर्णोस्यस्याइति-काली, काळाआहे वर्णजीचा ती. त. पार्वती. ई. स्त्री.

कालीयकं कालस्यवर्णस्येदंकालेरिदंवाकालीयकं, कृष्णवर्णसंबंधीं अथवा कालीसंबंधीं जें तें. त. शिलाजित. अ. न. २दारुहळद. अ. न.

कालेयं विग्रहादिसर्वकालीयकशब्दाप्रमाणें.

काल्यकः कल्येभवः काल्यःस एवकाल्यकः, कल्याचेठायींजो उत्पन्न तो काल्य तोच काल्यक. त. कचरनावाची वनौषधि. अ. पु.

काल्यं कलयतिचेष्टामितिकल्यं कल्यमेवकाल्यं, चेष्टे तें करवितें जें तें कल्य तेंच काल्य. त. प्रातःकाळ. अ. न.

कावचिकं कवचीनांसमूहःकावचिकं, कवचींचाजो समुदाय तो. न. कवच धारण करणाऱ्यांचासमुदाय. अ. न.

कावेरी कस्यजलस्यबेरंशरीरंकावेरी, जलशरीर संबंधींजी ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

काव्यः कवितुमवश्यमाख्यातुमर्हतीतिकाव्यः, अवश्य आ

स्थान करण्यास जो योग्य तो. त. शुक्राचार्य. अ. पु.

काशः काशतइतिकाशः, प्रकाशित होतो जो तो. कृ. काशृधा. दीप्ति अ. मोळ ह्म. लवा. २ तृणविशेष. अ. पु. न.

काश्मरी काशतइतिकाश्मरी, प्रकाशमान होत्येजी ती. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. शिवणीचेंझाड. ई. स्त्री.

काश्मीरं काश्मीरदेशेषुभवंकाश्मीरं, काश्मीरदेशाचेठायींजें भव ह्म. उत्पन्न तें. त. पुष्करनामक औषधीचें मूल. २ देशविशेष. अ. न.

काश्मीरजन्मा कशतीतिकश्मीरः सएवकाश्मीरस्तस्मिन्‌जन्म यस्यतत्‌ काश्मीरजन्म, काश्मीरदेशाचेठायीं आहे उत्पत्ति जाची तें. स. कुंकुम ह्म. केशर. न्‌. न.

काश्मर्यः काश्मरीशब्दोस्त्यस्य काश्मर्यः, काश्मरीशब्द आहे जास तो. त. अर्थ काश्मीरश. प्र. अ. पु.

काश्यपिः कश्यपस्यापत्यंकाश्यपिः, कश्यपाचाजो पुत्र तो. त. अरुणनामा सूर्याचा सारथि. इ. पु.

काश्यपी कश्यपस्येयंकाश्यपी, कश्यपाची ह्म. कश्यप संबंधींजी ती. त. पृथ्वी. ई. स्त्री.

काष्ठं कासतइतिकाष्ठं, दीप्तिमत होतें जें तें. कृ. कासृधा. दीप्तिअ. लांकूड. अ. न.

काष्ठकुद्दालः काष्ठकूद्दालः काष्ठस्यकुद्दालः काष्ठकुद्दालः, काष्ठाचीजी मल निवारणार्थ केलेली कुदळ ती. स. कुडती. अ. पु.

काष्ठतट् काष्ठंतक्षतीति काष्ठतट्, काष्ठ तासणाराजो तो. कृ. तक्षूधा. तनूकरणअ. सुतार. ष. पु.

काष्ठांबुवाहिनी पुनःपुनः अंबुवहतीत्यंबुवाहिनी काष्ठमयी अंबुवाहिनी काष्ठांबुवाहिनी, वारंवार जलवाहणारीजी काष्ठमयी ती. स. डोण ह्म. टाकी, पन्हळ इत्यादि. इ. स्त्री.

काष्ठा काश्यतइतिकाष्ठा, प्रकाशित होत्येजी ती. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. दिशा. २ अठरानिमेषात्मक काल. ३ उत्कर्ष. ४ स्थिति आ. स्त्री.

काष्ठीला काष्ठिनाइल्यतइतिका ष्ठीला, काष्ठीनें प्रेरितहोत्ये किं वा नाशपावत्ये जी ती. कृ. इलधा. प्रेरणादिअ. केळ. आ. स्त्री.

कासः कास्यतेअनेन कासतइ तिवाकासः, कुत्सित शब्द करि जेतोजेणें अथवा प्रकाशमान जोतो. कृ. कासृधा. शब्दकुत्सा दीप्तिअ. खोकला. २ लवा. अ. पु नपुंस.

कासमर्दः कासंमृद्गातीतिका समर्दः, कास ह्म. खोकला त्यातें नाशकरितोजो तो. कृ. मृदधा. क्षोदअ. शाकविशेष. २ गुल्मरो गाचा एक भेद. अ. पु.

कासरः केजलेआसरतीतिका सरः, पाण्यांतक्रीडाकरितोजो तो. कृ. सृधा. गतिअ. वनमहिष. अ. पु.

कासारः कासतइतिकासारः, जलानें प्रकाशमान ह्म. शोभणा रें जें तें. कृ. कासृधा. दीप्तिअ. त ळें. अ. पु.

किकिदिविः विग्रहादिसर्वकि किदिवशः प्र. इ. स्त्री.

किकिदीविः विग्रहादिकिकिदि वशः प्र. इ. स्त्री.

किकीदिविः किकीदिवः किकी इतिकिकिइतिदीव्यतिवाशोतेइति किकीदिविः, कीकी अथवा किकि याप्रकारेंकरून शब्द करितोजो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिअ. पक्षि विशेष जास चाष ह्मणतात तो. इ. पु. २ इ. पु.

किकीदिवः विग्रहादिकिकिदिव शब्दाप्र.

किकीदिवी विग्रहादिसर्वकिकि दिविशब्दाप्र. ई. स्त्री.

किं कवतेकवनंवाकिं, शब्दवितर्कक रणें किंवाभाषण अथवा निंदनजें तें. कृ. कुधा. शब्दअ. विकल्प. २ प्रश्न ३ निंदात्याअर्थीअ. किमिंदुःकिंपद्मं.

किंकरः किंचित्करोतीतिकिंकरः, किंचित्कार्य करितोजो तो. कृ. कृ धा. करणअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

किंकिणिः किंकिणी किंचि त्किणंकरोतीतिकिंकिणिः किं किणी, कांहींसा शब्द करणारी जीती. कृ. कृन्धा. करणअ. अल्पमंजुल

शब्द करणारी घागरी. इ. २ई. स्त्री.

किंचित् किंचच्चिच्चानयोः समाहारः किंचित्, किं आणि चित् त्यांचा जो समाहार तो. स. अल्पार्थक. अव्य. उ. किंचिद्दत्वाप्रयक्किया.

किंचिलिकः किंचुलुकः किंचित् चुलुंपतीति किंचिलिकः किंचिलुकोवा, यत्किंचिज्जलसंचारी जो तो. कृ. चुलुंपधा. संचारअ. जलचरविशेष. जास गांडू गांडा असें म्हणतात तो. अ. पु.

किंजल्कः किंचिज्जलतीति किंजल्कः, यत्किंचित् आपल्याहून इतर गंधाचें निवारण करितो जो तो. कृ. जलधा. अपवारणअ. केसर ह्म. फुलांतील बारीक रज. अकारांत. पु.

किटिः केटतीति किटिः, मुसंडीनें गमन करितो अथवा त्रास करितो जो तो. कृ. किटधा. गत्यादिकअ. डुकर. इ. पु.

किट्टं केटतीति किट्टं. अर्यादिपूर्वीचा शब्दाग्र. कानांतील मळ. अ. पु.

किणः कणतीति किणः, अथवा- करितो अथवा शब्द करितो जो तो. कृ. कणधा. गत्यादिअ. व्रणापासून झालेली भाव. २ मांसग्रंथिविशेष ह्मणजे चाबोरें वगैरेंच्या दंडाच्या घर्षणानें हातास पडलेला घट्टा. अ. पु.

किणिही किणिनो व्रणान् जिहीते इति किणिही, व्रणाप्रत गमन करितें ह्म. तत्नाशोपयोगी जी ती. कृ. ओंहाङ्धा. गतिअ. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

किण्वं किण्यते इति किण्वं, शब्द करितें जें तें. कृ. किणधा. शब्दअ. तंडुलादिकृत सुराबीज. अ. न.

कितवः कितवाः संशयस्थाः इति कितवः, कथनं कितं ज्ञानेन द्यायती तिवा कितवः, धूर्त आहेत सहाय जास तो अथवा तें शोषण करितो जो तो. न. २ कृ. किधा. ज्ञानअ. ओंवैधा. शोषअ. धूत खेळणारा, सोकटीबाज. २ धुतरा नावाची वनौषधी. अ. पु.

किंनरः कुत्सितो नरः किंनरः, कुत्सित जो नर तो. स. देवयोनिविशेष. ज्याचें तोंड घोड्यासारखें

असून सर्व आकृति मनुष्यासार खी असल्ये ह्मणूनच यांस किन्नर ह्मणतात तो. अ. पु.

किन्नरेशः किन्नराणामीशः किन्नरेशः, किन्नरांचा जो स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

किमु कानंकिमु, विकल्पार्थाविषयीं शब्द करितें ह्म. तद्बोधकारीजें तें. कृ. केंधा. शब्दअ. विकल्पार्थी अव्य. उ. गृहंकिमुवनंगतः

किमुत किमूत किम्चदुतंचऊतंचवा किमुत, प्रश्नपूर्वकविकल्पादिकरणजें तें. स. उ. किमुत त्वांशिवोब्रह्मा. अव्य.

किंपचः कुत्सितंपचतीतिकिंपचः कुत्सितपाककरितो जो तो. कृ. डुपचष्पाक. पाकअ. कृपण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

किंपचानः विग्रहादिसर्वकिंपच शब्दाप्रमाणें.

किंपुरुषः कुत्सितः पुरुषः किंपुरुषः, कुत्सितजो पुरुषतो. अर्थादि सर्व किन्नरशब्दाप्रमाणें.

किंवदंती किंवदंतिः किंवदंतीतिकिंवदंती, विकल्पितार्थातें सुचवितेये जीती. कृ. वद्धा. व्यक्तवाणीअ. लोकवार्ता. इ. २ई. स्त्री.

किरः किरतिविक्षिपतीतिकिरः, निरखलउडविणारा जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. डुकर. अ. पु.

किरणः कीर्यतइतिकिरणः, विक्षेप ह्म. प्रसार पावतो जो तो. कृ. कृधा विक्षेपअ. चंद्रसूर्यादिकांचा प्रसार पावणारा तेजोविशेष. अ. पु.

किरातः किरतीतिकिरः अततीत्यतः किरश्चासावतश्चकिरातः, बाणवृष्टिकरणारा असा जो सतत गमन करितो तो. स. अरण्यांत संचार करणारा भिल्ल. अ. पु.

किराततिक्तः किरातदेशः अस्ति अस्येतिकिरातः किरातश्चासौतिक्तश्चकिराततिक्तः, किरातदेश आहे जन्मभूमिजाची तो. किरात किरात असा जो तिक्त ह्म. कडू तो. स. किराईतनावाची वनौषधी. अ. पु.

किरिः विग्रहादिसर्वकिरशब्दाप्रमाणें. इ. पु.

किरीटं किरत्यनेनाकिरीटं, तेजः

प्रसार होतो हे जेणें करून तें. इत्यादि किर शब्दा प्रमाणें. मुकुर. अ. पु. न.

किर्मीरः किरति चमत्कारमिति किर्मीरः, चमत्कारातें विस्तृत करितो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आश्री

किल किलतीति किल, वार्ताद्यर्थीं शुद्धरूपानें राहतो जो तो. कृ. किलधा. श्वैत्य अ. वार्ता. २ संभावना उ. जघान कंसं किल वासुदेवः २ गुरून्किलातिशेते शिष्यः अव्य.

किलकिंचितं किलकिंचः हर्षादुद्भूतगीतादिमिश्रशब्दः संजातोस्यस्येति किलकिंचितं, हर्षानें गायनाचा शब्द मिश्रित आहे शब्द ज्याचा तें. त. हर्षानें गायनादि मिश्र बोलणें अशा प्रकारचा जो भाव तो. अ. न.

किलासं किलतीति किलं किलेन श्वैत्येन असतीति किलासं, श्वेततें करून विद्यमान जें तें. कृ. असधा. सत्तादि अ. श्वेतकुष्ठ शिबें इत्यादि. अ. न.

किलासी किलासमस्यास्तीति किलासी, श्वेतकुष्ठ आहे ज्यास तो. त. श्वेतकुष्ठी. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

किलिंजकः किल्यते नेन किलि वेणुः किलेर्जातः किलिंजकः, वेणूपासून झाला जो तो. कृ. जनी धा. उत्पत्ति अ. वेळूचा करंडा, तट्या वगैरे. अ. पु.

किल्बिषं केलयति क्रीडयति विषयेष्विति किल्बिषं, विषयांचा ठायीं खेळवितें जें तें. कृ. किलधा. क्षेप अ. पाप. २ अपराध. ३ रोग. अ. न.

किंशुकः किंचित्शुक इव किंशुकः, किंचित् शुकासारखा म्हणजे शुकमुखसदृशपुष्पवान् जो तो. स. पळसाचा वृक्ष. अ. पु.

किशोरः कृशातीति किशोरः, हिंसा करितो जो तो. कृ. कशधा. हिंसा अ. शिंगरूं. २ बालक. अ. पु.

किष्कुः कायत्यनेन किष्कुः, मोजिजेतें जेणें तो. कृ. कैधा. शब्द अ. एक हात. २ वितस्ति म्ह. वीथ. को. प्रकोष्ठ. उ. पु.

किसलयं किंचित् सलतीति किसलयं, यत्किंचित् शोभतो जो तो. कृ. षलधा. गति अ. पल्लव. अ. न.

कीकसं कसतीतिकीकसं, शरीरामध्यें राहतें जें तें. क्र. कसधा. गत्यादिअ. अस्थि. अ. न.

कीचकः चीकतिशब्दायतेइति-कीचकः, शब्द करितो जोतो. क्र. चीकधा. आमर्षणअ. वायूनें भरून शब्द करणारा वेळू. अ. पु.

कीनाशः क्लिश्यतिक्लिश्यतेवाकीनाशः, पीडा पावतो अथवा पाविजेतो जो तो. क्र. क्लिशूधा. विबाधनअ. २ क्लिशधा. उपतापअ. यम. अ. पु. २ क्षुद्र. ३ कृपण. ४ कृषिकर्म करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कीरः कीतिईरयतीतिकीरः, की याप्रकारें करून शब्द करणाराजो तो. क्र. ईरधा. प्रेरणअ. राघा. अ. पु.

कीर्तिः कीर्त्यतइतिकीर्तिः, गुणातिशयानें वर्णन करिलें जीती. क्र. कृतधा. संशब्दनअ. यश. इ. स्त्री.

कीलः कीलयतीतिकील्यतेवाकीलः, रोधन अथवा बंधन करितो जो तो. अथवा स्तंभन करिजेतो जो तो. क्र. कीलधा. बंधनअ. लोहमय शंकु, खिळा. २ कफणी, कोपर. ३ स्तंब, खांब. अ. पु.

कीलकः कील्यतेस्मिन्कीलकः, बंधन करिजेतें याचेठायीं तो. क्र. कीलधा. बंधनअ. गाई वगैरे पशुबांधण्या करितां पुरलेलें मेढ. अ. पु.

कीलालं कीलांज्वालामलतिवारयतीतिकीलालं, ज्वालानिवारक जें तें. कीलेनप्रतिबंधेन अलतीति वाकीलालं, प्रतिबंधानें स्तब्ध होतें जें तें. क्र. अलधा. भूषणअ. उदक. २ रक्त. अ. न.

कीलितः कील्यतेस्मकीलितः, बंधन करिजेतो जो तो. क्र. कीलधा. बंधअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कीशः कीइतिशब्दंईष्टेकीशः, की याप्रकारें करून शब्द करणारा जो तो. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यअ. वानर. अ. पु.

कीशपर्णी कीशलोमतुल्यानिपर्णानियस्याः साकीशपर्णी, वानर लोम तुल्य सा-लोमवत्पर्णें आहेतजीचींती. स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

कीलासी केलनंकिला साअस्यस्येतिकिलं तेन किलेन असतीति किलासं तदस्यास्तीति कीलासी, श्वेतरूप जी ती किला ती आहे

जास तें किल त्यानें शोभणारें जें तें किलास तें आहे जास तो किलासी. न. अ. कुष्ठरोगीवि-इ न्

कु: कवतेसाकुः, कुदेत्याक्रमणकालीं आक्रोशशब्द करित्ये जी ती. किंवा पापकुत्सा ईषदर्थ त्याविषयीं शब्द करितें हा. तदर्थप्रतिपादनाविषयीं जागरूक जें तें. क्रु. कुङ्धा. शब्दअ. पृथ्वी. उ. स्त्री. २पाप. ३ निंदा. ४ किंचित्त्याअर्थी अव्य. उ. कुकर्म. २कापथ. ३ कवोष्ण. अव्य.

कुकुरः कुर्कुरः कोकतेइतिकुकुरोस्त्यस्येतिवा कुकुरः श्वापदादिकांचें ग्रहण करितो अथवा कुकुनामा रोगविशेष आहे जास तो. क्रु. कुकधा. आदानअ. २न. कुत्रा. अ. पु. रोगानें हातसडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंकुदः कूकुदः कोकतेददातीति कवनंवाकुः कुवंः कुर्भूः कीर्तिर्वास्तां ददातीति कुकुदः, अलंकृत कन्यादान करितो किंवा कवनाची जी भूमि अथवा कीर्तिनें देतो जो तो क्रु. कुकधा. आदानअ. २डुदाञ्धा. दानअ. सत्कारपूर्वक वरास अलंकृत कन्यादान करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुकूलं कोः भूमेः कूलं कुकूलं, भूमीचें जें कुल हा. खळगा तें. स. शंकूनी व्याप्त खळगा. अ. न. २कोंड्याचा विस्तव. अ. पु.

कुक्कुटः कुटतीति कुटः कोः कूटः कुक्कुटः, पृथ्वीसंबंधीं जो कूट हा. कुटिलगमन करणारा तो. स. कोमडा. अ. पु.

कुक्कुभः कुकुशब्दंभाषतेइतिकुकुभः, कुकु याप्रकारें करून भाषण करितो जो तो. क्रु. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. रानकोमडा. अ. पु.

कुक्कुरः विग्रहादि कुकुरशब्दाप्रमाणें. विशेषार्थ कंठीवन नामाची वनौषधी. अ. न. २कुत्रा. अ. पु.

कुक्षिः कुष्यतेनिष्कास्यतेमलोस्मादिति कुक्षिः, मलनिष्कासन करिजेतो जा पासून तो. क्रु. कुषधा. निष्कर्षअ. जठर. २कूस. इ. पु.

कुक्षिंभरिः कुक्षिं बिभर्तीति कुक्षिंभरिः. स्वकीय उदर भरण

करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणादिअ. आपलें पोट भरणारा. वि. इ. पु. स्त्री. न.

कुंकुमं कुम्कुमितिशब्दोस्यस्मि न्कुंकुमं, कुमकुम् याप्रकारचा शब्द आहे वाचक ज्याने जाचे ठायीं तें. त. पिंजर. २ केशर. अ. न.

कुचः कोचतीतिकुचः, संकुचित होतो जो तो. कृ. कुचधा. संकोचअ. स्तन. अ. पु.

कुचंदनं निर्गंधत्वात्कुत्सितंचंदनंकुचंदनं, गंधरहित आहे ह्मणून कुत्सित जें चंदन तें. स. रक्तचंदन. अ. न.

कुचरः कुत्सितंचरतीतिकुचरः, कुत्सित चरण करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. दुसऱ्याचे दोषकथन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुचाग्रं कुचस्यअग्रंकुचाग्रं, स्तनाचें जें अग्र ह्म. शेवट तें. स. थानाची बोंडी. अ. न.

कुजः कोर्जातः कुजः, पृथ्वीपासून जो जात ह्म. उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मंगळनामाचा ग्रह. अ. पु.

कुंचितं कुंचतिस्मकुंचितं, कौटिल्य पावतें झालें जें तें. कृ. कुंचधा. कौटिल्यअ. वांकडा. २ आकुंचित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंजः कौजायतेइतिकुंजः, भूमीचे ठायीं होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. वेलींनीं आच्छादन केलेला भूमीचा प्रदेश. अ. पु. न. कौ. हत्तीचा दांत ह्म. नवदी.

कुंजरः कुंजोस्यास्यकुंजरः, प्रशस्त आहे हनू किंवा दंत ज्यास तो. त. हत्ती. उत्तरपद असेल तर श्रेष्ठाचा वाचक. अ. पु.

कुंजराशनः कुंजरेणाश्यतइतिकुंजराशनः, हस्तीनें भक्षिजे तो जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

कुंजलं कुत्सितंजलंकुंजलं, निंद्य असें जें उदक तें. स. कांजी. अ. न.

कुटः कुटतीतिकुटः कौटिल्य पावणारा जो तो. कृ. कुटधा. कौटिल्यअ. झाड. २ तांब्या. अ. पु.

कुटकं विग्रहादिधात्वर्थपर्यंतकु

दश. प्र. नांगराचा फाळ. अ. न.

कुटंगक: कुटतीतिकुट् कुट्‌अंगमस्यकुटंगक:, कौटिल्य पावणारें आहे अंग म्ह. प्रदेश ज्याचें तो. स. वृक्ष आणि वल्ली त्यांचें अरण्य. अ. पु.

कुटज: कुटेशृंगेजायतेस्मकुटज:, पर्वताच्या शृंगाचे ठायीं उत्पन्न होता झाला जो तो. कु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. कुड्याचा वृक्ष. अ. पु.

कुटन्नट: कुटन्‌वक्रीभव: अटतीतिकुटन्नट:, वांकडा होत्साता नाचतोजो तो. कु. नटधा. अवस्यंदनअ. दिंडाचें झाड. २ जलमुस्ता. अ. पु.

कुटर: कुठर: विग्रहादिधात्वर्थपर्यंत कुटश. प्र. जा खांबास रविम्ह. मंथन दंड बांधितात तो. अ. पु.

कुटिलं कुटिलातिकुटिलं, कौटिल्य पावतें जें तें. कु. लाधा. आदानअ. वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

कुटि: कुटी कुटतिकुटलीभवतीतिकुटि:, कुटिल होत्से अथवा दंड किंवा प्रतपन करित्ये जी ती. कु. कुटधा. कौटिल्यअ. सभागृह. २ माजघर. ई. स्त्री.

कुटुंबव्यापृत: कुटुंबेव्याप्रियतेकुटुंबव्यापृत:, कुटुंब पोषणाविषयीं व्यापार करितोजो तो. कृ. पृङ्‌धा. व्यायामअ. कुटुंबपोषणाचे व्यापाराविषयीं आसक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुटुंबिनी कुटुंबमस्यास्तीति कुटुंबिनी, पोष्यवर्ग आहे जीसती त. पतिपुत्रादिकें करून युक्त जी बायको ती. ई. स्त्री.

कुट्टनी कुट्टयतीतिकुट्टनी, निंद्यकर्म करित्ये जी ती. कु. कुट्टधा. कुत्साअ. परस्त्रीला परकीय पुरुषाची योजना करून देणारी बायको. ई. स्त्री.

कुट्टमितं कुट्टनंकुट्टं कुट्टेननिर्मितंकुट्टमितं, कुत्सनम्ह. कौटिल्य जें तें कुट्ट कुट्टानें जें संपादिलतें. त. स्त्रव असतांदु:खाविर्भाव करून दाखविणें. अ. न.

कुठार: कुठारी कुठप्रतिघाते

आरोगतिरस्यअस्याःवाकुठारी, गतिप्रतिघाताविषयीं आहे गति जाची तो. स. कुऱ्हाड. अ. पु. २ई. स्त्रीलिं.

कुठेरकः कुंठतीतिकुठेरकः, रोगा चा प्रतिघात करितोजो तो. कृ. कुठिधा. आलस्यप्रतिघातादि अ. आजवळह्म. बाबरीनावाचीव नौषधि. अ. पु.

कुडंगकः कुंडतेइतिकुडू कुडंगमस्यकुडंगकः, संताप करणारें आहे अंगह्म. प्रदेशजाचा तो. स. वृक्षलता त्यांचें अरण्य. अ. पु.

कुडपः कुडवः कुड्यतइतिकुडवः, ताम्रादिकाचे पट्टीनें वेष्टि जेतोजो तो. कृ. कुडिधा. वेष्टनादिकअ. पावशेर. अ. पु.

कुड्मलः कुट्यतिकुटतिवाकुड्मलः, छेदिजेतो किंवा वक्र होतोजो तो. कृ. कुटधा. छेदनअ. यत्किंचित्कुललेली कळी. अ. पु. न.

कुड्यं कुड्यतइतिकुड्यं, रचिजे तेंजें तें. कृ. कुडिधा. वेष्टनादिअ. भिंत. अ. न.

कुणपः कुणतीतिकुणपः, निश्चेष्ट होतोजो तो. कृ. कुणधा. शब्दअ. प्रेत. २ दुर्गंधिजें प्रेत तें. अ. पु.

कुणिः कुणतीतिकुणिः, विस्तार द्वारा आनंद करितोजो तो. अथवा कण्हतोजो तो. कृ. कुणधा. शब्दादि अ. नांदरुखीचें झाड. २ रोगानें हात कुजलेला. इ. पु.

कुंठः कुंठतीतिकुंठः, आलस्य करितोजो तो. कृ. कुंठिधा. गतिप्रतिघातअ. कामकरण्यास आळशी आणि मूर्ख अथवा मंद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंडः कुड्यतेकुलमनेनेकुंडयतीति वाकुंडः, दग्ध करिजेतें कुलजेणें तो. अथवा अन्नादि रक्षण करणारें जें तें. कृ. कुडिधा. दाहादिकअ. मुख्य नवरा जीवंत असतां जार पुरुषापासून जालेला पुत्र. २ स्थाली. अ. पु.

कुंडलं कुंडतेइतिकुंडलं, कर्णाला शोभा देतें जें तें. कृ. कुडिधा. दाहअ. पुरुषाचे कर्णाचें भूषण. अ. न.

कुंडी कुणतीतिकुंडी, पित्याला वैमनस्य करितेअथवा उदकानें शोभते जी ती. कृ. कुणधा. शब्दउपकरणहेअ. नवरा जीवंत असतां जारापासून झालेली कन्य

२ जलपात्रविशेष ह्म. डोणा. ई. स्त्री.

कुतपः कुत्सितं तपतीति कुतपः, कुत्सित तापणारा दिवसाचा आठवा भाग अथवा तपश्चर्येसं साधन जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. दिवसाच्या पंधरा मुहूर्तांतील आठवा मुहूर्त. अ. पु. न. २ मृगाचे लोकरीचें वस्त्र. अ. पु.

कुतुकं कुतूं कायतीति कुतुकं, कुतू ह्म. चर्मपात्र त्यांमत शब्द करितें ह्म. अचेतनाला आल्हाद करीजें तें. कृ. कैधा. शब्दअ. कौतुक. अ. न.

कुतुपः अल्पाकुतूः कुतुपः, अल्प जें स्नेहपात्र तें. तेल तूप वगैरे ठेवण्याचें लहान चर्मपात्र. अ.पु.

कुतूः कुत्सितं तन्यतेइति कुतूः, कुत्सित जेंसें होय तैसें द्रवपदार्थोपयोगी होइजेत्ये जी ती. कृ. तनुधा. विस्तारअ. तेल तूप ठेवण्याचा बुधला. ऊ. स्त्री.

कुतूहलं कुतूं चर्मनिर्मितस्नेहपात्रं हलतीति कुतूहलं, स्नेहपात्रातें लेखनकारी जें तें. कृ. हलधा. विलेखनअ. कौतुक. अ. न.

कुत्सा कुत्स्यतेइति कुत्सा, निंदित करित्ये जी ती. कृ. कुत्सधा. अवक्षेपणअ. निंदा. आ. स्त्री.

कुत्सितः कुत्सितं शलतइति कुत्सितः, कुत्सित जैसें होय तैसें चलन पावतो जो तो. कृ. शलधा. चलनअ. अधम, निकृष्ट, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुथः कुथत्यशोभांइति कुथ्यतीति वा कुथः, अशोभा नाश करणारा अशुभ नाशक ह्म. पवित्र करितो जो तो. कृ. कुंथिधा. हिंसाअ. कुथधा. पूतिभावअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. २ दर्भ. अ. पु.

कुथा कुथ्यतीति कुथा, पवित्र करित्ये जी ती. कृ. कुथधा. पूतिभावअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. आ. स्त्री.

कुद्दालः कुं दालयतीति कुद्दालः, पृथ्वीचें विदारण करितो जो तो. कृ. दलधा. विदारणअ. कांचनीचें झाड. अ. पु.

कुद्रवः कौतिकवते वा कौः द्रवतीति द्रवः कोश्चासौ द्रवश्च कुद्रवः, शब्द करी अथवा जो गमन करितो तो. कृ. हीकला

वाचें धान्य. अ. पु.

कुनटी कौनटतीतिकुनटी, पृथ्वी चेंठायीं नाट्य करितें ह्म. धातूम ध्यें आपल्यास श्रेष्ठ मानितें जी ती. कृ. नटधा. अवस्कंदन अ. नें पाळदेशांतील मनःशीला ह्म. म नःशीळ. ई. स्त्री.

कुनाशकः कुनाशयतीतिकुना शः, कुनाशएवकुनाशकः, कु त्सितजैसें होय तैसें रोगनाशक रितो जो तो कुनाश तोच कुनाश क. त. धमासा नावाची वनौषधि अ. पु.

कुंतः कुंशरीरंउनत्तीतिकुंतः. शरीरातें पीडा करणारा जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदन अ. शस्त्रवि शेष. जास भाला असें ह्मणता तो. अ. पु.

कुंतलः कुंतंकुंताकारंलातीति कुंतलः, कुंत ह्म. भाल्याचा जो आकार त्यातें ग्रहण करणारा जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. मस्त काचा केश. अ. पु.

कुंदं कुंभुवंदारयतीतिकुंदं उन त्तीतिवा कुंदं, भूमीतें विदारण क रितें ह्म. तें जेथें लागादें तेथें पाळें जाऊन त्यास कोंब फुटून भू वि दारितें जें तें. अथवा क्लिन्न करि तो जो तो. कृ. दृधा. विदारण अ. २ उंदीधा. क्लेदन अ. कुंद नावाचें एक फुलझाड. २ पाल कापोई शा क वास्तुक ह्मणजे — काकारा औ षधि. अ. कु. न. कों. विष्णुनामादे व. निधि. चाक. भ्रम.

कुंदुः विग्रहादिकुंदरुशब्दाप्रमाणें. अर्थ कुंद शब्दाचा २ उ. पु.

कुंदरः कुंदरुः कुंभूमिंउनत्ती तिवाकुंदरुः, पृथ्वीतें आर्द्र करि तो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदन अ. अर्थ कुंद शब्दाचा दुसरा. अका रांत. पु.

कुंदरुकी कुंदरुरिवप्रतिकृतिःकुं दरुकी, कुंदरु प्रमाणें जी प्रति कृति ह्म. प्रतिमाजी तीन. सालई चा वृक्ष. ई. स्त्री.

कुपिंदः कुप्यतीतिकुपिंदः, कुद्ध होतो ह्म. कोपिष्ठ स्वभावाचा अ सतो जो तो. कृ. कुपधा. क्रोध अ. वस्त्र निर्माण करणारा जास को ष्टी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कुपूयः कुत्सितंपूयतेकुपूयः, कुत्सित विशीर्णहोतो जो तो· कु·पूयिधा· विशरणादिअ· अधम, निंद्य· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

कुप्यं कुप्यतेइतिकुप्यं, रक्षण करिजतें जें तें· कु· गुपूधा· रक्षण अ· सोनें रुपें खेरीज करून बाकी गाम्यादि धातूचें नाव· अ·न·

कुब्जः कोउब्जतीतिकुब्जः, पृथ्वीचेठायीं दीनत्वानें आर्जव करितो जो तो· कु·उब्जधा· आर्जवअ·कुबडा· अ·पु·

कुमारः कुत्सितोमारोयस्य कुंमारयतीतिवाकुमारः, कुत्सित म्ह· तिरस्कृत आहे मार म्ह· मदन जो तो ज्याचा तो· अथवा भूमीप्रत मदनाप्रमाणें आचार करणारा तो· स·२सनाधा· आचार अ· कार्तिक स्वामी· २ बालक म्ह· नाटकांतील युवराजा· अ·पु·

कुमारकः कुमारयतीतिकुमारः कुमारइवकुमारकः, कुमार म्ह· फारदिवस तरुणासारखा असतो जो तो· कु· कुमारधा· क्रीडाअ·सना·२न·वाय वर्णाचें झाड· अ· पु·

कुमारी कुत्सितोमारोयस्याःसा कुमारी, निंदित आहे मदन व मार म्ह· मरण स्थिती जीची ती· स· कन्या· २ काटे शेवती अथवा शेवती गुलाब· ई· स्त्री·

कुमुदः कुंमोदयतीति कोमोदतेइतिवाकुमुदः, पृथ्वीतें हर्षित करितो जो तो· किंवा हर्षित होतें जें तें कु· मुदधा· हर्षअ· नैर्ऋत्य दिशेचा हत्ती· अ· पु·२श्वेत जो कमल विशेष म्ह· कापूस कमल· अ·न·

कुमुदबांधवः कुमुदानांबांधवः कुमुदबांधवः, कुमुदें म्ह· कैरवें त्यांचा जो बांधव म्ह· विकास कर्ता तो· स· चंद्र·अ·पु·

कुमुदिका कौमोदतेइतिकुमुदः, कुमुदएवकुमुदिका, पृथ्वीचेठायीं हर्ष पावतो जो तो कुमुद तीच कुमुदिका· त· कायफळ म्ह· कुंभ्या नावाची वनौषधि· आ·स्त्री·

कुमुदिनी कुमुदान्यत्रसंतीति कुमुदिनी, कुमुदें आहेत जीचे ठायीं ती· त· पांढरी कमळीण·२ जा जागेंत कुमुदें आहेत अशी-

आगा. ई. स्त्री.

कुमुद्वती कुमुदान्यत्रसंतीतिकुमुद्वती, कुमुदें ह्मणजे कैरवें आहेत जीच्येठायीं ती. त. अर्थादि कुमुदिनी शब्दाप्रमाणें.

कुमुद्वान् कुमुदानिसंत्यत्रेतिकुमुद्वान्, कुमुदें आहेत जाच्येठायीं तो. त. पुष्कळ कुमुदें आहेत ती जागा वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

कुबेरः कुत्सितंबेरंशरीरमस्येति कुबेरः, कुत्सित आहे शरीर ज्याचें तो. स. देवांचा एक धनाध्यक्ष अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येव अक्षिर्यस्याः सा कुबेराक्षी, कुबेराच्या अक्षी सारखें आहे अक्षी जीचें ती. स. कृष्णवृंता नावाची वनोषधि. ई. स्त्री.

कुंबा कुंब्यतेऽनयाकुंबा, आच्छादन करिजेतें जीणें ती. क. कुबि धा. आच्छादन अ. याग भूमीचे ठायीं अंत्यजादिकांचें दर्शन न व्हावें ह्मणून केलेलें कुंपण. अथवा वेष्टन. आ. स्त्री.

कुंभः कुंभुवंउंभतीतिकुंभः, कमुदकंउंभतीतिवाकुंभः, भूमीनें पूरण ह्मणजे व्याप्त करणारा अथवा उदकानें पूरण करितो जो तो. क. उंभ धा. पूरण अ. गुग्गुल वृक्ष. अ. न. २ घट. ३ हत्तीचें गंडस्थळ. ४ कुंभरास. अ. पु.

कुंभकारः कुंभंकरोतीतिकुंभकारः, कुंभातें करणारा जो तो. क. डुकृञ् धा. करणे अ. कुंभार. अ. पु.

कुंभसंभवः कुंभात्संभवोयस्यसः कुंभसंभवः, कुंभापासून आहे संभव ह्मणजे उत्पत्ति ज्याची तो. स. अगस्ति ऋषि. अ. पु.

कुंभिका कुंभोस्त्यस्याः कुंभिका, कुंभ ह्मणजे कुंभाकृती फल आहे जीस ती. त. जलकुंभी. आ. स्त्री.

कुंभी कुंभीवकुंभी, कुंभी ह्मणजे हत्तीचें गंडस्थल तत्सदृश फलवती प्रमाणें जी ती. स. कायफळ ह्मणजे कुंभ्याचें झाड. ई. स्त्री.

कुंभीरः कुंभिनंहस्तिनमीरयतीतिकुंभीरः, हत्तीप्रत प्रेरित करितो किंवा कांपवितो जो तो. क. ईर धा. गतिकंपन अ. सुसर नावाचा जलचर विशेष. अ. पु.

कुरंगः कौरंगतेइतिकुरंगः, पृथ्वी

चेठायीं विलक्षण गतीनें गमन-करणारा जो तो. कृ. रगिधा. गतिअ. हरिण. अ. पु.

कुरंटक: रुंटतीतिरुंटकः, कुत्सितोरुंटकः कुरंटकः, इतरांच्या पीत वर्णाचें स्तेय करितो ह्म. त्यांपेक्षां पीत वर्ण विशिष्ट जो तो रुंटक कुत्सित जो रुंटक तो. स. पिवळा कोरंटा. अ. पु.

कुरर: कवतेइतिकुररः, इतरपक्ष्यांहून फार शब्द करणारा जो तो. कृ. कुङ्धा. शब्दअ. पक्षिविशेष जास कुररी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कुरबक: कुत्सितः ईषद्वारवोयस्यसः कुरबकः, कुत्सित किंवा ईषत् आहे पर्णादिद्वारा किंवा-भ्रमरद्वारा शब्द ज्याचा तो. स. तांबडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुविंद: कुरून्विंदतीतिकुरुविंदः, कुरुदेशाप्रत प्राप्त होतो ह्म. त्यादेशीं उपलब्ध जो तो. कृ. विद्धा. लाभअ. मुस्ताभागाची वनौषधि. अ. पु.

कुरुबक: ईषद्रौतीतिकुरुबकः, किंचित् भ्रमरादिसाधनानें शब्द करितो जो तो. कृ. रुधा. शब्दार्थक . . तांबडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुबिस्त: कुरुषुबिस्तःकुरुबिस्तः, कुरु देशाचेठायीं प्रसिद्ध जो बिस्त ह्म. चार तोळे तो. स. शास्त्रसिद्ध ऐशी गुंजाचा एक तोळा असे चार तोळे मिळून जो होतो तो. अ. पु.

कुलं कोलतीतिकुंभुवंलातीतिवा कुलं, जाती सह वर्तमान जें अवस्थान तें. अथवा भूमीतें आधारत्वानें ग्रहण करणारें जें तें. कृ. कुलधा. संस्त्यानअ. २ लाधा. आदानअ. सजातीय जंतुसमुदाय. २ घर. ३ वंश. अ. न.

कुलक: कोलतीतिकुलस्यगृहस्य प्रतिकृतिरितिवाकुलकः, संहत होतो जो तो. किंवा गृहप्रतिकृती जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यानअ. काजऱ्याचा ह्म. कुचल्याचा वृक्ष. २ शिल्पि कुलप्रधान. अ. पु. ३ पडवळीचा वेल. अ. न.

कुलटा कुलंअटतीतिकुलटा, दुसऱ्याचा घरीं परपुरुष संभोगोद्दे

शानें गमन करणारी जी ती. कु. अटधा. गतिअ. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

कुलत्थिका कुलत्थइवप्रतिकृतिः कुलत्थिका, कुलत्थासारिखी कृष्णवर्ण प्रतिकृति ह्म. आकृति जीची ती. त. काळा सुरमा. आ. स्त्री.

कुलपालिका कुलंपालयतीति कुलपालिका, कुलाचें रक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. कुलीन बायको. आ. स्त्री.

कुलश्रेष्ठी कुलेश्रेष्ठत्वमस्यास्तीति कुलश्रेष्ठी, कुलाचेठायीं आहे श्रेष्ठत्व जास तो. त. कुलप्रधान ह्म. कुलामध्यें जो मुख्य तो. इन्. पु.

कुलसंभवः कुलेसंभवोस्य कुलसंभवः, सत्कुलाचेठायीं आहे संभव ह्म. उत्पत्ति जाची तो. स. कुलीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुलस्त्री कुलपालिकास्त्रीकुलस्त्री, कुलपालन करणारी ह्म. पातिव्रत्य धर्मानें वागणारी जी ती. स. कुलीन बायको. ई. स्त्री.

कुलायः कुलंपक्षिसंतानंअयते अस्मिन्कुलायः, पक्षिसंतति ह्म. पक्षि समुदाय निवास करितो जा चेठायीं तो. कृ. अयधा. गतिअ. पक्ष्यांचा घरोटा. अ. पु.

कुलालः कुंभूमिंलालयतीति कुलालः, स्वव्यापाराविषयीं भूमीतें ह्म. भूमिकेतें स्वच्छ करितो जो तो. कृ. लडधा. विलासअ. कुंभार. अ. पु.

कुलाली कुलमलतीतिकुलाली, कुलातें भूषण करितये जी ती. कृ. अलधा. भूषणादिअ. निळा सुरमा. ई. स्त्री.

कुलिकः कुलमधीनत्वेनास्यास्तीति कुलिकः, कुल आहे स्वाधीन जाचा तो. त. शिल्पिकुलामध्यें जो मुख्य तो. अ. पु.

कुलीरः कुळीरः कोलीयतइति कुलीरः कुळीरः, भूमीचेठायीं लीन होतो ह्म. तीजबराबर लपून राहतो जो तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. कुरलें ह्म. खेकडा. अ. पु.

कुलिशं कुलिनः पर्वतान् श्यतीति कुलिशं, पर्वतांतें कृश करितें जें तें. कृ. शोधा. तनूकरणअ. वज्र. अ. न.

कुली कोलयतीतिकुली, विस्तार द्वारा संश्लिष्ट होत्ये जी ती. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. रिंगणीचें झाड. ई. स्त्री.

कुलीनः कुलस्यापत्यंकुलीनः, कुलसंबंधीं जें अपत्य तो. त. सत्कुलोत्पन्न, सज्जन. अ. पु. २ कुलसंभव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुल्माषः कुत्सितोमाषः कोलनं कुल कुलमषतीतिवाकुल्माषः, कुत्सित जो माष तो कुल्माष अथवा संश्लिष्टताह्म. अविरळपणाला स्वविस्तारानें नष्ट करितो जो तो. स. २ कृ. मषधा. हिंसाअ. धान्यविशेष. २ उडीद. ३ कुसूं नाहीं असे यव. अ. पु. ४ कांजी. अ. न.

कुल्मासः विग्रहादिसर्व कुल्माष शब्दाप्रमाणें.

कुल्माषाभिषुतं कुल्माषेरभिसूयतेस्मकुल्माषाभिषुतं, अर्धस्विन्न जंबादिकें करून उसन्न करिजेलें जें तें. कृ. षुञ्धा. अभिषव अ. कांजिक ह्म. कांजी. अ. न.

कुल्यं कुलेभवंकोलतीतिवाकुल्यं, कुल ह्म. देह त्याचेठायीं होणारें किंवा संबद्ध स. संश्लिष्ट होतें जें तें. त. २ कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. अस्थि. अ. न.

कुल्या कुलस्यापत्यंकुलेसाधुरितिवाकुल्या, उत्कृष्ट कुल ह्म. वंश अथवा तीर तत्संबंधी जें अपत्य तें अथवा त्याचेठायीं जी उत्तम ती. त. कुलस्त्री. २ नदी. ३ धान्यादिकाचें चौसष्ट पायल्यांचें एक माप. जास द्रोण ह्मणतात तो. आ. स्त्री.

कुवलं कौवलतीतिकुवलं, पृथ्वीचेठायीं भक्षणादिद्वारा जीवन साधन जें तें. कृ. बलधा. प्राणन अ. बोरीचें फळ. अ. न. को. कमळ. मोती. अ. पु. कला. आरसा. ई. स्त्री.

कुवलयं कोः पृथ्व्याः वलयमिवकुवलयं, पृथ्वीच्या वलयाचे परी ह्म. आकृती प्रमाणें शोभणारें जें तें. स. कमळ. अ. न.

कुवादः कुत्सितोवादोस्यकुवादः, निंद्य आहे वाद ज्याचा तो. स. दुसऱ्याचें दोष कथन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुविंदः कुत्सितंविंदतीतिकुविंदः, कुत्सित जैसें होय तैसें ह्म. निं

द्यवृत्तीनें लाभ करितो जो तो. कु. विद्धृधा. लाभअ. कोष्टी. अ. पु.

कुवेणी कुत्सितं वेणंते मत्स्या अस्यामिति कुवेणी, कुत्सित जैसें होय तैसें फिरताहेत मत्स्य जीचे ठायींती. कु. वेणृधा. गतिअ. मत्स्यबंधनाची करंडी ह्म. ते धरण्याचा करंडा ह्म. रवोईन. ई. स्त्री.

कुबेरक: कुत्सितं बेरं शरीरं यस्य सः कुबेरकः, कुत्सित ह्म. खडबडीत आहे शरीर जाचें तो. स. नांदरुखीचें झाड. अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येव अक्षिर्यस्याः सा कुबेराक्षी, कुबेरासारखें अक्षि ह्म. पर्वभाग आहे जीचा ती ह्म. पाडळीची वेल. ई. स्त्री.

कुशं कुपापं श्यति को शेते इति वा कुशं, पापनाश कर्तें जें तें किंवा भूमीचेठायीं शयन करितें ह्म. राहतें जें तें. कु. शोधा. तनूकरणअ. २ शीङ्धा. स्वप्नअ. दर्भ. अ. पु. न. ३ जल. अ. न. को. रामाचा पुत्र. अ. पु. जुपणी, जोतें द्वीप. अ. न.

कुशल: कुत्सितं शलत इति कौ शलति राजकार्याणि करोतीति वा कुशलः, कुत्सिताते नाश करितें अथवा पृथ्वीचेठायीं राजकार्यांप्रत करितो जो तो. कु. शलधा. संचलनअ. कल्याण. अ. न. २ प्रवीण. ३ शिकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुशी कुं भूमीं श्यतीति कुशी, भूमीतें कृश करिते ह्म. विदारण करिते जी ती. कु. शोधा. तनूकरणअ. नांगराचा लोखंडी फाळ. ई. स्त्री.

कुशीदं विग्रहादिसर्व कुसीद शःप्र.

कुशीलव: कुत्सितं शीलमस्यास्य कुशीलवः, कुत्सित आहे स्वभाव जाचा तो. स. नटांतील एक भेद. को. वाल्मीकी. याचक. अ. पु.

कुशेशयं कुशे जले शेते तत् कुशेशयं, जलाचेठायीं राहतें जें तें. कु. शीङ्धा. स्वप्नअ. कमळ. अ. पु. न.

कुषीदं विग्रहादिसर्व कुसीद शःप्र.

कुष्ठं कुष्णात्यंगं रोगं वा कुष्ठं, शरीराचें अत्यंत घर्षण करणारें किंवा रोगनिवर्तक जें तें. कु. कुषधा. निकर्षअ. कुष्ठरोग. अ. पु. न. २ कडु व गोडे कोष्ट नामक औषधि. अ. न.

कुष्मांडकः विग्रहादिसर्व कूष्मांड शब्दाप्रमाणें.

कुसिदं. कुसीदं कुस्यतेइतिकुसिदं कुसीदं - कुत्सितपणानें उपजीवन करिजेतें जें तें अथवा दृद्धि पावतें जें तें. क्त. कुसधा. संश्लेषअ. व्याजी दिलेलें द्रव्य. अ. न.

कुसीदिकः कुसीदार्थंद्रव्यंप्रयच्छतीतिकुसीदिकः, सद्यार्थद्रव्य देणारा जो तो. न. कर्ज दिलेल्या द्रव्याच्या व्याजानें उपजीवन करणारा. नि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुसुमं कुस्यतीतिकुसुमं, अवयवद्वारा संश्लिष्ट ह्म. संबद्ध होतें जें तें. क्त. कुसधा. संश्लेषअ. पुष्प. अ. न.

कुसुमांजनं कुसुमनाशकं अंजनं कुसुमांजनं, कुसुमनाशकारक जें अंजन तें. स. फार तापलेल्या पितळापासून निघालेलें फूल. जास जस्ताचें फूल असें ह्मणतात तें. अ. न.

कुसुमेषुः कुसुमानीषवोयस्यसः कुसुमेषुः, कुसुमें ह्म. पुष्पें आहेत इषु ह्म. बाण जेते ज्याचे तो. स. मदन. उ. पु.

कुसूलः धान्यादिकानें परिपूर्ण जें तें. क्त. कुषधा. निष्कर्षअ. धान्य ठेवण्याचें घर. अ. पु.

कुसुंभं कुस्यतीतिकुसुम्भ्यतीति वाकुसुंभं, संश्लिष्ट होतें जें तें अथवा परिपूर्ण होतो जो तो. क्त. कुसधा. संश्लेषअ. २ कुसुम्भधा. क्षेपअ. कुसंभा. अ. न. २ कमंडलु. अ. पु.

कुसृतिः कुत्सितासृतिः कुसृतिः, कुत्सित जी सृति ह्म. सरणी. स. कपट. इ. स्त्री.

कुस्तुंबरी विग्रहादिकुस्तुंबुरुशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

कुस्तुंबुरुः कुत्सितंतुंबतीतिकुस्तुंबुरु, कुत्सित जेसें होय तेसें नाश करितें ह्म. दुष्टगंधोपमर्दनानें पदार्थाला स. गंध दातृ जें तें. क्त. तुबिधा. अर्दनादिअ. कोथींबीर ह्म. धणे. उ. न.

कुहना कुहनंकुहना, दुसऱ्याचें वंचन जें तीं. क्त. कुहधा. विस्मापनअ. लोकांपासून फसवून धनादि मिळविण्यासाठीं केले

ला कपटवेष. आ. स्त्री.

कुहरं कुंहरतीतिकुहरं, पृथ्वीतें स्वपतनानें हरण करितें जें तें. कृ. ह्रअथा. हरणअ. छिद्र ह्म. बीळ. अ. न.

कुहुः कुहूः कुहूयतेविस्मापयतीतिकुहुः कुहूः, विस्मापन करित्येजीती. कृ. कुहधा. विस्मापनअ. चंद्राची कला अगदीं दिसत नाहीं अशी अमावास्या. ऊ. स्त्री.

कूटं कूटयतीतिकूटं, उच्चत्वें करून राहतें किंवा संताप करितें अथवा निश्चलत्वानें राहतें जें तें. कृ. कूटधा, परितापादिकअ. पर्वताचें शिखर. २ अन्यथा कार दिसणें. ३ अज्ञान. ४ कपट. ५ असत्य. ६ अयोधन. ७ धान्याची-राशि. ८ निश्चल. अ. पु. न.

कूटकं विग्रहादिसर्वकुटकंशप्र.

कूटयंत्रं कूटरूपंयंत्रंकूटयंत्रं, कपटरूप जें यंत्र तें. स. पक्षिबंधनार्थ केलेलें यंत्र. सांपळा, पिंजराइत्यादि.

कूटशाल्मलिः कूटश्चासौशाल्मलिश्चकूटशाल्मलिः कृष्णवर्णा जी शेऊर ती. स. काळ्या सांवरीचें झाड. इ. पु.

कूटस्थः कूटवत्तिष्ठतीतिकूटस्थः, शृंगासारखा श्रेष्ठत्वानें राहतो जो तो. कृ. एकाच स्वभावानें कालास व्यापक असणारा आकाशादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कूपः कौतीतिकूपः, उदकद्वारा-अथवा कूपस्थ जनद्वारा शब्द करितो जो तो. कृ. कुधा. शब्दअ. विहीर. अ. पु.

कूपकः कुत्सितःकूपः कूपस्यप्रतिकृतिः कूपेकायतीतिवा कूपकः, कुत्सित जो कूप किंवा कूपाची प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा ती. अथवा कूपासदृश नौकेमध्यें राहतो जो तो. त. २ कृ. कैधा. शब्दअ. खळगा. २ शुष्कनदींत खटटेला पाण्यासाठीं खळगा. ३ गलबताच्या शिडाचा खांब. अ. पु.

कूर्चः कुरतीतिकूर्चः, भ्रूमध्यभागीं राहतो जो तो. कृ. कुरधा. शब्दअ. दोन भोंवयांचा मध्यभाग. अ. पु.

कूर्चशीर्षः कूर्चःश्मश्रु तद्वच्छीर्षं यस्यस कूर्चशीर्षकः श्मश्रु विशिष्ट

आहे मस्तक ज्याचें तो. स. जीव कनावाची वनौषधि. अ. पु.

कूर्चिका कूर्चयतीतिकूर्चिका, विकार पावणारीजीती. क्रू. कूर्चधा. विकार अ. दत्यानें अथवा ताक्यानें दुग्धास होणारी विकृति जास विरजण असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री

कूर्दनं कूर्द्यते अनेनेतिकूर्दनं, क्रीडा करिजेत्ये जेणें तें. क्रू. कुर्दधा. क्रीडा अ. लहान मुलाचा खेळ. अ. न.

कूर्परः कुप्यते ऽनेनकूर्परः, ज्याचा योगानें कोपातें पावतो ह्म. तदुह्यातानें क्रुद्ध पावतो जो तो. क्रू. कुपधा. क्रोध अ. कोपर. अ. पु.

कूर्पासकः कूर्पूरे आस्तेइतिकूर्पासकः, कोपराचेठायीं राहतो जो तो. क्रू. आसधा. उपवेशन अ. स्त्रियांचे स्तनाचें आच्छादन करणारा वस्त्रविशेष जास चोळी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कूर्मः कुत्सिताकौवाऊर्मिर्वेगोयस्यसः कूर्मः, कुत्सित किंवा पृथ्वीचेठायीं आहे वेग ज्याचा तो. स. कासव. अ. पु.

कूलं कूलयतितत्कूलं, तडागादिकांचें आवरण ह्म. आच्छादन करितें जें तें. क्रू. कूलधा. आवरण अ. नदीचें वगैरे तीर. अ. न.

कूबरः कुवतइतिकूबरः, शब्द करितो जो तो. क्रू. कुङ्धा. शब्द अ. रथाच्या ज्या लांकडास घोडा बांधितात तें. अ. पु.

कृकणः कृकेन अणतीतिकृकणः, कंठें करून शब्द करणारा जो तो. क्रू. अणधा. शब्द अ. करडु नावाचा पक्षि. अ. पु.

कृकलाशः कृकलासः कृकं कंठं लाशयतिलासयतीतिवा कृकलाशः कृकलासः, कंठाप्रत शोभवितो जो तो. क्रू. लशधा. २ लसधा. शिल्पयोग अ. सरडा. अ. पु.

कृकवाकुः कृकेनगलेनवक्तीति कृकवाकुः, कंठें करून भाषण करितो जो तो. क्रू. वचधा. परिभाषण अ. कोंबडा. ऊ. पु.

कृकाटिका कृकंअटतीतिकृकाटिका, कंठाप्रत गमन करणारी ह्म. तत्संसक्त असत्ये जीती. क्रू. अटधा. गति अ. मान आणि म

स्तक त्यांच्या पाठीमागची संधि जास यांटी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

कृच्छ्रं कृंततीतिकृच्छ्रं, सुख अथवा पाप यांचें छेदन करितें ह्म. शरीरास अतिपीडा देणारें जें तें. कृ. कृतीधा. छेदन अ. दुःख. २ सांतपनादिक प्रायश्चित्त. अ. न.

कृतं कृत्यतेस्मकृतं, अकारिवाकृतं, करितें झालें किंवा करिजेलें जें तें. कृ. कृतीधा. छेदन अ. २ डुकृञ्धा. करण अ. पुरें झालेलें. २ केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ कृतयुग. अ. न.

कृतपुंखः पुंखयुक्तःशरोयेनकृतपुंखः, अभ्यस्त आहे पुंखयुक्त बाण जाणें तो. स. बाणविद्येत जो निपुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतमालः कृतामालायस्यकृतमालः, केली आहे माला जाची तो. स. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

कृतसुखः कृतंसुखमस्यकृतसुखः कृत ह्म. संस्कृत आहे सुख जाचें तो. स. विद्यादिकांत प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतलक्षणः कृतंलक्षणंयस्यसः कृतलक्षणः, कृत ह्म. प्रसिद्ध आहे शौर्यादि लक्षण जाचें तो. स. विद्यादिकानें जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतसापत्नका. कृतसापत्निका सपत्न्येवसापत्नका, कृतासापत्नकायस्याःसाकृतसापत्नका, सपत्नीजीती सापत्नका केली आहे सापत्नकाजीसती कृतसापत्निका ती. स. अनेक विवाहित स्त्रियांतील पहिली स्त्री. आ. स्त्री.

कृतहस्तः कृतोऽभ्यस्तोहस्तोस्य कृतहस्तः, कृताभ्यास आहे हस्त जाचा तो. स. बाणविद्येंत जो निपुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतांतः कृतःअंतोविनाशोयेन सः कृतांतः, केला आहे अंत ह्म. नाश जाणें तो. स. प्रेतांचा राजा. यम. २ सिद्धांत. ३ पापकर्म. अ. पु.

कृती कृतंकर्मप्रशस्तमस्त्यस्यकृती. प्रशस्त आहे कर्म जाचें तो. त. पंडित. २ प्रवीण. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कृत्तं कृत्यतेस्मइतिकृत्तं, छेदिजेलें जें तें. कृ. कृतीधा. छेदन अ.

मृगादिकांचें चर्म· ई· स्त्री·

कृत्तिवासा: कृत्तिर्वासोयस्यसकृत्तिवासा:, कृत्ति ह्म· चर्म आहे वस्त्र ज्याचें तो· स· महादेव· स्· पु·

कृत्य: कृत्यतेइतिकृत्य: · धनादिकें करून भेद करिजेतो जो तो· कृ· कृतीधा· छेदनअ· धनादिकें करून फितूर केलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री· २ कार्ये· अ· न·

कृत्या करणंकृत्यतेवाकृत्या, करण जें ती· अथवा छेदनकर्त्री जी ती· कृ· डुकृञ्धा· करणअ· २ कृतीधा· छेदनअ· क्रिया ह्म· कर्म· २ तामस देवताविशेष· आ· स्त्री·

कृत्रिमधूपक: कृत्रिमश्चासौधूपश्चकृत्रिमधूप: सएव कृत्रिमधूपक: कृत्रिम ह्म· केलेला जो धूप तो कृत्रिमधूप तो कृत्रिमधूपक न· अनेक पदार्थ मिश्रित करून केलेला धूप· अ· पु·

कृत्स्नं कृत्स्नतेइतिकृत्स्नं, परिपूर्ण होइजेतें जें तें· कृ· कृतीधा· वेष्टनादि· अ· सर्व· समग्र· वि· अ· पु· न· आबंत· स्त्री·

कृपण: कृप्यतेकृपणतयाविषयी-क्रियतइतिकृपण:, कृपेलाविषयीभूत ह्म· पाहिला असतां कृपा उत्पन्न होत्ये ज्याविषयीं तो· कृ· कृपधा· कृपाअ· दरिद्री· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

कृपा कृपणंकृपा, अनुकंपन जें ती· कृ· कृपधा· कृपाअ· दया· आ· स्त्री·

कृपाण: कृपांनुदतीतिकृपाण:, कृपेतें नाश करितो जो तो· कृ· णुदधा· प्रेरणअ· खड्ग ह्म· तलवार· अ· पु·

कृपाणी कृपामनितीति कृपाणी, वस्त्रादिकांला फांडित्ये जी ती· कृ· अणधा· प्राणनअ· कातर· ई· स्त्री·

कृपालु: कृपांलातितच्छीलोवाकृपालु:, कृपेतें ग्रहण करितो किंवा कृपा ज्याचा स्वभाव तो· कृ· लाधा· आदानअ· दयालु· वि· उ· पु· स्त्री· न·

कृपीटयोनि: कृपीटंजलंयोनिरुत्पत्तिकारणंयस्यसकृपीटयोनि:, जल आहे उत्पत्ति कारण ज्याचें तो· स· अग्नि· इ· पु·

कृमि: क्रामतीतिकृमि:, व्यक्त पादविक्षेप करितो जो तो· कृ· क्रमुधा· पादविक्षेपअ· किडा· २ कुसरूड· इ· पु·

कृमिकोशोत्थं कृमिकोशादुत्थं कृमिकोशोत्थं, कीटशरीरापासून जें उत्पन्न तें. स. रेशीम. अ. न.

कृमिजं कृमिभिर्जन्यते कृमिजं, कीटांनीं उत्पन्न करिजेतें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. कृष्णागरुचंदन. अ. न.

कृमिघ्नः कृमीन् हंतीति कृमिघ्नः, कृमीतें मारितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाद्यर्थ. वावडिंगीचें झाड. अ. पुल्लिंगीं.

कृशं कृश्यते स्म कृशं, तनूकृत झा. कृश केलें जें तें. कृ. कृशधा. तनूकरण अ. बारीक, सूक्ष्म. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृशानुः कृश्यतीति कृशानुः, कृश होतो जो तो. कृ. कृशधा. तनूकरण अ. अग्नि. उ. पु.

कृशानुरेताः कृशानोरेतो यस्य स कृशानुरेताः, अग्नीचाठायीं आहे रेत जें तें ज्याचें तो. स. महादेव. स. पु.

कृशाश्विन् कृशाश्वेन प्रोक्तं नटसूत्रमधीते कृशाश्वी, कृशाश्वऋषीनें जें प्रोक्त नटसूत्र त्यातें अध्ययन करणारा जो तो. त. स्त्रीवेष धारण करून नर्तनादिक करणारा नटवा. इन्. पु.

कृषकः विग्रहादि सर्व कर्षकशब्दाप्र.

कृषिः कर्षणं कृषिः, विलेखन जें ती. कृ. कृषिधा. विलेखन अ. कृषिकर्म. इ. स्त्री.

कृषिकः विग्रहादि कर्षकशब्दाप्रमाणें असून कृषिकर्मानें उपजीवन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

कृषीवलः कृषिरस्यास्तीति कृषीवलः, कृषिकर्म आहे ज्यास तो. त. कृषिकर्मानें उपजीवन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृष्टं कृष्यते स्म कृष्टं, कर्षण केलेलें जें तें. कृ. कृषिधा. विलेखन अ. नागरलेलें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

कृष्टिः कर्षतीति कृष्टिः, पांडित्यानें इतरांचें कर्षण करितो जो तो. कृ. कृषधा. विलेखन अ. पंडित. इ. पु.

कृष्णः कर्षति शत्रूनिति कृष्णः, शत्रूतें कर्षण करितो झा. त्याचें-

आकर्षण करितो जो तो. कृ. कृष धा. विलेखन अ. विष्णु. २ कृष्णनामक देव. ३ पांडवांतील अर्जुन. अ. पु. ४ काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ५ मिरीं. अ. न.

कृष्णकर्मन् कृष्णंकर्मास्यकृष्णकर्मा, कृष्ण ह्म. निंद्य आहे कर्म जाचें तो. स. पापकर्म करणारा. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

कृष्णपाकफल: कृष्णपाकेफलं यस्यसः कृष्णपाकफलः, पाककालीं कृष्णवर्ण आहे फल जाचें तो. स. करवंदाचें झाड. अ. पु

कृष्णफला कृष्णंफलंयस्याःसा कृष्णफला. कृष्णवर्ण आहे फल जीचें ती. स. बावचीचें झाड. आबं. स्त्री.

कृष्णभेदी कृष्णेनवर्णेनभेदोस्याः कृष्णभेदी, कृष्णवर्णानें आहे भेद ह्म. ओळख जीची ती. स. कुटकी. ई. स्त्री.

कृष्णला कृष्णंकृष्णवर्णंलातीतिकृष्णला. कृष्णवर्णानें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. ला धा. आदान अ. गुंजा. आ. स्त्री.

कृष्णलोहित: कृष्णमिश्रितोलोहितः कृष्णलोहितः, कृष्णमिश्रित जो लोहित वर्ण तो. स. कृष्णवर्णमिश्रित जो आरक्तवर्णाचा रंग तो. जांबळा वगैरे रंग. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

कृष्णवर्त्मा कृष्णोधूमोवर्त्मास्येतिकृष्णवर्त्मा, कृष्णवर्णजो धूम्रतो आहे मार्ग जाचा तो. स. अग्नि. न्. पु.

कृष्णवृंता कृष्णंवृंतंयस्याःसा कृष्णवृंता, कृष्णवर्ण आहे वृंत ह्म. प्रसवबंधन जीचें ती. स. पाडलीची वेल. आ. स्त्री.

कृष्णशार: कृष्णश्चासौशारश्च कृष्णशारः, कृष्णवर्णयुक्त जो शार ह्म. कर्बूर वर्ण तद्विशिष्ट जो तो. स. कृष्णमृग. अ. पु.

कृष्णसार: विग्रहादिसर्व कृष्णशार शब्दाप्रमाणें.

कृष्णा कृष्णोवर्णोस्त्यस्याइतिकृष्णा, कृष्ण ह्म. काळा आहे वर्ण जीचा ती. त. पिंपळी. आ. स्त्री.

कृष्णिका कृष्णैवकृष्णिका, कृष्णवर्णजी ती न कृष्णिका, त. कृष्णसर्षप ह्म. काळी मोहरी. आ. स्त्री.

केकरः केमूर्ध्नि दृष्टिं कर्तुं शीलमस्य केकरः, मस्तकाचे ठायीं ह्म. वर दृष्टि करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. काणा ह्म. कैरा. वि. अ. पु. न. आ. बं. स्त्री.

केका केमूर्ध्नि कायते इति केका, मस्तकाचे ठायीं ह्म. वर मान करून शब्द करणारी जी मयूराची वाणी ती. कृ. कैधा. शब्द अ. मोराची वाणी. आ. स्त्री.

केकी केकास्यास्य केकी, केका-संज्ञक वाणी आहे ज्यास तो. नमोर. इन्. पु.

केतकी केतयतीति केतकी, रोगापनयन करिते जी ती. कृ. कित धा. रोगापनयनादि अ. केगदीचें झाड. ई. स्त्री.

केतनं कित्यते ज्ञायते अनेन केतनं, स्वाम्यादिक आणि जेतें जेणें तें. कृ. कितधा. ज्ञानअ. निशाण. २ कार्य. ३ आमंत्रण. ४ राहण्याची जागा. अ. न.

केतुः चायते इति केतुः, ग्रहयज्ञादिकालीं पूजिजे तो अथवा उच्चत्वानें प्रसिद्ध जो तो. कृ. चायृधा. पूजादि अ. नवग्रहांतील एक ग्रह. २ पताका. उ. पु. को. रोग. शत्रु. उत्पात वगैरे.

केदरः के दृणातीति केदरः, क ह्म. उदकादिक त्याचे ठायीं विदीर्ण होतो ह्म. व्यापारोपयोगी होतो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. व्यवहार पदार्थ. अ. पु.

केदारः केन जलेन दीर्यत इति केदारः, जलें करून ह्म. जलवेपुल्यानें विदीर्ण होतो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. क्षेत्र ह्म. शेत. अ. पु.

केनिपातकः के जले निपातो यस्य सः केनिपातकः, जलामध्यें आहे निपतन ज्याचें तो. स. नौकेचें सुकाण. अ. पु.

केयूरं के बाहुशिरसि योतीति केयूरं, बाहुच्या मस्तकीं शोभनें जें तें. कृ. युधा. मिश्रणादि अ. बाहुवटे, बाजुबंद इत्यादि. अ. न.

केलिः केलनं केलिः, क्रीडनं जें तीं. कृ. किलधा. क्रीडनअ. क्रीडा ह्म. खेळ. इ. पु. ईकारांत. स्त्रीलिंगी.

केवलं केवतेइतिकेवलं, निश्चयरूपा र्थी राहतें जें तें. रू. केवृधा. सेवन अ. निश्चित, निर्णीत. अव्य. उ. केवलंमूर्खः

केवलः केशिरसिवल्लतीतिकेवलः, मस्तकाचेठायीं जीवन करितो ह्म. सर्वानपेक्षत्वेंकरून अथवा पूर्णतेनें वागतो जो तो. रू. वलधा. प्राणन अ. असहाय. २ संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. वं. स्त्री.

केशः क्लिश्यतेइतिकेशः, बंधन करिजेतो जो तो. रू. क्लिशधा. उपतापादि अमस्तकाचे केश. २ वाळानावाची ओषधि. अ. पु.

केशहस्तः केशानांहस्तः केशहस्तः केशांचा जो हस्त ह्म. समूह तो. स. केशपाश. अ. पु.

केशपक्षः पक्षयतीतिपक्षः केशानांपक्षोवृंदं केशपक्षः, परिग्रह करितो जो तो पक्ष केशांचा जो पक्ष ह्म. समूह तो. स. केशसमुदाय. अ. पु.

केशपर्णी केशाःपर्णान्यस्याइति केशपर्णी, केशयुक्त आहेत पर्णे ह्म. पानें जीचीं ती. त. ओषधिविशेष. ई. स्त्री.

केशपाशः पाश्यतइतिपाशः, केशानांपाशः केशपाशः, बांधिजेतो जो तो पाश केशांचा जो पाश ह्म. समूह तो. स. केशसमूह. अ. पु.

केशपाशी केशानामल्पःपाशः केशपाशी, केशांचा जो अल्पपाश ह्म. बंधविशेष ती. स. शेंडी. ई. स्त्री.

केशरः केजलेशीर्यतइतिकेशरः, उदकाचेठायीं विशरण ह्म. नाश पावतो जो तो. रू. शृधा. हिंसा अ. पुष्परेणु. अ. पु. न. २ उंडणीचें झाड. अ. पु.

केशरी केनवायुनाशीर्यतइति केशराः तेसंतियस्येति केशरी, वायूनें शिथिल होणारें आहेत केश जाचे तो. त. सिंह. इन्. पु.

केशवः कब्रह्मईशश्चकेशौ तौ पुत्रत्वेनपौत्रत्वेनचयस्यसः केशवः, क ह्म. ब्रह्मदेव आणि ईश ह्म. शिव हे आहेत पुत्र पौत्रत्वेंकरून जाचे तो. स. विष्णुनामक देव. अ. पु. २ जाचे केश चांगले आहेत तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

केशवेशः केशानांवेशः केशवेशः, केशांचा जो रचना विशेष तो. स. के

शबंधरचना. अ. पु.

केशिक: प्रशस्ता: केशा: संत्यस्य केशिक:, प्रशस्त आहेत केश ज्याचे तो. स. उत्कृष्ट केशांचा पुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

केशिनी केशा: संत्यस्येति केशिनी, केश आहेत जीस ती ह. चोरवल्लीनावाची औषधि. ई. स्त्री.

केशी विग्रहादि केशिकशब्दाप्रमाणें. इन्. पु.

केसर: केजलेसरतीति केसर: संत्यस्येतिवा केसर:, उदकाचेठायीं गमन करितो ह्म. प्रसार पावतो जो तो. अथवा केसर आहेत जास तो. ह्र. सृधा. गति अ. २ त. पुष्परेणु. अ. पु. न. २ उंडणीचें झाड. ३ बकुळीचें झाड. ४ नागचांफा. अ. पु.

केसरी केसरा: स्कंधवाला: संत्यस्य केसरी, स्कंधवाल ह्म. स्कंधप्रदेशा केश आहेत जास तो. त. सिंह. इन्. पुल्लिंगीं.

कैटभजित् कैटभमजैषीदिति कैटभजित्, कैटभासुरापासून जिंकिता झाला जो तो. ह्र. जिधा. जय अ. विष्णु. त. पु.

कैटर्य: केटनं केटं केटं राति ददातीति कैटर्य:, अतितिक्तत्वात्तत्र त्रास देतें तें केट केटातें देतो जो तो कैटर्य. ह्र. राधा. दान अ. कुंभ्याचें झाड. अ. पु.

कैडर्य: विग्रहादि सर्व कैटर्यशब्दाप्र.

कैतवं कितवस्य कर्म कैतवं, अक्षधूर्ताचें किंवा दांभिकाचें जें कर्म तें. त. कपट. २ द्यूत ह्म. फांशांचा वगैरे खेळ. अ. न.

कैदारं केदाराणां समूह: कैदारं, क्षेत्रांचा जो समुदाय तें. त. शेतांचा समूह. अ. न.

कैदारकं विग्रहादि सर्व कैदारश. प्रमाणें.

कैदारिकं विग्रहादि सर्व कैदारिकशब्दाप्रमाणें.

कैदार्यं विग्रहादि सर्व कैदारिकशब्दाप्रमाणें.

कैरवं केरवस्य हंसस्येदं प्रियं कैरवं, हंसाला जें प्रिय तें. त. शुभ्र कमल. अ. न.

कैलास: केजले लासो लसनमस्य केलास: स्फटिक: तस्यायं कैलास: जलाचे ठायीं आहे शोभा जाची अ

साजो स्फटिक तत्संबंधी जो तो. त. कैलास पर्वत. अ. पु.

कैवर्तः केजलेवर्ततेइतिकैवर्ता मत्स्यास्तेषामयंकैवर्तः, जलाचेठायीं राहणारे जे मत्स्य तत्संबंधी जो तो. त. मासे मारणारा कोळी. अ. पु.

कैवर्तमुस्तकं. कैवर्तिमुस्तकं कैवर्तानां जातिः कैवर्ती कैवर्त्यामुस्तकं कैवर्तिमुस्तकं, भिल्लांचीजी जाती ती कैवर्ती तत्संबंधीं जें मुस्तक ह्म. नागरमोथा तें. स. जलमुस्तानावाची वनोषधि. अ. न.

कैवर्तीमुस्तकं विग्रहादिसर्वकैवर्तमुस्तकशब्दाप्र.

कैवल्यं केवलस्यभावः कैवल्यं, बंधविरहित केवल जो मुक्तीचा भाव तें. त. मोक्ष. अ. न.

कैशिकं केशानांसमूहः कैशिकं, केशांचा जो समुदाय तो. त. केशपाश. अ. न.

कैश्यं विग्रहादिसर्वकैशिकशब्दाप्रमाणें.

कोकः कोकतेइतिकोकः, वारंवार शब्दग्रहण करितो जो तो. कृ. कुकधा. आदानादिअ. लांडगा ना वा चाम्पृग. चक्रवाक पक्षी. अ. पु.

कोकनदं कोकांश्चक्रान्नदतितिकोकनदं, चक्रवाकांप्रत आनंदानें अव्यक्त शब्द करविते जें तें. कृ. णदधा. अव्यक्तशब्दअ. तांबडें कमल. अ. पु. न.

कोकिलः कोकतेइतिकोकिलः, मधुर शब्द करितो जो तो. कृ. कुकधा. आदानादिअ. कोकिलनामक पक्षि. अ. पु.

कोकिलाक्षः कोकिलवदक्षिर्यस्य कोकिलाक्षः, कोकिलाच्या नेत्रासारखें आहे अक्षि ह्म. पर्व ज्यास तो. स. ज्यास कोळसुंदा तालिमखान्यानें बीज कोलिस्ता असें ह्मणतात ती. वनोषधिः. अ. पु.

कोटरं कुटनंकोटः कोटंरातीतिकोटरः, कौटिल्यातें देतें ह्म. कौटिल्यानें स्थित जें तें. कृ. राधा. दानअ. वृक्षाचीढोल. अ. पु. न.

कोटवी कोटनंकोटः कोटंकौटिल्यं वातीतिकोटवी, कौटिल्याप्रत जाणारी जी ती. कृ. कुटधा. कौटिल्यअ. नग्न ह्म. नागवी बायको. ई. स्त्री.

कोटिः कोटी कोटतेइतिकोट

यतेइतिवाकोटिः कोटी, छेदनक रित्ये अथवा संताप करित्ये जीती· क्रु· कुटधा· छेदनादिकअ· धनुष्या चें शेवट· २तरवारीचें अग्र· ३उत्क र्ष· ४ एक संख्या· इ· २ई· स्त्री·

कोटिवर्षा कोटिभिरग्रैर्वर्षतीतिको टिवर्षा, अग्रभागांनीं वृष्टि करित्ये जीती· क्रु· वृणुधा· सेचनअ· जीस सूक्ष्मापिंडक असें ह्मणतात तीव नौषधी· आ· स्त्री·

कोटिशः कोटीशः कोट्याकोटि नाअग्रेणश्यतीतिकोटिशः, अ ग्रानें भूमि विदारण करितो जो तो· क्रु· शोधा· तनूकरणअ· डिफळें फो डण्याचा मुद्गर ज्यास कुळव डिफ ळा असें ह्मणतात तो· अ· पु·

कोट्टः कुट्यतइतिकोट्टः, संतसक रिजेतो जो तो· क्रु· कुट्टधा· प्रताप नअ· ज्याशहरास तटव खंदकअ सल्यानें शत्रूला प्रवेश करण्यास· कठीण असें शहर· अ· पु·

कोट्टवी कोट्टनंकोट्टं कोट्टंवातीति कोट्टवी, प्रतपन ह्म· संताप त्यातें देत्ये जी ती· क्रु· वाधा· गत्यादि अ· नग्न बायको· ई· स्त्री·

कोठ्ठारः कुट्यतइतिकोठ्ठारः, छेदि जेतो ह्म· मनुष्य संमर्दानें नाश पाव तो जो तो· क्रु· कुट्टधा· छेदनअ· श हरांतील विहीर· अ· पु·

कोठः कुंठतीतिकोठः, आलस्योत्पा दून किंवा अतिघाति घात करितो जो तो· क्रु· कुठिधा· आलस्यादिकअ· कोड नावाचा रोग· अ· पु·

कोणः कुण्यतेअनेनकुणात्यनेनवा कोणः, शब्द अथवा प्रतिध्वनि हो इजेतोजेणें अथवा शत्रूला आमं त्रित करिजेतोजेणें तो· क्रु· कुणधा· शब्दादिकअ· सारंगीवाजविण्या चें काष्ठ ह्म· कमटी २ कोंपरा· ३ त लवारीचें टोंक· अ· पु·

कोणपः कोणंपातिपिबतिवाकोण पः, कोण ह्म· मृत शरीर त्यातें रक्ष ण करितो अथवा पान करितो जो तो· क्रु· पाधा· रक्षण २पान अ· रा क्षस· अ· पु·

कोदंडं कौतीतिकोर्वंशः सः दंडो ऽस्यकोदंडं, वेणूचा आहे दंड ज्यास तें· क्रु· कुधा· शब्द अ· धनुष्य· अ· न·

कोद्रवः कैनवायुनाद्रवतीतिकोद्रवः, वायूनें अथवा उदकानें भक्ष्योपयो

गी होतो जो तो. कृ. कुधा. गतिअ. हरीक नावाचें धान्य. अ. पु.

कोपः कोपनंकोपः, कोपणें जें तें. कृ. कुपधा. क्रोधअ. क्रोध. अ. पु.

कोपक्रमः कस्यउपक्रमः कोपक्रमं, ब्रह्मदेवाचा जो उपक्रम ह्म. त्यानें प्रथम ज्ञात तें. स. ब्रह्मदेवानें पूर्वी जाणलेला लोक. अ. न. उ. कोपक्रमंलोकः

कोपज्ञं कस्यउपज्ञाकोपज्ञं. ब्रह्मदेवाची उपज्ञा ह्म. त्यानें प्रथम ज्ञात प्रजा. स. ब्रह्मदेवानें अगदीं पाहिल्यानें केलेली प्रजा. अ. न. उ. कोपज्ञंप्रजा.

कोपना कुप्यतितच्छीलाकोपना, क्रोध आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. कुपधा. क्रोधअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कोपिन् अवश्यंकुप्यतीतिकोपी, अत्यंत प्रकुपित होतो जो तो. कृ. कुपधा. क्रोधअ. रागीट. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कोमलं काम्यतेइतिकोमलं, इच्छिजेतें जें तें. कृ. कमुधा. कांतिअ. मृदु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोयष्टिकः कंजलंयष्टिरिवास्य कोयष्टिः सएवकोयष्टिकः, जल आहे यष्टी प्रमाणें जीवनाधार ज्यास तो. स. पक्षिविशेष. जास कींदा असें ह्मणतात तो पक्षि. अ. पु.

कोरकः कुरतीतिकोरकः, संश्लिष्ट ह्म. जमलेला असतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यानअ. अथवा कुरधा. शब्दअ. पुष्पाचा कळा. अ. उ.

कोरंगी कुरतीतिकोरंगी, शब्द करिते जी ती. इत्यादिक कोरक शब्दा प्रमाणें. सूक्ष्म इलाची. ई. स्त्री.

कोरदूषः कोरंशब्दं दूषयतीति कोरदूषः, शब्द विनाश करितो जो तो. कृ. दुषधा. वैकृत्यअ. हरीक. अ. पु.

कोलः कुलतिकोलतीतिवाकोलः, घुरघुरशब्द करितें अथवा पूवन किंवा स्त्यानादन करितें जें तें. कृ. कुरधा. शब्दअ. २ कुलधा. संस्त्यानादिकअ. डुकर. अ. न. २ लहान नौका. अ. पु. ३ बोरीचें फळ. अ. न.

कोलकं कोलतीतिकोलकं, भक्षण समयीं मुखसंश्लिष्ट करितें जें तें. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. कंकोळ. २ मिरीं. अ. न.

कोलदलं कोलस्येवदलंयस्यतत्को लदलं, कोलाप्रमाणें ह्म. सूकरांग सदृश सतेज दल ह्म. अवयवजा चे तें. स. सुवासिक द्रव्यविशेष. जास नखला असें ह्मणतात तें. अ. न.

कोलंबकः कोलतीतिकोलंबकः, कार्यासमर्थ होतो जो तो. कृ. कुल धा. संस्थानादिअ. तारा नाहींत असी वीणा. अ. पु.

कोलवल्ली कोलइववल्लीकोलव ल्ली, अति लहान कोल ह्म. सू कर त्या प्रमाणें जी वल्ली ती. स. गजपिंपळी नावाची औषधि. ई. स्त्री.

कोला कोलिः कोली कोलति घनीभवतीतिकोलिः, घनीभूत होते जी ती. कृ. कुलधा. संस्था नादिअ. बोरीचा वृक्ष. आ. स्त्री. २ इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

कोलाहलः कोलान्सूकरानाह्वंति त्रासयतीतिकोलाहलः, सूकरां ला त्रास उत्पन्न करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बहुतांनीं केलेला अस्पष्टशब्द. अ. पु.

कोविदः कौतिधर्मादीनितिकुःवे त्तीतिविदः कोर्वेदस्यविदः कोविदः, धर्मादि सांगणारा जो वेद त्याचा जो जाणणारा तो. कृ. कुधा. शब्दअ. २ विदधा. ज्ञानअ. पंडित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोविदारः कुंभूमिंविदारयतीति कोविदारः, भूमीचें विदारण करि तो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. कांचनाचें झाड. अ. पु.

कोशः कुश्यतेकुश्यतिवाकोशः, सं श्लिष्ट करिजेतो ह्म. जमविजेतो अथवा संश्लिष्ट होतो जो तो किंवा संबद्ध होतो किंवा द्युतिमान जो तो. कृ. कुशधा. संश्लेषादिकअ. धन समूह. २ कुड्मल. ३ तरवारीचें मे ण. ४ शपथ. ५ पक्ष्यादिकांचें अंडें. ६ जायफळ. ७ सोनें रूपें. अ. पु. न.

कोशफलं कोशेफलमस्यकोशफ लं, कोशाचे ठायीं आहे फल ज्याचें तें. स. कंकोळ. अ. न.

कोशातकी कोशमततीतिकोशा तकी, कोशाप्रत गमन करिते ह्म. कोशयुक्त फलवती जी ती. कृ. अत धा. सातत्यगमनअ. पडवळी. घों साळी. दोडकी इत्यादिक. ई. स्त्री.

कोष: कुष्यतेइतिकुष्णातिनिष्क्रमस्यादितिवाकोष:, निष्कर्षण करिजेतो ह्म. भग्न करिजेतो अथवा नष्ट होतें हें सुवर्णादिक द्रव्य जाणसून तो. रु. कुषधा. निष्कर्षअ. पक्ष्यादिकांचें अंडें ह्म. कवठ. २ दिव्य शपथविशेष. अ. पु. न.

कोष्ठ: कुष्यतेइतिकोष्ठ:, निष्कोषण करिजेतो ह्म. संमार्जनादिकानें - स्वच्छ करिजेतो अथवा औषधादिकानें व द्रव्यादिकानें स्वच्छ व वर्धिंगत करिजेतो जो तो. रु. कुषधा. निष्कर्षअ. गृहाभ्यंतर. २ कोठा. ३ कोठी. अ. पु.

कोष्णं ईषदुष्णंकोष्णं, किंचित्‌जें उष्णतें. स. यत्‌किंचित्‌उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौकुटिक: कुकुटींपश्यतीति- कौकुटिक:, कौटिल्यातें करितो - अथवा विचार पूर्वक दूर दृष्टि देऊन पाहतो जो तो. जास दूर दर्शी ह्मणतात तो. त. कपटी. २ दूर नजर देणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रौंचदारण: क्रौंचस्यदारण:क्रौंचदारण:, क्रौंच पर्वताचा जो दारणा ह्म. विदारण कर्ता तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

कौक्षेयक: कुक्षौभव: कौक्षेयक:, कुक्षी ह्म. कोशरूपी मेण त्याचे ठायीं जो भव ह्म. राहणारा तो. त. तरवार. अ. पु.

कौटतक्ष: कुट्यांभव: कौट: सचासौतक्षाश्चकौटतक्ष:, कौट ह्म. निरंतर घरीं राहणारा असा जो तक्ष तो. स. कोणोकाचा आंकित नव्हे असा जो सुतार तो. अ. पु.

कौटिक: कुटेनमृगादिबंधनमंत्रेण चरतीतिकौटिक:, मृगादिबंधनमंत्रें करून संचार करतो जो तो. न. मृगादिक मारून त्यांचा मांस विकयानें उपजीवन करणारा. अ. पु.

कौडविकं कुडवस्यवाप: कौडविकं, कुडव मान धान्य पेरण्याचें जें क्षेत्र तें. त. कुडव परिमित धान्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौणप: कुणपंशवंभक्षयितुंशीलमस्येतिकौणप:, शव भक्षण करायाचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. त. राक्षस. अ. पु.

कौतुकं कुतुकमेवकौतुकं, कुतुक

जें तेंच कौतुक. त. आश्चर्य. अ. न.

कौतूहलं हलती तिहलं कुत्हाहलं कौतूहलं, विलेखन करितो जो तो हल कुतू ह्म. चर्मपात्र तत्संबंधी - जें हल ह्म. चर्मवेष्टित प्राणिमात्रा चें आश्चर्य. स. कौतुक. अ. न.

कौलत्थीनं कुलित्थानांभवनंक्षेत्रं कौलत्थीनं, कुलित्थाचें जें शेत तें. त. कुळिद उत्पन्न करण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौद्रवीणं कोद्रवाणांभवनंक्षेत्रंकौद्रवीणं, कोद्रवांचें जें क्षेत्र तें. न. हरीक उत्पन्न करण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौंतिकः कुंतः प्रहरणमस्य कौंतिकः, कुंत ह्म. भाला आहे आयुध ज्याचें तो. त. भाल्यानें लढाई करणारा भालेकरी. अ. पु.

कौंती कुंतिषुदेशेषु भवा कौंती, कुंतिदेशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. सुगंधिद्रव्यविशेष जास रेणुबीज असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

कौपीनं कूपपतनमर्हतीति कौपीनं, कूपपतनार्ह ह्म. कूपामध्यें पडण्यास जी योग्य अथवा संसारादिकांत पाडण्यास जें योग्य तें. त. लंगोटी. २ उपस्थ, गुह्य. अ. न.

कौमुदी कुमुदानांइयंकौमुदी, कुमुदें ह्म. कैरवें तत्संबंधीजी ती. त. चंद्रिका. ई. स्त्री.

कौमोदकी कोमोदकः कुमोदकस्तस्येयंकौमोदकी, पृथ्वीचा जो हर्षक विष्णु त्याचीजी आयुधरूपी ती. त. गदा. ई. स्त्री.

कौलटिनेयः कुलटायाः अपत्यं कौलटिनेयः, भिक्षार्थ दुसऱ्याचे घरीं जाणारी जी पतिव्रता तीचा जो पुत्र तो. त. भिक्षामागणाऱ्या पतिव्रतेचा पुत्र. अ. पु.

कौलटेयः कुलटाया अपत्यंकौलटेयः, शीलादिहीन स्त्रियेचा जो पुत्र तो. त. व्यभिचारिणी बायकोचा मुलगा. अ. पु.

कौलटेरः विग्रहादिसर्व कौलटेयशब्दाप्र.

कौलीनं कुलीनस्य कर्मभावोवा कौलीनं, कुलीनाचें जें कर्म किंवा धर्म तें. त. कुलीनता. २ पशु पक्षी सर्प इत्यादिकांचें युद्ध. ३ लोकापवाद. अ. न.

कौलेयकः कुलेभवः कौलेयकः, थवकुलाचेंठायीं जो भव म्ह. उत्पन्न तो. न. कुत्रा. अ. पु.

कौशिकः कुशिकस्यापत्यंपुमान् कौशिकः, कुशिक ऋषीचें जें अपत्य तें. न. विश्वामित्र. २ इंद्र. ३ गारुडी. ४ घूकपक्षी. ५ गुग्गुल वृक्ष. अ. पु.

कौशेयं कोशेसंभूतंकौशेयं, कृमिकोशाचेठायीं जें उत्पन्न तें. न. किड्याच्या अपान द्वारापासून निघालेल्या रेशमाचें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौस्तुभः कुंभुवंस्तुभ्नातीनिकुस्तुभः तत्रभवः कौस्तुभः, भूमीनें प्रतिबंध करितो जो तो कुस्तुभ म्ह. समुद्र त्याचेठायीं जो उत्पन्न तो न. विष्णुचामणि. अ. पु.

क्रकचः क्रइतिकचतिक्रकचः, क्रयाप्रकारेंकरून शब्द करितो जो तो. कृ. कचधा. शब्द अ. लांकूड चिरण्याचें शस्त्र ज्यास करवत असें म्हणतात तो. अ. पु. न.

क्रकरः क्रइतिशब्दकरणशीलः क्रइतिकरोतीतिवाक्रकरः, क्रया प्रकारें करून शब्द करण्यांचा ज्याचा स्वभाव तो. किंवा क्र असा शब्द करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. करेडु नावाचा पक्षि. २ कारवीचा वृक्ष. अ. पु. अ. पु.

क्रतुः क्रियतेइतिक्रतुः, परलोकसाधनार्थ करिजेतो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. यज्ञ. उ. पु.

क्रतुध्वंसी क्रतुंध्वंसयतीतिक्रतुध्वंसी, यज्ञाचा नाश करवितो जो तो. कृ. ध्वंसधा. अवस्रंसनअ. महादेव. इन्. पु.

क्रतुभुक् क्रतुषुभुंक्तइतिक्रतुभुक्, यज्ञाचाठायीं भोजन करितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारादि अ. देव. ज्. पु.

क्रथनं क्रथ्यतेंनतत्क्रथनं, हिंसन करिजेतें जें तें. कृ. क्रथधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

क्रंदनं क्रंद्यतइतिक्रंदनं, अन्योन्यस्पर्धेंकरून जें आव्हान तें. कृ. क्रदिधा. आव्हानादिअ. योध्यांचा आक्रोशपूर्वक शब्द. २ रोदन. अ. न.

क्रंदितं क्रंदनंक्रंदितं, रोदन जें तें. कृ. क्रदिधा. रोदनादिअ. रडणें. अ. न.

क्रमः क्रमणंभवत्यनेनक्रमः, क्रमण ह्म. पर्यायाचरण होतें जेणें तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. अनुक्रम. २ नियोगशास्त्र. अ. पु.

क्रमुकः क्रामतीतिक्रमुकः, पादविक्षेप करितो ह्म. स्पष्टक्तपर्व पर्वांनीं वाढत जातो जो तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. तांबडा लोध्र २ पारसा पिंपळ. ३ सुपारीचें झाड. जास पोपळ असें ह्मणतात तो. अ. पु.

क्रमेलकः क्रामतीतिक्रमः इलतीतीइलः क्रमश्चासौइलश्चक्रमेलः सएवक्रमेलकः, उत्कृष्ट पादविक्षेपकरितो असा जो गमन कारी तो क्रमेल तोच क्रमेलक. त. उंट. अ. पु.

क्रयविक्रयिकः क्रयविक्रयाभ्यांजीवतीतिक्रयविक्रयिकः, क्रय विक्रयें करून जीवन करितो जो तो. त. क्रयविक्रयानें उपजीविका करणारा उदमी. अ. पु.

क्रयिकः क्रयेणजीवतीतिक्रयिकः, क्रय ह्म. विकत घेणें तेणें करून जीवन करणारा. त. विकत घेणारा. अ. पु. ई. स्त्री.

क्रय्यं क्रीयतेइतिक्रय्यं, लोक विकत घेवोत ह्मणून देवल्लें जें तें क्र. डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये विकावयाचें वस्तु. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

क्रव्यं क्रुव्यतेस्म क्रव्यं, भक्षिजेतें जें तें. क्र. क्रुड्धा. गति अ. मांस. अ. न.

क्रव्याद् क्रव्यंमांसमत्तीतिक्रव्यात्, मांस भक्षण करिजेतो जो तो. क्र. अद्धा. भक्षणअ. राक्षस. द. पु.

क्रव्यादः क्रव्यंआममांसमत्तीति क्रव्यादः, हिरवें मांस खातो जो तो. क्र. अद्धा. भक्षणअ. राक्षस. अ. पु.

क्रायिकः क्रीणातीतिक्रायिकः, द्रव्याची अदलाबदली करून माल घेतो जो तो. क्र. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकत घेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रिमिः विग्रहादि सर्व कृमिशः प्र.

क्रिया करणंक्रियते. नयावाक्रिया, करण किंवा करिजेतें जीणें करून ती. क्र. कृञ्धा. करणअ.

रोगादिकांची चिकित्सा. २ कर्म. ३ आरंभ प्रायश्चित्त. निष्कृति प्रायश्चित्त. शिक्षा. पूजन. संप्रधान. विचार. उपाय इत्यादि. आ. स्त्री.

क्रियावान् क्रियास्यास्तीति क्रियावान्, क्रिया आहे जास तो. त. कर्माविषयीं जो उद्युक्त तो. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

क्रीडा क्रीडनं क्रीडा, विहरण जें ती. कृ. क्रीड़् धा. विहार अ. ज्यांत पुण्यसाधन नाहीं असा चित्त रमण्याचा द्यूतादिक खेळ. २ बालकाची लीला. आ. स्त्री.

क्रुङ्. कुञ्चतीति क्रुङ्, कौटिल्य पावतो किंवा नम्रतेनें असतो जो तो. कृ. क्रुञ्च धा. कौटिल्यादि अ. पक्षिविशेष. जास कुरकुंचा असें ह्मणतात तो. च्. पु.

क्रुध् क्रोधनं क्रुध्, कोपणें जें तें. कृ. क्रुधधा. कोप अ. क्रोध, कोप ध्. पु.

क्रुष्टं क्रोशनं क्रुष्टं, रोदन जें तें. कृ. क्रुशधा. रोदनादि अ. रुदित, रडणें. अ. न.

क्रूरः कृंततीति क्रूरः, नाश करितो जो तो. कृ. कृतीधा. छेदन अ. कठीण स्वभावाचा. २ निर्दय. ३ भयंकर. ४ घातुक. ५ द्रोह करणाचा स्वभावाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेतव्यं क्रेतुं योग्यं क्रेतव्यं, विकत घेण्यास जें योग्य तें. कृ. डुक्रीञ् धा. द्रव्यविनिमय अ. खरेदी करण्याचें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेयं विग्रहादि सर्व क्रेतव्यशः प्र.

क्रोडः क्रुडनं क्रुड अतइतिवा क्रोडः, घट्ट आहे अंग ज्याचें तो. किंवा दृढतर होइजे तें जें तें. कृ. क्रुडधा. घनत्वादि अ. डुकर. अ. पु. २ वक्षस्थल. अ. न. आ. स्त्री.

क्रोधः क्रोधनं क्रोधः, कोपणें जें तो. कृ. क्रुधधा. कोपन अ. कोप ह्म. राग. अ. पु.

क्रोधनः क्रोधनशीलः क्रोधनः, कोपशील जो तो. कृ. क्रुधधा. कोप अ. रागीट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रोष्टा क्रोशतीति क्रोष्टा, आक्रोश करितो ह्म. मोठ्यानें ओरडतो जो तो. कृ. क्रुशधा. आह्वानादि. अ. कोल्हा. ऋ. पु.

क्रोष्टुविन्ना क्रोष्टुभिर्विन्ना क्रोष्टुविन्ना, क्रोष्टूनीं ह्म. कोल्ह्यानीं जी

चिन्ना ह्म. लब्ध किंवा ज्ञात ती. स. डसला नावाची वनौषधि. जिला पिठवण असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

क्रोष्ट्री क्रोशतीतिक्रोष्ट्री, आक्रोश करित्ये अथवा परिपक्व होत्येजी ती. क्रु. क्रुशधा. आह्वानरोदन अ. कोल्ही. २ भुई कोव्हाळा. ई. स्त्री.

क्रौंच: क्रुडेवक्रौंचः, क्रुड् जो तो च क्रौंच. त. कुरकुंचा या नावाचा पक्षि. अ. पु.

क्रौंचदारणः क्रौंचस्य दारणः क्रौंचदारणः, क्रौंच पर्वताचा जो दारण ह्म. विदारण कर्ता तो. स. कार्तिक स्वामी. अ. पु.

क्लमः क्लमनंक्लमः, ग्लानी जी तो. क्रु. क्लमुधा. ग्लानि अ. म्लानता. अ. पु.

क्लमथः विग्रहादिसर्वक्लमश. प्र.

क्लिन्नं क्लिद्यतिस्मक्लिन्नं, आर्द्र झालें जें तें. क्रु. क्लिदूधा. आर्द्रीभाव अ. भिजलेलें. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

क्लिन्नाक्षः क्लिन्ने आक्षिणी यस्य सक्लिन्नाक्षः, क्लिन्न ह्म. भिजके आहेत डोळे ज्याचे तो. स. चिपडे डोळेंचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लिशितं क्लिश्यतेस्मइतिक्लिशितं, क्लेश पाविजेतें जें तें. क्रु. क्लिशधा. उपताप अ. क्लेश पावलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लिष्टः क्लिश्यतेस्म क्लिश्यतेस्मादिति वा क्लिष्टः, पीडा पावता झाला अथवा क्लेश होतो ज्या पासून तो. क्लिशधा. उपताप अ. क्लेश पावलेला. २ पूर्वापर विरुद्ध आणि कठिण असें जें भाषण तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लीतकं क्लीबत्वंतकतिहिनस्तीति क्लीतकं, क्लीबत्व नाशक जें तें. क्रु. तकधा. हिंसा अ. गोडें कोष्ठ. जास ज्येष्ठमध असें ह्मणतात तें. अ. न.

क्लीतकिका क्लीतकं क्रयोस्त्यस्याः क्लीतकिका, क्रय ह्म. विक्री आहे जीची ती. त. औषधि. जिला नीली नीळ असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

क्लीबः क्लीबतेइतिक्लीबः, अधीरत्वानें राहाणारा जो तो. क्रु. क्लि

ृधा· अधार्ष्येअ· नपुंसक· अ·पु· न· २ पराक्रमहीन · वि· अ· पु·न· आ· स्त्री·

क्लेशः क्लेशनंक्लेशः, विबाधन किंवा उपनयन जें तो· क्रु· क्लिश्ूधा· विबाधनअ· २ क्लिशधा· उपतापअ· दुःखविशेष· अ·पु·

क्लेशितः विग्रहादिक्लिष्टशब्दाप्रमाणों· क्लेशपावलेला· वि· अ· पु·न· आ· स्त्री·

क्लोमं क्लुवतेइतिक्लोमं, शिथिलपणानें राहणारें जें तें· क्रु· क्लुङ्धा· गतिअ· मांस पिंडविशेष· जास फुप्फुस असें ह्मणतात तें· अ·न·

क्वणः क्वणनंक्वणः, शब्दअथवा शब्द करणें जें तें· क्रु· क्वणधा· शब्दअ· वीणादिवाद्यांचा ध्वनि· २ शब्द बोलणें· अ·पु·

क्वणनं क्वणतीतिक्वणनं, अर्थादि क्वण शब्दा प्रमाणें· अ·न·

क्वथितं क्वथ्यतेस्मक्वथितं, पक्क करिजेलें जें तें· क्रु· क्वथधा· निष्पाकअ· परिपक्क झालेला काढा वगैरे· वि· अ·पु· न· आ·स्त्री·

क्वाणः क्वणतीतिक्वाणः, शब्द करितोजो तो· इत्यादिक्वण श·प्र· वीणादिवाद्यांचा ध्वनि· अ·पु·

क्षणः क्षणोतिहिनस्ति आयुर्दुःखादिकमितिक्षणः, दुःखादिकातें क्षीण करितोजो तो. कृ. क्षणुधा. हिंसाअ. तीस कलारूप काल. २ पुत्रजन्मादिकांचा उत्साह. अ.पु. २ निर्व्यापार. अ.पु.न.

क्षणदा क्षणमवसरंददातीतिक्षणदा, अवसर देत्ये जी ती. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. रात्रि. आ. स्त्री.

क्षणनं क्षण्यतेतत्क्षणनं, हिंसन जें तें. कृ. क्षणुधा. हिंसाअ. वध करणें. अ. न.

क्षणप्रभा क्षणंप्रभायस्याःसाक्षणप्रभा, क्षणमात्र आहे प्रभा म्ह. प्रकाश जीचा ती. स. विद्युल्लता. आ. स्त्री.

क्षतजं क्षताज्जायतेतत्क्षतजं, व्रणापासून होणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. रक्त. अ. न.

क्षतव्रतः क्षतंव्रतमस्यक्षतव्रतः, खंडित आहे व्रत ज्याचें तो. स. ब्रह्मचर्यव्रत भंग झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षत्ता क्षुणत्तीतिक्षत्ता, अश्वादिकांला ताडन करितो किंवा कुल संपेषण करितो म्ह. हीन जाति जो तो. कृ. क्षदिरधा. संपेषणअ. सारथि. २ क्षत्रियाचेठायीं व्यभिचारानें झालेला पुत्र तो. ऋ. पु.

क्षत्रियः क्षदतीतिक्षत्रं क्षत्रस्यापत्यंक्षत्रियः, शत्रु दोषांचें आच्छादन करितो किंवा सज्जनाच्या अपराधांची क्षमा करितो जो तो क्षत्र त्याचें जें अपत्य तो क्षत्रिय. त. अ. पु.

क्षत्रिया क्षत्रियस्यजातिः स्त्रीवा क्षत्रिया, क्षत्रियाची जाति किंवा स्त्री जी ती. स्त्रीप्र. क्षत्रियाची जाती किंवा बायको. आ. स्त्री.

क्षत्रियाणी विग्रहादिक्षत्रियाशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

क्षत्रियी क्षत्रस्यस्त्रीक्षत्रियी, क्षत्रियाचीजी स्त्री. स्त्रीप्र. क्षत्रियाची बायको. ई. स्त्री.

क्षंता क्षमणशीलः क्षंता, क्षमाशील जो तो. कृ. क्षमुधा. सहनअ. सहनशील म्ह. सोशीक. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

क्षपा क्षिपत्यायुः क्षपा, आयुष्यातें व्यर्थ घालवित्ये जी ती. कृ. क्षि

पधा· प्रेरणअ· रात्रि· आ· स्त्री·

क्षपाकर: क्षपांकरोतीतिक्षपाकरः रात्रीतें करितो जो तो· क्रु· कृधाकरणार्थकअ· चंद्र· अ· पु·

क्षमा क्षमतेक्षम्यतेवाक्षमा, सहन करितें अथवा स्वसामर्थ्यानें सहन करिजेत्येजी ती· क्रु· क्षमूधा· सहनअ· क्षांति क्ष· सहनता· २ पृथ्वी· आ· स्त्री·

क्षम क्षमणंक्षमतेवाक्षमं, सहन जें तें किंवा सहन करित्येजी ती· क्रु· क्षमूषधा· सहनअ· योग्य· २ समर्थ· ३ मंत्र· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्षमिता विग्रहादिसर्व क्षंतृ शब्दाप्रमाणें·

क्षमिन् विग्रहादिक्षमितृ शब्दाप्रमाणें· वि· इन्· पु· न· ई· स्त्री·

क्षय: क्षीयतेजगदत्रेतिक्षयः, क्षीण क्ष· नष्ट होतें जगत् ज्याचेठायीं तो· क्रु· क्षिधा· क्षयअ· नाश· २ प्रलय· ३ क्षयरोग· ४ गृह· अ· पु·

क्षव: क्षौतीतिक्षवः, भक्षणादिकालीं शब्द करितो जो तो· क्रु· क्षुधा· शब्दअ· शिंक· २ कृष्णा सर्षप क्ष· मोहरी· ३ काळें मिरीं· अ· पु·

क्षवथु: क्षौत्यनेनक्षवथुः, शब्द करिजेतो जेणेंकरून तो· क्रु· टुक्षुधा· शब्दअ· कासरोग जास खोकला असें म्हणतात तो· उ· पु·

क्षांत क्षम्यतेस्मक्षांतं, सहन क्ष· समाप्त करिजेलें जें तें क्रु· क्षमूधा· सहनअ· शांत केलेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्षांति: क्षमणंक्षांतिः, सहन जें ती· क्रु· क्षमूधा· सहनअ· सहन करणें· इ· स्त्री·

क्षार: क्षरतीतिक्षारः, गमन क्ष· उत्तमप्रकारें चलन पावतो जो तो· क्रु· क्षरधा· संचलनअ· बांगडखार· २ भस्म· अ· पु·

क्षारक: क्षरतीतिक्षारकः, संचलन क्ष· विकसन पावतो जो तो· क्रु· क्षरधा· संचलनअ· फुलांची कळी· अ· पु·

क्षारमृत्तिका क्षारयतीतिक्षारा, क्षाराचासौमृत्तिकाचक्षारमृत्तिका, नाश पावत्ये अशी जी मृत्तिका ती· स· खारीमाती· आ· स्त्री·

क्षारितः क्षार्यतेस्मक्षारितः, आक्रोशित करिजेला जो तो. कृ. क्षरधा. संचलनअ. लोकापवादानें-दूषित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षितिः क्षियतिक्षिणोतीतिवाक्षयतिवाक्षितिः निरंतरवास ह्म. स्थिरत्वानें राहत्ये जी ती. अथवा हिंसा अथवा नाश करित्ये जी ती. कृ. क्षिधा. निवासादिश्च पृथ्वी. २ क्षय. ३ कालविशेष. ४ वसतीचा ह्म. शहरयाची जागा. इ. स्त्री.

क्षिपा क्षेपणंक्षिपा, प्रेरण जें ती. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. प्रेरण ह्म. फेंकणें. आ. स्त्री.

क्षिष्णुः क्षेपणशीलः क्षिष्णुः, निवारण करणें आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. निराकरण करणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

क्षिप्तः क्षिप्यतेस्मक्षिप्तः, प्रेरित करिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. सोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षिप्नुः विग्रहादिसर्वक्षिष्णुशब्दप्रमाणें.

क्षिप्रं क्षिपतीतिक्षिप्रं, त्वरित आतें जें तें. क्षिपधा. प्रेरणअ. शीघ्रया अर्थी. अव्य.

क्षिया क्षयणंक्षिया, अपचयन जें ती. कृ. क्षिधा. क्षयअ. नाश. आ. स्त्रीलिंगीं.

क्षीरं क्षयणंक्षीः क्षीमीरयतीति क्षीरं, यथोक्तपानें क्षयातें कांपवितें ह्म. नष्ट करितें जें तें. कृ. ईरधा. कंपनअ. दुग्ध. २ उदक. अ. न.

क्षीरविकृतिः क्षीरस्यविकृतिः क्षीरविकृतिः, दुग्धाचा जो विकार ती. स. दुग्धविकार. इ. स्त्री.

क्षीरशुक्ला क्षीरमिवशुक्लाक्षीरशुक्ला, क्षीराप्रमाणें ह्म. दुग्धासारखी जी शुक्ला ह्म. शुभ्रवर्ण ती. स. पांढरा भुईकोहाळा. आ. स्त्री.

क्षीरोदतनया क्षीरोदस्यतनया क्षीरोदतनया, क्षीरोद ह्म. क्षीरसागर त्याची जी तनया ह्म. कन्या ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीराब्धितनया क्षीराब्धेस्तनयाक्षीराब्धितनया, क्षीराब्धीची जी तनया ह्म. कन्या ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीरावी क्षीरमवतीतिक्षीरावी,

दुग्धानें रक्षण करित्ये जी ती॰ क्रु॰ अवधा॰ रक्षणार्थाद् अ॰ दुग्धीनावा ची वनौषधि॰ ई॰ स्त्री॰

क्षीरिका क्षीरमस्त्यस्याः क्षीरिका, क्षीर म्ह॰ दुग्धतुल्य रस आहे जीस ती॰ त॰ खिरणीचें झाड॰ आ॰ स्त्री॰

क्षीरोदः क्षीरमुदकंयस्यसक्षीरोदः, क्षीर आहे उदक ज्याचें तो॰ स॰ क्षीरसमुद्र॰ अ॰ पु॰

क्षीबः क्षीबतेस्मक्षीबः, मत्त होता झाला जो तो॰ क्रु॰ क्षीबृधा॰ मद अ॰ मत्त म्ह॰ माजलेला॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आवं॰ स्त्री॰

क्षुतं विग्रहादिक्षव शब्दाप्रमाणें॰ अ॰ न॰

क्षुताभिजननः क्षुतमभिजनयतीतिक्षुताभिजननः, क्षुत् म्ह॰ शिंक तीतें उत्पन्न करितो जो तो॰ क्रु॰ जनधा॰ जनन अ॰ कृष्ण सर्षप म्ह॰ काळी मोहरी॰ अ॰ पु॰

क्षुत् विग्रहादिक्षव शब्दाप्रमाणें॰ त्॰ स्त्री॰

क्षुद्रः क्षुणत्तीतिक्षुद्रः, उत्तम प्रकारें ग्लानि पावतो जो तो॰ क्रु॰ क्षुदिर्‌धा॰ संपेषण अ॰ कृपण॰ २ क्रूर॰ ३ निकृष्ट॰ ४ दरिद्री ५ अल्प॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

क्षुद्रघंटिका क्षुद्राचासोघंटिकाचक्षुद्रघंटिका, अल्प जी घंटिका म्ह॰ घागरी ती॰ स॰ लहान घुंगूर॰ आ॰ स्त्री॰

क्षुद्रशंखः क्षुद्रश्चासौशंखश्च क्षुद्रशंखः, अल्प जे शंख ते॰ स॰ लहान शंख॰ अ॰ पु॰

क्षुद्रा क्षुणत्तिक्षुद्यतेवाक्षुद्रा, हीन करित्ये अथवा हीन होत्ये अथवा हीनांग जी ती॰ किंवा संचूर्णित होत्ये जी ती॰ क्रु॰ क्षुदिर्‌धा॰ संपेषणादि अ॰ वेश्या॰ २ मधमाशी॰ ३ हीनांग जी ती॰ ४ नाचणारी स्त्री॰ ५ रिंगणी नावाची औषधि॰ आ॰ स्त्री॰ को॰ चांगरी चुका वगैरे॰

क्षुधू क्षोधनंक्षुत्, भोजनेच्छा जी ती॰ क्रु॰ क्षुधधा॰ बुभुक्षा अ॰ क्षुधाधृ॰ स्त्री॰

क्षुधा विग्रहादिक्षुध् शब्दाप्रमाणें॰ आ॰ स्त्री॰

क्षुधाभिजननः विग्रहादिसर्व क्षुताभिजनन श॰ प्र॰

क्षुधितः क्षुध्यतिस्मक्षुधितः,

क्षुधित होता झाला जो तो. कृ. क्षुध धा. बुभुक्षा अ. भुकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षुपः क्षौतीतिक्षुपः, अल्प होतो- जो तो. कृ. टुक्षुधा. शब्द अ. फांद्या व मूळ ज्यांच्या लहान असतात असा जो वृक्ष तो. अ. पु.

क्षुमा क्षौतीतिक्षुमा, ह्रस्व असते जी ती. कृ. टुक्षुधा. शब्द अ. धान्यविशेष. ज्यास अतसी ह्म.- जवस असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

क्षुरः क्षुरतीतिक्षुरः, छेदन करितो जो तो. कृ. क्षुरधा. छेदन अ. वस्तरा. २ सराटा. ३ कोकिलाक्षानामक वनौषधि. अ. पु.

क्षुरकः क्षुरतीतिक्षुरकः, विलेखन ह्म. रोगादिकांचे खनन करितो जो तो. कृ. क्षुरधा. विलेखन अ. वृक्षविशेष ज्यास तिलपुष्प असें ह्मणतात तो. अ. पु.

क्षुरप्रः क्षुरइवप्रातीतिक्षुरप्रः, वस्तऱ्याप्रमाणें युद्धादिकांत पूर्ति करितो जो तो. कृ. प्राधा. पूरण अ. बाणविशेष. अ. पु.

क्षुरी क्षुरोस्यास्तीतिक्षुरी, क्षुर ह्म. वस्तरा आहे ज्यास तो. त. न्हावी. इन्. पु.

क्षुल्लकः क्षोदनंक्षुत नीचत्वं लातीतिक्षुल्लः सएवक्षुल्लकः, निरंतर असंतुष्टता अथवा नीचत्व सेवन करितो जो तो क्षुल्ल तोच क्षुल्लक. कृ. क्षुदिर्धा. संपेषण अ. नीच ह्म. हलका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्रं क्षीयंतेधान्यैरत्रक्षयतिक्षय तेनेनवाक्षेत्रं, राहताहेत धान्यें जा येठायीं तें किंवा क्षीण होतें अथवा क्षीण होतो जेणें तें. शेत. २ शरीर. ३ सिद्धांचें स्थान. ४ पत्नी. अ. न.

क्षेत्रज्ञः क्षीयतेतत्क्षेत्रं शरीरं तज्जानातीतिक्षेत्रज्ञः, शरीरातें जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधन अ. जीवात्मा. अ. पु. २ प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्राजीवः क्षेत्रमाजीवोस्यक्षेत्राजीवः, क्षेत्र आहे जीविका ज्याची तो. स. कृषिकर्मानें उपजीविका करणारा. वि. अ. पु. न. आ. ई. स्त्री.

क्षेपणं क्षिपतिःक्षेपणं, प्रेरण जें

तें· क्र· क्षिपधा· प्रेरणअ· सोडणें· अ· न·

क्षेपणी क्षिप्यतेनयाक्षेपणी, उदकादिक प्रक्षिप्त करिजेतें जीणेंती क्र· क्षिपधा· प्रेरणअ· नौकादिक व नौका चालविण्याकरितां बांधलेलें वल्हें · ई· स्त्री·

क्षेपिष्ठः अतिशयेनक्षिप्रः क्षेपिष्ठः अतिशयें करून जो क्षिप्र म्ह· त्वरित तो· न· फार लवकर · वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्षेमः क्षिणोत्यशुभमितिक्षेमः, अशुभ नाश करितें जें तें· किंवा रोगादि नाशक जो तो· अथवा क्षय पावतें जें तें· क्र· क्षिधा· हिंसाअ· कल्याण· अ· पु· न· २ चोर ओवा · ३ मिळालेल्या वस्तूचें रक्षण· अ· पु·

क्षैत्रं क्षेत्राणांसमूहः क्षैत्रं, क्षेत्रांचा जो समूह तो· त· शेतांचा समुदाय· अ· न·

क्षोदः क्षुद्यतेइतिक्षोदः, पेषण करिजेतो जो तो· क्र· क्षुदिर्धा· संपेषण अ· चूर्ण म्ह· चूर· अ· पुल्लिंगी·

क्षोदिष्ठः अतिशयेनक्षुद्रः क्षोदिष्ठः, अतिशयें करून जो क्षुद्र तो· त· फार लहान· वि· अ· पु· न· आ· वं· स्त्री·

क्षोमं क्षुवंत्यत्रक्षोमं, क्षुरवानें राहातात किंवा भाषण करितात जाचेठायीं तो· क्र· टुक्षुधा· शब्दअ· उपरिगृह म्ह· माडी· अ· पु· न·

क्षोणी क्षौतीतिक्षोणी, भूकंपादि कालीं किंवा स्वनिष्ठजनद्वारा शब्द करित्ये जी ती· क्र· टुक्षुधा· शब्दअ· पृथ्वी· ई· स्त्री·

क्षौद्रं क्षुद्राभिः कृतंक्षौद्रं, मक्षिकानीं जें निर्मित तें· त· मधु म्ह· मध· अ· पु· न·

क्षौमं क्षुमायाः विकारः क्षौमं, क्षौतीतिवाक्षोमेनानसीनिर्मित वस्त्रेणपरिवृतोरथोवाक्षौमं, अतसीचा जो विकार तें· किंवा आधेयद्वारा नाद करितें जें तें अथवा अतसीनिर्मित वस्त्रानें परिवेष्टित जो रथ तो· त· १ क्र· टुक्षुधा· शब्द अ· १ त· अतसीयापासून झालेलें वस्त्र जास पट्ट वस्त्र असें ह्मणतात तें· २

घराची माडी. ३ क्षौमवस्त्रानें आं कलेला रथ. अ. पु. न. ३ अ. पु.

क्ष्णुतं क्ष्णूयतेस्मइतिक्ष्णुतं, ते जो युक्त करिजेलें जें तें. कृ. क्ष्णु धा. तेजनअ. तीक्ष्ण केलेलें ध्म. धार काढलेलें शस्त्रादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्ष्मा क्षमतइतिक्ष्मा, सर्वापराधातें सहन करित्ये जी ती. कृ. क्षमू धा. सहनअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

क्ष्माभुक् क्ष्मांभुनक्तीतिक्ष्माभुक्, पृथ्वीतें पालन किंवा उपभुक्त करितो जो तो. कृ. भुजधा. पालनादिअ. राजा. ज. पु.

क्ष्माभृत् क्ष्मांबिभर्तीतिक्ष्माभृत्, पृथ्वीतें धारण किंवा पोषण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारण पोषणअ. पर्वत. २ राजा. त्. पु.

क्ष्वेडः क्ष्विद्यत्यनेनेतिक्ष्वेडः, गात्र प्रक्षरण होतें जेणें तो. कृ. ञिक्ष्विदाधा. गात्रक्षरणअ. विष. अ. पु.

क्ष्वेडा क्ष्वेडनंक्ष्वेडाक्ष्वेडतीतिवा क्ष्वेडा, अव्यक्त जो शब्द तो किंवा चंचल होत्ये जी ती. कृ. क्ष्वेलृ धा. चलनादिकअ. सिंहनाद. २ सिंहनाद सदृश वीरांचा नाद. ३ पिंजऱ्यासाठीं वगैरे तासून तयार केलेली वेळूची शलाका. आ. स्त्री.

खं खनतीतिखं, अवदारणकर्तें जें तें. कृ. खनुधा. अवदारणअ. आकाश. २ इंद्रिय. ३ हर्ष. ४ अनुभव. ५ देवलोक. अ. न.

खक्खटं खक्खतीतिखक्खटं, कठोरजें तें कृ. खक्खधा. हसनअ. कठीण. वि. अ. पु. न. आबंत्स्त्रीलिंगीं.

खगः खेगच्छतीतिखगः, आकाशाच्येठायीं गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पक्षि. २ बाण. ३ सूर्य. अ. पु.

खगेश्वरः खगानामीश्वरः खगेश्वरः, पक्ष्यांचा जो ईश्वर ह्मणजे स्वामी तो. स. गरुड. अ. पु.

खजाका खजतीतिखजाका, मंथन ह्मणजे विलोडन करित्येजी ती. कृ. खजधा. मंथन अ. पळी. आबं. स्त्री.

खंजः खंजतीतिखंजः, विकल गमन करितो जो तो. कृ. खजिधा. गतिवैकल्यअ. लंगडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खंजनः खंजतीतिखंजनः, विकल गमन करितो जो तो. कृ. खजिधा. गतिवैकल्यअ. पक्षिविशेष, काजवा. अ. पु.

खंजरीटः खंजइवऋच्छतीतिखंजरीटः, पांगळ्या साररवें गमन करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. काजवा. अ. पु.

खटः खट्यतइतिखटः, तृषितानीं इच्छिजेतो जो तो. कृ. खटधा. कांक्षाअ. अंधकूपादिक. को. तृण. कफ. टंक. प्रहार. अ. पु.

खट्वा खट्यतेनिद्रालुभिःसाखट्वा, निद्रालु पुरुषांनीं इच्छिजेत्ये जी ती. कृ. खटधा. कांक्षाअ. बाज. आ. स्त्री.

खड्गः खंडतिशत्रूनितिखड्गः, शत्रूंचा भेद करितो जो तो. कृ. खडिधा. भेदनअ. तलवार. २ गेंडा. अ. पु.

खड्गी खड्गंशृंगमस्यास्तीतिखड्गी, शृंग ह्मणजे अग्र किंवा कोश आहे जीस ती. त. तलवार. ई. स्त्री.

खंडं खंड्यते तत्खंडं, खंडित करिजेतें जें तें. कृ. खडिधा. भेदनअ. तुकडा. अ. पु. न.

खंडपरशुः खंडयतीतिखंडःखं

ड: परशुर्यस्यस: खंडपरशु:, खं डस्म. खंडन करणारा आहे पर शु ज्याचा तो. स. महादेव. उ. पु.

खंडविकार: खंडोविकारोयस्य स: खंडविकार:, शर्करा आहे वि कार ज्याचा तो. स. राब. अ. पु.

खदिर: खदतीतिखदिर:, कंट कद्वाराहिंसा करितो म्ह. टोंचतो जो तो. कृ. खद्‌धा. हिंसादि. अ. खैराचें झाड. अ. पु.

खदिरी विग्रहादिखदिरशब्दा णें. खौषधिविशेष ज्याला- जाकू असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

खद्योत: खेद्योततइतिखद्योत:, आकाशाचेठायीं प्रकाश पावतो जो तो. कृ. द्युतिधा. दीप्तिअ. सू र्य. २ काजवा. अ. पु.

खनि: खन्यतेइतिखनि:, विदा रि जेत्ये जी ती. कृ. खनुधा. अव दारणअ. रत्नादिकांची खाण. इ. स्त्री.

खनित्रं खन्यतेअनेनेतिखनित्रं खनन करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. खनुधा. अवदारण अ. कुद ळ. अ. न.

खपुर: खंआकाशंपिपर्तीतिख पुर:, आकाशातें पूरण करितो जो तो. कृ. पृधा. पूरणादिअ. सु पारीचें झाड. अ. पु.

खर: खंमुखंअतिशयितमस्य स्यखर:, अतिशयित आहे मु खछिद्र ज्याचें तो. त. गर्दभ. अ. पु. ३अत्युष्णादि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणा: खरातीक्ष्णानासिकाय स्यस: खरणा:, तीक्ष्ण आहे ना सिका ज्याची ती. स. सरळ नाका चा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणस: विग्रहादिपूर्वोच्याश ब्दा प्रमाणें. अ. पु.

खरपुष्पा खरं: पुष्पमस्या: खरपु ष्पा, तीक्ष्ण आहे पुष्प जीचें ती. शाकविशेष जिला तिळवण अ सें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

खरमंजरी खरामंजरिरस्या:सा खरमंजरी, तीक्ष्ण आहे मंजरी जीची ती. स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

खराश्वा खरमश्नुतेखरैरेश्यतेइ तिवाखराश्वा, तीक्ष्ण जेसें होय

तेसें भक्षितान अथवा करोंरा नीं भक्षिजेत्ये जी ती. कृ. अशधा. भोजन अ. अजमोदा नामक वनौषधि. आ. स्त्री.

खर्जूरं खर्जतीतिखर्जूरं, व्यथा करितें जें तें. कृ. खर्जधा. व्यथाकरणा अ. रूपें अ. न.

खर्जूः खर्जनंखर्जूः, खर्जन रूप जी ती. कृ. खर्जधा. व्यथन अ. सरवी खरूज. ऊ. स्त्री.

खर्जूरः खर्जूरी खर्जतीतिखर्जूरः खर्जूरी, अंग विस्तारानें पीडा करितो जो तो. कृ. खर्जधा. व्यथन अ. खजराचें झाड. २ तृणद्रुम. अ. पु. २ ई. स्त्री.

खर्वः खर्वतीतिखर्वः, गमन करितो जो तो. कृ. खर्वधा. गति अ. ठेंगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खर्वटः खर्वतीतिखर्वटः, ग्रामसंयानें शोभतें जें तें. कृ. खर्वधा. दर्प अ. बारशें गावांचें संस्थान. अ. पु.

खलः खलतीतिखलः, दोष संचय करितो जो तो. कृ. खलधा. संचय अ. दुष्ट. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

खलतिः खलतिचयतिचयतेवा खलतिः, संचय करितो जो तो. कृ. खलधा. संचयादि अ. खल किंवा ज्याचे मस्तकास खल्वाट असतें तो. इ. स्त्री.

खलपूः खलंपुनातीतिखलपूः, खलातें पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पावन अ. झाड सारवण करणारा. ऊ. पु.

खलिनः खलीनः खेलीनःखलीनः, मुखबिलाचेठायीं जो लीन झा. नम्र तो. स. लगाम. अ. पु. २ पु. न.

खलिनी खलानांसमूहः खलिनी, खलांचा जो समुदाय तो. त. खलांचा समुदाय. ई. स्त्री.

खलु खलतीतिखलु. निषेधाद्यर्थ नियामक जो तो. कृ. खलधा. संचयादि अ. निषेध. २ जिज्ञासा. ३ वाक्यालंकार. ४ सांत्वन. उ. खलुरुदित्वा. २ एततखल्वाहुः ३ खलुजानासि. ४ देहिखलुवान्नं. अव्यय.

खलेदारु खलेदारुकाष्ठंखलेदा

कृ, खड्यामध्यें जें काष्ठ तें. सबेल बांधण्या करितां पुरलेलें लांकूड. उ. न.

खल्या विग्रहादिसर्व खलिनी शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

खातं खन्यतेतत्खातं, खनन करिजेतें जें तें. कृ. खनुधा. अवदारणअ. अल्पसरोवर. अ. न.

खादितं खाद्यतेस्मखादितं, भक्षिजेलें जें तें. कृ. खादृधा. भक्षणअ. खाल्लेलें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

खारः खमारातीतिखारः, धान्यादिकांस अवकाशातें देतोजो तो. कृ. राधा. दानअ. परिमाणविशेष. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

खारीकः खार्यावापः खारीकः, खारी परिमित धान्य वापाचें जें क्षेत्र तें. त. खारी परिमित धान्य पेरण्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खिल खिल्यतेस्मिन्खिलं, उंच्छवृत्ति होइजेत्ये जाचेठायीं तें. कृ. खिलधा. उंच्छअ. नागरेलेलें नव्हे असें शेत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

खुरः खुरतीतिखुरः, भूमिविदारण करणारा जो तो. कृ. खुरधा. छेदनअ. सुगंधिद्रव्य, नखला. २ घोड्यांचा खुर. अ. पु.

खुरणाः खुरइवतीक्ष्णानासिकायस्यसः खुरणाः, पशूचे खुरासारिखी आहे नासिका जाची तो. स. भयंकर नाकाचा. वि. स. पु. न. स्त्री.

खुरणासः विग्रहादिसर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

खुरप्रः क्षुरइवप्रातीतिक्षुरप्रः, वस्त्र्याप्रमाणें पूर्ति करितो ह्म. त्यासारखें कार्य करितो जो तो. कृ. प्राधा. पूरणअ. बाणविशेष. अ. पु.

खुल्लकः खुर्दनंखुत, खुदंलातीतिखुल्लकः, हिंसा ह्म. निंद्यकर्म त्यातें स्वीकृत करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानादिअ. पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खेटः खेटयतीतिखेटः, त्रास करितो जो तो. कृ. खिटधा. त्रासअ. अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खेयं परितःखन्यतेइतिखेयं, आसमंताद्भागीं खनन करिजेतें जें तें· कृ· खनुधा· अवदारणअ· खंदक· अ·न·

खेला खेलतिखेलनंवाखेला, क्रीडाजी ती· कृ· खेलाधा· विलासअ· क्रीडा· २बाललीला· आ· स्त्री·

खोडः खोडतीतिखोडः, गतीचा प्रतिघातीअसतो जो तो· कृ· खोडुधा· गतिप्रतिघातअ· लंगडा· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

ख्यातः आख्याधिइतिख्यातः, कथन करिजेला जो तो· कृ· ख्याधा· प्रकथनअ· प्रसिद्ध· वि·अ·पु· न· आ· स्त्री·

ख्यातगर्हणः ख्याता गर्हणा यस्य ख्यातगर्हणः, विख्यात आहे निंदा ज्याची तो· स· लोकांनीं निंदिलेला· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

ख्यातिः ख्यानंख्यातिः, विख्याती जी ती· कृ· ख्याधा· प्रकथनअ· प्रख्याति· इ· स्त्री·

गगनं गच्छंत्यनेनास्मिन्वागगनं, गमन करिताहेत ग्रहादिक जेणेंकरून किंवा ज्याचेठायीं तें. कृ. गम्ल्धा. गति अ. आकाश. अ. न.

गंगा हरिचरणाद्भुवंगच्छतीति गंगा, विष्णूचा चरणापासून पृथ्वीप्रत गमन करित्ये जी ती. कृ. गम्ल्धा. गति अ. भागीरथी. आ. स्त्री.

गंगाधरः गंगायाःधरः गंगाधरः, गंगा जी तीचा जो धर ह्म. धारण कर्ता तो. स. महादेव. अ. पु.

गजः गजतीतिगजः, मंद गामी जो तो. कृ. गजधा. मद अ. हत्ती. अ. पु.

गजता गजानांसमूहोगजता, गजांचा जो समुदाय तो. त. हत्तींचा समुदाय. आ. स्त्री.

गजभक्षा गजभक्ष्या गजैर्भक्ष्यतइति गजभक्षागजभक्ष्या वा. गजांनीं भक्षिजेत्ये जी ती. कृ. भक्षधा. भक्षण अ. सालई नामाची वनौषधि. आ. स्त्री.

गजाननः गजस्येवाननंयस्यस गजाननः, गजासारखें आहे मुख ज्याचें तो. स. गणपति. अ. पु.

गंजा गंजतिगंजंत्यस्यामितिवा गंजा, शब्द करित्ये किंवा कलकल शब्द करितात जीचेठायीं ती. कृ. गजिधा. शब्द अ. क्षार समुद्र. २ दारूचें दुकान. आ. स्त्री.

गडुः गडतिगड्यतेवागडुः, सेचन करितो जो तो. कृ. गडधा. सेचन अ. गळ्याचा हरडा. २ पाठीचा मणका. उ. पु. ३ वि. उ. पु. स्त्री. न.

गडुलः गड्यतेइतिगडुलः, सिंचन करिजेतो जो तो. इत्यादि पूर्वीच्या श. प्र. कुबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणः गणयतीतिगणः, गणित होतो जो तो. कृ. गणधा. संख्यान अ. समूह. २ तीन गुल्म सैन्य. ३ महादेवाचा प्रमथ नामक गण. ४ चोरओवा. अ. पु.

गणकः गणयतीति गणकः, अंक गणना करितो जो तो. कृ. गणधा. संख्यान अ. जोशी. अ. पु.

गणनीयं गणयितुंशक्यंगणनीयं, गणना करावयास जें शक्य तें. इत्यादि पू. प्र. गणना करण्या

सजें योग्य तें. कृ. धा. पू. प्र. ग णना करण्यास जें शक्य तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणरात्रं रात्रीणांगणः गणरात्रं, रात्रींचा जो गण तें गणरात्र स. रात्रींचा समुदाय. अ. न.

गणरूपः नानात्वाद्गुणाबहूनि रूपाण्यस्यगणरूपः, अनेकवर्ण आहेत रूपें ज्याचीं तो. स. रुईचा वृक्ष. अ. पु.

गणहासकः गणांहासयतीति गणहासकः, नृसमूहास हसवितो म्ह. त्याचा हितकारी जो तो. कृ. हसेधा. हसनअ. किर्माणी ओवा. अ. पु.

गणाधिपः गणानामधिपोगणाधिपः, गणाचा जो स्वामी तो. स. गणपति. अ. पु.

गणिका गणयतिद्रव्यादिकमितिगणिका, पुरुषांची व द्रव्याची गणना करणारी जी ती. कृ. गणधा. संख्यानअ. वेश्या २ पुष्पजातिविशेष. ३ हत्तीण. आ. स्त्री.

गणिकारिका गणनंगणिंगणिं करोतीतिगणकारी गणिकार्येवगणिकारिका, गणना करणारी जी गणिकारी तीच गणिकारिका. त. नरवेलाचें झाड. आ. स्त्री.

गणितं गण्यतेस्मगणितं, गणना करिजेलें जें तें. कृ. गणधा. संख्यानअ. गणना केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणेयं विग्रहादिसर्व गणनीयशब्दाप्रमाणें.

गंडः गंडतीतिगंडः, मुखाचा एकदेश स्थितीनें राहतो जो तो. कृ. गडिधा. वदनेकदेशअ. गाल. अ. पु.

गंडकः पुच्छोचालनात्गच्छतीतिगंडः, सएवगंडकः, पुच्छोच्चालन साधनानें गमन करितो जो तो गंड तोच गंडक. त. गरनामक मत्स्यविशेष. अ. पु.

गंडकारी गंडाः ग्रंथीः करोतीति गंडकारी, पर्वग्रंथींतें करित्ये म्ह. त्यातें धारण करित्ये जी ती. कृ. कृञ्धा. करणअ. लाजाळू नावाची औषधि. ई. स्त्री.

गंडकाली गंडेषुग्रंथिषुकाली गंडकाली, ग्रंथींचेठायीं म्ह. प

वा पर्वाचे ठायीं जी कृष्ण वर्णतीं. स. अर्थादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमा.

गंडशैला: गंडाइवशैला: गंडशैला: पर्वतांच्या कपोला सारिखे जे शै ल ते स. पर्वतापासून पडलेले मोठे पाषाण. अ. पु.

गंडीर: गंडीन्ग्रंथिरोगानीरयती तिगंडीर:, ग्रंथीतें नाश करितो जो तो. कृ. ईरधा. प्रेरण अ. कडवा करण. अ. पु.

गंडूपद: गंडूपदी गंडु: शरीर ग्रंथयस्ताएवपदानियस्यगंडूप द:, ग्रंथिरूप आहेत पाय जास तो. स. जलचर विशेष जास का डु असें ह्मणतात तो. अ. पु. २ ई. स्त्री.

गंडूषा गंड्यतइतिगंडूषा, वदनै कदेश ह्म. मुखाचा मुख्य प्रदेश त्याच्या पूर्तीनें राहत्से जी ती. कृ. गडिधा. वदनेकदेश अ. जलानें पूर्ण केलेलें मुख ह्म. चूळ. २ वर आलेली वेंबी. आ. स्त्री. को. गंडूष. अ. पु.

गतनासिक: गतानासिकायस्य स: गतनासिक:, गेली आहे ना सिका ज्याची तो. स. नकटे नाका चा. अ. पु.

गति: गमनंगति:, गमन जें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. गमन. इ. स्त्री.

गद: गदतीतिगद:. वेदनामूलक शब्द करवितो जो तो. कृ. गद्धा. व्यक्तवाणि अ. रोग. अ. पु.

गदा गदतीतिगदा, अव्यक्त शब्द करित्से जी ती. कृ. गद्धा. अव्यक्त शब्द अ. विष्णूचें आयुध. आ. स्त्री.

गद्यं गद्यतेतत्गद्यं, व्यक्तत्वानें-नें रचिजेतें जें तें. कृ. गद्धा. व्य क्तवाणि अ. पद्यात्मक नव्हे असें जें रचित काव्यादिक तें. अ. न.

गंत्री गम्यते:नयासागंत्री, गम न करिजेतें जीणें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. बैलांची गाडी. ई. स्त्री.

गंध: गंध अस्ति अस्येतिगंध:, गं ध आहे जास तो. त. सुगंधि. २ हर्ष. ३ लेश. ४ संबंध. ५ गर्व. अ. पु.

गंधक: गंधोस्यास्तीतिगंध: सएव गंधक:, गंध आहे जास तो गं ध तोच गंधक. त. गंधक. अ. पु.

गंधकुटी गंधस्यकुटीगंधकुटी, गंधाची जी कुटी ती. स. नालिस

पत्र. ई. स्त्री.

गंधनं गंधयतेनेनगंधनं, अर्दन किंवा पीडा करिजेत्ये जेणेकरून तें. कृ. गंधधा. अर्दनअ. हिंसन २उत्साह. ३सूचन. अ. न.

गंधनाकुली गंधवतीनांकुलीगंधनाकुली, गंधवती वल्लींची जी कुलीम्ह. बांधवी ती. स. मुंगसवेल नावाची औषधि. ई. स्त्री.

गंधफली गंधवत्फलमस्यस्याः गंधफली, गंधयुक्त आहे फल जीचें ती. त. वाघांटी. २सोनचांफ्याची कळी. ई. स्त्री.

गंधमादनः गंधेनमादयतीति गंधमादनः, उत्तम गंधानें हर्षयुक्त करितो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षादिअ. पर्वतविशेष. अ.पु.न

गंधमूली गंधवन्मूलंयस्याइति, गंधमूली, गंधयुक्त आहे मूल जीचें ती. स. आंबेहळद. ई. स्त्रीलिं.

गंधरसः गंधोगंधवान्रसोयस्यसः गंधरसः, गंधयुक्त आहे रस ज्याचा तो. स. रक्तबोळ. अ.पु.

गंधर्वः गंधंसौरभ्यमर्वतिगंधेऽर्वो बोधोयस्येतिवागंधर्वः, सौरभातें म्ह. सौगंधातें आणतो किंवा धारण करितो किंवा त्याविषयीं आहे ज्ञान ज्याचें तो. कृ. अर्वधा. गत्यादिअ. कस्तूरीमृग. २देवांचा गवई. ३घोडा. ४ कोकिलांतील एकपुरुष. ५जन्ममरणांत राहाणारा प्राणी. अ.पु.

गंधर्वहस्तकः गंधर्वस्यहस्तइवहस्तःपत्रं यस्यगंधर्वहस्तकः, गंधर्वहस्तासारखें आहे पत्र ज्याचें तो.स. एरंडाचें झाड. अ.पु.

गंधवहः गंधवाहः वहतीतिवहः गंधस्यवहः गंधवहःगंधवाहोवा, वाहतो जो तो वह गंधाचा जो वह म्ह.वाहक तो. स. वायु. अ.पु.

गंधवहा वहतीतिवहा, गंधस्य वहागंधवहा, गंधाची जी वहा म्ह. ग्रहण कर्त्री ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. नासिका. आ. स्त्री.

गंधसारः गंधवान्सारः स्थिरभागोयस्यसगंधसारः गंधयुक्त आहे सारभाग ज्याचा तो. स. मलयागिरिचंदन. अ.पु.

गंधाश्मा गंधयुक्तोश्मागंधाश्मा, गंधयुक्त जो पाषाण तो. स. गंधाश्मा. न्. पु.

गंधिकः गंधोस्यास्तीतिगंधिकः, गंध आहे जास तो. त. अर्थादि पूर्वील्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

गंधिनी प्रशस्तोगंधोस्यास्तीति गंधिनी, उत्कृष्ट आहे गंध जीस ती. त. तालिसपत्र नावाची औषधि. ई. स्त्री.

गंधोत्तमा गंधेनोत्तमागंधोत्तमा गंधें करून जी उत्तम ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

गंधोली गंधयतीतिगंधोली, पीडा करणारी जी ती. कृ. गंध धा. अर्दन अ. गांधिलमाशी. ई. स्त्री.

गभस्तिः गम्यतइतिगः ज्ञेयव र्गस्तंबभस्तिदीपयतीतिगभस्तिः गमन करिजेतो जो तो ज्ञेयवर्ग त्यास्मन देदीप्यमान जो तो. तो जो तो. कृ. भसधा. दीप्त्यादि अ. किरण. इ. पु. स्त्री.

गभीरं गमनेभिघंनातीतिगभीरं, गमनाविषयीं भीतीतें प्रहण करितो ह्म. स्थिर असतो जो तो. कृ. राधा. दानादि अ. गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गमः गमनंगमः, गमन जें तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. प्रयाण. अ. पुल्लिं.

गमनं गतिर्गमनं, गती जी तें इत्यादि गम शब्दाप्र. अ. न.

गंभारी कंबिभर्तीतिगंभारी, उदकातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणादि अ. शिवणीचें झाड. ई. स्त्री.

गंभीरं विग्रहादि सर्व गभीरशब्दाप्रमाणें.

गम्यं गम्यतेइतिगम्यं, प्राप्त होइजेतें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. प्राप्त व्हावयास योग्य असें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गरलं अन्नारंगिरतीतिगरलं, भक्षण करणाराप्रत गिळतें ह्म. मारितें जें तें. कृ. गृधा. निगरण अ. विष. अ. न.

गरा. गारी गृणातीतिगिरागरीवा, शब्द नाश करितो जो तो. कृ. गृधा. शब्दादि अ. देवडंगरीना-

वाची औषधि. आ. स्त्री. २ ई. स्त्रीलिं.

गरिष्ठ: अतिशयेनगुरुर्गरिष्ठः, अत्यंत जो गुरु तो. त. फार मोठा. अ. पु.

गव्य गविभवंगोर्विकारोवागव्यं, गाईचाठायीं किंवा तिचा विकार जो तें. त. दुग्धादि. अ. न.

गरुड: गरुद्भिः पक्षैरुड्डतइति गरुडः, पक्षांनीं ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. डीङ्. धा. विहायसागतिअ. गरुड पक्षि. अ. पु.

गरुडध्वज: गरुडःध्वजेयस्यस गरुडध्वजः, गरुड आहे ध्वजा याठायीं ज्याच्या तो. स. विष्णुनामदेव. अ. पु.

गरुडाग्रज: गरुडस्याग्रजोगरुडाग्रजः, गरुडाचा जो अग्रज ज्येष्ठ सारथि तो. स. अरुण नावाचा सूर्य सारथि. अ. पु.

गरुत् गृणातीतिगरुत्, शब्द करितो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. पंख. त्. पु.

गरुत्मान् गरुतः पक्षाः संस्यतिगरुत्मान्, पंख आहेत ज्यास तो. त. गरुड पक्षि. २ सामान्य पक्षि. त्. पु.

गर्गरी गर्गइतिशब्दंरातीतिगर्गरी, गर्ग याप्रकारें करून शब्द करित्ये जी ती. कृ. राधा. दानअ. दहीं घुसळण्याचें भांडें. ई. स्त्री.

गर्जित: गर्जितंसंजातमस्यसः गर्जितः, शब्दित झालें आहे ज्यास तो. त. मेघगर्जना. अ. न. २ मदोन्मत्त हस्ती. अ. पु.

गर्त: गिरतिसर्पादिकमितिगर्तः, सर्पादिकांतें गिळतो जो तो. कृ. गॄधा. निगरणअ. खळगा. अ. पु.

गर्दभ: गर्दतीतिगर्दभः, कर्कश शब्द करितो जो तो. कृ. गर्दधा. शब्दअ. गाढव. अ. पु.

गर्दभांड: गर्दभंअमतीति गर्दभांडः, गर्दभानें सेवन अथवा रोग करितो जो तो. कृ. अमधा. गत्यादिअ. गजदंड ह्म. वस्वाळी पिंपरी. अ. पु.

गर्धन: गर्धनशीलोगर्धनः, इच्छा करणें आहे स्वभाव ज्याचा कृ. गृधुधा. अभिकांक्षा अ. आ

कांक्षाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

गर्भः गीर्यतेगृणातीतिवागर्भः, निगरणा ह्म. निःसरण होइजेतो किंवा शब्द करितो जो तो. क्रु. गृ धा. शब्दादिअ. कुक्षिस्थप्राणी. २ बालक. ३ जठर. अ. पु.

गर्भकः गर्भइवगर्भकः, गर्भासारिखा जो तो. त. केशांमध्यें धारण केलेली माळ. अ. पु.

गर्भागारं गर्भइवगारंगर्भागारं, गर्भासारखें जें अगार तें. स. मध्यगृह ह्म. माजघर. अ. न.

गर्भाशयः गर्भे आशेतेगर्भाशयः, गर्भाला आसमंतात वेष्टन करितो जो तो. क्रु. शीङ्धा. स्वप्नअ. गर्भाला वेष्टन करणारें चर्म. अ. पु.

गर्भिणी गर्भोस्त्यस्यांगर्भिणी, गर्भ आहे जीच्याठायीं ती. त. गरोदर बायको. ई. स्त्री.

गर्मुत् गिरतिगीर्यतेवागर्मु, भक्षिजेतो जो तो. क्रु. गृधा. निगरणअ. तृणधान्यविशेष. त्. पु.

गर्वः गर्वत्यनेनेतिगर्वः, गर्विष्ठ होतो जेणें करून तो. क्रु. गर्वधा. दर्पअ. अहंकार. अ. पु.

गर्हणं गर्हतीतिगर्हणं, निंदिनें जें तें. क्रु. गर्हधा. निंदाअ. निंदन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यः गर्ह्यतेनिंद्यतइतिगर्ह्यः, निंदिजेतो जो तो. क्रु. गर्हधा. निंदाअ. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यवादी गर्ह्यंवदतीतिगर्ह्यवादी, निंद्यजेसें होय तेसें बोलतो जो तो. क्रु. वद्धा. व्यक्तवाणिअ. कुत्सित भाषण करणारा. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

गलः गिलतीतिगलः, भक्षण करितो जो तो. क्रु. गृधा. निगरणअ. गोकनळी ह्म. गोकटी. २ मोठा गळा. अ. पु.

गलकंबलः गलस्यकंबलोगलकंबलः, गल संबंधीं जो कंबल तो. गाईच्या कंठरवालीं लोंबणारी साकळ. अ. पु.

गलंतिका गलतीतिगलंती सैवगलंतिका, गळत्येजीनी गलंती तीच गलंतिका. क्रु. गलधा. स्त्रावअ. गळती ह्म. झारीवगैरे. आ. स्त्री.

गलितं गिल्यतेस्मगलितं, गिळतें झालें जें तें· कृ· गलधा· अदनअ· गळलेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

गलोद्देशः गलस्यउद्देशः गलोद्देशः, कंठाचा जो समीपभाग तो· स· कंठसमीपप्रदेश· अ· पु·

गल्या गलानां बृहत्काशानां समूहोगल्या, बृहत्काशांचा जो समूह ती· त· मोळ्यामोळांचा समूह आ· स्त्री·

गवयः गवते: सोगवयः, विलक्षणाशब्द करितो जो तो· कृ· गुङ्-धा· शब्दअ· गवानावाचा मृग विशेष· अ· पु·

गवलं अलतीतिअलं गवामलं गवंकालीतिवा गवलं, गव्याचें भूषण किंवा स्थापन संश्लिष्टअसतें जें तें· कृ· लाधा· आदानअ· २स· गव्याचें शृंग· अ· न·

गवाक्षः गवामक्षीवगावः किरणा वा अक्ष्णुवंतिव्याप्नुवंतिएनमिति गवाक्षः, गाईच्या नेत्राप्रमाणें किंवा सूर्य किरण व्याप्त करितात हे ज्यायोगें तो· स· २कृ· अक्षूधा· व्याप्तिअ· झरोका· अ· पु·

गवाक्षी गांभूमिंअक्ष्णोतीतिगवाक्षी, विस्तारद्वारा भूमीतें व्याप्त करित्ये जी ती· कृ· अक्षूधा· व्याप्त्यादिअ· कवठीचावृक्ष· ई· स्त्री·

गवीनं विग्रहादिसर्व आशितंगवीनशब्दाप्रमाणें·

गवीश्वरः गवांईश्वरोगवीश्वरः, धेनूंचा जो स्वामी तो· स· गाईचा धनी· अ· पु·

गवेडुः गवेगवार्थंदायतेगवेडुः, गाई करितां देइजत्ये जी ती· कृ· देङ्धा· रक्षणअ· अर्थादिगवेधुशब्दाप्रमाणें·

गवेडुका गवेडुरेवगवेडुका, गवेडु जी तीच गवेडुका· त· अर्थ गवेडुशब्दाचा· आ· स्त्री·

गवेधुः गवाजलेनएधतइतिगवेधुः, जलें करून वृद्धि पावत्ये जी ती· कृ· एधधा· वृद्धिअ· ऋषींचें भक्ष्य तृणधान्यविशेष· जास कसा असें ह्मणतात ती· उ· स्त्री·

गवेधुका गवेधुरेवगवेधुका, गवेधु जी तीच गवेधुका त· अर्थ-गवेधुश· प्र· आ· स्त्री·

गवेषणं गवेषिर्गवेषणं, मार्गण

जें ती. कृ. गवेषधा. मार्गणअ. शोधकरणें. अ. न.

गवेषणा गवेषणंगवेषणा, अर्थादिगवेषण शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

गवेषितं गवेष्यतेस्मगवेषितं, मार्गण करिजेलें जें तें. इत्यादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्यं गविभवंगोर्विकारोवागव्यं, गाईचेठायीं जें उत्पन्न किंवा तिचा विकार जो तो. त. क्षीण दूधव गैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्या गवांसमूहोगव्या, धेनूंचा जो समुदाय तो. त. गाईचा समुदाय. आ. स्त्री.

गव्यूतं यवनंयूतंयूतिर्वा, गवां यूतंयूतिर्वागव्यूतं, मिश्रण ह्म. संधीभवन जें तें. यूत वयूति गाईचें जें यूत तें गव्यूत. स. दोन कोस. अ. न.

गव्यूतिः विग्रहादिगव्यूतशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

गहनं गाह्यतेइतिगहनं, प्रवेशिजतें जें तें. कृ. गाहूधा. विलोडनअ. दुःप्रवेशअरण्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गह्वरं गाह्यतेइतिगह्वरं, विलोडिजेतें जें तें. कृ. गाहूधा. विलोडनअ. पर्वताचीगुहा. अ. न.

गांगेयं गंगायाः इदमपत्यंवागांगेयं, गंगेचें जें हें किंवा अपत्य तें. त. सुवर्ण. २ पाठीचा कणा. अ. न. को. भीष्म. कार्तिकस्वामी.

गांगेरुकी गांजलमीरयतीतिगांगेरुकी, उदकातें प्रेरणा करिते जी ती. कृ. ईरधा. कंपादिकअ. निकणाओषधि. आ. स्त्री.

गांदं विग्रहादिउद्गादशब्दाप्रमा.

गांडिवं. गांडीवं गांडिरस्यास्तीतिगां — वंगांडीवंवा, ग्रंथि ह्म. पर्व आहे ज्यास तें. त. अर्जुनाचें धनुष्य. अ. पु. न.

गाणिक्यं गणिकानांसमूहोगाणिक्यं, वेश्यांचा जो समूह तो. त. वेश्यांचा समुदाय. अ. न.

गात्रं गातेइतिगात्रं, गमन करते जें तें. कृ. गाङ्धा. गमनअ. शरीर. २ हत्तीचा पुढचा जंघादिभाग. अ. न.

गात्रानुलेपनी गात्रमनुलिप्यतेअनयासा गात्रानुलेपनी, श

रीर अनुलिप्त करिजेतेंजीणें तीं. क्रू. लिपधा. उपदेह अ. उटणीं. ई. स्त्री.

गानं गीयतेतद्गानं, गाइजे तेंजें तें. क्रू. गाङ्. धा. गत्यादिअ. गायन. अ. न.

गांधार: गंधारदेशोभव:गांधार:, गंधारदेशाचेठायीं जोउत्पन्न तो. न. सप्तस्वरांतील एकभेद. अ. पु.

गायत्री गायंतंत्रायतेइतिगायत्री गाणाऱ्यातें स्व. स्वामत रक्षण करिते जी ती. क्रू. त्रैङ्. धा. पालन अ. वेदमंत्र विशेष. २ खैराचें झाड. ई. स्त्री.

गारुत्मतं गरुत्मतोजातंगारुत्मतं, गरुडापासून जें झालें तें. त. पाच यानावाचें रत्न. अ. न.

गार्गकं गर्गाणांसमूहोगार्गकं, गर्गांचा जो समुदाय तें. त. गर्गांच्या मुलांचा समुदाय. अ. न.

गार्भिणं गार्भिण्यं गर्भिणीनांसमूहो गार्भिणं गार्भिण्यंवा. गर्भिणींचा जो समुदाय तें. त. गरवार बायकांचा समुदाय. अ. नपुं.

गार्हपत्य: गृहपतिनासंयुक्तोगार्हपत्य:, गृहपतीशीं जो संयुक्त असतो तो. न. अग्निविशेष. अ. पुल्लिंगीं.

गालव: गालनस्यापत्यं नेत्रस्रावं वायतीतिगालव:. गालनऋषीचें जें अपत्य तें किंवा गालस. नेत्रस्रावत्यातें शोषण करितो जो तो. त. २ क्रू. वै. शोषण अ. गालवनामा ऋषि. २ लोध्रवृक्ष. अ. पु.

गिरि: गिरतीतिगिरणंवागिरि:, निगरण करितो किंवा निगरण में तें. क्रू. गृधा. निगरणअ. पर्वत. २ गिळणें. इ. पु.

गिरिकर्णी गिरिर्वालमूषिकाकर्णोयस्या:सागिरिकर्णी, बालमूषिकाकर्णाकृती आहेत पत्रें जीचीं ती. त. विष्णुक्रांतानावाची औषधि. ई. स्त्री.

गिरिका गिरतीतिगिरिका. सर्व गिळते जी ती. क्रू. गृधा. निगरण अ. उंदराची एक लहान जाति. आ. स्त्री.

गिरिजं गिरौजातंगिरिजं. पर्वताचेठायीं जें झालें तें. क्रू. जनीधा.

प्रादुर्भाव अ. अभ्रक. २शिलाजित. अ. न.

गिरिमल्लिका गिरिमल्लीइवगिरिमल्लिका, गिरिमल्लीचे परी जी ती. त. कुड्याचें झाड. आ. स्त्री.

गिरिशः गिरौशेतेगिरिशः, कैलास पर्वतीं शयन करितो किंवा राहतो जो तो. कृ. शीङ्. धा. स्वप्न अ. महादेव. अ. पु.

गिरीशः गिरेः ईशः गिरीशः, कैलासपर्वताचा जो स्वामी तो. स. महादेव. अ. पु.

गीः अस्खलितंगृणंत्येतामिति गीः, अस्खलित जैसें होय तैसें उच्चारिताात जीतें ती. कृ. गृधा. शब्दादि अ. वाणी. रेफांत. स्त्री.

गिलितं गीर्यतेस्मगिलितं, भक्षिजेलें जें तें. कृ. गृधा. निगरण अ. भक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीतं गीयतेतत्गीतं, गाइजेतें जें तें. कृ. गाधा. स्तुत्यादि अ. गायन. अ. न. २गायलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णं गीर्यतेस्मगीर्णं, स्तविजेलें जें तें. कृ. गृधा. शब्द अ. स्तुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णिः गिरणंगीर्णिः, निगरण अ. भक्षण जें ती. कृ. गृधा. निगरण अ. गिळणें. इ. स्त्री.

गीर्बाणः गीरेवनिग्रहानुग्रहसमर्थीबाणोयस्यसः गीर्बाणः, वाणीच आहे अपकारोपकाराविषयीं बाण जो ज्याचा तो. स. देव. अ. पु.

गीर्वाणः गिरंवन्वतेइतिगीर्वाणः, स्तुतिरूपवाणीनें इच्छा करिता त जैतें. कृ. वनुधा. याचन अ. देव. अ. पु.

गीष्पतिः गिरांपतिर्गीष्पतिः, वाणीचा जो स्वामी तो. स. बृहस्पति नामक देवांचा गुरू. इ. पु.

गुग्गुलः गुजतीतिगुज् गुडतीतिगुलः गुजोव्याधेर्गुलः गुग्गुलः, व्याधीचा रक्षक जो तो. कृ. गुडधा. रक्षा अ. गुग्गुळ नावाचा वृक्ष. अ. पु.

गुच्छः गुच्छ्यतइतिगुच्छः, वेष्टित होतो जो ती. कृ. गुधधा. परिवेष्टन अ. तीसस्सरांचा मुक्ताहार. २स्तबक.

अकारांत. पु.

गुच्छकः गुध्यतेइतिगुच्छकः, अवयवद्वारा वेष्टित होइजेतो जो तो. रू. गुधधा. परिवेष्टन अ. पल्लवयुक्त फळ्यांचा झुबका. अ. पु.

गुच्छार्धः गुच्छस्यार्धः गुच्छार्धः, गुच्छाचें जें अर्ध तो. स. चोवीससरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

गुंजा गुंजतीतिगुंजा, अव्यक्तशब्द करित्ये जीती. रू. गुंजिधा. अव्यक्तशब्द अ. गुंज. आ. स्त्री.

गुंठितं गुंठ्यतेस्मगुंठितं, वेष्टित किंवा लिप्त करिजेलें जें तें. रू. गुंठिधा. वेष्टन अ. धूळ लागलेलें. २ गुंडाळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुडः गुडतिगुड्यतेवागुडः, रक्षण करितो किंवा आच्छादजेतो जो तो. रू. गुडधा. रक्षणादि अ. गूळ. २ नवरामेल्यावर जारापासून झालेला पुत्र. अ. पु.

गुडपुष्पः गुडइवपुष्पंयस्यसगुडपुष्पः, गुडसदृश आहे पुष्प ज्याचें तो. स. मोहाचा वृक्ष. अ. पु.

गुडफलः गुडइवफलमस्येतिगुडफलः, गुळासारखें आहे फल ज्याचें तो. स. आक्रोडाचें झाड. अ. पु.

गुडा गुडतीतिगुडा, देहादि रक्षण करित्ये जीती. रू. गुडधा. रक्षणादि अ. निवडुंग. २ गुळवेल. आ. स्त्री.

गुडी इत्यादिगुडाशब्दाप्रमाणें. गुळवेल. ई. स्त्री.

गुंडितं गुंड्यतेस्मगुंडितं, वेष्टन करिजेलें जें तें. रू. गुंडिधा. वेष्टन अ. वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुडुची-गुडूची इत्यादिसर्व गुडीशब्दाप्रमाणें.

गुणः गुणयतीतिगुणः, विभाग अभ्यासादिक करितो किंवा पाक निष्पत्ति करितो जो तो. रू. गुणधा. आमंत्रण अ. रूपादिक चोवीस गुण. २ धनुष्याची वगैरे दोरी. ३ भयंपाकी. अ. पु.

गुणवृक्षकः गुणेनरज्वाबद्धोवृक्षः गुणवृक्षकः, रज्जु म्ह. राजू त्यानें जो बांधलेला वृक्षासारखा तो. स. गलबताची डोलकाठी. अ. पु.

गुणितं गुण्यतेस्मगुणितं, आव

न करिजेलें जें तें. कृ. गुणधा. आ मंत्रणाअ. गुणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुदं गूयते अनेनेतिगुदं, पुरीष टाकिजेतें जेणें तें. कृ. गुधा. पु रीषोत्सर्गअ. अपानद्वार. अ. न.

गुंद्रः गोदतइतिगुंद्रः, क्रीडा करि तें जें तें. कृ. गुदधा. क्रीडाअ. तृ णविशेष. अ. पु.

गुंद्रा गुंद्रयतीतिगुंद्रा, किंवा गां जलं द्रातीतिगुंद्रा, रोग पेषण क्ष. नाश करिते अथवा जलाप्रत गमन करितो ह्म. तदा श्रयानें राहतो जो तो. कृ. गुद्रिधा. क्षोद अ. द्राधा. गमनअ. वाघां टीचा वृक्ष. २ नागरमोथा. आ. स्त्री.

गुप्तं गुप्यतेस्मगुप्तं, गोपन करि- जेतें जें तें. कृ. गुपधा. गोपनअ. गूढ. २ रक्षित. वि. अ. पु. न. आ वं. स्त्री.

गुप्तिः गुप्यतेगोपनंवागुप्तिः, रक्ष ण करिजेते जी ती. किंवा रक्षण जें ती. कृ. गुपधा. रक्षणअसंरक्ष ण. २ भुंयार. ३ बंदिखाना. आ. स्त्रीलिंगीं.

गुफितं गुंफ्यतेस्मगुफितं, ग्रंथ न ह्म. गुंफन करिजेतें जें तें. कृ. गुफधा. ग्रंथनअ. गुंफलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुंफः गुफनंगुम्फ्यतेवागुंफः, ग्रथ न किंवा बद्ध करिजेतो जो तो. इ त्यादि पूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें. गुं फणें. २ बाहुभूषण. अ. पु.

गुंफितं विग्रहादि सर्व गुफित श ब्दाप्रमाणें.

गुरणं गूरणं गूर्तिर्गुरणंगूरणं वा, उद्यमन जें ती. कृ. गुरीधा. उ द्यमनअ. उद्योग करणें. अ. न.

गुरुः गृणातिधर्मंगिरति अज्ञानं वागुरुः, धर्म सांगतो अथवा अ ज्ञान नाशक जो तो. कृ. गृधा. श ब्दवनिगरणअ. बृहस्पति. २ सं स्कार कर्ता. ३ अध्ययन सांगणा रा. उ. पु.

गुर्विणी गुरुर्दुर्जरः गर्भोऽस्ति- अस्याः सागुर्विणी, दुर्जर आहे गर्भ जीचा ती. त. गरोदर स्त्री. ई. स्त्री.

गुल्फः गलतेइतिगुल्फः, पादपा र्श्वभागीं राहतो जो तो. कृ. गल धा. अदनअ. पायांचा घोंटा. अ. पु.

गुल्म: गुंडतिगुंडयतीतिवागुल्म:, रक्षण करितो अथवा वेष्टन करितो जो तो. कृ. गुडधा. रक्षणववेष्टणअ. मुळापासून फांद्याफुटले ला वृक्ष. २ डाव्या कुशीनला मांसपिंड. ३ सेनामुख. ४ रोगविशेष ५ दर्भानें बेट. ६ सैन्य. ७ सैन्याचें रक्षण. अ. पु.

गुल्मिनी गुल्म: प्रतानोस्त्यस्याइतिगुल्मिनी, प्रतान ह्म. विस्तारावयव कलाप आहे जीस ती. त. पसरलेली वेल. ई. स्त्री.

गुवाक: गूवाक: गुवत्यनेनेतिगुवाक: गूवाक:, पुरीषोत्सर्ग फार होतो जेणेंकरून तो. कृ. गुधा. पुरीषोत्सर्गअ. पोफळाचें झाड. अ. पु.

गुत्स: गुध्यतेइतिगुत्स:. वेष्टन करिजेतो जो तो. कृ. गुधधा. परिवेष्टनअ. पुष्पादिकांचा छुबका. अ. पु.

गुह: गूहतीतिगुह:, सेनेनें किंवा देवादिकांनें रक्षण करितोजो तो. कृ. गुहूधा. संवरणअ. कार्तिक स्वामी. अ. पु.

गुहा गूहतीतिगुहा, रक्षण करितेकिंवा आच्छादन करितेजी ती. कृ. गुहूधा. संवरणअ. पर्वतांचें विवर. २ डवला नावांचा वनस्पति. आ. स्त्री.

गुह्यं गूहनंगुह्यतेवागुह्यं. आच्छादन किंवा आच्छादिजेनें जें तें. कृ. गुहूधा. संवरणअ. रहस्य. २ उपस्थ. ह्म. शिश्न आणि योनि. अ. न.

गुह्यक: गूहतिनिधिंरक्षतीतिगुह्यक:, पुरलेल्यानिधानें रक्षण करितोजो तो. कृ. गुहूधा. संवरणअ. यक्ष. जमिनीतनें ठेवलेल्या निधिरक्षण करणारा जातिविशेष. अ. पु.

गुह्यकेश्वर: गुह्यकानामीश्वर: गुह्यकेश्वर:, गुह्यकांचा जो ईश्वर ह्म. स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

गूढं गुह्यतेस्मगूढं, गोपिन जें तें. कृ. गुहूधा. संवरणअ. गुप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गूढपात् गूढा: पादायस्यगूढपात्, गुप्त आहेत पाद ह्म. चरण ज्याचे तो. स. सर्प. त. पु.

गूढपुरुष: गूढश्चासौपुरुषश्चगूढपुरुषः, गुप्त जो पुरुष तो. स. गुप्तपणानें बातमी घेणारा. अ. पु.

गूथं गूयतेइतिगूथं, टाकिजे तो जो तो. कृ. गुधा. पुरीषोत्सर्गअ. विष्ठा. अ. पु. न.

गूनं गूयतेस्मगूनं. त्यक्त केलें जें तें. कृ. धात्वर्थादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. अपानद्वारानें टाकलेला मळ. अ. न.

गृंजन: गृंजते भक्ष्यत्वेन कथ्यतेरोगादिष्विनिगृंजनः, रोगादिकांविषयीं भक्ष्यत्वानें कथन करिजेतो जो तो. कृ. गृंजिधा. शब्द अ. लसूण. अ. पु.

गृध्नु: गर्धनशीलोगृध्नुः, इच्छाआहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षा अ. आकांक्षाशील वि. उ. पु. स्त्री. न.

गृध्र: गृध्यतीतिगृध्रः, इच्छा करितो जो तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षा अ. पक्षिविशेष. ज्यासगीध असें म्हणतात तो. अ. पु.

गृध्रसी गृध्रमपिस्यतीतिगृध्रसी, गृध्रासपन ही नाश करितो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्म अ. माड्यांचा संधीस होणारा वातरोगविशेष. ई. स्त्री.

गृष्टि: गृणातीतिगृष्टिः, रोगनाशक व दोहन दात्री आणि नाश करी जो तो. कृ. गृधा. निगरणादि अ. डुकरकंद नावाची वनस्पति. २ एकवेळ व्यालेली गाई. ३ डुकर. इ. स्त्री.

गृहं गृह्णातिधान्यादिकमितिगृहं, धान्यादिकांतें गृहण करितें जें तें. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. घर. अ. न. २ स्त्री. पु. ब.

गृहगोधा गृहस्यगोधागृहगोधा, गृह संबंधी जी गोधा ती. स. पाल. आ. स्त्री.

गृहगोधिका अल्पागोधागोधिका, गृहस्यगोधिकागृहगोधिका, अल्पा जी गोधा ती गोधिका गृह संबंधी जी गोधिका ती. स. पाल. आ. स्त्री.

गृहगोलिका अल्पागोलागोलिका. गृहस्यगोलिकागृहगोलिका. अर्थादि सर्व गृहगोधिका शब्दाप्रमाणें.

गृहपतिः गृहस्यपतिः गृहपतिः, गृहाचा जो स्वामी तो. स. घराचा यजमान. इ. पु.

गृहयालुः गृहयतेतच्छीलः गृहयालुः, ग्रहण करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. गृहधा. उपादानअ. घेणारा. वि. अ. पु. स्त्री. नपुं.

गृहस्थूणं गृहस्यस्थूणंगृहस्थूणं, घराचें जें स्थूण ह्म. मुख्यस्तंब तो. स. धारणा. अ. न.

गृहाः विग्रहादिग्रहशब्दाप्रमाणें. अ. पु. ब.

गृहारामाः गृहस्यारामाःगृहारामाः, गृहसंबंधी जो आराम ह्म. बाग तें. स. घराजवळचे बाग. अ. पु.

गृहावग्रहणी गृहमवगृह्यतेऽनया गृहावग्रहणी, घर ग्राम होइजेतें जीणें ती. कृ. गृहूधा. ग्रहणअ. घराच्या दारा खालचा उंबरा. ई. स्त्री.

गृही गृहाः संत्यस्यसः गृही, ज्या आहे ज्यास तो. त. गृहस्थाश्रमी. इन. पु.

गृह्यकः गृह्यतइतिगृह्यकः, ग्रहण करिजे तो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. पिंजऱ्यांतील पक्षि व मृग. २ स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

गेंडुकः गेंडुकः गच्छतीतिगाः ईंडयतीतिईंडुः गाः गच्छन्नींडुर्गेंडुः सएवगेंडुकः, गमन करित होत्साता जो स्तुत तो गेंडु तोच गेंडुक. त. चेंडु अ. न.

गेंदुकः गातेइतिगाः गाः गच्छन् इंदुरिवगेंदुः सएवगेंदुकः, गमन करितहोत्साता चंद्रा सारखा जो आल्हादक तो. त. चेंडु. अ. पु.

गेहं गेनगणेशेनईह्यतेगेोगणेशो ईह इप्सितोयस्मिन्वागेहं, गणेश ह्म. गृहस्वामी यानें इच्छिजे तें किंवा गणपतिपूज्यलेंकरून इच्छित आहे ज्याचेठायीं तें. कृ. ईहधा. चेष्टाअ. ३ स. घर. अ. न.

गैरिकं गिरौभवंगैरिकं. पर्वताचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सोनें. २ गेरू. अ. न.

गैरेयं गिरौभवंगैरेयं, गिरीच्याठायीं जें झालें तें. त. शिलाजित. अ. न.

गोः गच्छतीतिगोः गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. बैल. २ परलोक. ३ किरण. ४ वज्र ओ. पु. ५ गाई. ६ बाण. ७ वाणी. ८ दिशा. ९ डोळे. १० भूमि. ११ उदक. ओ. स्त्री.

गोकंटकः गोः पृथिव्याः कंटकः गोकंटकः, पृथ्वी संबंधीं जो कंटक ह्म. कंटकयुक्त तो. स. सराटा नावाची ओषधि. अ. पु.

गोकर्णः गोरिव कर्णावस्य गोकर्णः, गाई सारखे आहेत कान ज्याचे तो. स. मृगविशेष. २ अनामिकांगुष्ठ संयुक्त केल्यानें जो इतरांगुलींचा विस्तार तो. ३ सर्प. अ. पु.

गोकर्णी गोः कर्णोयस्याइतिगोकर्णी, गोकर्ण सदृश आहेत पत्रें जीचीं ती. स. सुरवेल. इ. स्त्री.

गोकुलं गवांकुलंगोकुलं, धेनूचा जो समुदाय तें. स. गाईंचा समूह. अ. न.

गोक्षुरकः क्षुरतीतिक्षुरः स एवक्षुरकः गोःक्षुरकोगोक्षुरकः, व्यथित करितो जो तो क्षुर तोच क्षुरक इंद्रियांस जो व्यथा करणारा तो गोक्षुरक. स. सराटा. अ. पु.

गोचरः गावः इंद्रियाणिचरंत्यस्मिन्गोचरः, इंद्रियें संचार करिलात ज्याचेठायीं तो. कृ. चरधा. गति अ. इंद्रिय ग्राह्यविषय. अ. पु.

गोजिव्हा गोर्जिव्हेवगोजिव्हा, गाइच्या जिव्हे सारखी जी ती. स. पायरी या नावाची खरखरीत ओषधि. आ. स्त्री.

गोडुंबा गांभुवंतुंबतीतिगोडुंबा, भूमीतें पीडित करित्ये जी ती. कृ. तुबिधा. अर्दन अ. कवठीचा वृक्ष. आ. स्त्री.

गोंडः गोरंडइवगोंडः, बैलाच्या अंडा सारखा जो तो. स. बेंबी. २ पामर जातिविशेष वृद्ध पुरुषाची नाभी. अ. पु.

गोत्रं गांत्रायतीतिगोत्रं, पृथ्वी किंवा वाण्यादिकांतें रक्षण करितें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालन अ. कुल. २ नाव. ३ ज्ञान. ४ अरण्य. ५ क्षेत्र. ६ शरीर. ७ मार्ग. अ. न. ८ पर्वत. अ. पु.

गोत्रभित् गोत्रंभिनत्तीतिगोत्र

भित्, पर्वतांचें विदारण करितो जो तो. क्रु. भिदिर् धा. विदारण अ. इंद्र. द्. पु.

गोत्रा गोत्राः संत्यस्यामितिगवां समूहोवागांत्रायतेइतिवागोत्रा, पर्वत आहेत जिला किंवा गाईचा समुदाय व जलातें रक्षण करिते जीती. त. ३ क्रु. त्रैङ् धा. पालन अ. पृथ्वी. २ गाईचा समुदाय. आबं. स्त्री.

गोदः गुरतेइतिगोदः, उद्योग कारी जो तो. क्रु. गुरी धा. उद्यमन अ. मस्तकांतील मेंदू. अ. पु.

गोदारणं गांभूमिंदारयतीति गोदारणं, पृथ्वीतें दारण करितें जें तें. क्रु. दृ धा. विदारण अ. नांगर. अ. न.

गोदुग्धा गोर्दुग्धमिवगोदुग्धा, गाईच्या दुग्धासारखी जी ती. स. कवडळ. आ. स्त्री.

गोधुक् गांदुहतीतिगोधुक्, गाईचें दोहन करितो जो तो. क्रु. दुह धा. पूरण अ. गवळी. ह्. पु.

गोधनं गवांधनंसमूहोगोधनं, गाईचा जो समूह तें. त. गाईचा समुदाय. अ. न.

गोधा गुध्यते ऽ नयागोधा, वेष्टन होतें जीणें ती. क्रु. गुध धा. परिवेष्टन अ. धनुष्याचें दोरीचें संघर्षण बाहूस नव्हावें ह्मणून बांधलेला चामड्याचा बंध. आबंत. स्त्री.

गोधापदी गोधायाइवपादोमूलंयस्याः सागोधापदी, गोधेसारखी आहे मुळी जीची ती. स. तांबडी लाजाळू नावाची ओषधी. ई. स्त्री.

गोधिः गुध्यतेइतिगोधिः, परिवेष्टित करिजेतो जो तो. क्रु. गुध धा. परिवेष्टन अ. कपाळ. इ. पु.

गोधिका गुध्यतीतिगोधिका, परिवेष्टित जी ती. क्रु. गुध धा. परिवेष्टन अ. घोरपड. आ. स्त्री.

गोधिकात्मजः गोधिकाया आत्मजः गोधिकात्मजः, गोधिकेचा जो आत्मज ह्म. पुत्र तो. स. स्थल गोधिकेचें अपत्य - जास गार असें ह्मणतात तें. अ. पु.

गोधूमः गुध्यतेइतिगोधूमः, वे

ष्टित असतो जो तो. इत्यादिगो धिशब्दाप्रमाणें. गहूं अ. पु. २ जलमुस्ता नावाची ओषधि. अ. न.

गोनर्द गांजलंनर्दयतीतिगोनर्दं, जलाप्रत शब्द करितें जें तें. क्रु. नर्दधा. शब्द अ. जलमुस्ता नावाची ओषधि. अ. न.

गोनसः गोरिवनासिकायस्यगोनसः, गोसारखी आहे नासिकाजाची तो. स. घोण. अ. पु.

गोपः गांभूमिंधेनुंवापातीतिगोपः, भूमि किंवा धेनू यांतें रक्षण करितो जो तो. क्रु. पाधा. रक्षण अ. बहुत गांवचा अधिकार करणारा. २ गवळी. ३ रक्त्याबोळ. अ. पु.

गोपतिः गवांपतिः गोपतिः, गाईचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स. यथेच्छ संचार करणारा बैल. इ. पु.

गोपरसः गोपेरसोयस्यगोपरसः, गोपाविषयीं आहे रस जाचा तो. स. रक्तबोळ. अ. पु.

गोपी. गोपी गोपायतिगोपस्यस्त्रीवागोपा गोपी वा, रोगादिकांपासून रक्षण करित्ये जी ती व गोपाची जी स्त्री ती. क्रु. उपूधा. रक्षण अ. २ स्त्री. प्र. उपरसाल नावाची ओषधि. २ गवळण. आ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

गोपानसी गोपायतीतिगोपानसी, गृहाछादक तृणाला रक्षण करित्ये जी ती. क्रु. गुपूधा. रक्षण अ. घराचें ओंवण. ई. स्त्री.

गोपायितं गोप्यतेस्मगोपायितं, रक्षण करिजेलें जें तें. क्रु. गुपूधा. रक्षण अ. संरक्षित केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोपालः गांपालयतीतिगोपालः, गाईतें पालन करितो जो तो. क्रु. पालधा. रक्षण अ. गवळी. अ. पु.

गोपुरं गोपायतिगाः पुरतीतिवा गोपुरं, संरक्षण करितें किंवा गाईप्रत जें पुर ह्म. श्रेष्ठसमुदित गमनाई तें. क्रु. गुपूधा. रक्षण अ. २ पुरधा. अग्रगमन अ. पुरद्वार. २ घराचें द्वार. ३ जलमुस्ता. अ. न.

गोप्यकः गुप्यतेइतिगोप्यः स

एवगोप्यकः, रक्षण करितो जो तो गोप्य तोच गोप्यक. त. दास. अ. पु.

गोमान् बहवोगावोस्यगोमान्, बहुत आहेत गाई ज्याच्या तो. त. गाईचा स्वामी. वि. त्. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं

गोमायुः गांविकृतांवाचंमिनोतीतिगोमायुः, दुष्ट शब्द करितो जो तो. कृ. डुमिञ्धा. प्रक्षेपण अ. कोल्हा. उ. पु.

गोमयं गोर्विकारः गोमयं, गोसंबंधीं जो विकार तें. त. गाईचें शेण अ. पु. न.

गोमिन् विग्रहादिगोमच्छब्दाप्रमाणें इन्. पु.

गोरसः गोर्विकारोगोरसः, गोसंबंधी जो विकार तो. त. ताक दहीं वगैरे. अ. पु.

गोर्दं गुर्यतेगुरतेवागोर्दं, उद्योगोपकार कृजें तें. कृ. गुरीधा. उद्यमन अ. मलविशेष. अ. न.

गोलः गामवयवैर्लातीतिगोलः, आकृतिविशेषानें भूमीतें ग्रहण करितो स्व. तदाकृति सदृश जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. वाटोळा गोळा. अ. पु.

गोलकः गुड्यतेइतिगोलकः, रक्षण करिजेतो जो तो. कृ. गुडधा. रक्षणादि अ. नवरा मेला असतां जारापासून झालेला पुत्र. अ. पु.

गोला गांदीप्तिंलातीतिगोला, भक्षणानें जठराग्नीचें उद्दीपन जो करितो तो. कृ. लाधा. आदान अ. मनःशीला. आ. स्त्री.

गोलीढः गोभिर्लिह्यतेस्मगोलीढः, गाईनीं भक्षित जेतो जो तो. कृ. लिहधा. आस्वादन अ. मोरवा. अ. पु.

गोलोमी गोरिवलोमानिअस्याइतिगोलोमी, गाईसारखीं आहेत लोमें जीस ती. त. वेखंड. २ शक्तदूर्वा. ३ जटामांसी. ई. स्त्री.

गोवंदिनी गाविवंद्यतइतिगोवंदिनी, गाईविषयीं जी स्तुत्य ती. कृ. वदिधा. अभिवंदनादि अ. वाघांटीचें झाड. ई. स्त्री.

गोविंदः गांभुवंधेनुंस्वर्गंवाविंदतीतिगोविंदः, पृथ्वी गाय व-

स्वर्ग यांप्रत प्राप्त होतोजो तो. कृ. विद्लृधा. लाभ अ. विष्णु २ कृष्ण. ३ गवळी. ४ राखणा. ५ बृहस्पति. अ. पु.

गोविट् गोर्विट्गोविट्, गाई ची जी विट् ह्म. विष्ठा ती. स. शेण. ष. स्त्री.

गोशीर्ष गोः शीर्षमिवशीर्षम स्यगोशीर्ष, गाईच्या मस्तकाप्र माणें ह्म. मस्तकांतील गोरोच नाप्रमाणें आहे शरीर ह्म. सा रांश ज्याचा तो. स. कमळगंधि चंदन. अ. न.

गोष्ठं गावस्तिष्ठंत्यत्रेतिगोष्ठं, गाई राहतात ज्याचेठायीं तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तन अ. गो स्थान ह्म. गोठा. अ. न.

गोष्ठी गावस्तिष्ठंत्यस्यामितिगो ष्ठी, अनेकवाणी ह्म. तद्वानव र्के राहातात जीचाठायीं ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्यादि अ. सभा. ई. स्त्री.

गोष्पदं गोः पदंगोष्पदं, गाई चें जें पद ह्म. पाऊल किंवा च रण्याची जागा तें. स. गाईचा पाद अथवा तिची चरण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोसंख्यः गांवेष्टतेसः गोसंख्यः, गाईचें कथन करितो जो तो. कृ. चक्षिङ्धा. व्यक्तवाणि अ. गव ळी. अ. पु.

गोसः गांस्यतीतिगोसः, जंग लाचा नाश करितो जो तो. कृ. षो धा. अंतकर्म अ. रक्त्याबोळ. अ. पु.

गोस्तनः गोः स्तनाइवगोस्तनः, गाईच्या स्तनाप्रमाणें जो तो. स. चार सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

गोस्तना. गोस्तनी गोस्तनो यस्याइतिगोस्तनी, गोस्तनसद्द श आहे फल जीचें ती. स. द्रा क्षीचीवल्ली. आ. ई. स्त्री.

गोस्थानकं गवांस्थानंगोस्था नं तदेवगोस्थानकं, गाई राहा ण्याचें जें स्थान तें गोस्थान तेंच गोस्थानक त. गोठा. अ. न.

गौः गच्छतीतिगौः, गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. गा ई व बैल वगैरे. ओ. पु.

गौतमः गोतमस्यापत्यंगौतमः,

गोतमऋषीचें जें अपत्य तो. त. गोतमऋषि. २ बुद्धविशेष. अ. पु.

गोधारः गोधायाः अपत्यंगोधारः, पालीचें जें अपत्य तो. त. पालीचें पिलु. अ. पु.

गोधूमीनं गोधूमानांभवनंक्षेत्रंगोधूमीनं, गहूं उत्पन्न होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. गव्हांचें शेत. अ. न.

गोधेयः विग्रहादिसर्व गोधारशब्दाप्रमाणें.

गोधेरः विग्रहादिसर्वगोधारशब्दाप्रमाणें.

गोरः गोरतिगुरुर्भवतिवामनोचेतिगोरः, अंतःकरण सल्लग्न किंवा रममाण होतें ज्याचेठायीं तो. क्र. गुरधा. २ गुङ्धा. उद्यमनादिअ. पांढरा, पिवळा, आणि तांमडा वर्ण. को. चंद्रादिक अर्थ आहेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोरी गोरोवर्णोस्याअस्तीतिगोरी, गोरा आहे वर्ण जीचा ती. त. जीस रजोदर्शन आलें नाहीं अशी स्त्री. ग्रंथांतरीं अटरावर्षांचीकन्या. २ पार्वती. ई. स्त्री.

गोष्ठीनं पूर्वंभूतंगोष्ठंगोष्ठीनं, पूर्वंभूत म्ह. पूर्वींचें गाई राहाण्याचें जें स्थान तें. त. प्रथम गाई राहात असत तें स्थान. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

ग्रथितं विग्रहादिसर्वग्रंथितशब्दाप्रमाणें.

ग्रंथः ग्रथ्यतेइतिग्रंथः, रचिजेतो जो तो. क्र. ग्रथिधा. ग्रंथनादिअ. निबंध. २ शास्त्र. ३ द्रव्य. अ. पु.

ग्रंथिः ग्रंथतेइतिग्रंथिः, ग्रंथि करित्येजी ती. इत्यादि पूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें. वेल वगैरेची गांठ म्ह. पेर. इ. पु.

ग्रंथिकं ग्रंथिरिवप्रतिकृतिर्ग्रंथिकं, ग्रंथि सारिखी ज्याची प्रतिमा तें. त. पिंपळीचें मूळ. अ. न.

ग्रंथितं ग्रंथ्यतेस्मग्रंथितं. गुंफित केलें जें तें. क्र. ग्रथिधा. संदर्भ अ. गुंफित म्ह. गुंफलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्रंथिपर्णं ग्रंथोपर्णानियस्यग्रंथयइवपर्णानियस्येतिवा ग्रंथि

पर्णो, ग्रंथीचेठायीं किंवा ग्रंथी सारखीं आहेत पानें ज्यास तें· स कंद्रीवन ह्म· भठोरा वनौषधि· अ· नपुंसक·

ग्रंथिलः ग्रंथिरस्यास्तीति ग्रंथिलः ग्रंथि ह्म· पर्वसमुदाय आहे ज्यास तो· त· वेहकळीचा वृक्ष· २ कारवीचें झाड· अ· पु·

ग्रस्तं ग्रस्यतेस्मग्रस्तं, भक्षण करिजेलें जें तें· कृ· ग्रस्‌ धा· अदन अ· ज्या वाक्यांत वर्णोच्चार पुरा होत नाहीं असें वाक्य· २ खाल्लेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

ग्रहः गृह्यतेसूर्याचंद्रमसाविति ग्रहणंवाग्रहः, ग्रहण करिजेताहेत सूर्य व चंद्र जेणें तो· किंवा ग्रहण जें तें· कृ· गृह्‌ धा· ग्रहण अ· चंद्रसूर्यांचें ग्रहण· २ ग्रहण ह्म· स्वीकारणें· ३ सूर्यादि नवग्रह· ४ निर्बंध, आग्रह विशेष· अ· पु· को· विरोध· २ रणोद्यम· ३ पूतनादिक पिशाचें· अ· पु·

ग्रहणी गृह्णातिजठराग्निमिति ग्रहणी; जठराग्नीतें मंद करिते जी ती· कृ· ग्रह्‌ धा· उपादान अ· संग्रणी नावाचा रोग· ज· स्त्री·

ग्रहपतिः ग्रहाणांपतिर्ग्रहपतिः, ग्रहांचा जो स्वामी तो· स· सूर्य· इ· पु·

ग्रहीता गृह्णातीतिग्रहीता, ग्रहण करितो जो तो· कृ· ग्रह्‌ धा· उपादान अ· घेणारा· वि· कृ· पु· न· ई· स्त्री·

ग्रामः ग्रसतेग्रस्यतेवाग्रामः, भक्षण करितो किंवा करिजेतो जो तो· कृ· ग्रस्‌ धा· अदन अ· गायनांतील स्वर· २ गांव· अ· पु·

ग्रामणीः ग्रामंनयतीतिग्रामणीः, ग्रामातें नेतो जो तो· कृ· णी ञ् धा· प्रापण अ· नापित· ई· पु· २ श्रेष्ठ· ३ ग्रामाधिपतिः वि· ई· पु· स्त्री· नपुंसक·

ग्रामतक्षः ग्रामस्यतक्षःग्रामतक्षः, ग्राम संबंधी जो सुतार तो· गांवचा सुतार· अ· पु·

ग्रामता ग्रामाणांसमूहोग्रामता, ग्रामाचा जो समुदाय तो· त· गावांचा समूह· आ· स्त्री·

ग्रामाधीनः ग्रामेअधीनःग्रामाधीनः, ग्रामाचेठायीं जो अधीन

ह्म· गावाचे स्वाधीन तो· स· गावाता तला स्कृतार· अ·पु·

ग्रामांतः ग्रामस्यांतः समीपेग्रामांतः, ग्रामाच्या समीप जो प्रदेश तो· स· गावांच्या जवळचा प्रदेश· अ·पु·

ग्रामीणा ग्रामेभवाग्रामीणा, ग्रामाचेठायीं जी उत्पन्न ती· त· जीस नीळ असें ह्मणतात ती· आबं· स्त्री·

ग्राम्यः ग्रामेभवः ग्राम्यः, ग्रामाचे ठायीं जो उत्पन्न तो· त· हलकट· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

ग्राम्यधर्मः ग्रामेभवाः ग्राम्याः जनास्तेषांधर्मोग्राम्यधर्मः, लोकांचा जो नियधर्म ह्म· आचार तो· त· मैथुन· अ·पु·

ग्रावा गिरतिगृणातिवाग्रावा, निगरणव शब्द करितो जो तो· कृ· गृधा· निगरणादि अ· पर्वत· २ पाषाण· ३ मेघ· न्·पु·

ग्रासः ग्रस्यतेइतिग्रासः, भक्षण करिजेतो जो तो· कृ· ग्रस्कृधा· अदन अ· घांस· अ·पु·

ग्राहः विग्रहादियहशब्दाप्रमाणें· जलचर विशेष ह्म· स्कसर· २ ग्रहणा· अ·पु·

ग्राही गृह्णातीतिग्राही, विपुल विस्तार ग्राही जो तो· कृ· ग्रहधा· उपादान अ· कवठीचें झाड· इन्·पु·

ग्रीवा गीर्यतेऽनयाग्रीवा, भक्षण करिजेतें जीणें ती· कृ· गृधा· निगरण अ· मान· आ· स्त्री·

ग्रीवाशिरा ग्रीवायाः शिराग्रीवाशिरा, ग्रीवासंबंधी जी शिरा ती· स· मानेची शीर· आ· स्त्री·

ग्रीष्मः जलंगिरतीतिग्रीष्मः, जलातें शोषण करितो जो तो· कृ· गृधा· निगरण अ· ग्रीष्मऋतु· अकारांत·पु·

ग्रैवं· ग्रैवेयं ग्रीवायांइदंतत्रभवंवाग्रैवेयं, ग्रीवा ह्म· मान तत्संबंधी किंवा तीचेठायीं जें उत्पन्न तें· त· ग्रीवासंबंधी· वि· अ·पु· न· आबं· स्त्री·

ग्रैवेयकं ग्रीवायांभवंग्रैवेयकं, कंठाचाठायीं शहाणार जें तें· त· ग्रीवाभूषण· अ· न·

ग्लस्तं ग्लस्यतेस्मग्लस्तं, भक्षण करिजेलें जें तें· कृ· ग्लस्कृधा· अद

नअर्थ. भक्षिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्लह: ग्लह्यतेइतिग्लह:, देइ जेतोजोतो. कृ. ग्लहधा. ब्यादान अ. पणह्म पैज. अ. पु.

ग्लान: ग्लायतीतिग्लान:, हर्ष नाश करितो जोतो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षयअ. रोगानें हर्षरहित झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्लास्नु: ग्लायतितच्छीलोग्लास्नु:, हर्षक्षय आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षयअ. अर्थग्लान शब्दाप्रमाणें. वि. उ. पु. स्त्री. नपुंसक.

ग्लौ: ग्लायतीतिग्लौ:, क्षीणहो तोजोतो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षयअ. चंद्र. औ. पु.

घट: घटतेइतिघट:, जलधारणा शुपयोगींजो तो. क्रू. घटधा. चे ष्टाअ. कलश घागर वगैरे. अ.पु.

घटा घटनंघटा, संघट्टनजें तें. क्रू. घटधा. संघातअ. युद्धांतील हत्तीचें संघटन. आ. स्त्री.

घटना विग्रहादिसर्वघटाश. प्र.

घटी विग्रहादिसर्वघटशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

घटिकार्थक: घटींकायतीति घटिका घटिका अर्थोयस्यसघटिकार्थक:, घटिकेतें सांगत्येजी ती. घटिका घटिका आहे प्रयोजन जास तो. घड्याळ वाजविणारा घड्याळजी. अ.पु.

घटीयंत्रं घटीनांयंत्रंघटीयंत्रं, घटी म्ह. मोघे तत्संबंधीं जें यंत्र तें. स. रहाट. अ.न.

घट्ट: घट्यंतेस्मिन्नितिघट्ट:, संघीभूत होतात जन जाचेठायीं तो. क्रू. घट्टधा. चलनवसंघातअ. गंगादितीरीं बांधलेला घाट. अ.पु.

घंटापथ: घंटानांतद्वतां हस्त्यादीनां पंथा:घंटापथ:, हत्ती वगैरे जाण्याचा जो पंथा म्ह. मार्ग-तो. स. राजमार्ग. अ.पु.

घंटापाटलि: आहंतीतिघंटा पाटलातीतिपाटलि: घंटाचासौ पाटलिश्चघंटापाटलि:, हिंसा करणारा असा जो पाटलवर्ण ग्रहण करणारा तो. स. मोर त्याचें झाड. इ. पु.

घंटारवा घंटे वारोतीतिघंटारवा, घंटेसारखा शब्द करित्ये जी ती. क्रू. रुधा. शब्दअ. घांगरी. २ताग. आ. स्त्री.

घन: हन्यते अनेनेतिघन:, नाश होतो जेणें तो. क्रू. हनधा. हिंसाअ. सांद्र. २ कठीण. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

घनरस: घनस्यरस: घनरस:, मेघाचा जो रस तो. स. उदक. अ.पु.

घनसार: घनस्येवसारोस्यशीतलत्वात्घनसार:, मेघासारिखा आहे सार म्ह. सारांशजाचा तो. त. कापूर. अ.पु.

घनाघन: हंतीतिघनाघन:, नाश करितो जो तो. क्रू. हनधा. हिंसाअ. इंद्र. २ मदोन्मत्तहत्ती.

३ मेघ. अ. पु.

घर्मः अंगंजिघर्तीतिघर्मः, अंगा प्रत क्षरण करितो जो तो. कृ. घृ धा. क्षरणअ. घाम. अ. पु. २ उ ष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घस्मरः घसतीतिघस्मरः, भक्ष ण करितो जो तो. कृ. घस्लृधा. अदनअ. खादाड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घस्रः तमोघसतीतिघस्रः, त मातें भक्षण करितो जो तो. कृ. घस्लृधा. अदनअ. दिवस. अ. पुल्लिंगी.

घाटा घाटयतीतिघाटा, संघा त करणारी जी ती. कृ. घटधा. संघातअ. मान आणि मस्तक यांचा मागले कडचा संधि. आ दं. स्त्री.

घांटिकः घंट्याचरतीतिघांटि कः, घंटीनें संचार करितो ह्मण तु उपजीवन करीतो जो तो. न. स्तुति पाठकांतील भेद. अ. पु.

घातः हननंघातः, हनन जें तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. वध. अ. पुल्लिंगी.

घातुकः हननशीलोघातुकः, हिं सा करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. हिंसा करणशील ह्म. घातक. २ द्रोह करणारा. अ. पु.

घासः अद्यतेपश्वादिभिरिति- घासः, पशूंनीं भक्षिजेतो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. गा ई ह्मशींचें खाण्याचें तृण. अ. पु.

घुटिका घोटते अनयाघुटिका, परिवर्तन होतें जीचा योगानें ती. कृ. घुटधा. परिवर्तनअ. पायांच्या मागची घोट जिला घोटा ह्मणता त ती. आ. स्त्री.

घुणः घुणते इतिघुणः, भ्रमण क रितो जो तो. कृ. घुणधा. भ्रमण अ. लांकडांला छिद्र पाडणारा कृमि. अ. पु.

घूर्णितः घूर्णतेस्मघूर्णितः, भ्र मित जो तो. कृ. घूर्णधा. भ्रमण अ. झोपेनें झुंगलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घृणा घृण्यंते अनुगृह्यंतेनन्या घृणा, अनुकंपायुक्त होतात जी णें ती. कृ. घृधा. क्षरणादिअ.

करुणारस. २ दया. ३ निंदा. आ
बंत. स्त्री.

घृणि: जिघर्त्तीतिघृणि:, दीप्तिमा
न होतो जो तो. रू. घृधा. क्षरण
दीप्तिअ. किरण. इ. पु.

घृतं घ्रियतेजिघर्तीतिवाघृतं, दीप्ति
मत् कारजेतें किंवाक्षरण पावतेंजें
तें. रू. घृधा. क्षरणअ. तूप. २ पाणी
अ. न.

घृष्टि: घर्षतिपाषाणादिकमितिघृष्टि:
पाषाणादिकांतें घर्षण करितो जो
तो. रू. घृषधा. संघर्षअ. डुकर. २
डुकरकंद. इ. पु. २ इ. स्त्री.

घोट: घोटतेइतिघोट:, परिवर्तन
करितो जो तो. रू. घुट्धा. परिवर्त
नअ. घोडा. अ. पु.

घोटक: विग्रहादिसर्वघोटशब्दा
प्रमाणें.

घोणा घोणात्यनयाघोणा, भ्रमण
करितें जीणें ती. रू. घुणधा. भ्रम
णअ. नाक. आ. स्त्री.

घोणी घोणानासा अस्यास्तीतिघो
णी, प्रशस्त आहे नासिका ज्याची
तो. न. डुकर. इन्. पु.

घोंटा घोणतेइतिघोंटा, भ्रमणक
रितें जी ती. रू. घुणधा. भ्रमणअ.
पोफळीचा वृक्ष. २ बोरीचें फळ. ३
वृक्ष विशेष. आ. स्त्री.

घोरं घोरयतियतस्तद्धोरं, भयंक
र शब्द होतो ज्यापासून तें. रू. घु
रधा. भीमार्थशब्दअ. भयानकर
स. अ. पु. भयंकर. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

घोष: घोषयतीतिघोष:, संघुष्ट
जो तो. रू. घुषिर्धा. विशब्दनअ.
गौळवाडा. अ. पु.

घोषक: घोषयतीतिघोष: घोषए
वघोषक:, स्पष्ट शब्द करण्यास
जो साधन तो घोष तोच घोषक.
त. घोसाळी. अ. पु.

घोषणा घुष्यतइतिघोषणा, उद्घो
षिजेत्ये जी ती. रू. घुषिर्धा. शब्द
अ. उच्चस्वरानें जो घोष तो. आ. स्त्री.

घ्राणं घ्रायतेअनेनेतिघ्राणं, गं
ध ग्रहण करिजेतो जेणें तें. रू. घ्रा
धा. गंधोपादानअ. नासिका झ.
नाक. २ हुंगलेलें. अ. न. २ वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

घ्राणतर्पण: घ्राणंतर्पयतीतिघ्राण
तर्पण:, नासिकेतें तृप्त करितो जो

तो. कृ. तृपधा. प्रीणनादिअ. स्वर्ग
धिविशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

च चंद्रतेइतिच, आल्हादकारितो
जोतो. कृ. चदिधा. आल्हादअ.
पादपूरण २ समुच्चय. ३ समास.
४ इतरेतरयोग या अर्थी. ५ आ
ल्हादकारी ह्म. त्यांचा प्रतिपादक.
उ. अवितंगोपायितंच गुप्तंच. २ ध
वरवदिरेोछिंधि. ३ संज्ञाच परिभा
षाचइत्यादि. अव्य.

चकोरकः चकतीतिचकोरः सएव
चकोरकः, तृप्त होतो जो तो चकोर
तोच चकोरक. त. चंद्राला पाहून
आनंद पावणारा चकोरपक्षि. अ.
पु.

चक्रः चेक्रियतेक्रियतेभ्रांतिर्मरणादिवा
अनेनेतिचक्रं, हिंसापर्यवसायी
जें भ्रमण तें व गत्यादि होतात
जेणें तें. कृ. कृञ्धा. २ कृ धा. क
रणअ. हिंसादिअ. उदकाचा भों
वरा. २ राज्य. ३ सैन्य. ४ रथाचें चा
क. अ. न. चक्रवाकपक्षि. अ. पु.

चक्रकारकं चक्रस्यकारकंचक्र
कारकं, चक्रानें जें कारक तें. स
सुवासिकद्रव्य. ह्म. वाघनख. अ. पु.

चक्रपाणिः चक्रंपाणौयस्यसः च
क्रपाणिः, चक्र आहे हस्ताचेठायीं
ज्याच्या तो. स. विष्णु. इ. पु.

चक्रमर्दकः चक्रंमृद्नातीतिचक्र
मर्दकः, चक्रातें मोडतो जो तो. कृ.
मृदधा. क्षोदअ. टाकळा नावाची
औषधि. अ. पु.

चक्रला चक्रंलातीतिचक्रला,
चक्राकृतिधारणानें स्थित जी ती.
कृ. लाधा. आदानअ. उच्चटामूल.
आ. स्त्री.

चक्रवर्ती चक्रेभूमंडलेराजमंड
लेवावर्त्तितुंशीलमस्येतिचक्रवर्ती,
भूमंडलाचेठायीं किंवा राजमंडला
चेठायीं वर्तन करण्याचा आहे स्व
भाव ज्याचा तो. कृ. वृतुधा. वर्तन
अ. सर्वपृथ्वीचाराजा. इ. पु.

चक्रवर्तिनी चक्रंचक्रमिववाव
र्तितुंशीलमस्याइतिचक्रवर्तिनी, च
क्रासारखा ह्म. मंडलासारखा आ
हे वागण्याचा स्वभाव जीचा ती. धा
त्वादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें. चाक
वत. ई. स्त्री.

चक्रवाकः चक्रशब्देनउच्यतेच
क्रवाकः, चक्रवाचकशब्दानें बो

लिजेतो जो तो. कृ. वचधा. परि-
भाषण अ. चक्रवाक पक्षि. अ. पु.

चक्रवाडः चक्राकारेण वाडतेच-
क्रवाडः, चक्राकृतीनें आप्लुत हो
तो जो तो. कृ. वाड्धा. आप्लाव्य
अ. पृथ्वीला प्राकार भूत जो पर्व
त तो. अ. पु.

चक्रवालं चक्रं भूमंडलं वलयते
चक्रवालः, भूमंडल वेष्टिजेतो
जो तो. कृ. वलधा. वेष्टन अ. अर्थ
चक्रवाडाचा. २ वाटोळा गोळा.
अ. पु. २ न.

चक्रांगः चक्राण्यंगेयस्यसः च
क्रांगः, चक्रें ह्म. चक्राकृति आ
हेत अंगे ज्याचे ठायीं तो. स.
हंस पक्षी. अ. पु.

चक्रांगी चक्रं चक्राकारमंगंयस्याः
सा चक्रांगी, अर्थादि पूर्वीच्याश
ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

चक्री चक्रं मंडलमस्यास्तीति चक्री
कुंडलाकृति आहे जास तो. त. स
र्प. इन्. पु.

चक्रीवान् चक्रवद्भ्रमणं चक्रं तद
स्यास्तीति चक्रीवान्, चक्रासा
रिखें आहे भ्रमण ज्याचें तो. स.
गर्दभ ह्म. गाढव. त्. पु.

चक्षुश्रवाः चक्षूएव श्रवसीयस्य
चक्षुश्रवाः, नेत्र आहेत कर्ण जा
चे तो. म. सर्प. स्. पु.

चक्षुष्या चक्षुषेहिता चक्षुष्या, ने
त्रांकारणें जी हित कारक ती. त.
अंजनविशेष. आ. स्त्री.

चक्षुः चक्षतेनेनेति चक्षुः, साद्यंत
लोकिजेतें जेणें तें. कृ. चक्षिधा.
व्यक्तवाणि अ. नेत्र. स्. न.

चंचलं चंचतीति चंचलं, चंचल हो
तें जें तें. कृ. चंचुधा. गति अ. चंच
ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंचला विग्रहादि चंचलशब्दाप्रमा
णें. विद्युल्लता. आ. स्त्री.

चंचुः चंचतीति चंचुः, चांचल्यगा
मी जो तो. कृ. चंचुधा. गमन अ.
एरंडाचें झाड. २ पक्ष्यांचें तोंड. उ.
पु.

चटकः चटतीति चटकः, भेदन
करितो जो तो. कृ. चटधा. भेदन
अ. पक्षि विशेष. अ. पु.

चटका चटकस्यस्त्री चटका, चट
काची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. पिप्पली
मूळ. २ चिमणी. आ. स्त्री.

चटकाशिरः चटकायाः शिरइव चटकाशिरः, चटका सारिखें आहे शिर जीचें ती. स. पिंपळमूळ. स्. न.

चटिकाशिरः विग्रहादिसर्वचटकाशिरः शब्दाप्रमाणें.

चणकः चण्यतेइतिचणकः, दानकरिजेतो जो तो. कृ. चणधा. दानअ. हरभरा. अ. पु.

चंडः चंडतेइतिचंडः, फार कोपतो जो तो. कृ. चडिधा. कोपअ. अतिशीघ्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंडा चंडतेइतिचंडा, प्रकुपितस्यअत्युग्रजी ती. वृत्यादिपू. श. प्र. उंदिरकानी. २ चोर ओवा. आ. स्त्री.

चंडातः चंडमततीतिचंडातः, प्रचंड विस्तारतो जो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. कण्हेरीचेंझाड. अ. पु.

चंडिका चंडतेइतिचंडिका, अत्यंत प्रकुपित होत्से जी ती. कृ. चडिधा. कोपअ. पार्वती. आ. स्त्री.

चंडातकः चंडाकोपनांस्त्रियमततीतिचंडातकः, स्त्रीप्रतसतत गमन करितो जो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. परकर. अ. न.

चंडालः चंडयतीतिचंडालः, अत्यंत क्रोध करितो जो तो. कृ. चडिधा. कोपअ. ब्राह्मणीचेठायीं शूद्रापासून झालेला पुत्र याची अतिनिंद्य वृत्ति आहे. अ. पु.

चंडालवल्लकी चंडालस्यवल्लकीचंडालवल्लकी, चंडालाची जी वीणा ती. स. अंत्यजाची वीणा. ई. स्त्री.

चंडालिका विग्रहादिचांडालिका शब्दाप्रमाणें.

चंडांशुः चंडाःप्रचंडाःअंशवोयस्यसचंडांशुः, अतितीक्ष्ण आहेत किरण ज्याचे तो. स. सूर्य. उ. पु.

चतुःशालं चतस्रःशालाःसमाहृतायस्मिन् तत् चतुःशालं, चार अन्योन्याभिमुख शाला ह्मणजे सोपे आहेत ज्याचेठायीं तें. स. चौसोपी चौक. अ. न.

चतुरः चत्यतेइतिचतुरः, याचना करिजेतो जो तो. कृ. चतधा. याचनाअ. दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चतुरंगुलः चतस्रोंगुलयःप्रमाणमस्यचतुरंगुलः, चतुरंगुलप्रमा

णावयवीजोतो. त. बाहुल्याचेंज्ञा
इ. अ. पु.

चतुराननः चत्वार्याननानियस्यसचतुराननः, चार आहेत मुखें जासतो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

चतुरब्दा चत्वार्यब्दान्यस्याः साचतुरब्दा, चार आहेत वर्षे जीसतो. स. चार वर्षांची गाई वगैरे. आ. स्त्री.

चतुर्भद्रः चत्वारिभद्राणिश्रेष्ठानि अत्रेतिचतुर्भद्रः, बल्लाशीं सहवर्तमान श्रेष्ठ धर्मादि आहेत जासमुदायाचेठायीं तो. स. धर्मार्थकाम मोक्ष ज्यामध्यें असा जो धर्मविशेष तो. अ. न.

चतुर्भुजः चत्वारोभुजायस्यस चतुर्भुजः, चार आहेत भुज ज्यासतो. स. विष्णु. अ. पु.

चतुर्वर्गः चतुर्णांवर्गश्चतुर्वर्गः, मोक्षाशीं सह धर्मादिकांचा जो समूह तो. स. धर्मादिक चार पुरुषार्थांचा समूह. अ. पु.

चतुर्हायनी विग्रहादिचतुरब्दाशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

चतुष्पथं चतुर्णांपथांसमाहारश्चतुष्पथं, चार मार्गांचें जें एकी भवन तें. स. चवाठा. अ. न.

चत्वरं चतन्त्यस्मिन्निति चत्वरं, याचना किंवा गमन करितात जाचे ठायीं तें. कृ. चतधा. याचन अ. अंगण. २ यज्ञा करितां संस्कृत केलेला भूभाग. अ. न.

चन चनतीतिचन, असाकल्यार्थ बोधक जें तें. कृ. चनधा. शब्द अ. असाकल्य ह्मo अपरिपूर्णया अर्थानें, अव्यय.

चंदनः चंदयतीतिचंदनः, आल्हाद करतो जो तो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ. मलयागिरिचंदन. अ. पु.

चंद्रः चंदतीतिचंद्रः, आल्हाद करितो जो तो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ. चंद्रमा. २ शुंडारोचनी. ३ कापूर. ४ सुवर्ण. ५ जल. अ. पु.

चंद्रकः चंद्रइवप्रतिकृतिश्चंद्रकः, चंद्रासारखी जाची प्रतिमा आहे तो. त. मोराच्या पिसांवर जें नेत्राकृति चिन्ह असतें तें. अ. पु.

चंद्रभागा. चांद्रभागा. चांद्रभागी चंद्रभागयोः पर्वतविशेषयोरियंचंद्रभागा, चंद्रभागपर्व

लविशेष संबंधी जीती. त. नदी विशेष. आ. स्त्री. २ई. स्त्री. ३आ बं. स्त्री.

चंद्रमाः चंदयतीतिचंद्रमाः, आल्हाद करितो जोतो. कृ. चंद्धा. आल्हाद. अ. चंद्र. म्र. पु

चंद्रबाला चंद्रस्य कर्पूरस्य बालेव चंद्रबाला, कर्पूर बाला प्रमाणें जीती. स. इलाची. आ. स्त्री.

चंद्रशेखरः चंद्रःशेखरंयस्यसचंद्रशेखरः, चंद्र आहे मस्तकीं ज्याती. स. महादेव. अ. पु.

चंद्रहासः चंद्रइवहासः प्रभास्य चंद्रहासः, चंद्रासारखी आहे प्रभाजाची तो. स. तलवार. २ चांदणें. अ. पु.

चंद्रिका चंद्रोस्त्यस्याः चंद्रिका, चंद्र आहे जीस ती. त. चांदणें. आ. स्त्री.

चपलं चोपतीतिचपलं, गमन करितें जें तें. कृ. चुपधा. मंदगति अ. त्वरित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री द्रव त्वहनिविवक्षानसल्यातर नपुंसकीं अ. २ विचारावांचून ज्ञट कर काम करणारा. ३ पारा. अ. पु

चपला चोपतीतिचपला, शीघ्रगामी जीती. कृ. चुपधा. मंदगति अ. विद्युल्लता. २ पिंपळी. ३ चंचला. आ. स्त्री.

चपेटः चपतीतिचपः एटतीतिइटः चपश्चासावेटश्चचपेटः, सांत्वन करित होत्साता गमन करितो जोतो. स. पसरलेला हात. अ. पु.

चमरः चमतीतिचमरः, तृणादि भक्षण करितो जोतो. कृ. चमुधा. अदन अ. ज्याचे पुच्छाच्या केशांची चवरी करितात तो मृग. २ चवरी. अ. पु. २ अ. न.

चमारिकः चमरमस्यास्तीतिचमारिकः, चमर सदृश केसर आहेत जास तो. स. कांचनाचा वृक्ष. अ. पु.

चमसः चम्यतइतिचमसः, भक्षिजेतो जो तो. कृ. चमुधा. अदन अ. वडा घारगा इत्यादि भक्ष्य पदार्थ. २ यज्ञ पात्र विशेष. अ. पु. न.

चमसी विग्रहादिचमसशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

चमूः चमतिशत्रुंचमूः, शत्रूतें नाश करणारी जीती. कृ. चमुधा. अदन अ. सेना. २ तीन पृतना. कृ. स्त्री.

चमूरुः चमतितृणादिकमितिचमूरुः, तृणादि भक्षण करितो जो तो. धात्वर्थ चमूशब्दा प्रमाणें. मृगविशेष. उ. पु.

चंपकः चंपयतीतिचंपकः, विकसित होतो ह्म. विकास पावी जो तो. क्रु. चपिधा. गतिअ. सुरचंफा. २ नागचांफा. अ. पु.

चयः चीयते असौचयः, संचीभूत होतो जो तो. क्रु. चिञ्धा. चयनअ. समूह. २ खंदकाचीतटबंदी. अ. पु.

चरः चरतीतिचरः, गमन करणारा जो तो. क्रु. चरधा. गतिअ. राजाचा बातमीदार पुरुष. २ जंगम. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चरकः चरतीतिचरकः, गमनकरितो जो तो. क्रु. चरधा. गतिअ. वैद्य शास्त्रविशेष. अ. पु.

चरणः चरत्यनेनचरणः, संचार करितो जेणें तो. क्रु. चरधा. गतिअ. पाय. अ. पु.

चरणायुधः चरणौआयुधेयस्य सचरणायुधः, चरण आहेत आयुधें ज्याचीं तो. स. कोमडा. अ. पु.

चरमं चरतीतिचरमं, अंतिमार्थाप्रत गमन करतें जें तें. क्रु. चरधा. गतिअ. शेवटचें. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

चराचरं विग्रहादिचरशब्दाप्र.

चरिष्णु चरणशीलंचरिष्णु, गमनशील जें तें. क्रु. चरधा. गतिअ. चराचर ह्म. जंगम. वि. उ. पु. स्त्री. न.

चरुः चर्यते अग्निनेतिचरुः, अग्नीनें भक्षण करिजे तो जो तो. क्रु. चरधा. भक्षणअ. हवन करावयाचें अन्न. उ. पु.

चर्चरी चर्च्यतइतिचर्चरी, शब्द करिजे त्ये जी ती. क्रु. चर्चधा. उक्तिअ. हातांच्या टाळ्या पिटण्या पासून झालेला शब्द. ई. स्त्री.

चर्चा चर्चनंचर्चा, चंदनादिकें करून देहास विलेपन जें तें. क्रु. चर्चधा. अध्ययनअ. योगमार्गाचे ठायीं जी स्थिती ती. आ. स्त्री.

चर्मकषा चर्मणःकषेवचर्मकषा, चर्मांच्या चाबुका सारखी जी ती. स. शिककाई. आ. स्त्री.

चर्मकारः चर्मकरोतीतिचर्मका

र:, चर्मसेवाकरितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. चांभार. अ. पु.

चर्म चर्यतेइतिचर्म, शरीरव्याप्त करिजेतें जें तें. कृ. चरधा. गति अ. मृगादिकांचें कातडें. २ ढाल. न्. न.

चर्मप्रभेदिका चर्मणःप्रभेदिकाचर्मप्रभेदिका, चर्मच्छेदनकरिजेल्ये जी ती. स. चामडें करण्याचें शस्त्र ह्म. आरी. आ. स्त्री.

चर्मप्रसेवक: विग्रहादिसर्वचर्मप्रसेविकाशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

चर्मप्रसेविका चर्मणाप्रसीव्यतेचर्मप्रसेविका, चर्मेंकरून करिजेल्ये जी ती. कृ. षिवुधा. तंतुसंतान अ. चर्मांचा भाता. आ. स्त्री.

चर्मी चर्मास्यास्तीतिचर्मी, चर्मआहे जास तो. त. भूर्जवृक्ष. २ ढाल धारण करणारा. इन्. पु.

चर्या चरणंचर्या, योगपथाचे ठायीं जीचर्या ह्म. आचरण ती. कृ. चरधा. गतिअ. योगमार्गींची स्थिति आ. स्त्री.

चर्वितं चर्व्यतेस्मचर्वितं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. चर्वधा. अदनअ. भक्षित. २ चावलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलं चलतीतिचलं, चंचल होतें जें तें. कृ. चलधा. गतिअ. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलदल: चलानिचंचलानिदलान्यस्यचलदल:, चंचल आहेत पर्णें ज्याचीं तो. स. पिंपळाचा वृक्ष. अ. पु.

चलनं चलतितच्छीलंचलनं, चलन आहे शील ह्म. स्वभाव ज्याचा तें. कृ. चलधा. गतिअ. कांपणारें २ कंपनशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलाचलं विग्रहादिसर्वचलशब्दाप्रमाणें.

चलितं चलनंचल्यतेस्मवाचलितं, कंपित किंवा चलित झालें जें तें. कृ. चलधा. गतिअ. यत्किंचित्कांपलेलें २ प्रस्थित सैन्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चविक: विग्रहादिचव्यशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

चविका विग्रहादिचव्य शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

चवी विग्रहादिचव्यश. प्र. ई. स्त्री.

चव्यं चर्व्यतेइतिचव्यं, भक्षि जेतें जें तें. कृ. चर्वधा. अदनअ. चवक ह्या नावाची वनौषधि. अ. नपुं.

चव्या विग्रहादिचव्यशब्दाप्रमाणें आ. स्त्री.

चषकः चष्यतेऽनेनचषकः, भक्षण किंवा प्राशन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. चषधा. भक्षणअ. मद्यप्राशन करण्याचें पात्र. अ. पु. न.

चषालः चष्यतेइतिचषालः, भक्षिजेतो ह्म. मत्स्यादिकांस भक्षण साधन जो तो. कृ. चषधा. भक्षणअ. यज्ञस्तंभाग्र काष्ठ विकारविशेष. अ. पु.

चाक्रिकः चक्रेणसमूहेनचरतीति चाक्रिकः, चक्रसमूहानें स्तुति करणारा जो तो. त. घंटानादानें नियमित कालीं राजास जागृत करणारा असा बंदिजन. अ. पु.

चांगेरी चांगंशोभनमीरयतीति चांगेरी, कल्याण कारिणी जी ती. कृ. ईरधा. कंपनगत्याद्यर्थ. चुक्रा. ई. स्त्री.

चाटकेरः चटकस्यचटकायावा अपत्यंपुमान्चाटकेरः, चटकाचा किंवा चटकेचा जो पुत्र तो. त. चिमणा ह्मणून पक्षिविशेष. अ. पु.

चांडालः चंडालएवचांडालः, चंडाल जो तोच चांडाल. त. ब्राह्मणी चेठायीं शूद्रापासून उत्पन्न झालेला पुत्र. याची उपजीविका निंद्य मांस व श्वेत वस्त्रें इहीं करून सांगितली आहे. अ. पु.

चांडालिका चंडालस्येयंचांडालिका, चंडालसंबंधी जी ती. त. अंत्यजाची वीणा ह्म. किनरी. आ. स्त्री.

चाणकीनं चणकानांभवनंक्षेत्रं चाणकीनं, चणकांचें जें क्षेत्र तें. त. हरभरे पिकण्याची भूमि. अ. न.

चातकः चततीतिचातकः, उदक याचन करितो जो तो. कृ. चते धा. याचनअ. चातकपक्षी. अ. पु.

चातुर्वर्ण्यं चत्वारोवर्णाश्चातुर्वर्ण्यं, चार वर्ण जे तें. त. ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य व शूद्र इतक्यांचें समुदित नाव. अ. न.

चापः चापस्यवंशभेदस्यविकार

श्चापः, वंशभेदाचा जो विकार तो. स. धनुष्य. अ. पु. न.

चामरं चम्यतेमेनचमरं, तदेवचामरं, वारण करिजेतें जेणें करून तें चमर तेंच चामर. क्रु. चमुधा. अदनअ. चवरी. अ. न.

चामीकरं चामीकरेआकारविशेषे भवंचामीकरं, आकारविशेषाचे ठायीं जें झालें जें. त. सोनें. अ. न.

चांपेयः चंपाया अपत्यंचांपेयः, चंपा संबंधीं जें अपत्य तो. त. सोनचांफा. २ नागचांफा. अ. पु.

चारः चरएवचरणंवाचारः, चर जो तोच चार किंवा बंधन जें तें. क्रु. चरधा. गतिअ. चारसंज्ञक पुरुष. २ बंधन. अ. पु.

चारटी चारयतीतिचारटी, पक्ष्यादिकांप्रत संचार करविते जी ती. क्रु. चरधा. गतिअ. स्थलकमलिनी. ई. स्त्री.

चारणः चरतीतिचारणः, नृत्यादि भूमीचे ठायीं संचार करितो जो तो. क्रु. चरधा. गतिअ. कीर्तन करणारा गोसावी. अ. पु.

चारुः चरतीतिचारुः, सौंदर्यआर्मी जें तें. क्रु. चरधा. गतिअ. सुंदर. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चार्चिक्यं चर्चनंचर्चिका, सैवचार्चिक्यं, अर्थ चर्चा शब्दा प्रमाणें. अ. न.

चार्मः चार्मणः चर्मणांसमूहश्चर्मणापरिवृतो वा रथश्चार्मः, चर्माचा समुदाय किंवा चर्मानें आच्छादित जो रथ तो. त. चर्मसमूह. २ चर्मानें वेष्टित केलेला रथ. अ. पु.

चार्मिणं चर्मीणांसमूहश्चार्मिणं, चर्म्यांचा जो समुदाय तें. त. चर्मकांचा समुदाय. अ. पु.

चालनी चाल्यतेनयाचालनी, चाळलें जातें जीणें करून ती. क्रु. चलधा. गतिअ. चाळण. ई. स्त्री. अ. न.

चाषः चाषयतीतिचाषः, हिंसा करणारा जो तो. क्रु. चषधा. हिंसाअ. पक्षिविशेष ह्म. चारगा, चाष. अ. पु.

चिकित्सकः चिकित्सतीतिचिकित्सकः, व्याधि दूर करितो जो तो. सन्नंकितधा. व्याधिप्रतीकार अ. वैद्य. अ. पु.

चिकित्सा चिकित्सनं चिकित्सा, रोगाच्या प्रतिकार करणारी जी ती· सन्कित्तधा· रोगापनयन अ· रोगाची परीक्षा· आ· स्त्री·

चिकीर्षा कर्तुमिच्छा चिकीर्षा, कार्यादि करण्याची जी इच्छा ती सनंतकृधा· करण अ· करण्याची इच्छा· आ· स्त्री·

चिकुरः चीति अव्यक्तं कुरतीति चिकुरः, ची याप्रकारें करून अव्यक्त शब्दातें करितो जो तो· कृ· कुरधा· शब्द अ· मस्तकाचे केश· २ अविचारानें त्वरित हिंसादि करणारा· वि· अ· सु· न· आ· स्त्री·

चिक्कणं चिगिति कणतीति चिक्कणं, चिक् याप्रकारें करून शब्द करणारें जें तें· कृ· कणधा· शब्द अ· चिकचिकीत ओलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

चिक्कसं चिगिति कसतीति चिक्कसं, चिक् चिक् याप्रकारें करून शब्द करितें जें तें· कृ· कसधा· गत्यादि अ· यवादिकांचें पीठ यज्ञपात्र अ· न· पुं·

चिंचा चिभित्यव्यक्तं शब्दं चिनोतीति चिंचा, अव्यक्त शब्दवती जी ती· कृ· चिञ्धा· चयन अ· चिंचेचें झाड· आ· स्त्री·

चिता मृतश्चीयते स्यां चिता, मृत प्रहण केला जातो जीचाठायीं ती· कृ· चिञ्धा· चयन अ· प्रेतदाह करण्याचें सरण· आ· स्त्री·

चितिः विग्रहादि चिताशब्दाप्रमाणें· इ· स्त्री·

चित् चेतयते नयेति चित्, ज्ञानादिक विकसित करिजे तें जीणें ती· कृ· चितीधा· संज्ञान अ· बुद्धि· त्· स्त्री· २ असाकल्य त्या अर्थी· अव्य· उ· कश्चित्·

चित्तं चेतयते नेनेति चित्तं, इतरें इंद्रियाला प्रेरिजे तें जेणें तें· कृ· चिञ्धा· चयन अ· मन· अ· न·

चित्तविभ्रमः चित्तस्य विभ्रमोऽनवस्थानं चित्तविभ्रमः, अंतःकरणाचें अनवस्थान जें तो· चित्तवृत्तीची अनवस्थिति· अ· पु·

चित्तसमुन्नतिः चित्तस्य समुन्नतिश्चित्तसमुन्नतिः, चित्ताची जी समुन्नति स· मीच मोठा असें मानणें ती· स· गर्व· ई· स्त्री·

चित्ताभोगः चित्तस्याभोगश्चि

त्ताभोगः, चित्ताचा जो आभोग ह्म. तदेक प्रवणता किंवा पूर्णता तो. स. मनास जी सुखवादिकांची तसरता ती. अ. पु.

चित्या विग्रहादि सर्व चिता शब्दाप्र.

चित्रं चित्रमत्यस्मादिति तच्चित्रं, आश्चर्य होतें ज्यापासून तें. कृ. चित्र धा. आश्चर्य अ. चित्रवर्ण २ अद्भुत रस ३ आश्चर्य ४ चित्र. वि. श. २।३।४ अ. न.

चित्रकं चित्रयतीति चित्रकं, चित्रित कारुं जेतें जें तें. कृ. चित्र धा. चित्रीकरण अ. एरं डाचेंझाड २ चित्ता ३ टिळक. अ. पु. न.

चित्रकरः चित्रस्य करः चित्रकरः, चित्र करितो जो तो. कृ. डुकृञ् धा. करण अ. चितारी. अ. पु.

चित्रकृत् चित्रं करोतीति चित्रकृत् आश्चर्यकारी जो तो. कृ. कृञ् धा. करण अ. तिवसाचें झाड. त. पु.

चित्रतंडुला चित्रा तंडुला अस्या श्चित्रतंडुला, चित्र विचित्र आहेत बीजें जीचीं ती. स. वावडिंगी चें झाड. आ. स्त्री.

चित्रपर्णी चित्रं पर्णमस्याः चित्रपर्णी, चित्र विचित्र आहेत पर्णें जीस ती. त. पिंवणीचें झाड.

इ. स्त्री.

चित्रभानुः चित्रा भानवो यस्य सः चित्रभानुः, चित्र विचित्र आहेत किरण ज्याचे तो. स. अग्नि. २ सूर्य. उ. पु.

चित्रशिखंडिजः चित्रशिखंडिनो जातश्चित्रशिखंडिजः, चित्रशिखंडीपासून जो उत्पन्न तो. कृ. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. बृहस्पति. अ. पु.

चित्रा चित्रं रूपमस्याः सा चित्रा, चित्रकारक आहे रूप जीचें ती. त. मूषकपर्णी. २ गोडुंबा. आ. स्त्री.

चिंता चिंत्यतेनया चिंता, चिंतन होतें जीणें ती. कृ. चिति धा. स्मृति अ. स्मरण. २ विचार. आ. स्त्री.

चिपिटकः नासिकाया नतं चिपिटकं. चिपिटमिव प्रतिकृतिश्चिपिटकः, नत नासिके सारखी जी प्रतिमा तो. त. पृथुक ह्म. पोहा. अ. पु.

चिरं चिरो ऽर्थोस्येति चिरं, दीर्घकाल आहे अर्थ ज्याचा तें. त. दीर्घकालार्थी. अव्य.

चिरक्रियः चिरेण क्रिया यस्य स चिरक्रियः, चिर म्हणजे करून आहे क्रि

याजाची तो. थोड्यावेळानें हो- ण्याचें कार्य विलंबानें करणारा. वि अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिरंटी चिरेणाटतिपितृगृहात् भर्तृगृहमितिचिरंटी, चिरकालानें पितृगृहापासून भर्तृगृहीं जाते जी ती कृ. अटधा. गतिअ. विवाहित तरुणस्त्री. ई. स्त्री.

चिरंतनं चिरेभवंचिरंतनं, चिरकालीचें जें तें. त. पुरातन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिररात्राय चिररात्रानयतेचिररात्राय, बहुतरात्ररूपी काळा प्रतगमन करिजेतें जें तें. कृ. अयधा. गतिअ. दीर्घकालार्थी अव्य.

चिरबिल्वः चिरंबिलतीतिचिरबिल्वः, चिरकाल भेदी जो तो. कृ. बिलधा. भेदन अ. करंजोचें झाड. अ. पु.

चिरप्रसूता चिरंप्रसूताचिरप्रसूता, चिरकालानें जी प्रसूत ती. स. फार दिवसानीं प्रसवलेली. आ. स्त्री.

चिरस्य चिरमस्यतिचिरस्य, दीर्घकाळातें क्षेपण करितें जें तें. कृ. असधा. क्षेपणअ. चिरार्थक. अव्य.

चिरात् विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र.

चिराय चिरमयतेचिराय, चिरकालपर्यंत राहतो जो तो. कृ. अयधा. गति अ. चिरार्थक. अव्य.

चिरिंटी चिरिणोतीतिचिरिंटी, कंडण पेषणादिरूप हिंसा करिते जी ती. कृ. चिरिधा. हिंसा अ. अर्थादिसर्व चिरंटी श. प्र.

चिरिबिल्वः विग्रहादिसर्व चिरबिल्व श. प्र.

चिरेण विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र.

चिलिचिमः चिलिचिलिंविलासंमिमीतेचिलिचिमः, विलासातें करितो जो तो. कृ. माङ्धा. मान अ. वेगसा नावाचा मत्स्य. अ. पु.

चिल्लः चिल्लतीतिचिल्लः, क्षेपकारी जो तो. कृ. चिलधा. क्षेपअ. पक्षिविशेष. अ. पु.

चिबुकं चिबतीतिचिबुकं, ग्रासादिकांचें ग्रहण करणार जें तें. कृ. चीबृधा. आदानादिअ. अधरोष्ठाचा खालचा भाग. अ. न.

चिन्हं चाय्यतेनेनचिन्हं,

परिज्ञात करिजेतें जेणें तें. कृ. चह धा. परिकल्कनअ. कोणेकगोष्टीचा अनुमापकहेतु. अ. न.

चीनः चीयतेइतिचीनः, विचित्राप्रत गमन करितो व चयन करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. हरिणविशेष. २ देशविशेष. ३ तंतु. ४ वस्त्र. ५ व्रीहि. अ. पु.

चीरं चीयतेइतिचीरं, रचिजेतो किंवा चयन करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. वल्कल. २ मुक्ताहार. ३ रेखाविशेष. ४ लेख्यभेद. अ. न.

चीरी चिनोतीतिचीरी, चयन करणारी जी ती. कृ. चिञ्धा. चयनअ. मुरकूट. ई. स्त्री.

चीवरं विग्रहादिचीरशब्दाप्र. मुनीचें वस्त्र. २ शाकविशेष. अ. न. २ अ. पु.

चुक्रं चकतीतिचुक्रं, तृप्ति करणारें जें तें. कृ. चकधा. तृप्तिअ. आम्लवेतस. २ आमसोमल. अ. पु.

चुक्रिका चुक्रयतीतिचुक्रिका, चुकशब्द करी जी ती. कृ. चुक्कधा. शब्दादिअ. चुका. आ. स्त्री.

चुल्लः विग्रहादिसर्वक्लिन्नाक्ष शब्दाप्रमाणें.

चुल्लिः चुद्यतेग्निरत्रचुल्लिः, अग्निप्रेरित होतो जीचेठायी ती. कृ. चुदधा. प्रेरणअ. चूल. ई. स्त्री.

चुल्ली विग्रहादिसर्वचुल्लिशब्दाप्र.

चूचुकं चूष्यतेइतिचूचुकं, बालकानें प्राशित करिजेतें जें तें. कृ. चूषधा. पानअ. कुचाचें अग्र. अ. न.

चूडा चूड्यतेइतिचूडा, समुच्छ्रित होइजेते जी ती. कृ. चुडधा. समुच्छ्रायअ. मोराची शिखा इ. तुरा. २ शेंडी. आ. स्त्री.

चूडामणिः चूडायाः मणिः चूडामणिः, शिखासंबंधीं जो मणी तो. समस्तकाचें भूषण. इ. पु.

चूडाला चूडाः संत्यस्येतिचूडाला, चूडासदृश आहेत अंगें जीस ती. त. फुरडी नावाची औषधि. आ. स्त्री

चूतः चुष्यतइतिचूतः, रसद्वाराशोषिजेतो जो तो. कृ. चूषधा. पानअ. आंब्याचें झाड. अ. पु.

चूर्णं चूर्ण्यतइतिचूर्णं, चूर्ण करिजेतें जें तें. कृ. चूर्णधा. प्रेरणाअ. सुवासिकद्रव्योपयोगी चूर्ण. २ धूळ. अ. न.

चूर्णकुंतलः चूर्णयुक्तः कुंतलःचूर्णकुंतलः, चूर्णादियुक्तजो कुंतल तो. स. मस्तकाचा कुरळ केश. अ. पु.

चूर्णिः चूर्णी चूर्णस्य करणंचूर्णिः चूर्णाचें जें करण म्ह. कृती तो. कृ. चूर्णधा. तत्करणअ. चूर्णिका. इ. स्त्री. २ई. स्त्री.

चूलिका चूल्यते अनयाचूलिका समुच्छ्रित होईजेत्ये जीती. कृ. चूलधा. समुच्छ्राय अ. कर्णाचें मूल. आ. स्त्री.

चूष्या चूष्यतेपीयते मृष्टमांसेनादृश्यतांनीयते चूष्या, मांसाचा योगानें अदृश्यतेप्रत पावणारी जीती. कृ. चूषधा. पानअ. हत्तीच्यामध्यें बांधण्यांस जो उपयोगी चर्मरज्जु ती. आ. स्त्री.

चेटकः चेडकः चेटयतेइतिचेटकः, परप्रेरणा करिजेतो जीतो. कृ. चिटधा. परप्रेष्यअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेतकी चेतयतिसाचेतकी, वातपीडितास चेतनोपयोगीजी ती. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. हिर्ड्याचें झाड. ई. स्त्री.

चेतनः चेतयते चेततिवाचेतनः, चेतविला जातो किंवा चेततोजो तो. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. प्राणी. अ. पु.

चेतना चेतयतेनयाचेतना, ज्ञानादिक इंगित होतें जीणें ती. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. बुद्धि. आ. स्त्री.

चेतः चेतयते ऽनेनेतिचेतः, इंद्रियप्रेरणा करिजेते जेणें तें. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. चित्त, मन. स. नपुंसक.

चेत् चेततीतिचेत्, पक्षांतरार्थ जाणवितें जें तें. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. पक्षांतरार्थी अव्य.

चेलं चिल्यते ऽनेनचेलं, आच्छादन करिजेतें जेणेंतें. कृ. चिलधा. वसन अ. वस्त्र. २ अधम. अ. न. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेली चेलस्यस्त्रीचेली, अधमाची जी स्त्री. ती. स्त्रीप्र. अधमाची बायको. ई. स्त्री.

चैलं विग्रहादिसर्वचैलशब्दाप्रमा.

चैली विग्रहादिसर्वचेलीशब्दाप्रमाणें.

चैत्यं चीयतेइतिचित्या चित्यायाइदंचैत्यं, इष्टकादिकरचिताहेतजी

चेदायीं ती. चित्या तत्संबंधीं जें तें चैत्य. त. यज्ञस्थानविशेष. अ. न.

चैत्रः चित्रायुक्ता चैत्री सायत्रास्ति सचैत्रः, चित्रानक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचे ठायीं ती. त. चैत्रमास. अ. पु.

चैत्ररथः चित्ररथेन निर्वृतं चैत्ररथं, चित्ररथानें जें निर्वृत म्ह. संपादित तें. त. कुबेराचा बाग. अ. पु.

चोचं प्रशस्तं चोचमस्या इति चोचं, उत्कृष्ट आहे वरांग भाग ज्याचा तें. त. दालचिनी. २ फळ भक्षून राहिलेलें मतांतरीं अवशिष्ट राहतें तें. अ. न.

चोरः चोरयतीति चोरः, चोरी करितो जो तो. कृ. चुरधा. स्तेय अ. चोरी करणारा. अ. पु.

चोरपुष्पी चोर इव पुष्पं यस्याः सा चोरपुष्पी, रात्रीं विकसित होतें म्हणून चोराप्रमाणें आहे पुष्प जीचें ती. वल्लिविशेष. ई. स्त्री.

चोरिका विग्रहादि सर्व चोरशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

चोलः चोल्यतेनेन चोलः, अवगुंठित होतें जेणें तो. कृ. चुलधा. समुच्छ्राय अ. आंगरखा. अ. पु.

चोली चोल्यते ऽनया चोली, अर्थादि चोलशब्दाप्र. ई. स्त्री.

चौरः चोरणं चुरा, चुराशीलमस्य चौरः, स्तेय करण आहे स्वभाव ज्याचा तो. त. चोर. अ. पु.

चौरिका चोरस्य भावः कर्म वा चौरिका, चोराचा धर्म किंवा कर्म जें ती. त. चौर्य. आ. स्त्री.

चौर्यं चोरस्य भावः कर्म वा चौर्यं. चोराचा जो धर्म किंवा कर्म तें. त. चोरी. अ. न.

च्युतं च्यूयतेस्म च्युतं, गमन करिजेलें जें तें. कृ. च्युङ्धा. गति अ. गळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

छगलकः छायतेइतिछगलः छगलएवछगलकः, छेदन करिजे तो जो तो छगलतोच छगलकः. त. अज ह्म. बोकड. अ. पु.

छगला छायतइतिछगला, हिंसिजेल्ये जी ती. कृ. छोधा. छेदनअ. वरधारा ह्म. जीर्णफंजी वनस्पति. आ. स्त्री.

छागलांघ्री छग लस्येव अंघ्रिरस्याम्छगलांघ्री, बोकडाच्या पायांप्रमाणें आहेत मुळ्या जीच्या ती. अर्थ छगलाशब्दाप्र. ई. स्त्री.

छगलांत्री छगलस्येव अंत्राण्यस्याः छगलांत्री, छगलाप्रमाणें आहे आंतडीं जीचीं ती. स. अर्थ पूर्वीच्याश. प्र. ई. स्त्री.

छत्रं छादयतीतिछत्रं, उष्णादि वारण करितें जें तें. कृ. छदधा. अपवारणअ. छत्र. अ. न.

छत्रा छत्राण्यस्त्यस्याइतिछत्रा. छत्राकृति आहेत गुच्छ जीस ती. त. मधुरिकाह्म. बडिशेफ. २ जलतृणविशेष. ३ कोथिंबीर. आ. स्त्री.

छत्राकी छत्रंअकतीतिछत्राकी, छत्राकारतेप्रत गमन करिते जी ती. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ. मुंगसवेल. ई. स्त्री.

छदः छाद्यतेअनेनांगंछदः, अंगाचें आच्छादन होतें जेणें करूनतें. कृ. छदधा. अपवारणअ. पान. २ पिस. अ. न.

छदनं इत्यादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें अ. न.

छदिः इत्यादि छदिशब्दाप्रमाणें. स. स्त्री.

छद्म छाद्यतेस्वरूपमनेनेतिछद्म, स्वरूपावरण होतें जेणें तो. कृ. छदधा. अपवारणअ. कपट. न. न.

छंदः चंदनंचंद्यतेऽनेनवा छंदः, आनंदन व आनंद करिजेतो जेणें तो. कृ. चदिधा. आल्हादअ. अभिप्राय. अ. पु.

छंदः छंदनंछंदः, गोपन जें तें. कृ. छदिधा. संवरणअ. गायत्री उष्णिक इत्यादि. २ इच्छा. ३ वेद. स. न.

छन्नः छद्यतेस्मेति छन्नः आच्छादन करिजेला जो तो. कृ. छदधा. अपवारणअ. आच्छादन केलेला.

२ एकांतस्थल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ अ. न.

छलं छानंछलं, मर्यादानाशनजें तें. कृ. छोधा. छेदनअ. कपट. २ युद्धमर्यादात्याग. अ. न.

छविः भिनत्तिअसारमितिछविः असारातें छेदन किंवा भिन्नक रिते जी ती. कृ. छोधा. छेदनअ. २ छिदिधा. द्वैधीकरणअ. कांति इ. स्त्री.

छागः छ्यतिछायतेवाछागः, छिन्नहोतो अथवा छेदिजेतो जो तो कृ. छोधा. छेदनअ. बोकड. २ शेळी. अ. पु.

छागी छ्यतीतिछागी, छिन्न होते जी ती. कृ. छोधा. छेदनअ. शेळी. ई. स्त्री.

छातः छ्यतीतिछातः, छेदन पावतो जो तो. कृ. छोधा. छेदनअ. तोडलेला. २ अशक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छात्रः गुरुदोषान्छादनंछत्रं तच्छीलमस्यछात्रः, गुरुदोषांनें आवरण करणारा आहे स्वभाव ज्याचा तो. त. शिष्य. अ. पु.

छादितः विग्रहादिसर्व छन्नशब्दाप्रमाणें.

छांदसः विग्रहादिसर्वश्रोत्रियशब्दाप्रमाणें.

छाया छ्यतीतिछाया, उष्णादिनाशकरिते जी ती. कृ. छोधा. छेदन अ. अनातप. २ कांति. ३ सूर्यपत्नी. ४ तेज. आ. स्त्री.

छितं विग्रहादिसर्व छातशब्दाप्रमाणें.

छिद्रं छिद्यतेइतिछिद्रं, भेदिनजें तें. कृ. छिदिर्‌धा. द्वैधीकरण अ. भोंक. अ. न.

छिद्रितः छिद्यतेइतिछिद्रितः, छिद्रयुक्त करिजेला जो तो. कृ. छिद्रधा. भेदनअ. विंधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नं छिद्यतेस्मछिन्नं, छेदन करिजेलें जें तें. कृ. छिधिर्धा. द्वैधीकरणअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नरुहा छिन्नारोहतीतिछिन्नरुहा, छेदित होत्साती प्रादुर्भूत होणारीजीती. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिकअ. गुळवेल. आबंत. स्त्रीलिं.

छुरिका छुरतीतिछुरिका, छेदन करणारी जी ती· कृ· छुरधा· छेदनअ· क्षुरी· आ· स्त्री·

छेकः छ्यतीतिछेकः, चमत्कृतिकरणारा जो तो· इत्यादि छातशाब्दाप्रमाणें· अ·पु·

छेदनं छिन्तिच्छेदनं कर्तनजेंतें· कृ· छिदिर्धा· द्वैधीकरणअ· कर्तन क्ष· कातरणें· अ·न·

जगत् गच्छतीतिजगत्, नाशगामीजें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. जंगम. २ लोक. विनअ. पु. न. आ. स्त्री. २ त्. न.

जगत्प्राणः जगतः प्राणोजगत्प्राणः, सर्व जगतांचा जो प्राण तो. स. वायु. अ. पु.

जगती गच्छतीतिजगती, प्राप्त होत्येजी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. भूमि. २ छंदोविशेष. ३ जंगम. ४ लोक. ई. स्त्री.

जगरः जगताागृह्यतेइतिजगरः, जगतांनीं ग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. गृहधा. ग्रहणअ. कवच ह्म. चिलखत. अ. न.

जगलः भृशंगल्यतेजगलः, अत्यंत भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. गलधा. अदनअ. कराकल्क. अ. पुल्लिंगीं.

जग्धं विग्रहादि अन्नशब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जग्धिः अदनंजग्धिः, भोजन-जें तीं. कृ. अदधा. भक्षणअ. सहभोजन. इ. स्त्री.

जघनं हन्यतेतज्जघनं, हनन करिजेतें जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिअ. स्त्रियांचा कटिपुरोभाग, ज्यास ओटी ह्मणतात तो. अ. न.

जघनेफला जघनेफलंयस्याः सा जघनफला, जघनतुल्यांगाचेठायीं आहेत फलें जीस ती. उंबर २ बाखोडा खरवत इत्यादि. आ. स्त्री.

जघन्यं जघनेभवंजघन्यं, चरम भागीं जो उत्पन्न तो. त. शूद्र. २ शेवटचा. ३ अधम. ४ शिश्न. अ. पु. २।३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ४ अ. न.

जघन्यजः जघन्ये अवरकालेजातो जघन्यजः, पाठीमागून झाला जो तो. त. जनीधा. प्रादुर्भावअ. धाकटा बंधु. अ. पु.

जंगमं गच्छतितज्जंगमं, गमन करितें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. चर, ह्म. जंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जंगमेतरः जंगमादितरोजंगमेतरः, चराहून जो इतर तो. स. स्थावर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जंघा जंघन्यतेकुटिलंगच्छतीति जंघा, कुटिलगमन करणारी जी

ती. कृ. हनधा. हिंसा अ. २ सना. पायांची पोटरी. आ. स्त्री.

जंघाकरिक: जंघैव करीयस्य जंघाकरिक:, जंघाच आहे हस्ती ह्म. तत्कार्यकारी ज्याचा तो. स. ग तिबलानें उपजीवन करणारा जासूद. अ. पु.

जंघाल: अतिशयिता जंघास्य जंघाल:, अतिशयित गमनाविषयीं वेगवती आहेत जंघा ज्याचा तो. त. फार लवकर जाणारा. अ. पुल्लिं.

जंघिल: विग्रहादि सर्व जंघाशब्दा प्रमाणें.

जटा जट्यतेइतिजटा, संघीभूत होइजेत्ये जी ती. कृ. जटधा. संघातअ. जटा. आ. स्त्री.

जटाजूट: जटानांजूटोबंधनंजटाजूट:, जटांचा जो जूट ह्म. बुचडा तो. स. संश्लिष्ट केशभार. अ. पु.

जटामांसी जटतीतिजटा जटांमन्यतइतिजटामांसी, संघीभवनातें जाणत्ये जी ती. कृ. मनधा. ज्ञानअ. लताविशेष. ई. स्त्री.

जटि: **जटी** जटतीतिजटी, जटिल होतो जो तो. कृ. जटधा. संघातअ. पिंपळाचा वृक्ष. इन्. पु.

जटिला जटास्संस्याइतिजटिला, जटा आहेत जीस ती. त. जटामांसी. आ. स्त्री.

जटुल: जटतीतिजटुल:, सम्यक् संघीभूत होतो ह्म. संश्लिष्ट जो तो. कृ. जटधा. संघातअ. शरीरावरचें लासें. अ. पु.

जठरं जायतेजंतुरस्माज्जीर्यतेतिवाजठरं, प्राणी उत्पन्न होतो ज्यापासून तें किंवा वयोहानि करणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. २ जॄधा. वयोहानिअ. कुक्षि. २ कठिण. अ. पु. न. ३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जड: जलतीतिजड:, युक्तायुक्त जाणत नाहीं जो तो. कृ. जलधा. आघातअ. अत्यंतमूर्ख. २ थंड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जडा जलतीतिजडा, मत्स्यादिविघात करी जी ती. इत्यादि पूर्वींच्या शब्दा प्रमाणें. कुवली नावाची वनस्पति. आ. स्त्री.

जडुल: जलतीतिजडुल:, असो-
भ्दिष्टतावारण करितो जो तो. क्र. जल
धा. अपवारणअ. लासें अ. पु.

जतु जायतेइतिजतु, उत्पन्न होणा
रजें तें. क्र. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
लाख. उ. न.

जतुकं जत्वेवप्रतिकृतिर्जतुकं. ला
खे सारखी जी प्रतिमा तें. त. हिंगु
वृक्षाचा डीक. अ. न.

जतुका. जतूका जात्विवजतुका
लाखे प्रमाणें आहे प्रतिकृती जीची
ती. त. चक्रवर्तिनी नावाची औष
धि. २ पक्षिविशेष. आ. स्त्री.

जत्रु जायतेबाहुरस्मादितिजत्रु,
उत्पन्न होतो हे बाहू जा पासून तें.
क्र. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाहू व
मस्तक ह्यांचा संधि. उ. न.

जनक: जनयतीतिजनक:, उत्प
न्न करणारा जो तो. क्र. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. बाप. अ. पु.

जनंगम: अधार्मिकंजनंगच्छ
तीतिजनंगम:, अधर्मी लोकांप्र
त गमन करणारा जो तो. क्र. ग
म्लधा. गतिअ. चांडाल. अ. पु.

जनता जनानांसमूहोजनता, ज
नांचा जो समुदाय ती. त. जनस
मूह. आ. स्त्री.

जननं जन्यतेनेनेतिजननं, प्रग
ट होइजेतें जेणें करून तें. क्र. ज
नधा. जननअ. जन्म. २ वंश म्ह.
कुल. अ. न.

जननी जनयतीतिजननी, उत्प
न्न करणारी जी ती. क्र. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. आई. आ. स्त्री.

जनपद: जन:पदंवस्तुयत्रेतिज
नपद:, जनरूप वस्तु राहतें ज्या
जेगायीं तो. स. देश. अ. पु.

जनयित्री जनयतीतिजनयित्री.
उत्पन्न करणारी जी ती. क्र. जनी
धा. प्रादुर्भावअ. आई. ई. स्त्री.

जनश्रुति: जनेभ्य:श्रूयतेसाज
नश्रुति:, जनापासून श्रवण करि
जेत्ये जी ती. क्र. श्रुधा. श्रवणअ.
लोकवार्ता. ई. स्त्री.

जनार्दन: जनोजननमर्दयती
तिजनार्दन:, शरणागत लोकांचें
जन्म नाहीसें करतो जो तो. क्र.
अर्दधा. गतिअ. विष्णु. अ. पु.

जनाश्रय: जनानामाश्रय:जना
श्रय:, जनाला जो आश्रय तो. स.

मंटप ह्म· माडव· अ·पु·

जनिः जन्यतेनयेतिजनिः, उत्पन्न होइजेतें जेणें ती· क्ट· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· जन्म· २ चक्रवर्तीनामक शाक विशेष ह्म· चाकवत· ३ सून ह्म· पुत्रभार्या· इ· स्त्री·

जनित्री विग्रहादि सर्व जनयित्री शब्दा प्रमाणें·

जनी जायतेवंशोस्यामितिजनी, उत्पन्न होत आहे वंश जीचा ठायीं ती· क्ट· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· पुत्रभार्या २ जन्म· ३ शाकविशेष· ई· स्त्री·

जनुः विग्रहादिजननशब्दा प्रमाणें· जन्म· स्· न·

जंतुः जायतइतिजंतुः, उत्पन्न होतो जो तो· क्ट· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· प्राणी· उ·पु·

जंतुफलः जंतवः फलेस्य जंतुफलः, जंतु ह्म· प्राणी आहेत फलाचे ठायीं ज्याच्या तो· स· उंबराचें झाड· अ·पु·

जन्म जायतइतिजन्म, विग्रहार्थादि सर्व जंतुशब्दाप्र· न्· न·

जन्मी जन्मअस्त्यस्येतिजन्मी, जन्म आहे जास तो· त· प्राणी· इन्·पु·

जन्यः जनीवधूस्तांवहतिप्रापयती तिजननंजन्यंवाजन्यः, स्त्रीतें पाववितो जो तो किंवा ऋणावेरादिकें करून जें उत्पन्न तें· क्ट· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· जांवयाचा स्नेही· अ·पु·२ युद्ध ३ लोकापवाद· अ·न·

जन्युः विग्रहादिजंतुशब्दाप्रमाणें· उ·पु·

जपः जपनंजपः, जपन ह्म· मानसकर्म जें तो· क्ट· जपधा· मानसअ· वेदाभ्यास· अ·पु·

जपापुष्पं जपायाःपुष्पंजपापुष्पं, जपा ह्म· जासवन तिचें जें पुष्प तें· स· जासवंदीचे फूल· अ·न·

जंपती जायाचपतिश्चजंपती, स्त्री आणि पुरुष जे ते· स· नवरा आणि बायको· इ·पु· नित्य द्वि·

जंबालः जमयतिग्रसतेवस्तुजंबालः, वस्तुमात्रातें अदृश्य करितो जो तो· क्ट· जमुधा· अदन अ· चिखल· अ·पु·

जंबीरः जंभीरः जंभ्यतेतिजंबीरः फल भक्षणकालीं गात्र कंपन करितो जो तो· क्ट· जभिधा· गात्रविना

मअ. कागदी लिंबाचें झाड. २ श्वेतमरवा. अ. पु.

जंबु जंबोः फलं जंबु, जंबूचें जें फलादि तें. स. जंबुवृक्षाचें फळ. उ. पु.

जंबुकः जम्भतीति जंबुकः, इसुभक्षण करणारा जो तो. कृ. जमुधा. भक्षणअ. कोल्हा. अ. पु. २

जंभः जंभलः जंभयतीति जंभः, जृंभण करितो जो तो. वृक्षादि सर्व जंबीरशब्दाप्र.

जंभभेदी जंभं भेत्तुं शीलमस्येति जंभभेदी, जंभ दैत्याचा नाशक आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. भिदिर् धा. विदारणअ. इंद्र. इन्. पु.

जयः जयनं जयनं जयतीति वा जयः, स्वोत्कर्ष प्राप्ति जी तो. किंवा सर्वोत्कर्षानें वर्ततो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. विजय. २ नरवेलाचें झाड. अ. पु. न.

जयंतः जयतीति जयंतः, जय मिळवितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. इंद्राचा पुत्र. अ. पु.

जयंती अग्निमंथने जयतिसा जयंती, अग्निमंथनाविषयीं जय पावले जी ती. कृ. जिधा. जयअ. महाकर्कश्य ऐरण नावाची औषधि. ई. स्त्री.

जया विग्रहादि सर्व जयंती शब्दाप्र. आ. स्त्री.

जय्यः जेतुं शक्यो जय्यः, जिंकावयाकारणें जो शक्य तो. कृ. जिधा. जयअ. दुसऱ्यास जिंकण्यास शक्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जरणः जरयतीति जरणः, ज्वरादि जीर्ण करितो जो तो. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. जिरें. अ. पु.

जरन् जीर्यति इति जरन्, जीर्ण होतो जो तो. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. वृद्ध. त्. पु.

जरद्गवः जरंश्चासौ गौश्च जरद्गवः, वृद्ध जो वृषभ तो. स. म्हातारा बैल. अ. पु.

जरा जीर्यत्यनया जरा, जीर्ण होइजे तो जीणें ती. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. वृद्धपणा. आ. स्त्री.

जरायुः जरामेतीति जरायुः, जरायाः तत्तुल्यं शीघ्रमेव स्रस्ततामेत प्राप्त होती जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. ज्या चर्मानें कुक्षींत गर्भ वेष्टित असतो तें चर्म. उ. पु.

जरायुज: जरायोर्जातोजरायुजः, गर्भाशयापासून जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मनुष्य व गवादि पशुवगैरे. अ. पु.

जलं जलतिजडीभवतीत्यपवारय तीतिवा जलं, जडीभूत होतें किंवा मलादिकाचें अपवारण करितें जें तें. कृ. जलधा. अपवारणअ. उदक अ. न.

जलंगम: विग्रहादि सर्व जनंगम शब्दाप्र.

जलजंतु: जलस्यजंतुर्जलजंतुः, जलसंबंधी जो जंतु ह्म. प्राणी तो. स. जलचरविशेष. उ. पु.

जलधर: जलस्यधरोजलधरः उदकाचा जो धर ह्म. धारणकर्ता तो. स. मेघ. अ. पु.

जलनिधि: जलानिनिधीयंतेऽत्रे ति जलानांनिधिर्वाजलनिधिः उदकें जीं तीं अतिशयें करून राहातात ज्याचेठायीं तो. किंवा जलांचा जो निधी ह्म. ठेवा तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. सस समुद्र. इ. पु.

जलनिर्गम: जलान्यस्मिन्निर्गच्छं तीतिजलनिर्गमः, उदकें परावर्तन पावतात जापासून तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. चक्राकृति उदकांचा भोंवरा. अ. पु.

जलनीलिका जलेनीलिकाजल नीलिका, जलाचेठायीं जीनीलिका ती. स. शेवाळ. आ. स्त्री.

जलनीली जलस्यनालीजलनीली, जलसंबंधी जी नीली ती. स. शेवाळी. ई. स्त्री.

जलप्राय जलंप्रायंयत्रेतिजलप्रायं, जल आहे प्रायःह्म. सर्वतोगामी जाचेठायीं तें. स. पाथळप्रदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जलमुक् जलंमुंचतीतिजलमुक्, जल सोडितो ह्म. वृष्टि करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मेघ. च. पु.

जलव्याल: जलेव्यालःजलव्यालः, जलाचेठायीं जो व्याल ह्म. वयाळा तो. स. पाणसर्प. अ. पु.

जलशुक्ति: जलजाशुक्तिर्जलशुक्तिः, जलापासून उत्पन्न होणारी जी शिंपी ती. स. लहान शिंपी. इ. स्त्री.

जलाधार: जलस्याधारोजलाधारः, उदकाचा जो आधार तो. स. तळें

इत्यादिकउदक राहाण्याचें स्थान. अ. पु.

जलाशयः जलमाशेतेःअजलाशयः, उदक राहतें जाचेठायीं तें. क्रु. शीङ् धा. स्वप्नअ. जलाचाआधार. अ. पु. २ काळ्या वाळ्याचें मूळ. अ. न.

जलूका जलमोकोयस्याः साजलूका; उदक आहे स्थान जीचें ती. स. जळू. आ. स्त्री.

जलोका विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

जलोच्छ्वासः जलमुच्छ्वसत्यनेनेतिजलोच्छ्वासः, उदक वाहतें जेणें तो. क्रु. श्वसधा. प्राणनअ. तळ्याचें वगैरे पाणी वाहण्याचा मार्ग. अ. पु.

जलौकसः विग्रहादिजलौकाशब्दाप्रमाणें. स्. स्त्री. नि. ब.

जलौका जलमोकोयस्याः साजलौका, जलआहे ओकस्ह. स्थान जीचें ती. स. जळू. आ. स्त्री.

जल्पाकः जल्पतेइतिजल्पाकः, अवाच्य बोलतो जो तो. क्रु. जल्प. धा. व्यक्तवाणिअ. बहुत निंद्यभाषण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जल्पितं जल्प्यतेस्मजल्पितं, भाषण करिजेलें जें तें. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. उक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवः जवनंजवः, जवनस्ह. वेग जो तो. क्रु. जुधा. गत्याद्य. वेग. अ. पु. २ वेगवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनः जवनशीलोजवनंवाजवनः, वेगवान् जो तो. अथवा वेग जो तो. क्रु. जुधा. वेगअ. अतिवेगवान अश्वादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनिका जवतीतिजवनिका, गमन कर्त्री जी ती. क्रु. जुधा. गतिअ. पडदा. आ. स्त्री.

जवा जवतीतिजवा, गमन कर्त्री किंवा वेगनती जी ती. क्रु. जुधा. गत्याद्यर्थ. जास्वंदीचें झाड. आ. स्त्री.

जवाधिकः जवेनअधिकः जवाधिकः, वेगानें अधिक जो अश्वादिक तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जन्हुतनया जन्होः तनयाजन्हुतनया, जन्हूची जी कन्या ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

जागरः जागर्तीतिजागृतिर्वाजागरः, शस्त्रादिप्रहारवंचनार्थजागरूकजो तो किंवाजागृतीजी तो. कृ.जागृधा.निद्राक्षयअ.चिलरवत.२जागरण.अ.न.

जागरा विग्रहादिसर्वजागर्याशब्दाप्रमाणें

जागरिता विग्रहादिसर्वजागरूकशब्दाप्रमाणें.वि.कृ.पु.न.ई.स्त्री

जागरूकः जागरणशीलोजागरूकः, जागरणआहे स्वभाव ज्याचा तो.कृ.जागृधा.निद्राक्षयअ.जागर्णशील.वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

जागर्तिः जागरणंजागर्तिः, निद्राक्षयजो ती.कृ.जागृधा.निद्राक्षयअ.जागणा.इ.स्त्री.

जागृया विग्रहादिसर्वजागर्तिशब्दाप्रमाणें.आ.स्त्री.

जागर्या विग्रहादिसर्वजागृयाशब्दाप्र.

जांगलिका जांगलिर्विषविद्याजांगलीवासास्यास्तीतिजांगलिकः, विषनिवर्तकविद्या आहे ज्यास तो.त.विषवैद्य.अ.पु.

जांघिकः जंघाभ्यांजीवतीतिजांघिकः, जंघांनीं जीवन पावणारा जो तो.त.गतिबळें करून उपजीविका करणारा जासूद.अ.पु.

जातं जायतइतिजातं, उत्पन्न होतें जें तें.कृ.जनीधा.प्रादुर्भावअ.उत्पन्न.वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

जातवेदाः जातंवेदोधनंयस्मात्सजातवेदाः, उत्पन्नआहे वेद म्ह. धन ज्यापासून तो.स.अग्नि.स.पु.

जातरूपं प्रशस्तंजातंजातरूपं, प्रशस्तजें झालें तें.त.सुवर्ण.अ.नपुंसक.

जातापत्या जातंअपत्यंयस्याःसाजातापत्या, झालें आहे अपत्य जीसती.स.प्रसूत जाहलेली स्त्री.आ.स्त्री.

जातिः जायतइतिजननंवाजातिः, भेदकत्वानें होतेजी ती.किंवा जनन जें ती.कृ.जनीधा.प्रादुर्भावअ.जन्म, उत्पत्ति.२पुष्पलताविशेष जाई.३आंवळीचें झाड.४ब्राह्मणत्वादिजाति.५जायफळ.इ.स्त्री.

जातिकोशः जातिकोषः जात्याःकोशोजातिकोशः, जातीचा जो कोश म्ह.बीज तो.स.जायफळ.अ.पु.

जाती जात्याः पुष्पंजाती, जातीचें जें पुष्प ती. त. जाईचें जें पुष्प ह्म. फूल तें. ई. स्त्री.

जातीकोष: विग्रहादिसर्वजाति कोशशब्दाप्रमाणें.

जातिफलं जातीफलं जात्याः फलंजातिफलं, जातीचें जें फल तें. स. जायफळ. अ. न.

जातु जायतेतज्जातु कदाचिदर्थबोधनाविषयीं जें उत्पन्न तें. इत्यादिजातशब्दाप्रमाणें. कदाचित् या अर्थी अव्य. उ. नजातुकामान्दूर्मत्यजेत.

जातुषं जतुनोविकारोजातुषं, लाक्षाविकार जो तें. त. लाक्षाविकाराचें - पात्रवगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जातुधानः जातुकदाचित्धानंसंनिधानंयस्येतिजातुधानः, कदाचित् आहे सांनिध्यज्याचें तो. स. राक्षस. अ. पु.

जातोक्षः जातश्चासावुक्षाचजातोक्षः, जात ह्म. प्रौदतेप्रतप्राप्तजोउक्ष तो. स. बलीवर्द ह्म. बैल. अ. पु.

जानु जायतेइतिजानु, नियतकालीं उत्पन्न होतें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. गुडगा. उ. न.

जाबालः जवमालातीतिजाबाल. जव ह्म. वेग त्याप्रत आलाति ह्म. ग्रहणकरितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. धनगर. अ. पु.

जामाता जायांमिमीतेजामाता, स्त्रीचामान करणारा जो कन्येचा भर्ता तो. कृ. माङ्धा. मानअ. कन्याभर्ता जो जावई तो. कृ. पु.

जामिः जायतेइतिजामिः, कुलतारणार्थ जी उत्पन्न ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. भगिनी. २ कुलस्त्री. इ. स्त्री.

जांबवं जंबोर्जांबवं, जंबुसंबधींजें तें. न. जांबूळ. अ. न.

जांबूनदं जंबूनद्यांभवंजांबूनदं, जंबूनदीचेगर्यीं जें उत्पन्न तें. न. सुवर्ण. अ. न.

जायकं जयतिगंधांतरमितिजायकं, अन्यगंधाना पराभव करणारें जें तें. कृ. जिधा. अभिभवअ. सुवासिक पीत चंदन. अ. न.

जाया जायतेअस्यामितिजाया, पतिस्वतः उत्पन्न होतो जीचेठायीं ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. विवाहित स्त्री. आ. स्त्री.

जायाजीवः जाययाजीवतीतिजा

याजीवः, स्त्रियेच्या वेषें करून जीवन करितो जो तो. कृ. जीवधा. प्राणनअ. स्त्री वेष ग्रहण करून नर्तनादिकानें उपजीविका करणारा नट. अ. पु.

जायापती जायाचपतिश्चजायापती, अर्थादिसर्व दंपतिशब्दाप्रमाणें

जायुः जयंतिरोगानितिजायुः, रोगातें दूर करितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. औषध. उ. पु.

जारः जारयतीतिजारः, वयोहानि करणारा जो तो. कृ. जॄधा. वयोहानिअ. मुख्य नवऱ्या वांचून जो दुसरा वेळाला सोयरा तो. अ. पु.

जारजः जाराज्जातोजारजः, जारापासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. जारजपुत्र. अ. पु.

जालं जालयतिजालवत् गवाक्षवत्तिष्ठतीतिवाजालं, अवगुंठन करितें किंवा जालाप्रमाणे स्थित जें तें. कृ. जलधा. पवारणअ. ष्ठाधा. स्थितिअ. जाळें. २ गवाक्ष. ३ समुदाय. ४ कोमल कलिका. ५ कपट. अ. न.

जालकं जालमिवजालकं, कलिकेप्रमाणें जें तें. त. नूतन कलिका. अ. न.

जालिकः जालेनचरतीतिजालिकः, जाळें करून संचार करितो जो तो. त. जाळ्यानें मृगादिक मारणारा. अ. पु.

जाली ज्वलतीतिजाली, विस्तृत होते जी ती. कृ. जलधा. धान्यअ. पडवळीचा वेल. ई. स्त्री.

जाबालः जवमालातीतिजाबालः, वेगातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. धनगर. अकारांत. पु.

जाल्मः जालयतीतिजाल्मः, धर्मादिकाचें आच्छादन कर्तो जो तो. कृ. जलधा. आच्छादनअ. पामर. २ गुणागुणान पाहतां कार्य करणारा. अ. पु.

जिंगी जिंगतीतिजिंगी, गमन करिते जी ती. कृ. जिगिधा. गतिअ. मंजिष्ठा नावाची औषधि. ई. स्त्री.

जिघत्सुः अत्तुमिच्छुर्जिघत्सुः, भक्षण करावया कारणें इच्छा करितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. भुकेलेला. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जित्वरः जयनशीलोजित्वरः, जय आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जिधा.

जयअ. यशस्वी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जिनः जयतिलोकमितिजिनः, लोकाला पराभूत करितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. बुद्ध ह्म. नास्तिक. अ. पु.

जिष्णुः जयतितच्छीलोजिष्णुः, शत्रु जिंकणें आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जिधा. जयअ. इंद्र. उ. पु. २ जयशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जिह्मं हीयतेइतिजिह्मं, त्यागिजेतें किंवा हीन होईजेतें जें तें. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. कुटिल. २ आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जिह्मगः जिह्मंकुटिलंगच्छतीतिजिह्मगः, कुटिलगमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

जिव्हा लिहंत्यनयाजिव्हा, पदार्थ आस्वादित करितात जीणें ती. कृ. लिहधा. आस्वादअ. जीभ. आ. स्त्री.

जीनः जिनातीतिजीनः, वयोहानीतें पावतो जो तो. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. म्हातारा. अ. पु.

जीमूतः जीवनंमुंचतीतिजीमूतः, उदक मोचन करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मेघ. २ देवताडीवृक्षविशेष. अ. पु.

जीरकः जिनातीतिजीरकः, शीघ्रजीर्ण होतो जो तो. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. जिरें. अ. पु.

जीर्णः जीर्यतिइतिजीर्णः अर्थ जीनशब्दाप्रमाणें. कृ. जृष्‌धा. वयोहानिअ. वृद्ध. अ. पु.

जीर्णिः जरणंजीर्णिः. जीर्णत्व जें ती. धात्वर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. जीर्णता. इ. स्त्री.

जीर्णवस्त्रं जीर्णंचतद्वस्त्रंचजीर्णवस्त्रं, जीर्ण ह्म. जुनें असें जें वस्त्र तें. स. प्रकार जुनें कापड. अ. न.

जीवः जीवनंजीवः, प्राणधारण जें तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. प्राणधारणकर्ता. २ बृहस्पति. अ. पु.

जीवकः जीवयतीतिजीवकः, प्राणधारण करवितो जो तो. कृ. धात्. पू. शा. प्र. वनौषधिविशेष. २ असणाचें झाड. अ. पु.

जीवंजीवः जीवंजीवयतीतिजीवंजीवः, जीवातें जीवन करणारा ह्म. जगविणारा जो तो. कृ. जीव

धा. प्राणधारणअ. ज्याचीं पिसें मोरासारखीं आहेत वज्याचे दर्शनानें विष दूर होतें असा पक्षिविशेष. अ. पु.

जीवनं जीवंत्यनेन जीवनं, जीवन करितात जेणें करून तें. कृ. जीवधा. प्राणनअ. उदक. २उपजीविका. अ. न.

जीवनी जीव्यतेनयाजीवनी, जीवन होतेंहे जीणें ती. कृ. धातू. पू. श. प्र. हरण दोडी नावाची वनस्पति. ई. स्त्री.

जीवनीया जीवनायहिताजीवनीया, जीवनार्थ जी हितकारक-ती. त. अर्थादि पू. श. प्र. आ. स्त्री.

जीवनौषधं जीवनस्यौषधंजीवनौषधं, जीवनाचें जें औषध तें. स. जीवनाचा उपाय. अ. न.

जीवंतिका जीवतीतिजीवंतिका, बहुत जगत्ये जीती. इत्यादि जीवश. प्र. गुळवेल. २ वृक्षावर उत्पन्न झालेलें गर्भें. आ. स्त्री.

जीवंती जीवयतीतिजीवंती, प्राण्यास वांचविते जीती. इत्यादि सर्व जीवनी शब्दाप्रमाणें.

जीवा विग्रहादिजीवनी शब्दाप्र. २ अर्थ. धनुष्याची दोरी. आ. स्त्री.

जीवातुः जीवत्यनेनजीवातुः, जीवन होतें जेणें करून तो. कृ. जीवधा. प्राणनअ. जगण्याचा उपाय. उ. पु.

जीवांतकः जीवानामंतकोजीवांतकः, जीवांचा नाशक जो तो. स. पक्ष्यांचा पारधी. अ. पु.

जीविका जीव्यतेऽनयाजीविका, जीवन करिजेतो जीणें ती. कृ. जीवधा. प्राणनअ. उपजीविका आ. स्त्री.

जीवितकालः जीवितस्यकालो जीवितकालः, जीविताचा जो काल तो. स. आयुर्मर्यादेचा अवधिबोधक काल. ह्म. आयुष्य. अ. पु.

जुगुप्सा जुगुप्सनीतिजुगुप्सा, निंद्यतें करून राहतो जो तो. कृ. जुगुप्सधा. निंदाअ. निंदा. आ. स्त्री.

जुंगः जुंग्यतेइतिजुंगः, वर्जिजे त्यें जो ती. कृ. जुगिधा. वर्जनअ. वरधारा नामक ओषधि. अ. पु. आ. स्त्री.

जुहूः जुहोतीतिजुहूः, हवन करणारी ह्म. तदुपयुक्त जो ती. कृ.

हुधा. दानादिअ. होमपात्रविशे
ष. ऊ. स्त्री.

जूर्तिः ज्वरणंजूर्तिः, रोगजोती.
क्त. ज्वरधा. रोगअ. ज्वर. इ. स्त्री.

जूतिः जवनंजूतिः, वेगजोती.
क्त. जुधा. वेगअ. वेग. इकारांत
स्त्रीलिंगी.

जृंभः जृंभ्यतेइतिजृंभः, शरीरातें
विनमन करितो जो तो. क्त. जृंभी
धा. गात्रविनामनअ. जांभई. अ. पु.

जेतृ विगृहादिजेत्रशब्दाप्रमाणें.
वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

जेमनं जम्यतेतज्जेमनं, आहारजो
तें. क्त. जमुधा. अदनअ. भोजन.
अ. न.

जेयः जेतुंयोग्योजेयः, जयकर
ण्याला जो योग्य तो. क्त. जिधा. ज
यअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जैत्रः जयनशीलोजैत्रः, जयपा
वणारा आहे स्वभाव ज्याचा तो.
क्त. जिधा. जयअ.

जैवातृकः जीवयतीतिजैवातृ
कः, प्राणधारण करवितो ह्म. अ
मृतमयत्वात् जीवनाधारजो तो.
क्त. जीवधा. प्राणनअ. चंद्र. २८
भी. ३ आयुष्मान्. अ. पु.

जोंगकं जुंग्यतेइतिजोंगकं, वर्ज
न करिजेतें जें तें. क्त. जुगिधा. व
र्जनअ. कृष्णागरुचंदन. अ. न.

जोषं जुष्यतेतज्जोषं, तूष्यादिरू
पार्थी विद्यमान जें तें. क्त. जुषधा.
प्रीत्यादिअ. तूष्णीं सुख. उ. जो
षंतिष्ठ. जोषमासीतवर्षास. अव्य.

जोषा जुषतेजुष्यतिवा जोषा, सेव
न करिते किंवा सेविजेते जी ती.
क्त. जुषीधा. सेवनादिअ. स्त्री ह्म.
बायको. आ. स्त्री.

जोषित् विग्रहादिजोषाशब्दाप्र
माणें. त्. स्त्री.

जोषिता विग्रहादिसर्वजोषाश
ब्दाप्रमाणें.

ज्ञः जानातीतिज्ञः, जाणतो जो तो.
क्त. ज्ञाधा. अवबोधनअ. पंडित. २
बुध. अ. पु.

ज्ञपितः विग्रहादिखालच्याश
ब्दाप्रमाणें.

ज्ञप्तः ज्ञप्यतेस्मज्ञप्तः, बोधिजेला
जो तो. क्त. ज्ञाधा. मारणादिअ. जा
णविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ज्ञप्तिः ज्ञापनंज्ञप्तिः, अवबोधन

जें तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

ज्ञातसिद्धांत: ज्ञातः सिद्धांतोयेनस ज्ञातसिद्धांतः, जाणला आहे निर्णयार्थ जेणें तो. स. शास्त्रवेत्ता. अ. पु.

ज्ञाति: ज्ञायतइतिज्ञातिः, पार्थक्यानें जाणिजेस्से जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. सगोत्र. इ. पु.

ज्ञाता जानातीतिज्ञाता, जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. जाणता. ऋ. पु.

ज्ञातेय ज्ञातेर्भावोज्ञातेयं, ज्ञातीचा जो धर्म तो. त. ज्ञातिस्व. अ. न.

ज्ञान ज्ञप्तिर्ज्ञानं, ज्ञप्ति जी तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. मोक्षविषयकज्ञान. अ. न.

ज्ञानी ज्ञानमस्यास्तीतिज्ञानी, शुभाशुभज्ञान आहे जासनो. त. ज्योतिषी. २ ज्ञाता. इन्. पु.

ज्या जिनातीतिज्या, हीन होत्ये - जी ती. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. धनुष्याची दोरी. २ पृथ्वी. आ. स्त्री.

ज्यानि: ज्यानंज्यानिः, जीर्णता जी ती. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. जीर्णता. आ. स्त्री.

ज्यायान् अतिशयेनज्येष्ठोज्यायान्, अत्यंत म्हातारा जो तो. त. अतिवृद्ध. २ अतिस्तुत्य. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

ज्येष्ठ: ज्येष्ठानक्षत्रयुक्ताज्येष्ठा म्हायत्रास्तीति ज्येष्ठः, ज्येष्ठानक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. ज्येष्ठमास. २ अत्यंतप्रशस्त. ३ ज्येष्ठबंधु. ४ अतिवृद्ध. अ. पु.

ज्योत: **ज्योति:** द्योततेद्योततेअनेनज्योतिः, प्रकाशकर्ते किंवा प्रकाशिजेते जेणेंती. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. अग्नि. २ सूर्य. इ. पु. ३ नक्षत्र. ४ प्रकाश. ५ दृष्टि. स्. नपुंसक.

ज्योतिरिंगण: ज्योतिर्नक्षत्रंतद्वत् इंगतीति ज्योतिरिंगणः, नक्षत्राप्रमाणें गमन करणारा जो तो. कृ.

इणधा. गतिअ. काजवा अ. पु.

ज्योतिष्मती ज्योतिरस्यस्याइतिज्योतिष्मती, तेज आहे जीस ती. त. मालकांगोणीनावाची औषधि. ई. स्त्री.

ज्योत्स्ना. ज्योत्स्नी ज्योतिरस्यस्याज्योत्स्ना अस्यस्या इतिज्योत्स्ना, प्रकाश व तेजोवैशिष्ट्य आहे जिचेठायीं ती. त. चंद्रप्रकाश. २ चांदणीरात्र. ३ पडवळीनावाचा शाकविशेष. आ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

ज्यौतिषिकः ज्योतिर्नक्षत्राद्यधिकृतंग्रंथमधीते वेदवा ज्यौतिषिकः, नक्षत्रादिकांतें अधिकृत करून केलेल्या ज्योतिषाग्रंथ-अध्ययन करितो किंवा जाणतो जो तो. त. ज्योतिषी. अ. पु.

ज्वरः ज्वरतीतिज्वरः, रोग उत्पन्न करितो जो तो. कृ. ज्वरधा. रोगअ. ताप. अ. पु.

ज्वलनः ज्वलतीतिज्वलनः, प्रज्वलित होतो जो तो. कृ. ज्वलधा. दीप्तिअ. अग्नि. अ. पु.

ज्वालः ज्वलतीतिज्वालः, प्रज्वलित होतो जो तो किंवा ती. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. ज्वाला. अ. पु. २ आ. स्त्री.

झटा झट्यतेसाझटा, संश्लिष्ट होइजेत्येजी ती. कृ. झटधा. संघातअ. भुई आवळ्याचें झाड. आ. स्त्री.

झटिति झटमितिझटिति, शीघ्रार्थाप्रतबोधनार्थ प्राप्त होतें जें तें. कृ. इणधा. गतिअ. शीघ्र या अर्थी अव्यय.

झरः झीर्यतीतिझरः, सूक्ष्मप्रवाहानें वाहणारा जो तो. कृ. झॄधा. वयोहानिअ. झरा. अ. पु.

झर्झरः झर्झ———रातीतिझर्झरः, झरझर शब्दातें दे तो जो तो. कृ. राधा. दान अ. वाद्यविशेष ज्यास झांगड असें ह्मणतात. अ. पु.

झल्लरी झीर्यतिसाझल्लरी, विलक्षण शब्द करिते जी ती. इत्यादि झरशब्दाप्रमाणें. वाद्यविशेष. झांज. ई. स्त्री.

झषकेतुः झषःकेतुर्यस्यसः झषकेतुः, मत्स्य आहे केतु ज्याचा तो. काम. स. मदन. उ. पु.

झषः बालमत्स्यान्झषतीतिझषः, बालमत्स्यांतें पीडा करितो जो तो.

कृ. झषधा. हिंसाअ. मासा. अ. पु.

झषा झषतिवार्तामिति झषा, वायू तें नाश करिते जी ती. इत्यादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. चिवा याना वाची औषधि. आ. स्त्री.

झाटलः झटनंझाटं झाटंलातीतिझाटलः, संघातातें करितो जो तो. कृ. झटधा. संघातअ. मोरवानावाचा वृक्ष. अ. पु.

झावुकः झामिति शब्दंवेत्तीति झावुकः, झाशब्दातें प्रसवतो जो तो. कृ. वीधा. प्रजनअ. तिळ्याचें झाडाचा भेद. अ. पु.

झिल्लिका चीतिरौतीतिझिल्लिका, चीया प्रमाणें शब्द करिते जी ती. कृ. रुधा. शब्दअ. मुरकूट. आ. स्त्रीलिंगी.

झीरुका झीतिरौतीतिझीरुका, चीयाप्रकारें करून शब्द करिते जी ती. कृ. रुधा. शब्दअ. कीटविशेष. ह्म. मुरकूट. आ. स्त्री.

टंकः टंकयतीतिटंकः, पाषाणादिविदारण करितो जो तो. कृ. टकिधा. बंधनअ. दगड फोडण्याचा घण. अ. पु.

टिट्टिभः टिट्टिशब्दंभाषतेटिट्टिभः, टिट्टिया शब्दातें करितो जो तो. कृ. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. पक्षिविशेष ज्यास टिटवी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

टिट्टिभकः टिट्टिशब्दंभाषतेटिट्टिभः, टिट्टिभएवटिट्टिभकः, टिट्टिया प्रकारें करून शब्द करणारा जो तो. इत्यादि सर्व टिट्टिभश. प्र.

टुंटुकः टुंटु इतिकायतीतिटुंटुकः, टुंटु शब्द करितो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. टेंभुर्याचें झाड. अ. पु.

डमरः डमेतिशब्दस्यरानंडमरः डम् याशब्दाचें जें ग्रहण तो. क्रू. राधा. दानादिअ. उपद्रवविशेष. २प्रलय. अ. पु.

डमरूः दंडभियर्तीतिडमरूः, दंडा तें ग्रहण करितो जो तो. क्रू. ऋधा गतिअ. वाद्यविशेष. उ. पु.

डयनं डीयतेअनेनडयनं, आधा त्रीं गमन करिजेतें जेणें तें. क्रू. डीङ्धा. विहायसागतिअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

डहुः दहतीतिडहुः, पित्तादिद ग्ध करितों जो तो. क्रू. दहधा. भस्मीकरणअ. ओटीचा वृक्ष. उ. पुल्लिंगीं.

डालिमः डलनंडालः डालेननिर्वृत्तः डालिमः, विदारणें करून संपादित जो तो. त. दाळिंबाचें झाड वगैरे. उ. पु.

डिंडिमः डिंडीतिशब्दंमिनोतीतिडिंडिमः, डिंडीशब्दातें प्रकाशित करितो जो तो. क्रू. मित्र धा. प्रक्षेपणअ. दवडी नावाचें वाद्य. अ. पु.

डिंडिरः हिंडीतिशब्दमीरयतीतिहिंडिरः, हिंडी अशा शब्दातें करितो जो तो. क्रू. ईरधा. गत्यादिअ. समुद्राचा फेण. अ. पु.

डिंबः डिंबनंडिंबः, लुंठनजें तो. क्रू. डिंबिधा. संघातादिअ. उपद्रवविशेष. अ. पु.

डिंभः डिंभयतीतिडिंभः, संबद्ध होतो किंवा पान करितो जो तो. क्रू. डिंभिधा. संघाताद्यर्थ. शिशु. २ स्तनपान करणारें बालक. ३ मूर्ख अ. पु.

डुंडुभः डुंडुइत्यनुकरणशब्दस्तं भणतीति डुंडुभः, डुंडु शब्दातें करितो जो तो. क्रू. भणधा. शब्दअ. दुतोंडा सर्प. अ. पु.

ढक्का ढंगित्यव्यक्तंकायतीतिढक्का, ढक् अशा अव्यक्त शब्दातें करितो जो तो. क्रू. कैधा. शब्दअ. वाद्यविशेष. ज्यास —— पटह असें ह्मणतात. ती. आ. स्त्री.

तर्कं तर्क्यतेइतितर्कं, गमनकरि
जेतेंजें तें. कृ. तंर्त्तुधा. गतिअ.
ताक. अ. न.

तक्षकः तक्ष्णोतीतितक्षकः, त
नूकरण करितो ह्म. मारितोजो
तो. कृ. तक्ष्णूधा. तनूकरणअ.
सर्पविशेष. अ. पु.

तक्षा तक्ष्णोतीतितक्षा, काष्ठ ता
सतो ह्म. त्यास क्षीण करितो जो
तो. कृ. तक्ष्णूधा. तनूकरणअ.
सुतार. न. पु.

तटं. तटी तटतीतितटं, उच्च
असतें जें तें. कृ. तटधा. उच्छ्रा
यअ. तीर. अ. पु. न. २ ई. स्त्री.

तटिनी तटावस्यास्तइतितटि
नी, तट आहेत जीस ती. त. न
दी. ई. स्त्री.

तटाकं तटानिअंकतिकुटिलंय
थाभवतितथाप्राप्नोतीतितटाकं
तीरापर्यंतकुटिलगतीनेंप्राप्त होतें
जें तें. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ
तर्के. अ. न.

तडागः तड्यतइतितडागः, त
टाघात करितो जो तो. कृ. तडधा
आघातअ. तर्के. अ. पु. न.

तडित् ताडयतीतितडित्, ता
डण करित्ये जी ती. कृ. तडधा. आ
घातअ. विद्युल्लता. न. स्त्री.

तडित्वान् तडितः संत्यस्मिन्निति
तडित्वान्, विद्युल्लता आहेत ज्या
चेठायीं तो. त. मेघ. न. पु.

तंडकः तंडतइतितंडकः, आघा
त करितो जो तो. कृ. तडिधा. आ
घातअ. उपतापविशेष. अ. पु.

तंडुलः तंड्यतेइतितंडुलः, कृमि
नाश करिजेतो जो तो. कृ. तडधा.
आघातअ. वावडंगीचें झाड. २
तांदुळ. अ. पु.

तंडुलीयं तंडुलायहिततंडुलीयं,
तंडुलनिष्पन्नौदनास जो हितावह
तो. त. तांदुळजा. अ. पु.

तत् तनोतीतितत्, हे त्यर्थातें वि
स्तृत करितो जो तो. कृ. तनुधा. वि
स्तारअ. कारणार्थी अव्य. ऊ. त
दिदं परिरक्ष शोभते.

ततं तन्यतेइतिततं, विस्तारिजे
तें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारअ. वी
णादिक वाद्यविशेष. अ. न.

ततः तस्मादिति ततः, कारण
व अनंतर ह्याअर्थी. त. अव्यऊ. त

तोनिष्कल्मषोनरः

तत्कालः सचासौकालश्चतत्कालः, वर्तमानजोकाळ तो. म. अ. पुल्लिंगी.

तत्परः तदेवपरमस्यतत्परः, तेंच आहे उत्कृष्ट ज्यास तो. म. आसक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तत्ता तस्यभावस्तत्ता, त्याचाजो भाव ह्म. धर्म तो. त. धर्मता. आ. स्त्रीलिंगी.

तत्वं तननंतत्, तदस्यास्तीतितत्वं, विस्तरण जें तें तत् तें आहे ज्यास तें. न. विलंबितनृत्यादिक. २वास्तविकार्थ. अ. न.

तथा तेनप्रकारेणतथा, त्याप्रकारेंकरून. त. साम्य. २ सत्य या अर्थीं अव्य. उ. यथाबुभुक्षितस्यान्नंतथैवार्तस्यचौषधं.

तथागमः तथासत्यंगमंज्ञानमस्येतितथागमः, सत्य आहे ज्ञान ज्याचें तो. स. बुद्ध. अ. पु.

तथ्यं तथासत्येसाधुतथ्यं, सत्याविषयीं जें साधु तें. त. वास्तविक. अ. न.

तदा तस्मिन्कालेतदा, त्याकालाचे ठायीं. त. तत्कालार्थी अव्य. उ. तदाचक्षुष्मतांप्रीतिः

तदात्वं तदेत्यस्यभावस्तदात्वं, तत्कालार्थक तदा याच्या अर्थाचा जो भाव ह्म. प्रकार तें. वर्तमानकाल. अ. न.

तदानीं विग्रहादित दाशब्दाप्रमा.

तनयः तनया तनोतिकुलमितितनयः, कुलविस्तार करणारा जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. पुत्र. अ. पु. २ आ. स्त्री.

तनुः तनूः तनोतीतितनुः, अवयवादिकांप्रत विस्तार करित्ये जी ती. कृ. तनुधा. विस्तार अ. शरीर. देह. उ. स्त्री. २ ऊकारांत. स्त्रीलिंगी.

तनुत्रं तनुंत्रायतेतित्तनुत्रं, देहातें रक्षण करणारें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालन अ. कवच. अ. न.

तनूकृतः अतनुस्तनुरकारित्तनूकृतः, अतनुस्तनु ह्म. कृशमानलें जें तें. लहान केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तनूनपात् तनूंनपातयतितनूनपात्, तनूतें पाडित नाहीं ह्म. र

स्पण करीतो जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. अग्नि. त. पु.

तनूरुहं तन्वां रोहतीति तनूरुहं शरीराचे ठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. पक्ष्यादिकांचें पिच्छ. २ अंगावरचे केश अ. न.

तंतुः तन्यते इति तंतुः, विस्तृत होतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. सूत. २ मिश्याचे वगैरे अवयव सूतासारखे असतात ते. उ. पु.

तंतुभः तंतुना भातीति तंतुभः, तंतूकरून शोभणारा जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. शिरस नावाचें धान्य. अ. पु.

तंतुवायः तंतून् वयतीति तंतुवायः, तंतूतें विणतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. वस्त्र निर्माण करणारा कोष्टी. अ. पु.

तंत्रं तननं तन्यते वा तंत्रं, विस्तार किंवा विस्तार करितें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारअ. कोष्टी. २ परिच्छद. ३ प्रधान. ४ सिद्धांत. अ. न.

तंत्रकं तंत्रादचिरादपहृतं तंत्रकं, तंत्र म्ह. तुर्यादिक त्यापासून शीघ्र काढिलेलें जें तें. त. कोरें वस्त्र. अ. न.

तंत्रवापः तंत्रं वपतीति तंत्रवापः, तंत्र संतान करितो जो तो. कृ. डुवपृधा. बीजसंतानअ. कोष्टी. अ. पु.

तंत्रवायः तंतुवायः तंतवोवितन्यतेस्मिन् तंत्रं, तद्वयतीति तंत्रवायः, माग विणितो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. कोष्टी. अ. पु.

तंत्रिका तंत्रयतीति तंत्रिका, अतिविस्तार द्वारा कुटुंबधारण करित्ये जी ती. कृ. तंत्रिधा. कुटुंबधारणअ. गुळवेल. आ. स्त्री.

तंद्रा तत् इंद्रियाणां ततनं द्रात्यस्यामिति तंद्रा, इंद्रियांचें संचरण मूर्छित होतें जीचे ठायीं ती. कृ. द्राधा. कुत्सितगतिअ. निद्रेनें आलेलें आलस्य. २ श्रमानें जें असामर्थ्य ती. आ. स्त्री.

तंद्रिः तंद्रायाः करणं तत्करोतीति तंद्रिः, निद्राकरण करित्ये जी ती. कृ. तंद्राप्रकृतिकधा. तत्करणअ. अर्थ तंद्राशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

तंद्री इत्यादि सर्व तंद्रि शब्दाप्रमाणे. ई. स्त्री.

तपः तपाः तपतीति तपः, संतप्त करितो जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. ग्रीष्मर्तु. अ. पु. २ माघ महिना. ३ सांतपन चांद्रायणादिकृच्छ्र ४ तपोलोक. ५ धूम. स्. न.

तपनः तप्यंते प्राणिनो यस्मादत्र वा तपनः, संताप पावतात प्राणी व पापी जा पासून व जाचे ठायीं तो. कृ. तपधा. संतापअ. सूर्य. २ नरक अ. पु.

तपनीयं तप्यते ऽनेन तपनीयं, संतापि जेतें जेणें तें. कृ. तपधा. संतापअ. सोनें. अ. न.

तपस्यः तपसि साधुस्तपस्यः, तपाविषयीं जो उत्तम तो. त. फाल्गुनमास. अ. पु.

तपस्वी तपोस्यास्तीति तपस्वी, तप आहे जास तो. त. तपश्चर्या करणारा. इन्. पु.

तपस्विनी तपोस्त्यस्या इति तपस्विनी, तप आहे जीस ती. त. जटामांसी. ई. स्त्री.

तमः तमः ताम्यंते सूर्याचंद्रमसावनेनेति तमः, सूर्य चंद्र म्लान होताहेत जेणें तो. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. राहु. २ तमोगुण. ३ अंधकार. ४ पाप. ५ शोक. स्. न.

तमस्विनी तमोस्त्यस्या इति तमस्विनी, तम जें तें आहे जीस ती. त. रात्रि. ई. स्त्री.

तमा ताम्यंत्यस्यामिति तमा, जन निश्चेष्ट होतात जीचे ठायीं ती. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. रात्रि. आ. स्त्री.

तमालः ताम्यतीति तमालः, ग्लानि करितो किंवा पावतो जो तो. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. वृक्षविशेष. २ कस्तूरीटिळक. अ. पु.

तमालपत्रं तमालस्य पत्रमिव तदाकारत्वात्तमालपत्रं, तमालपत्रासारखें जेंतें. स. कपाळावरील कस्तूरीचा टिळक. अ. न.

तमिः विग्रहादि तमी शब्दाप्रमाणें

तमिस्रं तम एव तमिस्रं, अंधकार जो तें. त. अंधकार. अ. न.

तमिस्रा तम अस्त्यस्या इति तमिस्रा, तम आहे जीस ती. त. रात्रि. आ. स्त्री

तमी तमयति चक्रवाकानिति तमी, चक्रवाक पक्ष्यांतें म्लान करिते जी

ती· कृ· तमुधा· ग्लान अ· ई· स्त्री

तमोनुद् तमोनुदतीतितमोनुद्, तमनाश करितो जो तो· कृ· णुदधा· प्रेरण अ· अग्नि· २ चंद्र· ३ सूर्य· द्· पु·

तमोपहः तमोपहंतीतितमोपहः· तमनाश करितो जो तो· कृ· हनधा· हिंसा अ· अग्नि· २ चंद्र· ३ सूर्य· ४ जिन· अ· पु·

तरक्षुः तरंगतिंमार्गंक्षिणोती तितरक्षुः, गमन मार्गाचा नाश करितो जो तो· कृ· क्षीषधा· हिंसा अ· तरस· उ· पु·

तरंगः तरतीतितरंगः, वरती तरतो जो तो· कृ· तॄधा· प्लवना· दि अ· लाट· अ· पु·

तरंगिणी तरंगा अस्या संती तितरंगिणी, ऊर्मी आहेत जीस ती· न· नदी· ई· स्त्री·

तरणिः तरतियया येन वेतितरणिः, तरताहेत जीणें किंवा जाणें तो· कृ· तॄधा· तरणादि अ· नौका· २ कांटेशेवंती· इ· स्त्री· ३ सूर्य· अ· पु·

तरपण्यं तरणंतरः तरस्यपण्यं तरपण्यं, तरण जें तें तर त्याचें जें पण्य तें· स· नद्यादिकांच्या उतारांचें मौल्य· अ· न·

तरलः तरणंतरः तरंलातीतितरलः, चांचल्यातें ग्रहण करितो जो तो· कृ· लाधा· आदान अ· मोत्यांचे हारांचा मध्यमणि· २ चंचल· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री· द्रवणारा भात· आ· स्त्री·

तरः तरत्यनेनेतितरः, तरताहेत जेणेंकरून तें· कृ· तॄधा· तरण अ· वेग· २ पराक्रम· स्· न·

तरसं तरोबलमस्यास्मिन् तरसं, बल आहे ज्याचागयीं तें· त· मांस· अ· पु·

तरस्वी तरोस्यास्तीतितरस्वी, वेग आहे ज्यास तो· त· वेगवान्· २ बली· वि· न्· पु· न· ई· स्त्री·

तरिः तरी: तरतियया नदीमितितरिः, तरताहेत नदी जीणें ती· कृ· तॄधा· प्लवन अ· नौका· इ· स्त्री·

तरुः तरतीतितरुः, प्लवमान होतो जो तो· कृ· तॄधा· प्लवन तरण अ· वृक्ष· उ· पु·

तरुणः तरतीतितरुणः, चंचल होतो जो तो. क्रृ. तृधा. तरणादिअ. तरुण. अ. पु. न. ई. स्त्री.

तर्कः तर्कणंतर्कः, वितर्काभास जो तो. क्रृ. तर्कधा. भासअ. अपूर्वोत्प्रेक्षा. आ. स्त्री.

तर्कारी तर्कमृच्छतीतितर्कारी, तर्काप्रत गमन करित्ये ह्म. तर्कोपयुक्त जी ती. क्रृ. ऋधा. गतिअ. टाकळा नावाची औषधि. ई. स्त्री

तर्जनी तर्ज्यतेअनयातर्जनी, भर्त्सना होत्ये जीणें ती. क्रृ. तर्जधा. भर्त्सनअ. आंगठ्याजवळचीअंगुली. ई. स्त्री.

तर्दूः तरतीतितर्दूः, प्लवमान होतो जो तो. क्रृ. तृधा. प्लवनादिअ. दर्विविशेष. ऊ. पु.

तर्णकः तृणोतीतितर्णकः, भक्षण करितो जो तो. क्रृ. तृणुधा. अदनअ. गोवत्स. अ. पु.

तर्पणं तृप्तिस्तर्पणं, प्रीणन जें तें. क्रृ. तृपधा. प्रीणनअ. तृप्ति. २ देवपितरोद्देशानें केलेलें जलदान. अ. न.

तर्मं तरतीतितर्मं, तरतें ह्म. तरण साधन जें तें. क्रृ. तृधा. प्लवनादिअ. यज्ञस्तंभाचें अग्र. न. न.

तर्षः विग्रहादितृट्शब्दाप्र. इच्छा. तृषा. अ. पु.

तलं तलतीतितलं, हस्ताचे ठायीं राहणारें जें तें. क्रृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. तरवारीचें मूळ. २ तळहात ३ धनुष्याचा संघर्ष न होण्याकरितां बाहूला बांधलेलें कातडें. ४ अधोभाग. ५ स्वरूप. अ. पु. न.

तलिनं तलतितल्यतेवातलिनं, प्रतिष्ठित किंवा प्रतिष्ठित होइजे तें जें तें. क्रृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. विरल. २ अल्प. ३ स्वच्छ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तल्पं तल्पतेऽस्मिन् तल्पं, प्रतिष्ठित होइजे तें जीचे ठायीं तें. धात्वर्थादिपूर्वींच्या श. प्र. शय्या. २ अट्ट. ३ स्त्री. अ. पु. न.

तल्लजः लजतीतिलजः तद्वल्लजस्तल्लजः, कांतिमत् जो तो लज तद्वत् जो लज तो. स. प्रशस्त. अ. पु.

तष्टः तक्ष्यतेस्मतष्टः, सूक्ष्म करिजेला जो तो. क्रृ. तक्षधा. तनूकर

णअ. तासून लहान केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तसरः तसनंतसरः, अवसरणजें तो. कृ. तसकधा. उपेक्षा अ. कोष्ट्यानें गुंडाळलेलें सूत ज्यास तसरी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

तस्करः तस्करोतीतितस्करः, चौर्य करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. चोर. अ. पु.

तांडवं तंडुनाशिवेनउपदिष्टंतांडवं, महादेवानें उपदेशित जें तें. त. नृत्य. अ. न.

ताडपत्रं ताडस्यपत्रंताडपत्रं, ताडसंबंधीं जें पत्र तें. स. तानवड. अ. न.

तातः तनोतीतितातः, पुत्रादिकांचा विस्तार करणारा जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. बाप. अ. पु.

तांत्रिकः तंत्रमधीतेतांत्रिकः, सिद्धांत अध्ययन करितो जो तो. त. शास्त्रवेत्ता. अ. पु.

तापनः तपनएवतापनः, तपन जो तोच तापन त. सूर्य. अ. पु.

तापसः विग्रहादितपस्वीश. प्र. अ. पु.

तापसतरुः तापसानांतरुः तापसतरुः, तपस्वीलोकांचा जो तरु तो. स. हिंगणबेटाचा वृक्ष. उ. पु.

तापिच्छः तापिनंच्छादयतीति तापिच्छः, संतापि त्यासत आच्छादित करितो जो तो. कृ. च्छेदधा. अपवारणअ. तमालवृक्ष. अ. पु.

तामरसं तम्यतेतत् तामं रस्यतेतद्रसं, तामंचरसंचतामरसं, आकांक्षित असें जें आस्वादित तें. स. कमळ. अ. पु. न.

तामलकी तनुश्चासौआमलकीचतामलकी, सूक्ष्म अशी जी आमलकी ती. स. भुई आवळी. ई. स्त्री.

तामसी तमोस्यांतामसी, तमस. अंधकार आहे जीचा गर्थी ती. त. अंधारी रात्र. ई. स्त्री.

ताम्रकं ताम्यतेइतिताम्रं तदेव ताम्रकं, इच्छिजेतें जें तें ताम्र तेंच ताम्रक. त. तांबें अ. न.

ताम्रकर्णी ताम्रौकर्णौयस्याः साताम्रकर्णी, तांबुस आहेत कान जीचे ती. अंजननामकप

पश्चिमदिशेचा दिग्गजाची स्त्री. ई. स्त्री.

ताम्रचूड: ताम्राचूडायस्यनाम्र चूड:, रक्तवर्ण आहे शिखा जा ची तो. स. कोंमडा. अ. पु.

ताम्रकुट्टक: ताम्रंकुट्टयतीति ताम्रकुट्ट: सएव ताम्रकुट्टक:, ताम्र ह्म. तांबें त्यानें तापवितोजो तो. कृ. कुट्टधा. तापनअ. तांबट. अ. पु.

तांबूलवल्ली तांबूलाख्यावल्लि: तांबूलवल्ली, तांबूलाख्य जी वल्ली ती तांबूलवल्ली. स. पानवेल. ई. स्त्री

तांबूली ताम्याचासोबूलीच तांबूली, म्लान अशी जी बूली ह्मणजे क्षीणहोणारी ती. स. पानवेल. ई. स्त्रीलिं.

तार: तारयतितार्यतेनेनवाता र:, तर्तो किंवा तारण करिजेतें जेणें तो. कृ. तृधा. प्लवनतरण- अ. अत्युच्चस्वरानें उच्चारिलेला शब्द. २ मोंक्तिकाची निर्मलता. अ. पु.

तारकजित् तारकंजितवानिति तारकजित्, तारकासुरातें जिंकिता झाला जो तो. कृ. जिधा. जयअ. कार्तिकस्वामी. त्. पु.

तारका तारयतीतितारका, तारित्ये जी ती. कृ. तृधा. प्लवनादिअ. डोळ्यांतील बाहुली. २ नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारा तरंत्यनयेतितारा, तरतात जीणें ती. कृ. तृधा. तरणादिअ. नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारुण्यं तरुणस्य भाव: स्तारुण्यं, तरुण्यचा जो भाव तें. न. तरुणपणा. अ. न.

तार्क्ष्य: तर्क्ष्यस्य कश्यपस्यापत्यं तार्क्ष्य:, कश्यपाचें जें अपत्य तो. त. गरुडपक्षि. २ घोडा. ३ रथ. ४ अरुण. ५ सायल्याचें झाड. अ. पु.

तार्क्ष्यशैलं तार्क्ष्यशैलभवमपत्ये दोपचारात्तार्क्ष्यशैलं, गरुडपर्वताचेठायींउत्पन्नजें काष्ठ जन्य तें. न. दार्विकेच्या काष्ठापासून केलेला अंजन विशेष. अ. न.

ताल: तलतिगीतवाद्यात्लातिति प्रत्ययोतिताल:, गायनवाद्यें आणिंनृत्यें विराम पावतात जाचेठायीं तो. कृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. कालयगायनक्रियेचानियम. २ताडमाड. अ. पु.

तालपत्रं तालस्यपत्रमिवतालपत्रं तालाच्यापर्णासारिखें जें पर्ण तें. स. ताटंक. अ. न.

तालपर्णी तालसदृशानिपर्णान्यस्याइतितालपर्णी, तालपर्णासारखीं आहेत पानें जीचीं ती. स. तालिसपत्रनावाची औषधि. ई. स्त्री.

तालमूलिका तालमूलमस्याइतितालमूली, सैवतालमूलिका, ताल सदृश आहे मूळ जीचें ती तालमूलीतीचतालमूलिका. त. मुसलकंद नावाची औषधी. आ. स्त्री.

तालवृंतकं तालेकरतलेदंतमस्यतालवृंतकं, हस्ताचेठायीं आहे वृंत ह्म. बंधन वत स्थिति जाची ती. स. ताडपत्री विंझणा. अ. न.

तालांकः तालः अंकेध्वजेयस्यसतालांकः, तालवृक्ष आहे ध्वजाचे ठायीं जाच्या तो. स. बलराम. अ. पुलिं.

ताली तालोस्यास्तीतितालीताल ह्म. तत्तुल्य शब्द आहे जीस ती. त. भुईआंवळी. ई. स्त्री.

तालु तरंतिवर्णा अनेनेतितालु, वर्ण तरताहेत ह्म. निर्गत होता त ज्याचा योगानें. तें. कृ. तॄधा. तरणअ. टाकु. उ. न.

तावत् तत्परिमाणमस्येतित्तावत्, तत्परिमाणक जें तें. त. साकल्य. २अवधि. ३ परिणामइत्याद्यर्थी. अव्य. उ. तावद्भुंक्ते. २ यावत्सकांडः तावद्व्रजतमित्यादि.

तिक्तकः तिक्तएवतिक्तकः, तिक्त जो तोच तिक्तक. त. पडवळीचा वेल. अ. पु.

तिक्तः तेजयतीतितिक्तः, तेजोविशिष्ट ह्म. तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. तिजधा. निशानअ. कडु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिक्तशाकः तिक्तःशाकोःस्यतिक्तशाकः, तिक्त ह्म. कडवट आहे शाका जाची तो. स. वायवर्णेचा वृक्ष. अ. पु.

तिग्मः विग्रह तिक्तशब्दाप्रमाणें. तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. तिजधा. निशानअ. फारउष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तितउः तनोतीतितितउः, सार काढणारा जो तो. कृ. तनुधा. वि

स्तारअ. चाळण. उ. पु.

तितिक्षा तितिक्षत इति तितिक्षा, सहन करिजेत्से जी ती. कृ. तिजधा. क्षमाअ. सहन करणें. आ. स्त्री.

तितिक्षुः तितिक्षाशीलस्तितिक्षुः क्षमाशील जो तो. कृ. तिज धा. क्षमाअ. सहनशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

तित्तिरः विग्रहादितित्तिरीशब्दाप्रमाणें अ. पु.

तित्तिरिः तित्तीतिशब्दंरातीति तित्तिरिः, त्तित्ती याप्रकारें शब्दातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. राधा. आदानअ. तित्तिर नामा पक्षि. ई. पु.

तिथिः तनुते षष्टिघटिकाइतितिथिः, घटिकांतें विस्तृत करित्से जी ती. कृ. तनुधा. विस्तारअ. प्रतिपदादिक. इ. स्त्री.

तिनिशः अतिशयेननेशतीति तिनिशः, अतिशयें करून एकाग्रतेनें स्थित जो तो. कृ. णिशधा. समाधिअ. तिवसाचें झाड. अ. पु.

तिंतिडी तिम्यतीतितिंतिडी, आर्द्रीभूत करिजेत्से जी ती. कृ. तिमधा. आर्द्रीभावअ. चिंचेचा वृक्ष. ई. स्त्री.

तित्तिली विग्रहादिसर्वतिंतिडीशब्दाप्रमाणें.

तिंत्तिडिकं तिम्यतीतितिंत्तिडिकं, आर्द्र होणारें जें तें. धा. पू. प्र. आमसोल. अ. न.

तिंदुकः तिम्यतीतितिंदुकः, आर्द्र होतो जो तो. कृ. धा. पू. प्र. टेंबुरणीचें झाड. अ. पु. ई. स्त्री.

तिमिः तिम्यतीतितिमिः, आर्द्र असतो जो तो. धा. पू. भा. प्र. मत्स्यविशेष. इ. पु.

तिमिंगिलः तिमिंगिलतीतितिमिंगिलः, तिमिमत्स्य भक्षक जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. मत्स्यविशेष. अ. पु.

तिमिरं तिम्यतिकामुकहृदयान्येनेनतिमिरं, कामुकांचीं हृदयें आर्द्र म्ह. स्निग्ध होतात जेणें तें. कृ. तिमिधा. आर्द्रीभावअ. अ. न.

तिरः तरणंतिरः, तरण जें तें. कृ. तृधा. तरणादिअ. अंतर्धान. २ निर्यक् म्ह. वांकुडा याअर्थीं अव्य.

उ. तिरोभूय आस्ते. अव्य.

तिरस्कारिणी तिरस्करोतीति तिरस्कारिणी, तिरोभूत ह्म. अंतर्भूत करित्ये जी ती. क्रु. डुकृञ् धा. करणअ. पडदा. ई. स्त्री.

तिरस्क्रिया तिरस्करणं तिरस्क्रिया, अनादर जी ती. क्रु. डुकृञ् धा करणअ. अनादर. आ. स्त्री.

तिरीटः तीर्यते मलमनेनेति तिरीटः, मल नष्ट होतो जेणें तो. क्रु. तॄ धा. प्लवनादिअ. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

तिरोधानं तिरोधीतिस्तिरोधीयते नेनेति वा तिरोधानं, तिरोभवन अथवा तिरोधान होतें जेणें तो. क्रु. धाधा. धारणअ. आच्छादन करणें. अ. न.

तिरोहितः तिरोहिनोतिस्मतिरोहितः, अंतर्हित झाला जो तो. क्रु. हिधा. गतिअ. आच्छादन करणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिर्यङ् तिरोंचतीति तिर्यङ्, वक्र गमन करितो जो तो. क्रु. अंचु धा. गतिअ. वांकुडें चालणारा. च. पु.

तिलकः तिल इव भाति कृतिस्तिलकः. तिलभति कृति ह्म. तत्तुल्य जो तो. त. अर्थादि सर्व पुरच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

तिलकं तिलंति शोभां ददातीति तिलकं, शोभा देते जें तें. क्रु. तिलधा. स्नेहअ. कपाळावर कस्तूर्यादिकांचा काडलेला टिळा. अ. पु. न. २ अंगावर तिळा सारखा डाग असतो तो. अ. पु. ३ काळा संचळ खार अ. न. ४ तिळ्याचें झाड. ५ शरीरांतील मांस. जास फुप्पुस असें ह्मणतात तो. अ. पु.

तिलकालकः तिल इव कालकः तिलकालकः, तिळा सारखा काळा जो तो. स. अंगावर तिळा सारखा डाग असतो तो. अ. पु.

तिलपर्णी तिलस्येव पर्णानियस्येति तिलपर्णी, तिळासारिखीं आहेत पानें जीचीं ती. स. रक्तचंदनाचें झाड. ई. स्त्री.

तिलपिंजः विग्रहादि सर्व तिलपेजशब्दाप्रमाणें.

तिलपेजः निष्फलस्तिलस्तिलपेजः, फलरहित जो तीळ तो. त. नाझ तीळ. अ. पु.

तिलित्सः तिलतित्सित्सतीतितिलित्सः, भक्षण करितो जो तो. कृ. तिलधा. स्नेहनअ. सर्पजाति घोणस. अ. पु.

तिल्यं तिलानांभवनंक्षेत्रंतिल्यं, तिल उत्पन्न होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. तीळ उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिल्वः तिल्यतेइतितिल्वः, मल निस्सृत होइजे तोजो तो. कृ. तिलधा. स्नेहनअ. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

तिष्यः त्विषतेइतितिष्यः, दीप्तकरितोजो तो. कृ. त्विषधा. दीप्तिअ. पुष्यनक्षत्र. २ कलियुग. अकारांत. पु.

तिष्यफला तिष्यंमंगल्यंफलमस्याःसातिष्यफला, मंगलरूपआहे फल जीचें ती. स. आंवळीचें झाड. आ. स्त्री.

तीक्ष्णं तेजयतेततत्तीक्ष्णं, तीव्र करतें जें तें. कृ. तिजधा. निशानअ. अत्युष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ लोखंड. ३ आत्मत्याग करणारा. ४ विष. ५ युद्ध. ६ सामुद्रलवण. ७ मारवानामक वृक्ष. अ. न. ८ जरवार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीक्ष्णगंधकः तीक्ष्णोगंधोयस्य सः तीक्ष्णगंधकः, उग्रआहे गंधजाचा तो. स. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

तीरं तरंत्यस्मात्तीरं, तरताहेत जापासून त्र. तरणावधि जें तें. स. नदीचे दोहीं बाजूची मर्यादा. अ. न.

तीर्थं तीर्यतेऽनेन तीर्थं, तरण करिजेतें जेणें करून तें. कृ. तॄधा. तरणप्लवनअ. ऋषींनी सेवलेलें जल. २ गुरु त्र. उपाध्याय. ३ बौद्धशास्त्रान्यच्छास्त्र. अ. न. को. यज्ञ. क्षेत्र. उपाय. स्त्रीरज. अवतार. पात्र. मंत्री.

तीव्रं तीवतीतितीव्रं, स्थूलत्वपावतें जें तें. कृ. तीवधा. स्थौल्यअ. अतिशयित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीव्रवेदना तीव्राचासोवेदनाच तीव्रवेदना, अत्यंत जी यातना ती. स. अतिशयित वेदना. २ नरकपीडा. आ. स्त्री.

तु तुदतीतितु, पादपूर्तिविषयीं व्यथित होतें जें तें. कृ. तुद्धा. व्यथनअ. भेद. २ अवधारण नि

श्चय या अर्थी अव्य. उ. क्षीरान्मां संतुपुष्टिरूत्. की. पादपूरण. समुच्चय. पक्षांतर. नियोग. प्रशंसा. निग्रह.

तुंगः तुंज्यतेइतितुंगः, पालिजेतो जो तो. किंवा उच्च जो तो. रू. तुजिधा. पालनादिअ. उच्च. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ उंडणीचें झाड. अ. पु.

तुंगी तुंजतीतितुंगी, हिंसा करित्ये जी ती. रू. तुजिधा. हिंसादि अ. कानफोडी. ई. स्त्री.

तुच्छं तोदनंतुद्व्यथा तांछ्यती तितुच्छं, व्यथा नाश करितें जें तें. रू. छोधा. छेदनअ. रिकामें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुणिः तुणतीतितुणिः, संकोचित होतो जो तो. रू. तुणधा. कौटिल्य अ. नादरुकीचें झाड. इ. पुल्लिंगी.

तुंडं तुंडतीतितुंडं, भेदन करितें जें तें. रू. तुडिधा. तोडनअ. मुख. अ. न.

तुंडिकेरी तुंडिकान्शरीराणिईरयतीतितुंडिकेरी, शरीर कंपित करित्ये जी ती. रू. ईरधा. कंपन अ. कापसीण. २ तोंडलीचा वेल. ई. स्त्री.

तुंडिभः विग्रहादिसर्व पुढच्या शब्दाप्रमाणें.

तुंडिलः तुंड्यतेस्मतुंडिःतुंडिरस्यस्यतुंडिलः, जन्मकाली तोडिजेली जी ती तुंडि तुंडि ह्म. नालरूपा तुंडि ती मोठी आहे जास तो तुंडिल. त. दोंदिल. २ शतादिकें करून ज्याची नाभि उंच झाली तो. अ. पु.

तुत्थं तुदतीतितुत्थं, क्लाथोद्भव रोग नाशक जें अंजन तें. रू. तुदधा. व्यथाअ. मोरचूद. अ. न. २ अग्नि. अ. पु.

तुत्था तुदतीतितुत्था, व्यथित करित्ये जी ती. रू. तुदधा. व्यथन अ. नाक. २ लाहान इलाची. आ स्त्रीलिंगी.

तुत्थांजनं तुदतीतितुत्थंतुत्थंचतदंजनंचतुत्थांजनं, व्यथित करणारें अक्षिरोगनाशक जें अंजन तें. रू. तुदधा. व्यथनअ. मोरचूद. अ. न.

तुंदं तुंदतीति तुंदं, पीडाकरणारें जें तें. कृ. तुदधा. व्यथनअ. जठर. अ. न.

तुंदमार्जः विग्रहादि सर्व खालच्या शब्दाप्रमाणें.

तुंदपरिमृजः तुंदंपरिमार्ष्टितुंदपरिमृजः, उदरपरिमार्जन करितो जो तो. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. आळशी. अ. पु.

तुंदिकः विग्रहादि तुंदिलशब्दाप्रमाणें. त.

तुंदी तुंदमस्त्यस्य तुंदी, मोठें आहे पोट ज्याचें तो. त. दोंदिल. इन्. पु.

तुंदिभः प्रशस्तातुंदिर्यस्य तुंदिभः, मोठी आहे नाभी ज्याची तो. त. मोठे नाभीचा. अ. पु.

तुंदिलः तुंदमस्त्यस्य तुंदिलः, प्रशस्त आहे उदर ज्याचें तो. त. मोठे नाभीचा. अ. पु.

तुन्नः तुद्यते स्म इति तुन्नः, व्यथित होता झाला तो. कृ. तुदधा. व्यथनअ. नादरुकीचें झाड. अ. पुल्लिंगी.

तुन्नवायः तुन्नं वयतीति तुन्नवायः, व्यथित ह्म. कंपित जैसें होय तैसें तंतु संतान करितो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. शिंपि. अ. पु.

तुभः तोभते इति तुभः, पीडा करितो जो तो. कृ. तुभधा. हिंसाअ. बोकड. अ. पु.

तुमुलं तवनं तीतीति वा तुमुलं, अत्यंत हिंसन अथवा तें करितें जें तें. तुधा. हिंसनअ. रणसंबाध ह्म. युद्धाची दाटी. अ. न.

तुंबा तुंबयतीति तुंबा, पीडा करिते जी ती. कृ. तुबिधा. अर्दनअ. वाटोळा काळा भोंपळा. आ. स्त्री.

तुंबिः कृत्यादि तुंबाशब्दाप्रमाणें काळा भोंपळा. इ. पु.

तुंबी विग्रहादि तुंबिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

तुरंगः विग्रहादि सर्व तुरगशब्दाप्र.

तुरगः तोरणं तुरः तुरेण गच्छतीति तुरगः, त्वरें करून गमन करणारा जो तो. कृ. तुरधा. त्वरणअ. घोडा. अ. पु.

तुरंगमः विग्रहादि सर्व तुरगशब्दाप्रमाणें.

तुरंगवदनः तुरंगस्येव वदनं यस्य

स तुरंगवदनः, घोड्यासारखें आहे मुख ज्याचें तो. स. किन्नर. अ. पु.

तुरायणं तुतोर्तीतितुरः तुरस्यायनंतुरायणं, त्वरा करणाराचेंस्थानजेंतें. कृ. तुरधा. त्वरणअ. यज्ञविशेष. अ. न.

तुराषाट् तुतोर्तीतितुरः तुरं वेगवंतंसाह्यतीतितुराषाट्, वेगवंतापेक्षा पराभूत करितो जो तो. कृ. षहधा. मर्षणअ. इंद्र. ह. पु.

तुरुष्कः तूर्यतेइतितुरुष्कः, त्वरा करणारा जो तो. कृ. तुरधा. त्वरणादिअ. ऊद. २ देशविशेष. अ. पु.

तुला तूल्यतेऽनयातुला, ऊर्ध्वमान करिजेतें जीणें ती. कृ. तुलधा. उन्मानअ. सोन्यादिकांचें वजन करण्याचें एकमान. २ तूळरास. आ. स्त्री.

तुलाकोटिः तुलाकोटी तुलांकोटतीतितुलाकोटिः, तुलाह्म. उन्मान त्यातें वक्र करित्ये जी ती. कृ. कुटधा. कौलिल्यअ. तोरड्या ह्म. पैंजण. ई. स्त्री.

तुल्यः तुलयासमितस्तुल्यः, तुलेशीं सदृश जो तो. त. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुल्यपानं तुल्यंचतत्पानंचतुल्यपानं, तुल्य जें पान तें. स. बरोबर पिणें. अ. न.

तुवरः तूवरः नवीतिहिनस्ति रोगानूइतितूवरः, रोगातें नष्ट करितो जो तो. कृ. तुधा. हिंसादिअ. तुरट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुवरिका. तूवरिका तुवरोस्त्यस्यातुवरिका, तुरटपणा आहे जीस ती. त. तूर. आ. स्त्री.

तुषः तुष्यतीतितुषः, संतुष्ट होतो जो तो. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. धारिंग वृक्ष. बेहडा. २ कोंडा. अ. पु.

तुषारः तुष्यतितोषयतीतितुषारः, हिंसा करवितो जो तो. कृ. तुषधा. हिंसाअ. जलबिंदु. २ थंडी. ३ बर्फ. अ. पु. ४ शीतळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुषिताः तुष्यंतीतितुषिताः, सर्वदा संतोष पावतात जे ते. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. देवांचा गणविशेष. अ. पु.

तुहिनं तोहतीतितुहिनं, पीडा करितें जें तें. कृ. तुहिर्धा. अर्द नअ. थंडी. अ. न.

तूष्णीकः तूष्णींशीलस्तूष्णीकः, मौन शील जो तो. त. उगीच बसणारा. अ. पु.

तूष्णींशीलः तूष्णींशीलमस्यतूष्णींशीलः, मौनआहे स्वभाव ज्याचा तो. स. उगीच बसणारा. अ. पु.

तूणः तूणा. तूणी तूणयतीति तूणः, बाणसंकोच करणारा जो तो. कृ. तूणधा. संकोचअ. बाणठेवण्याचा भाता. अ. पु.

तूणीरः तूणींशरसंकोचंरातीति तूणीरः, शर संकोच ग्रहण करणारा जो तो. कृ. राधा. आदानअ. बाण ठेवण्याचा भाता. अ. पु.

तूदः तुदतीतितूदः, व्यथित करितो जो तो. कृ. तुद्धा. व्यथनअ. पारसापिंपळ. अ. पु.

तूर्णं त्वरतेस्मइतितूर्णं, संभ्रमित होतें जें तें. कृ. ञित्वराधा. संभ्रमअ. शीघ्र. अ. न.

तूलः तूल्यतेइतितूलः, बाहिर काढिजेतो जोतो. कृ. तूलधा. निष्कर्षअ. कापसाचें झाड. २ पारसापिंपळाचें झाड. अ. पु.

तूलिका तूल्यतेइतितूलिका, निष्कोषण करिजेत्येजीती. कृ. तूलधा. निष्कर्षअ. सोनाराची सकई. आ. स्त्री.

तूष्णीं तोषणंतूष्णीं, मौनार्थबाधनीं जें तुष्ट ह्म. संतोष पावतें तें. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. मौन त्याअर्थी अव्य. तूष्णींशिथत्वाक्षणंभूयः,

तूष्णीकः कुत्सितंतूष्णीमितितूष्णीकः, कुत्सित जें तूष्णीं भवन तें. त. मौनार्थी अव्य. उ. तूष्णीकांजलमध्यगः.

तृणं तृण्यतेभक्ष्यतेपश्वादिभिरिति तृणं, पश्वादिकानें भक्षिजे तें जें तें. कृ. तृणधा. अदनअ. तृण, गवत. अ. न.

तृणद्रुमः तृणजातियोद्रुमः तृणद्रुमः, तृणजातीय जो वृक्ष तो. स. ताडवृक्ष. २ नारळ. ३ पोफळ. ४ तालवृक्ष. ५ खजूर वृक्ष. ६ केवडा. ७ तालीवृक्ष विशेष. अ. पु.

तृणधान्यं अकृष्टोत्पन्नत्वात्तृणमिवधान्यंतृणधान्यं, आपल्या आपण उत्पन्न होतें ह्म. तृणासार

रवें जें धान्य तें. स. सांवा वगैरे-
धान्य. अ. पु.

तृणध्वजः तृणंपुष्पध्वजइवतृणध्वजः, तृणामध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. वेळु. अ. पु.

तृणराजः तृणानांराजातृणराजः, अत्युच्चत्वनिमित्तानें तृण संबंधीं जो राजा ह्म. स्वामी तो. समास. तालवृक्ष. अकारांत. पु.

तृणशून्यं तृणशून्यंसाधुतृणशून्यं, तृणशून्यप्रदेशीं जें उत्तम तें. त. मोगऱ्याचें झाड. अ. न.

तृण्या तृणानांसमूहः तृण्या, तृणाचा जो समुदाय तो. त. गवताचा समुदाय. आ. स्त्री.

तृतीयप्रकृतिः तृतीयाप्रकृतिर्यस्यतृतीयप्रकृतिः, स्त्रीपुरुषाहून निराळी तृतीय आहे प्रकृती ज्याची तो. स. नपुंसक. इ. पु.

तृतीयाकृतं तृतीययाकृतंतृतीयाकृतं, तृतीयापूरितावस्थेनें केलें जें तें. त. तीनवेळ नागरलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृतीयाप्रकृतिः विग्रहादिसर्व तृतीयप्रकृतिशब्दाप्रमाणें.

तृप्तः तृप्यतिस्मतृप्तः, संतुष्ट होता झाला जो तो. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. तृप्तिपावलेला. २ हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृप्तिः तर्पणंतृप्तिः, तृप्ति जी ती. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. इच्छा शांती. इ. स्त्री.

तृफला तृफतीतितृफला, तृप्ति करितें जी ती. कृ. तृफधा. तृप्तिअ. हिरडा बेहडा व आवळकाठी त्यांचें चूर्ण. आ. स्त्री.

तृट् तर्पणंतृट्, पिपासा जी ती. कृ. ञितृषधा. पिपासाअ. ताहान. प. स्त्री.

तृष्णाक् तृष्णाशीलस्तृष्णाक्, तृष्णाशील जो तो. कृ. ञितृषधा. पिपासाअ. तृष्णाशील. वि. अ. पु. स्त्री. न.

तृष्णा तर्षणंतृष्णा, बाधा जी ती. कृ. धा. पू. प्र. ताहान. २ वांछा. आ. स्त्री.

तेजनः तेज्यतेस्मतेजनः, पालन करिजे तो जो तो. कृ. तेजधा. पालनअ. वेळु. अ. पु.

तेजनकः तेजयतीतितेजनकः, तीक्ष्ण होतो जो तो. कृ. तिजधा.

निशानअ. तृणविशेष, शर. अ.पु.

तेजनी तेजतीतितेजनी, रोग नाशनद्वारा पालन करित्ये जी-ती. क्र. तेजधा. पालनअ. मोर वेल. ई. स्त्री.

तेजः तेजयतीतितेजः तीक्ष्ण करितें जें तें. क्र. तिजधा. निशानअ. रेत: २ प्रभाव. ३ कीर्ति. ४ बल. को. लोणी. २ अग्नीमू. न.

तेजितं तेज्यतेस्मतेजितं, तेजोविशिष्ट करिजे लें जें तें. क्र. तिजधा. निशानअ. तीक्ष्णीकृत शस्त्रादि. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

तेमः तेमनंतेमः, आर्द्रीभावजो तो. क्र. तिमधा. आर्द्रीभावअ. आर्द्रपणा. अ.पु.

तेमनं तिम्यतेअन्नमनेनतेमनं, अन्नआर्द्रकरिजेतें जेणें तें. क्र. तिमधा. आर्द्रीभावअ. दधि. अ. न.

तैजसावर्तिनी तेजसोविकारः स्रुवर्णादिरावर्त्यतेस्यामितितैजसावर्तिनी, तेजस् स्रुवर्णाचा जो विकार म्ह. रस तो होतो आहे जीचाठायीं ती. क्र. वृतुधा. वर्तनअ. सोन्याचा वगैरे रस करण्याची मूस. ई. स्त्री.

तैत्तिरं तित्तिराणांसमूहस्तैत्तिरं, तित्तिरांचा जो समुदाय तें. स. तित्तिर पक्ष्यांचा समुदाय. अ. न.

तैलपर्णी तिलपर्णीवृक्षभेदेजाता तैलपर्णी, तिलपर्णवृक्षभेदामध्यें जी उत्पन्न ती. रक्तचंदन. ई. स्त्री.

तैलपर्णिकं तिलपर्णीवतैलपर्णिकं, तिलपर्णी साररवें जें तें. त. पांढरा चंदन. अ. न.

तैलपायिका तैलंपिबतीतितैलपायिका, तैलपिणारी जी ती. क्र. पाधा. पानअ. वाघुळ. आ. स्त्रीलिंगी.

तैलीनं विग्रहादितिल्यश. प्र. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

तैषः तैषीयत्रास्तिसतैषः. तैषी आहे ज्याचेठायीं तो. त. पोषमहिना. अ.पु.

तोकं तोतीतितोकं, वृद्धि पावणा

णारें जें तें. क्रु. तुधा. वृद्ध्यादि अ. अपत्य. अ. न.

तोकक: स्तोकंकायतीतितोककः, किंचित् जलपानार्थ शब्द करितो जो तो. क्रु. कैधा. शब्द अ. चातकपक्षी. अ. पु.

तोटकं तुटतीतितोटकं, वृत्तरूपानें भिन्नतापावतें जें तें. क्रु. तुटधा. कलहकर्मअ. वृत्तविशेष. अ. न.

तोक्म: तकतीतितोक्मः, विकसित होणारा जो तो. क्रु. तकधा. हसनअ. हिरवा निःशूकजव. अ. पु.

तोदनं तुद्यतेअनेनतोदनं, पीडाकरिजेतें जेणेंकरून तें. क्रु. तुदधा. व्यथनअ. चाबूक. अ. न.

तोत्रं तुद्यतेअनेनेतितोत्रं, व्यथा करिजेते जेणें तें. क्रु. तुदधा. व्यथाअ. ताडणकरण्याची काठी. २ चाबूक. अ. न.

तोमर: तौतीतितोर्गतासम्रियते१नेनसतोमरः, गंताह्म. गमन कर्ता मृत होतो जेणें तो. क्रु. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. शस्त्रविशेष आस गुरगूज असें ह्मणतात तो. अ. पु. न.

तोयं तूयतेतत्तोयं, गमन करिजेतें जें तें. क्रु. तुधा. गतिअ. पाणि. अ. न.

तोयपिप्पली तोयस्यपिप्पलीतोयपिप्पली, जलपिप्पलीजी ती. स. जलपिंपळी. ई. स्त्री.

तोरणं तुरंत्यत्रेतितोरणं, गमनार्थ त्वरा करितात ज्याचेठायीं तें. क्रु. तुरधा. त्वरणअ. बाहेरचें दार. अ. पु. न.

तौर्यत्रिकं तूर्यमुरजादितत्रभवं तौर्यं, तौर्येणत्रिकंतौर्यत्रिकं, तौर्यानें जें त्रिक तें. स. नृत्य गायन आणि वाद्य. अ. न.

त्यक्तं त्यज्यतेस्मत्यक्तं, टाकिजेलें जें तें. क्रु. त्यजधा. वयोहानिअ. टाकलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्याग: त्यजनंत्यागः, हानिजी ती. क्रु. त्यजधा. हानिअ. टाकणें २ दान. अ. पु.

त्रपा त्रपनंत्रपा, लज्जाजी ती. क्रु. त्रपूषधा. लज्जाअ. लाज. आ. स्त्री.

त्रपु त्रपतेइतित्रपु, अन्यधातूंचे ठायीं शुभ होतें जें तें. कृ. त्रपूष धा. लज्जाअ. कथील. उ. न.

त्रयं त्रयोवयवायस्येतित्रयं, तीन आहेत अवयव ज्याचे तें त. त्र्यवयवी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रयी ऋग्यजुःसामाख्यास्त्रयोवयवाःस्येतित्रयी, ऋगादि तीन आहेत अवयव जीचे ती. त. ऋग्वेद, सामवेद, आणि यजुर्वेद. ई. स्त्री.

त्रयीधर्मः त्रय्याप्रोक्तोधर्मः त्रयीधर्मः, वेदत्रयीनें सांगितला जो धर्म तो. स. वेदोक्तविधि. अ. पु.

त्रसं त्रसतीतित्रसं, भ्रमण करितें जें तें. कृ. त्रसीधा. उद्वेगअ. जंगम ह्म. चर. अ. पु.

त्रसरः त्रसनंत्रसरः, अवसरण जें तो. कृ. धा. पूप्र. कोष्ट्यानें एक तरेनें गुंडाळलेलें सूत. ज्यास तसरी असें ह्मणतात तो. अ. पुल्लिंगी.

त्रस्तः त्रस्यतीतित्रस्तः, उद्वेग पावतो जो तो. कृ. त्रसीधा. उद्वेग अ. भित्रा. २ भियालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रस्नुः विग्रहादिसर्वत्रस्तशब्दाप्रमाणें. वि. उ.

त्राणं त्रातिः त्रायतेस्मवात्राणं, रक्षण करिजेलें जें तें. कृ. त्रैङ् धा. पालनअ. रक्षण करणें. अ. न. २ रक्षण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्रातं विग्रहादिसर्वत्राणशब्दाप्र.

त्रापुषं त्रपुणोविकारः त्रापुषं, कथिलाचा विकार जो तें. त. कथिलाचें भांडें वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

त्रायंती त्रायतेसात्रायंती, पालन करित्ये जी ती. कृ. त्रैङ् धा. पालन अ. त्रायमाणा. ई. स्त्री.

त्रायमाणा त्रायतेइतित्रायमाणा, रक्षण करित्ये जी ती. वृत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्र. आ.

त्रासः त्रस्यत्यस्मादितित्रासः, त्रास पावतो जन ज्यापासून तो. कृ. त्रसीधा. उद्वेगअ. भय. अ. पु.

त्रिकं त्रयाणांसंघस्त्रिकं, तीन हाडांचा जो संघ तें. त. पाठीचे दांड्याचे खालीं एक ठिकाणीं मिळालेलीं

तीन हाडें ज्यास माकडहाडह्म णतात तें. अ. न.

त्रिककुत् त्रीणिककुदूसदृशा निशृंगाण्यस्येतित्रिककुत्, तीन आहेत ककुदूसदृशशृंगें जास तो. स. त्रिकूटपर्वत. दू. पु.

त्रिकटु त्रयाणांकटूनांसमाहारः त्रिकटु, तीन कटूंचा जो समूह तें. स. सुंठ पिंपळी आणि मिरीं त्यांचें कूट. उ. न.

त्रिका तिस्रोअस्रयोअस्याइति त्रिका, तीन आहेत अस्री ह्म. परियजीस ती. त. हातराहाट. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्रिकूटः त्रीणिकूटान्यस्यत्रिकूटः, तीन आहेत शृंगें जास तो. स. त्रिकूटपर्वत. अ. पु.

त्रिगुणाकृतं त्रिगुणंकृतंयथा भवतितथात्रिगुणाकृतं, तीन दां जैसें होय तैसें आसमंतात् - जें कृष्ट तें. स. तीनवेळां नांगरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिदशः तृतीयाद्यौवनाख्यादशा सदायस्यसः त्रिदशः, तिसरी तारुण्य दशा आहे निरंतर जास तो. स. देव. अ. पु.

त्रिदशालयः त्रिदशानामालयःत्रिदशालयः, देवांचें जें स्थान तो. स. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवः त्रयोब्रह्मविष्णुरुद्रादीव्यंत्यत्रेतित्रिदिवः, तिघे ब्रह्मा विष्णु शंकर हे क्रीडा करितात ज्याचे ठायीं तो. स. दिवुधा. क्रीडादि अ. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवेशः त्रिदिवस्यईशः त्रिदिवेशः, स्वर्गाचा जो स्वामी तो. स. देव. अ. पु.

त्रिपथगा त्रयाणांपथांसमाहारस्त्रिपथं, तेनगच्छतीतित्रिपथगा, स्वर्गमृत्युपाताल लोकांतें गमन करणारी जी ती. त. गंगानदी. आ. स्त्री.

त्रिपुटा त्रयःपुटायस्याः सात्रिपुटा, तीन आहेत पुट ह्म. भेदन प्रदेश जीस ती. स. श्वेत निशोत्तर. २ लाहान इलाची. आ. स्त्री.

त्रिपुरांतकः त्रयाणांपुराणामंतकस्त्रिपुरांतकः, तीन जीं धातुमय पुरें त्यांचा जो अंतक ह्म. नाशक तो. स. महादेव. अ. पु.

त्रिफला त्रयाणांफलानांसमाहारस्त्रिफला, तीन फलांचा जो समुदाय ती. हरडा बेहडा आणि आवळकाठी यांचे चूर्ण. आ. स्त्रीलिंगी.

त्रिभंडी त्रीन्दोषान्भंडतेइति त्रिभंडी, त्रिदोष नाशक जी ती. कृ. भडि धा. परिभाषणअ. श्वेत निशोत्तर. ई. स्त्री.

त्रियामा त्रयोयामायस्याः सात्रियामा, तीन आहेत याम प्रहर जीचे ती. स. रात्रि. आ. स्त्री.

त्रिलोचनः त्रीणिलोचनानियस्यसः त्रिलोचनः, तीन आहेत नेत्रें ज्याचीं तो. स. सांब. अ. पु.

त्रिवर्गः त्रयाणांवर्गस्त्रिवर्गः, धर्मार्थकाम यांचा जो समुदाय तो. स. १ धर्मार्थकाम हे तीन. २ क्षयस्थितिवृद्धि हे तीन. अ. पु.

त्रिविष्टपं विशंतिप्रविशंतिसुकृतिनोऽस्मिन्नितित्रिविष्टपं, तृतीयंविष्टपंत्रिविष्टपं, पुण्यवान जातात ज्याचेठायीं असा जो तिसरा लोक तो. स. स्वर्ग. अ. न.

त्रिविक्रमः त्रयोविक्रमाः पादन्यासायस्यसत्रिविक्रमः, तीन ठिकाणीं ह्म. पातालादि तीन लोकीं स्थापित आहेत पावलें ज्याची तो. स. विष्णु. अ. पु.

त्रिवृत्ता त्रिभिरवयवैर्वृतात्रिवृता, तीन अवयवांनीं युक्त जी ती. स. श्वेत निशोत्तर. आ. स्त्री.

त्रिवृत् त्रीनवयवान्वृणोतीतित्रिवृत्, तीन अवयवांप्रत आवरण करिते जी ती. कृ. वृञ्धा. संवरणअ. श्वेत निशोत्तर. त्. स्त्री.

त्रिसीत्यं त्रिवारंसीतयासमितंत्रिसीत्यं, तीनवार नांगल पडून तीनें समित ह्म. कृष्ट जें तें. त. तीन वेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिस्रोताः त्रीणिस्रोतांसियस्याः सात्रिस्रोताः, तीन आहेत प्रवाह जीस ती. स. भागीरथी नदी. स्. स्त्री.

त्रिहल्यं त्रिवारंहलेनकृष्टंत्रिहल्यं, त्रिवार हलानें ह्म. नांगरानें जें कृष्ट तें. त. अर्थादि त्रिसीत्य शब्दाप्रमाणें.

त्रिहायणी विग्रहादित्र्यब्दाशब्दाप्रमाणें.

त्रुटिः त्रुटी त्रुट्यते त्रुटतीति वा त्रुटिः, विभागिजेल्से किंवा विभक्त होत्से जी ती. क्रु. त्रुटधा. छेदनअ. सूक्ष्म इलाचीची वेल. २ ह्रस्वाक्षरांचा चतुर्थांशाचा उच्चार करण्यास जो काल लागतो तो. ३ अल्प. ४ संशय. इ. स्त्री, ४ बारीक. वि. इ. पु. स्त्री. न.

त्रेता त्रित्वमिताचीन् वेदानेती तिवा त्रेता. त्रित्वातें जी प्राप्त ती. किंवा तीन वेदातें पावत्ये जी ती. स. २ क्रु. इणधा. गतिअ. त्रेता युग. २ दक्षिण गार्हपत्य आहवनीय हे तीन अग्नि. आ. स्त्री.

त्रोटिः त्रोटयते इति त्रोटिः, छेदन करणारी जी ती. क्रु. त्रुटधा. छेदनअ. पक्षांची चोंच. इ. स्त्री.

त्र्यब्दा त्रयोऽब्दा यस्याः सा त्र्यब्दा, तीन आहेत वर्षें जीस ती. स. तीन वर्षांची गाय वगैरे. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्र्यंबकः त्रयाणां लोकानामंबक मिव त्र्यंबकः, तीन ही लोकांला नेत्रा सारिखा जो तो. स. महादेव. अ. पु.

त्र्युषणं. त्र्यूषणं ओषतीति ऊषणं त्रयाणां ऊषणानां समाहारस्त्र्यूषणं, तीन दाहकांचा जो समुदाय तो. स. सुंठ मिरीं आणि पिंपळी त्यातिहींचें कूट. अ. नपुंसक.

त्वः तनोतीति त्वः, विस्तार करितो जो तो. क्रु. तनुधा. विस्तारअ. निराळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वक्क्षीरी त्वचः क्षीरं यस्याः त्वक्क्षीरी, त्वचे पासून आहे क्षीर ह्म. सारांश जीचा तीस. वंशलोचन. ई. स्त्रीलिंगीं.

त्वक्पत्रं त्वगिव पत्रं यस्येति त्वक्पत्रं, त्वचे प्रमाणें आहे पत्र ज्याचें तें. स. दालचिनी. अ. न.

त्वक्पत्री त्वचः पत्री त्वक्पत्री, त्वचेची जी पत्री ती. स. हिंगुळ वृक्षाची साल. ई. स्त्री.

त्वक्सारः त्वक् सारो यस्य सः त्वक्सारः, त्वचा आहे सारांश ज्याचा तो. स. वेळू. अ. पु.

त्वचं प्रशस्तात्वगस्य इति त्वचं, उत्कृष्ट आहे त्वचा ज्याची तें. त. दालचिनी. अ. न.

त्वचिसारः त्वचिसारोयस्यस त्वचिसारः, त्वचेचादायीं आहे सारांश ज्याचा तो. स. वेळू. अ. पुं.

त्वक् त्वचतीति त्वक्, देह आच्छादन करणारी जी ती. कृ. त्वचधा. संवरणअ. साल. २ चर्म. ३ वस्त्र विशेषाचे उत्पत्तीस कारणभूत जी त्वचा ती. बृ. स्त्री.

त्वरा त्वरणंत्वरा, संवेग जी ती. कृ. ञित्वराधा. संभ्रम अ. वेग. आ. स्त्रीलिंगी.

त्वरित त्वरतेस्मइतित्वरितं, त्वराअस्यास्येतिवा, त्वरित — जें तें. अथवा त्वरा आहे जास तो. कृ. ञित्वराधा. संभ्रमअ. १जलदी. अ. न. २ वेगवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वष्ट त्वक्ष्यतेस्मत्वष्टं, तक्षकरिजेलें जें तें. कृ. त्वक्षूधा. तनूकरण अ. तासलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

त्वष्टा त्वक्षतीतित्वष्टा, काष्ठ तासितो जो तो. कृ. त्वक्षूधा. तनूकरणअ. सुतार. ऋ. पुं.

त्विषांपतिः त्विषां कांतीनां पतिः त्विषांपतिः, त्विट् ह्या कांति त्यांचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स. सूर्य. इ. पुं.

त्विट् त्वेषत्व नयात्वेषणमितिवा त्विट्, दीप्तिमत्होतें जीणें किंवा शोभा जी ती. कृ. त्विषधा. दीप्तिअ. शोभा. २ कांति. ३ वाचा. ४ रुचि. ५ अति आसक्ति. ष्. स्त्री.

त्सरुः त्सरतीतित्सरुः, कुटिलगमन करणारा जो ती. कृ. त्सरधा. छद्मगतिअ. शस्त्राची मूठ. उ. पुं.

दंशः दशतीतिदंशः, दंश करणारा जो तो. कृ. दंशधा. दशनअ. शन्नमाशि. अ. पु.

दंशनं दंश्यतेऽनेनदंशनं, दंशन होतें ज्येणें तें. कृ. दंशधा. दशनअ. कवच. अ. न.

दंशितः दंशः संजातोऽस्यदंशितः, वर्म आहे संजात जास तो. त. कृ वस्त्रधारण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दंशी दशतीतिदंशी, दंश करितें जी ती. कृ. दंशधा. दशनअ. रान माशांतील एक लाहान जाति. ई. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्राः संत्यस्येतिदंष्ट्री, प्रशस्त आहेत दाढा जास तो. त. डुकर. न. पु.

दक्षः दक्षतेइतिदक्षः, वृद्धिमान तो जो तो. कृ. दक्षधा. वृद्ध्यादि अ. चतुर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणः दक्षतेइतिदक्षिणः, ऋज्वाशयानें वृद्धि पावतो जो तो. कृ. दक्षधा. वृद्धिअ. उदार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणस्थः दक्षिणेतिष्ठतीति दक्षिणस्थः, दक्षिण भागाच्ये ठायीं राहाणारा जो तो. कृ. स्थाधा. गतिनिवृत्तिअ. सारथि. अ. पु.

दक्षिणाग्निः दक्षिणश्चासौअग्निश्चदक्षिणाग्निः, दक्षिण दिक्स्थ जो अग्नि तो. स. अग्निविशेष. इ. पु.

दक्षिणातः दक्षिणस्यांदक्षिणादिक्‌इत्यादिदक्षिणातः, दक्षिणदिशेच्या ठायीं किंवा दक्षिणदिकृत अथवा दक्षिणदेश. २ दक्षिण दिशा. ३ दक्षिण काल. या अर्थी अव्यय.

दक्षिणात् इत्यादि सर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

दक्षिणार्हः दक्षिणायाअर्होदक्षिणार्हः, दक्षिणेला जो योग्य तो. स. दक्षिणा घेण्यास शक्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणीयः दक्षिणामर्हतीतिदक्षिणीयः, दक्षिणेप्रत जो योग्य तो. त. दक्षिणा घेण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणेन दक्षिणस्यांदिशिदक्षिणादिगितिवादक्षिणेन, दक्षि

णादिशेन्वाठायीं किंवा दक्षिणदिशा जीती. अर्थादिदक्षिणालश. प्र. अव्य.

दक्षिणेर्मा दक्षिणेईर्मव्रणमस्यदक्षिणेर्मा, व्याधसंबंधीं दक्षिण भागाचेठायीं आहे व्रण जास तो. स. व्रणझालेलाहरिण. न. पु.

दक्षिण्यः विग्रहादिसर्व दक्षिणीयशब्दाप्र.

दग्धः दह्यतेस्मदग्धः, भस्मकरिजेला जो तो. क्रु. दहधा. भस्मीकरणअ. जळलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दग्धिका दह्यतेस्मइतिदग्धा कुत्सितादग्धादग्धिका, कुत्सित दग्धकरिजेली जी ती. न. करपलेलेंअन्न. आ. स्त्री.

दंडः दम्यतेनेनदंडः, शांति किंवा निपातन करिजेतें जेणेंकरून तो. क्रु. दमुधा. उपशमअ. सूर्याच्या दंडनामाचाकर. २ सेनेचाव्यूहविशेष. ३ दंड. को. लांकुड. मानविशेष. यम. सैन्य. वृक्षाचेंकांड. घोडा. को पराभव करण्याचा दंड. अभिमान. ग्रह. अ. पु.

दंडधरः दंडस्यधरोदंडधरः, दंडाचा जो धारण करणारा तो. स. यम. अ. पु.

दंडनीतिः दंडेनदंडविवेचनेन यानीयतेप्राप्यतेनीतिर्दंडनीतिः, दंडादि विवेचनानें पाविजेत्सेजी नीति ती. क्रु. नीञ्धा. प्रापणअ. अर्थशास्त्र. इ. स्त्री.

दंडविष्कंभः दंडेविष्कुभ्नातीति दंडविष्कंभः, दंडानें प्रतिबंध करि तोजो तो. क्रु. स्कंभुधा. प्रतिबंधनअ. घुसळखांब. अ. पु.

दंडाहतं दंडेनाहतंदंडाहतं, दंडें करून जें मथित तें. स. दंडानें घुसळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दद्रुघ्नः दद्रुंहंतीतिदद्रुघ्नः, खरूज नष्ट करितो जो तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. टाकळा. अ. पु.

दद्रुणः दरिद्रातीतिदद्रूः दद्रूरस्त्यस्य दद्रुणः, दद्रुरोगह्मा. खरूज आहे जास तो. त. खरूज झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दद्रुरोगी दद्रुरोगोस्यास्तीतिदद्रुरोगी, अर्थादिदद्रुण शब्दाप्रमाणें.

दर्द्रूण: दरिद्रातीति दर्द्रूण:, दुर्गतिविशिष्ट जो तो. क्. दरिद्रा धा. दुर्गति अ. अर्थादि दर्द्रुणशब्दाप्रमाणें.

दधिस्थ: दधिवर्णोद्रवस्तिष्ठत्यत्रेति दधिस्थ:, दधिवर्णा सारिखा आहे द्रव ज्याचे ठायीं तो. क्. ष्ठा धा. गतिनिवृत्ति अ. कवठाचें झाड. अ. पु.

दधिफल: दधिवत्फलं यस्य दधिफल:, दधिसारखें आहे फल ज्याचें तो. स. कवठाचें झाड. अ. पु.

दनुज: दनोर्जात: दनुज:, दनूपासून जो झाला तो. क्. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. दैत्य. अ. पु.

दंत: दाम्यतीति दंत:, उपशमविशिष्ट जो तो. क्. दमु धा. उपशम अ. दांत. अ. पु.

दंतधावन: दंतान् धावयतीति दंतधावन:, दंतांतें धुतो जो तो क्. धावु धा. शुद्ध्यादि अ. खैराचें झाड. अ. पु.

दंतभाग: दंतस्य भागो दंतभाग:, दंतांचा जो भाग तो. स. हत्तीच्या अग्रभाग. अ. पु.

दंतशठ: दंतानां शठ इव दंतशठ:, दंतांला कठोर जो तो. स. कवठीचें झाड. २ लाहान ईड, निंबोण. अ. पु.

दंतशठा शठयतीति शठा दंतानां शठा दंतशठा. दंताला दुःखकारक जी ती. स. चुका. आ. स्त्री.

दंतावल: विग्रहादि दंतीशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

दंतिका दम्यतेऽनया दंति:, सैव दंतिका. दमन होतें जीणें ती दंति तीच दंतिका. त. दांती. आ. स्त्री.

दंती प्रशस्तौ दंतावस्येति दंती, प्रशस्त म्ह. विपुल आहेत दांत ज्याचे तो. स. हस्ती. न. पु.

दंदशूक: दंदश्यत इति दंदशूक:, पुन: पुन: किंवा अतिशयें करून दंश करितो जो तो. क्. दंश दसना धा. दशन अ. सर्प. अ. पु.

दर्भ दम्यतेऽनेनेति दर्भं. दमनाश्रय जें तें. क्. दम धा. दमन अ. वारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दम: दमनं दम:, शांती जी तो. क्. दमु धा. उपशम अ. इंद्रियांचें दम

न. २ मारणें. अ. पु.

दमथः दमनंदमथः, इंद्रिय दमन जें तो. कृ. दमुधा. उपशमअ. इंद्रियांनें दमन. अ. पु.

दमितः विग्रहादिदांतशब्दाप्रमाणें. जाचा निग्रह केला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दमुनाः दमूनाः दाम्यतीतिदमुनाः, शांत होतो जो तो. कृ. दमुधा. उपशमअ. अग्नि. स. पु.

दंपती जायाचपतिश्चदंपती, स्त्री आणि नवरा जे ते. स. नवरा आणि बायको. इ. पु.

दंभः दभ्नातिहिनस्त्यनेनेतिदंभः नाश होतो जेणें तो. कृ. दंभधा. दभनअ. कपट. अ. पु.

दंभोलिः दंभसिरोधनेअलिः दंभोलिः, शत्रूंचा रोध करण्यास समर्थ जो तो. स. इंद्राचें वज्र. इ. पुल्लिंगीं.

दम्यः दमितुमर्होदम्यः, दमन करावयास जो योग्य तो. त. कांहीं तारुण्य दशेस आलेला गोवत्स. अ. पु.

दया दयतेरक्षत्यनयेतिदया, संरक्षण होतें जीणें ती. कृ. दयधा. रक्षणअ. कृपा. २ करुणारस. आ. स्त्रीलिंगीं.

दयालुः दयतेइतिदयालुः, दयाशील जो तो. कृ. दयधा. रक्षणअ. कृपाळू. वि. उ. पु. न. स्त्री.

दयितं दयतेइतिदयितं, प्रीति उत्पन्न करितें जें तें. कृ. दयधा. रक्षणादिअ. इष्ट. २ प्रियनवरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरः दरणंदरतीतिवादरः, भय किंवा तें करितो जो तो. कृ. दृधा. भयअ. भय. २ खळगा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरत् दीर्यतेइतिदरत्, विदीर्ण होइजेत्ये जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. म्लेंच्छजाति. त. स्त्री.

दरिद्रः दरिद्रातीतिदरिद्रः, दुर्गति पावतो जो तो. कृ. दरिद्राधा. दुर्गतिअ. निर्धन. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरी दृणातीतिदरी, विदीर्ण करित्ये जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. पर्वताची गुहा. इ. स्त्री.

दर्दुरः शब्दैः कर्णौ दृणातीतिदर्दु

र:, शब्दांनीं कर्णाला पीडा करि तो जो तो. क्रू. दृधा. विदारण अ. बेडूक. अ. पु.

दर्पक: दर्पयतीतिदर्पक:, गर्व युक्त करितो जो तो तो. इत्यादि पूर्वीच्याशब्दाप्र. मदन स. काम. अ. पु.

दर्पण: दर्पयतीतिदर्पण:, उत्तम दीपन करितो जो तो. क्रू. दृपधा. संदीपनअ. आरसा. अ. पु.

दर्भ: दृभ्यतेइतिदर्भ:, ग्रथित क रिजेतो जो तो. क्रू. दृभधा. ग्रंथ अ. दर्भ. अ. पु.

दर्वि: दर्वी दृणातीतिदर्वि:, विदारण करणारी जी ती. क्रू. दृ धा. विदारणअ. सैंपाकाची पळी इ. स्त्री.

दर्वीकर: दर्वीफणेवकरोयस्येति दर्वीकर:, फणाच आहे हस्त जा चा तो. स. सर्प. अ. पु.

दर्श: दृश्येतेसूर्याचंद्रमसावत्रे तिदर्श:, दिसताहेत सूर्य आणि चंद्र एकत्र जाचाठायीं तो. क्रू. द शिर्धा. प्रेक्षण अ. अमावास्या. अ. पु.

दर्शक: पश्यतीतिदर्शक:, द्वारा चाठायीं अवलोकन करणारा जो तो. क्रू. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. द्वार पाळ. अ. पु.

दर्शनं दृशोंदर्शनं, प्रेक्षण जें तें. इ त्यादि पू. श. प्र. पाहणें. अ. न.

दलं दलतितद्दलं, विदीर्ण होतें जें तें. क्रू. दलधा. विदारणअ. पान. अ. न.

दव: दुनोतीतिदव:, पीडा करितो जो तो. क्रू. दुदुधा. उपतापअ. अ रण्य. अ. पु.

दविष्ठं अत्यंतंदूरंदविष्ठं, अत्यंत जें दूर तें. त. फार दूरचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दवीय: इत्यादिसर्वपूर्वीच्याश. प्र.

दशन: दश्यतेनेनदशन:, दंष्ट्राव्या पार होतो जेणेंकरून तो. क्रू. दंशधा. दशन अ. दांत. अ. पु.

दशनवासा: दशनानांवासोवसन मिवंदशनवासा:, दंताला वस्त्रासा रखा रक्षक जो तो. स. ओंठ. स. पु.

दशपुरं दशपुराण्यग्रगमनानियस्य तद्दशपुरं, अपरिमित आहेत अग्र गमनें जाचीं तें. स. क्षुद्रमोथा. अ. न.

दशबलः दशबलानियस्यसःदशबलः, दाहा आहेत दानादि बलें जासतो. स. नास्तिकविशेष. अ.पु.

दशमी दशमोऽवस्थाविशेषोऽस्यास्य दशमी, दाहावी अवस्था आहे जासतो. त. फार ह्मातारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

दशमीस्थः दशम्यांतिष्ठतीति दशमीस्थः, दशम अवस्थेचाठायीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अर्थादिपूर्वीच्या श. प्र.

दशा दश्यतेइतिदशा, वस्त्रादिकांस विकटून राहणारी जी ती. कृ. दंशधा. दशनअ. वस्त्राच्या दशा. २ बाल्यादिक दशा त्या प्रत्येक. आ. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्राःसंत्यस्यसःदंष्ट्री, दाढा आहेत प्रशस्त ज्याचा तो. त. डुकर. इन्. पु.

दस्युः दस्यतीतिदस्युः, नाश करणारा जो तो. कृ. दसुधा. क्षयअ. चोर. शत्रु. उ. पु.

दस्त्रौ दस्यतःक्षिपतोरोगानितिदस्त्रौ, रोगातें क्षीण करितात जे ते. कृ. दसुधा. उपक्षयअ. अश्विनीकुमार. अ. पु.

दहनः दहतीतिदहनः, दहन करितो जो तो. कृ. दहधा. भस्मीकरणअ. अग्नि. अ. पु.

दाक्षकं दक्षाणांदक्षापत्यानांसमूहो दाक्षकं, दक्षापत्यांचा जो समूह तो. त. दक्षाच्या अपत्यांचा समुदाय. अ. न.

दाक्षाय्यः दक्षतेइतिदक्षाय्यः तस्यायं दाक्षाय्यः, वृद्धि पावणारा जो तो दक्षाय्य त्तसंबंधी जो तो. त. गीधपक्षि. अ. पु.

दाडिमं. दाडिमी दलनंदालः दालेननिर्वृत्तं दाडिमं, विदलनानें जें निर्वृत्त ह्म. युक्त किंवा उत्पन्न जें तें. त. दाडिंबीचें झाड. अ. न.

दाडिमपुष्पकः दाडिमपुष्पंयस्य स दाडिमपुष्पकः, दाडिमसदृश आहे पुष्प ज्याचें तो. स. रोहिड्याचें झाड. अ. पु.

दाडिंबः दालिंबः विग्रहादिसर्व दाडिमश. प्र.

दात्तं दीयतेस्मदात्तं, खंडन करिजेलें जें तें. कृ. दापधा. लवनअ. तोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दात्यूहः दातिंमारणंऊहतेइति दात्यूहः, मारणह्म-मरणयाचा तर्क करणारा जो तो. रू. ऊहधा. वितर्क अ. जलकाक. अ. पु.

दात्योहः दातिर्मरणंऊहतेइतिदा त्यूहः तस्यायंदात्योहः, मरण तर्क करणारा तत्संबंधी जो तो. रू. ऊह धा. वितर्कअ. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

दात्रं दात्यनेनदात्रं, छेदन करि जेतें जेणें करून तें. रू. दाप्धा. लवनअ. इळी. कोयता. अ. न.

दानं दीयते द्यतिखंडयत्यनेनेति वादानं, खंडितहोतें जेणें तें. रू. डुदाञ्धा. दानअ. २ दोधा. अव खंडनअ. देणें. २ हत्तीचे गंडस्थ ळांतील मदोदक. अ. न.

दानवः दनोरपत्यंदानवः, दनू जी तीचा जो पुत्र तो. त. दैत्य. अ. पुल्लिंगीं.

दानवारिः दानवानामरिर्दानवा रिः, दानव ह्म. दैत्य त्यांचा जो शत्रु तो. स. देव. इ. पु.

दानशौंडः दानेशौंडोदानशौंडः, दानाचेठायीं जो विख्यात तो. स. दानशूर. अ. पु.

दांतः दाम्यतिस्मेतिदांतः, इंद्रिय दमन करिता झाला जो तो. रू. द मुधा. उपशमअ. तपश्चर्येचा वगैरे क्लेश सहन करणारा. २ ज्याचें दम न केलें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दांतिः विग्रहादिसर्वदमथ श. प्र माणें.

दापितः दाप्यतेस्मदापितः, दाना दिक देववितोजोतो. रू. डुदाञ् धा. दानअ. देवविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दांभिकः दंभोस्यास्तीति दंभिकः, दंभिक एव दांभिकः, दंभ आहे ज्या स तो दंभिक. तोच दांभिक. त. मा यावी कपटी. अ. पु.

दामनी दामेवदामनी, दाम जें ती चे परी जी ती. दावण ज्यास गुरें बांधतात तीनई. स्त्री.

दाम दीयतेइतिदाम, पश्वादिकां चें रक्षण करिजेतें जें तें. रू. देङ् धा. रक्षणअ. गुरें बांधावयाचें दा वें. न. न.

दामा द्यतिसादामा, तुटतेजी ती. रू. दोधा. अवखंडनअ. दावें. आ. स्त्री.

दामोदरः दामउदरेयस्यसः दामोदरः, यशोदेनें बांधलेलें आहे दावें उदराचा ठाई ज्याचा तो. स. विष्णु. अ. पु.

दायादः दायमत्तिइतिदायादः, दायातें भक्षण करितो ह्मा. ग्रहणकरितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. पुत्र. २ भाउबंद. अ. पु.

दायितः दाय्यतेस्मदायितः, दानादि देवविला जो तो. कृ. दयधा. दानादिअ. देवविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दाराः दारयंतीतिदाराः, विदारण करणारे जे ते. कृ. दृधा. विदारण अ. विवाहितबायको. आ. स्त्री.

दारदः दरदिदेशेभवोदारदः, दरददेशाचेठायीं उत्पन्न जो तो. त. विषविशेष. अ. पु.

दारितः दीर्यतेस्मदारितः, विदारणकरिजेला जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. विदारणकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दारु दीर्यतेतद्दारु, भेदिजेतें जें तें कृ. दृधा. विदारणअ. लांकूड. २ देवदारुवृक्ष. उ. न.

दारुणं दरतिचित्तमितिदारुणं, चित्तातें भिवविते जें तें. कृ. दृधा. भयअ. भयानकरस. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दारुहरिद्रा दारुश्चासौहरिद्राच दारुहरिद्रा, विदीर्ण होणारी जी हरिद्रा ती. स. दारुहळद. आ. स्त्री.

दारुहस्तकः हस्तइवप्रतिकृतिर्हस्तकः, दारुणोहस्तकोदारुहस्तकः. काष्ठाची हस्तासारिखी जी प्रतिमा ती. स. दर्वीविशेष. उवळा. अ. पु.

दार्वाघाटः दारुआहंतीतिदार्वाघाटः, काष्ठाचा नाश करणारा जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सुतारपक्षी. अ. पु.

दार्विका दार्वीवदारुहरिद्रेवदार्विका, दारुहळदी सारखी जी ती. त. पाथरी. आ. स्त्री.

दार्वी दीर्यतेइतिदार्वी, विदीर्ण होइजेत्से जी ती. कृ. दृधा. विदारण अ. दारुहळद. ई. स्त्री.

दावः विग्रहादिदवशब्दाप्रमाणें. वणवा. अ. पु.

दाविकं देविकायांभवंदाविकं, देविकानदीचेठायीं उत्पन्न जें तें. देविकानदीचेठायीं झालेलें. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

दाशः दशत्यस्मैमत्स्यान्दाश्नोतीति वादाशः, द्रव्यादि देतो जो कारणें तो. किंवा मत्स्य मारतो जो तो. कृ. दाशृधा. दानादिअ. मत्स्य मारणारा कोळी. २ चाकर. अ. पु.

दाशपुरं दाशान्कैवर्तान् पिपर्तीति दाशपुरं, कैवर्तांतें पालन करितें जें तें. कृ. पृधा. पालनादिअ. जलमुस्ता. अ. न.

दासः दंसयतेइतिदासः, अवलोकन करितो जो तो. कृ. दंसिधा. अवलोकनअ. चाकर. अ. पु.

दासी दस्यतीति दासी, उपक्षीण होते जी ती. कृ. दसुधा. उपक्षयअ. निळा कोरंटा. २ कुळवीण. ई. स्त्री.

दासीसभं दास्याः सभा दासीसभं दासिसंबंधि जी सभा तें. स. दासींचा समुदाय. अ. न.

दासेयः दास्याअपत्यंदासेयः, दासीचा जो पुत्र तो. त. चाकर. अ. पु.

दासेरः विग्रहादि सर्व दासेयशः प्र.

दिक् प्राचीयंदक्षिणेयमितिदिशतीतिदिक्, ही प्राची ही दक्षिण याप्रमाणें व्यवहार पाविजेस जी ती. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. दिशा. श. स्त्री.

दिगंबरः दिगेवअंबरमस्यादिगंबरः, दिशाच आहे वस्त्र जास तो. स. नागवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दिग्धः दिह्यतेस्मादिग्धः, लिप्त करिजेला जातो जो तो. कृ. दिहधा. उपचयअ. लिप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ विषानें जो लिप्त बाण तो. अ. पु.

दितं विग्रहादि दातशः प्र. तोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दितिसुतः दितेःसुतोदितिसुतः, दितीचा जो पुत्र तो. स. दैत्य. अ. पु.

दिधिषुः दिधिषूः दधातिपापंदिधिषुः, पहिल्यानें एकापुरुषाशीं विवाह करून पुनः दुसऱ्याशीं विवाह करणारी जो स्त्री ती. य. तिचा नवरा. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. गांधर्व विवाहित जी स्त्री व गांधर्व विवाहित स्त्रीचा नवरा. उ. २ ऊ. स्त्रीलिंगीं व पुल्लिंगीं. २ स्त्रीलिंगीं व या विषयीं मनु आपल्या स्मृतींत सांगतो की. ज्येष्ठकन्या अविवाहित असतां ज्या कनिष्ठ कन्येचा विवाह केला ती कनिष्ठ कन्या असें सांगत

णें आहे.

दिनं तमोघतीतिदिनं, तमातें ना श करितें जें तें. क्रू. दोधा. अवखं डनअ. दिवस. अ. न.

दिनांत: दिनस्यअंत: दिनांत:, दिवसाचा जो अंत ह्म. समाप्ति तो. स. संध्याकाळ. अ. पु.

द्यौ: दीव्यंत्यस्यामितिद्यौ: देव क्रीडा करितात जीचाठायीं ती. क्रू. दिवुधा. क्रीडादिकअ. स्वर्ग. २आकाश. ओ. स्त्री.

दिवस: दीव्यंतिदेवाअत्रेतिदिवस:, क्रीडाकिंवा व्यवहार करितात देव ज्याचेठायीं तो. क्रू. दिवुधा. क्रीडादिअ. सूर्योदयापासून सूर्यास्तापर्यंत जो काळ तो. अ. पु. न.

दिवस्पति: दिव: पति: दिवस्पति:, स्वर्गाचा जो पति तो. स. इंद्र. इ. पु.

दिवा दीव्यंत्यत्रेतिदिवा, व्यापृत ह्म. व्यवहृत होतोजन ज्याचेठायीं तो. क्रू. दिवुधा. क्रीडादिअ. दिवसाचेठायीं ह्या अर्थी अव्य.

दिवाकर: दिवादिनंकरोतीति दिवाकर:, दिवसातें करितो जो तो. क्रू. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

दिवाकीर्ति: दिवाकीर्तिर्यस्यस: दिवाकीर्ति:, दिवसाचेठायीं आहे कीर्ती ज्याची तो. स. न्हावी. २चांडाळ जाति. इ. पु.

दिविषद् दिविसीदंतीतिदिविषत्, स्वर्गाचेठायीं राहतो जो तो. क्रू. षद्लृधा. विशरणादिकअ. देव. द्. पुल्लिंगी.

दिवौका: दिवौका: दिवमोकोयस्यस: दिवौका:, स्वर्गआहे स्थान ज्यावें तो. स. देव. २चातक पक्षि. स. पु.

दिश्यं दिशिभवंदिश्यं, दिशेचाठायीं जें उत्पन्न तें. त. दिशांचेठायीं झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दिष्ट: दिशतिदिश्यतेस्मइतिवादिष्ट:, क्षणोक्षणीं भिन्न अशा बाल्या द्यवस्थेतें देतो जो तो. अथवा शुभाशुभ देइजे तें जें तें. क्रू. दिशधा. अतिसर्जनअ. दैव. प्राक्तन. २ काल. अ. पु. न.

दृष्टांत: दिष्टस्यांतोदिष्टांतः, दैवाची जी समाप्ति ती. त. मरण. अ. पु.

दिष्ट्या दिशां स्यायतिइतिदिष्ट्या, आनंदार्थ रक्षक जें तें. कृ. ष्ट्यैधा. शब्द संघातअ. आनंदार्थी. उ. दिष्ट्यातेदर्शनं जातं. अव्य.

दीक्षित: दीक्षासंजातास्यस्य दीक्षित., दीक्षा संजातम्ह. झाली आहे जासती. त. जाणें सोमयज्ञ केला तो. अ. पु.

दीदिवि: दीव्यंत्यनेनदीदिवि:, मोद आदि करितात जेणें करून तो. कृ. दिवुधा. क्रीडाअ. अन्न. इ. पु.

दीधिति: दीधीतेदीयते सादीधिति:. दैदीप्यमान होत्ये जी ती. कृ. दिधीङ्.धा. दीप्त्यादिअ. किरण. इ. पु. स्त्री.

दीन: दीयतेस्मदीन:, नाश पाविजे तो जो तो. कृ. दीङ्.धा. क्षयअ. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीप: दीपयतीतिदीप:, गृहादिकाप्रत दीप्तिमत् करितो जो तो. कृ. दीपीधा. दीप्ति अर्थ. दिवा अ. पु.

दीपक: दीपयतीतिदीपक:. प्रकाशित करितो जो तो. कृ. दीपीधा. दीप्तिअ. अजमोदा म्ह. ओवा. २ मोराची शेंडी. ३ प्रकाश. अ. पु.

दीप्ति: दीप्यतेसादीप्ति:, दीपित होत्ये जी ती. कृ. दीपिधा. दीप्तिअ. दिवे कांति. इ. स्त्री.

दीप्य: दिपेदीपनेसाधुर्दीप्य: दीपन म्ह. प्रकाशन किंवा पाचन याविषयीं जो साधु तो. त. मोर शेंडा. अ. पु.

दीर्घ दृणातीतिदीर्घं, विदीर्ण करितें जें तें. कृ. दृधा. विदारणअ. लांब. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीर्घकोशिका दीर्घकोशातक्याकारत्वात्दीर्घकोश: त. नमयंशरीरंयस्या:सा दीर्घकोशिका, दीर्घाकारत्वेमुळें कोशमय शरीर आहे जीचें ती. नकूसारखा एक जलचर विशेष. आ. स्त्री.

दीर्घदर्शी दीर्घंपश्यतीतिदीर्घदर्शी, लांब पाहाणारा जो तो. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. पंडित. न. पु.

दीर्घपृष्ठ: दीर्घपृष्ठंयस्यदीर्घपृष्ठ:, दीर्घ आहे पृष्ठभाग ज्याचा तो. स. सर्प. अ. पु.

दीर्घवृंत: दीर्घंवृंतमस्येतिदीर्घवृंत:. लांब आहे प्रसव बंधन ज्या

वें तो. स. दिंड्याचें झाड. अ. पु.

दीर्घसूत्रः दीर्घसूत्रंयस्यदीर्घसूत्रः, दीर्घ आहे सूत्र ह्म. कारण ज्याचें तो. स. आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीर्घिका दीर्घैवदीर्घिका, लांबजी ती. ज्या विहिरीस आंत उतरण्यास पायऱ्या असतात ती विहीर. आ. स्त्री.

दुःखं दुःष्टानिखानिइंद्रियाणियस्मिन्नितिदुःखं, खिन्न आहेत इंद्रियें ज्याचेठायीं तें. स. मनासजी पीडा तें. अ. न.

दुष्प्रधर्षिणी दुःखेनप्रधृष्यतइतिदुष्प्रधर्षिणी, दुःखानें संपादिजेत्ये जी ती. कृ. धृषुधा. प्रसहन अ. रानवांगी ह्म. डोरलीवांगी. ई. स्त्री.

दुःषमं दुष्टंसममत्रेतिदुःषमं, दुष्ट आहे सम ह्म. समता ज्याचेठायीं तें. स. निंदार्थीअव्य.

दुःस्पर्शः दुःखेनस्पृशतीतिदुःस्पर्शः, दुःखानें स्पृष्ट होतो जो तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शअ. धमासा. अ. पु.

दुःस्पर्शा दुःखेनस्प्रष्टुमशक्यादुःस्पर्शा, दुःखानें स्पर्श करण्यास जी अशक्य ती. धा. पू. प्र. रिंगणी. आ. स्त्री.

दुकूलं दुष्टंकुलतीतिदुकूलं, दुष्ट शरीरावयवातें आच्छादन करितें जें तें. कृ. कूलधा. आवरणअ. पटांबवस्त्र. अ. न.

दुग्धं दुह्यतेस्मदुग्धं, दोहन करिजेलें जें तें. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. दूध. अ. न.

दुग्धिका दुग्धमस्त्यस्याःदुग्धिका, दुग्धसदृश आहे चीक जीस ती. त. दुधि. आ. स्त्री.

दुद्रुमः दुष्टोद्रुमःदुद्रुमः, दुष्ट जो द्रुम ह्म. वृक्ष तो. स. हिरवा कांदा. अ. पु.

दुंदुभिः दुंदुइतिशब्देनउभतीति दुंदुभिः, दुंदु याप्रकारें करून शब्द करितो जो तो. कृ. उभधा. पूरणअ. भेरीवाद्य. २ सूर्याचा सारथि अरुण. ३ दैत्यविशेष. उ. पु.

दुरध्वा दुष्टोध्वादुरध्वा, दुष्ट जो मार्ग तो. स. दुष्टमार्ग. नांत. पुल्लिंगी.

दुरालभा दुःखेनलभ्यतइतिदुरालभा, दुःखानें प्राप्त होइजेसेजी ती. स्त्री. दुलभष्धा. प्राप्तिअ. धमासा. आ. स्त्री.

दुरितं दुष्टइतंगमननमनेनेति दुरितं, दुष्ट आहे गमन जेणेंकरून तें. स. पातक ह्म. पाप. अ. न.

दुरोदरः दुष्टमासमंतादुदरमस्यदुरोदरः, दुष्ट आहे आसमंतात् उदर ज्याचें तो. स. निर्जीव पदार्थांनीं खेंळणारा. २ प्रतिज्ञापूर्वक व्यवहारी प्रतिज्ञे प्रमाणें जें द्रव्यादिक द्यावयाचें तें. अ. पु.

दुर्गतः दुष्टंगतमस्यदुर्गतः, दुष्ट आहे गमन ज्याचें तो. स. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २दुर्गंधियुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्गतिः दुष्टागतिरितिदुर्गतिः. दुष्ट या प्रकारचीजी गती ती. स. नरक. इ. स्त्री.

दुर्गंधः दुर्दुष्टोगंधोयस्यदुर्गंधः, दुष्ट गंध आहे ज्यास तो. स. अनिष्टगंध. अ. पु.

दुर्गसंचरः दुर्गेदुर्गेवासंचरोदुर्गसंचरः, दुर्ग देशीचें जें क्रमणतो. स. वाईट मार्ग. २ वाईट मार्गाचेठायीं संचार. अ. पु.

दुर्गा दुःखेनगम्यतेप्राप्यतइतिदुर्गा, दुःखानें प्राप्त होइजेसे जी ती. स्त्री. गम्लृधा. गतिअ. पार्वती. आ. स्त्री.

दुर्जनः दुष्टोजनोदुर्जनः, दुष्टजो जन तो. स. दुष्टजन. २ एकमेकांचीं मिळालेल्यांचें द्वैध करणारा. अ. पुल्लिंगी.

दुर्दिनं दुष्टंदिनंदुर्दिनं, मेघानें दुष्ट ह्म. अंधःकारयुक्त केलें जें दिन तें स. मेघानें आच्छादित दिवस आणि रात्रि अशी असेल तर ती हि. अ. न.

दुर्नामकं दुष्टंनामयस्यतद्दुर्नामकं, दुष्ट आहे नाम ज्याचें तो. स. मूळव्याधीचा रोग. अ. पु.

दुर्नामा दुष्टोनामीनमनंयस्याः सा दुर्नामा, दुष्ट आहे नमन ज्याचें ती. स. जळू सारखा एक जलचर विशेष. न. न.

दुर्बलः दुष्टंबलंयस्यदुर्बलः, अल्प आहे बल ज्याचें तो. स. अशक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मना: दुःस्थितंमनोयस्यदुर्मनाः, दुस्थित आहे मन ज्याचें तो. स. ज्याचें चित्त व्याकुळ झालें तो. वि. स. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मुख: दुर्निंदितंमुखंयस्यदुर्मुखः निंदित आहे मुख ज्याचें तो. स. तोंडाळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्वर्ण दुष्टोवर्णोयस्यदुर्वर्ण, दुष्ट आहे वर्ण ज्याचा तें. स. रूपें. अ. नपुंसक.

दुर्विध: दुस्थाविधाप्रकारः समृद्धिर्वायस्यसदुर्विधः, दुष्ट आहे प्रकार किंवा समृद्धि जाची तो. स. निर्धन. अ. पु.

दुर्हृत दुष्टंहृदयंयस्यदुर्हृत, दुष्ट आहे हृदय ज्याचें तो. स. शत्रु. हृ. पु.

दुली जलंदोलयतीतिदुली, जलातें उत्क्षेपण करित्ये जीती. कृ. दुलधा. उत्क्षेपण अ. चोरओवा. ई. स्त्री.

दुश्च्यवन: दुःखेनदुष्टेषुवाच्यवनंयस्यसः दुश्च्यवनः, दुःखानें अथवा दुष्टा चेठायीं आहे च्यवन ह्म. पतन ज्याचें तो. स. इंद्र. अ. पु.

दुष्कृत दुष्टंकृतंकरणमितिदुष्कृतं, दुष्ट जें कृत ह्म. करणें तें. स. पातक. अ. न.

दुष्टु दुस्थानंदुष्टु, दुःस्थान ह्म. दुष्ट स्थितीनें राहणारें जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. निंदा याअर्थी अव्य. उ. दुष्टुखलत्वं.

दुष्पत्र: दुष्टानिपत्राणयस्यदुष्पत्रः, दुष्ट ह्म. तीक्ष्ण आहेत पत्रें ज्याचीं. तो. स. चोर ओवा. अ. पु.

दुःस्थ: दुःखेनतिष्ठतीतिदुःस्थः, दुःखानें राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. निर्धन. अ. पु.

दुहिता दोग्धीतिदुहिता, पूरण करणारी जी ती. कृ. दुहधा. पूरणअ. कन्या. आ. स्त्री.

दूत: दवतीतिदूतः, गमन करणारा जो तो. कृ. दुधा. गतिअ. निरोप सांगणारा. अ. पु.

दूती दवतीतिदूतिः गमन करणारी जीती. कृ. दुधा. गतिअ. दूतकर्म करणारी. ई. स्त्री.

दूत्यं दूतस्यभावः कर्मवादूत्यं, दूताचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. दूताचें कर्म किंवा भाव. अ. न.

दून: दूयतेस्मदूनः. संताप करिजेला

जो तो. कृ. दुदुधा. उपतापअ. सं तप्त. ह्म. तापविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दूरं दुःखेन ईयतेदूरं, दुःखानें प्राप्त होतें जें तें. कृ. इंण्धा. गतिअ. व्यवहित ह्म. लांब. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दूरदर्शी दूरंपश्यतीतिदूरदर्शी, दूर पाहणारा जो तो. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. पंडित. इन्. पु.

दूर्वा दूर्व्यतेदूर्वा, कुटित करिजे ते जी ती. कृ. दुर्वीधा. हिंसाअ. हारळी गवत. आ. स्त्री.

दूष्यं दूषयितुंयोग्यंदूष्यं, विकार करण्यास योग्य जें तें. कृ. दुष धा. वैकृत्यअ. वस्त्रांचें घर ह्म. तंबू. अ. न.

दूषिका दूषयतीतिदूषिका, नेत्रांस दूषण करणारी जी ती. कृ. दुष धा. वैकृत्यअ. नेत्रांतील पू. आ. स्त्री.

दूष्या दूष्यतेअनयादूष्या, विकृत होतो जीणें करून ती. कृ. दुषधा. वैकृत्यअ. हत्तीच्यामध्यें बांधण्याचा एक रज्जुविशेष. आ. स्त्री.

दृढः अतिशयेनबलवान्इतिदृढः, अत्यंत जो बलवान किंवा स्थूल तो. कृ. दृहधा. वृद्धिअ. शक्त. २ स्थूल. ३ काठिण्ययुक्त. अतिशयार्थी अव्य. २ अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृढसंधिः दृढःसंधिःसंधानयस्यदृढसंधिः, दृढ आहे संधान ज्याचें तो. स. घट्ट मिळालेला, सांधलेला. वि. इ. पु. स्त्री. न.

दृतिः द्रियतेइतिदृतिः, आदृत होते जी ती. कृ. दृङ्धा. आदरअ. चामड्याची पखाल. २ चामड्याचा भाता. इ. स्त्री.

दृक् पश्यत्यनेनेतिदृक्, अवलोकन करिजेतें जेणें करून ती. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. नेत्र. २ बुद्धि. ३ पाहाणें. ४ पाहणारा. श. स्त्री.

दृषत् दृणातीतिदृषत्, विदारण होतो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. दगड. द. पु.

दृष्टं दृश्यतेस्मदृष्टं, अवलोकन करिजेले जें तें. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. पाहिलेलें. २ चोरादिकांपासून जें भय तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृष्टरजा दृष्टंरजोयथादृष्टरजा. पा

हिलें आहे रज जीणें ती. स. जीस प्रथम ऋतु प्राप्त झाला ती स्त्री. स. स्त्री.

दृष्टांतः दृष्टोअंतोयस्यसदृष्टांतः, दृष्ट आहे अंत ज्याचा तो. स. निदर्शन. अ. पु.

दृष्टिः पश्यत्यनयादृष्टिः, अवलोकन करिजेतें जीणें ती. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. नेत्र. २ ज्ञान. ३ पाहणें इ. स्त्री.

देवः दीव्यतीतिदेवः, प्रकाशमान होतो जो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिअ. ईश्वर. २ राजा. अ. पु.

देवकुसुमं देवयोग्यंकुसुमंदेवकुसुमं, देवयोग्य जें कुसुम तें. स. लवंग. अ. न.

देवकीनंदनः देवक्यानंदनोदेवकीनंदनः, देवकीचा जो पुत्र तो. स. विष्णु. अ. पु.

देवखातकं देवेनखातंदेवखातं तदेवदेवखातकं, देवनिर्मित जें खात तें देवखात तेंच देवखातक. त. फार काळचें तळें. अ. न.

देवछंदः देवैः छाद्यतेदेवछंदः, देवांनीं स्वीकार करिजेतो जो तो. कृ. छदिधा. संवरणअ. शंभर सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

देवजग्धकं देवैरद्यतेस्मदेवजग्धः तंदेवदेवजग्धकं, देवानीं भक्षिजेतो जो तो. देवजग्ध तें च देवजग्धक. त. रोहिसगवत. अ. न.

देवता देवएवदेवता, देव जो तीच देवता. त. देव. आ. स्त्री.

देवताडः देवाभिंद्रियंताडयतीतिदेवताडः, उग्रत्वानें इंद्रिय पीडाकारक जो तो. कृ. तडधा. आघातअ. देवताली वृक्ष. अ. पु.

देवत्वं देवस्यभावोदेवत्वं, देवाचो जो भाव ह्म. प्रकाश तें. त. देवभाव. अ. न.

देवयज्ञः देवानांयज्ञोदेवयज्ञः, देवसंबंधी जो यज्ञ तो. स. वैश्वदेवांग जो होम तो. अ. पु.

देवद्र्यङ् देवानंचतीतिदेवद्र्यङ्, देवपूजा करितो जो तो. कृ. अंचुधा. पूजादिअ. जो देवाची पूजा करितो तो. किंवा देवाला जाणतो जो तो. वि. च. पु. न. ई. स्त्री.

देवयोनयः देवायोनिर्येषांतेदेवयोनयः, देव आहेत उत्पत्तिकारण

ज्यांचे ते. स. भूतादिक. इ. पु.

देवनः दीव्यत्यनेनदेवनः, क्रीडा करितो जेणेंकरून तो. कृ. दिवुधा. क्रीडाअ. खेळण्याचें साधन फांसा. अ. पु. २ खेळ. ३ जिंकण्याची इच्छा अ. न.

देववल्लभः देवानांवल्लभः देववल्लभः, देवांला जो वल्लभ म्ह. प्रिय तो. स. उंडणीचें झाड. अ. पु.

देवभूयं देवस्यभावोदेवभूयं, देवांचा जो भाव म्ह. प्रकार तें. कृ. भूधा. भवनअ. देवभाव म्ह. देवत्व. अ. न.

देवमातृकः देवोमातायस्यस देवमातृकः, देव आहे माता म्ह. मातृतुल्य पोषक ज्यास तो. स. ज्या देशीं पर्जन्यानेंच धान्य पिकतें तो देश. अ. पु.

देवरः देवतेइतिदेवरः, देवन म्ह. क्रीडा करितो जो तो. कृ. देवृधा. देवनअ. नवऱ्याचा कनिष्ठबंधु. अ. पुल्लिंगीं.

देवलः देवंलातीतिदेवलः, देवस्व ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. गुरु. अ. पु.

देवसभा देवानांसभादेवसभा, देवांची जी सभा ती. स. देवांची सभा. आ. स्त्री.

देवसायुज्यं देवस्यसायुज्यंदेवसायुज्यं, देवाचें जें सायुज्य तें. स. देवत्व म्ह. देवभाव. अ. न.

देवाजीवः देवो जीवोयस्यदेवाजीवः, देव आहे जीविका ज्याची तो. स. गुरव. अ. पु.

देवाजीवी देवेराजीवितुंशीलमस्यदेवाजीवी, देवाच्या योगानें जीवन पावणारा जो तो. कृ. जीवधा. प्राणनअ. गुरव. न्. पु.

देवी दीव्यतीतिदेवी, प्रकाशित हो त्ये जी ती. कृ. दिवुधा. कांत्यादिअ. पट्टाभिषिक्त राजाची जी स्त्री ती. २ मुरवेल. ३ पिंडिका नांवाची वेल. ४ देवता. ई. स्त्री.

देशः दिशत्यस्मिन्नितिदेशः, दानादि करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. ग्रामसमुदाय. अ. पु.

देशरूपं देशनंदेशः देशोरूपंयस्यतत् देशरूपं, अतिसर्जन म्ह. नीतीनें वर्तन तें आहे रूप ज्याचें तें. स. समासवृत्ति. नीति म्ह. न्याय.

अ. न.

देहः दिह्यतेइतिदेहः, इन्द्री पावि जेतोजो तो. कृ. दिहधा. उपचयअ शरीर. अ. पु. न.

देहली देहनंदेहः देहंलातीतिदेह ली, देहन ह्म. गोमयाद्युपलेपनत्या तें प्राप्त होतें जी ती. कृ. लाधा. आ दानअ. घराच्या दाराचा खालचा भाग. उंबरा. ई. स्त्री.

दैतेयः दैत्यः दितेरपत्यंदैतेयः दितीचें जें अपत्य तो. त. दानव. अ पुल्लिंगी.

दैत्यगुरुः दैत्यानांगुरुर्दैत्यगुरुः, दैत्यांचा जो गुरु ह्म. उपदेष्टातो. स. शुक्राचार्य. उ. पु.

दैत्यारिः दैत्यानामरिर्दैत्यारिः, दै त्यांचा जो शत्रु तो. स. विष्णु. इ. पु.

दैत्या दितेरियंदैत्या, दितिसंबंधी जी ती. त. तालीसपत्र. आ. स्त्री.

दैर्घ्यं दीर्घस्यभावोदैर्घ्यं, दीर्घाचा जोभाव तें त. लांब. अ. न.

दैवं देवादागतंदेवानामिदंवादैवं, देवापासून प्राप्त जें तें. किंवा देवसं बंधीं जें तें. त. प्राक्तन. अ. न.

दैवज्ञः दैवंजानातीतिदैवज्ञः, प्रा क्तनशुभाशुभ कर्म जाणणारा जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. जो शी. अ. पु.

दैवज्ञा दैवंशुभाशुभंजानातिदैव ज्ञा, शुभाशुभ जाणणारी जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. शुभाशुभ जा णणारी बायको. आ. स्त्री.

दैवतः देवएवदैवता दैवतेवदैवतं, देवच देवता दैवता जी तीच दैवत. देव. अ. पु. न.

दोला दोलयतीतिदोला, उत्क्षिप्त करणारी जी ती. कृ. दुलधा. उत्क्षेप अ. नीळ. २ हिंडोला. आ. स्त्री.

दोषज्ञः दोषंजानातीतिदोषज्ञः, दोषातें जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. विद्वान्. २ वैद्य. अ. पुल्लिंगी.

दोषा दुष्यंत्यत्रेतिदोषा, निद्रेनें वि कृत होतात ज्याचेठायीं ती. कृ. दुष धा. वैकृत्यअ. बाहु. आ. स्त्री. २ रात्रीच्याठायीं याअर्थी अव्य.

दोषैकदृक् दोषेएकादृष्टिर्यस्य दोषैकदृक्, दोषाचेठायीं मुख्य आहे दृष्टी ज्याची तो. स. दोषमा त्र पाहणारा. ष्. पु.

दौः दम्यतेअनेनदौः, शांति पाव तो जेणें करून तो. कृ. दमुधा. उ पशमअ. बाहु. म. पु.

दौहृदं दोग्धिअनेनदौहृदं, प्रपूरण होतें जेणें तें कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. गर्भिणी मनोरथ. अ. न.

दौहृदवती दौहृदः गर्भिण्यभिलाषोस्त्यस्याइतिदौहृदवती, गर्भिण्यभिलाष आहे जीस ती. त. पदार्थांविषयींची इच्छा करणारी गरोदर बायको. ई. स्त्री.

दौकूलः दुकूलेनवेष्टितोदौकूलः, दूकूल वस्त्रानीं जो वेष्टित तो. त. पट्टवस्त्रानें वेष्टित जो तो. त. पट्टवस्त्रानें वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दौत्यं दूतस्यकर्मभावोवादौत्यं, दूतान्चा जो भाव किंवा कर्म तें. त. दूतान्चें कर्म किंवा दूतत्व. अ. न.

द्युतिः द्योततेद्युतिः, प्रकाशन जी ती. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. शोभा. इ. स्त्री.

द्युमणिः दिवोमणिरिवद्युमणिः, आकाशाला मण्याप्रमाणें जो तो. स. सूर्य. इ. पु.

द्युम्नं दिवमनतिद्युम्नं, स्वर्गाप्रत अभ्यस्त जें तें. कृ. म्नाधा. अभ्यासअ. द्रव्य, धन. अ. न.

द्यूतः देवनंद्यूतः, अक्षक्रीडा जी तो. कृ. दिवुधा. क्रीडाअ. अप्राणिकरणक क्रीडा, निर्जीव पदार्थांचा खेळ. अ. पु. न.

द्यूतकारकः द्यूतस्यकारकोद्यूतकारकः, द्यूत करवितो जो तो. स. द्यूत करविणारा. अ. पु.

द्यूतकृत् द्यूतंकरोतीतिद्यूतकृत्, द्यूतातें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. द्यूत करणारा. त्. पु.

द्यौः द्योतंतेदेवाअस्यामितिद्यौः, प्रकाशमान होताहेत देव जीच्याठायीं ती. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. स्वर्ग. २आकाश. ओ. स्त्री.

द्योतः द्योतनंद्योतः, प्रकाशनजें तें. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. सूर्याची प्रभा. अ. पु.

द्रप्सं दृप्यतेअनेनद्रप्सं, हर्षपाविजेती जेणें करून तें. कृ. दृपधा. हर्षादिअ. पातळ दहीं. अ. पु. न.

द्रवः द्रवणंद्रवः, अर्थः प्रद्रावशब्दाप्रमाणें. द्रवत्वयुक्त. २क्रीडा. ३

पलायन. अ. पु.

द्रवंती द्रवतीतिद्रवंती, स्रवत्ये जी ती. कृ. द्रुधा. गतिअ. उंदीरकानी. इ. स्त्री.

द्रविणं द्रवंत्यनेनद्रविणं, ज्याच्या योगानें गमन करती तें. कृ. द्रुधा. गतिअ. पराक्रम. २ धन. ३ सोनें ४ सामर्थ्य. अ. न.

द्रव्यं द्रुरिवद्रव्यं, वृक्षासारखें श हणारें जें तें. त. धन. २ सत्व. ३ रूपरसादिक. गुणांचें जे आश्रय ते प्रत्येक. अ. न.

द्राक् द्रातीतिद्राक्, झटित्यर्थगामी जें तें. कृ. द्राधा. कुत्सितगति अ. शीघ्रार्थी अव्य.

द्राक्षा द्राखतइतिद्राक्षा, संतुष्ट करित्ये जी ती. कृ. द्राखृधा. पर्याप्त्याद्यर्थ. द्राक्षांची वेल. आ. स्त्री.

द्राघिष्ठः अतिशयेनदीर्घोद्राघिष्ठः, अत्यंत जो दीर्घ तो. त. अतिदीर्घ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्राविडकः द्रविडदेशेजातःद्राविडः, सएवद्राविडकः, द्रविड देशाचेठायीं झाला जो तो द्राविड तोच द्राविडक. त. कचूर. अ. पु.

द्रुः द्रवत्यूर्ध्वमितिद्रुः, उंच गमन करितो जो तो. कृ. द्रुधा. गतिअ. वृक्ष. उ. पु.

द्रुकिलिमं किलतीतिकिलिमं, द्रुश्चतत्किलिमंचद्रुकिलिमं, श्वेतवर्ण वृक्षरूप जें तें. स. देवदारुवृक्ष. अ. न.

द्रुघणः द्रुघनः द्रुर्वृक्षोहन्यतेनेनद्रुघणः, वृक्षनाश करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. हनधा. हिंसादि अ. ब्रह्मदेव. २ मुद्गल. अ. पु.

द्रुणः द्रुणातीतिद्रुणः, हिंसा करितो जो तो. कृ. द्रुणधा. हिंसाअ. विंचू. अ. पु.

द्रुणाः द्रुणी द्रुणतीतिद्रुणिः, जलगमनाश्रयजीती. कृ. द्रुणधा. गत्यादिअ. द्रोणी. इ. २ ई. स्त्री.

द्रुतं द्रवतीतिद्रवनंवाद्रुतं, शीघ्र गमन करितें अथवा द्रवण जें तें. कृ. द्रुधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न. २ द्रवीभूत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्रुमः द्रोर्वृक्षस्यावयवः शाखाअस्त्यस्येतिद्रुमः, शाखा आहे जास तो. त. वृक्ष. अ. पु.

द्रुमामयः द्रुमाणामामयोद्रुमाम

मयः, वृक्षाचा जो रोग तो. स. ला
ख. अ. पु.

द्रुमोत्पलः द्रुमे उत्पलाकारं पुष्पं यस्य द्रुमोत्पलः, वृक्षामध्यें उत्पलाकृति आहे पुष्प जाचें तो. स. पांगारा वृक्ष. अ. पु.

द्रुवयं द्रोर्विकारो द्रुवयं, वृक्षांचा जो विकार तें. त. प्रमाण. अ. न.

द्रुहिणः द्रुह्यति दुष्टेभ्य इति द्रुहिणः दुष्टांकारणें द्रोह करितो जो तो. कृ. द्रुहधा. जिघांसा अ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

द्रोणः द्रवतीति द्रोणः, गमन करितो जो तो. कृ. द्रुधा. गति अ. डोमकावळा. २ द्रोणाचार्य. ३ विंचू. ४ अदमणी. अ. पु.

द्रोणकाकः द्रुणतीति द्रोणः, द्रोणश्चासौ काकश्च द्रोणकाकः, हिंसा करणारा असा जो काक तो. स. डोमकावळा. अ. पु.

द्रोणक्षीरा द्रोणपरिमितं क्षीरं यस्याः सा द्रोणक्षीरा, द्रोण परिमित आहे दूध जीस ती. स. द्रोणपरिमित दूध देणारी गाय वगैरे. आ. स्त्री.

द्रोणदुग्धा द्रोणं दोग्धीति द्रोणदुघा, द्रोण परिमित दुग्ध देते जी ती. कृ. दुहधा. प्रपूरण अ. अर्थादिपू०

द्रोणिः द्रोणी द्रवत्यत्र जलमिति द्रोणी, द्रवतीति द्रोणीति वा, गमन करितें जल जीचे ठायीं किंवा गमन करिते जी ती. कृ. द्रुधा. गति अ. टांकी २ नौका. ३ दोनशूर्प. इ. २ ई. स्त्री.

द्रोहचिंतनं द्रोहस्य चिंतनं द्रोहचिंतनं, शत्रुवैराचें जें चिंतन. ष. शत्रु द्रोहाचें ध्यान तें. स. शत्रूच्या हननाचें चिंतन. अ. न.

द्रौणिकं उप्यंते ऽस्मिन्नापः क्षेत्रं द्रौणं द्रोणस्य वापो द्रौणिकं, द्रोणपरिमित धान्य वापाचें जें क्षेत्र तें. त. द्रोणपरिमित धान्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वंद्वं द्वौ द्वौ इति द्वंद्वं, दोन दोन जें तें. त. स्त्री आणि पुरुष. २ दोन. ३ कलह. अ. न. को. रहस्य.

द्वयातिगः द्वयमतिक्रम्य गच्छतीति द्वयातिगः, रजस्तमाचें अतिक्रमण करून गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. केवळ सत्त्वगुणी. अ. पु.

द्वादशात्मा द्वादशआत्मानोमूर्तयोयस्यद्वादशात्मा, द्वादश आहेतमूर्ति ज्याच्या तो. स. सूर्य. न. पु.

द्वापरः द्वाभ्यांपरोद्वापरः, दोघांहून ह्म. कृत त्रेताहून जो पर तो. स. द्वापरयुग. २संशय. अ. पु.

द्वाः द्वारयतीतिद्वाः, उत्तम प्रकारें वरण ह्म. आवरण करितसे जी ती. कृ. वृधा. वरणअ. दार. र. स्त्री.

द्वारपालः द्वारंपालयतीतिद्वारपालः, द्वार रक्षण करणारा जी तो. कृ. पालधा. रक्षणअ. द्वारपाळ. अ. पु.

द्वारं द्वारयतितद्वारं, पिहित करितें जें तें. कृ. वृधा. वरण अ. दार. अ. न.

द्वाःस्थः द्वारितिष्ठतीतिद्वास्थः, द्वाराच्याठायीं राहणारा जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. द्वारपाळ. अ. पु.

द्वास्थितः विग्रहादिसर्वद्वास्थ शब्दाप्रमाणें.

द्विगुणाकृतं द्विगुणंकृतंकृष्टंद्विगुणाकृतं, द्विवार जें कृष्ट ह्म. नागरलेलें तें. स. दोन वेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विजः द्वाभ्यांमातृमौंजीभ्यांजायतइतिद्विजः, मातृमौंजीपासून उत्पन्न होती जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. पक्षि. २दंत. ३ब्राह्मण. अ. पु.

द्विजन्मा द्वाभ्यांजन्मयस्यद्विजन्मा, दोघांपासून आहे जन्म ज्याचें तो. स. अर्थादिपू. श. प्र.

द्विजराजः द्विजानांराजाद्विजराजः, द्विजांचा जो राजा ह्म. स्वामी तो. स. चंद्र. अ. पु.

द्विजा द्विर्जाताद्विजा, दोनवार झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. सुगंधिद्रव्यविशेष. ज्यास रेणुकाबीज असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

द्विजातिः द्वेजातीयस्यसद्विजातिः, दोन आहेत जाति ह्म. जन्में ज्याचीं तो. स. अर्थादिद्विजश. प्र. इ.

द्विजिव्हः द्वेजिव्हेयस्यद्विजिव्हः, दोन आहेत जिव्हा ज्यास तो. स. सर्प. २निंदासूचक पुरुष. अ. पु.

द्वितीया द्वयोःपूरणीद्वितीया, दोघांचें पूरण करणारी जी ती. त. वि

वाहितस्त्री. आ. स्त्री.

द्वितीयाकृतं द्वितीयंकृष्टंद्वितीयाकृतं, द्विवार जें कृष्ट ह्म. नागरलें तें. त. दोनवार नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विपः द्वाभ्यांपिबतीतिद्विपः, मुखनासिकेनें पान करणाराजो तो. कृ. पाधा. पानअ. हत्ती. अ. पु.

द्विपाद्यः द्वौपादौपरिमाणमस्यद्विपाद्यः, दोनपाद आहे परिमाणजानें तो. त. दुप्पट दंड. अ. पु.

द्विरदः द्वौरदावस्यद्विरदः, दोन आहेत दंतजास तो. स. हत्ती. अ. पुल्लिंगीं.

द्विरेफः द्वौरेफौनाम्नियस्यसद्विरेफः, दोन रेफ आहेत नामाचेठायीं जाच्या तो. स. भ्रमर. अ. पु.

द्विवर्षा द्वेवर्षेवयःप्रमाणंयस्याःसा द्विवर्षा, दोन वर्षेंआहेत वयःप्रमाणजीस ती. त. दोनवर्षांची. आ. स्त्री.

द्विट् द्वेष्टीतिद्विट्, द्वेष करणारा जो तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ. शत्रु. ष. पु.

द्विषत् विग्रहादि सर्व द्विट्शब्दाप्र.

द्विष्टं द्विष्यतेस्मद्विष्टं, द्वेष कृष्याप्रत द्विषितें जें तें जें तें. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ. तांबें अ. न.

द्विसीत्यं द्विवारंसीतयासमितंद्विसीत्यं, द्विवारलांगलानें जें संमित ह्म. नागरलेलें तें. त. दोनवेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विहल्यं द्विवारंहलेनकृष्टंद्विहल्यं, द्विवार हलानें जें कृष्ट तें. त. अर्थादि पूर्वींच्याश. प्र.

द्विहायनी द्वौहायनौयस्याःसाद्विहायनी, दोन आहेत वर्षें जीस ती. त. दोनवर्षांची. ई. स्त्री.

द्वीपः द्विर्गताआपोयस्मिन्नितिद्वीपः, द्विर्गत ह्म. दोहीं कडून जातात उदकें ज्याचेठायीं तो. स. सभोवतें पाणि असून मध्यें जी जमीन असते ती. अ. पु. न.

द्वीपवती द्वीपान्यस्याःसंतीति द्वीपवती, द्वीपें आहेत जीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

द्वीपी द्वीवर्णौईयतेद्वीपं द्वीपंचर्मास्त्यस्यद्वीपी, कृष्णादिवर्णद्वय विशिष्ट चर्म आहे ज्याचें तो. त.

वाघ. न. पु.

द्वेषणः विग्रहादिद्विद्वश. प्र. अ. पु.

द्वेष्यः द्वेष्टुमर्हो द्वेष्यः, द्वेष कराव याकारणें जो योग्य तो. क. द्विष धा. अप्रीतिअ. शत्रु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वैधं द्विप्रकारः द्वैधं, दोन प्रकार चें जें तें. न. विरोध. २ बलिष्ठा सीं संधी आणि दुर्बलाशीं युद्ध करणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वैपः द्वीपिनो विकारो द्वैपं, तेनप रिवृतो रथो द्वैपः, वाघाच्या चामड्या नें वेष्टित रथादिक. अ. पु.

द्वैमातुरः द्वयोर्मात्रोरपत्यं द्वैमा तुरः, दोन मातांचा जो पुत्र तो. ग णपति. अ. पु.

द्व्यष्टं द्वे हेमरूपे अश्नुते स्मेति द्व्य ष्टं, हेमरूप्यांतें भक्षण करितो जो तो. क. अशूधा. व्याप्तिअ तांबें अ. न.

धटी तल्यतेइतिधटी· श्रेष्ठत्वानेंराहजे त्से जी ती· कृ· तटधा· उच्छ्रायअ· वल्कल· ई· स्त्री·

धटः तल्यतेइतिधटः, उच्चत्वानें स्थित जो तो· कृ· तटधा· उच्छ्रायअ· दिव्य प्रमाण विशेष· अ· पु·

धत्तूरः धीयतइतिधत्तूरः, प्राशिजे तो जो तो· कृ· धेट्धा· पानअ· धुतरा अ· पु·

धनं दधंतीतिधनं, धान्य करितें-जें तें· कृ· धनधा· धान्यअ· द्रव्य· अ· न·

धनंजयः धनजयतीतिधनंजयः, धनातें जिंकितो जो तो· कृ· जिधा· जयअ· अग्नि· २ अर्जुन· हा· पांडव· अ· पु·

धनदः धनंदयतेइतिधनदः; धनातें रक्षण करितो जो तो· कृ· देङ्धा· रक्षणअ· कुबेर· अ· पु·

धनहारी धनंहरतीतिधनहारी, धनातें हरण करितो जो तो· कृ· हृञ्धा· हरणअ· चोर ओवा· ई· स्त्री·

धनाधिपः धनानामधिपोधनाधिपः, धनाचा जो अधिप हा· स्वामी तो· स· कुबेर· अ· पु·

धनिकः धनमस्यस्येतिधनिकः, धन आहे ज्यास तो· त· बहुधनी· अ· पु·

धनी बहुधनमस्यास्तीतिधनी, बहुत आहे धन जास तो· त· अर्थादिपू· श· प्र· इन· पु·

धनिष्ठा अतिशयेनधनवतीतिधनिष्ठा, अतिशयें करून जी धनवती ती· त· नक्षत्र विशेष· आ· स्त्री·

धनीपकं विग्रहादिधान्याकशा· प्र· कोथिंबीर· अ· न·

धनुर्धरः धरतीतिधरः धनुषोधरोधनुर्धरः, धारण करितो जो तो धर धनुष्याचा धारण करणारा तो· कृ· धृञ्धा· धारणअ· धनुष्यानें युद्ध करणारा· अ· पु·

धनुर्यासः धनुषोयासः प्रयत्नंयस्यसधनुर्यासः, मरुदेश संबंधीं आहे प्रयत्न जास तो· स· धमासा· अ· पु·

धनुःपटः धनुषइवपटोविस्तारोयस्यधनुःपटः धनुष्याप्रमाणें आहे विस्तार ज्याचा तो·

स. चापाचें झाड. अ. पु.

धनुष्मान् धनुरस्यास्तीतिधनुष्मा न्, धनुष्य आहे ज्यास तो. त. धनुर्धर. न्. पु.

धनुः धनतीतिधनुः, शब्द करणारें जें तें. कृ. धनधा. शब्दअ. धनुष्य. २ धनराश. स्. न.

धनूः इत्यादिसर्वपूर्वींच्याप्र.शऊ.स्त्री

धन्यः धन्या धनंलब्धाधन्यः, धन पावतो जो तो. त. भाग्यवान्. विं. अ. पु. न आ. स्त्री.

धनुर्मध्यं धनुषोमध्यंधनुर्मध्यं, धनुष्याचा जो मध्य तो. स. धनुष्याचा मध्यभाग. अ. न.

धन्याकं विग्रहादिसर्वधान्याक शप्र. कोथिंबीर. अ. न.

धन्वं धन्वतीतिधन्वं, बाणातें गमन करविणारें जें तें. कृ. धवि धा. गतिअ. धनुष्य. अ. न.

धन्वा धन्वंतिअस्मिन्नितिधन्वा, गमन करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. धविधा. गतिअ. धनुष्य. न्. न. २ मारवाड देश. न्. पु.

धन्वयासः इत्यादिधन्वयास - श. प्र.

धन्वी धन्वमस्यास्तीतिधन्वी, धनुष्य आहे ज्यास तो. त. धनुष्य. २ धनराश. इन्. पु.

धमनः धमतीतिधमनः, शब्द करितो जो तो. कृ. ध्माधा. शब्दादि अ. देवनळ. अ. पु.

धमनिः धमतीतिधमनिः, शब्द करणारी जी ती. इत्यादिपूर्वींच्या श. प्र. नाडी. इ. स्त्री.

धमनी धम्यतइतिधमनी, शब्द करिजेत्ये जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. स. वासिक द्रव्य विशेष ज्यास पवारी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

धम्मिल्लः धमतीतिधम् धमचासौ मल्लश्चधम्मिल्लः, शब्द करितो जो तो धम् एकीभूत होतो जो तो मल्ल धम् असा जो मल्ल तो. स. वचडा. अ. पु.

धरः धरतीतिधरः, धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पर्वत. अ. पु.

धरणी धरतिविश्वमितिधरणी, विश्वातें धारण करित्ये जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

धरा इत्यादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

धरित्री वृत्यादिपूर्वीच्या श. प्र.

धर्मः ध्रियतेविश्वमितिधर्मः, विश्वा तें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पुण्य. अ. पु. न. २ विधिसु क्त असा जो यज्ञादि तो. अ. पु.

धर्मचिंता धर्मस्यचिंताचिंतनंध र्मचिंता, धर्मसंबंधीं जी चिंता ती. स. धर्मविचार. आ. स्त्री.

धर्मध्वजी धर्मस्यध्वजोस्यास्ती तिधर्मध्वजी, धर्मचिन्ह आहे जा स तो. त. पोटाकरितां ढोंग करणा रा. इन्. पु.

धर्मपत्तनं धर्मपत्तनेजातंधर्मपत्त नं, धर्मपुरान्तें झालें जें उत्पन्न तें. त. मिरी. अ. न.

धर्मराजः धर्मेणराजतइतिधर्म राजः, धर्मानें शोभतो जो तो. कृ. राज्रृधा. दीप्तिअ. यम. २ धर्मराज पांडव. ३ नास्तिक विशेष. अ. पु.

धर्मसंहिता धर्मबोधार्थरचिता संहिताधर्मसंहिता, धर्मबोधनार्थ केलेली जी संहिता ती. स. मन्वा दिकांनीं प्रणीत ज्या स्मृति त्या प्रत्ये क. आ. स्त्री.

धर्षणी धर्षयतीतिधर्षणी, धीरप णानें राहणारी जी ती. कृ. ञिधृ षाधा. प्रागल्भ्यअ. व्यभिचारिणी बा यको. ई. स्त्री.

धर्षिणी धर्षा धर्षणमस्त्यस्याइ तिधर्षिणी, धर्षण आहे जीस ती. त. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

धवः धवतीतिधवः, कांपविणा रा जो तो. कृ. धूधा. विधूननअ. नवरा. २ वृक्षविशेष. ३ मनुष्य. अ. पु.

धवला धवलवर्णत्वाद्धवला, शुक्ल वर्ण जी ती. त. पांढरेरंगाची. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धवित्रं धूयतेनेनधवित्रं, कंपाय मान करिजेतो जेणें तो. कृ. धूञ्धा. कंपनअ. हरणाच्या कातड्याचा पंखा. अ. न.

धातकी धातुंकरोतीतिधातकी, धातूंतें उत्पन्न करित्ये जी ती. कृ. कृ ञ्धा. करणअ. धायटी. ई. स्त्री.

धातुः धीयतइतिधातुः, धारण क रित्ये जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धार णपोषणअ. पर्वतापासून झाले ल्या प्रत्येक सोनें वगैरे. २ श्लेष्मा. ३ आहार पचनापासून जो रस.

शरीरांत उत्पन्न होतो तो. ४ पंच महाभूतें तीं प्रत्येक. ५ रूपरसगंधस्पर्शशब्द हे प्रत्येक. ६ इंद्रिय. ७ शब्दयोनि जे भू आदिक धातू ते प्रत्येक. उ. पु.

धातुपुष्पिका धातुपुष्पमस्याइतिधातुपुष्पिका, धातु आहे पुष्प ह्मः परिपाक जीचा ती. स. धायटी आ. स्त्री.

धाता दधातीतिधाता, विश्वातें धारण अथवा पोषण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिपोषणअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

धातृपुष्पिका धातृपुष्पमस्याःसाधातृपुष्पिका, देहपोषक आहे पुष्प जीचें ती. स. धायटी. आ. स्त्री.

धात्री धीयतेःमयाधात्री, पोषण करिजेतें जीणें ती. कृ. डुधाञ्धा. धारण पोषणअ. दाई. २ आंवळीचें झाड. ३ पृथ्वी ४ आई. ई. स्त्री.

धानाः दधतीतिधानाः, धारण पोषण करितात जीणें ती. कृ. डुधाञ्धा. पोषणादिअ. भाजलेले यव. आ. स्त्री.

धानुष्कः धनुःप्रहरणमस्यधानुष्कः धनुष्य आहे आयुधजाचें तो. त. धनुर्धर. अ. पु.

धान्यं धानेपोषणेसाधुर्धान्यं, पोषणा विषयीं जो साधु ह्म. उत्तम तें. त. धान्य. अ. न.

धान्यकं धन्यतइतिधान्यकं, सशब्द भक्षिजेतें जें तें. कृ. धनधाधान्यादिअ. कोथिंबीर. अ. न.

धान्याकं धन्यतेभोक्तृभिर्धान्याकं, भक्षण कर्त्यांनीं भक्षिजेतें जें तें. कृ. धनधा. धान्यादिअ. कोथिंबीर. अ. न.

धान्याम्लं धान्यैःकृतंआम्लंधान्याम्लं, धान्यांकरून उत्पन्न जें आम्ल तें. स. कांजी ह्म. पेज. अ. न.

धाम दधातिधीयतेवाधाम, धारण करितें किंवा करिजेतें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. घर. २ देह. ३ कांति. ४ प्रभाव. ५ स्थान. ६ जन्म. कृ. न.

धामार्गवः धाम्नोर्गःधामार्गः धामार्गं वातीतिधामार्गवः, धामाजें नाम त प्राप्त करितो. कृ. वाधा. गत्यादिअ. आघाडा. २ दोडकी. अ. पु.

धाय्या धीयतेनयाग्निर्धाय्या, जी-च्या योगानें अग्नी पुष्ट होतो ती. कृ. डुधाञ्धा. पोषणादिअ. अग्नींत समिध टाकून अग्नि पेरण्या करितां जी वेदाची ऋचा ती. आ. स्त्री.

धारणा धर्मादिधारयतिसाधारणा, धर्मादिकातें धारण करणारी जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. नीति मार्गांत राहणें. आ. स्त्री.

धारा ध्रीयंते:त्रअस्वामितिधारा, अश्वधारण करितात जीचेठायीं ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. घोड्यांच्या पांच चाली आहेत त्या प्रत्येक. आ. स्त्री.

धाराधरः धाराणांधरःधाराधरः, धारांचा जो धर ह्म. धारण कर्ता तो. स. मेघ. अ. पु.

धारासंपातः धाराणांसंपातः. धारासंपातः, धारांचा जो संपात ह्म. संभूय पतन तो. स. संततधार पर्जन्य. अ. पु.

धार्तः धावनंद्यूतादिगमनंधाः, धावनेनार्तोधार्तः, धावनानें जो आर्त ह्म. पीडित तो. स मासह. सोकरे वाज. अ. पु.

धार्तराष्ट्रः धृतराष्ट्रेपक्षिविशेषेभवः धार्तराष्ट्रः, धृतराष्ट्र पक्ष्यांचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. पक्षिविशेष. अ. पुल्लिंगी.

धावनिः धावनी धावतीतिधावनिः, शुद्ध असते जी ती. कृ. धावुधा. शुद्ध्यादिअ. ढवळा पिठवण. इ. २ ई. स्त्री.

धिक् धक्कयतीतिधिक्, नाश करितें जें तें. कृ. धक्कधा. नाशनअ. निर्भत्सनार्थी. २ अपशब्द बोलून भय लावणें. अव्य.

धिक्कृतः धिक्कार्यतेइतिधिक्कृतः, धिःकार करिजेतो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. निंदित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धिषणः धिष्णोतीतिधिषणः, प्रागल्भ्य करितो जो तो. कृ. ञिधृषाधा. प्रागल्भ्यअ. बृहस्पति. अ. पु.

धिषणा धिष्णोतीतिधिषणा, अभ्यासानें प्रगल्भ ह्म. प्रौढ होते जी ती. कृ. ञिधृषाधा. प्रागल्भ्य अ. बुद्धी. आ. स्त्री.

धिष्ण्यं धृष्यतेधृष्णोतीतिवाधिष्ण्यं,

शब्द करिजेतें किंवा प्रागल्भ्य पाव तें जें तें. कृ. धिषधा. शब्दअ. २ नि धृषाधा. प्रागल्भ्यअ. स्थान. अ.न.

धीः ध्यायतेनयेतिधीः, चिंतन करिजेतें जीणें करून ती. कृ. ध्यैधा. चिंताअ. बुद्धी. ई. स्त्री.

धींद्रियं धियोज्ञानस्यइंद्रियंधींद्रियं, ज्ञानसंबंधीं जें इंद्रिय तें. स. ज्ञानेंद्रिय. अ.न.

धीमान् धीरस्त्यस्येतिधीमान्, बुद्धी आहे ज्यास तो. त. पंडित. त्.पु.

धीरं धीयतेधियंराताीतिवाधीरं, धारण करितो अथवाबुद्धीतें देतो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. २ राधा. दानअ. कुंकुम. २पंडित. ३गंभीर. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

धीवरः मत्स्यान्धत्तेधीवरः, मत्स्यातें धरतो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मत्स्यमारणारा जातिविशेष. कोळीवगैरे. अ.पु.

धीशक्तिः धियःशक्तिर्धीशक्तिः. बुद्धीचें जें सामर्थ्य तें. स. बुद्धीची शक्ति. इ. स्त्री.

धीसचिवः धियांसचिवःसहायोधीसचिवः, बुद्धी विषयीं जो सहाय तो. स. बुद्धीनें साध्य करणारा. अ.पु.

धुतः विग्रहादिआधूतशब्दप्रमाणें. किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु.न. आ. स्त्री.

धुनी धुनोतिपापमितिधुनी, पापानें नाश करित्ये जी ती. कृ. धूञ्धा. कंपनअ. नदी. ई. स्त्री.

धुरंधरः धुरंधारयतीतिधुरंधरः, कार्यभारातें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. कार्यभार वाहणारा. २ रथाची धूर वाहणारा. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

धुरीणः विग्रहादिसर्वधुर्यशब्दप्र.

धुर्यः धुरंवहतीतिधुर्यः, अग्रभागातें वाहतो जो तो. कृ. वहधा.प्रापणअ. अर्थादिपूर्वशब्दप्र.

धुवित्रं विग्रहादिधवित्रशब्दाप्र. हरणाच्या कातड्याचा पंखा. अ.न.

धुस्तुरः धुस्तूरः विग्रहादिसर्वधत्तूरशब्दप्र.

धूः धुरंवहतीतिधूः कार्यभारातें वाहणारी जी ती. कृ. वहधा.प्रापणअ. कार्यभार वाहणारी. रेफांत. स्त्री.

धूतं धूयतेस्मधूतं, उत्सृष्ट करिजे

तें जें तें. क्रू. धूञ्धा. कंपनअ. टां कलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूपायित: विग्रहादिसर्व धूपित श. प्र.

धूपित: धूप्यतेस्मधूपित:, संतप्त करिजेला जो तो. क्रू. धूपधा. संतापअ. तापविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूमकेतु: धूम: केतुश्चिन्हमस्यधूमकेतु:, धूम आहे चिन्ह ज्याचें तो. स. अग्नि. २ धूममय तारा. ३ ग्रहविशेष. उ. पु.

धूमयोनि: धूमोयोनिर्यस्यसधूमयोनि:, धूम आहे उत्पत्ति कारण ज्यास तो. स. मेघ. इ. पु.

धूमल: धूमंधूमवर्णलातीतिधूमल:, धूमाच्यावर्णातें ग्रहण करितो जो तो. क्रू. लाधा. आदानअ. कांहीं काळा व कांहीं तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूम्या धूमानांसमूहोधूम्या, धूमांचा जो समुदाय ती. त. धूमाचा समूह. आ. स्त्री.

धूम्याट: धूम्याइवधूमशिखेवाटतीतिधूम्याट:, धूम शिखेसारिखा गमन करणारा जो तो. क्रू. अटधा. गतिअ. पक्षिविशेष. ज्यास मस्तकचूड असें ह्मणतात तो. अ. पु.

धूम्र: धूमंधूमसदृशंवर्णंरातीतिधूम्र:, धूम्र सदृश वर्णातें देतो जो तो. क्रू. राधा. दानअ. कांहिं काळा व कांहीं तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूर्जटि: धूर्भारभूताजटिर्जटायस्यसधूर्जटि:, भारभूत आहे जटा ज्यास तो. स. सांब. इ. पु.

धूर्त: धूर्वतीतिधूर्त:, हिंसा करितो जो तो. क्रू. धुर्विधा. हिंसाअ. धोतरा. २ सोकटेबाज. ३ ठक. अ. पु.

धूर्वह: वहतीतिवह: धुरोवहोधूर्वह:, शकटाचा अग्रभाग वाहक जो तो. अर्थादिसर्व धुरंधर श. प्र.

धूलि: धूली धुवतीतिधूलि:, कंपित होते जी ती. क्रू. धूधा. विधूननअ. धूळ. इ. २ ई. स्त्री.

धूसर: चेतोधुनोतीतिधूसर:, चित्तातें कांपवितो जो तो. क्रू. धूधा. विधूननअ. किंचित पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूस्तूर: विग्रहादिसर्व धुस्तुर श. प्र.

धृतिः धारणंधृतिः, धारण जें ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. धैर्य २ धारण. इ. स्त्री.

धृष्टः धृष्णोतिस्मेतिधृष्टः, अविवेक रूपिता झाला जो तो. कृ. धृषधा. प्रसहनअ. द्वांडगा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धृष्णक् विग्रहादिसर्वधृष्टशब्दाप्रमाणें. ज्. पु.

धृष्णिः धृष्णोतीतिधृष्णिः, प्रगल्भ होतो जो तो. कृ. ञिधृषाधा. प्रागल्भ्यअ. किरण. इ. पु.

धृष्णुः विग्रहादिधृष्टश. प्र. उ. पु.

धेनुः धीयतेइतिधेनुः, वत्सांनीं प्राशन करिजेत्ये जी ती. कृ. धेट्धा. पालनअ. तुकीच वियालेली गाय. उ. स्त्री.

धेनुका धेनुरिवप्रतिकृतिर्धेनुरेववाधेनुका, धेनु सारिखी प्रतिकृती जीची ती. किंवा धेनु जी तीच. त. हत्तीण. २ गाय. आ. स्त्री.

धेनुष्या धेनुरेवधेनुष्या, धेनूजी तीच धेनुष्या. ऋणशुद्धि पर्यंत उत्तमर्ण गृहाचेठायीं दोहनार्थ जी - स्थापित ती. आ. स्त्री.

धैनुकं धेनूनांसमूहोधैनुकं, धेनूंचा जो समूह तो. त. धेनूंचा समुदाय. अ. न.

धैवतः मोक्षंधावतीतिधैवतः, मोक्षाप्रत गमन करवितो जो तो. कृ. धावुधा. गत्यादिअ. गाण्याचे सात स्वरांतील एक स्वर. अ. पु.

धोरणं धोरत्यनेनधोरणं, उत्कृष्ट गमन करितो जेणें करून तें. कृ. धोर्ऋधा. गतिचातुर्यअ. हत्ती घोडेइत्यादिवाहन. अ. न.

धोरितकं धोरणंधोरितं तदेवधोरितकं, गतिचातुर्य जें तें धोरित तेंच धोरितक. कृ. धोर्ऋधा. गतिचातुर्यअ. तुरकीचाल. अ. न.

धौतकौशेयं धाव्यतेस्मधौतं धौतंच तत्कौशेयंचधौतकौशेयं, धुतलेलें जें कौशेय तें. कृ. धावुधा. गतिशुद्धिअ. धुतलेलें रेशमी वस्त्र. अ. न.

धौरेयः विग्रहादिधुर्यशब्दाप्रमा.

धौरितकं विग्रहादिसर्वधोरितकशब्द.

ध्यामं ध्यायतेपशुभिरितिध्यामं, पशूंनीं ध्याइजे तें जें तें. कृ. ध्यैधा.

चिंताअ. रोहिस्रगवत अ. न.

ध्वज: ध्वजतीतिध्वजः, गमनक रणाराह्य. चंचल होताजोतो क्र. ध्वजधा. गतिअ. निशाण. अ. पु.

ध्वजिनी ध्वजाःसंत्यस्यांध्वजिनी ध्वज आहेत जीचाठायीं ती. त.सेना. ई. स्त्री.

ध्वनि: ध्वनतीतिध्वनिः, शब्दउत्पन्न करितो जो तो. क्र. ध्वनधा. शब्द अ. शब्द. इ. पु.

ध्वनितं ध्वन्यतेस्मध्वनितं, शब्द करितें झालें जें तें. क्र. ध्वनधा. शब्दअ. शब्दानें भरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्वस्तं ध्वस्यतेस्मध्वस्तं, भ्रष्ट करिजेलें जें तें. क्र. ध्वंसधा. अवस्रंसनअ. नाशपावलेला. २ गळालेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्वांक्ष: ध्वांक्षतीतिध्वांक्षः, कठोर शब्द करणारा जो तो. क्र. ध्वांक्षधा. घोरवाशितअ. कावळा. २ बगळा ३ भिक्षुक. ४ घर. ५ कापसांची बी काढण्याचा यंत्रविशेष. अ. पु.

ध्वांतं ध्वनंत्यत्रमार्गंपश्यतोध्वांतं, शब्द करिताहेत मार्ग पाहणारे ज्याचेठायीं तें. क्र. ध्वनधा. शब्दअ. अंधकार. अ. न.

ध्वान: ध्वनएवध्वानः, ध्वन जो तोच ध्वान. त. शब्द. अ. पु.

ध्रुव: ध्रुवतीतिध्रुवः, स्थैर्य पावतो जो तो. क्र. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. ध्रुव. १. २ नक्षत्रअ. ३ ज्या वृक्षाला फांद्या नाहीं तो वृक्ष. को. महादेव. २ विष्णु. ३ वटवृक्ष. ४ योगविशेष. अ. पु. ५ निश्चित. अ. को. तर्क. अ. न. ६ शाश्वत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्रुवा ध्रुवतीतिध्रुवा, स्थिर राहणारी जी ती. क्र. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. सालवण औषधिविशेष. २ होमपात्र स्रुवा. आ. स्त्री.

नु नुदतीतिनु, प्रहरण करितें जें तें. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. अभावार्थीं. अव्य.

नकुलेष्टा नकुलानामिष्टानकुलेष्टा, नकुलांलाजी इष्टती. स. मुंगुसवेल. आ. स्त्री.

नक्तं नज्जतेइतिनक्तं, स्त्रीधर्मतात् लज्जित होतें जें तें. कृ. लस्जधा. व्रीडनअ. रात्रींचाठायीं. अव्य.

नक्तकं नज्जतेइतिनक्तं, नक्तं कं मुखमुस्मादितिनक्तकं, लज्जाकरणारें आहें मुख जापासून तें. स. फडकें. अ. पु.

नक्तमाल: नक्तंमालतेसौनक्तमाल:, रात्रीं शोभतो जोतो. कृ. मालधा. शोभाअ. करवंदाचावृक्ष. अ. पु.

नक्र: नक्रामतीतिनक्र:, नाहीं चालत जोतो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. जलचर स. सुसर. अ. पु.

नक्षत्रं नक्षरतीहिनक्षितन्नक्षत्रं, नाहीं हिंसा पावत जें तें. कृ. क्षरधा. हिंसाअ. आकाशांत ज्या तारा दिसतात त्या प्रत्येक. अ. न.

नक्षत्रमाला नक्षत्राणांमालेवमाला नक्षत्रमाला, नक्षत्रांचा मालेसारखी सत्तावीस मोत्यांची जी माला ती. स. सत्तावीस मोत्यांचाएक माळ. आ. स्त्री.

नक्षत्रेश: नक्षत्राणामीशोनक्षत्रेश:, नक्षत्रांचा जो स्वामी तो. स. चंद्र. अ. पु.

नख: नखमस्यनख:, अवकाश नाहीं ज्यास तो. स. सुगंधी, नखला २ हात पायांची नखें प्रत्येक. अ. पु.

नखर: नखनतीतिनखर:, विदार होत नाहीं जोतो. कृ. खनुधा. अविदारणअ. हाता पायांचीं नखें. प्रत्येक. अ. पु. न.

नखी विग्रहादिनखशब्द. प्र. अर्थ. १ ई. स्त्री.

नग: नगच्छतीतिनग:, नाहीं गमन करीत जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पर्वत. २ वृक्ष. अ. पु.

नगरं नगा: संत्यस्मिन्निति नगरं. नाना विध वृक्ष आहेत जानेठायीं तें. त. शहर. अ. न. २ ई. स्त्री.

नगौका: नगेओकोयस्यसनगौका:, वृक्षाच्याठायीं आहे स्थान जाचें तो. स. पक्षि. स. पु.

नग्नः नज्जतेस्मनग्नः, नग्नभा वात् लज्जा पावतो जो तो. कृ. ओल स्जी धा. वीडनअ. नागवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नग्निका नज्जतेइतिनग्निका, लज्जा पावणारी जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. जीस ऋतुप्राप्त झाला नाहीं ती कन्या. आ. स्त्री.

नटः नटतीतिनटः, नृत्य करितो जो तो. कृ. नटधा. नृत्तअ. नटवा. २ हिंड्याचें झाड. अ. पु.

नटनं नटंत्यनेननटनं, नटन हो तें जेणें तें. इत्यादिपू. श. प्र. नाच अ. न.

नटी नटतीतिनटी, नृत्य करिते जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. पत्नी. ई. स्त्री.

नडः नडतीतिनडः, संधीभूत हो तो जो तो. कृ. नडधा. संत्रयअ. दे वनळ. अ. पु. २ तृण विशेष. अ. पु. न.

नडिनी नडाःसंत्यत्रनडिनी, न ड आहेत जीचेठायीं ती. कमलिनी. ई. स्त्री.

नड्या नडानांसमूहः नड्या, न डांचा जो समुदाय तो. त. नडांचा समुदाय आ. स्त्री.

नड्वान् विग्रहादिनड्वल श. प्र. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

नड्वलः नडाःसंत्यस्मिन्नड्वलः, न ड आहेत ज्याचेठायीं तो. त. नडना मक देशविशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नतं नमतिस्मनतं, नम्र होतें झा लें जें तें. कृ. णमधा. प्रव्हणअ. नम्र. २ वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नतनासिकः नतानासिकायस्य सनतनासिकः, चापटें आहे नाक ज्याचें तो. त. चेपटे नाकाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नदी नदतिजलवेगेनेतिनदी, जल वेगानें शब्द करिते जी ती. कृ. णद धा. अव्यक्त शब्दअ. नदी. ई. स्त्री.

नदीमातृकः नदीमातास्यनदी मातृकः, नदी आहे माता ज्यास तो. स. नदीचे पाण्यानें जो देश पिकतो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नदीसर्जः नद्याःसर्जोनदीसर्जः, नदीपासून जो उत्पन्न तो. स. अ र्जुन वृक्ष. अ. पु.

ननंदा विग्रहादिसर्वननांदाशब्दा प्रमाणें.

ननांदा ननंदतीतिननांदा, नाहीं आनंद पावत जी ती. क्रु. टुनदिधा. समृद्धिअ. नणद. क्रु. स्त्री.

ननु नचनुचेत्यनयोःसमाहारोननु, न आणि नु यांचा जो समाहार तें. स. निश्चय. २ प्रश्न. ३ आज्ञा. ४ सांत्वन. ५ संबोधन. ६ विरोधोक्ति. ह्या अर्थी अव्यय.

नंदकः नंदयतिदेवानितिनंदकः, देवातें आनंदवितो जो तो. क्रु. टुनदिधा समृद्धिअ. विष्णूचें खड्ग. अ. पु.

नंदनं नंदयतीतिनंदनं, सर्वांस आनंदविणारें असें इंद्राचें उपवन तें. धा. पू. श. प्र. इंद्राचें क्रीडारण्य. अ. न.

नंदिवृक्षः विग्रहादिसर्वनंदीवृक्षश. प्र.

नंदीवृक्षः नंदयतीतिनंदी मध्याsसौवृक्षश्चनंदीवृक्षः, स. नादरुखीचें झाड. अ. पु.

नध्री नह्यतेऽनयानध्री, बंधन करिजे तें जीणें करून ती. क्रु. णहधा. बंधनअ. चामड्याचा राजू. ई. स्त्री.

नंद्यावर्तः नंदयतीतिनंदी नंदी आवर्तोऽत्र नंद्यावर्तः, आनंदविणारा आहे आवर्त ह्म. परिधी ज्याचे ठायीं तो. स. वर्तुलाकार राजवाडा. अ. पु.

नपुंसकं नस्त्रीनपुमानितिनपुंसकं, स्त्री नाहीं व पुरुष नाहीं असें जें तें. स. षंढ. अ. न.

नप्त्री नपतंतिपितरोऽनयानप्त्री, नाहींपतन पावत पितर जीणें ती. क्रु. पत्लृधा. गतिअ. पुत्राची कन्या. ई. स्त्री.

नभसंगमः नभसंगच्छतीतिनभसंगमः, आकाशाप्रत गमन करितो जो तो. क्रु. गम्लृधा. गतिअ. पक्षि. अ. पु.

नभाः नभ्यतेऽनेनात्रवानभः, हिंसन करितो जेणें करून किंवा ज्याचे ठायीं तो. क्रु. णभधा. हिंसाअ. पर्जन्य काळ. २ श्रावण मास. स. पु. ३ आकाश. अ. पु.

नभस्यः नभसिसाधुर्नभस्यः, पर्जन्याचे ठायीं शोभतो जो तो. त. भाद्रपद मास. अ. पु.

नभस्वान् नभोस्याश्रयत्वेन नभस्वान्, आकाश आहे आश्रयतें करून ज्यास तो. त. वारा. न. पु.

नमस्कारी नमस्करणशीलमस्यानमस्कारी, नम्र आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. कृञ्धा. करण अ. लाजाळु. ई. स्त्री.

नमः नमनंनमः, प्रव्हत्व जें तें. कृ. णमधा. प्रव्हत्वअ. नमस्कारार्थी अव्यय.

नमस्या नमस्करणंनमस्या, पूजन जें ती. रु. कृञ्धा. करणअ. पूजा आ. स्त्री.

नमस्यितं नमस्कृतंनमस्यितं, नमस्कार करिजेले जें तें. कृ. नमस्याप्रकृतिधा. नमस्करणअ. पूजलेलें त्रि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नमुचिसूदनः नमुचेः सूदनःनमुचिसूदनः, नमुचि दैत्याचानाश कर्ताजोतोस. इंद्र. अ. पु.

नयः नयनंनयः, नीती जी तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नीति. अ. पु.

नयनं नीयतेअनेननयनं, प्राप्तक्षा. अवलोकन होतें आहे जेणेंकरून तें कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नेत्र. अ. न.

नरः नरतीतिनरः, नीतिमान्जो तो. कृ. नृधा. नयअ. मनुष्य. अ.पु.

नरकः विग्रहादिसर्वनारकशब्दाप्र.

नरवाहनः नरोवाहनंयस्यसनरवाहनः, मनुष्य आहे वाहन ज्याचें तो. स. कुबेर. अ. पु.

नर्तकी नृत्यतीतिनर्तकी, नृत्य करितेजी ती. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेप अ. नाचणारी स्त्री. ई. स्त्री.

नर्तनं नृत्तंनर्तनं, नृत्त क्ष. नृत्यजें तें. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचणें. अ. न.

नर्मदा नर्मकेलिंपुरूरवसेददातीति नर्मदा, पुरूरव्याला क्रीडा साधन जी ती. कृ. दाधा. दानअ. नर्मदानदी. आ. स्त्री.

नर्म नृणातिरत्यतिशयंप्रापयतीति नर्म, रतीच्या अतिशया प्रत पावविते जें तें. कृ. नृधा. नयअ. क्रीडा. न्. न.

नलः नलतीतिनलः, गंधयुक्त असतो जो तो. कृ. नलधा. गंधअ. देवनळ. अ. पु.

नलकूबरः नलःकूबरोयुगंधरो यस्यसनलकूबरः, नल आहे युगंधर ज्याचा तो. स. कुबेराचापुत्र. अ. पु.

नलदं नलंगंधंददातितन्नलदं, गंधातें देतें जें तें. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. काळ्या वाळ्याचें मूळ. अ. न.

नलमीन: नडस्थोमीनःनडाभोमीनइतिवानलमीनः, नडस्थ किंवा नडाभ जो मीन तो. स. मत्स्यविशेष ज्यास वेगसा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

नलिनं नल्यतेबोध्यतेचंद्रेणेति नलिनं, चंद्रोदयानें विकसित होतें जें तें. कृ. नलधा. बंधनादिअ. कमळ. अ. पु. न.

नलिनी विग्रहादिनलिनीशब्दा प्र. कमलिनी. ई. स्त्री.

नली नलतीतिनली, संश्लिष्टअसत्येजा ती. कृ. णलधा. बंधनादिअ. पवारी. ई. स्त्री.

नल्व: नल्वते:यनल्वः. बंधन ह्म. इयत्ता परिमिति कारत्येजा नेढाचीं तो. कृ. णलधा. बंधनअ. चारशें हात लांबीचें प्रमाण. अ. पु.

नव: नूयतेइतिनवः. स्तवि - जेतो जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नवदलं नवंचतत्दलंचनवदलं, नूतन जें दल ह्म. पर्ण तें. स. पल्लव ह्म. पालवी. अ. न.

नवनीतं नवंचतन्नीतंचनवनीतं, नूतन जें प्राप्त तें. स. लोणी. अ. न.

नवमल्लिका नवाचासौमल्लिकाचनवमल्लिका, नूतनजी मल्लिका ती. स. बटमोगरा. आ. स्त्री.

नवमालिका नवास्तुत्यामालायस्याःसानवमालिका, स्तुत्य आहे माला जीची ती. स. अर्थादि पूर्वींच्या श. प्र.

नवसूतिका नवःसूतोयस्याः सा नवसूतिका. नूतन आहे प्रसव जीचा ती. स. नूतन प्रसवलेली धेनु. आ. स्त्री.

नवांबरं नवंचतदंबरंचनवांबरं. नवीन जें अंबर ह्म. वस्त्र तें. त. नूतनवस्त्र. अ. न.

नवीन: नवएवनवीनः. नूतन जो तो. त. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नवोध्दृतं नवंचतदुध्दृतंचनवोध्दृतं. नवीन जें उध्दृत तें. स. लोणी. अ. न.

नव्य: विग्रहादिसर्वनवशब्द. प्र.

नष्टः नश्यतिस्मनष्टः, अदृष्ट झाला जो तो. कृ: णंशधा. अदर्शनअ. गुप्त. २ नाश पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नष्टचेष्टता नष्टाचेष्टायस्यसनष्टचेष्टस्तस्यभावोनष्टचेष्टता, नष्ट आहे चेष्टा ह्म. चैतन्य व्यापार ज्याचा तो. नष्टचेष्ट त्याचा जो भाव ती. त. चलन वलनादिकांचा अभाव. आ. स्त्री.

नष्टाग्निः नष्टोअग्निर्यस्यस नष्टाग्निः, प्रमादें करून नष्ट आहे अग्नि ज्याचा तो. स. ज्याचा गृह्याग्नि नष्ट जाहला तो. इ. पु.

नस्तितः नसनंनस्तं नस्तंसंजातमस्यनस्तितः, नस्त ह्म. नासिका संबंधीं रज्जु ती आहे ज्यास तो. त. वेसण्या बैल. अ. पु.

नस्तोतः नस्यतेइतिनस्ता नासा रज्जुस्तयाउतोनस्तोतः. बांधिजे तें जीणें ती नस्ता तीनें जो बद्ध तो. स. वेसण घातलेला बैल. अ. पु.

नस्योतः नस्यथानासारज्वाउतोनस्योतः, नासा रज्जु करून जो प्रोत तो. स. अर्थादिपू. श. प्र.

नहि नह्यतीतिनहि, निषेधानें बंधन करितें जें तें. कृ. णहधा. बंधनअ. अभावार्थी अव्य.

नाकः नास्त्यकमत्रेतिनाकः, नाहीं आहे दुःख ज्याचे ठायीं तो. स. स्वर्ग. २ आकाश. अ. पु.

नाकुः नअकतिनम्यतेभूरनेनेतिनाकुः, नाहीं कुटिल गमन करीत किंवा वक्र होत्ये भूमी जेणें तो. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ. २ णमधा. प्रह्वत्वादिअ. वारूळ. उ. पु.

नाकुली नकुलानामियंनाकुली, नकुल संबंधी जी ती. त. मुंगुसवेल. ई. स्त्री.

नागः नगेभवोनागः, पर्वताचे ठायीं होणारा जो तो. त. सर्प. २ हत्ती. अ. पु. ३ शिसें. ४ लवंग. अ. न.

नागकेसरः नागाख्यः केसरोनागकेसरः, नागाख्य असा जो केसर तो नागकेसर. स. नागचांफा. अ. पु.

नागजिह्विका नागस्यजिह्वेव नागजिह्विका, नागजिह्वे सारिखी जी ती. स. मनशीळ. आ. स्त्री.

नागरं नगरेभवंनागरं, नगराचे

दायीं उत्पन्नजें तें. त. सुंठ. २ नागरमोथा. अ. न. ३ नगरचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नागरंग: नागारज्यंत्यत्रेतिनागरंगः, नाग जे ते अनुरक्त होतात ज्याचेमधीं तो. कृ. रंजधा. रागअ. नारिंगाचें झाड. अ. पु.

नागलोक: नागानांलोकः नागलोकः, सर्पांचा जो लोक तो. स. पाताळलोक. अ. पु.

नागबला नागानांहस्तिनामिव बलंयस्याःसा नागबला, हत्तीसारखें आहे बल जीस ती. स. चिकणा. आ. स्त्री.

नागवल्ली नागलोकस्यवल्लीनागवल्ली, नागलोकसंबंधी जी वल्ली ती. स. पानवेल. ई. स्त्री.

नागसंभव: नागंसीसंसंभवोयस्यसः नागसंभवः, नाग ह्म. शिसें आहे उत्पत्ति कारण ज्याचें तो. स. शेंदूर. अ. पु.

नागसुगंधा नागानांसुगंधोअस्त्यस्याइतिनागसुगंधा, नागांला आहे सुगंधि जीचा ती. स. मुंगुसवेल. आ. स्त्री.

नागांतक: नागानामंतकोनागांतकः, नागांचा जो अंतक ह्म. नाशकर्ता तो. स. गरूड. अ. पु.

नाट्यं नटस्यकर्मभावोवानाट्यं, नटाचें जें कर्म किंवा स्वभाव तें. त. नाचणें. अ. न.

नाडिकेर: नड्यतइतिनाडिः केन वायुनाईर्यतइतिकेरः नाडिश्चासौ केरश्चनाडिकेरः, पतन पावणारा नाहीं असा जो वायुप्रेरित केर तो. स. नारळीचें झाड. अ. पु.

नाडिंधम: नाडींधम: नाडिं वंशनलिकांधमतीतिनाडिंधमः, वेणूच्या नळीतें अग्निसंबंध करितो जो तो. कृ. ध्माधा. अग्निसंयोगअ. सोनार. अ. पु.

नाडी नाडयतीतिनाडी, गमन करित्ये जी ती. कृ. नडधा. गमन अ. शिरा. २ जोधच्यादिकांचें ताव. ३ साहाक्षण. ई. स्त्री.

नाडीव्रण: नाड्याव्रणोनाडीव्रणः, नाडीसंबंधी जो व्रण तो. स. सर्वदा वाहणारा व्रण. अ. पु.

नाथवान् नाथोस्त्यस्यनाथवान्, नाथ ह्म. स्वामी आहे ज्यास तो. त.

पराधीन. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

नादः शब्देनदतीतिनादः, शब्दानें ध्वनिकरितो जो तो. कृ. नदधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

नादेयी नद्यांभवानादेयी, नदीचेठायीं उत्पन्नजीती. त. जलवेत. २ नारिंगाचें झाड. ३ टाकळा. ४ भुईआवळा. ई. स्त्री.

नाना नसहतइतिनाना, सहवर्तमान नाहीं जें तें. त. अनेक. २ विना ह्या अर्थी. ३ उभय. अव्य.

नानारूपः नानारूपमस्यनानारूपः, नाना प्रकार आहे रूप ज्याचें तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नांदीकरः नांदींकरोतीतिनांदीकरः, नांदी ह्म. स्तुति ईतें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. स्तुतिपाठक. अ. पु.

नांदीवादी नांदींवदतिनांदीवादी स्तुतिविशेष बोलतो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ. नांदीकर. इन्. पुल्लिंगी.

नापितः नापनंनापः नापः संजातोस्यनापितः, वपनकरणसंजात आहे ज्यास तो. त. हजाम. अ. पु.

नाभिः नह्यंतेअराअत्र नभ्यतइतिवानाभिः, अरा संबंध होतात ज्याचेठायीं अथवा हिंसा करितो जो तो. कृ. णहधा. बंधनअ. २ णभधा. हिंसाअ. रथाचे चाकाचा मध्य. इ. स्त्री. २ बेंबी. इ. पु. स्त्री. ३ क्षत्रिय. इ. पु.

नाम नम्यतेऽभिधीयतेअर्थोनेनेतिनाम, कथन करिजेतो अर्थ जेणें तो. कृ. णमधा. शब्दादिअ. प्रसिद्धि. २ संभावना करण्यास योग्य. ३ क्रोध. ४ द्वेषस्वीकार. ५ निंदा ह्या अर्थीं अव्य.

नाम नमयंत्यनेनेतिनाम, नमन करितात जेणें करून तें. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. नमस्कारादिकालीं उच्चारितात असें नाव. न्. न.

नामधेयं नामेवनामधेयं, नाम जें तेंच नामधेय. त. नाव. अ. न.

नायः विग्रहादिनयशब्दाप्रमाणें जाणि. अ. पु.

नायकः नयतीतिनायकः, नेणारा ह्म. नियमन करणारा जो प्रभु तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. प्रभु. २ मध्यरत्न. अ. पु.

नारकः नारंनरसमूहोयस्मिन् कायतीतिनारकः, नरसमूह आ क्रोश करितो जाचेठायीं तो. कृ. कैधा. शब्दअ. नरक. अ.पु.

नारदः नारंनरसमूहंद्यतिकलहेने तिनारदः, कलहाच्या योगानें मनु ष्यांप्रत खंडित करितो जो तो. कृ. दोधा. अवखंडनअ. नारदऋषी. अ.पु.

नाराचः नरानाचामतीतिनराचः सएवनाराचः, पुरुषातें प्राशन ह्म. नाशकरणारा जो तो. कृ. चमु धा. अदनअ. लोखंडी बाण. अ.पु.

नाराची स्वल्पोनाराचोनाराची, स्वल्प बाण विशेषा सारिखी जी तो. त. लोखंडी तराजू. ई. स्त्री.

नारायणः नराणांसमूहोनारंत दयनंयस्यसनारायणः, मनुष्यस मुदाय जी तें नार नार आहे ह्मण्णा ची जाना जाची तो. स. विष्णु. अ.पु.

नारायणी नारायणात्जातानारा यणी, नारायणापासून झाली जी ती. त. शतावरी. ई. स्त्री.

नारिकेलः नालिकेरः नल्य तेइतिनालिः केनवायुनाइल्यतेइ तिकेलः, सचासौकेलश्चनारिकेलः, बध्यमान जो वायुप्रेरित तो. स. ना रळीचें झाड. अ.पु.

नारिकेलि विग्रहादिनालिकेरश ब्दाप्र. इ.पु.

नारिकेली विग्रहादिपूर्वींच्या श ब्दाप्र. ई. स्त्री.

नारी नरस्यस्त्रीनारी, नराची जी बायको ती. स. बायको. ई. स्त्री.

नाला.नालं नल्यतेसानालानालं च, बद्ध होइजेत्से जी तो. कृ. णल धा. बंधनअ. कमळ देंट, बिसें. बि. अ.पु.न. आ. स्त्री. २ जोंधळा बाजरी यांचें ताट. अ.न.

नाविकः नावातारयतीतिनाविकः, नौकेनें तारितो जो तो. त. नावेचें सु काणू धरणारा. अ.पु.

नाव्यं नावातार्यंनाव्यं, नौकेनें ता रण्यास योग्य जें तें. त. नौकेनें उ तरण्या जोगें नद्यादिक. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

नाशः नशनंनाशः, दर्शनाभाव जो तो. कृ. णशधा. अदर्शनअ. मर ण. २ अदर्शन. अ.पु.

नासत्यौ नअसत्यौनासत्यौ, न

ऱ्हे जे असत्य ते. स. अश्विनी कुमार. अ. पु. द्वि.

नासा नासतेनयानासा, जीच्या योगानें शब्द होतो ती. कृ. णासृधा. शब्द अ. पुढील दारच्या उंबऱ्याची गणेशपट्टी. २ नाक. आ. स्त्री

नासिका विग्रहादिनासाशब्दाप्रमाणें. नाक. आ. स्त्री.

नास्तिकता नास्तिपरलोकइतिबुद्धिर्यस्यसनास्तिकस्तस्यभावोनास्तिकता, परलोक नाहीं अशीबुद्धि आहे ज्याची तो नास्तिक त्याचा जो भाव ती. त. नास्तिकपणा. आ. स्त्रीलिंगी.

निःशलाकः निर्गताशलाकायस्मान्निःशलाकः, गेली आहे शलाका ह्म. तृणादि ज्यापासून तो. स. एकांतस्थल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निःशेषं शेषान्निष्क्रांतंनिःशेषं, अवशिष्टापासून जें निष्क्रांत तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निःशोध्यं शोध्यान्निष्क्रांतंनिःशोध्यं, शोध्यापासून जें निष्क्रांत तें. स. मळघालविलेलें. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निःश्रेणिः निश्चिताश्रेणिरत्रनिःश्रेणिः, निश्चित आहे श्रेणी ह्म. पंक्ति ज्याचेठायीं ती. स. निसण. इ. स्त्री.

निःश्रेयसं नितरांश्रेयोनिःश्रेयसं, अत्यंत जें कल्याण तें. स. मुक्ति. अ. नपुं.

निःषमं निर्गतंषममत्रनिःषमं, गेलें आहे सम ज्याचेठायीं तो. स. निंद्य या अर्थी अव्य.

निःसरणं निःसरंत्यनेनेतिनिःसरणं, गमन करिताहेत जेणें करून तें. कृ. सृधा. गतिअ. घराचें पुढील दार. २ निघणें. अ. न.

निःस्वः स्वान्निष्क्रांतोनिःस्वः, धनापासून जो निष्क्रांत ह्म. पराङ्मुख तो. स. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकटः निबद्धंनिकटः, निबद्ध जो तो. त. जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकरः निकीर्यतेइतिनिकरः, संचीभूत होइजेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. समूह. अ. पु.

निकर्षणं निकृष्यतेऽत्रनिकर्षणं, अत्यंतसंमार्जनादिक करिताहेत ज्या

चेठायीं तें. कृ. कृषधा. विलेखनअ. चांगली राहाण्याची जागा. अ. न.

निकषः निकषंत्यत्रेतिनिकषः, सुवर्णादि घर्षण करितात ज्या ठायीं तो. कृ. कषधा. हिंसाअ. सुवर्णादि घांसण्याची कसोटी. अ. पु.

निकषात्मजः निकषाया आत्मजो निकषात्मजः, निकषेचा जो पुत्र तो. स. राक्षस. अ. पु.

निकामं निकामनंनिकामं, अर्थादि काम शब्दा प्रमाणें.

निकायः निचीयतेसौनिकायः, संग्रह करितो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. एकधर्म्यांचा जो समूह तो. अ. पु.

निकाय्यः निचीयतेऽस्मिन्निति निकाय्यः, अत्यंत चयन ह्मं. वस्तुमात्राचा संचय करितात ज्या ठायीं तो. कृ. चिञ्धा. चयन अ. घर. अ. पु.

निकारः निकरणंनिकारः, अपकरण जें तो. कृ. कृञ्धा. करण अ. आकार. २ धान्य पेरणारा. अ. पु.

निकारणं निकार्यतेनिकारणं, हिंसन जें तें. कृ. कृधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निकुंचकः निकुंचतीतिनिकुंचकः, कुटिल होतो जो तो. कृ. कुञ्चधा. कौटिल्यअ. मुष्टिरूप परिमाण. अ. पु.

निकुंजः नितरांकुंजत्यत्रेतिनिकुंजः, अत्यंत पक्ष्यादिक अव्यक्त शब्द करितात ज्याचे ठायीं तो. कृ. कुजिधा. अव्यक्त शब्दअ. सभोंवार वेली असोन त्यांणीं अ उवलेली जागा. अ. पु. न.

निकुरंबं नितरांकुत्सितंरंबतेनिकुरंबं तदेवनिकुरंबकं, अत्यंत कुत्सित शब्द करणारें जें तें. कृ. रबिधा. शब्दअ. समूह. अ. न.

निकुंभः कुंभूमिंबिभर्त्तीतिनिकुंभः, नियतंकुंभोनिकुंभः, भूमीतें धारण ह्मं. अवष्टंभन करितो जो तो कुंभ अत्यंत जो कुंभ तो निकुंभ. स. दांती वनस्पति. अ. पु.

निकृतः न्यकारीतिनिकृतः, नीचीकृत केला जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. हलका केलेला. २ मनाचा

वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकृति: निकृष्टंकृणोतीतिनिकृतिः, निंद्य जैसें होय तैसें हिंसा करितें जें तें. कृ. कृधा. हिंसाअ. कपट. इ. स्त्री.

निकृष्ट: निकृष्यतेस्मनिकृष्टः, निंदित करिजेला जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. अधम, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकेतनं निकेत्यते ऽस्मिन्निकेतनं निवास करिजेतो ज्याचेठायीं तें. कृ. कितधा. निवासअ. घर. अ. न.

निकोचक: निकुंच्यतइतिनिकोचः, सएवनिकोचकः, संकुचित होइजेतो जो तोनिकोच तोच निकोचक. त. पिस्त्याचा वृक्ष. अ. पु.

निक्कण: निक्काण: नितरांकणनंनिक्कणः, अत्यंत जो वीणादिकांचा शब्द तो. कणधा. शब्दअ. वाद्यांचा शब्द. अ. पु.

निखिलं निष्क्रांतंखिलमस्मान्निखिलं, गेली आहे संपूर्ण प्रतियोगिता जापासून तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निगड: निगलतीतिनिगडः, पादाचें बंधन करणारा जो तो. कृ. गलधा. अदनअ. शृंखला, बेडी. अ. पु.

निगद: निगाद: निगदनंनिगदः, कथन जें तो. कृ. गदधा. व्यक्तवाणीअ. कथन, सांगणें. अ. पु.

निगम: निगम्यतेत्रानेनवानिगमः, गमन करिजेतात जाचेठायीं किंवा जेणेंकरून तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. शहर. २ क्रय विक्रय करून उपजीविका करणारा वाणी. ३ वाण्याचें कर्म. ४ नय. अ. पु.

निगाल: निगिलत्यनेननिगालः, भक्षण करिजेतो जेणें तो. कृ. गृधा. निगरणअ. घोडेच्या गळ्यांत घागरमाळ बांधितात त्याच्या जवळचा प्रदेश. अ. पु.

निग्रह: नियमेनग्रहणंनिग्रहः, पूर्वक अनुग्रह विरुद्ध जें तो. कृ. ग्रहधा. उपादान अ. स्वीकार न करणें. को. बंधन २ भर्त्सन. अ. पु.

निघ: नितरांहन्यतेइतिनिघः, निरंतर हनन करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. ज्याची

उंची लांबी व रुंदी सारखी तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निघसः विग्रहादिविघस शब्द. भोजन. अ. पु.

निघ्नः निहन्यतेनिगृह्यतेइतिनिघ्नः, स्वीकृत करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निचिकी विग्रहादिनैचकीशब्दाप्रमाणें. उत्तम गाई. ई. स्त्री.

निचुलः नितरांचोलतीतिनिचुलः, अत्यंत श्रेष्ठ जो तो. कृ. चुलधा. समुच्छ्रायअ. जलवेतस. इजर ३ वीणादिकाचें आच्छादन वस्त्र अ. पु.

निचोलः निचोलयतेइतिनिचोलः, समुन्नत करिजेतो जो तो. कृ. चुलधा. समुच्छ्रायअ. वीणादिकांचें आच्छादनवस्त्र. अ. पु.

निजः निर्जायतेइतिनिजः, अयंतर होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. आपला. २ नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नितंबः नितरांतम्यतेकामुकैर्नितंबः, कामुक पुरुषांनीं इच्छिजे तो जो तो. कृ. तमुधा. कांक्षाअ. स्त्रियांचा कमरेचा पाठीमागचा भाग. अ. पु.

नितंबिनी प्रशस्तः नितंबोस्स्याइतिनितंबिनी, विपुलआहे कटि पश्चाद्भाग जीचा ती. त. स्त्री विशेष. ई. स्त्री.

नितांतं नितरांताम्यतेस्मेतिनितांतं, अत्यंत इच्छा करिजेतें जें तें. कृ. तमुधा. कांक्षाअ. अतिशयार्थी अव्य.

नित्यं नियमेनभवत्यत्रेतिनित्यं, नियमेन करून क्रिया होत्ये जा चेठायीं तो. त. निरंतरत्या अर्थी अव्य.

नित्यः नियतंभवोनित्यः, नियत राहतो जो तो. त. अविनाशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निदाघः नितरांदह्यतेजनोयस्मिन्निति निदाघः, अत्यंत दग्ध होतो जन जाचेठायीं तो. कृ. दहधा. भस्मीकरणअ. ग्रीष्मऋतु. २ घाम. अ. पु.

निदानं निदीयतेजन्यते अनेनेतिनिदानं, अत्यावश्य कार्योत्पाद.

न होइ जें तें जेणें करून तें. कृ. दा धा. दानअ. उपादान कारण. अ. न.

निदिग्धं निदिह्यतेस्मानिदिग्धं, समृद्धि पाविजेतें जें तें. कृ. दिह धा. उपचयअ. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निदिग्धिका निदिह्यतेस्मनिदिग्धिका, वृद्धि पावती झाली जी ती. इत्यादि पू. श. प्र. रिंगणी. ई. स्त्री.

निदेशः निदेशनंनिदेशः, कार्या विषयीं आज्ञापन जें तें. कृ. दिश धा. अतिसर्जनअ. आज्ञा. अ. पु.

निद्रा नियतंद्रांतींद्रियाणियत्रेति निद्रा, अत्यंत मूर्च्छित होतात इंद्रियें जीचेठायीं ती. कृ. द्राधा. कुत्सितगतिअ. झोंप. आ. स्त्री.

निद्राणः निद्रातिस्मनिद्राणः, निद्रित झाला जो तो. इत्यादि पू. श. प्र. निजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निद्रालुः निद्राशीलोनिद्रालुः. निद्राशील जो तो. इत्यादि पू. श. प्र. निद्राशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निद्रितः निद्रासंजाताअस्यनिद्रितः, निद्रा प्राप्त आहे ज्यास तो. त. निजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निधनः निधानंनिधानः, परलोक धारण जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारण अ. यद्वा निधीतिर्निधीयतेत्रवानिधनं, निधारण किंवा धारण्यविजेतेंजेचेठायीं तें. इ. पूर्वी. श. प्र. ब्रह्मदेव. २ मरण. ३ वंश. अ. पु. न.

निधिः नितरांदधातिपोषयत्यनेनेतिनिधिः, अत्यंत पोषण होतें जेणें तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणपोषणादिअ. कुबेराचे ९ निधि आहेत ते प्रत्येक. इ. पु.

निधुवनं नितरांधुवनंहस्तपादादिचालनमस्मिन्तन्निधुवनं, अत्यंत आहे हस्तादि चालन जाचेठायीं तें. स. मैथुन. अ. न.

निध्यानं निध्यातिर्निध्यानं, ईक्षण जें तें. कृ. ध्यैधा. चिंताअ. पाहणें. अ. न.

निनदः निनादः निनदनंनिनदः, शब्द जो तो. कृ. णद धा. अव्यक्त शब्दअ. शब्द. अ. पु.

निंदा निंदनंनिंदा, कुत्सित जी ती. कृ. णिदिधा. कुत्साअ. द्वेष कथन. आ. स्त्री.

निपः नियतंपिबंत्यनेनेतिनिपः, अवश्य पान करितात जेणें करून तो. कृ. पाधा. पानअ. तांब्याघागर इत्यादि अ. पु.

निपठः निपाठः निपठनंनिपाठः, पठन जें तो. कृ. पठधा. व्यक्तवाणीअ. पढणें. अ. पु.

निपानं नियतंपिबत्यनेननिपानं, नियत जलपान करितें जेणें करून तों. कृ. पाधा. पानअ. विहिरींतून काढलेलें पाणी ठेवण्या करितां केलेली जी डोणी वगैरे. ती. अ. न.

निपातनं निपत्तिर्निपातनं, अधोनयन जें तें. कृ. पतधा. गतिअ. अधोनयन. अ. न.

निपुणः निपुणतीतिनिपुणः, शुभकर्मकर्तोजो तो. कृ. पुणधा. शुभकर्म अ. प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निबर्हणं निबर्ह्यतेइतिनिबर्हणं, हिंसन जें तें. कृ. बर्हधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निभः नियतंभातीतिनिभः, नित्य शोभतो जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. सादृश्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निभृतः नितरामभारिनिभृतः, अत्यंत भरण करिजेला जो तो. कृ. भृञ्धा. भरणअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निमयः निमानंनिमयः, प्रत्यर्पण जें तो. कृ. मेङ्धा. प्रणिदानअ. मोबदला. अ. पु.

निमित्तं निमिद्यतेनिमित्तं, प्रीतियुक्त जें तें. कृ. ञिमिदाधा. स्नेहअ. कारण. अ. न.

निम्नं खननायनितरांम्नायत इति निम्नं, खननार्थ अभ्यस्त जें तें. कृ. म्नाधा. अभ्यासअ. गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निम्नगा निम्नंगच्छतीतिनिम्नगा, सखोल गमन करणारी जी ती. कृ. गमधा. गतिअ. नदी. आ. स्त्री.

निंबः नियमयतीति निंबः, नियमनादि करितो जो तो. कृ. यमधा. परिवेषणादिअ. निंबवृक्ष. अ. पु.

निंबतरुः निंबसंज्ञकः तरुः निंबतरुः, निंबसंज्ञक जो तरु म्ह. वृक्ष तो. स. कडूनिंबाचें झाड. उ. पु.

नियतिः नियम्यतेनयेतिनियतिः,

नियमन करिजेतें जेणें तीं. कृ. य मधा. उपरमअ. दैव. इ. पु.

नियंता नियच्छतीतिनियंता, नियम करणारा जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. सारथि. इन्. पु.

नियमः नियमनंनियमः, नियमपूर्वक स्वीकार जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. स्वीकार. २ व्रत. अ. पु.

नियातनं नियातिर्नियातनं, अधोनयन जें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. खालीं नेणें. अ. न.

नियामकः पोतंनियच्छतीति नियामकः, नियमन करितो जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. नौकेंतील मध्यस्तंभावर जलचर वगैरे दुष्ट प्राण्याचें निवारण करण्यास जो राहतो तो. अ. पु.

नियुतं नियूयतेस्मनियुतं, अत्यंत गणिजेलें जें तें. कृ. यूधा. मिश्रणामिश्रणअ. लक्षसंख्या. अ. न.

नियुद्धं नितरांयुद्धंनियुद्धं, अत्यंत जें युद्ध तें. स. बाहुयुद्ध. अ. न.

नियोज्यः नियुज्यतेइतिनियोज्यः नियोग करिजेतो जो तो. कृ. युजिरधा. योगअ. चाकर. अ. पु.

आ. स्त्री.

निरंतरं निर्गतमंतरमस्मिन्निरंतरं, गेलें आहे अंतर ज्याचेठायीं तें. स. निबिड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरयः निर्गतः अयः दैवंयस्मिन्निरयः, नष्ट आहे प्रारब्ध ज्याचेठायीं तो. स. नरक. अ. पु.

निरर्गलं निष्क्रांतमर्गलायाइति निरर्गलं, प्रतिबंधापासून निष्क्रांत जें तें. स. निर्बाध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरर्थकं निर्गतोऽर्थोऽस्मान्निरर्थकं, निर्गत आहे अर्थ ज्यापासून तें. स. व्यर्थ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

निरवग्रहः अवग्रहान्निष्क्रांतो निरवग्रहः अवधापासून जो निष्क्रांत तो. स. स्वतंत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरसनं निरासोनिरसनं, क्षेपण जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. निराकरण. अ. न.

निरस्तः निरस्यतेस्मनिरस्तः, टाकिजेला जो तो. कृ. असुधा. क्षेपण

त्वरित बोलणें. अ.न.२सोडलेला बाण. ३ निराकरण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निराकरिष्णुः निराकरणशीलो निराकरिष्णुः, निराकरण कर्तोजो तो. क्ट. कृञ्धा. करणअ. निराकरणशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निराकृतः निराकारिनिराकृतः, निराकरण करिजे तो जो तो. क्त. कृञ्धा. करणअ. निराकरण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निराकृतिः आकृतेरध्ययनचे ष्टायांनिर्गतो निराकरणंवानिराकृतिः, अध्ययन व्यापार रहित जो तो. अथवा निराकरण जें तें. स. २ क्ति. कृञ्धा. करणअ. ज्यानें आपल्या शारवेचें अध्ययन केलें नाहीं तो. २ निराकरण. इ.पु. २स्त्री.

निरामयः निष्क्रांतः आमयान्निरामयः, रोगापासून दूर झालाजो तो. स. रोगरहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरीशं निर्गतमीशायानिरीशं, लांगल दंडापासून जें निर्गत तें स. नागरानें रवालचें लांकूड, फाळ. अ. न.

निरीषं विग्रहादि सर्व पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

निरोधः निरोधनंनिरोधः, अनुग्रह विरुद्ध जो तो. क्ट. रुधिर्धा. आवरणअ.

निरु नरणंनिरु, ज्ञान जें तें. क्ट. नृधा. नयअ. निश्चय. २ निषेध या अर्थी अव्य.

निर्गंधनं निर्गंध्यते निर्गंधनं, पीडन जें तें. क्ट. गंधधा. अर्दनअ. वध. अ. न.

निर्गुंठी विग्रहादि निर्गुंडी शब्द प्र. निगडीचें झाड. ई. स्त्री.

निर्गुंडी निर्गुंडतीतिनिर्गुंडी, रक्षण करिते जी ती. क्ट. गुडिधा. रक्षणअ. निगडीचें झाड. २ काळे फुलांची निर्गुंडी. ई. स्त्री.

निर्ग्रंथनं निर्ग्रंथ्यते निर्ग्रंथनं, कुटिलत्व जें तें. क्ट. ग्रथिधा. कौटिल्यअ. वध. अ. न.

निर्घोषः निर्घुष्यत इति निर्घोषः, निर्घोष म्ह. शब्द जो तो. क्ट. घुषिर्धा. अविशब्दनअ. शब्द. अ. पुल्लिंगी.

निर्जरः जराया निष्क्रांतो निर्जरः, जरा ह्म. वृद्धावस्था तीपासून जो निष्क्रांत ह्म. निर्गत तो. स. देव. अ. पु.

निर्जितेंद्रियग्रामः निर्जितः इंद्रियग्रामो येन सः निर्जितेंद्रियग्रामः जिंकिला आहे इंद्रियसमुदाय जाणें तो. स. सन्यासी. २ ज्यानें इंद्रियें जिंकिलीं तो. अ. पु.

निर्झरः निर्झरणं निर्झरः, प्रवाह जो तो. कृ. झृष्‌धा. वयोहानिअ. झरा. अ. पु.

निर्णिक्तं निर्णिज्यते स्म निर्णिक्तं, शुद्ध करिजेलें जें तें. कृ. णिजिर्‌धा. शौच्यादिअ. निर्मळकेलेला ह्म. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्णेजकः निर्णेनेक्तीति निर्णेजकः, वस्त्र शुद्ध करितो जो तो. कृ. णिजिर्‌धा. शुद्धिअ. परीट. अ. पु.

निर्देशः निर्देशनं निर्देशः, कार्याचेठायीं निर्देशन जें तो. कृ. दिश धा. अतिसर्जनअ. आज्ञा. अ. पु.

निर्धार्यः निश्चयेन ध्रियते निर्धार्यः कार्याविषयीं जो उद्युक्त तो. कृ. धृञ्‌धा. धारणअ. त्रास दुःखअसतांही किंचित् व्याकुल न होतां कार्याविषयीं जो उद्युक्त असतो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्बंधः नितरां बध्यंते अनेन निर्बंधः, अत्यंत बद्ध होताहेत जेणेंकरून तो. कृ. वधधा. बंधअ. आग्रहविशेष. अ. पु.

निबर्हणं निबर्ह्यते इति निबर्हणं, हिंसन जें तें. कृ. बर्हधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निर्भरं निर्भरतीति निःशेषेण भरोत्येति निर्भरः, धारण करितें अथवा निःशेषें करून आहे धारण ज्याच्येठायीं तें. कृ. डुभृञ्‌धा. धारणअ. अतिशयार्थी अव्य. उ. निर्भरं गच्छति.

निर्मदः निर्गतो मदो यस्मात्स निर्मदः, गेला आहे मद ज्यापासून तो. स. मदशून्य हत्ती. अ. पु.

निर्मुक्तः निर्मुक्तः कंचुको येन निर्मुक्तः, टाकला आहे कंचुक ज्याणें तो. स. मेंग टाकलेला सर्प. अ. पु. २ मोकळा झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्मोकः निर्मुच्यते इति निर्मोकः,

दां क्रिजेतो जो तो. कृ. कुमुच्छ्धा. मोक्षणअ. सर्पाची त्वचा ह्म. मेंग. अ.पु.

निर्याणं निर्यात्यनेननिर्याणं, गमन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. याधा. प्रापणअ. हत्तीच्या नेत्रांचा मळ. अ.न.

निर्यातनं निर्यात्यते ऽनेन निर्यातनं, प्रतिकार करिजेतो जेणें करून तें. कृ. यतधा. निकारादिअ. वैरशुद्धि. २ दान देणें ३ घेऊन परत देणें. अ.न.

निर्यासः निर्यस्यंतिअत्र इतिनिर्यासः, अत्यंत प्रयत्न करितात ज्याविषयीं तो. कृ. यसूधा. प्रयत्नअ. डीक. अ.पु.

निर्व्यूहः निर्व्यूहयतीतिनिर्व्यूहः, अत्यंत संबद्ध होतो जो तो. कृ. लौकिकव्यूहधा. बंधनअ. दार. २ शेखर ह्म. शेंडीचें भूषण. ३ क्वाथ रस काढलेला द्रव्यरस. ४ नागदंतक घराच्या भिंतींतील खांब. अ. पुल्लिंगी.

निर्वपणं निरूप्यतेतन्निर्वपणं, अत्यंत उत्पन्न करिजेलें जें तें. कृ. डुवपधा. बीज संतानअ. दान देणें. अ.न.

निर्वर्णनं निर्वर्णनंनिर्वर्णनं, ईक्षण जें तें. कृ. वर्णधा. वर्णक्रियाअ. पाहणें. अ.न.

निर्वहणं निःशेषेणवहनंप्रस्तुतकथायाः समाप्तिर्निर्वहणं, निःशेषेंकरून जें वहन तें. स. नाटकांतील पांच संधि सांगितले आहेत त्यांतील पांचवा संधि अथवा प्रस्तुत कथा समाप्ति. अ.न.

निर्वाणः निर्वातिस्मनिर्वाणः, निर्मुक्त झाला जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. मोक्ष. अ.न. २ मुक्त. वि. अ. पु.न. आ. स्त्री.

निर्वातः निर्वातिस्मनिर्वातः, निर्गत वायू जो तो. कृ. धा. कृ. प्र. गेलेला वारा. अ.पु.

निर्वादः निर्वदनंनिर्वादः, निर्वदन जें तो. कृ. वद्धा. व्यक्तवाणीअ. किंवा निकृष्टोवादः निर्वादः स. निंदा. २ लोकापवाद. ३ निर्णीत जो वाद तो. अ.पु.

निर्वापणं निरूप्यतेनिर्वापणं, छेदन जें तें. कृ. डुवपधा. बीजसंता

नअ. वध. अ. न.

नर्वार्यः निश्चयेनव्रियतेनिर्वार्यः, निश्चयें करून कार्य करिजे तो जो तो. कृ. वृंधा. वरणअ. निर्धारी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नर्वासनं निर्वास्यतेनिर्वासनं, छेदनजें तें. कृ. वस्धा. छेदनअ. वध. अ. न.

नर्वृत्तः निवर्त्यतेस्मनिर्वृत्तः, निष्पन्न झाला जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नर्वेशः निर्विश्यतेनेननिर्वेशः, गृहाच्याठायीं राहतो जेणेंकरून तो. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. यद्वा निर्वेशनंनिर्वेशः, उपभोगजोतो. धा. पू. प्र. वेतन. २ उपभोग. ३ मूर्छा. अ. पु.

नर्हारः निर्हरणंनिर्हारः, शल्यादिकाचें निःसारण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. शल्य, कांटा इत्यादि काढणें. अ. पु.

नर्हारी निर्हरणशीलः निर्हारी, निर्हरणस्वभावजोतो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. फार मनोहारि सुगंधि द्रव्य जें तें. वि. इन्. पु. न. स्त्री. ई.

निर्हृतिः नितरांह्रादयतिइतिनिर्हृतिः, अत्यंत भय शब्द करविले जी ती. कृ. ह्लादधा. अव्यक्त शब्दअ. नरक संबंधी जी अशोभा ती. इ. स्त्री.

निलयः नितरांलीयंतेअत्रेतिनिलयः, संबद्ध होतात ज्याच्याठायीं तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. घर. अ. पु.

निवातः निरुद्धोनिवृत्तोवावातोस्मान्निवातः, निरुद्ध किंवा निवृत्त आहे वायू ज्यापासून तो. स. वात वर्जित स्थान. २ आश्रम. अ. पु. ३ शस्त्रास अभेद्य कवच. अ. न.

निवापः निवपनंनिवापः, सपिंडी नंतर मृताच्या उद्देशानें जें उदकदान तें. कृ. डुवपृधा. बीजसंतानअ. पितृतर्पण. अ. पु.

निवीतं निवीयतेस्मनिवीतं, आवरण करिजेतें जें तें. कृ. वेञ्धा. संवरणअ. पांघुरलेलें वस्त्र. २ कंठाच्या ठायीं सरळ माळे सारिखें घातलेलें यज्ञोपवीत. अ. न.

निवृतं निव्रियतेस्मनिवृतं, वेष्टन करिजेलें जें तें. कृ. वृञ्धा. आ

वरणअ. चहूंकडून वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निवेशः निविशंतिअत्रनिवेशः, सैन्यनिवेश करितात ज्याचाठायीं तो. कृ. विशधा. प्रवेशअ. सैन्याचें ठाणें. अ. पु.

निशा नितरां श्यतिसर्वचेष्टा अत्रइतिनिशा, अत्यंत नष्ट होत्ये हे सर्व चेष्टा जीचेठायीं ती. कृ. शोधा. तनूकरणअ. रात्रि. २ हळद. आ. स्त्रीलिंगी.

निशातं नितरांशायते तत् निशातं, अत्यंत तनूकृत करिजे तें जें तें. कृ. शोधा. तनूकरणअ. तीक्ष्णीकृत पाजळलेला बाणादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निशातं नितरांशायतेतत्निशातं, अत्यंततनूकृतकरिजेतें जें तें. कृ. शोधा. तनूकरणअ. पाजळलेलाबाणादि. वि. अ.

निशापतिः निशानां रात्रीणांपतिः निशापतिः, रात्रींचा स्वामी जो तो. स. चंद्र. इ. पु.

निशारणं निशार्यतेइतिनिशारणं, हिंसन जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निशितं निशायतेस्मइतिनिशितं, तीक्ष्णीकृत करिजेलें जें तें. कृ. शोधा. तनूकरणअ. अर्थादि निशात श. प्र.

निशीथः नियतंशेतेअत्रेतिनिशीथः, निश्चयेंकरून शयन करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. मध्यरात्र. अ. न.

निशीथिनी निशीथोऽस्यास्तीतिनिशीथिनी, निशीथ जो तो आहे जीस ती. त. रात्री. ई. स्त्री.

निश्चयः निश्चयनंनिश्चयः, निर्णयन जें तें. कृ. चिञ्धा. चयनअ. निर्णय. अ. पु.

निश्रेणिः निश्चिताश्रेणिरत्रेतिनिश्रेणिः, निश्चित आहे पंक्ती जीचे ठायीं ती. स. शिडी. इ. स्त्री.

निषंगः निषज्यंतेऽत्रशराःनिषंगः, बाण संलग्न होतात ज्याचेठायीं तो. कृ. षंजधा. संगअ. बाण ठेवण्याचा भाता. अ. पु.

निषंगी निषंगोऽस्यास्तीति निषंगी, इषुधी आहे ज्यास तो. स. धनुर्धर. इन्. पु.

निषद्या निषीदंतिजना अत्रेति

निषद्या, गमन किंवा अवसाद न करितात जन जीचेठायीं ती. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. दुकान आ. स्त्री.

निषद्वरः वराहादयोनिषीदंत्यत्रेतिनिषद्वरः, सूकरादि बसतात जाचेठायीं तो. कृ. षद्लृधा. अवसादनादिअ. चिखल. अ. पु.

निषधः निषीदतीतिनिषधः, स्थिर राहतो जो तो. कृ. षद्लृधा. अवसादनादिअ. पर्वतविशेष. अ. पु.

निषादः निषीदतिपापाद्यस्मिन्निषादः, पापादिजाचेठायीं राहतें तो. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. चांडाळ. २ गायनाचा स्वर विशेष. ३ कोळिमनुष्यजाति. अ. पु.

निषादी निषीदतिइतिनिषादी, हत्तीवर बसणारा जो तो. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. स्तान. इन्. पु.

निषूदनं निषूद्यतेइतिनिषूदनं, क्षरण जें तें. कृ. षूदधा. क्षरणअ. वध. अ. न.

निष्कः निश्चयेनकायतिनिष्कः, निश्चयें करून शब्द करतो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. सोन्याचे १०८ तोळे यांचें मान आहे २ वक्षस्थलाचें भूषण. ३ सोनें ४ सोन्याचा तोळा. ५ पल सोन्याचे चार तोळे. ६ बत्तीस गुंजांचें एक नाणें आहे. अ. पु. न.

निष्कला. निष्कली निर्गतंकलेशुक्रं यस्याः सानिष्कली, गेलें आहे शुक्र जीचें ती. स. गतरजस्क बायको. आ. २ ई. स्त्री.

निष्कासितः निष्कास्यतेस्मान्निष्कासितः, बाहेर काढिजे तोजो तो. कृ. कसधा. गतिअ. घालविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्कुटः कुटान्निष्क्रांतःनिष्कुटः, गृहापासून जो निष्क्रांत तो. स. घराजवळ केलेला बाग. अ. पु.

निष्कुटिः कुट्याः निष्क्रांता निष्कुटिः, गृहापासून जी निष्क्रांत ती. स. इलाचीची वेल. इ. स्त्री.

निष्कुहः निश्चयेनकुहयतेइतिनिष्कुहः, निश्चयें करून विस्मय करवितो जो तो. कृ. कुहधा. विस्मापनअ. वृक्षगत विवर. अ. पु.

निष्क्रमः निष्क्रमणंनिष्क्रमः, बुद्धि सामर्थ्य जें तो. कृ. क्रमुधा. पा

द्विक्षेपअ. बुद्धि सामर्थ्य. अ.पुः

निष्क्रामितः निष्क्राम्यतेस्मनिष्क्रामितः, निष्कासिजो तो. क्रु. क्रमु धा. पादविक्षेपअ. बाहेर घालविलेला. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्ठा निष्ठानंनिष्ठा, निष्पत्ती जी ती क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. नाटकांतील पांचसंधि आहेत त्यांतील पांचवा निबर्हणाख्य जो संधि तो. अथवा प्रस्तुत कथा समाप्ति. २ निष्पादन. ३ अदर्शन. ४ प्रध्वंस. आ. स्त्री.

निष्ठानं निष्ठीयतेइतिनिष्ठानं, अन्नादिकांचेठायीं राहणारें जें तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. व्यंजन. अ.न.

निष्ठीवनं निष्ठ्यूतिर्निष्ठीवनं, मुखानें श्लेष्मोत्सर्ग जो तें. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. मुखानें थुंका टाकणें. अ.न.

निष्ठुरं निष्ठतीतिनिष्ठुरं, दृढ होतें जें तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. क्रूरभाषण. २ कठीण. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्ठेवः निष्ठेवनंनिष्ठेवः, श्लेष्मोत्सर्ग जो तो. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. खाकरून थुंकणें. अ.पु.न.

निष्ठेवनं निष्ठ्यूतिर्निष्ठेवनं, अर्थादि पूर्वीच्या श.प्र. अ.न.

निष्ठ्यूतिः विग्रहादि पूर्वींच्या श.प्र. इ. स्त्री.

निष्णातः न्यस्नाइतिनिष्णातः, अत्यंत शुद्ध झाला जो तो. क्रु. ष्णाधा. शौचअ. प्रवीण. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्पक्कं निश्चयेनपक्कंनिष्पक्कं, निश्चयेंकरून जें परिपक्क तें. स. चांगला कढलेला. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्पन्नः निष्पद्यतेस्मनिष्पन्नः, उत्पत्ति युक्त जो तो. क्रु. पद्धा. गतिअ. सिद्ध. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्पावः निष्पवनंनिष्पावः, धान्यादि शुद्धी करण जें तें. क्रु. पूञ्धा. पवनअ. शुद्ध करणें. अ.पु.

निष्ठ्यूतः निष्ठीव्यतेस्मनिष्ठ्यूतः, प्रेरणा केलेला जो तो. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. पाठविलेला. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

निष्प्रभः निष्क्रांताप्रभायस्मान्निष्प्रभः, गेली आहे प्रभा ज्यापासून तो. स. कांतिहीन. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

निष्प्रवाणि निर्गताप्रवाणीतंतुवायशलाकायस्मात्तत्निष्प्रवाणि, गेली आहे तंतुवायशलाका ज्यापासून तें स· कोरें वस्त्र· इ· न·

निसर्गः निसर्जनंनिसर्गः, सृष्टिकरण जें तो· कृ· सृजधा· विसर्गअ· स्वभाव· अ· पु·

निसृष्टं निसृज्यतेस्मनिसृष्टं, त्याग करिजेलें जें तें· कृ· सृजधा· विसर्गअ· टाकलेलो· वि· अ· पु· न· आ· स्त्रीलिंगी·

निस्तर्हणं निस्तृत्यतेनिस्तर्हणं, हिंसन जें तें· कृ· तृहूधा· हिंसाअ· वध· अ· न·

निस्तलं निर्गतंतलमस्यनिस्तलं, गेलें आहे तल ज्याचें तो· स· वाटोळा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निस्त्रिंशः निर्गतस्त्रिंशदंगुलिभ्योनिस्त्रिंशः, तीस अंगुलीहून जो अधिक तो· स· तरवार· अ· पु·

निःस्रावः निःस्राव्यतेइतिनिस्रावः, ओदनापासून करिजे तो जो तो· कृ· स्रुधा· गतिअ· पेज· अ· पु·

निःस्वः निर्गतंस्वमस्यनिस्वः, गेलें आहे द्रव्य ज्याचें तो· स· द्रव्य गेलेला· अ· पु·

निस्वनः निस्वानः विग्रहादि सर्वस्वनश· प्र· अ· न·

निहननं निहन्यतेइतिनिहननं, हिंसन जें तें· कृ· हनधा· हिंसनअ· वध· अ· न·

निहाका निजहातिबलमितिनिहाका, बल हरण करिस्ये जी ती· कृ· ओहाकूधा· त्यागअ· पाण्यांतील घोरपड· आ· स्त्री·

निहिंसनं निहिंस्यतेनिहिंसनं, अत्यंत जें हिंसन तें· कृ· हिसिधा· हिंसनअ· वध· अ· न·

निहीनः निश्चयेनहीनोनिहीनः, निश्चयें करून जो हीन तो· स· नीच पामर· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निन्हवः निन्हवनंनिन्हवः, अपनयन जें तो· कृ· न्हुङ्· धा· अपनयनअ· निषेध· २ शठपणा· ३ अविश्वास· ४ निषेधवचन· अ· पु·

निर्ह्रादः निर्ह्रादनंनिर्ह्रादः, शब्द जो तो· कृ· ह्रादधा· अव्यक्तशब्दअ· शब्द· अ· पु·

नीकाशः नितरांकाशतेइतिनी

काशः, अत्यंत शोभती जी तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचः निकृष्टांअलक्ष्मींचिनोतीति नीचः, अलक्ष्मी ग्रहण करितो जो तो. कृ. चीञ्धा. चयनअ. पामर. २ नीच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचैः निचीयतेइतिनीचैः, अल्पार्थवचनकारीजें तें. कृ. चिञ्चयन. अल्पार्थीअ.

नीचिकी विग्रहादिसर्वनैचिकी शब्दाप्र.

नीडः निश्चितः इलः स्वप्नोयस्मिन्नीडः, निश्चित आहे निद्रा जाचे गर्यी तो. स. पक्षांचें घर. अ. पु. न.

नीडोद्भवः नीडेउद्भवोयस्यसनीडोद्भवः, नीडाचा गर्यी आहे उद्भव जाचा तो. स. पक्षी. अ. पु.

नीध्रं निश्चयेनधरतिजलमितिनीध्रं, अत्यंत जलधारण करितें जें तें. कृ. धृञ्धा. धारणअ. वळचण ह्म. पडवी. अ. न.

नीपः नीयतेनीपः, सरळगामी जी तो. कृ. नीधा. प्रापणअ. कळंबाचें झाड. अ. पु.

नीरं नीयतेतन्नीरं, नेयिजे तें जें तें. कृ. नीधा. प्रापणअ. पाणी. अ. नपुंस.

नीलः नीलति सः नीलः, नीलवर्ण जो तो. कृ. नीलधा. वर्णअ. नील वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीलकंठः नीलः कंठोयस्यसनीलकंठः, नीलवर्ण आहे कंठ जाचा तो. स. महादेव. २ भुंगा. ३ मोर. अ. पु.

नीलंगुः नीलांगुः नितरांलंगतीतिनीलंगुः, अत्यंत गमन करितो जो तो. कृ. लगिधा. गतिअ. घुलें ह्म. कुसरूड. उ. पु.

नीललोहितः नीलश्चासौलोहितश्चनीललोहितः, नीलवर्ण असा जो लोहित ह्म. आरक्त तो. स. महादेव. अ. पु.

नीला नीलतीतिनिला, नील ह्म. कृष्णावर्ण जी ती. कृ. नीलधा. वर्णअ. माशी. २ नीलवर्ण. आ. स्त्री.

नीलांबरः नीलमंबरंयस्यस्वसनीलांबरः, नीलवर्ण आहे वस्त्र जाचें तो. स. बलराम. अ. पु.

नीलांबुजन्मा नीलंचतत्अंबुजन्मचनीलांबुजन्म, नील ह्म.

नीलवर्ण असें जें अंबुजन्म ह्मणजे उदकीं उत्पन्न तें. स. निळें कमळ. अ. न.

नीलिका नील्येवनीलिका, नीली नामक औषधि जी तीच. त. काळेफुलांची निर्गुंडी. आ. स्त्री.

नीलिनी नीलोवर्णोस्त्यस्याइति नीलिनी, नील वर्ण आहे जीचा ती. त. नील औषधि. ई. स्त्री.

नीली विग्रहादिनील श. प्र. नीली नामक वनौषधि. ई. स्त्री.

नीवाकः निवचनंनीवाकः, अत्यंत कृपादरवचन जें तो. कृ. वचधा. परिभाषणअ. धनधान्याविषयीं जो लोकांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

नीवारः निव्रियतेइतिनीवारः, ग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. वृञ् धा. वरणअ. देवभात. अ. पु.

नीविः नितरामिन्वतीतिनीविः, अत्यंत संतोष करिते जी ती. कृ. इविधा. प्रीणनअ. यद्वा निव्ययतिनिव्ययनंवानीविः, संवरण करिते जी ती. कृ. व्येधा. संवरणअ. व्यापारांतील भांडवल. इ. स्त्री.

नीवी विग्रहादिपूर्वीच्या श. प्र. व्यापारांतील भांडवल. २ स्त्रियांच्या कमरेस जी नेसलेल्या वस्त्राची गांठ ती. ई. स्त्री.

नीवृत् नियतंवर्ततेजनाअत्रेतिनीवृत्, निश्चयें करून राहता हेत जन जाचे ठायीं तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. ज्यांत लोकांची वस्ती आहे तो देश. न्. पु.

नीशारः नितरांशीर्यतेहिमानिलो अनेननीशारः, अत्यंत थंडि व वायू नष्ट होतो जेणेंकरून तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. रजई ह्म. दुलई. अ. पु.

नीहारः नीह्रियतेइतिनीहारः, अत्यंत हरण करिजेतो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. बर्फ ह्म. हींव. अ. पु.

नु नुदतीतिनु, प्रश्नाद्यर्थाविषयीं प्रेरणा करितो जो तो. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. पृच्छा. २ विकल्प त्या अर्थी अव्य.

नुतिः नूयतेइतिनुतिः, स्तव जो ती. कृ. णुधा. स्तुतिअ. स्तुति. इ. स्त्री.

नुत्तः नुद्यतेस्मनुत्तः, प्रेरणा करिजेला जो तो. कृ. णुदधा. प्रेरणअ. पाठविलेला ह्म. सोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नुन्नः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश.प्र.

नूतनः विग्रहादिनवीनश.प्र. नवीन. वि.अ.पु.न. आ.स्त्री.

नूलं विग्रहादिपूर्वीच्याश.प्र. नवीन. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

नूदः नुदतिपापमितिनूदः, पापातें प्रेरणा करितो जो तो. कृ.नुदधा.प्रेरणअ. पारसा पिंपळ.अ.पु.

नूनं नऊनयतीतिनूनं, विकल्पातें नाश करितें जें तें. कृ.ऊनधा.परिहाणअ. तर्क. २ निश्चयत्वाअर्थी. अव्य.

नूपुरः नुविपुरतीतिनूपुरः, स्तुति विषयीं अग्रभागाचागयीं गमन करणारा जो तो. कृ.पुरधा.अग्रगमनअ. पैंजण ह्म. तोरड्या.अ.पु.नपुं.

ना नयतीतिना, धर्मादिकांप्रत प्राप्त होतो जो तो. कृ.णीञ्धा.प्रापणअ. मनुष्यजाति. २ पुरुष. ऋ.पु.

नृत्यं नर्तनंनृत्यं, नृत्य जें तें. कृ.नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचणें. अ.न.

नृपः नृन्पातीतिनृपः, मनुष्यानें रक्षण करणारा जो तो. कृ.पाधा.रक्षणअ. राजा.अ.पु.

नृपतिः नृणांपतिःनृपतिः, मनुष्यांचा जो स्वामी तो. स. राजा.इ.पुल्लिंगी.

नृपलक्ष्म नृपस्यलक्ष्मनृपलक्ष्म, राजाचें जें चिन्ह तें. स. राजाचें छत्रचामरादि. न्.न.

नृपसभं नृपस्यसभानृपसभं, राजाची जी सभा तें. स.राजाची सभा. किंवा राजगृह.अ.न.

नृपासनं नृपस्यआसनंनृपासनं, राजाचें जें आसन तें. स. राजाची गादी. अ.न.

नृशंसः नृन्शंसतीतिनृशंसः, लोकांप्रत मारितो जो तो. कृ.शंसुधा. हिंसाअ. क्रूर ह्म. घातुक. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

नेत्रं विग्रहादिनयनश.प्र. नयति नीयते अनेनवानेत्रं, प्रापण करितें किंवा करिजे तें ज्याचा योगानें तें. कृ.णीञ्धा.प्रापणअ.डोळा.२ जरा वृक्षाचें मूळ. ३ वस्त्रविशेष. कौ.रशिनेता ह्म. नायक. अ.न.

नेता विग्रहादिनायकशब्दाप्रमाणें. प्रभु.ऋ.पु.

नेत्रांबु नेत्रयोरंबुनेत्रांबु, नेत्रसंबंधी जें उदक तें. स. नेत्रोदक. उ. न.

नेत्री नीयतेऽनयानेत्री, स्वर्गादिकांप्रत नेइजेतें जीणें ती. कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. नदी. ई. स्त्री.

नेदिष्ठं अतिशयेनअंतिकंनेदिष्ठं, अतिशयें करून जें समीप तें. त. फार जवळचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

नेपथ्यं नयतीतिनेपथ्यं, प्राप्त होतें जें तें. कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. अलंकार घातल्याची शोभा. अ. न. २ अलंकार अ. पु. को. रंगभूमि.

नेमिः नयतिरथंनेमिः, रथातें नेणारी जी ती. कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. तिवसाचें झाड. इ. पु. २ रथाच्या चाकाचा प्रांत भाग. इ. स्त्री.

नैकभेदं नएकोभेदोऽनेकभेदं, एक भेद ज्याचेठायीं नाहीं तें. स. लहान मोठें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नैगमः निगमेभवोनैगमः, निगम देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. वैश्य. २ शहरचा. अ. पु.

नैचिकी नीचैश्चरतीतिनैचिकी, हळु म्ह. मंद गमन करिते जी ती. त. उत्तम गाई. ई. स्त्री.

नैपाली नेपालेभवानैपाली, नेपाल देशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. मनशीळ. ई. स्त्री.

नैमेयः नियमएवनैमेयः, नियम जो तोच. त. मोबदला. अ. पु.

नैय्यग्रोधं न्यग्रोधस्यविकारः नैय्यग्रोधं, न्यग्रोध म्ह. वट त्याचा जो विकार तें. त. वडाचें फळ. अ. नपुं.

नैर्ऋतः निर्ऋतेरपत्यंनैर्ऋतः, निर्ऋतीचा जो पुत्र तो. त. राक्षस. अ. पु.

नैष्किकः निष्केहेममानेयुक्तोनैष्किकः, निष्कमानाचेठायीं जो नियुक्त तो. त. रुपें देणें व घेणेंच्या कामावरचा अधिकारी. अ. पु.

नैस्त्रिंशिकः निस्त्रिंशः प्रहरणमस्यनैस्त्रिंशिकः, खड्ग आहे प्रहरण ज्याचें तो. त. खड्गायुधी. अ. पु.

नो नह्यतीतिनो, अभावार्थाविषयीं संबद्ध होतो जो तो. कृ. नहधा. बंधनअ. अभावार्थी अव्य.

नौः नुद्यतेप्रेर्यतेइतिनौः, कैवर्तकानें प्रेरितजीती. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. नौका. औः स्त्री.

नौकादंडः नौकायाः दंडः नौकादंडः, नौकेचा जो दंड तो. कृ. वल्हे. अ. पु.

न्यक् न्यंचतीतिन्यक्, नीचीकृत करितें जें तें. कृ. अंचुधा. गत्याक्षिप धिक्कारार्थी अव्य.

न्यक्षं नियतानिनिवृत्तानिनिकृत्ता निवाअक्षाण्यस्मिन्न्यक्षम्, निवृत्त आहेत किंवा निकृत्त आहेत इंद्रियें ज्याचेठायीतें. त. परशुराम. अ. पु. २ साकल्य. अ. न. ३ अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यग्रोधः न्यक्रुणद्धिन्यग्रोधः, अधोभाग आवरण करितो जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. वडाचें झाड. २ व्याम ह्म. वांव. अ. पु.

न्यग्रोधी न्यक्रुणद्धीतिन्यग्रोधी, अधोभाग आवरण करित्से जी ती. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. उंदिर कानी औषधि. ई. स्त्री.

न्यङ् नितरांअंचतीतिन्यङ्, उत्प्लुष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. हेंगणा. वि. न्. पु. ई. स्त्री. न्. न.

न्यंकुः नितरांअंचतीतिन्यंकुः, उत्प्लुष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. मृगविशेष. उ. पु.

न्यस्तं न्यस्यतेस्मन्यस्तं, क्षिप्तकारजेलें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. निघालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यादः न्यदनंन्यादः, भक्षण जें तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. भोजन. अ. पुल्लिंगी.

न्यायः न्ययनंन्यायः, नीती जी तो. कृ. इणधा. गतिअ. नीती. अ. पु.

न्यासः न्यस्यतेइतिन्यासः, स्थापन करिजेतो जो तो. कृ. असुधा. क्षेपणअ. ठेवलेलें द्रव्य, अ. पु.

न्युंखः न्यूंखः न्युंख्यतेइतिन्युंखः यज्ञादिकांचेठायीं प्रशस्त उच्चारिजे तो जो तो. कृ. उखिधा. गतिअ. ओंकारविशेष. अ. पु. २ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्युब्जः न्युब्जनंन्युब्जः, पृष्ठवक्रत्वं यस्यास्तीतिन्युब्जः, रोगानें बांकडी पाठ ज्याची तो. त. कुबडा. २ रोगानें ज्याची पाठ किंवातोंड वांकडें झालें तो. अ. पु.

न्यूनः न्यूनयतिन्यूनयतेस्मवान्यूनः,

निंदा करितो किंवा करिजेतो जो तो. क्र. ऊनधा. परिहाणअ. निंद्य. २ कर्मी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पक्कणः पचंतीतिपचः कणंतीति कणाः पचः कणाः यत्रपक्कणः, पाचक आहेत कलहकारी ज्याचेठायीं तो. स. भिल्लांचा गांव. अ. पु.

पक्कं पचतिस्मइतिपक्कं, परिपक्क अवस्था प्राप्त जें तें. क्र. डुपचष्धा. पाकेअ. पिकलेला. २ ज्याचा नाश जवळ आला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पक्षः पचतिभूतानीतिपक्षः, भूतांतें व्यक्त करितो जो तो. क्र. पचधा. व्यक्तीकरणअ. पंधरा अहोरात्रें. २ पिच्छ ह्म. पीस. ३ सहाय. ४ कंकादि बाणोपयोगी पक्ष. केशवाचक शब्दापुढें हा असला तर समूहवाचक. अ. पु. उ. केशपक्षः कचपक्षः इत्यादि.

पक्षकः पक्षइवपक्षकः, पार्श्वद्वाराचेपरी जो तो. त. घराचें मागील दार. अ. पु.

पक्षतिः पक्षती पक्षस्यमूलंपक्षतिः, पक्षांचें जें मूल ती. त. शुक्लकृष्णपक्षांचें मूल २ पक्षाच्या पिसांचें मूळ. इ. २ ई. स्त्री.

पक्षद्वारं पक्षेपार्श्वेद्वारंपक्षद्वारं, पार्श्व भागाचेठायीं जें दार तें. स. घराचें मागील दार. अ. न.

पक्षभागः पक्षत्यनेनपक्षः, पक्षस्यभागः पक्षभागः, परिगृहीत हत्तीचा पार्श्वभाग जो तो. स. हत्तीचा पार्श्वभाग. अ. पु.

पक्षांतः पक्षस्य अंतः पक्षांतः, पक्षाचा जो अंत ह्म. समाप्ति तो. स. पूर्णिमा अमावास्या. अ. पु.

पक्षिणी पूर्वापरदिनेपक्षाविवस्तो यस्यामितिपक्षिणी, पूर्वापरदिवस आहेत पक्षांसारखे जीचाठायीं ती. त. पूर्वापरदिनयुक्त रात्र ह्म. दोन दिवसांमधील रात्र. ई. स्त्री.

पक्षी पक्षाः संत्यस्यपक्षी, पक्ष आहेत ज्यास तो. त. पक्षी. इन्. पु.

पक्ष्म पक्ष्यतेऽनेनपक्ष्म, परिग्रह करिजेतो जेणेंकरून तो. क्र. पक्षधा. परिग्रहअ. नेत्रसंबंधि जे केश ते. प्रत्येक. २ पुष्पांतील पराग. ३ फार सूक्ष्म जो तंतूचा वगैरे अंश तो. अ. नपुंस.

पंकः पंकते दुःखमनेनेति पंकः, लिप्त होतें हे दुःख जेणेंकरून तो. त. पातक. २ चिखल. अ. पु. न.

पंकिल: पंक: अस्तिअस्मिन्इ तिपंकिल:, कर्दम आहे ज्याचेठा यीं तो. त. कर्दमयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंकेरुहं पंकेरुहतीतिपंकेरुहं, क र्दमाचेठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

पंगु: पनतीतिपंगु:, स्तुति करणा रा जो तो. कृ. पनधा. स्तुतिअ. पां गुळा. उ. पु.

पंक्ति: पचनंपंक्ति:, विस्तार जो ती. कृ. पचिधा. विस्तारकरणअ. पंगत २ छंदोविशेष ज्यावृत्ताचा दहा अक्षराचा चरण असतो तें वृत्त. ३ दहा संख्या. इ. स्त्री.

पक्ति: पचनंपक्ति:, पाक जो ती. कृ. डुपचष्धा. पाकअ. परिपक्क ता. इ. स्त्री.

पचंपचा पचतीतिपचंपचा, पा क करविते जी ती. कृ. डुपचष् धा. पाकअ. दारुहळद. आ. स्त्री

पचा पचनंपचा, पाक जो ती. कृ. डुपचष्धा. पाकअ. पचन. आ. स्त्री.

पंचजन: पंचभिर्भूतैर्जन्यतेइ तिपंचजन:, पांच भूतांनीउत्पन्न होइजेतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रा दुर्भावअ. मनुष्य. २पुरुष. अ. पु.

पंचता. पंचत्वं पंचानांभाव: पं चता, पांचांचा जो भाव ती. त. म रण. आ. स्त्री. २ अ. न.

पंचदशी पंचदशसंख्याया: पू रणीपंचदशी, पंचदशसंख्येची जी पूरण कर्त्री ती. पूर्णिमा. २अ मावास्या. ई. स्त्री.

पंचम: पंचसुस्थानेषुमातीतिपंच म:, पंचमस्थानाचेठायीं राहतो जो तो. कृ. माधा. मानअ. गा यनाचेस्वरांतील एकभेद. अ. पु.

पंचरात्रं पंचानांरात्रीणांसमाहार: पंचरात्रं, पंचरात्रींचा जो समुदा य तें. स. पांच रात्री. अ. न.

पंचलक्षणं पंचलक्षणानियस्य पंचलक्षणं, पांच आहेत लक्षणें ज्याचीं तें. स. पुराण. अ. न.

पंचशर: पंचशरायस्यसपंचश र:, पांच आहेत बाण ज्याचे तो. स. मदन. अ. पु.

पंचशाख: पंचशाखाइवअंगुल

योयस्यसः पंचशाखः, पांच आहेत शाखा साखिख्या अंगुली ज्यास तो. स. हात. अ. पु.

पंचांगुलः पंचांगुलयोयस्य पंचांगुलः, पांच आहेत अंगुलिसारख्या पर्णे ज्यास तो. स. एरंडाचें झाड. अ. पु.

पंचास्यः पच्यतइतिपंचं पंचं विस्तृतं आस्यंयस्यसः पंचास्यः पसरलेलें आहे मुख ज्याचें तो. स. सिंह. अ. पु.

पंजरः पिंजतेइतिपंजरः, पक्षादि संबद्ध होइजेतो जो तो. कृ. पिंजिधा. संपर्कअ. पिंजरा. अ. पु.

पंजिका पिंज्यतेअर्थः अस्यां इतिपिंजा पिंजेवपंजिका, बोधिजेतो अर्थ जीचाठायीं ती पिंजा तीच पंजिका. त. निःशेषपदव्याख्या. आ. स्त्री.

पटच्चरं पटतीतिपटत् भूतपूर्वं पटत्पटच्चरं, जुना जो पट ह्मणजे वस्त्र तें. त. जीर्णवस्त्र. अ. न. २ चोर. अ. पु.

पटलं पटंविस्तारंलातीतिपटलं, विस्तार ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. घराचा शाकार २ नेत्ररोग. ३ समूह. अ. न.

पटलप्रांतः पटलस्यप्रांतः पटलप्रांतः, गृहसंबंधी कवलादिकांचा पुढिल भाग ह्मणजे वळचणी. स. वळचण ह्म. पडवी. अ. पु.

पटला विग्रहादिपटलशब्दाप्रमाणें. समूह. आ. स्त्री.

पटवासकः पटंवासयतीतिपटवासकः, वस्त्रास सुगंधयुक्त करणारा जो तो. कृ. वासधा. उपसेवाअ. सुवासिकचूर्णविशेषबुका. अ. पु.

पटहः पटंहंतीतिपटहः, गमनातें कुंठित करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसागतिअ. वाद्यध्वनि. २ संग्रामध्वनि. अ. पु.

पटी पटतीतिपटी, देदीप्यमान होतये जी ती. कृ. पटधा. गतिअ. लहान वस्त्र. ई. स्त्री.

पटुः पाटयतीतिपटुः, उत्तमभाषण करितो जी तो. कृ. पटधाः भाषार्थअ. शाकविशेष. पडवळ. उ. पु. २ चतुर. ३ तीक्ष्ण. ४ रोगरहित. वि. उ. पु. स्त्री. न.

पटुपर्णी पटूनिपर्णान्यस्याःपटुप र्णी, सुंदर आहेत पर्णे जीचीं ती. स. स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

पटः पटतीतिपटः, देदीप्यमान करितो जो तो. कृ. पटधा. भासन. अ. चांगलें वस्त्र. अ. पु. न.

पटोलः पटतीतिपटोलः, सरळ गामी जो तो. कृ. पटधा. गतिअ. शाकविशेष, पडवळी. अ. पु.

पटोलिका पटतीतिपटोला सैव पटोलिका, गमन करित्ये जी ती प टोला तीच पटोलिका. त. पडवळी. आ. स्त्री.

पट्टः पटतिपट्यतेवापट्टः, शब्द क रितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ. प टधा. शब्दअ. बसावयाचा लो कडी पाट. अ. पु.

पट्टिका पटतीतिपट्टिका, ऊर्ध्व गमन करितो जी तो. कृ. पटधा. गतिअ. तांबडा लोध्रवृक्ष. आ. स्त्री.

पट्टिशः पट्टिश्यतीतिपट्टिशः, वृ पविशेषादिकांतें खंडन करितो जो तो. कृ. शोधा. तनूकरणअ. आयुधविशेष. अ. पु.

पट्टी पट्टोस्यास्तीतिपट्टी, पत्त्र स. अलक्त कोपयुक्त आहे तू र्ण आचें तो. त. तांबडा लोध्रवृक्ष. इन्. पु.

पणः पण्यतेऽनेनपणः, व्यवहा र करिजेतो जेणें करून तो. कृ. प णधा. व्यवहारअ. तांब्याचें तोळा भार नाणें. २ द्यूत. ३ द्यूतांतवगै रे जय जाहला असतां प्रतिज्ञा - बांधिल्या प्रमाणें जें घेतात तो. ४ वेतन. ५ मूल्य, विकलेल्या वस्तू चें मोल. ६ चार दमड्या. अ. पु.

पणवः पण्यतेस्तूयतेइतिपणवः, स्तुति करिजेतो जो तो. कृ. पणधा. स्तुतिअ. वाद्यविशेष. अ. पु.

पणायितं पणाय्यतेस्मपणायि तं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. प णधा. स्तुतिअ. स्तवलेलें - वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पणितं पण्यतेस्मपणितं, अर्था दि सर्व पूर्वी. श. प्र.

पणितव्यं पण्यतेइतिपणितव्यं, विक्रय करण्यास जें योग्य तें. कृ. पणधा. व्यवहारअ. विकावयाची वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंडः पंडयतेइतिपंडः, पुंस्त्वहीन

असतो जो तो. कृ. पडिधा. नाश
नअ. नपुंसक. अ. पु.

पंडित: पंडासंजातास्यपंडित:, बुद्धि संजात झा. आहे जास तो. त. विद्वान्. अ. पु.

पण्यं विग्रहादिसर्वपणितव्यशब्दाप्रमाणें.

पण्यवीथिका पण्यानांवीथीपण्यवीथी पण्यवीथ्येवपण्यवीथिका. क्रयविक्रयादि द्रव्याचें जेंस्थान ती पण्यवीथी तीच पण्यवीथिका. त. बाजार. आ. स्त्री.

पण्या पण्यतइतिपण्या, विशेष रोग निरासार्थ स्तुत्य जी ती. कृ. पणधा. स्तुतिअ. मालकांगोणी. आ. स्त्री.

पण्याजीव: पण्यमाजीवोयस्य पण्याजीव:, विक्रय आहे वृत्ति झा. जीविका ज्याची तो. स. क्रयविक्रय करून उपजीवन करणारा वाणी. अ. पु.

पत् विग्रहादिपादशब्दाप्रमाणें. द. पु. न.

पतग: पतेनपक्षेणगच्छतीतिपतग:, पक्षें करून गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पक्षी. अ. पु.

पतंग: पततीतिपतंग:, पक्षादिकानें गमन करितो जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. दीपपतंग. २ पक्षि. ३ सूर्य. ४ शालिविशेष भातांतील एक भेद. अ. पु.

पतंगिका पततीतिपतंगी सैवपतंगिका, गमन करणारी जी ती पतंगी तीच पतंगिका. त. पांढरा मध उत्पन्न करणारी माशी. आ. स्त्री.

पतत्रं पतंतं त्रायतेइतिपतत्रं, गमन करणाऱ्याचें रक्षण करणारें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालनअ. पक्ष, झा. पिस. अ. न.

पतत्रि: पततीतिपतत्रि:, गमन करणारा जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पक्षि. इ. पु.

पतद्ग्रह: पततोगृह्णातीतिपतद्ग्रह:, पडणाऱ्या श्लेष्म्यादिकांस ग्रहण करितो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. पिकदाणी. २ सैन्याचा मागचा भाग. अ. पु.

पतयालु: पततीतिपतयालु:, पतनशील जो तो. कृ. पत्लृधा. ग

ति अ. पडणारा. वि. उ. पु. स्त्री. नपुंस.

पताका पततीतिपताका, ऐश्वर्यादि प्रगटनार्थ अग्रभागीं गमन करणारी जी ती. कृ. पत्लृधा. गतिअ. ध्वज. आ. स्त्री.

पताकी पताकास्यास्तीतिपताकी, ध्वज आहे जास तो. त. जरी पटके वाला पताकाधारण करणारा. इन्. पु.

पतिः पातीतिपतिः, स्त्रियादिकांचें रक्षण करणारा जो तो. कृ. पा धा. रक्षणअ. नवरा. इ. पु.

पतिंवरा पतिंवृणोतीतिपतिंवरा, पति वरणारी जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. आपले इच्छेस येईल त्यास वरणारी स्त्री. आ. स्त्री.

पतिवत्नी पतिरस्त्यस्याः पतिवत्नी पति आहे जीस ती. त. जीचा नवरा जीवंत आहे ती बायको. ई. स्त्री.

पतिव्रता पत्यौव्रतंयस्याः सापतिव्रता, पति सेवेविषयीं आहे नियम जीस ती. स. पतीच्या सेवेविषयीं जी तत्पर ती. आ. स्त्री.

पत्तनं पतंतिजनाः यत्रइतिपत्तनं, गमन करितात जन ज्याचेठायीं तें कृ. पत्लृधा. गतिअ. शहर. अ. न.

पत्तिः पद्यतेइतिपत्तिः, चरणांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. पद्धा. गतिअ. पायांनें चालणारा. इ. पु.

पत्तिसंहतिः पत्तीनांसंहतिःपत्तिसंहतिः, पत्तींचा जो समुदाय ती. स. पादगाम्यांचा समूह ह्म. पायदळ. इ. स्त्री.

पतत्री पतत्रंअस्तियस्यइतिपतत्री, पतत्र ह्म. पक्ष आहे जास तो. पक्षि. इन्. पु.

पत्रं पतत्यनेनपततिवापत्रं, गमन होतें जेणें करून तें. किंवा पतन पावतें जें तें. कृ. पत्लृधा. गतिअ. १पत्र. २पक्ष ३ हत्ती घोडे इत्यादि वाहन अ. न.

पत्रपरशुः पत्रमिवपरशुःपत्रपरशुः, पत्रासारिखा जो परशु तो. स. कानस. उ. पु.

पत्रपाश्या पत्रमिवपाश्यापत्रपाश्या, पर्णासारिखी जी पाश्या ह्मणजे मस्तकीं केशादिबद्धभूषण ती. स. ललाटाचें भूषण. आ. स्त्री.

पत्ररथः पत्रंरथइवयस्यसपत्ररथः, पत्र आहे गमनाविषयीं रथतुल्य जास तो. त. पक्षी. अ. पु.

पत्रलेखा पत्राकारालेखायस्याःसा पत्रलेखा, पर्णाचा आकारा सारिखी आहे रेषा जीची ती. स. कस्तूरी केशर इत्यादिकांनीं गालावर पानाची आकृति काढितात ती. आ. स्त्रीलिं.

पत्रांगं पत्रमेवांगमस्यपत्रांगं, पत्र हा पत्रतुल्यआहे अंग ज्याचें तो. स. रक्तचंदन. २ पतंग. अ. न.

पत्रांगुलिः पत्रार्थेऽगुलिर्यस्याः सापत्रांगुलिः, पत्रलेखनेविषयींउपयुक्त आहे अंगुलि व्यापार जीस ती. स. अर्थ पत्रलेखाश. प्र. इ. स्त्री.

पत्री प्रशस्तानिपत्राणिसंत्यस्यपत्री, प्रशस्त आहेत पक्षजाचे तो. स. पक्षी, ससाणा. २ बाण. इन्. पु.

पत्रोर्णः पत्रेषुऊर्णायस्यसःपत्रोर्णः, पत्राच्याठायीं आहे ऊर्णा ह्मणजे लोमवैशिष्ट्य जास तो. स. दिंड्याचें झाड. अ. पु. २ रेशमीवस्त्रविशेष. अ. न.

पथः पंथाः पथंतिअनेनइतिपंथा, गमन करितात जन जेणें करून तो. कृ. पथेधा. गतिअ. मार्ग. अ. पु. २इन्. पु.

पथ्या पथोऽनपेतापथ्या, योगनिवर्तन मर्यादा नसोडणारी जी ती. त. हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

पदं पद्यतेनेनपदं, गमन करिजे तें जेणें करून तें. कृ. पद्धा. गतिअ. व्यवसाय. २ रक्षण. ३ स्थान. ४ चिन्ह. ५ पाय. ६ वस्तु. अ. नपुं.

पदगः पादाभ्यांगच्छतीतिपदगः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पादगामी. अ. पु.

पदवी पद्यतेऽनयापदवी, गमन करितो जीणें ती. कृ. पद्धा. गतिअ. मार्ग. ई. स्त्री.

पदाजिः पादाभ्यामजतीतिपादाजिः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. अजधा. गतिअ. पादगामी. इ. पु.

पदातिः पादाभ्यामतनीतिपदातिः, पायांनीं चालणारा जो तो.

क्रु. अतधा. सातत्यगमनअ. पाद गामी. इ. पु.

पदातिकः पदातिरेवपदातिकः, पदाती जो तोच पदातिक. त. पायांनीं चालणारा. अ. पु.

पदिकः पादाभ्यांचरतीतिपदिकः, पायांनीं संचार करितो जो तो. त. पादगामी. अ. पु.

पद्गः पद्भ्यांगच्छतीतिपद्गः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पायानें चालणारा. अ. पुल्लिं.

पद्धतिः पद्धती पादाभ्यांहन्यतेइतिपद्धतिः, पायांनीं ताडण करिजेत्से जी ती. कृ. हनधा. हिंसा अ. मार्ग. इ. २ ई. स्त्री.

पद्मं पद्यतेतत्पद्मं, जलामध्येंविकासगामी जें तें. कृ. पदधा. गतिअ. कमळ. अ. पु. न.

पद्मकं पद्ममिवप्रतिकृतिः पद्मकं, पद्मासारिखी जी प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा तें. त. हत्तीच्या शरीरावर जो बिंदु असतो तो. अ. न.

पद्मचारिणी पद्मेचरितुंशीलमस्याः पद्मचारिणी, पद्म ह्मवहाचरण करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. चरधा. गतिअ. स्थल कमलिनी. ई. स्त्री.

पद्मनाभः पद्मंनाभौयस्यसपद्मनाभः, पद्म आहे नाभीचा ठायीं ज्याच्या तो. स. विष्णु. अ. पु.

पद्मपत्रं पद्मस्येवपत्रमस्यपद्मपत्रं, पद्मासारिखें आहे पत्र ह्म. चिन्ह ज्याचें तो. स. कमळाचीपाकळी. २ पुष्कर नामक औषधाचें मूळ. अ. न.

पद्मरागः पद्ममिवरागोऽस्यपद्मरागः, पद्मासारिखा आहे रक्तिमा ज्यास तो. स. माणिक. अ. पु.

पद्मा पद्ममस्याअस्तीतिपद्मा, कमल आहे लीलार्थ जीस ती. न. लक्ष्मी. २ वनौषधींत भारंग ह्मणतात ती. ३ स्थलकमलिनीआ. स्त्री.

पद्माकरः पद्मानांआकरः पद्माकरः, पद्मांचा जो आकर ह्म. खाण तो. स. तळें. अ. पु.

पद्मादः पद्ममिवपद्मंतद्ददतीतिपद्मादः, पद्मासारिखा बिलाद करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. ताकळा. अ. पु.

पद्मालया पद्मंआलयोयस्याः सापद्मालया, पद्म आहे आलय म्ह. स्थान जीचें ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

पद्मिनी विग्रहादिकुमुदिनीशब्दाप्रमाणें. कमलिनी. ई. स्त्री.

पद्मी पद्ममस्यास्तीतिपद्मी, पद्मसदृश बिंदुजालक आहे जास तीत हत्ती. इन्. पु.

पद्यं पादाः संतिअस्येतिपद्यं, चरण आहेत जास तें. त. श्लोक. अ. न. २ शूद्र. अ. पु.

पद्या पादाः संतिअस्यामितिपद्या, पाद म्ह. पादप्रतिमा सदोदित आहेत जीचेठायीं ती. त. मार्ग. आ. स्त्री.

पनसः पनाय्यते स्तूयतेइतिपनसः सर्वांनीं स्तविजेला जो तो. कृ. पन धा. स्तुतिअ. फणसाचें झाड. अ. पु.

पनायितं पनाय्यतेस्मपनायितं, स्तुति करिजेलें जें तें. कृ. पनधा. स्तुतिअ. स्तुत, स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पनितं विग्रहादसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

पन्नं पद्यतेस्मपन्नं, पतन पावलें जें तें. कृ. पद धा. गतिअ. गलित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पन्नगः पद्भ्यांनगच्छतीतिपन्नगः, पादांनीं नाहीं गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

पन्नगाशनः पन्नगाअशनंयस्यस पन्नगाशनः, पन्नग आहेत भक्षण ज्याचें तो. स. गरुड पक्षी. अ. पु.

पयः पीयतेइतिपयः, पान करिजेतें जें तें. कृ. पीङ् धा. पानअ. उदक. २ दूध. स्. न.

पयस्यं पयसोविकारः पयस्यं, दुग्धाचा जो विकार म्ह. आज्यादि तें. दुधाचा विकार, दहींतूपइत्यादि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पयोधरः धरतीतिधरः, पयसांधरः पयोधरः, जलातें किंवा दुग्धातें धारण करितो तो धर जल दुग्धांचा जो धर तो. कृ. धृङ् धा. धारणअ. स्त्रियांचा स्तन. २ मेघ. अ. पु. को. नारिकेल. पाडीनाकणा.

परः पूर्यतेनेनपरः, पूरण करितो जेणें करून तो. कृ. पॄधा. पूरणअ. शत्रु. अ. पु. २ दूर. ३ आत्मभिन्न. ४ उत्तम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परजातः परस्मात्जातः परजातः,

परपोष्यत्वात् परापासून जो वाढ ला तो. स. दुसऱ्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परतंत्र: परस्तंत्रमस्यपरतंत्रः, पर आहे प्रधान जास तो. स. पराधीन वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परपिंडाद: परस्यपिंडस्तमत्तीति परपिंडादः, परान्न भक्षण करि तो जो तो. कृ. अद्धा. भक्षण अ. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परभृत: परेणकाकेनभृतः परभृतः, कावळ्यानें जो पोषित तो. स. कोकिळपक्षी. अ. पु.

परभृत् परंबिभर्तीतिपरभृत्, दुसऱ्याचें पोषण करणारा जो तो. कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. कावळा. त्. पु.

परमं परंमिमीतेइतिपरमं, अंगी कारत्या अर्थाविषयीं उत्कृष्टप्रमाण ह्म. बोधकरितें जें तें. कृ. माङ्धा. मानअ. अंगीकारार्थी अव्य.

परमान्नं परमंचतदन्नंचपरमान्नं, उत्कृष्ट जें अन्न तें. स. पायस ह्म. क्षीर. अ. न.

परमेष्ठी परमेव्योम्निचिदाकाशे तिष्ठतीतिपरमेष्ठी, चिदाकाशीं ह्मणजे तन्यरूपीं राहजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. ब्रह्मदेव. इन्. पु.

परंपराकं परंपरायाअकनंपरंपराकं, परंपरेची जी कुटिल गती ह्म. अनुसरणतें. स. यज्ञांतील पशु हनन. अ. न.

परवान् परःस्वाम्यस्तियस्यपरवान्, स्वामी आहे जास तो. त. परतंत्र. वि. त्. पु. ई. स्त्री. त्. न.

परशु: परंशृणातीतिपरशुः, शत्रूतें नाश करणारा जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. कुऱ्हाड. उ. पु.

परश्वध: परस्यशयनंपरश्वं परश्वं धयतीति परश्वधः, वृक्ष हननातें करणारा जो तो. कृ. धेट्धा. पानअ. कुऱ्हाड. अ. पु.

परःशतं शतात्परंपरः शतं, शताहून जें परतें. स. शंभरांहून अधिक. अ. न.

परःसहस्रं सहस्रात्परंपरः सहस्रं, सहस्राहून जें परतें. स. सहस्राहून अधिक. अ. न.

परश्व: श्वः परंपरश्वः, उद्यांहून

जें पर तें. स. परवां या अर्थी अव्यय.

पराक्रमः पराक्रम्यतेऽनेनपराक्रमः, गमन करिजेतो जेणें करून तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. शौर्य. २ सामर्थ्य. ३ उद्योग. अ. पु.

परागः परागच्छतीतिपरागः, सर्वत्र गमन करितो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. पुष्पांतील रेणु. २ धूली. ३ स्नानसिक चूर्णविशेष. ४ चंद्रसूर्य ग्रहण. ५ कर्पूर चूर्ण. अ. पुल्लिं.

पराङ्मुखः परांच त्यनभिमुखी भवतीतिपराङ् पराङ्मुखमस्य पराङ्मुखः, अनभिमुख आहे मुख ज्यानें तो. स. विमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परान्वितः परेण आन्वितः परान्वितः, अन्यानें जो वर्धित तो. स. दुसऱ्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराचीनः परागेव पराचीनः, विमुख जो तोच तो. पराङ्मुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराजयः पराजयनंपराजयः, शत्रूच्चेठायीं जो पराभव तो. क्र. जिधा. अभिभवअ. पराभव. अ. पु.

पराजितः परैराजीयतेस्मपराजितः, शत्रूंनीं पराभूत करितो जो तो. क्र. जिधा. अभिभवादिअ. पराजय पावलेला. २ दुसऱ्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराधीनः परस्मिन्नधीनः पराधीनः, पराच्याठायीं जो अधीन तो. स. परतंत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परान्नः परान्नंनित्यमस्यस्यपरान्नः, नित्य आहे परान्न जास तो. त. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराभूतः पराभूयतेस्मपराभूतः, अभिभूत करिजेला जो तो. क्र. भूधा. सत्ताअ. पराजय पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परायणं परेयतेइतिपरायणं, तदेकचित्तानें राहणें जें तें. क्र. ईधा. गत्यादिअ. आसक्तीनें बोलणें. अ. न.

परारि पूर्वतरे वर्षेपरारि, पूर्वीच्या मागलें जें वर्ष त्याच्याठायीं

न. तिद्दलां त्या अर्थी अव्यय.

परार्घ्यः परस्मिन् अर्थे भवः परार्घ्यः उत्कृष्ट पूज्यता जी तीचे ठायीं राहतो जो तो. त. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परासनं परास्यतेपरासनं, विदारणजें तें. कृ. असूधा. क्षेपणअ. वध. अ. न.

परासुः परागताअसवोयस्मात्सपरासुः, परागत आहेत प्राण जापासून तो. स. मेलेला. वि. उ. पु. स्त्री नपुं.

परास्कंदी परानास्कंदितुंशीलमस्यपरास्कंदी, लोकनाश करस्वभावजो तो. कृ. स्कंदिर्धा. गत्यादिअ. चोर. इन्. पु.

परिकरः परिकीर्यतेपरिक्रियतेनेनवापरिकरः, ताकिजेतो किंवा परिवार करिजेतो जेणें करून तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. २ डुकृञ्धा. करणअ. पलंग. २ परिवार अ. पु.

परिकर्म परिकर्मक्रियायस्मात्तत् परिकर्म, मल नाशन करणारी आहे क्रिया ह्म. कर्म जापासून तें स. मलवर्जनार्थ कर्म. २ शरीरावर केंशरादिकांची उटी करणें. नू. न.

परिक्रमः परिक्रमणंपरिक्रमः, चरणांनीं जें गमन तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. पायांनीं जाणें. अ. पु.

परिक्रिया परिकरणंपरिक्रिया, परिजनादिकांचें वेष्टन जी ती. कृ. कृञ्धा. करणअ. चाकर लोकांचा वेढा. आ. स्त्री.

परिक्षिप्तः परितः क्षिप्यतेस्मपरिक्षिप्तः, आसमंतात् वेष्टित करिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. चहूंकडून वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिखा परितः खन्यतेइतिपरिखा, आसमंतात् खणिजेते जी ती. कृ. खनुधा. विदारणअ. खंदक. ह्म. चर. आ. स्त्री.

परिग्रहः परिगृह्यतेपरिग्रहः, परिग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादान अ. विवाहितस्त्री २ स्वीकार. ३ मूळ. ४ चाकर लोक. ५ सैन्येचे मागचा भाग. अ. पुल्लिंगी.

परिघः परितः हन्यते अनेनपरि

घ:, आसमंतात् भागान्वेठायीं ह नन करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. परिघनामा योग. अ. पु.

परिघातन: परित: घातयतीति परिघातन:, आसमंतात् नाश करणारा जो तो. कृ. धा. पूर्वीच्याश. प्र. अ. पु.

परिचय: परिसमंताच्चयनंपरिचय:, परिचिती जी तो. कृ. चि ञ्धा. चयनअ. अभ्यास. अ. पु.

परिचर: परितश्चरतीतिपरिचर: आसमंताद्भागान्वेठायीं गमन करणारा जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. सेनापति जवळ राहणारा जन. अ. पु.

परिचर्या परिचरणंपरिचर्या, परिचरण म्ह. शुश्रूषण जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. उपासना. आ. स्त्री.

परिचाय्य: परिचीयतेइतिपरिचाय्य:, स्थितिविशिष्टजो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. अग्निविशेष. अ. पु.

परिचारक: परिचरतीतिपरिचारक:, संचार करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. चाकर. अ. पु.

परिणतं परिणमतिस्मपरिणतं, परिणाम पावलेंझालें जें तें. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. पक्क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिणय: परित: नयनंपरिणय:, अग्नीच्याआसमंतात्जें नेणें तें. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. विवाह. अ. पु.

परिणाम: परिणामनंपरिणाम:, विकार जो तो. कृ. णमुधा. प्रह्वत्वादिअ. प्रकृतीचा अन्यभाव. अ. पु.

परिणाय: विग्रहादिपरिणयशब्द इतस्तत: शारी नयन जें तो. स्वेछांत सोंकट्या हिकडे तिकडे फिरवणें. अ. पु.

परिणाह: परिणाह्यतेऽनेनपरिणाह:, परित: बंधन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. णहधा. बंधनअ. विस्तार. अ. पु.

परित: आसमंतात्इतिपरित:, आसमंतात् जें तें. त. सर्वत: . आसमंतात् ह्या अर्थी अव्य.

परित्राणं परित्राति: परित्राणं, पालन जें तें कृ. त्रैङ्धा. पालनअ. मारण्यास उद्युक्त झाला त्याचें

निवारण. अ. न.

परिदानं परिहृत्य दानं परिदानं, अन्यापासून घेऊन पुन्हा देणें जें तें. कृ. दाधा. दानअ. मोबदला. अ. न.

परिदेवनं परिदीव्यतेइतिपरिदेवनं, रोदनकरिजेतें जें तें. कृ. दिवुधा. गत्यादिअ. रोदन पूर्वक भाषण. अ. न.

परिधानं परिधीयतेइतिपरिधानं, परिधान करिजे तें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. नेसावयाचें वस्त्र. अ. न.

परिधिः परिधीयतेइतिपरिधिः, आसमंतात् धारण करिजेतो जो तो. धा. पूर्वी. श. प्र. सूर्याचे सभोंवार. कदाचित् मंडलाकार जो तेजोविशेष दिसतो तो. २ समिध. ३ वस्तूचा वाटोळा घेर. इ. पुल्लिं.

परिधिस्थः परिधौतिष्ठतीतिपरिधिस्थः, परिधीचेठायीं शहणारा जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेनापति जवळ राहणारा जन. अ. पु.

परिपणः परिपण्यतेव्यवहारार्थेंप्रयुज्यतेइतिपरिपणः, वृद्धी करितां देयिजेतो जो तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. मूलधन. अ. पु.

परिपंथी परिदोषाख्यानंपंथायितुंशीलमस्यपरिपंथी, दोषाख्यानातें बोलणारा जो तो. कृ. पथिधा. शब्दअ. शत्रु. इन्. पु.

परिपाटिः परिपाटनंपरिपाटिः, क्रमशः करण जें ती. कृ. पटधा. गतिअ. अनुक्रम. इ. पु.

परिपूर्णता परितः पूर्यतेस्मपरिपूर्णः, परिपूर्णस्यभावः परिपूर्णता, आसमंतात् भागीं पूर्ण झाला जो तो. परिपूर्ण त्याचा जो भावती. त. परिपूर्णपणा. आ. स्त्री.

परिपेलवं परितः पेलवंपरिपेलवं, आसमंतात् भागीं जें मृदु तें. स. क्षुद्रमोथा. अ. न.

परिप्लवः परिप्लवतेइतिपरिप्लवः, त्वरेनें गमन करितो जो तो. कृ. प्लुङ्धा. गतिअ. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिबर्हः परिबर्हतेइतिपरिबर्हः, प्राधान्य पावतो जो तो. कृ. बर्हधा.

प्राधान्य अ॰ राजास योग्य जें वस्तु तो॰ २ परिछद॰ ३ परिवार॰ अ॰ पु॰

परिभवः परिभूयतेइतिपरिभवः अनादर जो तो॰ कृ॰ भूधा॰ सत्ताअ॰ अनादर॰ अ॰ पु॰

परिभाषणं परितः भाष्यतेइति परिभाषणं, आसमंतात् भाषण जें तें॰ कृ॰ भाषधा॰ व्यक्तवाणिअ॰ निंदायुक्त जो उपालंभ तो॰ अ॰ न॰

परिभूतं परिभूयतेस्मपरिभूतं पराभवे करिजेलें जें तें॰ कृ॰ भूधा॰ सत्ताअ॰ अवमानित॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

परिमलः परिमलनंपरिमलः, कुंकुमादि क्षोद जो तो॰ कृ॰ मलधा॰ रणअ॰ संघर्षणापासून उत्पन्न जो मनोहर गंध तो, कृ॰ गंधविशेष॰ अ॰ पु॰

परिरंभः परिरंभणंपरिरंभः, आलिंगन जें तो॰ कृ॰ रभधा॰ राभस्यअ॰ आलिंगन॰ अ॰ पु॰

परिवर्जनं परिहृज्यतेइतिपरिवर्जनं, हिंसन जें तें॰ कृ॰ वृजिधा॰ वर्जनअ॰ सर्वथा वर्जन॰ २ वध॰ अ॰ न॰

परिवर्तः परिवर्तनंपरिवर्तः, परिवर्तन जें तो॰ कृ॰ वृतुधा॰ वर्तनअ॰ मोबदला॰ अ॰ पु॰

परिवादः परितः वादः परिवादः, आसमतात् भागाचेगयीं जो वाद तो॰ कृ॰ वदधा॰ व्यक्तवाणिअ॰ निंदा॰ अ॰ पु॰

परिष्कन्नः विग्रहादिसर्वपरिस्कंदश॰ प्र॰

परिष्कंदः विग्रहादिसर्वपरिस्कंदश॰ प्र॰

परिष्कारः परिष्क्रियतेनेनपरिष्कारः, भूषित होइजेतोजेणें करून तो॰ कृ॰ डुकृञ्धा॰ करणअ॰ अलंकार॰ अ॰ पुल्लिंगीं॰

परिष्कृतः परिष्क्रियतइतिपरिष्कृतः, अलंकार युक्त जो तो॰ कृ॰ डुकृञ्धा॰ करणअ॰ अलंकारयुक्त॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

परिष्वंगः परिष्वंजनंपरिष्वंगः, आलिंगन जें तो॰ कृ॰ ष्वंजधा॰ परिष्वंगअ॰ आलिंगन॰ अ॰ पु॰

परिसरः परितः सरंतिअत्रइति परिसरः, आसमंतात् गमन करितात ज्याचेगयीं तो॰ कृ॰ सृधा॰ गतिअ॰ नदीपर्वत इत्यादिकाचेजव

ऊंची भूमी. अ. पु.

परिसर्पः परिसर्पणंपरिसर्पः, आसमंतात वेष्टन जें तो. कृ. सृ धा. गतिअ. जनाचें वेष्टन. अ. पु.

परिसर्या परिसरणंपरिसर्या, सर्वतो गमन जें तो. कृ. धा. पूर्वींच्या श. प्र. सभोंवार किंवा चहूंकडे सरणें. आ. स्त्री.

परिसारः विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या श. प्रमाणें.

परिस्कंदः परिस्कंदतीतिपरिस्कंदः, परितः गमन करितो जो तो. कृ. स्कंदिर् धा. गत्याद्यर्थ. दुसऱ्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिस्कंनः विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या श. प्रमाणें.

परिस्तोमः परितस्तूयतेपरिस्तोमः, स्तुत करिजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ् धा. स्तुतिअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. अ. पु.

परिस्पंदः परिस्पंदनंपरिस्पंदः, परिस्पंदन जें तो. कृ. स्पंदि धा. किंचिच्चलनअ. रचना. २ क्रिया विशेष. अ. पु.

परिस्रुत परितः स्रवतीतिपरिस्रुत्, आसमंतात् प्रकर्षेन होत्येजी ती. कृ. स्रु धा. स्रवणअ. मद्य. त्. स्त्री.

परिस्रुता विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या श. प्रमाणें. आ. स्त्री.

परीक्षकः परीक्षतेइतिपरीक्षकः परीक्षा करितो जो तो. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. परीक्षा करणारा. अ. पु.

परीभावः परिभूयतेइतिपरिभावः, तिरस्कार जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. अनादर. अ. पु.

परीरंभः विग्रहादिपरिरंभशब्दाप्रमाणें. आलिंगन. अ. पु.

परीवर्तः विग्रहादिसर्वपरिवर्तशब्दाप्रमाणें.

परीवापः परिवपनंपर्युप्यतेनेनावापरीवापः, पर्युप्ति किंवा परिवपन करिजेतें जेणेंकरून किंवा जाचे ठायीं तो. कृ. डुवप्धा. बीजसंतानअ. निंदा. अ. पु.

परिवारः परीवारः परिवार्यतेनेनपरिवारः, परितः आच्छादन करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. वृञ्

धा. आवरणअ. चाकर लोक. २ तरवारीचें मेण. ३ शवटीचें साहित्य. अ. पु.

परिवाहः परीवाहः परितः जलंवहंतीति परीवाहः, आसमंताद्भागीं जलातें वाहणारा जो तो. कृ. वह्धा. प्रापणअ. नव्यांतून वगैरे बाहेर पाणी जाण्याची मूस. अ. पु.

परीष्टिः विग्रहादिपर्येषणशब्दाप्रमाणें. श्राद्धाचेठायीं भक्तिपुरःसर ब्राह्मणाची शुश्रूषा जी ती. इ. स्त्री.

परीसर्या परिसरणंपरिसर्या, सर्वतः गमन जें ती. कृ. सृधा. गतिअ. सभोंवार. आ. स्त्री.

परीसारः विग्रहादिपरिसर्याशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

परीहासः परिहसनंपरिहासः, आसमंतात जें हास्य तो. कृ. हसेधा. हसनअ. क्रीडा. अ. पु.

परुः पिपर्तीतिपरुः, वृद्धीतें पूरण करिती जो तो. कृ. पृधा. पूरणअ. उसाचें वगैरे पेर. उ. पु.

परुत् पूर्वेवर्षेपरुत्, पूर्ववर्षाचेठायीं जें तें. त. गतवर्षी त्या अर्थी अव्य.

परुषं पिपर्तीतिपरुषं, अलंबुद्धीतें ह्य. वैमनस्य करितें जें तें. कृ. पृधा. पूरणअ. निष्ठुर भाषण वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेतः परमितः परेतः, परलोकाप्रत प्राप्त झाला जो तो. स. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेद्यवि परस्मिन् अहनिपरेद्यवि, परदिवसाचेठायीं जें तें. त. दुसरे दिवशीं त्या अर्थी अव्य.

परेतराट् परेतेषुमृतेषुराजतइतिपरेतराट्, प्रेतांचेठायीं शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. यम. ज. पु.

परेष्टुका परमिच्छतिपरेष्टुः, सैवपरेष्टुका, अन्यातें इच्छा करणारी जी ती. परेष्टु तीच परेष्टुका. बहुत वेळ प्रसवलेली. आ. स्त्री.

परैधितः परैरेधितः परैधितः, परांनीं जो संवर्धित तो. स. दुसऱ्यानें वाढविलेला. अ. पु.

परोष्णी परेशत्रुः उष्णांअस्याः परोष्णी, शत्रु सारखें आहे उष्ण जीस ती. स. वाघुळ पक्षि. ईका. स्त्री.

पर्कटी पृच्यतेसापर्कटी, पारव्यादिकांहीं करून संबद्ध होइजेतो जो तो. कृ. पृची धा. संपर्क अ. पिंपरीचें झाड. इन् पु.

पर्जनी पिपर्तीतिपर् जनयतीतिजनी परूचासौजनीच्चपर्जनी पिपर्ति ह्म. सेवनद्वारा रक्षण करणारी अशी जी जनी ह्म. स्वास्थ्य जनक ती. स. दारुहळद. ई. स्त्री.

पर्जन्यः पिपर्तिवर्षतिवापर्जन्यः पालन पूरणकिंवासेचनकर्ता जो तो. कृ. पृ धा. पालनपूरण अ. २ वृषुधा. सेचनअ. इंद्र. २ गर्जनाकरणारा मेघ. अ. पु.

पर्णं पर्णयतितत्पर्णं, हरितवर्ण होतें जें तें. कृ. पर्णधा. हरितभाव अ. पान. अ. न. २ पळसाचें झाड. अ. पु.

पर्णशाला पर्णैर्निर्मिताशाला पर्णशाला, पर्णांनीं निर्मित जी शाला ह्म. गृह ती. स. ऋषीचें घर. आ. स्त्री.

पर्णासः पर्णास्यतीतिपर्णासः, पर्णांतें टाकितो जो तो. कृ. अस धा. क्षेपण अ. बावरीचें झाड. अ. पु.

पर्यंकः परितोंऽक्यतइतिपर्यंकः आसमंतात् भागीं चिन्हित करिजेतो जो तो. कृ. अकिधा. लक्षण अ. पलंग २ परिकर. अ. पु.

पर्यटनं परितः अटनंपर्यटनं, आसमंतात् भागीं जें गमन तें. स. भ्रमण. अ. न.

पर्यंतभूः पर्यंतेभूः पर्यंतभूः, आसमंतात् भागींजी भूमि ती. स. नदीपर्वत इत्यादिकांचे जवळची भूमि. ऊ. स्त्री.

पर्याप्तः पर्याप्यतेस्मइतिपर्याप्तः, पर्याप्त होइजेला जो तो. कृ. आपू धा. लवनअ. यथेच्छ ह्म. परिपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पर्याप्तिः पर्यापनंपर्याप्तिः, संरक्षण जें ती. कृ. आपृधा. व्याप्ति अ. मारण्यास जो उद्युक्त त्याचें निवारण करणें. २ परिपूर्णता. ३ सामर्थ्य. इ. स्त्री.

पर्ययः विग्रहादि पर्यायशब्दाप्रमाणें. अतिक्रमण. अ. पु.

पर्यायः पर्ययणंपर्यायः, क्रमानें करणें जें तो. कृ. इण्धा. गति अ. अनुक्रम. २ प्रस्ताव ह्म. प्रसं

गः २एकार्थाचे दोन शब्द ते पर स्परांचे पर्याय. अ.पु.

पर्यवस्था पर्यवसानंपर्यवस्था, आसमंतादवस्थानजें ती. कृ.ष्ठा धा. गतिनिवृत्तिअ. विरोध. आ. स्त्रीलिं.

पर्युदंचनं पर्युदंच्यतेपर्युदंचनं, उत्तम र्णापासून प्राप्त होतेंजें तें. कृ. अंच्धुधा. गतिअ. कर्ज. अ. न.

पर्येषणा पर्येषणंपर्येषणा, धर्मादिकाचें जें शोधन ती. कृ. इण्‌धा. गतिअ. श्राद्धामध्यें भक्तिपुरःसर जी ब्राह्मणाची शुश्रूषा ती. आ. स्त्री.

पर्वतः पर्वतीतिपर्वतः, ओषध्यादिकातें पूरण करितो जो तो. कृ. पर्व धा. पूरणअ. डोंगर. अ.पु.

पर्व पर्वतिपर्व्यतेवापर्व, पूरण होतें किंवा करिजेतें जाचेगर्यांतें. कृ. पर्वधा. पूरणअ. वेळूचें पेर. २ तिथिविशेष.

पर्वसंधिः पृणातिअभिलषितमितिपर्व, पर्वणःसंधिःपर्वसंधिः अभिलषित देतें जें तें पर्वत्याचा जोसंधितो.अमावास्या आणि पूर्णिमा. किंवा अमावास्या त्यांचे अंतर. अ.पु.

पर्शुका स्पृशतीतिपर्शुका, स्पर्श करणारी जी ती. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शअ. पाठीचा अस्थि विशेष,ज्यास बरगडी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

पलं पलतीतिपलं, गमन करितें जें तें. कृ. पलधा. गतिअ. शास्त्रीय चार तोळे. २मांस. अ. न.

पलगंडः पलेनगंडतीतिपलगंडः, मांस तुल्य मृदादिकें करून वदनैकदेशाप्रमाणें रचना करितोजो तो.कृ. गडिधा. वदनैकदेशअ. शिल्पिविशेष.गवडी. अ. पु.

पलंकषा पलंकषतीतिपलंकषा, गमन करणारातें कषति ह्म. दुःख देती जी ती. कृ. कशधा. हिंसाअ. सरांटा. आ. स्त्री.

पललं पल्यतेनेनपललं, ज्याच्या योगानें गमन होतें तें. कृ. पलधा. गतिअ. मांस. अ. न.

पलांडुः पलतीतिपलांडुः, ऊर्ध्व गमन करितो जोतो. कृ. पलधा.

गतिअ. कांदा. उ. पु.

पलाल: पलतीतिपलाल:, सवद्धगमनकरणारा जो तो. कृ. पलधा. गति अ. फलरहितधान्याचें कांड. अ. पु. न.

पलाश: प्रशस्तानिपलाशान्यस्यपलाशः, प्रशस्त आहेत पर्णे ज्याचीं तो. त. हिरवारंग. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पान. अ. न. ३ पळसाचें झाड. ४ आंबेहळद. अ. पु.

पलाशी पलाशानिसंत्यस्येतिपलाशी, पर्णे आहेत ज्यास तो. त. झाड. इन्. पु.

पलिक्नी पलितंशुक्लत्वंअस्त्यस्याः पलिक्नी, जरेच्या योगानें केशाचे गर्थी आहे शुक्लत्व जीस ती. त. केंस पिकलेली म्हातारीबायकोई.

पलितं पलतीतिपलितं, जरेनें केशादिकांचेगर्थी जें शुक्लत्व तें. कृ. पलधा. गत्यादि अ. वार्धक्यानें जो केशांस. पांढरेपणा येतो तो. अ. न.

पल्यंक: विग्रहादिपर्यंक शब्दाप्रमाणें. पलंग. अ. पु.

पल्लव: पल्यतिपल्लूयतेइतिपल्लवः, पल्लचायोंळवश्चपल्लवः, पल्यते इ. गमनाश्रय जो तो पल्. पल् असा जो लव इ. छेदनयोग्य तो. अंसपालवि. अ. पु.

पल्वलं पलंतिमहिष्यादयोत्रेतिपल्वलं, गमन करिताहेत महिष्यादि ज्याचेठायीं तो. कृ. पलधा. गति अ. अल्पसरोवर. अ. न.

पव: पवनंपवः, पूतिकरणजें तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. धान्यादिकाचे शुद्धिकरण इ. पाखडणें इत्यादि अ. पु.

पवन: पुनातीतिपवनः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. वायु. अ. पु. धान्यादिकांचें आसडणें तमैरे. अ. पु.

पवमान: पवतेसीपवमानः सदोदित. गमन करितो जो तो. कृ. पूङ्धा. पवनअ. वायु. अ. पु.

पवनाशन: पवनः अशनंयस्यपवनाशनः, वायू आहे भक्षणज्याचें तो. स. सर्प. अ. पु.

पवि: पुनातीतिपविः, पवित्र करतो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. इंद्राचें वज्र. इ. पु.

पवित्रं पुनातीतिपवित्रं, पवित्र

होणारें जें तें. कृ. पूञ्धा. पवनअ. दर्भ. अ. न. २ निर्मळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पवित्रकं निर्मत्स्यत्वेनजलंपुनातीतिपवित्रकं, मत्स्यरहितत्वें करून जलातें पवित्र करितें जें तें. कृ. पूञ्धा. पवनअ. तागाची दोरी सूत इत्यादि. अ. न.

पशुपतिः पशूनांपतिः पशुपतिः, ब्रह्मादि स्थावरांत जे पशु त्यांचा जो पति म्ह. स्वामी तो. स. महादेव. इ. पु.

पशुरज्जुः पशुबंधनीरज्जुः पशुरज्जुः, पशु बंधन करणारी जी रज्जु ती. स. पशु बांधण्याचा रज्जु विशेष. उ. स्त्री.

पश्चात् पश्चिमस्यांदिशिपश्चात्, पश्चिमदिशेचेठायीं जें तें. त. पश्चिमदिशा. २ अंत्य त्या अर्थीं अव्य.

पश्चात्तापः पश्चात्तापयतीतिपश्चात्तापः, पश्चात् दुःख देणाराजो तो. कृ. तपधा. संतापअ. मनोविकृतिविशेष. अ. पु.

पश्चिमं विग्रहादिपाश्चात्यश. प्र. अंत्य म्ह. शेवटचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पष्ठवाट् पंचषष्ठंवावहतीतिपष्ठवाट्, पांच किंवा साहा वर्षे वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. ज्या बैलाच्या खांद्यावर दमून वटणीस येण्यासाठीं कांहीं लांकुड किंवा जूं बांधितात आणि फिरवितात तो किरमिरीस घातलेला बैल. ह. पु.

पष्ठौही विग्रहादिपष्ठौहिशब्दाप्र. वाळे रंगाची असोन गाभण जी गाय ती. ई. स्त्री.

पस्त्यं अपस्त्यायतिइतिपस्त्यं, संहत होतें जें तें. कृ. स्त्यैधा. संघात अ. घर. अ. न.

पाकः पिबतिस्तन्यमितिपाकः, दुग्ध प्राशन करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. बालक. २ पचन. अ. पु.

पाकलं पाकंलातीतिपाकलं, पचनातें करणारें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. गौड़ेंकोष्ठ. अ. न.

पाकशासनः पाकस्यशासनः पाकशासनः, पाक दैत्याचा जो

शासन कर्ता तो. स. इंद्र. अ. पु.

पाकशासनिः पाकशासनस्यअ पत्यंपाकशासनिः, इंद्राचें जें अ पत्य तो. त. इंद्राचा पुत्र. इ. पु.

पाकस्थानं पाकस्यस्थानंपाक स्थानं, पाकाचें जें स्थान तें. स. सैंपाक घर. अ. न.

पाक्यः पाकेसाधुः पाक्यः, पचना विषयीं जो साधु तो. बिडलोण. अ. न. २ जवखार. अ. पु.

पाखंड: पाखंडयतीतिपाखंडः, श्रौतधर्मातें खंडन करितो जो तो. कृ. खडिधा. भेदलअ. नास्तिक. अ. पु.

पांचजन्यः पंचजनेदैत्येभवःपां चजन्यः, पंचजन दैत्याचेठायीं जो झाला तो. त. विष्णूचा शंख. अ. पु.

पांचालिका पंचालदेशेभवा पांचालिका, पंचालदेशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. बाहुली. आ. स्त्री.

पाटच्चरः पाटलंचरतीतिपाटच्च रः, हरणकरीत होत्साता गम न करितो जो तो. कृ. चरधा. ग तिअ. चोर. अ. पु.

पाटलः पाटलोवर्णोस्यास्तीतिपा टलः, पाटल आहे वर्ण ज्यास तो. कांहीं पांढरा असोन तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पाटलापु ष्प ३ भात. ४ लोकर पिकण्या चा व्रीहि विशेष. अ. न.

पाटला पाटलायाः पुष्पंपाटला, पाटलीचें जें पुष्प ती. त. पाडुळी ची वेल. आ. स्त्री.

पाटलिः पाटली पातीतिपाः टलतीतिटलिः, पाश्चासौटलिश्च पाटलिः, संरक्षण करणारी अ शी जी गमन करित्ये ती. स. पा डळीची वेल. इ. ई. स्त्री.

पाठः पठनंपाठः, पठन जो तो. कृ. पठधा. व्यक्तवाणिअ. अध्ययन. २ ब्रह्मयज्ञ. अ. पु.

पाठा पठ्यतेइतिपाठा, आरोग्यप्र द बोलणारी जी ती. कृ. पठधा. व्यक्तवाणिअ. पाहाड मूळ. आ. स्त्री.

पाठी पाठोस्यास्तीतिपाठी. ग्रंथ न आहे जीस ती. कृ. पठधा. ग्रंथ अ. चित्रक. इन. पु.

पाठीन: भक्ष्यतयाशास्त्रेषुपठ्य तेपाठीन:, भक्ष्यत्वें करून शास्त्रा च्याठायीं बोलिजेतो जो तो. क्रू. पठ धा. व्यक्तवाणिअ. चित्रक. अ. पु.

पाट् पाटयतीतिपाट्, संबोध्यार्था विषयीं बोलतें जें तें. क्रू. पटधा. भाषणअ. संबोधनार्थी अव्य.

पाणि: पाणायंत्यनेनपाणि:, लो क जाच्या योगानें व्यवहार करिता त तो. क्रू. पणधा. व्यवहारअ. हा त. इ. पु.

पाणिगृहीती पाणि: गृहीतो यस्या: पाणिगृहीती, हस्त ग्रहण केलाआहे जीचा ती. स. विवाहि त स्त्री. ई. स्त्री.

पाणिघ: पाणिंहंतीतिपाणिघ:, हस्त ताडन करितो जो तो. क्रू. ह नधा. हिंसादिअ. हातावर गायना चा ताल धरणारा. अ. पु.

पादा: पद्यंतेएभिरितिपादा:, ग मन करिजेतात जींहीं करून ते. क्रू. पदधा. गतिअ. पाय. २पर्वतविशेष. अ. पु.

पाणिपीडनं पाणे: पीडनंपाणि पीडनं, हस्ताचें जें ग्रहण तें. स. लग्न. अ. पु.

पाणिवाद: पाणिंवादयतीतिपाणि वाद:, हस्तानें शब्द करितो जो तो. क्रू. वदधा. व्यक्तवाणिअ. हातावर गायनाचा ताल धरणारा. अ. पु.

पांडु: पंड्यतेइतिपांडु:, जाणिजे तो जो तो. क्रू. पडिधा. गतिअ. शु क्लवर्ण स्र. पांढरा. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

पांडुकंबली पांडुकंबलेनवृतोरथ: पांडुकंबली, पांडुर वर्ण कंबलानें वेष्टित जो रथ तो. त. पांढऱ्या कांबळ्यानें वेष्टित रथ वगैरे. इन्. पुल्लिंगीं.

पांडुर: पांडुत्वंअस्यास्तीतिपांडुर:, शुक्लत्व आहे जास तो. त. शुक्ल वर्ण स्र. पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पातकं पातयतीतिपातकं, पात न करितें जें तें. क्रू. पत्लृधा. गति अ. पाप. अ. न.

पातालं पतंतिअत्रइतिपात् तम् आलातीतिपातालं, पतन करतें ज्या चेठायीं तें पात त्यातें ग्रहण करि तें जें तें. क्रू. लाधा. आदानअ. पाताल लोक. २वडवाग्नि ३छि

द्र. अ. न.

पातुक: विग्रहादिपतयालुशब्दा प्रमाणें. पतनशील ह्म. पडणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पात्रं पिबत्यनेनपात्रं, उदकादि प्राशन होतें जेणें तें. क्रु. पाधा. पानअ. भांडें. २ दोनतीरांचे मधिल भाग. ३ योग्य. उ. दान पात्रंश्रोत्रियः अ. न. को. होम पात्र, पान, प्रधान, नाचण्याचें अनु करण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पाथ: पीयतेइतिपाथः, प्राशन करिजेतें जें तें. क्रु. पाधा. पानअ. उदक. स. न.

पाद: पद्यतेसौपादः, गमन क रणारा जो तो. क्रु. पद्धा. गति अ. चरण. २ किरण. ३ चतु र्थांश. ४ पर्वताजवळचाजो ल हान पर्वत तो. अ. पु.

पादकटक: पादस्यकटकःपाद कटकः, पायांचें जें भूषण तें. स. पादभूषण ह्म. तोरड्या. अ. पु.

पादग्रहणं पादयोर्ग्रहणंपादग्र हणं, चरणाला जो स्पर्श तें. स. नामगोत्रोच्चार पूर्वक नमस्कार. अ. न.

पादप: पादैःपिबतीतिपादपः, मू ल-चरणांनीं उदकातें प्राशन करि तो जो तो. क्रु. पाधा. पानअ. वृक्ष. अ. पु.

पादबंधनं पादे बंधनंतद्यस्यवापा दबंधनं, पायाचे ठायीं बंधन किंवातेंआ हेज्यास तें. स. पायांचें बंधन. २ गाय म्हैस इत्यादि पशू. अ. न.

पादस्फोट: पादौस्फोटयतीति पादस्फोटः, पायांचा भेद करणा रा जो तो. क्रु. स्फुटधा. विकसन अ. स्वोंटा फुटण्याचा रोग. अ. पु.

पादाग्रं पादस्याग्रंपादाग्रं, चरणा चें जें अग्र तें. स. पायांचें अग्र व वडा. अ. न.

पादांगदं पादस्यअंगदंपादांग दं, पायांचें जें भूषण तें. स. तो रड्या पैंजण. अ. न.

पादात: विग्रहादिपदातिशब्दा प्रमाणें. अ. पु.

पादातं पदातीनांसमूहः पादातं, पदातींचा जो समुदाय तें. स. पाया नींजाणाऱ्याचासमूह. २पादचारी. अ. न. २पु.

पादातिकः पादाभ्यामततीति पादातिःसएवपादातिकः, पायांनीं चालणारा जो तो. पादाति तोच पादातिक. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. पायीं जाणारा. २ पदातींचा समूह. अ. पु.

पादाविकः पादाभ्यामवतीतिपादाविकः, पायांनीं चालणाराजो तो. कृ. अवधा. रक्षणादिअ. अर्थादिसर्वपादातिकशब्द. अ. पु.

पादुका पादुरेवपादुका, पादुजी तीच त. चर्मीजोडा. आ. स्त्री.

पादूः पद्यतेऽनयापादूः, गमन करिजेतें जीणेंकरून ती. कृ. पद धा. गतिअ. चर्मीजोडा. ऊ. स्त्री.

पादूकृत् पद्यतेनयापादूःपादूंकरोतीतिपादूकृत्, गमनकारीउपानह करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. चांभार. त्. पु.

पाद्यं पादार्थमुदकंपाद्यं, पादार्थ जें जल तें. त. पाय धुण्याचें पाणि अ. न.

पानं पीयतेतत्पीयतेस्मिन्वानं, पानक्रिया तें करिजे तें ज्याचेठायीं तें. कृ. पाधा. पानअ. प्राशन. २ दारूचें दुकान. अ. नपुंसक.

पानपात्रं पानस्यपात्रंपानपात्रं, प्राशन करण्याचें जें पात्र तें. स. प्राशन करण्याचें पात्र. अ. न.

पानगोष्ठिका पानस्यगोष्ठिकापानगोष्ठिका, पानाचें जें स्थान ती. स. मद्यप्राशनार्थ जमलेली मंडळी. अ. न.

पानीयं पातव्यंपानीयं, प्राशन करावयास योग्य जें तें. कृ. पाधा. पानअ. पाणि. अ. न.

पानीयशालिका पानीयस्य शालापानीयशाला सैवपानीयशालिका, पाण्याची जी शाला तीच पानीयशालिका, त. लोकांस पाणी प्यावयास देण्याची शाला ह्म. पाणपोई. आ. स्त्री.

पांथः पंथानंनित्यंगच्छतीतिपांथः, मार्गाप्रत नित्य गमन करणारा जो तो. त. मार्गस्थ. अ. पु.

पापं पापमस्यास्तीतिपापं, पाप आहे जास तो. त. पातक. अ. न. २ परद्रोहशील. क्रूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पापच्चेली पापेच्चलतीतिपापच्चेली, पापजनितरोगना शार्थग

मन करित्ये जी ती. कृ. चलधा. कंपनअ. पाहाड मूळ. ई. स्त्री.

पाप्मा पतंतिनरकेयेनेति पाप्मा, पडताहेत नरकाचेठायीं जेणेंकरू न तें. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पाप. न्. पु.

पामा पायतीतिपामा, अंगशु ष्क करित्ये जी ती. कृ. पैधा. शो षणअ. रोगविशेष. २खरूज. अ.पु.

पामनः पामास्त्यस्यपामनः, पा मा ह्म. खरूज आहे जास तो. त. जास ओली खरूज जाहलि आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पामा विग्रहादिपामन्शब्दाप्रमा णें. रोगविशेष. २ ओलिखरूज. आ. स्त्री.

पामरः पाःधर्मोम्रियतेयेनपा मरः, धर्मनाश होतोजेणे करू न तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. नीच ह्म. अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पायसः पयसोविकारः पायसः, दुग्धाचा जो विकार तो. त. क्षीर. २ धूप. अ. सु. २ पु.

पायुः पातिगलतिविष्ठानेनपायुः. विष्ठा बाहेर निघत्ये जेणेंकरून तें. कृ. पाधा. रक्षणअ. गुदस्थान. उ. पु.

पाय्यं मीयतेनेनपाय्यं, मान करि जेतें जेणें करून तें. कृ. माङ्धा. मानअ. प्रमाण. अ. न.

पारं पार्यतेउत्तारणकर्मअत्रसमा प्यतेपारं, उतरताहेत लोक ज्येठा यीं तें. कृ. पारधा. कर्मसमाप्तिअ. पलिकडील तीर. अ. न.

पारतः पारंतनोतीतिपारतः, संसा र पार करितो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. धातुविशेष ह्म. पारा. अ. पु.

पारदः पारंददातीतिपारदः, लिं गादिकाच्या पूजनेकरून संसारपार करणारा जो तो. कृ. दाञ्धा. दानअ. पारा. अ. पु.

पारशवः परशुरेवपरस्त्रिया अपत्यं वापारशवः, परशु किंवा परस्त्री चा जो पुत्र तो. त. शस्त्र विशेष. २ शूद्रीचेठायीं ब्राह्मणापासून उ त्पन्नजो पुत्र तो. अ. पु.

पारश्वधिकः परश्वधः प्रहरण मस्यपारश्वधिकः, पर्शु आहे प्रहर णा ज्याचें तो. त. परशूनामक शस्त्र

धारण करणारा. अ. पु.

पारसीक: पारसीकेषुभव: पारसीकः, पारसीक देशांत होणारा जो तो. त. यनायु देशांत जालेला घोडा. अ. पु.

पारस्त्रैणेय: परस्त्रियाः अपत्यं पारस्त्रैणेयः, परस्त्रीचा जो पुत्र तो. त. परस्त्रीचा पुत्र. अ. पु.

पारावत: परादपिप्रेम्णाआपततीतिपारावतः, नद्यादिकांच्या पतीराहून प्रेमानें शीघ्र येतो जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पारवा. २ खबुतर. अ. पु.

पारावार: पारमावृणोतीतिपारावारः, पारमपारमस्यदुस्तरत्वादितिवा, तीरातें व्याप्त करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. समुद्र. अ. पु.

पारायणं पारस्यायनंपारायणं, समाप्तीचें जें अयन ह्म. स्थान तें. स. साकल्यवचन. अ. न.

पारावत: परंजीवयतीतिपरावान् दत्ताभयस्तस्यायंपारावतः, दुसऱ्या जीवातें रक्षितो तो परावान् त्याचा जो अयं ह्म. गुरू तो. त. पारवा. २ खबुतर. अ. पु.

पारावतांघ्रि: पारावतांघ्री पारावतइव अंघ्रिरस्याःपारावतांघ्रिः, पारव्या सारिखा आहे अंघ्रि ह्म. चरण जीचा ती. ब. मालकांगोणी. इ. २ ई. स्त्री.

पारावार: पारंआवृणोतीतिपारावारः, पार ह्म. परतीर जें त्याप्रत आवरण करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. समुद्र. अ. पु. २ दोनतीरें. अ. पु. न.

पाराशरी पराशरस्यगोत्रापत्यंपाराशर्यस्तेनप्रोक्तं सूत्रमधीतेपाराशरी, पराशरगोत्रांत उत्पन्न जो पाराशर्य त्यानें उक्त जें भिक्षुसूत्र त्यातें अध्ययन करणारा जो तो. त. संन्यासी. इन्. पु.

पारिकांक्षी पारमत्रास्तीति पारी, ब्रह्मज्ञानं तत्कांक्षतीतिपारिकांक्षी, ब्रह्मज्ञानाची इच्छा करणारा जो तो. कृ. कांक्षिधा. कांक्षाअ. तपस्वी. इन्. पु.

पारिजातक: पारिणो ऽब्धेर्जातः पारिजातः सएवपारिजातकः, पारि ह्म. समुद्र त्यापासून झाला जो तो पारिजात तोच पारिजातक. त.

कल्पवृक्ष विशेष. २ कडूनिंबाचें - झाड. अ. पु.

पारितथ्या परितथ्यभूतापरितथा सैवपारितथ्या, सत्यभूत जी ती परितथा तीचपारितथ्या. त. स्त्रियांच्या मस्तकांतील भांगाचा भूषण विशेष. आ. स्त्री.

पारियात्रकः परितोयात्रयाद्दश्यतेपारियात्रः सएवपारियात्रकः, आसमंतात मार्गी जें गमन तेणेंकरून अवलोकिजेतो जो तो पारियात्र तोच पारियात्रक. त. पर्वतविशेष. अ. पु.

पारिप्लवः परिप्लवएवपारिप्लवः, परिप्लव जोतोच. त. चंचळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पारिभद्रः पारिपारंगतंभद्रमस्मात् सपारिभद्रः, पारंगत आहे कल्याण जें तें जापासून तो. स. कडुनिंबाचें झाड. अ. पु.

पारिभद्रकः पारिनिशंप्राप्तंभद्रमस्मात् पारिभद्रकः, पारंगत आहे कल्याण जें तें जापासून तो. स. देवदारु. अ. पु.

पारिभाव्यं परिभावेसाधुः पारिभाव्यं, बालादिकांस अनादराविषयीं जें साधु तें. त. कडू व गोडें कोष्ट. अ. न.

पारिषदः पारिषद्यः परिषदिसाधुः पारिषदः, सभेच्याठायीं जो उत्तम तो. त. सभासद. अ. पु.

पारिहार्यः परिन्हीयतेपरिहार्यः सएवपारिहार्यः, स्वीकृत करिजे तो जो तो परिहार्य तोच पारिहार्य कृ. ह्य्‌धा. हरणअ. प्रकोष्ठाभरण ह्म. पोहची. अ. पु.

पारी पारयतीतिपारी, हत्तीच्या पाद बंधनातें पूरण करित्ये जी ती कृ. पृधा. पूर्तिअ. हत्तीच्या पायांस बांधावयाचा रज्जू. ई. स्त्री.

पारुष्यं परुषोनिष्ठुरभाषणंतस्यभावः पारुष्यं, निष्ठुर भाषणाचा जो प्रकार ह्म. भाषण तें. त. निष्ठुरभाषण. २ कठोरपणा. अ. न.

पार्थिवः पृथिव्याः ईश्वरः पार्थिवः, पृथिवीचा जो स्वामी तो. त. राजा. अ. पु.

पार्वती पर्वतस्येयंपार्वती, हिमालय पर्वताची जी कन्या ती. त. महादेवाची बायको. ई. स्त्री.

पार्वतीनंदन: पार्वत्या: नंदन: पार्वतीनंदन:, पार्वतीचा जो नंदन ह्म पुत्र तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

पार्श्व पृश्यतेइतिपार्श्वं, स्पर्श करिजेतें जें तें. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. पाठ. २ पर्शुका नामाचा अस्थिविशेषांचा समूह. अ. न.

पार्ष्णि: पृष्यतेअनेनपार्ष्णि:, ज्याचा योगानें हिंसन होतें तो. कृ. पृषुधा. सेचनादिअ. पायांची खोट. इ. पु.

पार्ष्णिग्राह: पार्ष्णिपश्चात्पदं गृह्णातीतिपार्ष्णिग्राह:, पृष्ठभागानें रक्षण करणारा जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. राजा शत्रूस जिंकण्या करितां पुढें गेला असतां मागें त्याचें राज्य घेऊं इच्छिणारा. अ. पु.

पालघ्न: पालंक्षेत्रंहंतीतिपालघ्न:, क्षेत्रातें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. वेरकंडा सारखा जलतृण विशेष. अ. पु.

पालंक्य: पालाअंक्यतेअनेनेति पालंक्य:, रसक अंकित होतो जेणेंतेंक्ष अंकिधा लक्षणादिअ. पोईचीशाक. अ. पु.

पालाश: पलाशस्यपत्रस्यायंपालाश:, पर्णसंबंधि जो तो. त. हरिद्वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पालि: पाली पालतीतिपालि:, रक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. क्षुरा तलवार इत्यादि जीं शस्त्रें त्यांचें टोक. २ पाडी. ३ चिन्ह. ४ पंगत. इ. २ ई. स्त्री.

पालिंदी पालयतीतिपालिंदी, संरक्षण करिते जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. काळातेंडू. ई. स्त्री.

पावक: पुनीतेइतिपावक:, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूङ्धा. पवनअ. विस्तव. अ. पु.

पाश: पाश्यतेइतिपाश:, बंधन केला जातो जो तो. कृ. पशधा. बंधनअ. फांस. अ. पु.

पाशक: पाशयतीतिपाशक:, बंधन करितो जो तो. कृ. पाशधा. बंधनअ. खेळण्याचा फांसा. अ. पु.

पाशी पाशोस्यास्तीतिपाशी, पाशायुध आहे ज्यास तो. त. वरुण नामक देवविशेष. इन्. पु.

पाशुपत: पशुपतेरयंपाशुपत:, पशुपति संबंधि जो तो. त. रुई मंदा

रक्षक. अ. पु.

पाशुपाल्यं पशूनूपालयतिपशुपालः, तस्यकर्मपाशुपाल्यं, पशुरक्षण करणाराचें जें कर्म तें. त. पशूचें रक्षण. अ. न.

पांशुः पंशतीतिपांशुः, नाश करणारी जी ती. कृ. पशिधा. नाशन अ. धूलि. २ दोष. उ. पु.

पांशुला पांशुअस्तिअस्याः पांशुला, पाप आहे जीस ती. त. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

पाश्या पाशानांसमूहः पाश्या, पाशांचा जो समूह ती. त. पाशांचा समूह. आ. स्त्री.

पाश्चात्यं पश्चाद्भवंपाश्चात्यं, पश्चात् होतें जें तें. त. शेवटचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पाषाणः पिनष्टीतिपाषाणः, संचूर्णन करितो जो तो. कृ. पिच्लृधा. संचूर्णनअ. दगड. अ. पु.

पाषाणदारणः पाषाणोदार्यतेनेनपाषाणदारणः, पाषाण विदारण करिजेतो जेणें ती. कृ. दृधा. विदारणअ. दगड फोडण्याचा घण. अ. पु.

पांसुः विग्रहादिसर्वपांशुशःप्र

पांसुला पांसुःपापमस्त्यस्याः पांसुला, पाप आहे जीस ती. त. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

पिकः अपिकायतीतिपिकः, सुंदर शब्द करणारा जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. कोकिलपक्षी. अ. पु.

पिंगः पिंक्तेऽभिपिंगः, पिंगट वर्णातें करितो जो तो. कृ. पिजिधा. वर्णअ. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पिंगलः पिंगःअस्तियस्यसः पिंगलः, पिंगट वर्ण आहे ज्यास तो. त. पिंकट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सूर्याचा गणविशेष. अ. पु.

पिंगला पिंगलःअस्तियस्याः सापिंगला, पिंगट वर्ण आहे जीस ती. त. वामन नामा जो दक्षिण दिशेचा हत्ती त्याची स्त्री. आ. स्त्री.

पिचंडः पिचिंडिः अपिचमत्यन्नंपिचंडः, अन्न भक्षण करणारा जो तो. कृ. चमुधा. अदनअ. जठर. अ. पु. २ इ. पु.

पिचंडिलः प्रशस्तंपिचंडउदरं यस्यपिचंडिलः, मोठें आहे उ

दर जावें तो. त. दोंदिल. अ.पु.

पिचुतूल: पिचुश्चासौतूलश्च पिचुतूल:, क्षोद करणारा असा जो तूल ह्म. बाहिर निघणारा तो. स. कापूस. अ.पु.न.

पिचुमंद: पिचुंमंदयतीतिपिचुमंद:, कुष्टरोगातें मंद करितो जो तो. क्रृ. मदिधा. स्वप्नादिअ. निंबवृक्ष. अ.पु.

पिचुमर्द: पिचुंमर्दयतीतिपिचुमर्द:, कुष्ट रोगातें नाश करितो जो तो. क्रृ. मृदधा. क्षोदअ. निंबवृक्ष. अ.पु.

पिचुल: पिचुंलातीतिपिचुल:, शुभ्रवर्णातें ग्रहण करितो जो तो. क्रृ. लाधा. आदानअ. तिळच्याने झाडांतील एक भेद. २कापूस. अ.पु.

पिच्चटं पिच्चयतीति पिच्चटं, रोगादिकातें नाश करितें जें तें. क्रृ. पिच्चधा. छेदनअ. कथील. अ.न.

पिच्छं पिच्छ्यतेइतिपिच्छं, छेदन होइ जे तें जें तें. क्रृ. पिच्छधा. कुट्टनअ. मोराचें पिस. अ.न.

पिच्छा पतितुमिच्छतीतिपिच्छा, पतनाविषयीं इच्छा करित्ये जी ती. क्रृ. इषधा. इच्छाअ. सांवरी चाडीक. आ.स्त्री.

पिच्छिलं पिच्छास्त्यस्यपिच्छिलं, मंड आहे जास तें. त. मंडयुक्त दहीं वगैरे. अ.न.

पिच्छिला पिच्छाशाल्मलिपुष्पनिर्यासोस्यास्तीतिपिच्छिला, शाल्मलि पुष्प निर्यास आहे जीस ती. त. सांवरीचें झाड. २शिसव्याचें झाड. आ.स्त्री.

पिंज: पिंजनंपिंज:, हिंसन जें तें. क्रृ. पिजिधा. हिंसाअ. वध. २धान्याची वगैरे रास. अ.पु.

पिंजरं पिंजंवर्णविशेषंरातीतिपिंजरं, वर्णविशेष ग्रहण करितें जें तें. क्रृ. राधा. आदानअ. हरताळ. २पिंजरा. अ.न.

पिंजल: पिंजतेइतिपिंजल:, व्याकुल होणारा जो तो. क्रृ. पिजिधा. हिंसाअ. अत्यंत व्याकुल. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

पिट: पिटतीतिपिट:, गणना करणारा जो तो. क्रृ. पिटधा. शब्दसंख्यानअ. पांटा, टोपली वगैरे. अ.पु.

पिटक: **पिटका** पिटतीतिपि

टकः, शरीर नाश करितो जो तो. क्रू. पिटधा. शब्द संघात अ. फोड. अ. पु. २ वस्त्रें अलंकार इत्यादि ठेवण्याची पेटी. आ. स्त्री.

पिठरः पेठतीतिपिठं पिठंरातीति पिठरः, अन्नादि ग्रहण करणारा जो तो. क्रू. राधा. आदान अ. तपेली वगैरे. अ. पु. २ मोथा. ३ मंथन दंड. अ. न.

पिंडः पिंडतेइतिपिंडः, संघीभूत होणारा जो तो. क्रू. पिंडिधा. संघात अ. मृत्तिकेचा वगैरे गोळा. २ वेळूचें फांडें सः कणिग पांदि इत्यादि. ३ रस्त्या बोळ. अ. पु. ४ लोखंड. अ. न.

पिंडकः पीड्यतेइतिपिंडकः, नाश करिजे तो जो तो. क्रू. पिंडिधा. संघात अ. लोबान ऊद. अ. पु.

पिंडिका पीड्यंते अरायस्यांपिंडिका, अरा संलग्न होतात जीच्या ठायीं ती. क्रू. पिंडिधा. संघात अ. रथादिकांचे चाकाचा मध्यभाग. आ. स्त्री.

पिंडीतकः पिंडीतनोतीतिपिंडीतकः, देहातें विस्तार करितो जो तो. क्रू. तनुधा. विस्तार अ. गेळ्याचें झाड. अ. पु.

पिण्याकः पण्यतेइतिपिण्याकः, व्यवहृत करिजे तो जो तो. क्रू. पणधा. व्यवहार अ. तिळांची पेंड. २ ऊद लोबान. ३ हिंग. अ. पु. न.

पितरौ समासादि मातापितरश. प्र. आई आणि बाप.

पितामहः पितुः पितापितामहः, पित्याचा जो पिता तो. बापाचा बाप. २ ब्रह्मदेव. अ. पु.

पितामही पितामहस्यस्त्रीपितामही, पितामहाची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. बापाची आई. ई. स्त्री.

पिता पातीतिपिता, रक्षण करणारा जो तो. क्रू. पाधा. रक्षण अ. बाप. ऋ. पु.

पितृदानं पितृभ्योदानंपितृदानं, पितरां कारणें जें दान तें. स. पितरांचे उद्देशानें जें दान तें. अ. न.

पितृपतिः पितृणांपतिः पितृपतिः, पितरांचा जो पति तो. स. यम. इ. पु.

पितृप्रसूः पितृणांप्रसूर्मातापितृप्रसूः, पितरांची जी प्रसू. स. ज

नर्नी ती. स. संध्याकाळ. ऊ. स्त्री.

पितृयज्ञः पितॄणांयज्ञः पितृय ज्ञः, पितरांचें जें पूजन तो. स. पितरांस अन्नपाणी देऊन तृप्त करणें. अ. पु.

पितृवनं पितॄणांवनंपितृवनं, पितरांची जी भूमि ती. स. प्रेतभूमी. अ. न.

पितृव्यः पितुर्भ्रातापितृव्यः, बापाचा जो भाऊ तो. स. चुलता. अ. पु.

पितृसन्निभः पितेवसन्निभा तीतिपितृसन्निभः, पित्यासारखा शोभतो जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. बापासारखा. अ. पु.

पित्तं अपिदयतेस्मपित्तं. देहाचें रक्षण करितें जें तें. कृ. देङ्धा. रक्षण अ. पित्त. अ. न.

पित्सन् पतितुमिच्छुः पित्सन्, गमन करावया कारणें इच्छा करणारा जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पक्षि. त. पु.

पिधानं अपिधीयतेइतिपिधानं, आच्छादिजेतेंजें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. आच्छादित करणें. २ आच्छादन. अ. न.

पिनद्धः विग्रहादिअपिनद्ध शब्द. आंगांत आंगरखा वगैरे घातलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पिनाकः पातिरक्षतीतिपिनाकः, संरक्षण करतो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. महादेवाचें धनुष्य. २ त्रिशूल. अ. पु. न.

पिनाकी पिनाकोधनुरस्यास्तीतिपिनाकी, पिनाक नामक आहे धनुष्य ज्याचें तो. त. महादेव. इन्. पु.

पिपासा पातुमिच्छापिपासा, पान करावया कारणें जी इच्छा ती. कृ. पाधा. पानअ. तृषा. आ. स्त्री.

पिपीलिका अपिपील्यतेइतिपिपीलिका, रुद्ध होइजेत्ये जी ती. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभअ. मुंगि. आ. स्त्री.

पिप्पलः पिप्पलंजलंमूलेसिक्तत्वादस्तीतिपिप्पलः, उदक आहे मूलाचेठायीं ज्याचा तो. त. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

पिप्पलिः पिप्पली पिपर्तीति पिप्पलिः, संरक्षण करित्ये जी ती. कृ. पृधा. पालनादिअ. पिंपळी. इ. २

ई. स्त्री.

पितृपिता पितुः पितापितृपिता, बापाचा जो बाप तो. स. बापाचा बाप. रू. पु.

पिप्पलीमूलं पिप्पल्याः मूलंपिप्पलीमूलं पिंपळीचें जें मूळ तें. स. पिंपळमूळ. अ. न.

पिप्रुः अपिप्लवतेइतिपिप्रुः, गमन करणारा जो तो. रू. प्लुङ्धा. गतिअ. शरीरावर क्वचित् काळें चिन्ह असतें तें. उ. पु.

पियालः पीयतेइतिपियालः, रक्षण करिजे तो जो तो. रू. पाधा रक्षणअ. चाराचें झाड. अ. पु.

पिलुः विग्रहादीकून्याक्षश. प्र. चिपटे डोळ्यांचा. अ. पु.

पिशंगः पेशतीतिपिशंगः, पदार्थवयवातें रंजित करितो जो तो. रू. पिशधा. अवयवअ. पिंगटवर्ण. अ. पु.

पिशाचः पिशितमश्नातीतिपिशाचः, मांसातें भक्षितो जो तो. रू. अशधा. भक्षणअ. मांस भक्षक भूत विशेष. अ. पु.

पिशितं पिंशतीतिपिशितं, अवयव द्वन्द्वी करणार जें तें. रू. पिशधा. अवयवअ. मांस. अ. न.

पिशुनः पिंशतीतिपिशुनः, भेद करितो जो तो. रू. पिशिधा. अवयवअ. परस्पर विघड करणारा. २ कानांत दुसऱ्याची निंदा सांगणारा. ३ दुर्जन. अ. पु.

पिशुना पिशतीतिपिशुना, अवयव द्वन्द्वीतें करित्ये जी ती. रू. पिशधा. अवयवअ. लताविशेष. पिंडिका. आ. स्त्री.

पिष्टकः पिष्टस्यविकारः पिष्टकः, पिष्टाचा जो विकार तो. त. वडा घारगाइ्त्यादि. अ. पु.

पिष्टपचनं पच्यतेत्रपचनं, पिष्टस्यपचनं पिष्टपचनं, पिष्ट पाक करणारें जें तें. स. तवा कढई इत्यादि अ. न.

पिष्टातः पिष्टमततीतिपिष्टातः, पिष्टाप्रत निरंतर गामी जो तो. रू. अतधा. सातत्य गमनअ. बुका. अ. पु.

पीठं पिठत्यत्रपीठं, क्लेशपावतो जाचेठायीं तें. रू. पीठधा. हिंसादिअ. आसन. अ. पु. न.

पीडनं पीड्यतेइतिपीडनं, वि
लोडन जें तें. क्रू. पीडधा. अवगा
हअ. धान्यादिकांनीं संपन्न जो
देश त्यास पर राजचक्रापासून
जी पीडा तें. २ पीडा. अ. न.

पीडा पीडयतीतिपीडा, दुःखादि
संयुक्त करित्येजी ती. क्रू. पीडधा. अ
वगाहअ. दुःख. २ मनास जें दुःख
तें. आ. स्त्री.

पीतः पिबतिवर्णांतरमितिपीतः,
वर्णांतरातें प्राशन करितो जो तो.
क्रू. पाधा. पानअ. पिवळा. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पीतदारु पीतंदारुर्यस्यतत्पीत
दारु, पिवळें आहे काष्ठ ज्याचें तो.
स. दारुहळद. उ. पु. २ देवदारूचें
झाड. उ. न.

पीतद्रुः पीयतेचक्षुषायमितिपी
तः सचासौ द्रुश्चपीतद्रुः, नेत्रेंक
रून सादरावलोकन करिजेतो असा
जो हृक्ष तो. स. देवदारूचें झाड.
उ. पु.

पीतनं पीतं करोतीतिपीतनः,
पिवळा रंग करणारा जो तो. क्रू.
कृञ्धा. करणअ. आंबाड्या
चें झाड. अ. पु. २ कुंकुम. ३ ह
रताळ. अ. न.

पीतसारकः पीतःसारोय–
स्यपीतसारकः, पिवळा आहे सा
र ज्या गाभा ज्याचा तो. स. आसण्या
चें झाड. अ. पु.

पीता पीयतेइतिपीता, पान करि
जेत्ये जी ती. क्रू. पाधा. पानअ.
हळद. आ. स्त्री.

पीतांबरः पीतमंबरंयस्यसपी
तांबरः, पीतवर्ण आहे वस्त्र ज्या
चें तो. स. विष्णु. अ. पु.

पीतिः पिबतीतिपीतिः, पान कर
णारी जो ती. क्रू. पाधा. पानअ. प्रा
शन. इ. स्त्री. २ घोडा. इ. पु.

पीनः प्यायतेस्मपीनः, वृद्धी पावि
जेतो जो तो. क्रू. ओप्यायीधा. वृ
द्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीनसः पीनंस्यतीतिपीनसः,
पुष्टाचा नाश करणारा जो तो. क्रू.
षोधा. अंतकर्मअ. रोगविशेष ज्या.
पडसें. अ. पु.

पीनोध्नी पीनमूधोस्याःपीनोध्नी,
पुष्ट आहे ऊध ज्या. ओटि जीची ती.
स. मोठे कासेची गाय. ई. स्त्री.

पीयूषं पीयतइतिपीयूषं, देवांनीं प्राशन करिजेतें जें तें. रू. पाधा. पानअ. अमृत. अ. न. २ नवीन वियालेल्या गाईचें सात दिवस पर्यंत दूध. अ. पु.

पीलुः पीलतीतिपीलुः, रोधकारतो जो तो. रू. पीलधा. प्रतिष्टंभअ. अक्रोड वृक्ष. २ हत्ती. ३ बाण. ४ पुष्प. उ. पु.

पीलुपर्णी पीलोरिवपर्णान्यस्याइतिपीलुपर्णी, अक्रोडा सारिखीं आहेत पानें जीचीं ती. स. मुरवेल. ई. स्त्री.

पीवः प्याय्यतेइतिपीवः, वृद्धी पाविजे तो जो तो. रू. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीवरं विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याशब्दा प्रमाणें.

पीवरस्तनी पीवरास्तनाः यस्याः सापीवरस्तनी, पुष्ट आहेत स्तन जीचे ती. स. मोठे स्तनाची. ई. स्त्री.

पुक्कसः पुकुकुत्सितंपरुषंकसतीतिपुक्कसः, निंद्य परुषाप्रत प्राप्त जो तो. रू. कसधा. गतिअ. चांडाळ. अ. पु.

पुंखः पुमांसंखनतीतिपुंखः, पुरुषातें विदारण करिती जो तो. रू. खनुधा. अवदानअ. बाणाचा अवयवविशेष. अ. पु.

पुच्छं पुच्छतीतिपुच्छं, भूमीवर लोळणारें जें तें. रू. पुच्छधा. प्रमादअ. शेंपटी. अ. पु. न.

पुंजः पिंजयतीतिपुंजः, सेधी भूत होणारा जो तो. रू. पिंजिधा. हिंसादिअ. धान्यादिकाची रास. अ. पु.

पुटं पुटतीतिपुटं, संबद्ध होतें जें तें. रू. पुटधा. संश्लेषणअ. पात्र. अ. न.

पुटभेदाः जलशिरोरूपपुटंभित्वा निर्यांतितेपुटभेदाः, जलाचें जें शिरह्म. अग्रभाग तेंच पर्ण त्यातें भेद करून निघतात ते. रू. भिदिर्धा. विदारणअ. चक्राकार जें जल त्याला जातें तें. भोवरा. अ. पु.

पुटभेदनं पुटानिपात्राणिभिद्यंतेअत्रइतिपुटभेदनं, पत्रें विदीर्ण होतात ज्याचे ठायीं तें. रू. भिदिर्धा. विदारणअ. शहर. अकारांत. नपुंसक.

पुंडरीकः पुंडरिकमक्षियस्यस

पुंडरीकः, पुंडरीककमलसदृश आहे वर्ण ज्याचा तो. त. आग्नेय दिशेचा हत्ति. अ. पु. २ श्वेतकमल. पु. न. ३ वाघ. ४ अग्नि. अ. पु.

पुंडरीकाक्षः पुंडरीकइवअक्षिणी यस्यसः पुंडरीकाक्षः, कमळासारखीं आहेत अक्षि ह्म. नेत्रें ज्याचीं तो. स. विष्णु. अ. पु.

पुंडर्य पुंडयतीतिपुंडं, तत् अर्यं यस्यतत् पुंडर्यं, नाशक आहे प्रधान ह्म. बीज ज्याचें तो. स. ज्याचीं पानें लालवर्णा सारखीं असतात असें जें स्थलकमल तें. अ. न.

पुंड्रः पुंड्यतेइतिपुंड्रः, इतर सौंदर्याप्रत खंडन करिजे तो जो तो. क. पुडिधा. खंडन अ. घोड्याचे वगैरे कपाळावर चित्र नाम असतो तो. २ उसांतील एक भेद. अ. पु.

पुंड्रकः पृडतीतिपुंड्रकः, सुख करणारा जो तो. क. पृडृधा. सुख अ. फुलझाड विशेष ह्म. मधुमालती. अ. पु.

पुण्यः पुणातिशुभंकरोतीतिपुण्यः शुभकर्म करितो जो तो. क. पुणधा. शुभकर्म अ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सुंदर. ३ सुखदेणारा धर्म. ४ सुकृत. अ. न.

पुण्यजनः पुण्यश्चासौजनश्च पुण्यजनः, पुण्यसंज्ञक जो जन तो. स. राक्षस. अ. पु.

पुण्यजनेश्वरः पुण्यजनानांईश्वरः पुण्यजनेश्वरः, पुण्यजनांचा जो स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

पुण्यभूमिः पुण्याचा सोभूमिश्चपुण्यभूमिः, पुण्यकारक अशी जी भूमी ती. स. विंध्याद्री व हिमालय ह्यांची मध्यभूमि. इ. स्त्री.

पुण्यवान् पुण्यमस्त्यस्यपुण्यवान्, पुण्य आहे ज्यास तो. त. भाग्यवान्. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

पुद्गलः पुत्गिलतीतिपुद्गलः, कुत्सित अज्ञानातें नाश करितो जो तो. क. गृधा. निगरण अ. आत्मा. २ देह. अ. पु. ३ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुत्तिका पुत्कुत्सितंतायतेइतिपुत्तिका, कुत्सित संतान करणारी जी ती. क. तायृधा. संतानादि अ. तुपा सारिखा मध उत्पन्न करणारी माशी. आ. स्त्री.

पुत्रः पुत्री पुन्नरकात्त्रायतेइति पुत्रः, पुन्नाम नरकापासून रक्षण करणारा जो तो. कृ. त्रैङ्‌धा. पालनअ. मुलगा. अ. पु. २ मुलगी. ई. स्त्री.

पुत्रौ पुत्रश्चदुहिताचपुत्रौ, पुत्र आणि कन्या जी ती. स. पुत्र आणि कन्या. नि. द्वि. अ. पु.

पुनः पुत्यतेइतिपुनः, अविचार प्राप्त जें तें. कृ. पुङ्‌धा. वैचित्त्य अ. अप्रथम. २ भेद विशेष त्या अर्थी अव्य.

पुनः पुनः पुत्यतेइतिपुनःपुनः, वारंवार अविचार प्राप्त जें तें. कृ. पुङ्‌धा. वैचित्त्यअ. वारंवार त्या अर्थी अव्य.

पुनर्नवः पुनः नौतीतिपुनर्नवः, वारंवार स्तुति पावतो जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. नख. अ. पु.

पुनर्नवा पुनरभीक्ष्णंनूयतेइति पुनर्नवा, वारंवार स्तविजेली जी ती. कृ. णुधा. स्तुतिअ. घेटुळी. आ. स्त्री.

पुनर्भवः पुनर्भवतीतिपुनर्भवः, पुनः होणारा जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. नख. अ. पु.

पुनर्भूः पुनर्भवतिसंस्कृता पुनर्भूः, प्रथम एकाची स्त्री होऊन पुनः दुसऱ्याची स्त्री होते जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. प्रथम एकाची बायको होऊन पुनः दुसऱ्याची बायको होते ती स्त्री. ऊ. स्त्री.

पुन्नागः पुन्नागइवपुन्नागः, पुन्नागवृक्षा सारिखा जो तो. स. उंडणी चें झाड. अ. पु.

पुमान् पातीतिपुमान्, रक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. मनुष्य. स्. पु.

पुरःसरः पुरःसरतीतिपुरःसरः, पुढें जाणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरं पिपर्तीतिपुरं, पालन करितें जें तें. कृ. पृधा. पालनअ. शहर. २ घर. अ. न. ३ गुग्गुळ वृक्ष. अ. पु.

पुरतः पुरइतिपुरतः, अग्रगमनार्थातें करितें जें तें. तद्धितज. पुढच्याभागीं व अग्रभागानें वगैरे त्या अर्थी अव्य.

पुरद्वारं पुरस्यद्वारंपुरद्वारं, नग

गाचें जें द्वार तें. स. नगराचें द्वार. अ. न.

पुरंदरः पुरः दारयतीतिपुरंदरः, शत्रु नगरांतें विदारण करितोजो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. इंद्र. अ. पु.

पुरंध्रिः पुरंध्री पुरः धारयतीति पुरंध्रिः, गृहादिकातें धारण करितेजी ती. कृ. धृञ्धा. धारण अ. जीस नवरा व पुत्र आहे ती स्त्री. इ. २ ई. स्त्री.

पुरः पुरतीतिपुरः, अग्रगमनार्थातें करितेंजें तें. कृ. पुरधा. अग्रगमनअ. अग्रभागाचेठायीं त्या अर्थी अव्य.

पुरस्कृतः पुरोकारिपुरस्कृतः, अग्रभागीं करिजेलाजो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. पुढें केलेला. २ पूजित. ३ शत्रूनें आक्रांत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरस्तात् पूर्वस्मिन्कालेपुरस्तात्, पूर्वकालाचे ठायीं जें तें. त. प्रथम. २ अग्रभाग. ३ अतीत त्याअर्थी अव्य.

पुरा पुरतीतिपुरा, चिरकाल या अर्थी अग्रगामी जें तें. कृ. पुरधा. अग्रगमनअ. चिरकाल. २ पूर्वी ३ अतीत. ४ सन्निहित. ५ भावि त्याअर्थी अव्य.

पुराणं पुराभवंपुराणं, पूर्वी होणारें जें तें. त. सर्गप्रतिसर्गादि पंच लक्षणात्मक जें काव्य तें. २ शास्त्र. ३ सोळा पैसे. अ. न. ४ प्राचीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरातनं विग्रहादि पुराणशब्दा प्रमाणें. प्राचीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरावृत्तं पुरावृत्तंआचष्टेइतिपुरावृत्तं, पूर्वचरिताप्रत कथन करितें जें तें. कृ. पुरावृत्तप्रकृतिकधा. प्रकथनअ. प्राचीन इतिहास. अ. न.

पुरी पुरतीतिपुरी, उत्कृष्टलें करून ज्ञातजी असती ती. कृ. पुरधा. अग्रगमनअ. नगरी. ई. स्त्री.

पुरीतत् पुरींशरीरंतनोतीतिपुरीतत्, शरीरातें विस्तार करणारें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारअ. आंतडें. त्. न.

पुरीषं पिपर्तिशरीरंपुरीषं, कीयादि शरीरातें रक्षण करितेंजें तें. कृ. पृधा.

पालन पूरणअ. पुष्कळ.
विष्ठा. अ. पु. न.

पुरुषः पुरिदेहेसीदतीतिपुरुषः, दे हाच्येठायीं राहतो जो तो. रू. षद्लुधा. अवसादनादिअ. शरीराधिदैवत म. आत्मा. २ उंडणीचें झाड. ३ म नुष्य. ४ पुरुषव्यक्ति. अ. पु.

पुरुषोत्तमः पुरुषेषुउत्तमःपुरुषो त्तमः, पुरुषांमध्यें जो उत्तम तो. स. विष्णु. अ. पु.

पुरुहः पुरून् हंतीतिपुरुहः, अ नेकांप्रत हननकरितो जो तो. रू. हनधा. हननअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरुहूतः पुरुहूतंयस्यसपुरुहू तः, बहुत आहे यज्ञाच्येठायीं हवन जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

पुरोगः पुरोगच्छतीतिपुरोगः, अग्रभागीं गमन करणारा जो तो. रू. गम्लृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरोगमः इत्यादिसर्व पूर्वीच्या श ब्दाप्रमाणें.

पुरोगामी इत्यादिसर्व पूर्वीच्याश ब्दाप्रमाणें.

पुरोडाशः पुरःदाशंतिइतिपुरोडा शः, प्रथमदेतात व भक्षितात जातें तो. रू. दा शृधा. दानअ. हविर्भेद. २ हुतशेष. ३ सोमलतेचारस. ४ पीठ. अ. पु.

पुरोधाः पुरोग्रेधीयतेइतिपुरोधाः, अग्रभागाच्येठायीं स्थित करिजेतो जो तो. रू. डुधाञ्धा. धारणअ. पु रोहित. स. पु.

पुरोभागी पुरोभजतेइतिपुरोभा गी, प्रथम दोष सेवन करितो जो तो. रू. भजधा. सेवाअ. दोषमात्र पा हणारा. इन्. पु.

पुरोहितः विग्रहादिपुरोधाशब्दा प्रमाणें. अ. पु.

पूः पिपर्तीतिपूः, रक्षणकरितें जी ती. रू. पृधा. पालनअ. शहर. इ. स्त्री.

पुलाकः पोलतीतिपुलाकः, मह त्व पावतो जो तो. रू. पुलधा. महत्व अ. तंडुलशून्यव्रीहि. २ भाताचें शीत. अ. पु.

पुलिनं पुलतीतिपुलिनं, महत्व पावतें जें तें. रू. पुलधा. महत्वअ. वाळवंट. अ. न.

पुलोमजा पुलोम्नः मुनेर्जातापु

लोमजा, पुलोमा नामक ऋषि पासून झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. इंद्राची बायको. आ. स्त्री.

पुंश्चली पुंसः चलतीतिपुंश्चली, भर्त्याहून अन्य पुरुषासीं गमन करणारी जी ती. कृ. चलधा. गति अ. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

पुषितं विग्रहादिपुष्टशब्दाप्रमाणें. पोसलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्करं पुष्णातीतिपुष्करं, पुष्ट होतें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. उदक २ आकाश. ३ औषधिविशेष. ४ तरवारीचा मध्य. ५ तीर्थविशेष. ६ हत्तीच्या सोंडेचें अग्र. ७ वाद्य रूप जें भांडें त्याचें मुख. अ. न. ८ कमळ. अ. पु. न.

पुष्कराव्हः पुष्करस्यआव्हा पुष्कराव्हः, कमलाचें आहे नाम ज्यास तो. स. सारस नामा पक्षि. अ. पुल्लिंगी

पुष्करिणी पुष्करमुदकमत्रास्तीतिपुष्करिणी, उदक आहे जीचा ठायीं ती. त. लहान सरोवर. ई. स्त्री.

पुष्कलः पुष्यतीतिपुष्कलः, पुष्ट होतो जो तो. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. फार चांगला. २ श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्टं पुष्यतेस्मपुष्टं, पोषण करिजेलें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पोसलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्पं पुष्प्यतितत्पुष्पं, विकसित होतें जें तें. कृ. पुष्पधा. विकसन अ. फूल. २ स्त्रीरज. अ. न.

पुष्पकं पुष्पस्यप्रतिकृतिः पुष्पकं, पुष्पाची जी प्रतिमा तें. त. कुबेराचें विमान. अ. पु. न. २ जस्ताचें फूल. अ. न.

पुष्पकेतु पुष्पस्य केतुरिवनाशकत्वात्पुष्पकेतु, पुष्पाला केतु सारखें जें नाशक तें. स. जस्ताचें फूल. उ. न.

पुष्पदंतः पुष्पमिव दंतायस्यसपुष्पदंतः, पुष्पासारिखे आहेत दांत ज्याचे तो. स. वायव्य दिशेचा हत्ती. अ. पु.

पुष्पधन्वा पुष्पंधनुर्यस्यसपुष्पधन्वा, पुष्प आहे धनुष्य ज्याचें तो. स. मदन. अ. पु.

पुष्परथः पुष्पेयात्रोत्सवादौरथः, पुष्परथः, यात्रादिकांचाठायीं जो रथ तो. स. क्रीडारथ. अ. पु.

पुष्पफलः पुष्पवत् फलंयस्यसः पुष्पफलः, पुष्पसदृश वर्तुल फल आहे ज्याचें तो. स. कवठीचा वृक्ष. अ. पु.

पुष्परसः पुष्पस्यरसः पुष्परसः पुष्पाचा जो रस तो. स. फुलांतील मध. अ. पु.

पुष्पवती पुष्पंरजोस्यस्याः पुष्पवती, रज आहे जीस ती. त. रजस्वला स्त्री. ई. स्त्री.

पुष्पवंतौ पुष्पविकासस्तद्वंतौपुष्पवंतौ, पुष्पविकास होतो ज्याचा योगानें तो. त. एकोक्तीनें चंद्रसूर्य. अ. पु. द्वि. नि.

पुष्पलिट् पुष्पाणिलेढीतिपुष्पलिट्, पुष्पांतें आस्वादन करणारा जो तो. कृ. लिह्धा. आस्वादनअ. भ्रमर. ट्. पु.

पुष्पसमयः पुष्पाणांसमयः पुष्पसमयः, पुष्पांचा जो समय तो. स. वसंत ऋतु. अ. पु.

पुस्तं पुस्यतेइतिपुस्तं, आदृत करिजेतें जें तें. कृ. पुस्तधा. आदरादिअ. मातीची वगैरे पुतळी. करणें. अ. पु. न.

पुष्यः पुष्यंतिअस्मिन्अर्थाः इति पुष्यः, पुष्ट होतात अर्थ ज्याचेठायीं तो. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पुष्य नक्षत्र. अ. पु.

पूगः पुनातीतिपूगः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. पोफळीचें झाड. २ समूह. अ. पु.

पूजा पूजनंपूजा, पूजन जें ती. कृ. पूजधा. पूजाअ. पूजन. आ. स्त्री.

पूजितः पूज्यतेस्मपूजितः, पूजन करिजेला जो तो. कृ. पूजधा. पूजाअ. पूजलेला. २ मान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूज्यः पूज्यतेइतिपूज्यः, पूजितकरिजेतो जो तो. कृ. पूजधा. पूजाअ. वंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सासरा. अ. पु.

पूतः पवतेइतिपूतः, पवित्र होणारा जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ भूस घालवून शुद्ध केलेलें धान्य

अ. न.

पूतना पूतंकरोतीतिपूतना, आरोग्य द्वारा पवित्र करिते जी ती. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

पूतिकः पुनातीतिपूतिकः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

पूतिकरजः पूतिश्चासौकरजश्च पूतिकरजः, दुर्गंधि युक्त असा जो करज वृक्ष तो. स. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

पूतिकरंजः पूतिश्चासौकरंजश्चपूतिकरंजः, दुर्गंधयुक्त असा जो करंज वृक्ष तो. स. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

पूतिकाष्ठं पूतिकाष्ठंयस्यपूतिकाष्ठं. पवित्र आहे काष्ठ ज्याचें तो. स. देवदारूचें झाड. २ सरळ देवदार वृक्ष. अ. न.

पूतिगंधिः पूतिः गंधः अस्यपूतिगंधिः, दुष्ट आहे गंध ज्याचा तो. स. दुर्गंधियुक्त. वि. इ. पु. स्त्री. न.

पूतिफली पूतिः फलेअस्याइति पूतिफली, दुर्गंध आहे फलाचे ठायीं जीच्या ती. स. बावची. ई. स्त्री.

पूपः पुनातीतिपूर्घृतंपिबतीतिपूपः, घृतपान करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. वडा घारगा इत्यादि. अ. पु.

पूरः पूरयतीतिपूरः, भरण करितो जो तो. कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. जलप्रवाह. २ खाद्य. ३ व्रणसंशुद्धि. अ. पु.

पूरणी पूरयतीतिपूरणी, विस्तार द्वारा पूरण करिते जी ती. कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. सांवरीचें झाड. ई. स्त्री.

पूरितः विग्रहादिपूर्णशब्दाप्रमाणें. पूर्ण भरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूरुषः विग्रहादिसर्वपुरुष शब्दाप्रमाणें.

पूर्णं पूर्यतेस्मपूर्णं, परिपूर्ण होइजेतें जें तें. कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्णकुंभः पूर्णश्चासौकुंभश्च पूर्णकुंभः, जलानें पूर्ण जो कुंभ तो. स. भरलेला घट. अ. पु.

पूर्णिमा पूर्यतेमासोनयेतिपूर्णिमा, परिपूर्ण होतो हे मास जीणें ती.

कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. पौर्णिमा तिथि ह्य. शुक्लपक्षाची शेवटची तिथि. आ. स्त्री.

पूर्तं पूर्यतेइतिपूर्तं, पूर्ण होइजे तें जें वापीकूपादि तें. कृ. पृधा. पूरणाद्यर्थ. देवालयतळें इत्यादि बांधण्याचें धर्मकृत्य. अ. न.

पूर्वः पूर्वतीतिपूर्वः, सृष्ट्यादि पूरण करितो जो तो. कृ. पुर्वधा. पूरणअ. ब्रह्मदेव. २ पितृपितामहादि पूर्वज. अ. पु. ३ समग्र. ४ आद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्वजः पूर्वस्मिन्कालेजातः पूर्वजः पूर्वकाळीं झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. ज्येष्ठबंधु. २ पितृपितामहादि पूर्वज. अ. पु.

पूर्वदेवाः पूर्वेचतेदेवाश्चपूर्वदेवाः पहिले जे देव ते. स. दैत्य. अ. पु.

पूर्वपर्वतः पूर्वश्चासौपर्वतश्च पूर्वपर्वतः, पूर्व असा जो पर्वत तो. स. उदयाचल. अ. पु.

पूर्वेद्युः पूर्वस्मिन्नहनिपूर्वेद्युः, पूर्वदिवसाचेठायीं त्याअर्थी अव्यय.

पूषा पुष्णातीतिपूषा, पुष्टी तें देतो जो तो. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. सूर्य. न. पु.

प्याट् प्यायतेइतिप्याट्, संबोधनार्थातें वाढवितें जें तें. कृ. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. संबोधनार्थी अव्य.

पृक्तिः पर्चनंपृक्तिः, संपर्क जो ती. कृ. पृचीधा. संपर्क अ. स्पर्श. इ. स्त्री.

पृच्छा पृच्छ्यतेइतिपृच्छा, प्रश्न जो ती. कृ. प्रच्छधा. ज्ञीप्सा अ. प्रश्न. आ. स्त्री.

पृतना प्रियतेइतिपृतना, व्यायाम करणारी जी ती. कृ. पृङ्‌धा. व्यायामअ. सेना दोन तीन वाहिनी ह्य. एक पृतनात्मक सेना. आ. स्त्री.

पृथक् पर्थयतीतिपृथक्, प्रक्षेपार्थातें करितें जें तें. कृ. पृथधा. प्रक्षेपअ. वर्जन त्याअर्थी अव्य.

पृथक्पर्णी पृथक्पर्णानियस्याः सापृथक्पर्णी, विभक्त आहेत पर्णे जीचीं ती. स. दवळापिठवण. ई. स्त्री.

पृथगात्मता पृथगात्मनोभावः पृथगात्मता, आत्म्याचा जो पृथ

कृ भाव ल्य. प्रकृतिपुरुषांचा भेदें करून जें ज्ञान ती. त. व्यक्ति. आ. स्त्रीलिंगी.

पृथग्जनः सज्जनेभ्यः पृथग्भूतो जनः पृथग्जनः, सज्जनाहून वेगळा जो जन तो. स. पामर. २ मूर्ख. अ. पु.

पृथग्विधः पृथग्विधास्य पृथग्विधः, पृथक् आहे प्रकार जाचा तो. स. नानाविध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पृथिवी प्रथत इति पृथवी, विस्तृत होत्ये जी ती. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. भूमि. ई. स्त्री.

पृथुकः पर्थयतीति पृथुकः, प्रक्षेप करितो जो तो. कृ. पृथधा. प्रक्षेपअ. बालक. २ पोहे. अ. पु.

पृथुरोमा पृथुरोमाणिपक्षाण्यस्य पृथुरोमा, मोठे आहेत पर जाचे तो. स. मत्स्य. न. पु.

पृथुलं पृथुत्वंलातीतिपृथुलं, महत्व ग्रहण करितें जें तें. कृ. ला धा. आदानअ. विस्तीर्ण. वि. अ. कु. न. आ. स्त्री.

पृथुः विग्रहादि सर्व पूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें. उ. पु.

पृथ्वी विग्रहादि सर्व पृथिवी शब्दा प्रमाणें. २ काळें जिरें ल्य. काळेरें. ३ हिंगु वृक्षाची पत्री. ई. स्त्री.

पृथ्वीका प्रथते इति पृथ्वीका, स्फरवानें प्रख्याति पावत्ये जी ती. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. इलाची. आ. स्त्री.

पृदाकुः पर्दतीति पृदाकुः, कुत्सित शब्द करितो जो तो. कृ. पर्दधा. कुत्सितअ. सर्प. उ. पु.

पृश्निः स्पृशतीति पृश्निः, सम्यक् स्पर्श करणारा जो तो. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. किरण. २ ज्याचें शरीर फार लाहान तो. इ. पु.

पृश्निपर्णी पृश्निरल्पं पर्णमस्या इति पृश्निपर्णी, अल्प आहे पर्ण जीचें ती. स. टवळा पिठवण. ई. स्त्री.

पृषतः पृषताः संत्यस्येति पृषतः, पृषत् ल्य. बिंदु जे ते आहेत जास तो. त. पृषत्. २ मृगविशेष. अ. पु.

पृषत् पर्षतीति पृषत्, सेचन होतो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ.

पाण्याचा बिंदु. दू. पु.

पृषत्कः पर्षतीतिपृषत्कः, शत्रु नाश करणारा जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ. बाण. अ. पु.

पृषदश्वः पृषन्मृगभेदोश्वोयस्येतिपृषदश्वः, मृगभेद आहे अश्वजाचा तो. स. वायु. अ. पु.

पृषदाज्यं. पृषातकं पृष्यते इतिपृषत् पृषतासहित माज्यंपृषदाज्यं, दधियुक्त जें घृत तें. स. दधियुक्त तूप. अ. न.

पृष्ठं पृष्यतेइतिपृष्ठं, सेचन करिजेतें जें तें. कृ. पृषुधा. सेचनअ. शरीराचा पृष्ठ भाग. अ. न.

पृष्ठ्यः प्रशस्तंपृष्ठमस्यपृष्ठ्यः, प्रशस्त आहे पृष्ठ भाग जाचा तो. त. भार वाहणारा घोडा. अ. पु. २ पृष्ठांचा समूह. अ. न.

पृष्णिः पर्षतीतिपृष्णिः, क्षरण पावतो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ. अल्पतनु. इ. पु.

पेचकः पचतीतिपेचकः, संतप्त होतो जो तो. कृ. डुपचषधा. पाकअ. पिंगा पक्षि. २ हत्तीच्या शेंपडी जवळ गुदस्थानाचा आच्छादक जो मांस पिंड विशेष तो. अ. पु.

पेटकः विग्रहादिपिटकशब्दाप्रमाणें. अर्थ वस्त्रें अलंकार ठेवण्याची पेटि. २ समूह. अ. पु.

पेटा विग्रहादिपूर्वींच्याशः प्र. पेटी. आ. स्त्री.

पेटी पिट्यतेइतिपेटी, वस्त्रादिकें करून संबद्ध होइजेत्ये जी ती. कृ. पिटधा. संघातअ. वस्त्र अलंकार ठेवण्याची पेटी. ई. स्त्री.

पेडा पेडतीतिपेडा, अर्थादिपिटकशब्दाप्र. कृ. पिडिधा. संघातअ. पेटी. आ. स्त्री.

पेयूषं विग्रहादिपीयूषशब्दाप्र. अमृत. २ नवीन वियालेल्या गाईचें सात दिवस पर्यंतचें दूध. अ. न.

पेलवं पेलनंपेलः सोस्यास्तीति पेलवं, भेदन आहे जास तें. त. विरळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशलः पेशनंपेशः सोस्यास्तीति पेशलः, चित्तवृत्ति निरोध आहे जास तो. त. सुंदर. २ चतुर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशिः पेशी पिंशतीतिपेशिः, अवयव करणारी जी ती. क्र. पिशधा. अवयवअ. पक्ष्यादिकांचें अंडें ह्म. कवच. इ. २ई. स्त्री.

पेठरं पिठरेसंस्कृतंपेठरं, स्थालीचेठायीं संस्कृत जें अन्न तें. त. स्थालींत शिजवलेलें अन्न. द्वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पैतृष्वसेयः पितृष्वसुरपत्यं पैतृष्वसेयः, पित्याच्या बहिणीचा जो पुत्र तो. त. आते भाऊ. अ. पु.

पैतृष्वस्त्रीयः पितृष्वसुरपत्यं पैतृष्वस्त्रीयः, पितृभगिनीचें जें अपत्य तें. त. आतेभाऊ. अ. पुल्लिं.

पैत्रं पितृणामिदंपैत्रं, पितरांचें जें इदं ह्म. हें तें. त. अंगुष्ठ आणि तर्जनी त्यांचें अंतर. अ. न.

पोगंडः पुनातीतिपो:, पोगंडएकदेशोयस्यपोगंडः, वायूआहे एकदेशाचेठायींजाचा तो. स. ज्याचे अवयव स्वभावतः कांहीं कमी असतात तो. वि. अ. ड. न. आ. स्त्री.

पोटगलः पोटेनसंश्लेषेणगलतीतिपोटगलः, संमिश्रणानें स्थल भक्षण ह्म. ग्रासन करितो जो तो. क्र. गलधा. अदनअ. देवनळ. २ लव्हाळा. अ. पु.

पोटा पोटयतीतिपोटा, स्त्रीपुरुषाच्या चिन्हानें भासणारी जी ती. क्र. पुटधा. भासनअ. जीच्या स्तनांवर केश आहेत अशी पुरुषचिन्हाची जी स्त्री ती. आ. स्त्री.

पोतः पुनातीतिपोतः, उत्तीर्ण करितो जो तो. क्र. पूञ्धा. पवनअ. बालक. २ नौका. ३ वाहणें अ. पु.

पोतवणिक् पोतस्यवणिक्पोतवणिक्, नौकेचा जो वणिक्. ह्म. व्यापारी तो. स. गलबताचा व्यापार करणारा. अ. पु.

पोतवाहः पोतंवहतीतिपोतवाहः, नौकेतें वाहणारा जो तो. वहधा. प्रापणअ. गलबताचे व्यसनापासून राहून दुष्टप्राण्यांचे निवारण करणारा मनुष्य. अ. पु.

पोताधानं मत्स्यपोताअस्मिन् धीयंतेइतिपोताधानं, मत्स्यबा

लक राहतात ज्याचेठायीं तें. रू.
डुधाञ्धा. धारणअ. लहान म
स्याचे पोरांचें समूह पात्र.अ.न.
पोत्रं पूयतेनेनपोत्रं, शुद्ध करिजे
तें जेणें तें. रू. पूञ्धा. पवनअ. व
स्त्र.२ डुकराच्या तोंडाचें अग्र.३
नागराचें अग्र. अ.न.
पोत्री पोत्रंप्रशस्तमुखमस्यास्ती
तिपोत्री, प्रशस्तआहे मुखजाचें
तो. त. डुकर. इन्. पु.
पौत्री पुत्रस्य पुत्र्यावाअपत्यंपौ
त्री, पुत्राची किंवा कन्येची जी-
कन्या ती. त. पुत्रादिकांची कन्याई. स्त्री
पौंडर्यं पुंडस्य अर्यंपुंडर्यं, पुंड
र्यमेवपौंडर्यं, रोगनाशनासजें
श्रेष्ठ तें पुंडर्यं तेंच पौंडर्यं. औ
षधि विशेष. अ.न.
पौरं पुरेभवंपौरं, नगराचेठायीं
जें उत्पन्न तें. त. रोहिसगवत.
अ. न.
पौरस्त्यः पुरोभवः पौरस्त्यः,
अग्रभागीं होतो जो तो. त. कुबे
र. अ. पु. २ प्रथम. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.
पौरुषं पुरुषस्य कर्मभावोवापौ
रुषं, पुरुषाचा धर्म किंवा
कर्म जें तें. त. पराक्रम. २ पुरुष
त्व. ३ मस्तकावर सरळ वर हात
केलेल्या पुरुषाची उंची. अ. न.
पौरुषी पुरुषः प्रमाणमस्याः पौरु
षी, पुरुष प्रमाण आहे उदक जी
चें ती. मस्तकावर सरळ हात
केलेल्या पुरुषाची उंची. ई. स्त्री.
पौरोगवः पुरः प्रथमं पाच्यवस्तु
षु गोर्नेत्र मस्यपुरोगुः, सएवपौ
रोगवः, पाच्यवस्तूचाठायीं आ
हे दृष्टि जाची तो पुरोगु तोच पौरो
गव. त. बाकनीस. अ. पु.
पौर्णमासः पौर्णमास्यांभवः पौ
र्णमासः, पौर्णमासीचाठायीं वि
द्यमान जो याग तो. त. पूर्णिमेस
करावयाचा जो याग तो. अ. पु.
पौर्णमासी पूर्णमासश्चंद्रस्तस्ये
यंपौर्णमासी, पूर्णमास क्ष. चंद्र
त्याची जीही ती. त. पूर्णिमा. ई. स्त्री.
पौलस्त्यः पुलस्तेर्गोत्रापत्यंपौल
स्त्यः, पुलस्ति ऋषीचें जें गोत्राप
त्य स. नातु तो. त. कुबेर. अ. पु.
पौलिः पोलतीतिपोलः पोलेनानि
र्वृतः पौलिः, मर्हलानें संपादित

जी ती. त. पोळी. इ. स्त्री.

पौषः पुष्ययुक्तापौर्णमासीयत्रास्तिसपौषः, पुष्ययुक्त आहे पौर्णिमा जानेठायीं तो. त. पौषमास. अ. पु.

प्रकांडं प्रकाम्यतइतिप्रकांडं, गृहादिनिमाणार्थ उत्तम प्रकारें इच्छिजेतें जें तें. कृ. कमुधा. कांतिअ. प्रशस्त. अ. न. मूळापासून शाखा मर्यादू जो वृक्ष भासतो. अ. पु. न.

प्रकामं प्रकामनंप्रकामं, अर्थादिकामशब्दाप्रमाणें. कृ. कमुधा. कांतिअ. यथेच्छ त्याअर्थी अव्य.

प्रकारः प्रकरणंप्रकारः, भेद किंवा सादृश्यजें तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. भेदविशेष. २ सादृश्य. अ. पु.

प्रकाशः प्रकाशनंप्रकाशः, प्रकाशन जें तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. सूर्याची प्रभा. २ अतिप्रसिद्ध. ३ व्यक्त. अ. पु.

प्रकीर्णकं प्रकीर्यतेस्मप्रकीर्णकं, विक्षिप्त करिजे तें जें तें. कृ. कृञ्धा. विक्षेपअ. चामर. अ. न.

प्रकीर्यः प्रकीर्यतेइतिप्रकीर्यः, टाकिजेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

प्रकृतिः प्रकृष्टाकृतिः कार्यंयस्याःसांप्रकृतिः, उत्कृष्ट आहे कार्य जीचें ती. स. सत्वादिगुणाची साम्यावस्था. २ स्वभाव. ३ पौरजनश्रेणी. ४ राजाचीं सप्तांगें प्रत्येक. ५ योनिस्थ. मूलकारण. इ. स्त्री. ६ लिंग स्थ. चिन्ह. इ. स्त्री.

प्रकोष्ठः प्रकुष्यतेनेनप्रकोष्ठः, निष्कर्ष होइजेतो जेणें करून तो. कृ. कुषधा. निष्कर्षअ. कोंपराचा खालचा भाग. २ घराचा मध्यभाग. अ. पु.

प्रक्रमः प्रक्रमणंप्रक्रमः, आरंभ जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. प्रथमारंभ. अ. पु.

प्रक्रिया प्रकर्षेणकरणंप्रक्रिया, उत्कर्षें करून करणारी जी ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. व्यवस्थाठेवणें. आ. स्त्री.

प्रक्रणः प्रक्राणः प्रक्रणनंप्रक्रणः, प्रकर्षें करून शब्दन जें तें. कृ. क्रणधा. शब्दअ. वीणादिका

ह्यांचा शब्द. अ. पु.

प्रक्ष्वेडनः प्रकर्षेणक्ष्वेडतेप्रक्ष्वेडनः, अतिशयें करून शब्द करणारा जो तो. क्रु. क्ष्विदाधा. अव्यक्तशब्दअ. लोखंडी बाण. अ. पु.

प्रगंडः प्रकृष्टोगंडइवप्रगंडः, उत्कृष्ट जो गंड ह्म. वदनैकदेश त्यासारखा जो तो. स. कोपराचे वरचा भाग. अ. पु.

प्रगतजानुकः विग्रहादि प्रज्ञु शब्दा प्रमाणें. अ. पु.

प्रगल्भः प्रगल्भतेइतिप्रगल्भः, प्रौढत्व धारण कर्ता जो तो. क्रु. गल्भधा. धार्ष्ट्यअ. प्रौढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रगाढं प्रगाह्यतेप्रगाढं, विलोडन करिजेतें जें तें. क्रु. गाहूधा. विलोडनअ. अतिशय. २ दुःख. अ. न.

प्रगुणः प्रकृष्टाः गुणाः यस्यप्रगुणः, उत्कृष्ट आहेत सरलत्वादि गुण ज्याचे तो. स. सरळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रगे प्रगीयतेअघोतिप्रगे, प्रकृष्ट [illegible] गाइले पक्ष्यादिकांनी गायीं तो. क्रु. गैधा. शब्दअ. प्रातः काल त्या अर्थी अव्यय.

प्रग्रहः प्रगृह्यतेप्रग्रहः, ग्रहण करिजेतो जो तो. क्रु. ग्रहधा. उपादानअ. अटकाव. २ बंधन. ३ पशु बांधण्याचा रज्जु ह्म. दोरी. ४ किरण. अ. पु.

प्रग्राहः विग्रहादि सर्व प्रग्रह शब्दा प्रमाणें.

प्रग्रीवं प्रगताग्रीवायस्मिन् तत्प्रग्रीवं. प्रगत ह्म. गत आहे ग्रीवा ह्म. कंठ ज्यांतून तें. स. लहान खिडकी. अ. पु. न. वृक्षाचें शिखर. अ. न.

प्रघणः प्रघाणः प्रहन्यतेइतिप्रघणः, प्रकर्षें करून गमन करिजेतो जो तो. क्रु. हन्धा. गतिअ. देवडी. अ. पु.

प्रचक्रं प्रस्थितंचक्रंसैन्यंप्रचक्रं. प्रस्थित जें सैन्य तें. स. बाहेर निघालेलें सैन्य. अ. न.

प्रचलायितः प्रचलइवआचरतिसाप्रचलासासंजातास्यप्रचलायितः, निद्राघूर्णन संजात आहे ज्यास की. त. निजेनें गुंग जाह

लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रचुरं प्रगतंचुरया: प्रचुरं, न्यून नाहीं जें तें. स. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रचेता: प्रकृष्टंचेतोयस्यसप्रचेता:, उत्कृष्ट आहे चित्त ज्याचें तो. स. वरुणनामा देवविशेष. स. पु.

प्रचोदनी प्रचोदयतीतिप्रचोदनी, रोग नाशना विषयीं प्रेरणा करणारी जी ती. कृ. चुदधा. संकोचनअ. रिंगणीचें झाड. ई. स्त्री.

प्रच्छदपट: प्रकर्षेणच्छदयतीतिप्रच्छद:, प्रच्छदश्चासौपटश्च प्रच्छदपट:, प्रकर्षें करून आच्छादित करितो असा जो पट तो. स. वीणादिकांची गवसणी. अ. पु.

प्रच्छन्नं प्रकर्षेणाच्छन्नंप्रच्छन्नं, प्रकर्षें करून आच्छादित जें तें. स. खिडकी. अ. न. २ आच्छादित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रच्छर्दिका प्रच्छर्दनंप्रच्छर्दिका वमन जें तें. कृ. छर्दधा. वमनअ. उलटीचा रोग. आ. स्त्री.

प्रजन: प्रजनंप्रजन:, प्रथम गर्भग्रहण जें तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. गर्भग्रहण. अ. पु.

प्रजवी प्रजवतीतिप्रजवी, वेग करणारा जो तो. कृ. जुधा. वेगअ. त्वराशील. इन्. पु.

प्रजा प्रजायतेइतिप्रजा, उत्पन्न होत्से जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. संतति. २ जन. आ. स्त्री.

प्रजाता प्रजायतेस्मप्रजाता, प्रकर्षें करून उत्पत्ति करिती झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाळंत जाहलेली बायको. आ. स्त्रीलिंगी.

प्रजापति: प्रजानांपति: प्रजापति:, प्रजांचा जो स्वामी तो. स. ब्रह्मदेव. इ. पु.

प्रजावती प्रजास्त्यस्यामितिप्रजावती, प्रजा आहे जीचाठायीं ती. त. भावजय. ई. स्त्री.

प्रज्ञ: विग्रहादि सर्व प्रज्ञुशब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रज्ञा प्रकर्षेणज्ञायतेअनयेतिप्रज्ञा, उत्कृष्ट जाणिजेतें जीणें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धि. २ शुभाशुभ जाणती बायको. आ. स्त्रीलिं.

प्रज्ञानं प्रज्ञायतेनेनप्रज्ञानं, जाणिजे तें जेणें करून तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धी. २ चिन्ह. अ. न.

प्रज्ञु: प्रगतेजानुनीयस्यप्रज्ञुः, वातादिकानें गेले आहेत जानु ज्याचे तो. स. फेंगडा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

प्रडीनं प्रकर्षेणडीनंप्रडीनं, प्रकर्षें करून जें डीन ह्म. गमन तें. कृ. डीङ्धा. विहायसागतिअ. पक्ष्याची गति. अ. न.

प्रणत: प्रणम्यतेइतिप्रणतः, नमस्त्व पाविजे तो जो तो. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणय: प्रणयनंप्रणयः, प्रीतीनें प्रार्थना जी तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. प्रीति. २ विश्वास. ३ याञ्चा अ. पु.

प्रणव: प्रकर्षेणनूयतेइतिप्रणवः प्रकर्षें करून स्तविजेतो जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. ओंकार. अ. पु.

प्रणाद: प्रणाद्यतेनुरागेणप्रणादः अनुरागें करून जो शब्द तो. कृ. णदधा. अव्यक्त शब्दअ. प्रीतीचा शब्द. अ. पु.

प्रणाल: अंभोनेनप्रणलनिबध्यत इतिप्रणालः, उदक निबद्ध करितें ज्याच्या योगानें तो. कृ. णलधा. गतिअ. पाणि जाण्याचा मार्ग. अ. पु. आ. स्त्री.

प्रणिधि: प्रकर्षेणनिधीयतेज्ञेयमत्रप्रणिधिः, प्रकर्षें करून ज्ञेय धारण करिजेतें ज्याचे ठायीं तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. याञ्चा करणें. २ बातमीदार. इ. पु.

प्रणिहितं प्रणिधीयतेइतिप्रणिहितं, स्थापन करिजेलें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणीत: प्रकर्षेनीतः प्रणीतः. उत्कर्षातें पावणारा जो तो. स. मंत्रादिकें करून संस्कृत जो अग्नि तो. २ कढी वगैरे. अ. पु. ३ सांभितलेला. ४ केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणुत: प्रणूयतेस्मप्रणुतः, स्तवन करिजेला जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. स्तवलेला. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

प्रणेय: प्रकर्षेणनेतुंशक्यःप्रणेयः प्रकर्षें करून पावण्याला शक्त जो तो. कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. स्वाधीन जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतनं प्राग्भवंप्रतनं, पूर्वत्रवि घमान जें तें. त. पुरातन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतल: प्रश्लिष्टेतलेयस्यप्रत लः, संलग्न आहेत तळें ज्याचीं तो. स. पसरलेला हात. अ. पु.

प्रताप: प्रतपत्यनेनप्रतापः, ज्या चा योगानें संतप्त करितो तो. कृ. तपधा. संतापअ. धनाढ्यपणा. व सैन्या---पासून जो यजमा नाचेठायीं तेजोविशेष तो. अ. पु.

प्रतापस: प्रतापश्चक्षुस्तेजः तत्स्यतीतिप्रतापसः, चक्षूतेजातें नाश करितो जो तो. कृ. षो धा. अंतकर्मअ. पांटरी रुई. अ. पुल्लिंगीं.

प्रति प्रथतेइतिप्रति, प्रतिनिधि या अर्थातें बोलतें जें तें. कृ. प्रथ धा. प्रख्यानअ. प्रतिनिधिअव्य.

प्रतिकूलं प्रतीगतंकूलात्प्रति कूलं, अनुकूलाहून जें विरुद्ध तें. स. विरुद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिकर्म प्रत्यंगंकर्मप्रतिकर्म, अंगाप्रत जें कर्म तें. स. अलंकारांनीं केलेली शोभा. २ आंगाचा परिमळ जाण्यासाठीं आंगास के शरादिकांचा संस्कार करणें. न. न.

प्रतिकृति: प्रकृष्टाकृतिःप्रतिकृतिः, सादृश्य जी कृति ती. स. प्रतिमा. इ. स्त्री.

प्रतिकृष्ट: प्रतिकृष्यतेस्मप्रतिकृष्टः, भेदन करिजेला जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. नीच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिख्याति: प्रतिख्यानंप्रति ख्यातिः, अत्यंत जी ख्याति ती. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. अतिप्रसिद्धि. इ. स्त्री.

प्रतिक्षिप्त: प्रतिक्षिप्यतेस्मप्रति क्षिप्तः, प्रतिक्षेपिकरिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. क्षेपअ. आक्षिप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिग्रह: प्रतिगृह्यतेअनेनप्रतिग्र

हः, प्रतिग्रह होइजेतो जेणें तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. दिलेलें घेणें. २ सैन्याचा पृष्ठभाग. ३ पिकदाणी. अ. पु.

प्रतिग्राहः प्रतिगृण्हातीतिप्रतिग्राहः, प्रतिग्रह करितोजो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. पिकदाणी. अ. पु.

प्रतिघः प्रतिहन्यतइतिप्रतिघः, हिंसकजो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. क्रोध. अ. पु.

प्रतिघातनं प्रतिघात्यतेइतिप्रतिघातनं, हिंसा जी तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

प्रतिछाया प्रकृष्टाछायाप्रतिछाया, उत्कृष्ट जी छाया स्र. प्रतिबिंब ती. स. प्रतिमा. आ. स्त्री.

प्रतिजागरः प्रतिजागरणंप्रतिजागरः, जागृती जी तो. कृ. जागृधा. निद्राक्षयअ. कांहीं एकवस्तूस पाहात असणें. अ. पु.

प्रतिज्ञातः प्रतिज्ञायतेस्मप्रतिज्ञातः, प्रतिज्ञाविषय करिजेला जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिज्ञानं प्रतिज्ञायतेइतिप्रतिज्ञानं, ज्ञान जें तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. स्वीकार. अ. न.

प्रतिदानं प्रतीपंदानंप्रतिदानं, निक्षेपाकारणें जें दान तें. स. मोबदला. २ ठेव परत देणें. अ. न.

प्रतिध्वानः प्रतिध्वन्यतेइतिप्रतिध्वानः, प्रथम शब्दातें लक्षून नंतर जो ध्वनि जो. कृ. ध्वनधा. शब्दअ. प्रतिशब्द. अ. पु.

प्रतिनिधिः प्रतिनिधीयतेइतिप्रतिनिधिः, सदृश करिजेतो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रतिमा. इ. पु.

प्रतिपत् प्रतिपद्यतेउपक्रम्यतेइतिप्रतिपत्, तिथिगणनाप्रसंगीं पूर्वी उपक्रमिजेत्ये स्र. मोजिली जात्ये जी ती. कृ. पद्धा. गतिअ. प्रतिपदा तिथि. २ बुद्धि. त्. स्त्री.

प्रतिपन्नः प्रतिपद्यतेस्मप्रतिपन्नः, अवबोध करिजेलें जें तें. कृ. पद्धा. गतिअ. जाणलेला. २ कबूल केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिपादनं प्रतिपाद्यतेइतिप्रति

पादनं, दानजें तें. कृ. पदधा. ग तिअ. दान. अ. न.

प्रतिबद्धः प्रतिबध्यतेप्रतिबद्धः, मनोभंग करिजेला जो तो. कृ. बध धा. बंधनअ. मनोभंग झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिबंधः प्रतिबध्यतेस्मप्रतिबंधः प्रतिबंध पाविजेला जो तो. कृ. बध धा. बंधनअ. अवष्टंब. अ. पु.

प्रतिबिंबं बिंबस्यप्रतिकृतिःप्र तिबिंबं. बिंबाचीजी प्रतिमा ती. स. प्रतिमा. अ. न.

प्रतिभयं भयानकंप्रतिप्रतिभयं, भयानकाप्रत जो तो. स. भयान क नामा रसविशेष. अ. पु. २भयं कर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभान्वितः प्रतिभानंप्रतिभा प्रतिभयान्वितःप्रतिभयान्वितः, न वोन्मेषशालीनी बुद्धीनें युक्त जो तो. स. ज्यास स्फूर्ति आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभूः प्रतिनिधिर्भवतीतिप्र तिभूः, प्रतिनिधी होतो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. जामीन. उ. कारांतर्गी

प्रतिमा प्रतिमीयतेनयाप्रतिमा, सदृश करिजेतें जीणें करून ती. कृ. माङ्. धा. मानअ. प्रतिबिंब. आ. स्त्री.

प्रतिमानं प्रतिकृत्यमीयतेनेन प्रतिमानं, प्रतिकृती करून मान करिजेतें जेणें तें. कृ. माङ्धा. मा नअ. प्रतिमा. २हत्तीच्या वाहि स्याचा अधोभाग. व दंताचा म ध्यभाग. अ. न.

प्रतियत्नः प्रतियतनंप्रतियत्नः, प्रयत्न जो तो. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. वांछा. २अनुकूल होणें. ३संस्का र. अ. पु.

प्रतियातना प्रतियात्यतेनया प्रतियातना, प्रयत्न होइजेतोजी णें ती. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. प्र तिमा. आ. स्त्री.

प्रतिरोधी प्रतिरोद्धुंशीलमस्य प्रतिरोधी, निरोधस्वभावी जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. शत्रु. इन. पु.

प्रतिवाक्यं प्रतिवाक्यार्थवाक्यं प्रतिवाक्यं, प्रत्युत्तर जें तें. स. उत्त र. अ. न.

प्रतिविषा प्रतीपंविषमस्याः प्रतिविषा, प्रतिकूल आहे विष जीस ती. स. अतिविष. आ. स्त्री.

प्रतिशासनं प्रतिशिष्टिः प्रतिशासनं, भृत्यादिप्रेषण जें तें. कृ. शास्‌धा. अनुशिष्टीअ. चाकरास बोलावून कोठें तरीं कार्यासाठीं पाठविणें. अ. न.

प्रतिश्यायः प्रतिक्षणंश्यायते प्रतिश्यायः, प्रतिक्षणीं गमन करणारा जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गति अ. पडसें. अ. पु.

प्रतिश्रयः प्रतिश्रयणमत्रवा प्रतिश्रयः, आश्रयण किंवा तेंहोतें आन्वेगर्थीं तो. कृ. श्रिञ्‌धा. सेवा अ. आश्रय. २ स्वीकार. ३ सभा. अ. पु.

प्रतिश्रवः प्रतिश्रूयतेइतिप्रतिश्रवः, स्वीकार जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार. अ. पु.

प्रतिश्रुतं प्रतिश्रूयतेस्मप्रतिश्रुतं, प्रतिज्ञा करिजेलें जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिश्रुत् प्रतिश्रूयतइतिप्रतिश्रुत्, प्रथम शब्दातें लक्षून नंतर जो शब्द तो. कृ. श्रुधा. श्रवण अ. प्रतिध्वनि. स्. स्त्री.

प्रतिष्टंभः प्रतिष्टंभनंप्रतिष्टंभः, प्रतिबंध जो तो. कृ. ष्टभिधा. प्रतिष्टंभअ. प्रतिबंध. अ. पु.

प्रतिसीरा प्रतिसीयतेप्रतिसीरा, बांधिजेसे जी ती. कृ. षिञ्‌धा. बंधनअ. पडदा. स्. रूनांत. आ. स्त्रीलिंगीं.

प्रतिहतः प्रतिहन्यतेस्मप्रतिहतः, मनोभंग करिजेला जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. मनोभंग जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिहारः प्रतिहरणंप्रतिहारः, प्रतिहारोस्यास्तीतिप्रतिहारः, जननिवारण आहे ज्यास तो. त. द्वार. २ द्वारपाळ. अ. पु.

प्रतीकः प्रत्येतीतिप्रतीकः, गमन करणारा जो तो. कृ. इण्‌धा. गतिअ. शरीराचें अवयव. अ. पु. प्रतिकूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीकारः प्रतिकरणंप्रतीकारः, वैरनिराकरण जें तो. कृ. डुकृञ्‌धा. करणअ. वैरशुद्धि. २ नि

वारणकरणें. अ. पु.

प्रतीकाश: प्रतिकाशतेप्रतीकाश:, सादृश्यानें शोभतोजो तो. क्रु. काशृधा. दीप्तिअ. सदृश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीक्ष्य: प्रतीक्षितुंयोग्य:प्रतीक्ष्य:, अवलोकन करावयासजो योग्यतो. क्रु. ईषधा. दर्शनांकन अ. पूज्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीची पश्चादंचतिसूर्यास्तमय इतिप्रतीची, मागून सूर्याच्याअस्तमानीं स्फ्र शोभित होत्येती. क्रु. अंचुधा. पूजाअ. पश्चिमदिशा. ई. स्त्री.

प्रतीत: प्रत्येकंअगात्प्रतीत:, प्रत्येकाप्रत प्राप्तझालाजो तो. क्रु. इण्धा. गतिअ. प्रख्यात. २ हर्षयुक्त. ३ आदरयुक्त. ४ विद्वान. ५ जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीपदर्शिनी प्रतीपंद्रष्टुंशीलमस्या:प्रतीपदर्शिनी, प्रतिकूल पाहाण्याच्चा आहे स्वभाव जीचा ती. क्रु. दृशिरधा. प्रेक्षणअ. बायको. ई. स्त्री.

प्रतीरं प्रकर्षेण तरंत्यस्मात्प्रतीरं, प्रकर्षेकरून तरताहेतजा पासून तें. क्रु. तृधा. तरणअ. तीर. अ. न.

प्रतीहार: प्रतिन्हियतेनेनात्रवा प्रतीहार:, निवारण करिजेतें ज्यानें किंवा ज्याचेठायीं तो. क्रु. हृञ्धा. हरणअ. द्वार. २ द्वारपाळ. अ. पु.

प्रतीहारी विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें ——— द्वारपाळ. ई. स्त्री.

प्रतीहास: प्रतिपोहासो विकासोस्यप्रतीहास:, प्रतिकूळआहे हास्यरूपविकासजास तो. स. कण्हेरीचें झाड. अ. पु.

प्रतोली प्रतोलयतीतिप्रतोली, राजमार्गाचीतुलना करित्येजी ती. क्रु. तुलधा. उन्मानअ. गांवांतील लहान मार्ग. ई. स्त्री.

प्रत्नं प्रकृष्टेभवंप्रत्नं, चिरकाळाचेठायीं जें विद्यमान तें. त. पुरातन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यक्पर्णी प्रत्यंचिपर्णान्यस्या इतिप्रत्यक्पर्णी, पूज्यमानआहेत पर्णेंजीस ती. स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

प्रत्यक्श्रेणी प्रतीचीश्रेणीयस्या

इतिप्रत्यकूश्रेणी, पूज्यमानआ हे श्रेणी ह्म. पंक्ति जीची ती. स. उंदरकानी. २दाती. ई. स्त्री.

प्रत्यक्षं अक्षमिंद्रियंप्रतिगतंप्र त्यक्षं, इंद्रियांप्रतजें गत तें. स. इंद्रियानें ग्राह्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ प्रत्यक्षज्ञान. ३प्रत्य क्ष ज्ञानाचें कारण जें इंद्रिय तें. अ. न.

प्रत्यग्र: प्रतिनवमग्रमस्यप्रत्य ग्रः, नवीन आहे अग्र ज्याचें तो. स. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यंत: प्रतिगतोअंतंप्रत्यंतः, जघन्याप्रत प्राप्तजो तो. स. म्लें च्छदेश. अ. पु.

प्रत्यंतपर्वता: प्रत्यंतेपर्वताः प्रत्यंतपर्वताः, महागिरीच्यास मीपभागीं जे क्षुद्र पर्वत ते. स. मोठ्या पर्वता जवळ जे लहान प र्वत असतात ते. अ. पु.

प्रत्यय: प्रत्ययनंप्रीयतेनेनवा प्रत्येतिवाप्रत्ययः, ज्ञान किंवा जाणिजे तो जेणेंकरून अथवा जाणतो जो तो. कृ. इण्धा. गति अ. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ शपथ. ३ ज्ञान. ४ विश्वा स. ५ हेतु. ६ छिद्र. ७ शब्द. ८ प्र सिद्धपणा. अ. पु.

प्रत्ययित: प्रत्ययःसंजातोस्यप्र त्ययितः, विश्वास झाला आहे - जास तो. त. विश्वासू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यर्थी प्रतिकूलमर्थयितुंशीलः प्रत्यर्थी, प्रतिकूलाप्रत याचना करण्या विषयीं स्वभाव ज्याचा तो. कृ. अर्थधा. उपयाच्याअ. श त्रु. इन्. पु.

प्रत्यवसितं प्रत्यवसीयतेस्म प्रत्यवसितं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. खाललें . वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यात: प्रत्याख्यायतेस्म प्रत्याख्यातः, प्रत्याख्यान करिजे ला जो तो. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. निराकरण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यानं प्रत्याख्यातिःप्रत्या ख्यानं, निराकरण जें तें. कृ. ख्या धा. प्रकथनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यादिष्ट: प्रत्यादिश्यतेस्मप्रत्या

दिष्टः, संत्यक्त करिजेला जो तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. निराकरण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यादेशः प्रत्यादेशनंप्रत्यादेशः, त्याग जो तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यालीढं प्रत्यालेहनंप्रत्यालीढं, संकोचन जें तो. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. धनुर्धरांचा स्थितिविशेष ह्य. वाम जंघाप्रसार पूर्वक दक्षिण जंघासंकोच. अ. न.

प्रत्यासारः प्रतीपमासारयति प्रत्यासारः, प्रतिकूलातें अनुसरण करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. सैन्यव्यूहाचा पृष्ठभाग. अ. पुल्लिंगीं.

प्रत्याहारः प्रत्याहरणंप्रत्याहारः इंद्रिय परावर्तन जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. इंद्रियांचें आकर्षण. अ. पु.

प्रत्युत्क्रमः प्रत्युत्क्रमणंप्रत्युत्क्रमः, कर्मारंभीं प्रथम प्रयोग जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेप अ. युद्ध निमित्त अतिशयित जो उद्योग तो. अ. पु.

प्रत्यूषः प्रत्यूषस्यति इति प्रत्यूषः, प्रभात काल जो तें. कृ. उषसुधा. प्रभालीभावअ. प्रातःकाल. स् अ. न.

प्रत्यूहः प्रत्यूहनंप्रत्यूहः, प्रत्यूहन जें तो. कृ. ऊहधा. वितर्कअ. विघ्न. अ. पु.

प्रथमः प्रथतेइतिप्रथमः, विख्यात होतो जो तो. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. आद्य. २ मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रथा प्रथनंप्रथा, विख्याती जी ती. कृ. धा. पू. श. प्र. प्रसिद्धि. आ. स्त्री.

प्रथितः प्रथ्यतेस्मप्रथितः, विख्याति पाविजेला जो तो. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. प्रख्यात. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रदरः प्रदीर्यते प्रदरणमनेनवा प्रदरः, विदीर्ण होतें किंवा तें करिजे तोजें करून तो. कृ. दृधा. विदारणअ. विदारण. २ स्त्रीरोग विशेष. ३ बाण. अ. पु.

प्रदीपः विग्रह दीपशब्दाप्र. दीप. अ. पु.

प्रदीपनः प्रदीपयतीतिप्रदीपनः,

संताप करणारा जो तो. क्रू. दी पीधा. दीप्तिअ. विषविशेष. अ. पुल्लिं.

प्रदेशनं प्रदिश्यतेइतिप्रदेशनं, देइजेतें जें तें. क्रू. दिशधा. अति सर्जनअ. नजराणा. अ. न.

प्रदेशनी प्रदिश्यतेनयाप्रदेशनी, अत्यंत तर्जन करिजेतें जीणें करून ती. क्रू. दिशधा. अतिसर्जनअ. आंगठ्याजवळची अंगुळी. ई. स्त्री.

प्रदेशिनी प्रदेशोअस्याअस्तीति प्रदेशिनी, अंगुष्ठ समीप भाग-आहे जीस ती. त. अर्थादिपू. शब्द

प्रदोष: प्रारब्धःदोषःअत्रेतिप्रदोषः, अध्ययनादिका विषयीं सांगितला आहे दोष ज्याचेठायीं तो. स. रजनीमुख ह्म. रात्रीचा प्रारंभ. अ. पु.

प्रद्युम्न: प्रकृष्टंद्युम्नंबलमस्यप्रद्युम्नः, उत्कृष्ट आहे बल ज्याचें तो. स. मदन. अ. पु.

प्रद्राव: प्रद्रवणंप्रद्रावः, पळायन जें तो. क्रू. द्रुधा. गतिअ. पळायन. अ. पु.

प्रधनं प्रधानंप्रधनं, परस्परानीं शस्त्रधारण करिजेतें जें तें. क्रू. डुधाञ्‌धा. धारणअ. युद्ध. अ. न.

प्रधानं प्रवर्ततेसर्वमत्रेतिप्रधानं, प्रवृत्त होतें हें सर्व ज्याचेठायीं तें. क्रू. वृतुधा. वर्तनअ. प्रपंचोत्पत्तीस मुख्य जें कारण मायास्वरूप तें. २ राजास मुख्य जो सहाय तो. ३ प्रमुख. ४ बुद्धि. ५ प्रकृति. ६ परमात्मा.

प्रधि: प्रधीयतेअनेनप्रधिः, रथ धारण करिजे तो जेणें करून तो. क्रू. डुधाञ्‌धा. धारणअ. रथाच्या चाकाचा भूस्पर्शीभाग. इ. स्त्री.

प्रपंच: प्रपंचतेइतिप्रपंचः, विस्तृत होतो जो तो. क्रू. पचिधा. व्यक्तीकरणअ. वैपरित्य. २ शब्दाचा विस्तार. ३ संसार. ४ प्रतारण. अ. पु.

प्रपदं प्रकृष्टंपदंप्रपदं, प्रकृष्ट जें पद तें. स. पायांचा चवडा. अ. नपुं.

प्रपा प्रपिबंतिअस्यामितिप्रपा, उदक प्राशन करितात जीचेठायीं ती. क्रू. पाधा. पानअ. जलशा

ला. आ. स्त्री.

प्रपातः प्रपतत्यस्मात्प्रपातः, पतन होतें ज्यातटापासून तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पर्वताचा तुटलेला कडा. अ. पु.

प्रपितामहः प्रकृष्टःपितामहः प्रपितामहः, पित्याचा जो पितामह तो. स. पणजा. अ. पु.

प्रपितामही प्रपितामहस्यस्त्री प्रपितामही, प्रपितामहाचीजी स्त्री ती. स्त्रीप्र. बापाच्या बापाची आई ह्म. पणजी. ई. स्त्री.

प्रपुन्नाडः पुमांसंनाडयतीति पुन्नाडः, प्रकृष्टःपुन्नाडः प्रपुन्नाडः, पुरुषाप्रत अधोगमन करणारा जी तो पुन्नाड प्रकृष्ट ह्म. अत्यंत जो पुन्नाड तो. स. टाकळा अ. पु.

प्रपौंडरीकं पुंडरीकेनसदृशंपौंडरीकं, प्रकृष्टंपौंडरीकंप्रपौंडरीकं, पुंडरीकसदृशजें तें पौंडरीक उत्कृष्ट जें पौंडरीक ह्म. श्वेतकमळयुक्त तें. स. सालवणा सारिखीं पानें असतात तो वृक्ष. अ. न.

प्रफुल्लः प्रकर्षेणफुल्लतीतिप्रफुल्लः, उत्कृष्ट विकास पावणारा जो तो. कृ. फुल्लधा. विकसनअ. फुल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रबंधकल्पना प्रबंधस्यकल्पनाप्रबंधकल्पना, श्लोकाची जी रचना ती. स. कथा. आ. स्त्री.

प्रबोधनं प्रबुद्धिःप्रबोधनं, गतगंधाचें जें उद्बोधन तें. कृ. बुधधा. अवगमनअ. जागृत करणें. २ ज्या वस्तूचा गंध गेलाह्मास पुनः गंध आणणें. अ. न.

प्रभंजनः प्रकर्षेणभनक्तीतिप्रभंजनः, बलात्कारानें वृक्षादि भग्न करितो जो तो. कृ. भंजोधा. आमर्दनअ. वायु. अ. पु.

प्रभवः प्रभवत्यस्मात्प्रभवः, उत्पन्न होतो ज्यापासून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. जन्महेतु. २ ज्या वस्तूचें ज्यापासून प्रथम ज्ञान होतें तो. ३ पराक्रम. अ. पु.

प्रभा प्रकर्षेणभातीतिप्रभा, प्रकर्षेंकरून शोभत्से जी ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. कांति. आ. स्त्री.

प्रभाकरः प्रभांकरोतीतिप्रभाकरः, प्रभेतें करणारा जो तो. कृ. कृ

ग्रधा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

प्रभातं प्रकर्षेणभातुंप्रवृत्तंप्रभातं, उत्कर्षे करून देदीप्यमानहोण्या करितां प्रवृत्त झालें जें तें. कृ. भाधा. दीप्तिअ. प्रातःकाल. अ. न.

प्रभावः प्रभवंत्यनेनप्रभावः, समर्थ होतो जेणें करून तो. कृ. भू धा. सत्ताअ. धनाढ्यता वसैन्य त्यां पासून जो यजमानाचे ठायीं तेजोविशेष असतो तो. २ सामर्थ्यातिशय. अ. पु.

प्रभिन्नः प्रभिद्यतेस्मप्रभिन्नः, मदानें भिन्न होणारा जो तो. कृ. भिदिर् धा. विदारणअ. ज्याच्या मस्तकापासून मदस्राव होत आहे असा हत्ती. अ. पु.

प्रभुः प्रभवतीतिप्रभुः, समर्थ होतो जो तो. कृ. भू धा. सत्ताअ. स्वामी. २ नायक. ३ समर्थ. उ. पु.

प्रभूतं प्रभवतिस्तीप्रभूतं, प्रकर्षे करून झालें जें तें. कृ. भू धा. सत्ताअ. पुष्कळ. किं अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

प्रभ्रष्टकः प्रभ्रंशितुंप्रवृत्तःप्रभ्रष्टकः, अधःपतन करावयाकारणें जो योग्य तो. कृ. भ्रंशुधा. अधःपतनअ. जी माळ शेंडीत किंवा वेणींत लोंबत असते ती. अ. पु.

प्रमथः प्रमथ्नातीतिप्रमथः, प्रकर्षे करून मथन करितो जो तो. कृ. मथे धा. विलोडनअ. महादेवाचा गणविशेष. अ. पु.

प्रमथनं प्रमथ्यतेप्रमथनं, हिंसा जी तें. कृ. मथधा. हिंसाअ. ठार मारणें. अ. न.

प्रमथाधिपः प्रमथानामधिपः प्रमथाधिपः, प्रमथांचा जो अधिपस्वामी तो. स. महादेव. अ. पुल्लिं.

प्रमदः प्रमद्यतेइतिप्रमदः, हर्ष जो तो. कृ. मदी धा. हर्षअ. हर्ष. अ. पु.

प्रमदवनं प्रमदानांवनंप्रमदवनं, स्त्रियाला क्रीडार्थ जें वन तें. स. राजांच्या स्त्रियांचें क्रीडारण्य. अ. न.

प्रमदा प्रमदोहर्षोस्यस्याः साप्रमदा, हर्ष आहे जीस ती. त. जीस मदनवेग पुष्कळ आहे ती बायको. आ. स्त्री.

प्रमनाः प्रकृष्टंमनोयस्यप्रमनाः, उत्कृष्ट आहे अंतःकरण ज्याचें तो. स. ज्याचें अंतःकरण हर्षयुक्त आहे तो. वि. स. पु. न. स्त्री.

प्रमा विग्रहाद्दिप्रमितिशब्दाप्रमाणे. यथार्थज्ञान. आ. स्त्री.

प्रमाणं प्रमीयतेअनेनवाप्रमाणं, मान करिजेतें किंवा ज्याच्या योगानें परिमाण करिजेतें तें. कृ. माङ्धा. मानअ. अंगुलिमान अंगुली वीत हात इत्यादिकांनीं जें मोजणें तें व मोजण्याचें साधन. २ हेतु कारण. ३ मर्यादा. ४ शास्त्र. ५ परिच्छेद. ६ मोजणारा. अ. न.

प्रमातामहः प्रकर्षेणमातामहः प्रमातामहः, आईच्या बापाचा जो बाप तो. स. आईच्या बापाचा बाप. अ. पु.

प्रमादः प्रमद्यतइतिप्रमादः, अनवधान जें तो. कृ. मदीधा. ग्लेपन अ. अनवधान. अ. पु.

प्रमापणं प्रमाप्यतेइतिप्रमापणं, हिंसन जें तें. कृ. मीञ्धा. हिंसा अ. ठार मारणें. अ. न.

प्रमापनं प्रमाप्यतेइतिप्रमापनं, हस्तादिकांनीं जें मारणें तें. कृ. मीञ्धा. हिंसाअ. ठार मारणें. अ. न.

प्रमितिः प्रमाणंप्रमितिः, प्रमाण जें ती. कृ. माङ्धा. मानअ. यथार्थज्ञान. इ. स्त्री.

प्रमीतः प्रमीयतेस्मप्रमीतः, प्रकर्षें करून हिंसित करिजेला जो तो. कृ. मीञ्धा. हिंसाअ. यज्ञासाठीं मारलेला पशु. अ. पु. २ मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमीला प्रमीलंतींद्रियाणि अत्रेतिप्रमीला, निमीलन पावताहेत इंद्रियें जीच्याठायीं ती. कृ. मीलधा. निमेषणअ. निद्राजन्यआलस्य. २ अत्यंत श्रमानें जें असामर्थ्य ती. आ. स्त्री.

प्रमुखः प्रकृष्टंमुखमस्यप्रमुखः, प्रकृष्ट आहे मुख ज्याचें तो. स. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमुदितः प्रमोदतेस्मप्रमुदितः, हर्ष पावता झाला जो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमोदः प्रमोद्यतेइतिप्रमोदः, हर्ष जो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. ह

र्ष. अ. पु.

प्रयत: प्रयच्छतिस्मेतिप्रयतः, शांति पावणारा जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रयस्तं प्रयस्यतेस्मप्रयस्तं, प्रयत्नानें करिजेलें जें तें. कृ. यसुधा. प्रयत्नअ. प्रयत्नानें निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रयाम: प्रयमणंप्रयामः, अत्यंत आदर जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. धनधान्याचेठायीं जोलोकांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

प्रयुद्धार्थ: प्रकृष्टंयुद्धं अर्थोयस्यप्रयुद्धार्थः, प्रकृष्ट युद्ध आहे प्रयोजन जाचें तो. स. युद्धार्थअतिशयित जो उद्योग तो. अ. पु.

प्रयोगार्थ: प्रयोगः अर्थः अस्यप्रयोगार्थः, युद्ध योग आहे प्रयोजन जाचें तो. स. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्र.

प्रलंबघ्न: प्रलंबंहतवानितिप्रलंबघ्नः, प्रलंबासुरातें मारिता झाला जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बलराम. अ. पु.

प्रलय: प्रलीयतेजगदत्रेतिप्रलयः, लय पावतें हें जगजाचेठायीं तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. सृष्टिसंहार. २ मरण. ३ परिस्पंद. ४ नाश. अ. पु.

प्रलाप: प्रलप्यतेइतिप्रलापः, व्यर्थभाषण जें तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाणिअ. व्यर्थभाषण. अ. पु.

प्रवण: प्रवतेत्रप्रवणः, गमन कर्तो जाचेठायीं तो. कृ. प्रुङ्धा. गतिअ. क्रमानें निम्नभूमि वगैरे. २ नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ चतुष्पथ स्त. चवाठा. अ. पु.

प्रवया: प्रगतंवयोयस्यसप्रवया गेलें आहे वय जाचें तो. स. द्वन्द्व. स. पु.

प्रवल्हिका प्रवल्हतेइतिप्रवल्हिका संशययुक्तभाषण करिजे जीनी. कृ. वल्हधा. भाषाअ. वास्तविकअर्थ गुप्त राखून अर्थांतर स्पष्ट दिसावें असें जें संशय पडण्याजोगें बोलणें तें. आ. स्त्री.

प्रवह: प्रकृष्टंवहनंप्रवहः, बहिर्गमन जें तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. पाण्याचा बाहेर निर्गम स

वाहणें. अ. पु.

प्रवहणं प्रोह्यतेअनेनप्रवहणं, वहन होइजेतेंजेणें करून तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

प्रवारणं प्रवार्यतेअनेनप्रवारणं. फलस्वीकार करिजेतोजेणें तें. कृ. वृञ्धा. वरणअ. काम्यदान. २ महादान. अ. न.

प्रवालं प्रवलतीतिप्रवालं, जीवन करितें जें तें. कृ. वलधा. जीवनअ. रत्नविशेष ह्म. पोवळें. २ अंकूर. ३ वीणादंड. अ. पु. न.

प्रवाहः प्रवहणंप्रवाहः, जलप्रवहण जें तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. पाण्याचा प्रवाह. अ. पु.

प्रवासनं प्रवास्यतेप्रवासनं, छेदन जें तें. कृ. वसधा. छेदनअ. वध. अ. न.

प्रवाहिका प्रवहतीतिप्रवाहिका, वाहतेजी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. संग्रहणी रोग. आ. स्त्री.

प्रविख्यातिः प्रविख्यानंप्रविख्यातिः, अत्यंत जी ख्याती ती. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. अतिप्रसिद्धि. इ. स्त्री.

प्रविदारणं प्रविदार्यतेतत्प्रविदारणं, परस्पर जें भेदन तें. कृ. दृधा. विदारणअ. युद्ध. अ. न.

प्रवीणः वीणायाप्रगायतिप्रवीणः, वीणें करून गायन करितो जो तो. कृ. वीणाप्रकारधा. गायन निपुण. अ. पु.

प्रवृत्तिः प्रवर्तनंप्रवृत्तिः, जलादि प्रवर्तन जें ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. शास्त्रवीक लोकरचांत सांगणें. २ प्रवाह. ३ निवृत्तीचा प्रतिपक्षी. इ. स्त्री.

प्रवृद्धं प्रवर्द्धतेस्मप्रवृद्धं, वृद्धी पावतें झालें जें तें. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. वृद्धिंगत. २ प्रौढ. ३ पसरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेकः प्रविनक्तीतिप्रवेकः, सारासार विचार करितो जो तो. कृ. विचिर्धा. पृथग्भावअ. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेणिः प्रवेणी प्रकर्षेणवीयतेस्यांप्रवेणिः, प्रकर्षेकरून वांधिजते कि वा गज निक्षिप्त होतो ओचाडाची ती. कृ. वीधा. गतिअ. वेणी. २

हत्तीच्या पाठीवर घालावयाचें आस्तरण. इ. २ ई. स्त्री.

प्रवेष्टः प्रकर्षेणवेष्टतेइतिप्रवेष्टः, प्रकर्षें करून वेष्टन करितो जो तो. कृ. वेष्टधा. वेष्टनअ. बाहु. अ. पु.

प्रव्यक्तं प्रव्यंचतेस्मप्रव्यक्तं, स्फुट करिजेलें जें तें. कृ. अंजुधा. गत्यादिअ. उघड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रश्नः पृच्छनइतिप्रश्नः, पृच्छा जी तो. कृ. प्रच्छधा. ज्ञीप्साअ. पृच्छा. अ. पु.

प्रश्रयः प्रश्रयणंप्रश्रयः, सेवन जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. प्रीति. अ. पु.

प्रश्रितः प्रकृष्टंश्रयतितिप्रश्रितः, अत्यंत सेवा करिता झाला जो तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्ठः प्रतिष्ठतेगच्छतीतिप्रष्ठः, अग्र गमन करणारा जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अग्रसर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्ठवाट् प्रष्ठंवहतीतिप्रष्ठवाट्, अग्रगामीप्रत वहन करितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. ज्या बैलाच्या खांद्यावर जूं वगैरे घालून दमून वटणीस येण्यासाठीं फिरवितात तो बैल. ह्. पु.

प्रष्ठौही प्रष्ठंवहतीतिप्रष्ठौही, प्रथम गर्भ वाहणारी जी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. बाला असून गर्भिणी जी गाय ती. ई. स्त्री.

प्रसन्नः प्रसीदतीतिप्रसन्नः, संतुष्ट होतो जो तो. कृ. शद्लृधा. गत्यादिअ. संतुष्ट. २ निर्मळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसन्नता प्रसन्नस्यभावःप्रसन्नता, प्रसन्नाचा जो भाव ती. त. प्रसन्नपणा. २ स्वच्छता. आ. स्त्री.

प्रसन्ना प्रसीदतिस्मप्रसन्ना, पान कर्त्यातें विशीर्ण करिणारीजी ती. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. मद्य. आ. स्त्री.

प्रसभं प्रगतासभायस्मात्प्रसभं, गेली आहे सभा आपासून तें. स. बलात्कार. अ. न.

प्रसरः प्रसरणंप्रसरः, व्रणादि प्रसरण जें तो. कृ. सृधा. गतिअ.

ग्रणादिकांचें प्रसरण. २ प्रीति.
अ. पु.

प्रसरणं प्रसरणिः प्रसृतिः प्रसरणं, सर्वतः जें गमन तें. कृ. सृधा. गतिअ. अधिक प्रदेशीं व्याप्ति. २ पसरणें. अ. न. २ इ. स्त्री.

प्रसरणी विग्रहादिप्रसरणशत्रुप्रमाणें. ई. स्त्री.

प्रसवः विग्रहादिप्रसूतिशब्दाप्रमाणें. प्रसवनंप्रसूयतेवा प्रसवः, प्राणिप्रसवन जें तें. किंवातें करिजे तो जो तो. कृ. षूङ्धा. प्राणिप्रसव अ. प्रसूत होणें. २ उत्पत्ती. ३ फूल ४ पुष्प. ५ अपत्य. अ. पु.

प्रसवबंधनं प्रसूयतेसोप्रसवः, तस्यबंधनंप्रसवबंधनं, उत्पन्न होतें ज्याचें जें बंधन स. देठ तें. स. फूल फळ इत्यादिकांचा देठ. अ. न.

प्रसव्यं प्रगतंसव्यात्प्रसव्यं, सव्याहून भिन्न जें तें. स. विपरीत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसह्य प्रकर्षेणसोढं प्रसह्य, प्रकर्षें करून सहन करून. कृ. षह धा. मर्षणअ. बलात्कारें करून या अर्थी अव्यय.

प्रसादः प्रसाद्यतेनेनप्रसादः, प्रसाद करिजेतो जेणें तो. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. अनुग्रह. २ निर्मलता. ३ प्रसन्नता. ४ काव्यगुण विशेष. अ. पु.

प्रसाधनं प्रसाध्यतेनेनांगमिति प्रसाधनं, अंग अलंकृत करिजेतें जेणें तें. कृ. साधधा. संसिद्धिअ. अलंकारकृत शोभा. अ. न.

प्रसाधनी प्रसाध्यतेनयाप्रसाधनी, प्रसाध्यतेंग्ल. सुशोभन करिजेतें जीणें करून ती. कृ. साधधा. सिद्धिअ. अलंकारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसाधितः प्रसाध्यतेस्मप्रसाधितः, अलंकृत करिजेतो जो तो. कृ. साधधा. संसिद्धिअ. अलंकारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसारिणी प्रसार्यतेंगमनया इतिप्रसारिणी, अंगप्रसृत होइजेतें जीणें ती. कृ. सृधा. गति अ. चांदवेल. ई. स्त्री.

प्रसारी प्रसरणशीलः प्रसारी, प्रसरणशील जो तो. कृ. सृधा. गति

अ. पसरट. वि. इन. पु. ई. स्त्री. इनू. न.

प्रसितः प्रासायिइतिप्रसितः, बंधन करिजेला जो तो. कृ. षिञ्. धा. बंधनअ. आसक्त ह्य. तत्पर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसितिः प्रसीयतेइतिप्रसितिः, बंधन जें ती. कृ. षिञ्. धा. बंधनअ. बंधन किंवा त्याचें साधन दोरी वगैरे. इ. स्त्री.

प्रसिद्धः प्रसिध्यतीतिप्रसिद्धः, प्रसिद्धी पावतो जो तो. कृ. षिधु. धा. संसिद्धिअ. प्रख्यात. २ भूषित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसूः प्रसूयतेइतिप्रसूः, प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्. धा. प्रसवअ. जननी २ घोडी. ३ कदली नामाहरिण. ४ वेल. ऊ. स्त्री.

प्रसूता प्रासविष्टेतिप्रसूता, पुत्रातें प्रसवती झाली जी ती. कृ. षूङ्. धा. प्राणिगर्भमोचनअ. प्रसूत झालेली. आ. स्त्री.

प्रसूतिः प्रसवनंप्रसूतिः, प्रसवन किंवा प्रेरण जें ती. कृ. षूङ्. धा. प्रसवअ. प्रसूत होणें. इ. स्त्री.

प्रसूतिका विग्रहादिप्रसूता शब्दाप्र. प्रसूत जाहलेली. आ. स्त्री.

प्रसूतिजं प्रसूतौजातंप्रसूतिजं, प्रसूति कालीं जें उत्पन्न दुःख तें. कृ. जनी. धा. प्रादुर्भावअ. प्रसूतकालींची वेदना. अ. न.

प्रसूनं प्रसूयतेइतिप्रसूनं, अभिषव करिजेतें जें तें. कृ. षूञ्. धा. अभिषवअ. फूल. २ फळ. अ. न. ३ उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसूजनयितारौ प्रसूश्चजनयिताचप्रसूजनयितारौ आई आणि बाप जे ते. स. मातापितर. कृ. आई आणि बाप यांची सहोक्ति आहे. ऋ. पु.

प्रसृतं प्रसरतिस्मप्रसृतं. प्रसरण पावतें झालें जें तें. कृ. सृ. धा. गतिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसृता प्रसरतिस्मप्रसृता. प्रसृत केली जी ती. कृ. सृ. धा. गतिअ. पायांची पोटरी. आ. स्त्री.

प्रसृतिः प्रकृष्टासृतिः प्रसरणमस्याः प्रसृतिः, प्रकृष्ट ह्य. आकृष्ट आहे विस्तार जीचा ती. स.

कुडन्वा. इ. स्त्री.

प्रसेव: प्रसीव्यतेस्मप्रसेवः, अ र्थादिस्यूतशब्दाप्रमाणें धान्यादि ठेवण्याचें भांडें गोणी वगैरे. अ. पु.

प्रसेवक: प्रकर्षेणसेव्यतेइति प्रसेवकः, प्रकर्षें करून सेविजेतो जो तो. कृ. षेवृधा. सेचनअ. वीणेचा भोपळा. अ. पु.

प्रस्तर: प्रकर्षेणस्तृणातीतिप्रस्तरः, अत्यंत मजबुदीनें आच्छादिन होतो जो तो. कृ. स्तृधा. आच्छादनअ. पाषाण ह्म. दगड. अ. पु.

प्रस्ताव: प्रस्तावनंप्रस्तावः, प्रस्तवन जें ह्म. स्तुती जी तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. प्रसंग. अ. पु.

प्रस्थ: प्रस्थीयतेअनेनप्रस्थः, जेणें करून स्थिती होते तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सपाट जो पर्वताचा येक देश तो. २ परिमाणविशेष ह्म. शेर. अ. पु. न.

प्रस्थपुष्प: प्रस्थेपुष्प्यतीतिप्रस्थपुष्पः, पर्वत शिखराचेठायीं जो फुलतो तो. कृ. पुष्पधा. विकसनअ. पांढरा मरवा. अ. पु.

प्रस्थानं प्रस्थितिःप्रस्थानं, गमन जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. प्रयाण. अ. न.

प्रस्रवणं प्रस्रवंतीआपः अस्मात्इतिप्रस्रवणं, पाझरताहेत उदकें जा पासून तें. कृ. स्रुधा. गतिअ. स्रवणें. २ पाणि ठेवण्याचें भांडें वगैरे. अ. न.

प्रस्फोटनं प्रस्फोट्यतेनेनप्रस्फोटनं, धान्य नीट करिजेतें जेणें तें. कृ. स्फुटधा. विकसनअ. सूप. अ. न.

प्रस्राव: प्रस्रूयतेइतिप्रस्रावः, प्रस्रविजेतो जो तो. कृ. स्रुधा. प्रस्रवणअ. मूत्र. अ. पु.

प्रहर: प्रन्हीयतइतिप्रहरः, प्रकर्षें करून हरण होइजे तो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. अहोरात्राचा आठवा भाग ह्म. साडेसात घटिका. अ. पु.

प्रहरणं प्रन्हीयतेअनेनप्रहरणं, हरण करिजेतें जेणें करून तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. शस्त्र. अ. न.

प्रहारणं प्रन्हीयतेप्रहारणं, प्रह

णा करिजेलें जें तें. कृ. धा. पू. श. प्र. काम्यदान. २ महादान. अ.न.

प्रहस्तः प्रसृतोहस्तः प्रहस्तः, पसरलेला असा जो हात तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पसरलेलाहात. अ. पु.

प्रही जलंप्रजहातिददातीतिप्रही जलाप्रत देतेजी ती. कृ. ओहा कृधा. त्यागअ. विहीर. ई. स्त्री.

प्रहेलिका प्रहेलयतिसूचयति भावार्थमितिप्रहेलिका, अभि प्रायातें सूचना करणारी अशी जी ती. कृ. हिलधा. भावकरण अ. अर्थ प्रवल्हिकाशब्दाप्रमा णें. आ. स्त्री.

प्रल्हन्नः प्रल्हाद्यतेस्मप्रल्ह न्नः, सुखपाविजेला जो तो. कृ. ल्हादीधा. सुखअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रांशुः प्रकृष्टाअंशवोस्यप्रांशुः, उत्कृष्ट आहेत अंशु म्ह. किर ण ज्याचे तो. स. उंच. वि. उ. पु. स्त्री. न.

प्राकारः प्रक्रियतेइतिप्राकारः अत्यंत दृढ करिजे तो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. कुंपण किंवा तट. अ. पु.

प्राकृतः प्रकृतौभवःप्राकृतः, मायेचाठायीं झाला जो तो. त. क्षुल्लक. अ. पु.

प्राक् प्राचिदेशेइतिप्राक्, पूर्वदे शाचेठायीं जें तें. त. अतीतत्वा अर्थी अव्य.

प्राग्र्यः प्रागेभवःप्राग्र्यः, अग्रभा गीं हो तो जो तो. त. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राग्वंशः प्रकर्षेणांचतीतिप्राक् सचासौवंशश्चप्राग्वंशः, हविःशा लेच्या पूर्वेस स्थित जो स्तंभ तो. समासवृत्ति. यज्ञशालेचे ठायीं पूर्वदिशेस वेदोक्त यज्ञकर्मे करणारे जे ऋत्विजादिक त्यांसजी तेथें राहाण्याची जागा केलेलीअ सते ती. किंवा यज्ञशालेचा पूर्वस्त भाग्यांवर लांब लांकूड ठेवलेलें असतें तें. अ. पु.

प्राग्रहरः प्रकृष्टमग्रंहरतीतिप्राग्र हरः, अग्रभागातें हरण करितो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. प्र मुख. अ. पु.

प्राघारः प्राघरणंप्राघारः, घृतादिक्षरण जें तो. कृ. घृधा. क्षरणादिअ. घृतादिकांचें क्षरण. अ. पुल्लिंगीं.

प्राचिका प्रांचतीतिप्राचिका, प्रकर्षें करून गमन करित्ये जी ती. कृ. अंचुधा. गत्यादिअ. रानमाशि. आ. स्त्री.

प्राची प्रागंचतिसूर्येणेतिप्राची पूर्वी सूर्यानें सुशोभित होत्येजी ती. कृ. अंचुधा. पूजाअ. पूर्वदिशा. ई. स्त्री.

प्राचीना प्राचिभवाप्राचीना, पूर्वे दिशेच्याठायीं आहली जी ती. त. जीस पाहाड मूळ असें म्हणतात ती. आ. स्त्री.

प्राचीनावीतं प्राचीनंदक्षिणमावीयतेस्मप्राचीनावीतं, दक्षिणस्कंधाच्याठायीं जें क्षिप्त तें. कृ. वीधा. असनादिअ. उजवे खांद्यावरून घातलेलें यज्ञोपवीत. अ. न.

प्राचीरं प्राचीयतेइतिप्राचीरं, परिधीकृत केलें जें तें. कृ. चिञ्धा. चयनअ. शहर व घर इत्यादिकांचे सभोंवार जें वेळूचें वगैरे वेष्टन असतें तें. अ. न.

प्राच्यः प्राच्यांभवःप्राच्यः, प्राचीदिशेच्याठायीं जो विद्यमान तो. त. शरावती नदी पर्यंत जो पूर्व दक्षिण देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राजनं प्रवीयतेअनेनप्राजनं, वृषभादिकांतें प्रेरणा करिजेते जेणें करून तें. कृ. अजधा. गतिविशेषअ. चाबूक. अ. न.

प्राजिता प्रकर्षेणाजतीतिप्राजिता, प्रेरणा करणारा जो तो. कृ. अजधा. गत्यादिअ. सारथि. ऋ. पु.

प्राज्ञः प्रज्ञास्त्यस्यप्राज्ञः, प्रशस्त आहे बुद्धि ज्याची तो. त. पंडित. अ. पु.

प्राज्ञा प्रज्ञास्त्यस्याः, साप्राज्ञा, बुद्धि आहे जीस ती. त. बुद्धिमती स्त्री. आ. स्त्री.

प्राज्ञी प्रज्ञायतइतिप्रज्ञा सैव प्राज्ञी, प्रकर्षें करून जाणणारी जी ती. प्रज्ञा तीच प्राज्ञी. त. बुद्धिमती स्त्री. ई. स्त्री.

प्राज्यं प्रचीयतेइतिप्राज्यं, अधिक प्राप्त करिजेतें जें तें. क्र. अज धा. गतिअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राड्विवाकः प्रच्छनंप्राट् विवचनंविवाकः, प्राड्च विवाकश्चतावस्यस्तइतिप्राड्विवाकः, प्रश्नआणिविचारहेआहेतजासतो. त. न्यायाधीश. अ. पु.

प्राणः प्राणंत्यनेनेतिप्राणः, ज्याच्या संचारानें प्राणी जीवन पावतात तो. क्र. अनधा. प्राणनअ. शरीरांत संचार करणारावायु. २ पराक्रम. ३ गंध रसविशेष स. रत्त्याबोळ. अ. पु.

प्राणी प्राणोस्यास्तीति प्राणी, प्राण आहे जास तो. त. जंतु स. प्राणवान्. इन्. पु.

प्रातः प्राततीतिप्रातः, प्रातःकाल या अर्थातें निरंतर बोधक जें तें. क्र. अतधा. सातत्यगमनअ. प्रातःकाल त्या अर्थी अव्य.

प्रातिहारकः प्रतिहरणंप्रतिहारोव्याजः सप्रयोजनमस्यप्रातिहारकः, कपट आहे प्रयोजन जाचें तो. त. गारुडी. अ. पु.

प्राथमकल्पिकः प्रथमकल्प आद्यारंभः प्रयोजनमस्यप्राथमकल्पिकः, प्रथमारंभ आहे प्रयोजन जाचें तो. ज्याणें अध्ययनास आरंभ केला आहे असा बटु. अ. पु.

प्रादुः प्रकर्षेणअस्तिइतिप्रादुः, तमोनिवृत्ति स. प्रकाशित स्यातें करितें स. तद्बोधक जें तें. क्र. अदधा. भक्षणअ. नाम. २ प्रकाशित त्या अर्थी. अव्यय.

प्रादेशः प्रदिश्यतेनेनप्रादेशः, अत्यंत तर्जन होइजेतें जेणें करून तो. क्र. दिशधा. अतिसर्जनअ. तर्जनी सहित विस्तृत जो अंगुष्ठ तो. अ. पु.

प्रादेशनं प्रादिश्यतइतिप्रादेशनं, दान जें तें. क्र. दिशधा. अतिसर्जनअ. दान. अ. न.

प्राध्वं प्राध्वनतीतिप्राध्वं, अनुकूल्यार्थातें बोलिजेजें तें. क्र. ध्वनधा. शब्दअ. आनुकूल्यार्थी अव्य.

प्रांतरं प्रकृष्टंअंतरंअत्रइतिप्रांतरं, प्रकृष्ट आहे अंतर ज्याचेठा

यींतें. स. ज्यामार्गीं छायापाणी नाहीं असा जो दूरचा मार्ग तो.अ.न.

प्राप्तं प्राप्यतेस्मप्राप्तं, लब्धकरि जेलें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ मिळालेला. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

प्राप्तपंचत्व: प्राप्तंपंचत्वंयेनस प्राप्तपंचत्व:, प्राप्त आहे मरण जेणें तो. स. मेलेला. वि.अ.पु.न. आ.स्त्री.

प्राप्तरूप: प्राप्तोरूपंप्राप्तरूप:, रूपाप्रत जो प्राप्त तो. स. पंडित. अ.पु. २ मनोहर. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

प्राप्ति: प्राप्यतेइतिप्राप्ति:, प्राप्त जेस्येजीती. कृ. आप्लृधा. लंभन अ. उत्पत्ती. २ लाभ. इ. स्त्री.

प्राप्यं प्राप्यतेस्मप्राप्यं, प्राप्तुंश क्य जेंतें. कृ. आप्लृधा. लंभन अ. मिळवावयाची जागा. अ.न.

प्राभृतं प्राभृयतेस्मइतिप्राभृतं, भरण करिजेतें जें तें. कृ. भृञ्धा. भरणअ. नजराणा. अ.न.

प्राय: प्रायनंप्राय:, प्रकर्षें करून जें गमन ह्म. संन्यासपूर्वक भोजनत्याग जो तें. कृ. अयधा. गतिअ. संन्यासपूर्वक अभोजन. २ बाहुल्य. ३ नाश जाणाविणारें चिन्ह. अ.पु.

प्राय: प्रकृष्टमयनंप्राय:, वैकुंठादि स्थानप्राप्ति साधन जें तो. कृ. इण्धा. गतिअ. बाहुल्यार्थी अव्य.

प्रालंबं प्रालंबतेइतिप्रालंबं, अधोभागपर्यंत लंबायमान पडतें जें तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. गळ्यामध्यें सरळ लोंबणारी माळ. अ.न.

प्रालंबिका प्रालंबतेइतिप्रालंबिका, कंठाचाठायीं प्रकर्षें करून लोंबणारी जी ती. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. नाभिपर्यंत लोंबणारी सोन्याची कंठी. आ. स्त्री.

प्रालेय: प्रलीयंतेपदार्थाअत्र इतिप्रालेय:, ततआगतंप्रालेयं, लय पावतात पदार्थ ज्याचेठायीं तो प्रलय त्यापासून प्राप्त जें तें. त. थंडी. २ बर्फ. अ.न.

प्रावृतं प्राव्रियतेस्मइतिप्रावृतं, आवरण करिजेतें जें तें.

कृ. वृञ्धा. वरणअ. पांघुरले लें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रावारः प्रावरः प्राव्रियतेने नप्रावारः, आच्छादन करिजे तें जेणें करून तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

प्रावृषायणी प्रावृषिएतिअ यतेवाप्रावृषायणी, प्रावृट्का लाच्येठायीं गमन करिती जी ती. कृ. इण्धा. २ अयधा. गतिअ. कांच कुयरी. ई. स्त्री.

प्रावृट् प्रकर्षेणवर्षतइतिप्रावृट् प्रकर्षें करून वृष्टि करिते जी ती. कृ. वृषुधा. सेचनअ. वर्षाकाल ह्म. पावसाळा. ष. स्त्री.

प्रासः प्रास्यतेइतिप्रासः, टाकि जे तो जो तो. कृ. असुधा. क्षेपण अ. शस्त्र विशेषह्म. सांग. अ. पु.

प्रासंगः प्रसज्जतेइतिप्रासंगः संलग्न करिजे तो जो तो. कृ. षं जधा. संग अ. गाडीस जुंप लेल्या बैलाच्या खांद्यावर घा तलेलें जूं ह्म. जोकड. अ. पु.

प्रासंग्यः प्रसंगंवहतीतिप्रा संग्यः, स्कंदकाष्ठातें वाहतो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. नवहोण्या करितां गव्यांत लांकूड बांधलेले गाई बैल इत्यादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रासादः प्रसीदतिमनः अत्रेति प्रासादः, संतुष्ट होइ जेतें मन जाच्येठायीं तो. कृ. षद्लृधा. गत्या दिअ. देव राजे इत्यादिकांचें जें घर तें. अ. पु.

प्रासिकः प्रासः प्रहरणमस्यप्रा सिकः, भल्ल आहे प्रहरण ज्याचें तो. त. प्रासाद्युधा. अ. पु.

प्रास्थिकं प्रस्थस्यवापः प्रस्थिकं, प्रस्थिकंअस्तिअत्रेतिप्रास्थिकं, प्रस्थ परिमाण धान्याचें जें वाप आहे ज्याच्ये ठायीं तें. त. प्रस्थ परिमित धान्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राह्णः प्रथमंचतत् अहश्चप्रा ह्णः, प्रथम जो दिनावयव तो. स. दिवसाच्या तीन भागांतील पहिला भाग. अ. पु. न.

प्रियः प्रीणातीतिप्रियः, संतुष्ट करणारा जो तो. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. नवरा. अ. पु. २ अभीष्ट.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियकः प्रीणातिप्रियतेवाप्रियः, सएवप्रियकः, संतुष्ट होतो जो तो प्रिय तोच प्रियक. त. कदंब वृक्ष. २ असणाचें झाड. ३ प्रियंगुवृक्ष. ४ हरिणविशेष. अ. पु.

प्रियंगुः प्रियंगच्छतीतिप्रियंगुः, प्रियातें प्राप्त करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. बायाटीचावृक्ष. २ कांगशाळे असें धान्य. उ. पु.

प्रियता विग्रहादिप्रेमशब्दाप्रमाणें. प्रेमता. आ. स्त्री.

प्रियंवदः प्रियंवदतीतिप्रियंवदः, प्रिय बोलतो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाचिअ. प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियालः प्रीणातीतिप्रियालः, पक्ष्यादिकांनीं संतोष पावतो जो तो. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. चाराचें झाड. अ. पु.

प्रीणनं प्रीतिःप्रीणनं, तृप्ती जी ती. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. तृप्ति. अ. न.

प्रीतः प्रीयतेस्मप्रीतः, संतोषपावला झाला जो तो. कृ. प्रीञ्धा. प्रीतिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

प्रीतिः प्रीयतेइतिप्रीतिः, हर्ष जो तो. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. हर्ष. २ प्रेमा. इ. स्त्री.

प्रुष्टः प्रुष्यतेस्मप्रुष्टः, दग्ध करिजेला जो तो. कृ. प्रुषधा. दाहअ. जळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेक्षा प्रकृष्टमीक्षतेनयेतिप्रेक्षा, प्रकर्षानें अवलोकितें जाणें ती. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. बुद्धि. २ नृत्येक्षण. आ. स्त्री.

प्रेंखा प्रेंखतेइतिप्रेंखा. प्राप्त होइजेत्ये जी ती. कृ. इखिधा. गतिअ. डोली. आ. स्त्री.

प्रेंखितः प्रेंख्यतेस्मप्रेंखितः, चंचल करिजेला जो तो. कृ. धा. पू. शा. प्र. किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेतः प्रकर्षेणइतःप्रेतः, प्रकर्षें करून जो गेला तो. स. नरकामध्यें जाहलेला प्राणि. २ मेलेला. अ. पु.

प्रेत्य प्रकर्षेणइत्वाप्रेत्य, प्रकर्षें करून गमन करून. कृ. इणधा.

गतिअ. जन्मांतरीं त्या अर्थीअव्य.

प्रेम प्रियस्यभावः प्रेम, प्रियाचा जो भाव ह्म. प्रकार तो. न. प्रेमा. नु. न.

प्रेष्ठः अतिशयेनप्रियः प्रेष्ठः, अत्यंत जो प्रिय तो. न. अतिप्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेष्यः प्रैष्यः प्रेष्यतेइतिप्रेष्यः, प्रेषण करिजेतो जो तो. कृ. इषधा. गतिअ. चाकर. अ. पु.

प्रेषः प्रेषणंप्रेषः सएवप्रैषः, प्रेषणा जें तो प्रेष तोच प्रैष. न. कृ. इषधा. इच्छाअ. पाठविणें. २ मर्दन. ३ क्लेश. ४ उन्माद. अ. पु.

प्रोक्षणं प्रकृष्टमुक्षणंप्रोक्षणं, प्रकृष्ट जें हिंसन तें. कृ. उक्षधा. सेचनअ. यज्ञसंबंधि जें पशुहनन तें. २ पवित्रीकरण. अ. न.

प्रोक्षितः प्रोक्ष्यतेस्मइतिप्रोक्षितः उत्कृष्टालंभित करिजे तो जो तो. कृ. उक्षधा. सेचनअ. यज्ञासाठीं मारलेला पशु. अ. पु. २ पवित्रीकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोथं प्रोथतइतिप्रोथं, परिभ्रमण करणार जें तें. कृ. प्रोथधा. पर्याप्तिअ. घोड्याचें नाक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोषः प्रोषणंप्रोषः, दाह जो तो. कृ. प्रुषधा. दाहअ. जळणें. अ. पु. न.

प्रोष्ठः प्रोष्ठी प्रकृष्टः ओष्ठः अस्यप्रोष्ठः, उत्कृष्ट आहे ओठ ज्याचा तो. स. मत्स्यविशेष. अ. पुल्लिंगीं. २ इन

प्रोष्ठपदा प्रोष्ठोगौः तस्येवपादायस्याःसा प्रोष्ठपदा, गाईसारखे आहेत पाय जीचे ती. स. पूर्वाभाद्रपदा नक्षत्र. २ उत्तराभाद्रपदा नक्षत्र. आ. स्त्री.

प्रौढं प्रोह्यतेस्मप्रौढं, वृद्धि करिजेलें जें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. प्रवृद्ध ह्म. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रौष्ठपदः प्रोष्ठपदीअत्रास्तीतीप्रौष्ठपदः, प्रोष्ठपदी आहे जेथें ठायीं तो. न. भाद्रपद मास. अ. पु.

प्लक्षः प्लक्षतिप्लक्षः, ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. क्षरधा. संचलनअ. पिंपरीचें झाड. २ आश्व

पिंपरी. अ. पु.

प्लव: प्लवतइतिप्लवः, गमन करितो जो तो. कृ. प्लुङ्‌धा. गतिअ. चांडाल. २ लाहान नौकाइ ३ बेडूक. न. ४ पाण कोंबडा. अ. पु. ५ कोंबडा. अ. पु.

प्लवगः प्लवंगः प्लवनंप्लवः प्लवेनगच्छतीतिप्लवगः, उड्या मारून गमन करितो जो तो. कृ. गमुधा. गतिअ. वानर. २ बेडूक. ३ सारथी. अ. पु.

प्लवंगमः प्लवेनगच्छतीतिप्लवंगमः, प्लवं करून गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

प्लाक्षं प्लक्षस्यफलंप्लाक्षं, पिंपरीचें जें फळ तें. त. प्लक्षाचें फळ. अ. न.

प्लीहा प्लिहतीतिप्लीहा भेष जानें नष्ट तो तो. कृ. प्लिहधा. गतिअ. वाम कुक्षिस्थ मांस पिंड विशेष. न. पु.

प्लीहशत्रुः प्लीहस्यशत्रुः प्लीहशत्रुः, प्लीहरोगाचा जो नाश करितो तो. स. तांबडा रोहिडा वृक्ष. उ. पु.

प्लुतं प्लवनंप्लुतं, गमन जें तें. कृ. प्लुङ्‌धा. गतिअ. घोड्याची चौकचाल. अ. न.

प्लुष्टः प्लुष्यतेस्मप्लुष्टः, दहन करिजेला जो तो. कृ. प्लुषधा. दाहअ. जळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्लोषः प्लोषणंप्लोषः, दाह जो तो. कृ. प्लुषधा. दाहअ. जळणें. अ. पुल्लिंगीं

प्सातं प्सायतेस्मप्सातं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. प्साधा. भक्षणअ. खाल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

फंजिका अनक्तीतिफंजिका, रोगातें नाश करिते जी ती. क्रू. भंजोधा. आमर्दनअ. भारंगवृक्ष. आ. स्त्री.

फटः स्फुटतीतिफटः, विस्तार पावतो जो तो. क्रू. स्फुटधा. विकसनअ. सर्पाची फणा. अ. पु. आ. स्त्री.

फणा फणतीतिफणा, विस्तृत होत्ये जी ती. क्रू. फणधा. गतिअ. सर्पाची फणा. आ. स्त्री.

फणिज्झकः फणीजातोस्मिन्नितिफणिज्झकः, सर्प शहृ तो जाचेगर्यी तो. स. पांढरामरवा अ. पु.

फणी फणास्यास्तीतिफणी, फणा आहे जास तो. त. सर्प. इन. पु.

फलं फलतीतिफलं, विशीर्ण होतें जें तें. क्रू. ञिफलाधा. विशरणअ. हेतुसाध्य कार्य. २ जायफळ. ३ बाणाचें अग्र. ४ ढाल. ५ नागराचें खालचें लोंखूड सूं फाळ. ६ वृक्षादिकांचें फळ. ७ कापूस. अ. न.

फलकः फलतीतिफलकः, निष्पन्न होतो जो तो. क्रू. फलधा. निष्पत्तिअ. ढाल. अ. पु.

फलकपाणिः फलकः पाणौयस्यफलकपाणिः, ढाल आहे हस्ताचे गर्यी जाचा तो. स. ढाल धारण करणारा. इ. पु.

फलत्रिकं फलानांत्रिकंफलत्रिकं, फलाचें जें त्रय तें. स. हिरडा बेहडा आणि आवळकाठी ह्या तिहींचें कूरसूत्रिफला. अ. न.

फलपूरः फलेनपूर्यतइतिफलपूरः, फलांनीं पूरण होइजे तो जो तो. क्रू. पूरीधा. आप्यायनअ. माहाळुंगाचें झाड वत्याचें फळ. अ. पुल्लिंगीं.

फलवान् फलंअस्तिअस्यफलवान्, फल आहे जास तो. त. ज्यास फळ आहे तो. वृक्षादि. वित. पु. ई. स्त्री. त. न.

फलसः फलंअस्तियस्यसः फलसः, प्रशस्त फल आहे ज्यास तो. त. फणसाचें झाड. अ. पु.

फलाध्यक्षः फलानामध्यक्षः फलाध्यक्षः, फलांचा जो अध्यक्ष

स. समर्थ तो. स. खिरणीचें झाड. अ. पु.

फलिन: विग्रहादिसर्वफलव न् शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

फलिनी फलमस्त्यस्याः फलिनी फल आहे जीस ती. त. वाघांटी. २ कळलावी वनौषधी. ई. स्त्री.

फली फलमस्यास्तीतिफली, फल आहे जास तो. त. जास फळें आहेत तो वृक्ष. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न.

फलेग्रहि: फलानिगृण्हातीति फलेग्रहिः, फलातें ग्रहणकर णारा जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादा नअ. फळ यावयाच्या समर्थ ज्यास फळें येतात तो वृक्ष. इ. पु.

फलेरुहा फलेरोहतीतिफलेरु हा, फलाचेठायीं उत्पन्न होते जी ती. कृ. रुह धा. बिजयजन्मा दिअ. वनस्पति विशेष पाडली. आ. स्त्री.

फल्गु: फलतीतिफल्गुः, विशी र्ण होतो जो तो. कृ. ञिफलाधा. विशरणअ. बोखाडा स्वर्वत. उ. पु.

फाणितं फाण्यतेइतिफाणितं, गमन करवितें जें तें. कृ. फणधा. गतिअ. काकवी. अ. न.

फांटं फण्यतेस्मफांटं, अनाया सानें प्राप्त करिजेलें जें क्वाथादि तें. कृ. फणधा. गतिअ. अनाया सीनें झालेला कषायविशेष. अ. न.

फालं फलस्यविकारः फालं, फ लांचा जो विकार तें. त. कारपा सवस्त्र. २ नागराचें खालचें लांकू ड. ह्म. लेटूं. अ. न.

फाल्गुन: फल्गुनीयुक्ताफाल्गुनी, सायत्रास्तिसफाल्गुनः, फाल्गुनी आहे ज्याचेठायीं तो. त. फाल्गुन महिना. अ. पु.

फाल्गुनिक: फल्गुनएवफाल्गु निकः, फल्गुन जो तोच फाल्गुन. त. फाल्गुन महिना. अ. पु.

फुल्ल: फुल्लतीतिफुल्लः, पुष्पितहो तो जो तो. कृ. ञिफलाधा. विशरणिक अ. प्रफुल्लित. अ. पु.

फेन: स्फायतेइतिफेनः, वृद्धिपा वतो जो तो. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ. जलविकार ह्म. फेण. २ समुद्र फे. ण. अ. पु.

फेनिलः फेनोस्यास्तीतिफेनिलः, फेनआहे जास तो. त. रिठा वृक्ष. २ बोराचें फळ. अ. पु. ३ फेनयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

फेरवः फेइत्येवं रवोस्यफेरवः, फेयाप्रकारचा आहे शब्द जास तो. त. कोल्हा. अ. पु.

फेरुः फेइत्यव्यक्तंरौतीतिफेरुः, फे याप्रकारचा शब्द करणारा जो तो. कृ. रुधा. शब्द अ. कोल्हा. उ. पु.

फेला फेल्यतेइतिफेला, गमन करिजेत्येजी ती. कृ. फेलृधा. गति अ. खाऊन टाकलेलें. आ. स्त्रीलिंगी.

फेली विग्रहादि पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

बकः बंकतेइतिबकः, ऊर्ध्व गमन करणारा जो तो. कृ. वकिधा. कौटिल्यगतिअ. रुई मंदार. २ बगळा. अ. पु.

बकुलः बंकतेइतिबकुलः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. वकिधा. गतिअ. बकुल. अ. पु.

बडिशं बडिनोमत्स्यान्स्यतीतिबडिशं, मत्स्यातें नाश करितें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. मत्स्य वेधन. अ. न. आ. ई. स्त्री.

बत वन्यतेस्मइतिबत. खेदाद्यर्थातें बोधलिजे तें जें तें. कृ. वनुधा. याचनअ. खेद. २ करुणा रस. ३ संतोष. ४ आश्चर्य. ५ आमंत्रण त्या अर्थी. अव्य.

बदरं बदरा बदतीतिबदरं, स्थिर राहतें जें तें. कृ. बदधा. स्थैर्यअ. बोरीचें फळ. अ. न.

बदरिः विग्रहादिसर्व बदरशब्दा प्रमाणें. इ. स्त्री.

बंदी बंदतेअवश्यंबंदी, अवश्य स्तुति करणारा जो तो. कृ. वंदिधा. स्तुतिअ. स्तुतिपाठक. इन्. पु. ई. स्त्री.

बंधकी बध्नातीतिबंधकी, मनाला विकार करणारी जी ती. कृ. बधधा. बंधनअ. व्यभिचारिणी बायको. ई. स्त्री.

बद्धः बध्यतेस्मबद्धः, रज्ज्वादिकें करून बंधन करिजेला जो तो. कृ. बंधधा. बंधनअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बधिरः बध्नातिकर्णमितिबधिरः, कर्णातें बंधन करणारा जो तो. कृ. बधधा. बंधनअ. बहिरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बंधनं बध्यतेनेनबंधनं, बंधन होइजेतें जेणें करून तें. कृ. बंधधा. बंधनअ. बांधणें. २ बांधण्याचें साधन. अ. न.

बंधुः विग्रहादिबांधवशब्दाप्रमाणें. सगोत्र ह्म. एकवंशी भाऊबंद. उ. पु.

बंधुजीवकः बंधुरिवजीवंजलमस्यबंधुजीवकः, बंधुसारखें प्रियआहे जीवन ज्यास तो. स. एक फुलझाड ज्यास दुपारी असें ह्मणतात तें. अ. पु.

बंधुता बंधूनांसमूहोबंधुता, बं

धूंचा जो समुदाय तो. त. बंधू चा समूह. २ बंधुपणा. आ. स्त्री.

बंधुरः बध्नातीतिबंधुरः, चित्तातें बंधन करितो जो तो. कृ. बंधधा बंधनअ. जो स्वभावतः उन्नत नअसोन उपाधिवशें करून किंचित् नम्र होतो तो. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

बंधुलः बंधुंलातीति बंधुलः, अर्थ बांधाकिनेय शब्दाप्रमाणें. कृ. लाधा. आदानअ. व्यभिचारिणीचा पुत्र. अ. पु.

बंधूकः बध्नातिचित्तंबंधूकः, चित्तातें बंधन करितो जो तो. कृ. बंधधा. बंधनअ. दुपारीचें झाड. अ. पु.

बंधूकपुष्पः बंधूकस्यपुष्पाणीवपुष्पाण्यस्यबंधूकपुष्पः, बंधूकाच्या पुष्पाचे परी आहेत पुष्पें जाचीं तो. स. असणाचें झाड अ. पु.

बंधूरं विग्रहादिसर्व बंधुरशब्दाप्रमाणें.

बंध्या बध्नातीतिबंध्या, गर्भभावानेंबंधन करिते जी ती. कृ. बंधधा. बंधनअ. फलहीन ह्म. वांझ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बभ्रुः बिभर्तीतिबभ्रुः, धारणपोषण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणपोषण अ. मोठा मुंगस. २ विष्णु. ३ अग्नि. ४ महादेव. ५ ऋषि. उ. पु. ६ पिंगटवर्ण. वि. उ. पु. स्त्री. न.

बलीवर्दः ईश्वरस्यतोदद्दातीतिईवर्दः बलिश्चासावीवर्दश्च बलवान् असा जो ईवर्द ह्म. लक्ष्मीतें व वरातें देणारा जो तो. स. बैल. अ. पु.

बर्बरः बर्बतीतिबर्बरः, ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. बर्बधा. गतिअ. भारंग वनौषधि. अ. पु.

बर्बरा वृणुतीतिबर्बरा, आवरण करिते जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. तिळवण ह्म. कानफोड. आ. स्त्री.

बर्बरी विग्रहादिसर्व बर्बराशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

बर्हं बर्हतीतिबर्हं, वृद्धीप्रत पावतें जें तें. कृ. वृहधा. वृद्धिअ. मोराचें पीस. २ पर्णपान. ३ परीवार ४ गाठवन ह्म. भटोरा. अ. न.

बर्हपुष्पं बर्हंप्रशस्तंअस्यबर्हं पुष्यतीतिपुष्पं बर्हंचतत्पुष्पं चबर्हपुष्पं, बर्ह ह्म· नेत्र प्रशस्त आहे जास तें बर्ह बर्ह असें जें पुष्प तें· स· गंगेवन ह्म· मरोरा· अ·न·

बर्हिः बृंहतिघृतादिनेतिबर्हिः, घृतादिकानें वृद्धिंगत होतो जो तो· कृ· बृहिधा· वृद्धिअ· अग्नि इ·पु·

बर्हिणः बर्हमस्त्यस्यबर्हिणः, अर्थादिक बर्हीशब्दाप्रमाणें·त· मोर· अ·पु·

बर्ही बर्हमस्त्यस्यबर्ही, पिच्छ आहे जास तो·त· मोर· इन्· पु·

बर्हिपुष्पं विग्रहादिसर्वबर्हपुष्पशब्दाप्रमाणें·

बर्हिःपुष्पं विग्रहादिसर्वबर्हपुष्पशब्दाप्रमाणें·

बर्हिर्मुखः बर्हिरग्निर्मुखंयस्य सबर्हिर्मुखः, अग्नि आहे मुख जाचें तो· स· देव· अ·पु·

बर्हिष्ठं बर्हिषिकुशेतिष्ठतीतिबर्हिष्ठं, कुशाच्येठायीं राहतें जें तें· कृ· ष्ठाधा· गतिनिवृत्तिअ· वाळा· अ·न·

बलः बलमस्यास्तीतिबलः, बल आहे जास तो· त· बलराम· १कावळा· अ·पु· ३ सैन्य· ४ पराक्रम· ५ सामर्थ्य· ६ स्थौल्य· अ·न·

बलदेवः बलेनदीव्यतीतिबलदेवः, बलानें खुसतो किंवा क्रीडा अथवा प्रकाशमान होतो जो तो· कृ· दिवुधा· क्रीडादिकअ· बलराम· अ·पु·

बलभद्रः बलंभद्रंश्रेष्ठंयस्यसबलभद्रः, सर्वांपेक्षां ज्याचें बल अधिक तो· स· बलराम· अ·पु·

बलभद्रिका बलेनभद्राबलभद्रा सैवबलभद्रिका, बलें करून श्रेष्ठ जी ती बलभद्रा तीचबलभद्रिका, त्रायमाण औषधि· आ· स्त्रीलिंगी·

बलभी वलतीतिबलभी, सम्यक् आवरण करित्ये जी ती· कृ· वल धा· संवरणअ· घराच्या शाकारास आधारभूत जे वांसे कडणी इत्यादि· ई· स्त्री·

बलवान् बलमस्त्यस्यबलवान्, बल आहे जास तो· त· बलिष्ठ·

वि. त. पु. ई. स्त्री. द. न.

बला बलमस्यस्याइतिबला, ब ल आहे जीस ती. त. चिकणा. आ स्त्रीलिंगी.

बलाका बलतेइतिबलाका, उ त्तम गमन करणारीजी ती. कृ. ब लधा. संवरणअ. बगळा. आ. स्त्री.

बलात्कारः बलाकरणंबला त्कारः, हट्टानें जी क्रिया ती. कृ डुकृञ्धा. करणअ. बलात्कार. अ. पु.

बलारातिः बलस्यअरातिर्ब लारातिः, बलनामक दैत्याचा जो शत्रु ती. स. इंद्र. इ. पु.

बलाहकः वारिवहतीतिबला हकः, उदकानें वाहणाराजो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. मेघ. २ विष्णुचाघोडा. अ. पु.

बलिः बलनंबलिः, दानजें तें. कृ. बलधा. धान्यावरोधअ. राजासद्याव याचा दस्त. २ पूजासाहित्य. इ. पु. ३ बळी. इ. स्त्री.

बलिध्वंसी बलिंध्वंसितुंशील मस्यबलिध्वंसी, बलीप्रत नाश करण्याचा आहे स्वभाव जाचा तो कृ. ध्वंसधा. अवस्त्रंसनअ. वि ष्णु. इन्. पु.

बलिनः बलिरस्यास्तीतिबलि नः, चर्म संकोच आहे जास तो. त. झालारपणानें ज्याचे अंगास वळ्या पडतात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बलिपुष्टः बलिनापुष्टःबलि पुष्टः, बलीकरून जो पुष्ट तो. स. कावळा. अ. पु.

बलिभः विग्रहादिसर्वबलिन शब्दाप्रमाणें.

बलिभुक् बलिंभुंक्तेइतिबलि भुक्, बलि भक्षण करणाराजो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. कावळा. ज. पु.

बलिभुख विग्रहादिसर्वबली मुख शब्दाप्रमाणें. वानर. अ. पु.

बलिसद्म बलेःसद्मबलिसद्म, बलीचें जेंवसतिस्थान तें. स. पा ताळ. न्. न.

बलीकं वलतिभित्यादीतिव लीकं, भित्यादिकानें आवरण करितें जें तें. कृ. वलधा. संवर णअ. वळचण हा. पडवी. अ. न.

बलीमुखः बलीयुक्तंमुखमस्यबलीमुखः, बलीयुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

बलीवर्दः वरणंवरः ईश्वरश्वईवरी ईवरौददातीतिईवर्दः, बलान्वासौईवर्दश्चबलीवर्दः, लक्ष्मीतें व वरातें देणारा जो तो. ईवर्द बलवान् असा जो ईवर्द तो. स. बैल अ. पु.

बल्लवः बल्लोस्यास्तीतिबल्लवः, प्रीति आहे जास तो. त. आचारी. ह्म. सैपाकी. २ गवळी. अ. पु.

बष्कयः बष्कतेइतिबष्कयः, त्वरें करून गमन करितो जो तो. कृ. बष्कधा. गतिअ. एक वर्षाचा गाईचा वत्स. अ. पु.

बष्कयणी बष्कयेणनीयतेइति बष्कयणी, एकहायन वत्सातें नेइजेत्ये जी ती. कृ. णीञ्धा. प्रापणाअ. फार वर्षांनीं वियालेली गाय. ई. स्त्री.

बष्कयिणी बष्कयोस्तीतिबष्कयिणी, तरुण आहे वत्सजीचा ती. त. फारादिवसांनीं वियालेली गाय. ई. स्त्री.

बस्तकं बस्तइवप्रतिकृतिर्बस्तकं, मेषासारिखी जी प्रतिमा तें. त. अज ह्म. बोकड. अ. न.

बर्हिः बहतीतिबर्हिः बाह्यार्थधारणकरितें जें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. बाह्यार्थी अव्य.

बहिर्द्वारं बहिश्वतद्वारंचबहिर्द्वारं, बाहिर असें जें द्वार तें. स. बाहिरचें द्वार. अ. न.

बहु बंहतेइतिबहु, वृद्धी पावतें जें तें. कृ. बंहिधा. वृद्धिअ. पुष्कळ. उ. पु. न. ई. स्त्री.

बहुकरः बहुकरोतीतिबहुकरः, भूमिसंमार्जन करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. सडासंमार्जन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. ई. स्त्री.

बहुगर्ह्यवाक् बहुगर्ह्यावाक्यस्यबहुगर्ह्यवाक्, बहुत निंद्य आहे वाणी ज्याची तो. स. बहुत अवाच्य भाषण करणारा. त्रि. लिंगीं.

बहुपात् बहव पादाः यस्यबहुपात्, बहुत आहेत पाय ज्याचे तो. स. वडाचें झाड. द. पु.

बहुप्रदः बहुप्रददातीतिबहुप्रदः, बहूत देतो जो तो. कृ. डुदाञ् धा. दानअ. दानशूर. अ. पु.

बहुमूल्यं बहुमूल्यमस्यबहुमूल्यं, फार आहे मोल्य जाचें तो. त. मोठे किमतीचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

बहुरूपः नानाकृतिगंधत्वाद्बहूनिरूपाण्यस्यबहुरूपः, बहूत आहेत रूपें जाची तो. स. धूप. अ. पु.

बहुलं बहून्लातीतिबहुलं, बहुतांतें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. पुष्कळ. २काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अग्नि. अ. पु.

बहुला बहूनिलातीतिबहुला, बहुत गुणांतें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. लाधा. आदानअ. इलाची. २ कृत्तिकानक्षत्र. ३ गाय. ४ नीळ. आ. स्त्री.

बहुलीकृतं अबहुलंबहुलमकारिबहुलीकृतं, थोडकें जें फार केलेलें तें. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. चांगलें निवडकेलेलें धान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बहुवारकः बहून्वारयतीतिबहुवारकः, बहुतांतें स्वीकार करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. भोकरीचें झाड. अ. पु.

बहुविधः बहवः विधाः अस्यबहुविधः, बहुत आहेत प्रकार ज्याचे तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बहुसुता बहवः सुतायस्याः बहुसुता, फार आहेत पुत्र जीस ती. स. शतावरी. आ. स्त्री.

बहुसूतिः बह्वीः सूतिः यस्याः बहुसूतिः, फार आहे प्रसूति जीची ती. स. बहूत वेळ प्रसवलेली. इ. स्त्री.

बाकुची वातंसंकोचयतीतिबाकुची, वायूतें संकोच करणारी जी ती. कृ. कुचधा. तारशब्द. अ. बावंची. ई. स्त्री.

बाढं बाध्यतेस्मबाढं, स्वीकारत्या अर्थी प्राप्त करिजेलें जें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. अतिशय. स्वीकार त्या अर्थी अव्य.

बाणः बणनंबाणः बाणः शब्दो

स्यस्यबाणः, शब्द आहे जासतो. त. बाण. २ बलीचा पुत्र बाणना मा तो. अ. पु.

बाणा बण्यतेइतिबाणा, बोलि जेत्येजी ती. कृ. बणधा. शब्दअ. काळा कोरंटा. आ. स्त्री.

बाधा बाध्यतेइतिबाधा, पीडाजी ती. कृ. बाधृधा. विलोडनअ. म नःपीडा. आ. स्त्री.

बांधकिनेयः बंधक्याः अपत्यं बांधकिनेयः, व्यभिचारिणीचा जो पुत्र तो. त. व्यभिचारिणीचा पुत्र. अ. पुं.

बांधवः बध्नातीतिबंधुः सएवबांधवः, बंधन करणारा जो तो बंधु तोच बांधव. त. सगोत्र ह्म. एक वंशी भाऊबंद. अ. पु.

बार्हतं बृहत्याः इदं बार्हतं, बृहतीचें हें तें. त. रिंगणीचें फळ. अ. नपुंस.

बालः बलतीतिबालः, जीवन करणारा जो तो. कृ. बलधा. प्राणनअ. मूर्ख. २ बालक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ वाळा. ४ शेपटी. अ. पुं. न.

बालतनयः बालाइव तनयाः पत्राण्यस्येति बालतनयः, बाल सदृश आहेत पत्रें ज्याचीं तो. स. खैराचें झाड. अ. पु.

बालतृणं बालंचतत्तृणंच बालतृणं, कोमल असें जें तृण तें. स. कोवळें तृण. अ. न.

बालधिः बालाः धीयंतेअत्रइति बालधिः, केश राहातात ज्याचे ठायीं तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. केशयुक्त जो शेपटीचा अग्रभाग तो. इ. पु.

बालपाश्या बालपाशेसाधुर्बालपाश्या, केश समूहाचे ठायीं जो साधु तो. त. भांगाचें भूषण. आ. स्त्रीलिं.

बालमूषिका क्षुद्रबालइवअयमसौ मूषिकाच बालमूषिका, लहान अशी जी मूषिका ती. स. उंदराची एक लाहान जाती. आ. स्त्री.

बालहस्तः बालः हस्तइवास्य बालहस्तः, केश जो तो हस्ताचेपरी ज्यास तो. स. केशयुक्त जो शेपटीचा अग्रभाग तो. अ. पु.

बाला बलतीतिबाला, जीवन

करवितेजी ती. क्र. बलधा. प्रा णनअ. कुमारी. आ. स्त्री.

बालिश: बलिशस्यमत्स्यवेधनस्यायमपूज्यत्वात्बालिशः मत्स्यवेधन संबंधीं जो तो. त. मूर्ख. २ कालक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बालेय: बलयेहितोबालेयः, उपहारा कारणें जो हित तो. त. वनोषधी. भारंग. अ. पुं.

बाल्यं बालस्यभावः बाल्यं, बाल्य अवस्था जी ती. स. बाल्यावस्था. अ. न.

बाष्पं गतिइतिबाष्पं, शैत्यनाश कर्तें किंवा नेत्राचेठायीं प्राप्त होतें तें. क्र. बाधा. गत्यादिअ. उष्ण २ नेत्रोदक. अ. पु. न. आ. स्त्री

बाष्पिका बाष्पीका बाष्पमिवप्रतिकृतिर्बाष्पिका, बाष्प सारिखी जी प्रतिमा ती. त. हिंगुवृक्षाची पत्री. आ. स्त्री.

बाहु: बाधतेइतिबाहुः, लोडन करणारा जो तो. क्र. बाधृधा. विलोडनअ. भुज. उ. पुं.

बाहुज: बाहुभ्यांजातोबाहुजः, बाहूंपासून जो झाला तो. क्र. जनीधा. प्रादुर्भावअ. क्षत्रिय. अ. पु.

बाहुदा बाहुजलंददातीतिबाहुदा, उदकातें देणारी जी ती. क्र. डुदाञ्धा. दानअ. नदीविशेष. अ. पु.

बाहुमूलं बाह्वोर्मूलं बाहुमूलं, बाहूचें जें मूल तें. स. काख. अ. नपुं.

बाहुयुद्धं बाहुभ्यांयुद्धं बाहुयुद्धं, बाहूकरून जें युद्ध तें. स. बाहूंनीं लढणें. अ. न.

बाहुल: बहुलाः कृत्तिकाअस्मिन्स बहुलः बहुलएव बाहुलः, बहुत कृत्तिका आहेत ज्याचे ठायीं तो बहुल तोच बाहुल. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

बाहुलेय: बहुलानामपत्यंबाहुलेयः, बहुला ह्मणजे कृत्तिका त्यांचें जें अपत्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

बाल्हिक: बाल्हीकं बाल्हिकेभवः बाल्हिकः, बाल्हिकदेशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. स. कुंकुम. २ अश्वविशेष. ३ हिंग. अ. पुं. न.

बिडं बिडतीतिबिडं, जाड्यनाश करणारें जें तें. क्रु. बिडधा. भेदनअ. बिडलोण. अ. न.

बिडालः विटतीतिबिडालः, आक्रोश करितो जो तो. क्रु. बिट्धा. आक्रोश अ. माजर. अ. पु.

बिडौजाः बिडमोजोयस्यबिडौजाः, बिड ह्म. शत्रु भेदक आहे ओज ज्याचें तो. स. इंद्र. स. पु.

बिंदुः बिंदतीतिबिंदुः, अवयवता प्राप्त जो तो. क्रु. बिदिधा. अवयवअ. थेंब. उ. पु.

बिंबिका बिंबिंकायतीतिबिंबिका, बोबडें बोलविणारीजी ती. क्रु. कैधा. शब्दअ. तोंडलीची वेल. आ. स्त्री.

बिलं बिल्यतेइतिबिलं, भेदन करिजेलें जें तें. क्रु. बिलधा. भेदनअ. छिद्र. अ. न.

बिलेशयः बिलेशेतेसौबिलेशयः, बिलाचेठायीं शयन कर्तो जो तो. क्रु. शीङ्धा. स्वप्नअ. सर्प. अ. पु.

बिल्वः बिलतीतिबिल्वः, नाश करितो जो तो. क्रु. बिलधा. भेदनअ. बिल्ववृक्ष. अ. पुं.

बिसं बिसतीतिबिसं, कमलातें प्रेरण करितें जें तें. क्रु. बिसधा. प्रेरणअ. भिसें. अ. पु. न.

बिसकंठिका बिसवत्कंठोयस्याःसाबिसकंठिका, बिसासारिखा आहे लांब कंठ जीचा ती. स. बगळा ह्म. बाळे दोक. आ. स्त्री.

बिसप्रसूनं बिसस्यप्रसूनंपुष्पं बिसप्रसूनं, बिस ह्म. कमलनाल तत्संबंधीं जें प्रसून ह्म. पुष्प तें. स. कमळ. अ. न.

बिसिनी बिसंअस्तिअस्याःसा बिसिनी, नाल आहे जीस ती. त. कमलिनी. ई. स्त्री.

बिस्तः बिस्यतेइतिबिस्तः, तुलनार्थटाकिजेतोजो तो. क्रु. बिसधा. क्षेपणअ. सोन्याचा आठ गुंजांचा तोळा. अ. पु.

बीजं बीज्यतेअनेनेतिबीजं, उत्पत्ति होइजेत्ये जेणें करून तें. क्रु. बीजधा. प्रादुर्भावादिअ. रेत. २ बी. ३ कारण. अ. न.

बीजकोशः बीजस्यकोशोबी

जकोशः, बीजाचाजो कोश ह्म. संग्रह तो. स. बियांचा कांहा. अ. पु.

बीजपूरः बीजंपूरयतीतिबीजपूरः, बीजातें पूरण करितो - जो तो. क्र. पूरीधा. आप्यायन अ. माहळुंग. अ. पु.

बीजाकृतं बीजेनसहकृतंकृष्टंबीजाकृतं, बीजासहवर्तमान जें कृष्ट ह्म. नागरलेंते.प्रथम बीं पेरून नंतर नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बीज्यः बीजेभवोबीज्यः, बीजान्वेगायीं झाला जो तो. त. कुलीन. वि. अ. पुं. न. आ. स्त्री.

बीभत्सः बीभत्स्यतेनेनबीभत्सः, अतिशयें करून भयेच्छा पाविजेतात जेणें तो. क्र. भीसन्नंतधा. भयअ. आठ रसांतील एक रस. अ. पुं.

बुकः वातीतिबुकः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. क्र. वाधा. गतिअ. रुई मंदार. अ. पुं.

बुक्का बुक्यतेइतिबुक्का, कमकाकार असें बोलिजेत्से जो ती क्र. बुक्कधा. भषणअ. हृदयांतील मांसभाग. ह्म. काळिज. आ. स्त्री.

बुद्धः प्रशस्ताबुद्धिरस्यबुद्धः, चांगली आहे बुद्धि जाची तो. त. अवगत ह्म. जाणलेला. वि. अ. पुं. न. आ. स्त्री.

बुध्नः बुध्यतेइतिबुध्नः, बांधिजे तो जो तो. क्र. बंधधा. बंधन अ.

बुद्धिः बुध्यतेनयाबुद्धिः, जाणिजेतें जीणें करून ती. क्र. बुधिर्‌धा. बोधनअ. सर्वव्यवहारांस कारण जें ज्ञान ती. इ. स्त्री.

बुद्बुदः बुदंबुंदतीतिबुद्बुदः, बुद ह्म. अव्यक्त ध्वनीतें करितो जो तो. क्र. उबुंदिर्‌धा. निशामनअ. पाण्याचा बुडबुडा. अ. पु.

बुधः बुध्यतेइतिबुधः, जाणणारा जो तो. क्र. बुधधा. अवगमनअ. पंडित. २ नवग्रहांतील बुध तो. अ. पुं.

बुधितं विग्रहादिसर्वबुद्धशब्दप्र.

बुभुक्षा भोक्तुमिच्छाबुभुक्षा, भोजन करावया कारणें जी इच्छा

ती. क्रु. भुजधा. अभ्यवहारअ.
क्षुधा. आ. स्त्री.

बुभुक्षितः बुभुक्षासंजातास्य बुभुक्षितः, भोजनेच्छा झाली आहे जास तो. त. भुकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बुषः विग्रहादिबुसशब्दाप्रमाणें भूस. अ. न.

बुसं बुस्यतेइतिबुसं, टाकिजेतें जें तें. क्रु. बुसधा. उत्सर्ग अ. भूस. अ. न.

बृहतिका बृहत्येवबृहतिका, बृहती म्ह. वसनांतर जें तीचबृहतिका, त. आंगवस्त्र. आ. स्त्री.

बृहती बर्हतीतिबृहती, वृद्धी पावते जी ती. क्रु. बृहधा. वृद्धिअ. रिंगणीचें झाड. २ लहान डोरली वांगी. ३ छंदोविशेष. ई. स्त्री.

बृहत् बर्हतीतिबृहत्, वृद्धी पावतें जें तें. क्रु. बृहधा. वृद्धिअ. मोठा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

बृहत्कुक्षिः बृहतीकुक्षिर्यस्यबृहत्कुक्षिः, मोठें आहे पोट ज्याचें तो. स. दोंदिल. इ. पु.

बृहद्भानुः बृहंतःभानवोयस्य सः बृहद्भानुः, वृद्धि गामी आहेत भानु म्ह. किरण ज्याचे तो. स. अग्नि. उ. पु.

बृहस्पतिः बृहतांपतिर्बृहस्पतिः, देवांचा जो पती म्ह. गुरु तो. स. देवांचा गुरु. इ. पु.

बृंहितं बृंहणंबृंहितं, हत्तीचा जो शब्द तें. क्रु. बृहिधा. शब्दअ. हत्तीचा शब्द. अ. न.

बोधकरः बोधंकरोतीतिबोधकरः, जागृती करणारा जो तो. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. राजाचा स्तुतिपाठक. अ. पु.

बोधिद्रुमः बुध्यतइतिबोधिः सचासौद्रुमश्चबोधिद्रुमः, जाणिजे तो जो तो बोधि बोधि असा जो द्रुम म्ह. वृक्ष तो. स. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

बोलः बोलयतीतिबोलः, मज्जन म्ह. अंतः प्रविष्ट म्ह. शरीरासंदुःखनिवर्तक जो तो. क्रु. बुलधा. मज्जनअ. रक्त्याबोळ. अ. पु.

ब्रध्नः तिमिरंबध्नातीतिब्रध्नः, अंधकारातें नाश करितो जो तो. क्रु. बधधा. बंधनअ. सूर्य. अ. पु.

ब्रह्मचारी ब्रह्मवेदाध्ययनव्रतं चरतीतिब्रह्मचारी, वेदाध्ययनार्थ ब्रह्मचर्य व्रताचरण करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. ब्रह्मचर्य व्रत धारण केलेला. इन्. पु.

ब्रह्मण्यः ब्रह्माणमर्हतीतिब्रह्मण्यः, ब्रह्मदेवाला जो पूज्य तो. त. पारसापिंपळ. अ. पु.

ब्रह्मत्वं ब्रह्मणोभावोब्रह्मत्वं, ब्रह्माची जी सत्ता तें. त. ब्रह्मभाव. अ. न.

ब्रह्मदर्भा ब्रह्मणा दर्भ्यतेइति ब्रह्मदर्भा, ब्रह्मदेवानें योगनिवृत्त्यर्थ आज्ञापिजेली जी ती. कृ. दर्भधा. आज्ञापनअ. ओंवा. आ. स्त्री.

ब्रह्मदारु ब्रह्मणिदारुब्रह्मदारु, ब्रह्मा विषयीं जें दारुरूप तें. स. पारसापिंपळ. उ. न.

ब्रह्मा बृंहयतिवर्धयतिप्रजाइति ब्रह्मा, प्रजा वृद्धि करितो जो तो. कृ. वृहिधा. वृद्धिअ. ब्रह्मदेव. २ ब्राह्मण. न्. पु. ३ वेद. ४ चैतन्य. ५ तप. न्. न.

ब्रह्मपुत्रः ब्रह्मणः पुत्रः ब्रह्मपुत्रः, ब्रह्मदेवाचा जो पुत्र तो. स. विष विशेष. अ. न.

ब्रह्मबंधुः ब्रह्मब्राह्मणजातिर्बंधुरस्यब्रह्मबंधुः, ब्राह्मणजाती आहे बंधू ज्याचा तो. स. ब्राह्मण निंदेचा प्रयोग. २ ब्राह्मणाची निंदा. उ. पु.

ब्रह्मभूयं ब्रह्मणोभावोब्रह्मभूयं, ब्रह्माचा जो भाव तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मयज्ञः ब्रह्मणोयज्ञः ब्रह्मयज्ञः, वेदांचें जें पूजन तो. स. पंचयज्ञांतील एक भेद. अ. पु.

ब्रह्मवर्चसं ब्रह्मणोवेदस्यतपसोवावर्चोब्रह्मवर्चसं, वेदाचें किंवा तपाचें जें तेज तें. त. सदाचार पाळून वेदाभ्यास करणें. २ तपस्व्याचें तेज. अ. न.

ब्रह्मबिंदवः ब्रह्मणः बिंदवोब्रह्मबिंदवः, वेदपाठ कालीं मुखापासून निघतात जे ते. स. वेदपठत असतां तोंडांतून जलकण निघतात ते प्रत्येक. उ. पु.

ब्रह्मसायुज्यं योजनंयुक् युजा सहसयुक् सयुजो भावः सायुज्यं,

ब्रह्मणः सायुज्यंब्रह्मसायुज्यं, ब्रह्माचें जें सायुज्य ह्म. तत्स्वरूपता तैंस. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मसूः ब्रह्मतपः ब्रह्माणंवासुवतिचालयतीति ब्रह्मसूः, तपानें अथवा ब्रह्मदेवानें ही चालन करितोजो तो. क्रु. षूधा. प्रेरणअ. अनिरुद्ध ह्म. मदनाचापुत्र ऊ. पु.

ब्रह्मांजलिः ब्रह्मणोंजलिःब्रह्मांजलिः, वेद पठण कालींचा जो अंजली तो. स. वेदाभ्यास करते वेळीं आरंभीं व शेवटीं प्रणवोच्चार करून जो नमस्कार तो. इ. पु.

ब्रह्मासनं ब्रह्मणः आसनंब्रह्मासनं, ब्रह्म ह्म. अध्ययनाचा उपाय तत्संबंधीं स्वस्तिकादि जें आसन तें. स. ध्यान व योग यां विषयीं जें आसन तें. अ. न.

ब्राह्मं ब्रह्मणः इदं ब्राह्मं, ब्रह्मदेवाचें जें हें तें. त. आंगठ्याचें मूळ, ब्रह्मतीर्थ. अ. न.

ब्राह्मणः ब्रह्मवेदमधीतेब्राह्मणः, वेदाध्ययन करितो जो तो. क्रु. इङ्‌धा. अध्ययनअ. चार वर्णांतील पहिला वर्ण. अ. पु.

ब्राह्मण्यं ब्राह्मणानांसमूहोब्राह्मण्यं, ब्राह्मणांचा जो समुदाय तें. त. ब्राह्मणाचा समुदाय. अ. नपुं.

ब्राह्मणयष्टिका ब्राह्मणस्ययष्टिरिवता दृशप्रकांडत्वात् ब्राह्मणयष्टिका, ब्राह्मणाच्या यष्टि सदृश आहे प्रकांड जीचें ती. त. भारंग. आ. स्त्री.

ब्राह्मणी ब्रह्मणः इयंब्राह्मणी, अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. भारंग. ई. स्त्री.

ब्राह्मी ब्रह्मणइयंब्राह्मी, ब्रह्मदेवासंबंधीं जी ती. त. सरस्वती. २ सात मातृदेवतेंतील पहिली देवता. ३ सोमलता. ई. स्त्री.

भं भातीतिभं, दीप्ति करितें जें तें. कृ. भाधा. दीप्तिअ. नक्षत्र. अ.न.

भक्तं भज्यतेस्मभक्तं, सेवन करि जेतें जें तें. कृ. भजधा. सेवाअ. अन्न. अ.न.

भक्षकः भक्षयतीतिभक्षकः, अन्नादि भक्षण करितो जो तो. कृ. भक्षधा. अदनअ. भक्षणक रणारा. २ खादाड. अ.पु.

भक्षकारः भक्ष्यकारः भक्षं करोतीतिभक्षकारः, भक्षातें करणारा जो तो. कृ. भक्ष्य पदार्थ करणाराजोतोवि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

भक्ष्यंकारः विग्रहादिसर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

भगः भज्यतेइतिभगः, सेवा करिजेतो जो तो. कृ. भजधा. सेवनअ. सूर्य. अ.पु. २ योनि. ३ संपत्तीची शोभा. ४ इच्छा. ५ माहात्म्य. ६ प्रयत्न. ७ पराक्रम. ८ कीर्ति. अ.न.

भगंदरः भगंदारयतीतिभगंदरः, भगातें विदारण करितोजो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. रोगविशेष. अ.पु.

भगवान् भगंभाग्यमस्तियस्यसभगवान्, भाग्यआहे जास तो. त. ईश्वर. २ नास्तिक. त. पुल्लिं.

भगिनी भगमिच्छास्त्यस्याःभगिनी, इच्छा आहे जीस ती. त. बहीण. ई. स्त्री.

भंगः भंजनंभंगः, आमर्दन जें तो. कृ. भंजधा. आमर्दअ. नाश. २ पाण्याची लाट. अ.पु.

भंगा भज्यतेअनयाभंगा, पीडा करिजेत्ये जीणें करून ती. कृ. भंजधाआमर्दनअ. भांग. २ तागाचें बीं. आ. स्त्री.

भंगिः भगस्यकरणंभंगिः, भंगाचें जें करण ती. कृ. भगप्रकृतिकधा. करणअ. कौटिल्यभेद. २ विच्छित्तिरूपहाव. इ. स्त्री.

भंग्यं भंग्या भवनंक्षेत्रंभंग्यं, मातुलानी होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. भांग उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

भजमानः भजतेफलमनुबध्नातिभजमानः, फलानुबंध करणा

रीजो तो. क्र. भजधा. सेवाअ. नीतीनें मिळावयाचा विभागादि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भटः भरतीतिभटः, सैन्यातें र क्षण करणाराजो तो. क्र. भटधा. भृतिअ. योद्धा. अ. पु.

भटित्रं भटतीतिभटित्रं, स्वभ क्षणानें पोषण कर्तें जें मांस तें. क्र. भटधा. भृतिअ. लोहशलाके नें संस्कृत जें मांसादिनें. अ. न.

भट्टारकः भटान् शत्रून् अनती तिभट्टारकः, शत्रुनाशनार्थजातो जो तो. क्र. ऋधा. गतिअ. राजा अ. पु.

भाट्टिनी भटतिउद्धतंभाषतेइति भाट्टिनी, उद्धट भाषण करणारी जी ती. क्र. भटधा. परिभाषणअ. पट्टाभिषिक्त स्त्रियांखेरीज ज्या अन्यराजस्त्रिया त्या प्रत्येक. ई. स्त्री.

भंटाकी भण्यतेभण्यतेवा भंटा की, औषधार्थ बोलिजेली जीती क्र. भटधा. परिभाषणअ. डोर ली वांगी. ई. स्त्री.

भंडिलः भंडिरः भंडयतेइ तिभंडिलः, कल्याण करितोजो तो. क्र. भडिधा. कल्याणअ. शि रसवृक्ष. अ. पु.

भांडिरी विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याश ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

भंडी विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमा णें. शिरसवृक्ष. ई. स्त्री.

भांडीरी विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याश ब्दाप्रमाणें.

भंडीलः विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दा प्रमाणें. शिरसवृक्ष. अ. पु.

भद्रं भंदतइतिभद्रं, कल्याणकिं वासुरव पावतोजो तो. क्र. भदि धा. कल्याण सुरवअ. कल्या ण. अ. न. २ नागरमोथा. ३ बैल. अ. पु.

भद्रकुंभः भद्रश्चासौकुंभश्च भ द्रकुंभः, जलपूर्णत्वात् कल्याण कारक जो घट तो. भरलेली घाग र तांब्याइत्यादि. अ. पु.

भद्रदारु भद्रंदारुयस्य भद्र दारुः, कल्याण कारक आहे का ष्ठ ज्याचें तो. स. देवदारूचें झाड. उ. पु. न.

भद्रपर्णी भद्राणिपर्णान्यस्य भ द्रपर्णी, कल्याण कारक आहेत

पर्णें जीची ती. स. शिवणीचें झा
ड. ई. स्त्री.

भद्रमुस्तकः भंदतेइतिभद्रं भद्रंकरोतीतिभद्रः सचासौमुस्त कश्चभद्रमुस्तकः, कल्याण कारक असा जो मुस्तक तो. स. नाग रमोथा. अ. पु. न.

भद्रयवं भद्रंचतत्यवंचभद्रय वं, कल्याण कारक असें जें यव तें. स. कुड्याची शेंग. अ. पु. न.

भद्रबला भद्रंबलमस्याः भद्र बला, कल्याण कारक आहे ब ल जीचें ती. स. चांद वेल. आ. स्त्री.

भद्रश्रीः भद्राश्रीर्यस्यभद्रश्रीः, कल्याण कारक आहे शोभा ज्याची तो. स. मैलागिरिचंदनइ का. पु.

भद्रासनं भद्रंचतदासनंचभ द्रासनं, कल्याण कारक असें जें आसन तें. स. रत्नजडित जें राजादिकाचें आसन तें. अ. न.

भयं विग्रहादि भीति शब्दाप्रमा णें. अ. न.

भयंकरं भयंकरोतीतिभयंक रं, भयातें करणार जें तें. कृ. डुकृञ्‌धा. करणअ. भीति का रक. २ भयानक नामा रस. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भयद्रुतः भयाद्द्रुतोभयद्रुतः, भयें करून पलायित जो तो. स. भयानें पळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भयानकः भयंआनितिभया नः भयानएवभयानकः, भया तें उत्पन्न करितो जो तो भयान कोच भयानक. त. रसविशेष. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भरः भरणंभरः, भरण ह्मणजे धा रण जें तो. कृ. डुभृञ्‌धा. धार णअ. अतिशय. २ भार. अ. पु.

भरणं विग्रहादि भृत्याशब्दाप्र माणें. वेतन. २ पोषण. अ. न.

भरण्यं भरण्या भरणेसा धुभरण्यं, पोषणाविषयीं जें द्रव्य तें. त. वेतन. अ. न. २ आ. स्त्री.

भरण्यभुक् भरण्यंवेतनंभुं क्तेभरण्यभुक्, वेतन घेऊन क र्म करितो जो तो. कृ. भुजधा. पा लनादिअ. वेतन घेऊन चाकरी

करणारा. ज्. पु. स्त्री. न.

भरतः भरतस्यमुनेः शिष्योभरतः, भरत ऋषीचा जो शिष्य तो. भरत ऋषीचा शिष्य. अ. पु.

भरद्वाजः भरतः वाजाः पक्षायस्यसभरद्वाजः, धारण करणारे आहेत पक्षजाचे तो. स. कुकुड कोंबडा. अ. पु.

भर्गः भर्ज्यतेकामादयोनेनेतिभर्गः, भाजले आहेत कामादिक वैरी जानें तो. कृ. भृजीधा. भर्जनअ. महादेव. अ. पु.

भर्ता बिभर्तीतिभर्ता, पोषण करणारा जो तो. कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. नवरा. अ. पु. धारण करणारा. ३ पोषण करणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

भर्तृदारकः द्रियतेइतिदारकः, भर्तुः दारकः भर्तृदारकः, राजाचा आदर करितो जो तो. स. युवराजा. अ. पु.

भर्तृदारिका विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. राजाची कन्या. नाटकांतील. आ. स्त्री.

भर्त्सनं भर्त्स्यतेइतिभर्त्सनं, तर्जनजें तें. कृ. भर्त्सधा. तर्जनअ. अपकारार्थक भाषण. अ. न.

भर्म बिभर्तीतिभर्म, पोषण करितेजें तें. कृ. डुभृञ्धा. पोषणादिअ. सोनें. २ वेतन. न्. न.

भल्लः भल्लतेइतिभल्लः, हिंसा करितोजो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु. २ कल्याण. अ. न.

भल्लातकी भल्लइवअततीतिभल्लातकी, कल्याणातें निरंतर प्राप्त करित्येजी ती. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. भिलावा. अ. पु. ई. स्त्री.

भल्लुकः भल्लतेइतिभल्लुकः, हिंसा करितोजो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु.

भल्लूकः विग्रहादिसर्व पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

भवः भवतेइतिभवः, स्वरूपप्राप्ति करितो जो तो. कृ. भूधा. प्राप्तिअ. महादेव. २ उत्पत्ति. अ. पु.

भवनं भवंतिअत्रेतिभवनं, उत्पन्न होतात ज्याचेठायीं तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. घर. अ. न.

भवानी भवस्यस्त्रीभवानी, भवस्य. शंकर त्याची जी पत्नी ती.

स्त्रीप्र. पार्वती. ई. स्त्री.

भविकं प्रशस्तो भवो भद्रमत्रा-स्तीति भाविकं, उत्कृष्ट आहे कल्याण प्राप्ति ज्याचेठायीं तें. त. कल्याण. अ. न.

भविता विग्रहादि भूधातुशब्दाप्रमाणें. होणारा. वि. कृ. पु. न. ई. स्त्रीलिं.

भविष्णुः विग्रहादि भविताशब्दाप्रमाणें. उत्पन्न होणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भव्यं भवनार्हं भव्यं, भवनाविषयीं जें योग्य तें. त. कल्याण. २ फलकार्य. अ. न.

भषकः भषतीति भषकः, भोंकतो जो तो. कृ. भषधा. हिंसाअ. कुत्रा. अ. पु.

भस्त्रा भस्यतेऽनया भस्त्रा, अग्न्युद्दीपन करिजे जें जीणें करून ती. कृ. भसधा. दीप्तिअ. विस्तव पेटविण्याचा चामड्याचा भाता. आ. स्त्री.

भस्मगंधिनी भस्मनो गंधः सोस्यास्तीति भस्मगंधिनी, भस्माचा जो गंध स्म. रूवास तो आहे जीस ती. त. रूवासिक द्रव्यविशेष. ई. स्त्री.

भस्मगर्भा भस्मगर्भो यस्याः सा भस्मगर्भा, भस्म आहे गर्भाचेठायीं जीच्या ती. स. शिसव्याचें झाड. आ. स्त्रीलिं.

भा भानं भा, दीप्ति जी ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. कांति. आ. स्त्री.

भागः भज्यत इति भागः, सेवन करिजे तो जो तो. कृ. भजधा. सेवाअ. अंश. अ. पु.

भागधेयं भाग एव भागधेयं, भाग जो तेंच त. दैव. अ. न. २ सरकार सारा. अ. पु.

भागिनेयः भागिनेयी भगिन्याः अपत्यं भागिनेयः, भगिनीचा जो पुत्र तो. त. बहिणीचा पुत्र व कन्या. अ. पु. २ ई. स्त्री.

भागीरथी भगीरथस्यापत्यं स्त्री भागीरथी, भगीरथाची जी कन्या ती. त. गंगानदी. ई. स्त्री.

भाग्यं भज्यत इति भाग्यं, सेविजे तें जें तें. कृ. भजधा. सेवाअ. दैव. २ जन्मांतरीय शुभाशुभकर्म. ३ ऐश्वर्य. अ. न.

भागीनं विग्रहादिभंग्यशब्दाप्रमा णें. भांग उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाजनं भाजयतीतिभाजनं, वि भाग करणारें जें तें. कृ. भाजधा. पृ थक्कर्मअ. भांडें. अ. न.

भांडं भंडतीतिभांडं, कल्याण किंवा सुख देतें जें तें. कृ. भ डिधा. कल्याणसुखअ. भांडें. २ भूषण. ३ घोड्याचा अलंकार. ४ वाण्याचें मूळ भांडवल. अ. न.

भाद्र: भद्राभ्यांयुक्ताभाद्री साअ स्मिस भाद्र:, भद्रायुक्त जी पौ र्णिमा ती आहे ज्याचेठायीं तो. त. भाद्रपद्मास. अ. पु.

भानु: भातीतिभानु:, प्रकाश मान जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. सूर्य. २ किरण. उ. पु.

भामिनी अवश्यंभामतेइति भामिनी, अवश्य क्रोध करणारी जी ती. कृ. भामधा. क्रोधअ. रा गीट वायको. ई. स्त्री.

भार: विग्रहादिभरशब्दाप्रमाणें. सोन्याच्या वीस तुला. २ बत्तीस पायल्या. अ. पु.

भारतं विग्रहादि भरतशब्दाप्रमा णें. भरतखंड. २ नटवा. अ. पु.

भारती विश्वानिभूतानिभ्रियंतेन याभारती, विश्वें जीं तीं पालन क रिताहेत जीणें ती. कृ. भृञ्धा. भ रणअ. सरस्वती. ई. स्त्री.

भारद्वाजी भरद्वाजमुनेरियंभा रद्वाजी, भरद्वाज मुनीची जी ही ती. त. रान कापशीण. ई. स्त्री.

भारयष्टि: भारस्ययष्टि: भारय ष्टि:, भार धरण्याची जी यष्टि ती. स. खुंटी. इ. स्त्री.

भारवाह: भारंवहतीतिभारवा ह:, भारातें वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. हेलकरी हमाल. अ. पु.

भारिक: भारोवाह्यत्वेनास्यास्ति भारिक:, भार वाह्य आहे ज्यास तो. हमाल. अ. पु.

भार्गव: भृगोरपत्यंभार्गव:, भृ गूचें जें अपत्य तो. त. शुक्राचार्य. अ. पु.

भार्गवी भृगोरियंभार्गवी, भृ गूची जी ही ती. त. दूर्वा. ई. स्त्री.

भार्गी भर्गस्येयंभार्गी, भर्गसं-

र्गवेल्यांची जी प्रिय ती. न. भा रंगीचें झाड. ई. स्त्री.

भार्या भ्रियते साभार्या, पोषण करिजेत्ये जी ती. कृ. डुभृञ् धा. धारणादिअ. विवाहितबायको. आ. स्त्री.

भार्यापती भार्याचपतिश्च भार्यापती, अर्थ दंपतीशब्दाप्रमाणें. बायको आणि नवरा. इ. पु.

भालुकः भाल्लूकः भल्लतेइतिभल्लुकः स एवभाल्लुकः हिंसा करितो जो तो. भल्लुकतोच भालुक. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु.

भावः भावयतीतिभावः, सत्ता करितो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. सत्ता. २ स्वभाव. ३ अभिप्राय. ४ चेष्टा. ५ आत्मा. ६ जन्म. ७ मनोविकार. ८ विद्वान. अ. पु.

भावितं भाव्यतेस्मभावितं. प्राप्त झालें जें तें. कृ. भूधा. प्राप्तिअ. सुगंधि. २ मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भावुकं भवतीतिभावुकं, होतें जें तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. कल्याण. अ. न.

भाषा भाष्यतेस्तूयत इति भाषा. स्तवन करिजेत्ये जी ती. कृ. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. सरस्वती. आ. स्त्री.

भाषित भाष्यतेस्मभाषितं, भाषण करिजेलें जें तें. कृ. भाषधा. व्यक्तवाकूअ. भाषण. अ. न. २ बोललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाष्यं भाष्यतेसूत्रार्थोयेनइति भाष्यं, सूत्रार्थ बोलिजेतो जेणें करून तें. कृ. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. पदांच्या अर्थाचें विवरण ह्मणूनसूत्राचा अर्थ ज्या ग्रंथांत वर्णन केला तो ग्रंथ. अ. न.

भाः भासनमितिभाः, दीप्तिजी ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. कांति. स. स्त्री.

भास्करः भाः करोतीति भास्करः, प्रभेतें करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

भास्वान् भाः अस्तियस्यसः भास्वान्, प्रभा आहे ज्यास तो.

न. सूर्य. त. पु.

भिक्षा भिक्षणंभिक्षा. याचना जी ती. क्रु. भिक्ष्धा. भिक्षा अ. याचना. २ चाकरी. ३ वेतन. ४ भिक्षेनें मिळालेलें वस्तु. आ. स्त्री.

भिक्षुः भिक्षणशीलोभिक्षुः, भिक्षा स्वभाव जो तो. क्रु. भिक्ष्धा. भिक्षाअ. संन्यासी. उ. पु.

भित्तं भिद्यतेस्मइतिभित्तं, भेदन करिजेलें जें तें. क्रु. भिद्धा. विदारणअ. शकल, खंड. अ. न.

भित्तिः भिद्यतेइतिभित्तिः, विदीर्णहोइजेत्ये जी ती. क्रु. भिद्धा. विदारणअ. भिंत. इ. स्त्री.

भिदा भेदनंभिदा, भेदन जें ती. क्रु. भिद्धा. विदारण अ. द्विधाभवन. आ. स्त्री.

भिदुरं भिनत्तीतिभिदुरं, शत्रूंचा भेद करितें जें तें. क्रु. भिद्धा. विदारणअ. वज्र. अ. न.

भिदुरं भिनत्तिनगभिदुरं, भशीं दि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. वज्र अ. न.

भिंदिपालः भिंदतीतिभिंदिः, तांपालयतीतिभिंदिपालः, स्वावयव करणाऱ्याधान्यातें पालण करणारा जो तो. क्रु. पाल्धा. रक्षणअ. दगड मारण्याचें एक यंत्र, गोफाण. अ. पु.

भिन्नः भिद्यतेइतिभिन्नः, भेद करिजेतो जो तो. क्रु. भिद्धा. विदारणअ. विदारण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भिषक् भिषज्यतीतिभिषक्, चिकित्सा करितो जो तो. क्रु. भिषज्धा. चिकित्साअ. वैद्य. त. पु.

भिस्सटा भिः सांटीकतेभिस्सटा, निंद्यान्नाप्रत गमन करित्ये — जी ती. क्रु. टीक्धा. गतिअ. जळालेलें अन्न, करप. आ. स्त्री.

भिस्सा बभस्तीतिभिस्सा, दीप्ति करित्ये जी ती. क्रु. भसधा. दीप्तिअ. अन्न. आ. स्त्री.

भीः बिभ्रहादभीतिशब्दाप्रमाणें भय. ई. का. स्त्री.

भीतः बिभ्रहादभीकशब्दाप्रमाणें. भित्रा. २ भ्यालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीतिः भीयतेइतिभीतिः, भय जें तें. कृ. त्रिभी धा. भयअ. भय. इ. स्त्री.

भीमः बिभेत्यस्मादितिभीमः, भय पावतें ज्या पासून तो. कृ. त्रिभीधा. भयअ. महादेव. २ भयानक नामारस. अ. पु. ३ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीरुः भीरुकः भयशीलो भीरुः, भयस्वभाव जो तो. कृ. ञीभीधा. भयअ. भित्रा. वि. उ. पु. स्त्री. न. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीलुकः विग्रहादिपूर्वीच्याश ब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

भीषणं भीषयतइतिभीषणं, भयातें करणारें जें तें. कृ. ञीभी धा. भयअ. भयानक नामारस. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

भीष्मं बिभेत्यस्मादितिभीष्मं, शत्रू भितो ज्या पासून तो. कृ. त्रिभीधा. भयअ. शंतनूचापुत्र. अ. पु. २ भीषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीष्मसूः भीष्मंसूतेसाभीष्मसूः, भीष्मातें प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्धा. प्राणिगर्भविमोचनअ. भागीरथी नदी. ऊ. स्त्री.

भुक्तं भुज्यतेस्मभुक्तं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. भक्षित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुक्तसमुज्झितं पूर्वंभुक्तंपश्चात्समुज्झितंभुक्तसमुज्झितं, पूर्वीं भुक्त करून मग टाकिजेलें जें तें. स. प्रथम भोगून नंतर टाकला जो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुग्नं भुनक्तिस्मभुग्नं, कौटिल्य ग्रहण करितें झालें जें तें. कृ. भुजो धा. कौटिल्यअ. वांकडा. २ अधित किंवा भग्न झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुजः भुज्यतेनेनभुजः, भक्षण करितें जेणेंकरून तो. कृ. भुज धा. पालनादिअ. हात. अ. पु.

भुजगः भुजतीतिभुजः सर्पदेहस्तेनगच्छतीतिभुजगः, कौटिल्ययुक्त देहानें गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ.

सर्प. अ. पु.

भुजंगः विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

भुजंगभुक् भुजंगंभुंक्तेभुजंगभुक्, सर्प भक्षण करणारा जो तो. कृ. भुजधा. भक्षणअ. मयूर. ज्. पु.

भुजंगमः विग्रहादिसर्वभुजगशब्दाप्रमाणें.

भुजंगाक्षी भुजंगानक्षतीतिभुजंगाक्षी, भुजंगानें व्याप्त करित्ये जी ती. कृ. अक्षधा. व्याप्तिअ. मुंगुसवेल. ई. स्त्री.

भुजशिरः भुजस्यशिरोभुजशिरः, भुजाचें मस्तक जें तें. स. खांद,खांदा. स्. न.

भुजांतरं भुजयोःअंतरंभुजांतरं, भुजांचें जें अंतर ह्मं. मध्य तें. स. वक्षस्थळ. अ. न.

भुजिष्यः स्वाम्युच्छिष्टंभुंक्तेभुजिष्यः, स्वामीचें उच्छिष्ट भोजन करितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुवनं भवंत्यस्मात्सर्वेभुवनं, संपूर्ण उत्पन्न होतें ज्यापासून तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. भूतल. २ उदक. अ. न.

भूः भवतीतिभूः, उदकापासून उत्पन्न होत्ये जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. भूमि. ऊ. स्त्री.

भूतः भूतिरस्यास्तीतिभूतः, ऐश्वर्य आहे ज्यास तो. त. पिशाच. अ. पु. २ सारखा. ३ लब्ध. ४ प्राणी. ५ अतीत झालेला. ६ सुक्त. ७ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ७ पृथिव्यादि पंच महाभूतें प्रत्येक. ८ सत्य. अ. न.

भूतकेशः भूतानांकेशाइवकेशायस्य भूतकेशः, भूतांच्या केशासारिखे आहेत केश ज्याचे तो. स. जटामांशी. अ. पु.

भूतावासः भूतानांआवासः भूतावासः, पश्वादिकांचें जें स्थान तो. त. बेहडेचें झाड. अ. पु.

भूतयज्ञः भूतानांयज्ञः भूतयज्ञः, भूतादिकांचा जो यज्ञ ह्मं. पूजन तो. स. बलिहरणादि. अ. पु.

भूतवेशी भूतानिविशंतीतिभू

तवेशी, प्राणिमात्राप्रत भोगनाशार्थ प्र वेशकरितेजीती. कृ. विशधा. प्रवेशन अ. कातरी निर्गुंडी. ई. स्त्री.

भूतात्मा भूतानामात्माभूतात्मा भूतांचा जो आत्मा तो. स. ब्रह्मदेव. २ शरीर. न. पु.

भूतिः भवत्यनयाभूतिः.ऐश्वर्य युक्तहोतोजीणें ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. ऐश्वर्य. २ भस्म. ३ अणिमादिक ज्या आठ विभूती त्या प्रत्येक. इ. स्त्री.

भूतिकं भवतीतिभूतिः सैवभूतिकं, भूतीजीतेंच.त. किराईत.२ सुगंधि तृण विशेष. अ. न.

भूतेशः भूतानामीशः भूतेशः, भूतांचा जो स्वामी तो. स. महादेव. अ. पु.

भूदारः भुवंदारयतीतिभूदारः, भूमीचें विदारण करितो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. डुकर. २ राजा. अ. पु.

भूदेवः भुविदेवइवभूदेवः, भूमीचेठायीं देवा सारिखा जो तो. स. ब्राह्मण. अ. पु.

भूनिंबः भुविनिंबइवभूनिंबः, भूमीचेठायीं जो निंबा सारिखा तो. स. किराईत. अ. पु.

भूपः भुवंपातीतिभूपः, भूमीचें पालन करणारा जो तो. कृ. पाधा. पालनअ. राजा. अ. पु.

भूपदी भुविपदमस्याः साभूपदी, भूमीचेठायीं आहे स्थानजीचें ती. स. मोगरी नामक एक फुलझाड. ई. स्त्री.

भूभृत् भुवंबिभर्तीतिभूभृत्. पृथ्वीतें धारण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारण पोषणअ. पर्वत. २ राजा. त्. पु.

भूमिः विग्रहादिसर्व भूशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

भूमिजंबुका भूमौजंबुः भूमिजंबुः सैवभूमिजंबुका, भूमीचे ठायीं जो जंबुवृक्ष त्याचे परीजीती. त. नारिंगाचें झाड. आ. स्त्री.

भूमिस्पृक् भूमिंस्पृशतीतिभूमिस्पृक्, भूमीतें स्पर्श करणारा जो तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शनअ. वैश्य. श्. पु.

भूयिष्ठं अतिशयेनबहुइतिभूयिष्ठं, अतिशयें करून जें बहुत

तें. त. फारअधिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भूरि भवतीतिभूरि, अधिक होतें जें तें. क्र. भूधा. सत्ताअ. पुष्कळ. वि. इ. पु. स्त्री. न. २सोनें. इ. न.

भूरिफेना भूरिफेनोयस्याः सा भूरिफेना, बहुत आहे फेन जो तो जीस. ती. स. शिकेकाई. आ. स्त्रीलिंगी.

भूरिमाय: भूरिमायायस्यस भूरिमाय:, फार कपट आहे जास तो. स. कोल्हा. अ. पु.

भूरुंडी भुवंरुंधतीतिभूरुंडी, ऊर्ध्व गमन करित्येजी ती. क्र. रुधिधा. गतिअ. थोर कुरडु. ई. स्त्रीलिंगी.

भूर्ज: भूरूर्जोस्येतिभूर्ज:, भूमी आहे बल जाचें तो. सं. भूर्ज वृक्ष. अ. पु.

भूषणं भूष्यतेइतिभूषणं, अलंकरण जें तें. क्र. भूषधा. अलंकरणअ. अलंकार. २शोभविणें. अ. न.

भूषा भूष्यतेनयाभूषा, अलंकृत होतो जीणें ती. क्र. भूषधा. अलंकारअ. भूषण. आ. स्त्री.

भूषित: भूष्यतेस्मइतिभूषित:, अलंकार विशिष्ट जो तो. क्र. भूषधा. अलंकारअ. अलंकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भूष्णु: भवनशीलोभूष्णु:, उत्पन्न स्वभाव जो तो. क्र. भूधा. सत्ताअ. उत्पन्न होणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भूस्तृणं भुवः तृणंभूस्तृणं, भूमी संबंधीं जें तृणक्ष. जलतृणविशेष तें. स. वेरवंडा सारिखा जल तृण विशेष. अ. न.

भृंग: बिभर्तिकुलमितिभृंग:, कुलातें पोषण करितो जो तो. क्र. डुभृञ्धा. धारणपोषणअ. भुंगा. २ मस्तकचूडा पक्षि. अ. पु. ३ दालचिनी. अ. न.

भृंगरजा: भृंगइवरजोस्यभृंगरजा:, भृंग बा जा सारिखें आहे पुष्परज जाचें तो. स. माका. स. पु.

भृंगराज: भृंगइवराजतेसोभृंगराज:, भृंगराजा सारिखा शोभतो जो तो. क्र. राजृधा. दीप्तिअ. माका. अ. पु.

भृंगार: बिभर्तिजलमितिभृंगा

रः, जल धारण करणारा जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणअ. सोन्याची झारी. अ. पु.

भृंगारी बिभर्तीतिभृंगारी. सूक्ष्मग्र धारण करिते जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणअ. डास. ई. स्त्री.

भृगुः भृज्जतेअत्रेतिभृगुः, पच न होइजे तो जाचेठायीं तो. कृ. भ्रस्जधा. पाकअ. पर्वताच्या तुटलेला कडा. उ. पु.

भृतकः भ्रियतेस्मभृतकः, वेतनें करून पोषण करिजेतो जो तो. कृ. भृञ्धा. भरणअ. चाकर. अ. पु.

भृतिः विग्रहादिभृत्याशब्दाप्रमाणें. वेतन. इ. स्त्री.

भृतिभुक् भृतिंभुंक्तेइतिभृतिभुक्, वेतन सेवन करितो जो तो. कृ. भुजधा. पालनादिअ. मजूर. ज्. पु.

भृत्यः भ्रियतेइतिभृत्यः, पोषण करिजेतो जो तो. कृ. भृञ्धा. भरणअ. चाकर. अ. पु.

भृत्या भ्रियतेनयाभृत्या, सेवक जीचानें संतुष्ट होतो ती. कृ. भृञ्धा. भरणअ. वेतन. आ. स्त्री.

भृशं भृशतइतिभृशं, अतिशयार्थ बोधक जें तें. कृ. भृशधा. अधः पतनअ. अतिशयार्थी अव्य. अ. न.

भेकः सर्पात् बिभेतीतिभेकः, सर्पापासून भय पावतो जो तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. बेडूक. अ. पुल्लिं.

भेकी विग्रहादिभेकशब्दाप्रमाणें. बेडकांतील लहान एक जाति. ई. स्त्री.

भेदः भिद्यंतेनेनभेदः, ज्याच्या योगानें शत्रूचे अमात्यादिक भेद पावतात तो. कृ. भिदिर्धा. विदारणअ. एके ठिकाणीं मिळालेल्यांचें द्वैधीकरण. अ. पु.

भेदितः विग्रहादिभिन्नशब्दाप्रमाणें. भेद केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भेरी बिभेतियस्याः परसेनेतिभेरी, जीपासून परसेना भय पावते ती. कृ. ञिभीधा. भयअ. चर्मवाद्यविशेष. ई. स्त्री.

भेषजं भेषंजयतीतिभेषजं, रोग भय नाश करणारें जें तें. कृ.

जिधा. जयअ. औषध. अ. न.

भैक्षं भिक्षाणांसमूहोभैक्षं, भिक्षेचा जो समूह तें. त. भिक्षासमूह. अ. न.

भैरवः बिभ्यत्यस्मादितिभैरवः, जन भय पावती ज्यापासून तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. भयानक नामा रस. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भैषज्यं भेषजमेवभैषज्यं, भेषज जें तेंच भैषज्य. न. औषध अ. न.

भोगः भुज्यतेइतिभोगः, संरक्षण करिजेतो जो तो. कृ. भुजधा. पालनअ. सर्पाचें शरीर. सर्पाची फणा. ३ सुख. ४ कलाचें ती हत्ती घोडे इत्यादिकांचें चालन. ५ सैन्याचा रचना विशेष. अ. पु.

भोगावती भोगोस्त्यस्यांभोगवती, सुख आहे जीचा ठायीं ती. त. नगरी विशेष. २ नदीविशेष. ई. स्त्री.

भोगी भोगोस्यास्तीतिभोगी, सुख आहे ज्यास तो. त. सर्प. इन्. पुल्लिंगीं.

भोगिनी भोगोस्यास्तीतिभोगिनी, अतिशयें करून आहे सुख जीस ती. त. पट्टाभिषिक्त स्त्रीवेगळी जी दुसरी राजाची उपभोगार्थ स्त्री असते ती. ई. स्त्री.

भोजनं भुक्तिर्भोजनं, भक्षण जें तें. कृ. भुजधा. अभ्यवहार अ. जेवण. अ. न.

भोः भातीतिभोः, संबोध्यार्थाविषयीं प्रकाशित जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. संबोधनार्थी अव्य.

भौमः भूमेरपत्यंभौमः, भूमीचा जो पुत्र तो. त. मंगळ नामा ग्रह. अ. पु.

भौरिकः भूरीणानियुक्तोभौरिकः, सुवर्णाचेठायीं जो नियुक्त तो. त. सोन्याचा कामाचा कामगार. अ. पु.

भ्रकुंसः भ्रूभ्यांकुंसयतीतिभ्रकुंसः, भ्रुकुटीकरून रौद्र रसातें दाखवितो जो तो. कृ. कुंसिधा. क्रोधअ. स्त्रियांचा वेष धरून नाचणारा पुरुष. अ. पु.

भ्रकुटिः भ्रुवोःकुटिःभ्रकुटिः,

भोंवयांचीजी वक्रता ती. स. रागानें वक्र जी भोंवई ती. इ. स्त्री.

भ्रमः भ्रमणंभ्रमः, भ्रांतीजी ती. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. भ्रांति. २ पाण्याचा भोंवरा. अ. पु.

भ्रमरः भ्रमतीतिभ्रमरः, भ्रमण पावतो जो तो. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. भुंगा. अ. पु.

भ्रमरकः भ्रमरइवप्रतिकृतिर्भ्रमरकः, भ्रमरासारखी प्रतिकृति जी तो. त. कपाळावर लोंबणारे कुरळकेश ते प्रत्येक. अ. पु.

भ्रामिः विग्रहादि भ्रमशब्दाप्रमाणें. भ्रांति. इ. स्त्री.

भ्रष्टं भ्रस्यतेस्मभ्रष्टं, गलितहोइजेलें जें तें. कृ. भ्रंसुधा. अवस्रंसनअ. च्युत हो. गळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भ्राजिष्णुः विग्रहादि विभ्राड्शब्दाप्रमाणें. अतिशय शोभणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भ्रातरौ स्वसाच भ्राताच भ्रातरौ, भगिनी व भाऊ जे ते. स. भाऊ आणि बहीण. ऋ. पु. द्वि.

भ्रातृजः भ्रातुर्जातो भ्रातृजः, भावापासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. पुतण्या. अ. पु.

भ्रातृजाया भ्रातुर्जायाभ्रातृजाया, बंधूची जी स्त्री ती. स. भावजय. आ. स्त्री.

भ्रातृव्यः भ्रातुरपत्यंभ्रातृव्यः, बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या. अ. पु.

भ्रात्रीयः भ्रातुरपत्यंभ्रात्रीयः, बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या. अ. पु.

भ्रांतिः भ्रमणंभ्रांतिः, भ्रमण जें ती. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थान अ. भ्रमण. इ. स्त्री.

भ्राष्ट्रः भृज्यंतेऽत्रभ्राष्ट्रः, धाना भर्जन करिजेतात ज्याचेठायीं तो. कृ. भ्रस्जधा. पाकअ. भर्जनपात्र. हा. खापर. अ. पु.

भ्रुकुंसः विग्रहादि भ्रूकुंसशब्दाप्रमाणें. नरवा. अ. पु.

भ्रूकुटिः भ्रुकुटी भ्रुवोःकुटिलता साभ्रूकुटिः, भ्रूसंबंधी जी कुटिलता ती. स. रागानें वक्र जी भोंवई ती. इ. २ ई. स्त्री.

भ्रूणः भ्रूणयतेइतिभ्रूणः, बा

हेर निघण्याची इच्छा करणारा जो तो. क्रू. भ्रूणधा. आशाअ. बालक. २ स्त्रीचा गर्भ. अ. पु.

भ्रेष: भ्रेषणंभ्रेषः, अधः पतन जें तो. क्रू. भ्रेषृधा. गत्यादिअ. भ्रंश. अ. पु.

भ्रूकुंस: विग्रहादिसर्वभ्रुकुंस शब्दाप्रमाणें.

भ्रुकुटि: विग्रहादिसर्वभ्रूकुटि शब्दाप्रमाणें.

मकर: प्राणिकवलनेमुखंकिरतीतिमकरः, प्राणि भक्षणाविषयीं मुख पसरतो जो तो. क्रू. कृधा. विक्षेपअ. मगर. अ. पु.

मकरध्वजः मकरःध्वजेयस्य समकरध्वजः, मकर आहे ध्वजा चेठायीं ज्याचा तो. स. मदन. अ. पु.

मकरंद: मकरमपिद्यतिखंडयतीतिमकरंदः, मोदकत्वानें मकरातेंहि खंडन ह्म. तुच्छ करितो जो तो. क्रू. दोधा. अवखंडनअ. पुष्पसंबंधीं मधु. अ. पु.

मकुट: विग्रहादिमुकुटशब्दाप्रमाणें. किरीट. अ. पु.

मकुर: मंकतइतिमकुरः, भूषण करितो जो तो. क्रू. मकिधा. मंडन अ. आरसा. अ. पु.

मकुष्ठक: मंक्यतेलोकैरुचिकरत्वान्मकुः तिष्ठतीतिस्थकः मकुश्चासौस्थकश्चमकुष्ठकः, लोकांनीं गान केलेला असाजो श्रेष्ठ्येकरून राहाणारा जो तो. क्रू. मकिधा. मंडनअ. स. मटकी. अ. पु.

मकुष्टक: मकतीतिमकुः तिष्ठतीतिस्थकः मकुश्चासौस्थकश्चमकु

ष्टकः, शोभतो जो तो मकुअ सा जो स्थक ह्म. राहणारा. स. मरकी. अ. पु.

मकूलकः मंकतीतिमकूलः सए वमकूलकः, भूषण करितो जो तो मकुल तोच मकूलक. त. दां ती वनस्पती. अ. पु.

मक्षिका मशतीतिमक्षिका, श ब्द करित्ये जी ती. कृ. मशधा. श ब्दअ. माशी. आ. स्त्री.

मखः मखंतिदेवाअत्रमखः, दे व ज्याचाठायीं येतात तो. कृ. म खिधा. गतिअ. यज्ञ. अ. पु.

मगधः मगध्यतिपठतेइतिमग धः, वंश परंपरा कथन करणा रा जो तो. कृ. मगधधा. परिवेष्ट नअ. स्तुति पाठक विशेष. अ. पु.

मघवा मह्यतेपूज्यतइतिमघ वा, देवादिकांनीं पूजिजेलाजो तो. कृ. महधा. पूजाअ. इंद्र. न. पु.

मंकुरः विग्रहादिमकुरशब्दा प्रमाणें. आरसा. अ. पु.

मंक्षु मज्जतइतिमंक्षु, त तूष णार्थाविषयीं जो शुद्ध तो. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. शीघ्रार्थी अव्य.

मंगलं मंगंसुखंराती तिमंगलं, सुखातें देतें जें तें. कृ. राधा. दा नअ. कल्याण. २ मंगल नामाग्र ह. अ. न.

मंगल्यकः मंगलेसाधुर्मंगल्यः सएवमंगल्यकः, मंगलाविषयीं जो साधु तो मंगल्य तोच मंगल्य क. त. मसूर. अ. पु.

मंगल्या मंगलेसाधुर्मंगल्या, मं गलाविषयीं जी साधु ती. त. मो गरीच्या फुला सारिखा सुगंधि चंदनविशेष. आ. स्त्री.

मचर्चिका मेशंमुंचर्चतीतिमचर्चि का, शंभूपत कामन स्थिति क रित्ये जी ती. कृ. चर्चधा. अध्ययना दिअ. प्रशस्त. आ. स्त्री.

मज्जा मज्जतीतिमज्जा, म ज्जित असतो जो तो. कृ. टुम स्जोधा. शुद्धिअ. गाभा. न. पु.

मंचः मंचनइतिमंचः, पुरुषादि कातें धारण करितो जो तो. कृ. मचिधा. धारणादिअ. पलंग. अ. पुल्लिंगीं

मंजरिः मंजरी मंजुलंऋच्छतीतिमंजरी, मनोज्ञतेतें पावत्ये जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. केशर. इ. २ई. स्त्री.

मंजिष्ठा मंजौशोभनवर्णेतिष्ठतीतिमंजिष्ठा, शोभत रंगाच्येठायीं उपयुक्त जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. वनौषधिविशेष. आ. स्त्रीलिंगी.

मंजीरः मंजीलः मंज्यतीतिमंजीरः, शब्द करणारा जो तो. कृ. मजिसौत्रधा. ध्वनिअ. पादभूषण तोरड्या वगैरे. अ. पु.

मंजु मंजतीतिमंजु. सुंदरत्वअर्थाविषयीं बोध करितो जो तो. कृ. मजिधा. ध्वनिअ. सुंदर. त्रिअ पु. स्त्री. न.

मंजुलं मंजुलत्वंलातीतिमंजुलं, सुंदरत्व ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंजूषा मज्जंत्यत्रमंजूषा, वस्त्रादि जीच्याठायीं शुद्ध राहातात ती. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. अलंकार वगैरे ठेवण्याची पेटी. आ. स्त्री.

मंडूरं मंडतेइतिमंडूरं, सेवनद्वारा दीप्ति करितें जें तें. कृ. मडिधा. भूषाअ. लोखंडाचा मळ. अ. न.

मठः मंडतइतिमंठः, भूषणकरितो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. गोसाव्यादिकाचें घर. अ. पु.

मणिः मण्यतेइतिमणिः, उत्कृष्टत्वें करून बोलिजेतो जो तो. कृ. मणधा. शब्दअ. रत्न. इ. पु.

मणिकः मणतीतिमणिकः, शब्द करणारा जो तो. कृ. मणधा. शब्दअ. डेरा. अ. पु.

मणिबंधः मणिर्बध्यतेत्रमणिबंधः, मणी बांधला जातो जाच्येठायीं तो. कृ. बधधा. बंधनअ. मनगट. अ. पु.

मंडः मंडयतीतिमंडः, सेवनद्वारा दीप्तीतें करितो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. एरंडाचें झाड. अ. पु. २ निवळी. अ. पु. न.

मंडनं मंड्यतेइतिमंडनं, अर्थ भूषणशब्दाप्रमाणें. कृ. मडिधा. भूषाअ. अलंकार. अ. न. २ अलंकरणशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

मंडपः मंडनंमंडं मंडंपातीतिमंडपः, भूषणातें संरक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. मांडव. अ. पु.

मंडलं मंडयतीतिमंडलं, भूषित करितें जें तें. कृ. मडिधा. भूषाअ. वर्तुल. २ समुदाय. ३ चंद्रबिंब. ४ सोन्याचा स्थितिविशेष. अ. न.

मंडलकं मंडलमिवप्रतिकृतिर्मंडलकं, मंडलासारखी प्रतिकृती जी तें. त. कुष्टरोग. २ धनुर्धरांचा स्थितिविशेष. अ. न.

मंडलाग्रः मंडलमग्रमस्यमंडलाग्रः, मंडलाकार आहे अग्रभाग जाचा तो. स. तरवार. अ. पु.

मंडलेश्वरः मंडलस्यभूम्येकदेशस्येश्वरोमंडलेश्वरः, पृथ्वीचा एकदेशाचा जो स्वामी तो. स. मांडलिक राजा. अ. पु.

मंडहारकः मंडंसराग्ररसंहरतीतिमंडहारः, सएवमंडहारकः, सुरासंबंधीं अग्ररस गृहण करितो जो तो मंडहार तोच मंडहारक. त. कलाल. अ. पु.

मंडितः मंड्यतेस्ममंडितः, भूषण युक्त होतो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. अलंकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंडुः मज्जतीतिमंडुः, शब्दानाशु हू उच्चार करितो जो तो. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. वाद्य विशेष. उ. पु.

मंडूकः मंडते किंकिणी जालवतटाकादौशोभते मंडूकः, किंकिणी सारखा तटागाचेठायीं जो शोभतो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. बेडूक. अ. पु.

मंडूकपर्णः मंडूकपर्णी मंडूकेइवपर्णान्यस्यमंडूकपर्णः, मंडुकासारखीं पर्णें जाचीं तो. स. टिंड्याचें झाड. अ. पु.

मंडूरं मंडतेइतिमंडूरं, दीप्तिमत्करितें जें तें. कृ. मडिधा. भूषाअ. लोखंडाचा मळ. अ. न.

मतंगजः मतंगाज्जातोमतंगजः, मतंगापासून उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. हत्ती अ. पु.

मतल्लिका मतंअलतीतिमत

ळिका, अभिमतातें भूषण करिते जी ती. कृ. अलधा. भूषणअ. प्रशस्त. आ. स्त्री.

मतिः मन्यतेनयेतिमतिः, जाणि जे तें जीणें करून ती. कृ. मन धा. ज्ञानअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

मत्तः माद्यतिस्ममत्तः, मत्त होतो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. ज्या ज्या गंडस्थळा पासून मदस्राव होतो तो हत्ती. २ उन्मत्त. ३ हर्षयुक्त. अ. पु.

मत्तकाशिनी. मत्तकासिनी मत्तेवकाशतेइतिमत्तकाशिनी मत्तेसारखी शोभणारी जी ती. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. गुणांनीं उत्कृष्ट जी स्त्री ती. ई. स्त्री.

मत्सरः माद्यतिपरकृच्छ्रेमत्सरः, परदुःखाप्रत हर्ष पावतो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. दुसऱ्यानें कल्याण सहन न करणें. २ मत्सरयुक्त. ३ कृपण. अ. पु.

मत्स्यः माद्यतीतिमत्स्यः, मांसग्रहणेच्छेकरून हर्ष पावतो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. मासा. अ. पु.

मत्स्यंडी मदंस्यंदतेमत्स्यंडी, मद प्रस्रव करणारी जी ती. कृ. स्यंदूधा. प्रस्रवअ. काकवी. ई. स्त्री.

मत्स्याधानी मत्स्याः धीयंतेस्यामितिमत्स्याधानी, मत्स्य ठेविता होत जीमध्यें ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मत्स्य ठेवण्याची करंडी. ई. स्त्री.

मत्स्यपित्ता मत्स्यानांपित्तमिव मत्स्यपित्ता, मत्स्यांला पित्ता सारखी जी ती. स. कुटकी. आ. स्त्री.

मत्स्यवेधनं मत्स्यानांवेधनंमत्स्यवेधनं, मत्स्यांचें जें वेध साधनतें. स. गळ. अ. न.

मत्स्याक्षी मत्स्यानांअक्षीवपुष्पमस्यामत्स्याक्षी, मत्स्याचे नेत्रा सारिखें आहे पुष्प जीचें ती. स. सोमलता. ई. स्त्री.

मथितः मथ्यतेस्ममथितः, मथन करिजे तो जो तो. कृ. मथधा. विलोडनअ. मथन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मदः माद्यतेनेनमदः, ज्याच्या योगानें उन्मत्त होतो तो. कृ. मदीधा. हर्षादिअ. गर्व. २ हत्तीचें मदोद

क्रू. ३ रेत. ४ कस्तूरी. ५ हर्ष अ. पुल्लिंगीं.

मदकल: मदेनकलतेमदकलः, मदें करून शब्द करणारा जो तो. क्रू. कलधा. शब्द अ. मदोन्मत्त हत्ती. अ. पु.

मदन: मदयतीतिमदनः, उन्मत्त करितो जो तो. क्रू. मदीधा. त्वपनादि अ. काम. २ धुतरा. अ. पु.

मदस्थानं मदस्यस्थानंमदस्थानं, मदाचें जें स्थान तें. स. दारूचें दुकान. अ. न.

मदिरा माद्यत्यनयामदिरा, जीच्या योगानें मदोन्मत्त होतो ती. क्रू. मदीधा. हर्षादि अ. मद्य. आ. स्त्रीलिंगीं.

मदिरागृहं मदिरायाःगृहंमदिरागृहं, मद्याचें जें घर तें. स. मद्याचें घर. अ. न.

मदोत्कट: मदेनोत्कटोमदोत्कटः, दानोदकें करून उत्कृष्ट ह्मणजे उन्मत्त जो तो. स. मदोन्मत्त हत्ती. अ. पु.

मद्गु: मज्जतीतिमद्गुः, मज्जन करितो जो तो. क्रू. टुमस्जोधा. शुद्धि अ. जलकाक. उ. पु.

मद्गुर: मज्जतीतिमद्गुरः, मज्जन करितो जो तो. क्रू. टुमस्जोधा. शुद्धि अ. मत्स्य विशेष ज्यास मंगरा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

मद्यं विग्रहादिमादिराशब्दाप्रमाणें. पिण्याची दारू. अ. न.

मधु: मन्यंतेएतमितिमधुः, मानितो हेत जाग्रत तो. क्रू. मनधा. ज्ञानअ. चैत्र महिना. २ हरण वेल. ३ फुलांतील मध. ४ वसंत ऋतु. ५ दैत्य विशेष. अ. पु. ६ द्राक्षासव. ७ मधुक पुष्पोद्भव मद्य. ८ मध. अ. न.

मधुक: मधुकायतीतिमधुकः, मधुर बोलणारा जो तो. क्रू. कैधा. शब्द अ. मोहाचें झाड. २ राजाचा स्तुतिपाठक विशेष. ३ ज्येष्ठ मध. अ. पु. ४ गोडे कोष्ठ. अ. न.

मधुकर: मधुकरोतीतिमधुकरः, मधु करणारा जो तो. क्रू. डुकृञ्धा. करणअ. भ्रमर. अ. पु.

मधुक्रम: मधुनःक्रमोमधुक्रमः, मद्याचा प्राशन करण्याचा परिपाठ जो तो. स. मद्य पिण्याचा परिपाठ. अ. पु.

मधुद्रुमः मधुनामाद्रुमः मधुद्रुमः, मधु नामा जो वृक्ष तो. स. मोहाचें झाड. अ. पु.

मधुपः मधुपिबतीतिमधुपः, मध प्राशन करणारा जो तो. कृ. पा धा. पानअ. भ्रमर. अ. पु.

मधुपर्णिका मध्विवपर्णान्यस्याः मधुपर्णी, सैवमधुपर्णिका, मधुसारखीं आहेत पर्णें जीचीं तीमधुपर्णी तीच मधुपर्णिका. त. शिवणीचें झाड. २ नीळ. आ. स्त्री.

मधुपर्णी मधुमयानिपर्णानियस्याः मधुपर्णी, मधुमय आहेत पर्णें जीचीं ती. स. गुळवेल. ई. स्त्री.

मधुमक्षिका मधुनः मक्षिका मधुमक्षिका, मधाची जी माशी ती. स. मधमाशी. आ. स्त्री.

मधुयष्टिका मधुयष्टीवमधुयष्टिका, मधुवृक्षाचे यष्टि सारखी जी ती. त. गोडें कोष्ठ. २ ज्येष्ठमध. आ. स्त्री.

मधुरः मधुमाधुर्यंरातीतिमधुरः, माधुर्य ग्रहण करितोजो तो. कृ. राधा. आदान अ. मधुररसयुक्त. २ प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ मधुररस. अ. पु.

मधुरकः मधुरएवमधुरकः, मधुर जो तोच. त. जीवक. अ. पु.

मधुरसा मधुरसोयस्याः साम धुरसा, मधुर आहे रस जीचा ती. स. मुरवेल. २ द्राक्षीचा वेल. आ. स्त्री.

मधुरा मधुरोस्तिअस्याइतिमधुरा, माधुर्य आहे जीस ती. त. शोफेची भाजी. आ. स्त्री.

मधुरिका मधुरः अस्त्यस्याइति मधुरिका, माधुर्य आहे जीस ती. त. बडिशेप. आ. स्त्री.

मधुरिपुः मधोर्दैत्यस्यरिपुः मधुरिपुः, मधुनामक दैत्याचा जो रिपु तो. स. विष्णु. उ. पु.

मधुलिट् मधुलेढीतिमधुलिट्, मधु भक्षण करणारा जो तो. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. भ्रमर. ह. पु.

मधुवारः मधुनोवारः मधुवारः, मद्य पानाची जी परिपाठी ती. स. मद्य पानाची परिपाठी. अ. पु.

मधुव्रतः मधुव्रतं भक्षणं यस्य सः मधुव्रतः, मधु आहे भक्षणआ

वें तो. स. भुंगा. अ. पु.

मधुशिग्रुः मधुप्रधानः शिग्रुःम धुशिग्रुः, माधुर्य प्रधान जो शिग्रु तो. स. तांबडा शेवगा. उ. पु.

मधुश्रेणी मधुनः श्रेणीरत्रास्ती ति मधुश्रेणी, मधूची श्रेणी आ हे जीस ती. स. मुर्वेल. ई. स्त्री.

मधुष्ठीलः मधुष्ठीवतीतिमधु ष्ठीलः, मधूतें टांकितोजो तो. कृ. ष्ठिवुधा. निरसनअ. मोहवृक्ष. अ. पुल्लिंगीं.

मधुस्रवा मधुस्रवतीतिमधुस्र वा, मधूतें स्राव करित्ये जी ती. कृ. स्रुधा. स्रवणअ. हरणवेल. आ. स्त्री.

मधूच्छिष्टं मधुनःउच्छिष्टंमधू च्छिष्टं, मधूचें जें उच्छिष्ट तें. स. मेण. अ. न.

मधूलकः मधुलातीतिमधूल कः, मधूतें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. पार्वतीत उत्पन्न जो मोहवृक्ष. तो. अ. पु.

मधूलिका मधुलातीतिमधूलि का, मधूतें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. लाधा. आदानअ. मुरवेल. आ. स्त्री.

मध्यः मध्येशरीरस्यभवोमध्यः, शरीराच्या मध्य भागाचे ठायीं हो णारा जो तो. त. कमर. २ मध्यभा ग. अ. पु. न. ३ निकृष्ट. ४ न्याय्य, युक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मध्यदेशः मध्यश्चासौदेशश्चम ध्यदेशः, मध्य असा जो देश तो. स. हिमाचल व विंध्याद्री त्यांचा मध्य. व विनशन तीर्थाच्या पूर्वेस आणि प्रयागाच्या पश्चिमेस जो देश तो. अ. पु.

मध्यमः मध्येभवः मध्यमः, म ध्याचे ठायीं झाला जो तो. त. गा यनाच्या सात स्वरांतील एक स्वर. २ शरीराचा मध्य भाग ह्म. कमर. अ. पु.

मध्यमा मध्येभवामध्यमा, बा ल्ययौवनाच्या मध्यें राहणारी जी ती. त. जीस प्रथमच रजोदर्श न झालें ती स्त्री. २ मध्यमांगुली. आ. स्त्री.

मध्यान्हः अन्होमध्यः मध्यान्हः, दिवसाचा जो मध्यभाग तो. स. दिवसाचा मध्यभाग. अ. पु. न.

मध्वासवः मधुनः आसवोमध्वासवः, मधुपुष्प संबंधीं जें मद्य तें. सन्मधुक पुष्पांतून उत्पन्न जें मद्य तें.अ. पु. न.

मनःशिला. मनःशिलः मनसः शीलामनः शिला, मनःसंबंधिनी ह्य. मनः शब्द गम्य जी शीला ती. स. मनशीळ. आ.स्त्री.अ.पु.

मनसिजः मनसिजातः मनसिजः, मनाचेठायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मदन. अ. पु.

मनः मन्यतइतिमनः, पदार्थमात्र जाणिजेतें जें तें. कृ. मनधा. ज्ञानअ. अंतःकरण.स्. न.

मनस्कारः करणंकारः मनसःकारः मनस्कारः, अंतःकरणाचा जो व्यापार विशेष तो. स. मनास जो दुःखादिकांविषयीं नसरतातो. अ. पु.

मनाक् मननंमनाक्. अल्पाविषयीं जें मनन तें. कृ. मनधा. ज्ञानअ. किंचित् त्याविषयीं अव्य.

मनितः मन्यतेस्ममनितः, अवबोधन करिजेला जो तो. कृ. मनुधा. अवबोधअ. जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनीषा मन्यतइतिमनीषा, निश्चयात्मक ज्ञान करिते जी ती. कृ. मनधा. ज्ञानअ. बुद्धि. आ. स्त्री.

मनीषी मनीषास्त्यस्यमनीषी, बुद्धि आहे जास तो. त. विद्वान. इन्. पु.

मनुजः मनोर्जातोमनुजः, मनूपासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यः मनोः अपत्यंमनुष्यः, मनूचा जो पुत्र तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यधर्मा मनुष्यस्येवधर्मः श्मश्रुलज्जादिर्यस्य मनुष्यधर्मा, मनुष्या सारखा आहे श्मश्रु धारणादिक धर्म ज्याचा तो. स. कुबेर. न्. पुल्लिं.

मनुष्ययज्ञः मनुष्यस्ययज्ञः मनुष्ययज्ञः, मनुष्य पूजन संबंधीं जो तो. स. आपल्या घरीं आलेल्यांचा अन्नोदकांनीं संतोष करणें. अ. पु.

मनोगुप्ता मनसागुप्तामनोगुप्ता, मनःशब्दानें जी रक्षित ती. स.

मनशील. आ. स्त्री.

मनोजव: मनोजववत्यस्यम नोजव:, मन आहे वेगवत्तर जा चें तो. स. वापा सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोजवस: विग्रहादिसर्वपूर्वी च्याशब्दाप्रमाणें.

मनोज्ञं मनसाजानातीतिमनो ज्ञं, मनेंकरून जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोरथ: मनएवरथ:अत्रम नोरथ:, मनच आहे रथासार खें जाचेठायीं तो. स. इच्छा. अ. पु.

मनोरमं मनोरमयतीतिमनोर मं, मनोरमण करितें जें तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोहत: मनोहतमस्यमनो हत:, नष्ट आहे अंत:करण जा चें तो. स. मनांत विरस जाहले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोहर: मनोहरतीतिमनोहर: मनोहरण करितो जो तो. कृ. हृ ञ्धा. हरणअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोह्वा मन: शब्देन ह्वयतेमनो ह्वा, मन: शब्दानें कथन करिजे ते जी ती. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दअ. म नशील. आ. स्त्री.

मंतु: मन्यतेइतिमंतु:, जाणिजे तो जो तो. कृ. मनधा. ज्ञानअ. अ पराध. उ. पु.

मंत्र: मंत्रणंमंत्र:, गुह्य जो वि चार तो. कृ. मत्रिधा. गुप्तपरिभा षणअ. एकांतींचा विचार. २ वेदां चा अंश. ३ देवतादिकांचें साधन विशेष. अ. पु.

मंत्रव्याख्याकृत् मंत्रस्यवे दस्यव्याख्यांकरोतीतिमंत्रव्याख्या कृत्, वेदाचें व्याख्यान करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. आचार्य. त. पु.

मंत्री अवश्यंमंत्रयतेइतिमंत्री, अवश्य गुप्त भाषण करणारा जो तो. कृ. मत्रिधा. गुप्तभाषणअ. राजास बुद्धीचें साह्य करणारा प्र धान. इ. पु.

मंथ: मथ्यतेनेन मंथ:, मंथन क रिजेतें जेणें करून तो. कृ. मंथधा.

विलोडनअ. मंथन करण्याचा दंड. अ. पु.

मंथदंडकः मंथस्यदंडः मंथदंडः सएवमंथदंडकः, मंथनाचाजो दंड तो मंथदंड तोच मंथदंडक स. मंथन करण्याचा दंड. अ. पु.

मंथनी मंथतेस्यांमंथिनी, विलोडन करितोजीचेठायीं ती. कृ. मंथधा. विलोडनअ. ज्या भाड्यांत मंथन दंडानें दहीं घुसळतात तें. भांडें. ई. स्त्री.

मंथरः मंथतंपादोमंथरः, चरणानें विलोडन स. विबाधितकरितो जो तो. कृ. मंथधा. विलोडनअ. मंद चालणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

मंथानः विग्रहादिसर्वमंथशब्दाप्रमाणें. मंथन करण्याचा दंड. अ. पुल्लिंगीं.

मंदः मंदतेस्वपितिइतिमंदः, निद्रा करितोजो तो. कृ. मदिधा. शयनादिअ. आळशी. २ मूर्ख. ३ अल्प ४ असमर्थ. ५ निर्भाग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंदगामी मंदंगच्छतीतिमंदगामी, मंद गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. मंद गमन करणारा. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

मंदाकिनी मंदंअकितुंशीलंयस्याःसा मंदाकिनी, मंद कुटिलगमन करावया कारणें आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. अकधा. कुटिलगति अ. भागीरथी नदी. ई. स्त्री.

मंदाक्षं मंदमक्षमिंद्रियमत्रेति मंदाक्षं, मंद आहे चक्षुरिंद्रियजाचेठायीं ती. स. लाज. अ. न.

मंदारः मंदतेमोदयतीतिमंदारः, हर्षवितोजो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. काच वृक्षविशेष. २ पुष्पवृक्षविशेष. ३ कडू निंबाचें झाड. ४ रुईचें झाड. अ. पु.

मंदिरं मंदतेत्रमंदिरं, स्तुत्यादि करितो जाचेठायीं तें. कृ. मदिधा. स्तुत्यादिअ. घर. २ नगर. अ. न.

मंदुरा मंदतेअत्रइतिमंदुरा, शयनादिक अश्व करिताहेत जीचेठायीं ती. कृ. मदिधा. शयनादिअ. घोड्याची पागा. आ. स्त्री.

मंदोष्णं मंदंचतदुष्णंचमंदोष्णं, मंद असें जें उष्ण तें. स. किंचित

मंद्रः मंदतेशनैः निःसरतीतिमं द्रः, हळुनिःसरण पावतो जो तो. क्रु. मदिधा. गत्यादिअ. गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मन्मथः मननंमत् मत्मथ्ना तीतिमन्मथः, मनन स्म. विचा र त्यातें जो नाश करितो तो. क्रु. म थेधा. विलोडनअ. मदन. २कव ठीचें झाड. अ. पु.

मन्या मन्यतेअनयामन्या, जी- च्यायोगानें जाणतो ती गलपा र्श्वशिरा. क्रु. मनुधा. अवबोधन अ. मानेची पाठिमागची शिर. आ. स्त्री.

मन्युः मन्यतेइतिमन्युः, जाणि जेतो जो तो. क्रु. मनधा. ज्ञानअ कोप. २दैन्य ३शोक. ४यज्ञ.उ.पु.

मन्वंतरं मनोरंतरमवकाशइ तिमन्वंतरं, मनूचें जें अंतरक्ष. अवकाश तें. स. देवांचीं एका हत्तरयुगें. अ. न.

मयः मयतेइतिमयः, गमनक रितो जो तो. क्रु. मयधा. गतिअ. उंट. अ. पु.

मयष्टकः मयतेमयः स्तकती तिस्तकः, मयस्यस्तकोमयष्टकः, गमन करणाऱ्यांचा प्रतिबंध कर णारा जो तो. स. मटकी. अ. पु.

मयुः मिनोतीतिमयुः, तालादि प्रक्षेप करितो जो तो. क्रु. डुमि ञ्धा. प्रक्षेपणअ. देवयोनिविशे ष. किन्नर. उ. पु.

मयुष्टकः मिनोतिवायुंमयुः म युश्वासोस्थकश्चमयुष्टकः, वायु करणारा असा जो राहणारा तो. स. मटकी. अ. पु.

मयूखः मिमीयतेइतिमयूखः, माने करितो जो तो. क्रु. माङ्धा. मानअ. किरण. २शोभा. ३ज्वा ला. अ. पु.

मयूरः मयतेसोमयूरः, गमन करणारा जो तो. क्रु. मयधा. ग तिअ. मोर. २मोरशेंडावनौषधि. अ. पु.

मयूरकः मयूरस्यप्रतिकृतिर्म यूरकः, मयूर वर्णा आंगिरवा आ हे प्रतिमा जाची तो. न. आघाड्या चें झाड. अ. पु. २ मोरचुद. अ. न.

मरकतं मरकंतरत्यनेनमरकतं, मरणाप्रत तरतात जेणेंकरून

तें. कृ. तॄधा. तरणअ. रत्नविशेष, पाच. अ. न.

मरणं मृतिर्मरणं, प्राणत्यागजो तें. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. मृत्यु. अ. न.

मरिचं मरीचं म्रियतेविषमनेनमरिचं, ज्याचा योगानें विषनाश होतें तें. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. मिरी. अ. न.

मरीचिः म्रियतेतमः अस्मिन्नितिमरीचिः, नष्ट होतें आहे तम ज्याचेठायीं तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. किरण. इ. पु.

मरीचिका मरीचिरिवमरीचिका, किरणासारखी जी ती. त. मृगजळ. आ. स्त्री.

मरुः म्रियंतेजंतवोत्रमरुः, प्राणी मरण पावतात ज्याचेठायीं तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. निर्जलदेश. २ पर्वत. उ. पु.

मरुत् म्रियतेनेनहृद्नविनावेतिमरुत्, मरताहेत प्राणी ज्याच्याश्ड्यीनें किंवा अभावानें तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. वायु. २ देव. त्. पु.

मरुत्वान् मरुतः संत्यस्येतिमरुत्वान्, देव आहेत नियम्य ज्यास तो. त. इंद्र. त्. पु.

मरुन्माला मरुद्भिर्मल्यतइतिमरुन्माला, मरुतानीं धारणकेली जी ती. कृ. मलधा. धारणअ. पिंडिका. आ. स्त्री.

मरुवकः मरुंवातीतिमरुवकः, पर्वताप्रत स्वस्थितीनें राहतो जो तो. कृ. वाधा. गंधनादिअ. गेल्याचें झाड. २ पांढरा मरवा. अ. पु.

मर्कटः मर्कतीतिमर्कटः, फलादिकांचें ग्रहण करितो जो तो. कृ. मर्कःसौत्रधा. ग्रहणअ. वानर. अ. पु.

मर्कटकः मर्कतीतिमर्कः सएवमर्कटकः, मक्षिकादि ग्रहण करितो जो तो मर्क तोच मर्कटक. कृ. मर्कः सौत्रधा. ग्रहणअ. कीटविशेष, कोळी. अ. पु.

मर्कटी मर्कतिसामर्कटी, फलादिकातें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. मर्कः सौत्रधा. ग्रहणअ. करजवृक्षविशेष. २ कुहिरी. ई. स्त्री.

मर्त्यः म्रियतेइतिमर्त्यः, मरण पावणारा जो तो. कृ. मृङ्धा. त्या

क्ष विशेष. २ कुहिरी. ई. स्त्री.

मर्त्य: म्रियतेइतिमर्त्यः, मरणपा वतो जो तो. कृ. मृङ्.धा. त्याग अ. मनुष्य. अ.पु.

मर्दलः मृद्यतइतिमर्दलः, ताडन करिजे तो जो तो. कृ. मृद्धा. क्षोदअ. मृदंगा सारखें एक वाद्य. अ.पु.

मर्दनं मर्दोमर्दन. पादादिमर्द जो तें. कृ. मृद्धा. क्षोदअ. आंवळणें. अ.न.

मर्म म्रियतेअनेनेतिमर्म, ज्याचे ताडनाचे योगें करून प्राणि मरतो तें. कृ. मृङ्.धा. प्राणत्याग अ. संधिस्थान. न्.न.

मर्मरः मर्मरातीतिमर्मरः, मर्मातें करितोजोतो. कृ. राधा. आदान अ. वस्त्रें पानें इत्यादि वाजतो जो शब्द तो. अ.पु.

मर्मस्पृक् मर्माणिस्पृशतीति मर्मस्पृक्, मर्म पीडा करितो जो तो. कृ. स्पृशधा. उपतापअ. मर्म भेद करणारा. वि. श्.पु.स्त्री नपुं.

मर्यादा मर्यांअंतसीमासं दीयते मर्यादा खुणेविषयीं रक्षण करिजत्ये जीती. कृ. देङ्.धा. रक्षणअ. सीमा. २ न्यायमार्गानें वागणें. आ.स्त्री.

मलः मलयतीतिमलः, धारण करणाराजो तो. कृ. मलधा. धारणअ. वसादि बाराप्रकारचामळ. २ पाप. अ.पु.

मलदूषितं मलेनदूषितंमलदूषितं, मळें करून जें दूषित तें. स. मळकट. वि. अ.पु.न.आ. स्त्रीलिंगीं.

मलपूः मलात्पायादितिमलपूः, मला पासून रक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. बोरबाडा, खरवत. ऊ.पु.

मलयजः मलयेजातोमलयजः, मलय पर्वताचे ठायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. मैलागिरिचंदन. अ.पु.

मलिनं विग्रहादिमलीमसशब्दाप्रमाणें. मळकट. वि. अ.पु.न.आ. स्त्रीलिंगीं.

मलिनी मलोस्त्यस्याइतिमलिनी, मल म्ह. रज आहे जीस ती.

त. विटाळशी बायको. ई. स्त्री.

मलिम्लुच: मल्यतेइतिमलिम लिनंनम्लोचतीतिमलिम्लुचः, धूला दिस्तेय करितो जो तो. कृ. म्लुच धा. स्तेयअ. चोरी करणारा. अ.पु.

मलीमसं मलोस्यास्तीतिमलीम सं, मल आहे जास तो. त. मळ कट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मल्ल: मल्लतेइतिमल्लः, मुद्गरा दि धारण करितो जो तो. कृ. मल्ल धा. धारणअ. बाहु युद्धाविषयीं जो कुशल तो. अ. पु.

मल्लिक: मल्लतइतिमल्लिकः,शी घ्र गमन धारण करितो जो तो. कृ. मल्लधा. धारणअ. हंस विशे ष. अ. पु.

मल्लिका मल्लतेगंधमितिमल्लि का, गंधातें धारण करिते जी ती. कृ. मल्लधा. धारणअ. मोगरी. आ. स्त्रीलिंगीं

मल्लिकाक्ष: मल्लिकाकारमक्षि यस्यमल्लिकाक्षः, मल्लिकाकार आहेत नेत्र प्रांत ज्याचा तो. स. हं स पक्षिविशेष. अ. पु.

मसि: मस्यतीतिमसिः, परिणाम पावते जी ती. कृ. मसीधा. परि णामअ. जटामांसी. इ. स्त्री.

मसी विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याश ब्दाप्रमाणें.

मसूर: **मसूर:** मस्यतीति मसूरः, विकार करणारा जो तो. कृ. मसीधा. परिणामअ. मसूर. अ. पु. आ. स्त्री.

मसूरविदला मसूरवद्विदल मस्यामसूरविदला, मसूरासार खें आहे विदल ह्म. पत्र जीचें ती. स. काळा तेंडू. आ. स्त्री.

मसृण: मस्यतीतिमसृणः, वि कार पावणारा जो तो कृ. मसी धा. परिणामअ. आर्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मस्कर: मस्कतेअनेनेतिमस्क रः, गमन करितो जेणें तो. कृ. म स्कधा. गतिअ. वेळू. अ. पु.

मस्करी मस्कनंमस्करः, मस्क शी ज्ञानंगतिर्वावेणुर्वास्यास्तीति मस्करी, नित्यज्ञान किंवा गमन अथवा दंड आहे जास तो. त. सं न्यासी. इन्. पु.

मस्तक: मस्यनेस्मइतिमस्तकः,

परिणाम पाविजेला जो तो. कृ. म सीधा. परिणामअ. डोकें. अ. पु.

मस्तिष्कं मस्यतेइतिमस्तिष्कं, परिणाम पाविजे तें जें तें. कृ. म सीधा. परिणामअ. मस्तकांतउ त्पन्न तुपासारिखा स्नेह ज्यास मेंदु असें ह्मणतात तो. अ. न.

मस्तु मस्यतेइतिमस्तु, विकारस्व तहोतेंजें तें कृ. मसीधा. परि णामअ. दह्यांवरची निवळी. २ दहीं गाळलें तर वस्त्रांतून जें पा णि खालीं पडतें तें. उ. न.

महः महतेइतिमहः, पूज्य होतो जो तो. कृ. महधा. पूजा अ. उत्साह. अ. पु.

महती मह्यतेइतिमहती, पू जिजेते जी ती. कृ. महधा. पू जाअ. नारदाची वीणा. ई. स्त्री.

महान् मह्यतेइतिमहान्, पू जित करिजेतो जो तो. कृ. महधा. पूजाअ. मोठा. त्. पु. न. ई. स्त्री.

महाकंदः महान्कंदोयस्यमहा कंदः, मोठा आहे कंद विशेषजा चा तो. स. लसूण. अ. पु.

महाकुलः महत्कुलमस्यमहा कुलः, मोठें आहे कुल ज्याचें तो. स. सज्जन. अ. पु.

महांगः महांत्यंगानियस्यमहां गः, मोठीं आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. उंट. अ. पु.

महाजाली जालयतीतिजा ली, महतीचासौजालीच महा जाली, तृष्यादि निवारण करि त्येजी ती जाली मोठी अशीजी जाली ती. स. दोडकी. ई. स्त्री.

महादेवः महांश्चासौदेवश्चम हादेवः, सर्वांमध्यें थोर असा जो देव तो. स. शिव. अ. पु.

महाधनं महद्धनमस्यमहाध नं, मोठें आहे धन ह्म. मोल्यजा सतें. स. मोठे किमतीचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महानसं महच्चतदनश्चमहा नसं, मोठें जें पाकस्थान तें. स. पाकशाळा. अ. न.

महामात्रः महतीमात्रायस्यस महामात्रः, मोठी आहे योग्यता ज्याची तो. स. राजाचा मुख्य प्रधान. अ. पु.

महारजतं महच्चतद्रजतंच

महारजतं, महत् जें रजत तें सो नें. अ. न.

महारजनं रज्यतेनेनरजनं, महच्चतद्रजनंच महारजनं, महत् जें रजन ह्म. वस्त्रादि रंगकारक तें. स. कुसुंभा. अ. न.

महारण्यं महच्चतदरण्यंचमहारण्यं, मोठें असें जें अरण्य तें. स. मोठें अरण्य. अ. न.

महाराजिकः महतीराजिर्यस्यमहाराजिकः, मोठी किंवा पूज्य आहे पंक्ति जाची तो. स. देवांचा गणविशेष. अ. पु.

महारौरवः महांश्चासौरौरवश्च महारौरवः, मोठा असा जो रौरव ह्म. नरक विशेष तो. स. नरक विशेष. अ. पु.

महाशयः महान् आशयोस्यमहाशयः, मोठा आहे अभिप्राय ज्याचा तो. स. चित्ताचा उदार व दयालु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महाशूद्री महतीशूद्रामहाशूद्री, मोठी शूद्रा जी ती. स. गवळण. ई. स्त्री.

महाश्वेता महतीचासौश्वेताच महाश्वेता, मोठी अशी जी श्वेता ती. स. शुद्ध कोहाळी. आ. स्त्री.

महासहा सहतइतिसहा, महतीचासौसहाच महासहा, सहन करिते जी ती सहा मोठी अशी जी सहा ती. स. एक फुलझाड ज्यास आबोली असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

महासेनः महतीसेनायस्यसमहासेनः, मोठी आहे सेना जाची तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

महिका मह्यतेपूज्यतेइतिमहिका, पूज्यमान जी ती. कृ. महधा. पूजाअ. बर्फ. आ. स्त्री.

मिहिरः मह्यतेइतिमिहिरः, लोकांनीं पूजिजेला जो तो. कृ. महधा. पूजाअ. सूर्य. अ. पु.

महिला महतीतिमहिला, पूजा करिते जी ती. कृ. महधा. पूजाअ. बायको. आ. स्त्री.

महिषः मह्यतेइतिमहिषः, भार वाहण्या विषयीं स्तविजे तो जो तो. कृ. महधा. पूजाअ. रेडा. २ गवा. अ. पु.

महिषी मह्यतेइतिमहिषी, पू

जा करण्यास योग्य जी राजाची स्त्री ती. कृ. महधा. पूजाअ. महाभिषिक्तस्त्री. ई. स्त्री.

मही मह्यतेपूज्यतइतिमही, सर्वांनीं पूजिजेस्ये जी ती. कृ. महधा. पूजाअ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

महीक्षित् मह्यांक्षयतीतिमहीक्षित्, पृथ्वीच्यागायीं शत्रुक्षय करणारा जो तो. कृ. क्षिधा. क्षयअ. राजा. त्. पु.

महीध्रः महींधरतीतिमहीध्रः, महीतें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पर्वत. अ. पु.

महीरुहः मह्यांरोहतीतिमहीरुहः, पृथ्वीच्यागायीं उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. वृक्ष. अ. पु.

महीलता मह्यांलतेवमहीलता, महीच्येगायीं लते सारिखी जी ती. स. गांडोळ, काडू. आ. स्त्रीलिंगी.

महीसुतः मह्याःसुतःमहीसुतः, पृथ्वीचा जो पुत्र तो. स. मंगळनामाग्रह. अ. पु.

महेच्छः महतीइच्छायस्यमहेच्छः, मोठी आहे इच्छा जाची तो. स. मोठा उदार व दयाळू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महेरणा महत्ईरणंयस्याःसामहेरणा, मोठें आहे गमन जीच्चें ती. स. साळई. आ. स्त्री.

महेश्वरः महांश्चासौईश्वरश्चमहेश्वरः, थोर जो ईश्वर तो. स. महादेव. अ. पु.

महोक्षः महांश्चासौउक्षाच्चमहोक्षः, मोठा असा जो वृषभ तो. स. मोठा बैल. अ. पु.

महोत्पलं महच्चतदुत्पलंचमहोत्पलं, मोठें जें कमल तें. स. कमळ. अ. न.

महोत्साहः महान्उत्साहोयस्यमहोत्साहः, महान् आहे उत्साह जास तो. स. दुरापकृत्याविषयीं जो उत्साहातें उद्योग करितो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महोद्यमः महानउद्यमोस्यमहोद्यमः, महान् आहे उद्योग जाचा तो. स. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

महौषधं महच्चतदौषधंचमहौ

षधं, महत् जें औषध तें. त. अतिविष. २ सुंठ. ३ लसूण. अ. न.

मांसं मन्यतेइतिमांसं, अवबोध पावतें जें तें. क्रु. मनुधा. अवबोधनअ. मांस. अ. न.

मांसलः मांसमस्त्यस्यमांसलः, मांस आहे जास तो. त. बलिष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मांसिकः मांसंपण्यमस्यमांसिकः, मांस आहे विक्रय जाचा तो. त. मांस विक्रय करणारा खाटिक. अ. पु.

माक्षिकं मक्षिकाभिःकृतंमाक्षिकं, माश्यानीं जें कृत तें. त. मध. अ. न.

मागधः मगध्यतीतिमगधः स एवमागधः, याच्ञे करितां स्तुति करितो जो तो मगध तोच मागध. त. स्तुति पाठक विशेष. २ वैश्यापासून क्षत्रियेचाठायीं झालेला पुत्र. अ. पु.

मागधी मगधदेशेभवामागधी, मगध देशाचे ठायीं उत्पन्न जी ती. त. जुई. २ पिंपळी. ई. स्त्री.

माघः मघायुक्तापौर्णमासीअस्मिन्निति माघः, मघायुक्त आहे पौर्णिमा ज्याचे ठायीं तो. त. माघ महिना. अ. पु.

माघ्यं माघेसाधुमाघ्यं, माघमासाचे ठायीं जें उत्तम तें. त. कुंदाचें झाड. अ. पु.

माद्दी मह्यतेऽनयामाद्दी, पूजन होतें जीणें ती. क्रु. मह्धा. पूजाअ. पानाची शीर. २ दैन्य. ई. स्त्री.

माणवः मनोरपत्यंमाणवः, मनूचा जो ह्या तो. त. बालक. अ. पु.

माणवकः मनोरपत्यंमाणवः अल्पोमाणवोमाणवकः, मनुसंबंधी जो तो. त. बालक. २ वीस सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

माणव्यं माणवानांसमूहोमाणव्यं, माणवांचा जो समुदाय तो. त. माणवांचा समूह. अ. न.

माणिक्यं मणिनाकायतीतिमणिकं, मणिकमेवमाणिक्यं, मणिशब्दें करून अवन्हित जें तें मणिक तेंच माणिक्य. त. माणिक. अ. न.

माणिबंधं मणिबंधेभवंमाणिबंधं, मणिबंध पर्वताचे ठायीं होणारें जें तें. त. शेंदे लोण. अ. न.

माणिमंथं मणिमंथेभवंमाणि मंथं, मणिमंथ पर्वताचेठायींजें उत्पन्न तें. त. शेदेलोण. अ. न.

मातंगः मतंगस्यअपत्यंमातंगः, मतंगाचें जें अपत्य तो. त. हत्ती. २ चांडाळ. अ. पु.

मातरपितरौ विग्रहादिमाता पितर शब्दाप्रमाणें. आई आणि बाप. नित्य. द्वि. ऋ. पु.

मातरिश्वा मातरिश्वयतिमात रिश्वा, अंतरिक्षाचेठायीं संचार करितोजो तो. कृ. टुओश्विधा.ग तिअ. वायु. न्. पु.

मातापितरौ माताचपिताचमा तापितरौ, माताआणि पिताजो ते. स. आई आणिबाप. नि. द्वि. ऋ. पु.

मातामहः मातुःपितामाताम हः, आईचा जो पिता तो. त. आ ईचा बाप. अ. पु.

मातलिः मतमेवमातंतत्लाती तिमातलिः, इंद्राचें मत घेतोजो तो. कृ. लाधा. आदानअ. इंद्राचा सारथि. इ. पु.

मातुलः मातुर्भ्रातामातुलः, मा तेचा जो भाऊ तो. आईचा भाऊ २ धुतऱ्याचें झाड. अ. पु.

मातुलपुत्रकः मातुलस्यपुत्र कइवमातुलपुत्रकः, धतूरास पु त्रासारखें जें तें. स. धुतऱ्याचें फ ळ. अ. पु.

मातुलानी मातुलस्यस्त्रीमातु लानी, मामाचीजो स्त्री ती. स. य द्वा मायाःतुला मातुला तामानय तीतिमातुलानी, लक्ष्मीची तुलना पावणारी जी ती. कृ. अनधा. प्राण नगतिअ. मावळण. २ तागाचेंबीं. ई. स्त्री.

मातुलाहिः मातुलेधत्तूरेअहि र्मातुलाहिः, धत्तूर वृक्षाचे ठायींजो सर्पविशेष तो. स. सर्पविशेष, ज्या स दिवड, आधलें असें ह्मणता त तें. इ. पु.

मातुली विग्रहादिमातुलानीश ब्दाप्रमाणें. मावळण. ई. स्त्री.

मातुलुंगकः मीनात्यवरुचिमि तिमातुः लुज्यतेइतिलुंगः. मातु श्चासौलुंगश्चमातुलुंगः सएव मा तुलुंगकः, रूचुसादक असा जो भक्षणार्थ ग्रहणकरिजेलाजो तो

मातुलुंग तोच मातुलुंगक. त. मा हळुंगीचें फलादि. अ. पु.

माता मातिगर्भोंस्यांमाता. गर्भ राहतो जीच्याठायीं ती. त. आई. २ गाय. ऋ. स्त्री.

मातृष्वसेयः मातृष्वसेयी मातृष्वसुरपत्यंमातृष्वसेयः, मातेच्या बहिणीचा जो मुलगा तो. त. आईच्या बहिणीचा मुलगा व मुलगी. अ. पु. २ ई. स्त्री.

मातृष्वस्रीयः मातृष्वस्रीया मातृष्वसुरपत्यंमातृष्वस्रीयः, मावशीचाजो पुत्र तो. मावस भाउ व बहिण. अ. पु. २ आ. स्त्री.

मात्रं मिमीतेइतिमात्रं, अवधारणाद्यर्थाविषयीं बोलतेंजें तें. कृ. माङ् धा. शब्दअ. अवधारणा २ साकल्य त्या अर्थी. अव्य.

मात्रा मीयतेइतिमात्रा, मानकरिजेत्ये जी ती. कृ. माङ् धा. मानअ. सूक्ष्म. २ परिच्छद. ३ अल्प. ४ परिमाण. आ. स्त्री.

मादः विग्रहादिमदशब्दाप्रमाणें. हर्ष. अ. पु.

माधवः मायाः लक्ष्म्याः धवोमाधवः, मा म्ह. लक्ष्मी तिचा जो धव तो. स. मधौसाधुर्माधवोवा, वसंताचेठायीं जो साधु तो. त. विष्णु. २ वसंत ऋतु. ३ वैशाख मास. अ. पु.

माधवकः मधुनाकृतोमाधवकः, मधुपुष्पांनीं निर्मित जो तो. त. मधुकपुष्पापासून झालेलें मद्य. अ. पु. न.

माधवी मधौपुष्प्यतीतिमाधवी, मधुमासाचेठायीं विकसित होते जी ती. त. एक फुल झाड, मधुमाधवी. ई. स्त्री.

माध्वीकः विग्रहादिसर्वमाद्विकशब्दाप्रमाणें.

मानं विग्रहादिपाय्यशब्दाप्रमाणें. तुलामान अंगुलिमान प्रस्थमान अशीं तीन आहेत तीं प्रत्येक. अ. न. २ दुसऱ्यापेक्षां आपुलाउत्कर्ष चिंतन करण्यानें जी अहंता ती. अ. पु.

मानवः मनोरयंमानवः, मनुसंबंधीं जोह्मा तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मानसं मनएवमानसं, मनजें तेंच मानस. त. मन. अ. न.

मानसौका: मानसंसरओकोयस्यसमानसौका:, मानस संज्ञक सरोवर आहे स्थान ज्याचें तो. स. हंसपक्षि. स. पु.

मानिनी मानोस्त्यस्याइतिमानिनी, मान आहे जीस ती. त. प्रणय कोपवती स्त्री. ई. स्त्री.

मानुष: विग्रहादिमनुष्यशब्दाप्रमाणें. मनुष्य. अ. पु.

मानुष्यकं मनुष्याणांसमूह: मानुष्यकं, मनुष्यांचा जो समुदाय तें. त. मनुष्यांचा समूह. अ. न.

माया बिम्बंमातियस्यांसामाया, जगत् राहातें जीच्याठाईं ती. कृ. माधा. मानअ. इंद्रजाल ह्म. गारुडी. आ. स्त्री.

मायाकर: मायांकरोतीतिमायाकर:, मायेतें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. गारुडी. अ. पु.

मायादेवीसुत: मायाचासौदेवीचमायादेवी, तस्या: सुत: मायादेवीसुत:, माया अशी जी देवी ती मायादेवी तिचा जो पुत्र तो. स. बुद्धाचा अवांतर भेद. अ. पु.

मायु: मिनोतिदेहेऊष्माणं मायु:, देहाचेठायीं ऊष्म्यातें प्रक्षिप्त करितो जो तो. कृ. डुमिञ्धा. प्रक्षेपणअ. पित्त. उ. पु.

मायूरं मयूराणांसमूह: मायूरं, मयूरांचा जो समुदाय तें. त. मयूरांचा समूह. अ. न.

मार: म्रियतेनेनेतिमार:, लोक दु:खितहोतात जेणें करून तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. मदन. अ. पु.

मारजित् मारंकामंजयतीतिमारजित्, कामातें जय करणारा जो तो. कृ. जिधा. जयअ. नास्तिक. त्. पु.

मारणं मार्यनेतन्मारणं, प्राणत्यजन जें तें. कृ. मृङ्धा. प्राणत्याग अ. वध. अ. न.

मारिष: मायामियर्तिगच्छतीतिमारिष:, मायेतें प्राप्त जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. सभ्य. नारकी. अ. पु.

मारुत: म्रियंतेअनेनमृङ्नेनविनावेतिमरुत् मरुदेवमारुत:, मरता हेतज्याच्या वर्धनानें व अभावानें मरुत् तोच मारुत. त. वायु. अ. पु.

मार्कव: मारयतीतिमार: मार्किकू र्वतेइतिमार्कव:, केश शौक्ल्य ना

शाविषयीं बोलिजेतो जो तो. कृ. कुड्धा. शब्दअ. माका. अ. पु.

मार्गः मृगयुक्तापौर्णमासीमार्गी, सायत्रास्तिसमार्गः, मृग नक्षत्र युक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. मार्गशीर्ष मास. २ रस्ता. अ. पु.

मार्गणः मार्गयतेइतिमार्गणः, शोध करितो जो तो. कृ. मार्गधा. अन्वेषणअ. बाण. २ याचक. अ. पु. ३ शोधणें. अ. न.

मार्गशीर्षः मृगशीर्षेणयुक्तापौर्णिमा मार्गशीर्षी सायत्रास्तिसमार्गशीर्षः, मृगशीर्ष नक्षत्रानें युक्त आहे पौर्णिमा जाचेठायीं तो. त. मार्गशीर्षमास. अ. पु.

मार्गितं मार्ग्यतेस्ममार्गितं, मार्गण करिजेलें जें तें. कृ. मार्गधा. अन्वेषणअ. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मार्जनः मार्ज्यतेनेनेतिमार्जनः, शुद्ध होइजेतें जेणें करून तो. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. लोधवृक्ष. अ. पु. २ प्रोक्षणानें शुद्ध करणें. अ. न.

मार्जनी विग्रहादि मार्ष्टिशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

मार्जारः मार्ष्टिमुखमितिमार्जारः, मुखातें शुद्ध करितो जो तो. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. माजर. अ. पु.

मार्जिता मार्ज्यतेइतिमार्जिता, शुद्ध करिजेत्ये जी ती. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. श्रीखंड. आ. स्त्री.

मार्तंडः मार्तांडः मृतंडेभवः मार्तंडः, मृतंड ऋषीचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. सूर्य. अ. पु.

मार्दंगिकः मृदंगवादनंशिल्पमस्य मार्दंगिकः, मृदंग वादन आहे शिल्पजाचें तो. त. मृदंग वाजविण्याविषयीं कुशल. अ. पु.

मार्द्वीकं मृद्वीकायाः विकारोमार्द्वीकं, द्राक्षाचा जो विकार तें. त. द्राक्षा मद्य. अ. न.

मार्ष्टिः मृज्यतेनयामार्ष्टिः, मलाचा अथवा केशाचा नाश होइजे तोजीणें ती. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. प्रोक्षणादिकें करून देह शुद्ध करणें. इ. स्त्री.

मालकः मलतेऽसौमालकः, अमृतातें धारण करितो जो तो. कृ. मलधा. धारणअ. निंबवृक्ष. अ. पुल्लिंगीं.

मालती मां लक्ष्मीं लसतीति मालती, लक्ष्मीतें स्वेच्छितये जी ती. कृ. लसधा. क्रीडनअ. चमेलीजाई. ई. स्त्री.

माला माल्यतेइतिमाला, धारण करिजेस्ये जीती. कृ. मलधा. धारणअ. फुलांची माळ. आ. स्त्री.

मालाकारः मालांकरोतीतिमालाकारः, पुष्पमालेतें करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. माळी. अ. पु.

मालातृणकं मालाकाराणितृणान्यस्य मालातृणकं, मालाकार आहेत तृणें ज्याचीं तो. स. जलतृण विशेष. अ. न.

मालिकः मालाशिल्पमस्य मालिकः, माला आहे शिल्प ज्याचें तो. त. माळी. अ. पु.

मालूरः मां लक्ष्मीं परेषां लुनातीति मालूरः, दुसरे वृक्षाचा शोभेचें नाश करितो जो तो. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

माल्यं विग्रहादमालाशब्दाप्रमाणें. फुलांची माळ. अ. न.

माल्यवान् माल्यमस्तियस्यसः माल्यवान् माल्य आहे ज्यास तो. त. पर्वत विशेष. त्. पु.

माषपर्णी माषस्येव पर्णान्यस्या माषपर्णी, उडदाचे सारखीं आहेत पर्णें जीचीं ती. स. रानउडीद. ई. स्त्री.

माषीणं माषाणां भवनं क्षेत्रं माषीणं, माषांचें उत्पत्तिक्षेत्र जें तें. त. उडीद उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

माष्यं विग्रहादि पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

मासः मस्यति परिणमतीति मासः, नियमित कालानें परिणाम पावतो जो तो. कृ. मसीधा. परिणामअ. महिना. अ. पु.

मासरः मस्यतेइतिमासरः, विकार करिजेतो जो तो. कृ. मसीधा. परिणामअ. अन्नापासून झालेला मंड. अ. पु.

मास्म मा च स्म च अनयोः समाहारः मास्म, मा आणि स्म यांचा जो समाहार तो. स. निवारणत्वा अर्थी अव्यय.

महाकुल: महतकुलंयस्यमहाकुल:, मोठें आहे कुल ज्याचें तो. स. सज्जन. अ. पु.

माहिष्य: महिष्यांसाधुर्माहिष्य:, महिष्यास्त्रीचेठायीं जो उत्तम तो. क्षत्रियापासून वैश्येचेठायीं जाहलेलापुत्र. अ. पु.

माहेयी मह्या अपत्यंस्त्री माहेयी, धेनूचीजी कन्या ती. त. गाय. ई. स्त्रीलिंगी.

मितंपच: मितंपचतीतिमितंपच:, परिमित पाक करितो जो तो. कृ. डुपचष्धा. पाक अ. कृपण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मित्रं मेद्यतीतिमित्रं, प्रीति करितो जो तो. कृ. ञिमिदाधा. स्नेहन अ. सखा. अ. न. २ सूर्य. अ. पुल्लिंगी.

मिथ: मेथतीतिमिथ:, परस्परच्या अर्थी संगत ह्म. प्राप्त जें तें. कृ. मेथृधा. संगम अ. परस्पर. २ एकांत स्थल ह्या अर्थी अव्य.

मिथुनं मेथयतीतिमिथुनं, संगम करितें जें तें. कृ. मिथधा. संगमअ. स्त्रीव पुरुष. २ मिथुनराश. अ. न.

मिथ्यादृष्टि: मिथ्याचासौदृष्टिश्चमिथ्यादृष्टि:, अपन्हव विषयिणी अशी जी दृष्टी ती. स. नास्तिक. इ. स्त्री.

मिथ्याभियोग: मिथ्याचासौ अभियोगश्चमिथ्याभियोग:, मिथ्या ह्म. खोटा असा जो अभियोग ह्म. अभिशंसन तो. स. खोटी फिर्याद. अ. पु.

मिथ्याभिशंसनं असत्यमभिशस्यतेमिथ्याभिशंसनं, असत्य अभिशंसन करिजेतेंजें तें. कृ. शंसधा. स्तुतिअ. मिथ्या पापोद्भवन. अ. न.

मिथ्यामति: मिथ्याचासौमतिश्चमिथ्यामति:, मिथ्या ह्म. विरुद्ध अशी जी मति ती. स. अयथार्थ ज्ञान. इ. स्त्री.

मिशि: मिशी मिशतीतिमिशि:, वातादिकाविषयीं रोष करितें ह्म. तन्नाशक जी ती. कृ. मिषधा. रोषकरणअ. बडिशोप. इ. २ ई. स्त्रीलिं.

मिश्रेया मिश्रयतीतिमिश्राइय

तीति एया, मिश्राचासोएयाचमि श्रेया, स्वकीय आस्वादातें मिश्र करिते जी ती. मिश्रा मिश्रा अशी जी एया ह्म. ज्ञात तीमिश्रेया, स. बडिशेप. आ. स्त्री.

मिसि: मिसी मस्यतेइतिमिसि:, रोगाचा परिणाम ह्म. नाश करिते जी ती. कृ. मसीधा. परिणाम अ. बडिशेप. २ जटामांसी. ३ शोपेची भाजी. इ. २ई.स्त्री

मिहिका मेहतीति मिहिका, उदक सेचन करिते जी ती. कृ. मिहधा. सेचनअ. बर्फ. आ. स्त्री.

मिहिर: मेहतीतिमिहिर:, वृष्टि द्वारा सेचन करितो जो तो. कृ. मिहधा. सेचन अ. सूर्य. अ. पु.

मीढं मिह्यतेस्मसीढं, सेचन करिजेला जो तो. कृ. मिहधा. सेचन अ. मुतलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मीन: मीयतेधीवरेणइतिमीन:. मिनोतिक्षिपतिजलमितिवामीन:, धीवरानें भृत्त होउजेतोकिंवा जल प्रक्षेप करितोजो तो. कृ. मीङ्धा. हिंसा अ. २डुकृञ्धा. प्रक्षेपणअ. मत्स्य. २मीन रास अ. पु.

मीनकेतन: मीन: केतनंध्वजो यस्यसमीनकेतन:, मीन ह्म. मत्स्य आहे ध्वज ह्म. चिन्ह जाचें तो. स. मदन. अ. पु.

मुकुटं मंकतेनेनमुकुटं, भूषण होतें जेणेंकरून तें. कृ. मकिधा. मंडनअ. किरीट. अ. न.

मुकुंद: मुकुंमुक्तिंयच्छतीतिमुकुंद:, मुक्तीतें देतोजो तो. कृ. दाणधा. दानअ. विष्णु. २ पोईशाक. अ. पु.

मुकुर: मुंचतिज्योतिर्मुकुर:, तेज सोडणारा जो तो. कृ. मुञ्चधा. मोक्षणअ. आरसा. अ. पु.

मुकुल: मुंचतिकलिकात्वमिति मुकुल:, कलिकेतें सोडणाराजो तो. कृ. धा. पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. किंचित्फुललेली कळी. अ. पु. न.

मुकुषक: विग्रहादिमकुष्टकशब्दाप्रमाणें. मटकी. अ. पु.

मुक्तकंचुक: मुक्त: कंचुकोयेनसमुक्तकंचुक:, मुक्त ह्म. त्यक्त आहे कंचुक ह्म. तनूरूपकवच जाणें तो. स. मेंगटाकलेलासर्प. अ. पु.

मुक्ता मुंचतेस्ममुक्ता, मुक्तकरिजे त्येजी ती. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मोतीं. आ. स्त्री.

मुक्तावली मुक्तानामावलीमुक्तावली, मौक्तिकांची जी पंक्ती ती. स. मोत्यांचा हार. ई. स्त्री.

मुक्तास्फोटः मुक्ताःस्फुटंतियतःमुक्तास्फोटः, मौक्तिकें उत्पन्न होतात ज्यापासून तो. कृ. स्फुटधा. विकसनअ. ज्यांत मोतीं पिकतें तो शिंपा. अ. पु.

मुक्तिः मोचनंमुक्तिः, मोक्षजो ती. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मोक्ष. इ. स्त्री.

मुखं खन्यतेअनेनमुखं भक्षणादि करिजेतें जेणें तें. कृ. खनुधा. अवदारणअ. मुख. २ पुढील दार. अ. न.

मुखरः निंदितंमुखमस्यमुखरः, निंदित आहे मुख ज्याचें तो. त. तोंडाळ. अ. पु.

मुखवासनः मुखंवासयतीति मुखवासनः, मुखातें सुगंधित करितो जो तो. कृ. वासधा. उपसेवाअ. तोंडास सुवास करणारें तांबूलादि. अ. पु.

मुख्यः मुखमिवप्रधानत्वान्मुख्यः, मुखा सारिखा जो प्रधान तो. त. आद्य पक्ष. २ प्रमुख. अ. पु.

मुग्धः मुह्यतीतिमुग्धः, अविवेकी जो तो. कृ. मुहधा. वैचित्त्यअ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुंडः मुंड्यतेइतिमुंडः, केशानें हीन होतो जो तो. कृ. मुडिधा. खंडनअ. मुंडन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ शिरोहीन देह. अ. न.

मुंडितः विग्रहादिमुंडशब्दाप्रमाणें. मुंडन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुंडी मुंडयतीतिमुंडी. क्षौर करितो जो तो. कृ. मुंडप्रकृतिकधा. तत्करणअ. नापित. इन्. पु.

मुदिरः मोदतेअनेनमुदिरः, संतोष पावताहेत मयूरादि जेणें तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. मेघ. अ. पु.

मुद् मोदनंमुद् हर्षजो ती. कृ. मुदधा. हर्षअ. द्. स्त्री.

मुद्गपर्णी मुद्गपर्णमस्यामुद्गपर्णी. मुद्ग सदृश आहे पर्ण जीचें

ती. स. रान मूग. ई. स्त्री.

मुद्गर: गिरतीतिगर: मुदोगरोमुद्गर:, हर्ष नाश करणारा जो तो. स. मुद्गल. अ. पु.

मुधा मुह्यतीतिमुधा, अविवेक प्रापक जें तें. क्र. मुहधा. वैचित्त्य अ. व्यर्थ त्या अर्थी अव्य.

मुनि: मन्यतइति मननशीलोवा मुनि:, सर्व जाणतो किंवा मनन स्वभाव जो तो. क्र. मनधा. ज्ञान अ. बुद्ध. २ ऋषि मौनी. इ. पु.

मुनींद्र: मुनीनामिंद्रोमुनींद्र:, मुनी मध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. बुद्ध. २ मौन व्रत धारण केलेला ऋषि श्रेष्ठ. अ. पु.

मुरज मुरश्चर्मपट्टिकावेष्टनंतस्माज्जातोमुरज:, चर्म पट्टिके पासून निर्मित जो तो. क्र. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मृदंग. अकारांत. पु.

मुरा मुरतीतिमुरा, वृक्षादिकांप्रत वेष्टन करित्ये जी ती. क्र. मुरधा. वेष्टनअ. तालीस पत्र. आ. स्त्रीलिंगी.

मुषा मुषतीतिमुषा, रूपर्यादि स्तेय करित्ये जी ती. क्र. मूषधा. स्तेयअ. धातूचा रस करण्याची मूस. आ. स्त्री.

मुषितं मुष्यतेस्ममुषितं, स्तेय करिजेलें जें तें. क्र. मुषधा. स्तेयअ. चोरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुषी ह्रस्वामुषामुषी, ह्रस्व जी मूस ती. स्त्रीप्र. लाहान मूस. ई. स्त्री.

मुष्क: मुष्णाति रेतो मुष्क:, रेत स्तेय करणारा जो तो. क्र. मुषधा. स्तेयअ. अंड कोश. अ. पु.

मुष्कक: मुष्णातिरोगमितिमुष्क: सएव मुष्कक:, रोगातें नाश करितो जो तो मुष्क तोच मुष्कक. त. मोरवा वृक्ष. अ. पु.

मुष्टि: मुष्यतेनयामुष्टि:, जीच्या योगानें चोरी होत्ये ती. क्र. मुषधा. स्तेयअ. मूठ. इ. स्त्री. पु.

मुष्टिबंध: मुष्टेर्बंध: मुष्टिबंध:, मुष्टीचाजोबंधतो. स. मुठींत धरू येणें. अ. पु.

मुसलं मुस्यति अनेनमुसलं, विदलन होतें जेणें करून तें. क्र. मुसधा. खंडन अ. मुसळ. अ. पु.

मुसली मुसलमस्यास्तीतिमुस

ली, मुसल आहे आयुध ज्याचें तो.
त. बलराम. इन्. पु. २ मुसळके
द ३ पाल. ई. स्त्री.

मुसल्यः मुसलेनवध्योमुसल्यः,
मुसलानें जो वधाई तो. त. मुस
लानें मारण्यास योग्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

मुस्तकं. मुस्ता मुस्तयंत्यनेने
तिमुस्तकं, रोग नाश पावता होत
जाणें तो. कृ. मुस्तधा. संगीत्अ.
मोथा. अ. पु. २आ. स्त्री.

मुहुर्भाषा मुहुः पुनः पुनर्भाष
णमुहुर्भाषा, वारंवार जें
बोलणें तें. कृ. भाषधा. अव्यक्त
वाणिअ. बहुत शोक युक्त जें भा
षणा ती. आ. स्त्री.

मुहुः मोहनंमुहुः, अविवेकता जी
तें. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. पुनः पु
नः ह्याअर्थी अव्य.

मुहूर्तः मुहुर्मुहुरियर्तीतिमुहूर्तः,
वारंवार गमन करितो जो तो. कृ.
ऋधा. गतिअ. बारासण. अ. पु.

मूकः मूमितिकायतिमूकः, मूषा
प्रकारें करून शब्द करितो जो
तो. कृ. कैधा. शब्दअ. मूका. वि

अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूढः मुह्यतीतिमूढः, अविवेक
पावतो जो तो. कृ. मुहधा. वैचि
त्यअ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूतं मूयतेस्ममूतं, बंधन करि
जेलें जें तें. कृ. मूङ्धा. बंधनअ.
बांधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूत्रं मूत्र्यतेतन्मूत्रं, प्रस्रावि
जेतें जें तें. कृ. मूत्रधा. प्रस्रा
वअ. मूत. अ. न.

मूत्रकृच्छ्रं मूत्रेकृच्छ्रंमूत्रकृच्छ्रं,
मूत्राविषयीं जें महद्दुःख तें. स.
रोगविशेष. अ. पु.

मूत्रितं मूत्र्यतेस्ममूत्रितं, प्रस्रा
व करिजेलें जें तें. कृ. मूत्रधा. प्र
स्रवणअ. मुतलेलें. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मूरर्वः मुह्यतीतिमूरर्वः, अविवेक
करितो जो तो. कृ. मुहधा. वैचित्य
अ. विचारशून्य. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

मूर्च्छा मूर्च्छनंमूर्च्छा, मोह जो
ती. कृ. मूर्च्छाधा. मोहअ. मूर्च्छ
ना. आ. स्त्री.

मूर्च्छालः मूर्च्छास्यस्यमूर्च्छा

लः, मूर्च्छा आहे जास तो. त. मूर्च्छित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्च्छितः मूर्च्छासंजातास्यमूर्च्छितः, मूर्च्छा झाली आहे जास तो. त. मूर्च्छाल. २ मोहित. ३ उंच वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्णं मूर्व्यतेस्ममूर्णं, बंधन करिजेलें जें तें. क्र. मुर्वीधा. हिंसाअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्त्तं मूर्च्छतिस्ममूर्तं, निबिड झालें जें तें. क्र. मुर्च्छाधा. मोहसमुच्छ्रायअ. कठीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्तिः मूर्च्छतीतिमूर्तिः, उन्नती पावणारी जी ती. क्र. मुर्च्छाधा. समुच्छ्रायअ. देह. २ काठिण्य. इ. स्त्री.

मूर्तिमान् मूर्तिः काठिण्यमस्यास्तीतिमूर्तिमान्, काठिन्य आहे जास तो. त. कठिण. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

मूर्धा मुह्यंत्यस्मिन् आहतेइति मूर्धा, ताडन केलें असतां मोह पावतात ज्याचेठायीं तो. क्र. मुह्धा. वैचित्यअ. मस्तक. न. पु.

मूर्धाभिषिक्तः मूर्धनि अभिषिच्यतेमूर्धाभिषिक्तः, राज्यदानसमयाचे ठायीं ज्याचा मस्तकावर अभिषेक करिजेतो तो. स. क्षत्रिय. २ राजा. ३ प्रधान. अ. पु.

मूर्वा मूर्व्यतिसामूर्वा, बंधन करिते जी ती. क्र. मुर्वीधा. बंधनअ. मुरवेल. आ. स्त्री.

मूलं मूलतीतिमूलं, प्रतिष्ठित होतें जें तें. क्र. मूलधा. प्रतिष्ठाअ. वृक्षादिकाचें मूळ. २ आद्य प्रकृति. ३ वृक्षाचें पाळ. ४ मूलनक्षत्र. अ. न.

मूलकं मूलतीतिमूलकं, भूमीचेठायीं स्थित जो तो. क्र. मूलधा. प्रतिष्ठाअ. मुळा. अ. न.

मूलधनं मूलंचतद्धनंचमूलधनं, मूल जें धन तें. स. ऋणाव ऋणादि व्यवहारांतील मूलधन अ. न.

मूल्यं मूलेनानाम्यंमूल्यं, मूळें करून जें प्राप्य तें. त. मोल. २ वेतन. अ. न.

मूषक: मूषतीतिमूषकः, चौर्य करितो जो तो. कृ. मूषधा. स्तेयअ. उंदीर. अ. पु.

मूषा विग्रहादिसर्वमुषाशब्दाप्रमाणें.

मूषिक: मुष्णातीतिमूषिकः, अर्थादिमूषक शब्दाप्रमाणें. उंदीर. अ. पु.

मूषिकपर्णी मूषकःपर्णमस्या इतिमूषिकपर्णी, मूषककर्ण सदृश. आहेत पानें जीचीं ती. स. उंदीरकानी. ई. स्त्री.

मूषित विग्रहादिमुषितशब्दाप्रमाणें. चोरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूषी विग्रहादिमुषीशब्दाप्रमाणें. मूस.

मृग: मृग्यते व्याधेनेतिमृगः, व्याधानें शोधिजेतो जो तो. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. हरिण. २ हरिणादिश्वापद जाति. ३ शोधणें. ४ मृगशीर्षनक्षत्र. अ. पु.

मृगणा मृगणंमृगणा, अन्वेषण जें ती. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. शोधणें. आ. स्त्री.

मृगतृष्णा मृगाणांतृष्णामृगतृष्णा, मृगांची जी तृष्णा ती. स. मृगजळ. आ. स्त्री.

मृगद्विट् मृगान्द्वेष्टीतिमृगद्विट्, हरिणातें द्वेष करितो जो तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ. सिंह. ष. पु.

मृगधूर्तक: मृगेषुधूर्तइवमृगधूर्तकः, मृगांचेठायीं जो चतुर सदृश तो. त. कोल्हा. अ. पु.

मृगनाभि: मृगस्यनाभिर्मृगनाभिः, मृगाचा जो नाभि तो. स. कस्तूरी. इ. पु.

मृगवधाजीव: मृगवधेनआजीवतीतिमृगवधाजीवः, मृगाच्या वधें करून जीवन करितो जो तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. पारधि. अ. पु.

मृगबंधनी मृगोबध्यते ऽनयामृगबंधिनी, मृगबंधन करिजेतें जीणें ती. कृ. बंधधा. बंधनअ. जाळें. ई. स्त्री.

मृगमद: मृगस्यमदोमृगमदः, मृगाचा जो मद तो. स. कस्तूरी तो. स. कस्तूरी. अ. पु.

मृगया मृग्यंतेत्रमृगया, शोध करिजेतात मृग जीचेठायीं ती. क्र. मृगधा. अन्वेषणअ. शिकार. आ. स्त्री.

मृगयुः मृगान्यातीतिमृगयुः, वधार्थ मृगांप्रत गमन करितो जो तो. क्र. याधा. प्रापण अ. व्याध. उ. पु.

मृगरिपुः मृगाणांरिपुः मृगरिपुः, मृगांचा जो शत्रु तो. स. सिंह. उ. पु.

मृगव्यं मृगाव्ययंत्यत्रमृगव्यं, ज्याचेठायीं मृग गमन करितात तें. क्र. अयधा. गतिअ. शिकार. अ. न.

मृगशिरः मृगःशिरोयस्यमृगशिरः, मृगाकृती आहे शिर ह्म. प्रदेशजाचा तो. स. मृगशिरनक्षत्र. स. न.

मृगांकः मृगः अंकः चिन्हंयस्य मृगांकः, मृग आहे चिन्ह जाचें तो. स. चंद्र. अ. पु.

मृगादनः मृगान्अत्तीतिमृगादनः, मृगांतें भक्षण करितो जो तो. क्र. अदधा. भक्षणअ. श्वापद विशेष, तरस. अ. पु.

मृगाशनः मृगान्अश्नातीति मृगाशनः, मृगांतें भक्षण करितो जो तो. क्र. अशधा. भक्षणअ. सिंह. अ. पु.

मृगितं मृग्यतेस्ममृगितं, शोध करिजेलें जें तें. क्र. मृगधा. अन्वेषणअ. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृगेंद्रः मृगाणांइंद्रोमृगेंद्रः, मृगांचा जो स्वामी तो. स. सिंह. अ. पु.

मृजा विग्रहादिमार्ष्टिशब्दाप्रमाणें. प्रोक्षणादिकें करून देह पवित्र करणें, मार्जन. आ. स्त्री

मृडः मृडयतिसुखयतीतिमृडः, लोकांस सुखी करितो जो तो. क्र. मृडधा. सुखनअ. महादेव. अ. पु.

मृडानी मृडस्यस्त्रीमृडानी, मृडह्म. शंकर त्याची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. पार्वती. ई. स्त्री.

मृणालं मृण्यतेभक्ष्यतेतन्मृणालं, भक्षण करिजेतें जें तें. क्र. मृणधा. हिंसाअ. भिसें. अ. पु. न.

मृतः म्रियतेस्ममृतः, प्राणत्याग करि तो जो तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. यद्वा मरणंमृतं. तंदुला दियाञ्चा जी ती. था. पू. प्र. मेले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ भिक्षा याञ्चा. अ. न.

मृतस्नातः मृतेस्नातोमृतेस्नातः. मृतो द्देशें करून जो स्नात तो. स. मृतो द्देशें करून स्नान केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृतालकं मृतमालयतीतिमृतालं मृतालमेव मृतालकं, नित्य याञ्चेतें पर्याप्त करितें जें तें मृताल तेंच मृतालक. त. मसूर. अ. न

मृत्तालकं मृत्तालः प्रतिष्ठायस्य मृत्तालकं, मृत्तिका आहे प्रतिष्ठा स्थ. स्थिति ज्याची तो. स. तूर. अ. नपुंस.

मृत्तिका मृदेवमृत्तिका, मृत्जी तीच मृत्तिका. त. माति. आ. स्त्री

मृत्युः मरणंमृत्युः, मरण जें तो. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. मरण. उ. पु. स्त्री.

मृत्युंजयः मृत्युंजयतीतिमृत्युंजयः, मृत्यूतें जिंकितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. महादेव. अ. पु.

मृत्सा प्रशस्तामृत्मृत्सा, प्रशस्त जी मृत्तिका ती. त. चांगली माती. आ. स्त्री.

मृत्स्ना विग्रहादिसर्वमृत्साशब्दा प्रमाणें.

मृदंगः मृद्यतइतिमृदंगः, मर्दन करिजे तो जो तो. कृ. मृद्धा. क्षोदअ. पखवाज. अ. पु.

मृदु मृद्यतइतिमृदु, चूर्ण करिजे तें जें तें. कृ. मृद्धा. क्षोदअ. कोमल. २ अतितीक्ष्ण. वि. उ. पु. स्त्री. न.

मृदुत्वक् मृदुत्वगस्येतिमृदुत्वक्, मृदु आहे त्वचा ज्याची तो. स. भूर्जवृक्ष. च. पु.

मृदुलं मृदुर्गुणोस्यास्तीतिमृदुलं, मृदु गुण आहे ज्यास तें. त. कोमल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृद् मृद्यतइतिमृत्, मर्दिली जाते जी ती. कृ. मृद्धा. क्षोदअ. मृत्तिका. द. स्त्री.

मृद्वीका मृद्नातीतिमृद्वीका, फलद्वारा भक्षणाविषयीं आतुर करिते जी ती. कृ. मृद्धा. क्षोद

अ. द्राक्षीचा वेल. आ. स्त्री.

मृध्रं मर्दनंमृध्रं, परस्पर जें हिंसन तें. क्रु. मृधुधा. हिंसाअ. संग्राम छ्या. युद्ध. अ. न.

मृषा मृष्यतइतिमृषा, असत्य सहन करिजेतें जें तें. क्रु. मृषुधा. सहनअ. मिथ्याच्या अर्थी अव्य.

मृष्टं मृज्यतेस्ममृष्टं, शुद्ध करिजेलें जें तें. क्रु. मृजूधा. शुद्धिअ. निर्मळ छ्या. शुद्ध केललें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मेकलकन्यका. मेखलकन्यका मेकलादेःकन्यकामेकलकन्यका, मेकलक पर्वताची जी कन्या ती. स. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

मेखला मांलक्ष्मीं इंखतीतिमेखला, लक्ष्मीप्रत गमन करिते जी ती. क्रु. इखधा. गतिअ. कमरपट्टा. २ तरवार, कटार, खंजीर इत्यादिकांचें मुठीस जें चामडाचें बंधन ती. आ. स्त्री.

मेघः मेहतीतिमेघः, सेचन करितो जो तो. क्रु. मिहधा. सेचनअ. मेघ. अ. पु.

मेघज्योतिः मेघानांज्योतिर्मेघज्योतिः, मेघसंबंधि अन्योन्य संघट्टानें निष्पन्न जें तेज ती. स. वीज. इ. पु.

मेघपुष्पं मेघस्यपुष्पमिव मेघपुष्पं, मेघाचें पुष्प सदृश जें उदक तें. स. उदक. २ विष्णूचा घोडा. अ. न.

मेघनादानुलासी मेघनादेन अनुलसतितच्छीलः मेघनादानुलासी, मेघनादानें क्रीडा स्वभाव जो तो. क्रु. लसधा. क्रीडाअ. मोर. इन्. पु.

मेघनामा मेघस्यनामान्यस्यमेघनामा, मेघांचीं आहेत नामें जास तो. स. नागर मोथा. न्. पु.

मेघमाला मेघानांमालामेघमाला, मेघांची जी माला ती. स. मेघमंडळ. आ. स्त्री.

मेघवाहनः मेघान्वाहयतीतिमेघवाहनः, मेघांप्रत वाहवितो जो तो. क्रु. वहधा. प्रापणअ. इंद्र. अ. पु.

मेचकः मेचकःश्यामलवर्णोस्यास्तीतिमेचकः, श्यामल आहे वर्ण जास तो. त. काळे गोकर्णीचें फुला सारिखा जो रंग तो. किंवा मोराचे कंठा सारिखा जो रंग तो. २ मोरा

चे पिसावर जें नेत्राकार चिन्ह तो· अ· पु·

मेढ्रः मेहत्यनेनमेढ्रः, सेचन करिजेतो जेणेंकरून तो· कृ· मिहधा· सेचनअ· शिश्न· २ एडका· अ· पु·

मेदकः मेद्यतीतिमेदकः, स्नेहन करितो जो तो· कृ· ञिमिदाधा· स्नेहनअ· सुराकल्क· अ· पु·

मेदः मेद्यतीतिमेदः स्नेहकरणा रा जो तो· कृ· ञिमिदाधा· स्नेहन अ· मांसजन्यस्नेह· ज्यास चरबी मांदें असें ह्मणतात तें· स· न·

मेदिनी मेद्यतीतिमेदिनी, मेद्यति स्नेहयुक्त होत्ये जी ती· वृत्या दि पूर्वीच्या शब्दाप्र· पृथ्वी· ई· स्त्री·

मेदुरः मेदनशीलोमेदुरः स्नेहनस्वभाव जोतो· इ· पू· प्र· निबिड· अ· पु· न· आ· स्त्री·

मेधा मेधतेसर्वमनुभूतेअस्या मितिमेधा, सर्व अनुभूत स्न जा णलें जातें जीचेठायीं ती· कृ· मेधृधा· मेधादिअ· धारणविशिष्टबुद्धि· आ· स्त्री·

मेधिः मेध्यंतेपशवोत्रमेधिः, जा चेठायीं पशु बांधलेला जातो तो· कृ· मेधृधा· संगमअ· पशूस बांधण्यास पुरलेलें काष्ठ ज्यास मेद असें ह्मणतात तो· इ· पु·

मेध्यं मेधितुंयोग्यंमेध्यं, पवित्र करण्याविषयीं जें योग्य तें· कृ· मेधृधा· संगमादिअपवित्र· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

मेरुः मिनोतिउच्चत्वात्ज्योतींषीतिमेरुः, नक्षत्रादि मोजण्यासजो साधन तो· कृ· माङ्धा· मानअ· पर्वत विशेष· उ· पु·

मेलकः मेलनंमेलः सएवमेलकः, संगम जो तो· कृ· मिलधा· संश्लेषअ· १ल· संगम· अ· पु·

मेला मेलतीतिमेला, वस्त्रादिकाला संश्लिष्ट होत्ये जी ती· कृ· मिलधा· संश्लेषअ· नीळ· आ· स्त्री·

मेषः मिषतीतिमेषः, स्पर्द्धा करितो जो तो· कृ· मिषधा· स्पर्द्धाअ· मेषराश· २ मेंढा· अ· पु·

मेषकंबलः मेषलोमकृतः कंबलः मेषकंबलः, मेषाच्या लोमानीं केला जो कंबल तो· स· कांबळें अ· पु·

मेहः मेहतीतिमेहः, क्षरतो जो

तो. कृ. मिहधा. सेचनअ. मूत्र रोग. अ. पु.

मेहनं विग्रहादिमेहशब्दाप्रमाणें. शिश्न. अ. न.

मैत्रावरुणिः मित्रावरुणयोः सूनुर्मैत्रावरुणिः, मित्रावरुणांचा जो पुत्र तो. त. अगस्तिऋषि. २ वाल्मीकऋषि. इ. पु.

मैत्री मित्रस्यकर्मभावोवामैत्री, मित्राचें जें कर्म तें. त. स्नेह. ई. स्त्रीलिंगी.

मैत्र्यं विग्रहादिमैत्रीशब्दाप्रमाणें. मैत्री. अ. न.

मैथुनं मिथुनस्यकर्ममैथुनं, स्त्रीपुरुषांचें जें कर्म तें. त. सुरत. २ भार्यादिकांचा संबंध. अ. न.

मैरेयं मिरायांदेशविशेषेभवंमैरेयं, देशविशेषाचे ठायीं उत्पन्न जें तें. त. उसाचे रसापासून जाहलेलें मद्य. २ धातकीपुष्प. अ. न.

मोक्षः मोचयतिरोगमितिमोक्षः, भवरोगातें नाश करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मुक्ति. २ मोरव्याचें झाड. अ. पु.

मोघं मुह्यंत्यस्मिन्मोघं, लोक मोह पावतात ज्याचेठायीं तो. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. निरर्थक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मोघा मोहयतीतिमोघा, मदनाविर्भावें करून मोह करवितेजी ती. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. पाटलिवृक्ष. २ वावडिंगाचें झाड. आ. स्त्री.

मोचकः मोचयतीतिमोचकः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

मोचा मुंचतिरसमितिमोचा, रस मोचक जी ती. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. सांवरीचें झाड. २ केळ. आ. स्त्री.

मोदकः मोदयतेइतिमोदकः, हर्षित करितो जो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. भक्ष्यविशेष. अ. पु. २ आनंदकारक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मोरटं मोरटा मुरतीतिमोरटं. रसव्यापि जें तें. कृ. मुरधा. वेष्टनअ. उसाचें मूळ. २ मुरवेल. अ. न. २ आ. स्त्री.

मोषकः मुष्णातीतिमोषकः, चो

शं करोतीति जो तो. कृ. मुषधा. स्तेय अ. चोर. अ. पु.

मोहः मोहनंमोहः, अविवेक जो तो. कृ. मुहधा. वैचित्य अ. मूर्च्छा अ. पु.

मौक्तिकं मुक्तैवमौक्तिकं, मुक्ता जी तेंच. त. मोतीं. अ. न.

मौद्गीनं मुद्गानांभवनंक्षेत्रंमौद्गीनं, मुद्ग होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. मुगाचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मौनं मुनेः कर्मभावोवामौनं, मुनीचें जें कर्म किंवा भाव तें. त. मौनक्ष. उगें राहणें. अ. न.

मौरजिकः मुरजवादनंशिल्पमस्यमौरजिकः, मुरज वादनआहे शिल्प ज्याचें तो. त. मृदंग वाजविणारा. अ. पु.

मौर्वी मूर्वायाविकारोमौर्वी, मूर्वा नामक वल्लीचा जो विकार ती. त. धनुष्याची दोरी. ई. स्त्री.

मौलिः मूलस्यादूरभवोमौलिः, मूळाचा अदूर जो भव तो. त. शिखा, शेंडी. २ मुगुट. ३ बांधलेले केश, बुचडा. इ. पु.

मौहूर्तः मुहूर्तंवेदमौहूर्तः, मुहूर्तातें जाणतो जो तो. त. ज्योतिषी, जोशी. अ. पु.

मौहूर्तिकः विग्रहादिसर्वमौहूर्तशब्दाप्रमाणें.

म्लेंछदेशः म्लेंछानांदेशःम्लेंछदेशः, म्लेंछांचा जो देश तो. स. चातुर्वर्ण्यव्यवस्था ज्यादेशीं नाहीं असा जो देश तो. अ. पु.

म्लेंच्छमुखं म्लेंछदेशेमुखमुत्पत्तिर्यस्यम्लेंछमुखं, म्लेंच्छ देशाचेठायीं आहे उत्पत्ती ज्याची तो. समासवृत्ति. ताम्रक ह्मणजे तांबें. अकारांत. नपुंसक लिंगीं.

यकृत् यमनंयं संयमंकरोतीति यकृत् उपरम करणारें जें तें. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. दक्षिणकुक्षिस्थ मांस पिंड विशेष. त्. न.

यक्षः यक्ष्यतेपूज्यतइतियक्षः, कामानिक लोकांनीं पूजिजेलाजो तो. कृ. यक्षधा. पूजाअ. कुबेर. २ देव योनि विशेष. अ. पु.

यक्षकर्दमः यक्षप्रियःकर्दमो यक्षकर्दमः, यक्षांला प्रियजोकर्पूरादिकांचा कर्दम तो. स. कापूर, कृष्णागरु, कस्तूरी चंदन, केशर. हे पदार्थ एक ठिकाणीकुटून केलेला महासुगंधिद्रव्य. अ. पु.

यक्षधूपः यक्षान्धूपयतीतियक्षधूपः, यक्षातें संताप करणारा जो तो. कृ. धूपधा. संतापअ. राळधूप. अ. पु.

यक्षराट् यक्षेषुराजतइतियक्षराट्, यक्षामध्यें शोभतोजो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. कुबेर. ज्. पु.

यक्ष्मा यक्ष्यतेइतियक्ष्मा, कृष्यादिकानें पूजिजेतोजोतोकृ. यक्षधा. पूजा अ. क्षयरोग. न. पु.

यजमानः विग्रहादियक्षाशब्दाप्रमाणें. यागाविषयीं ऋत्विजांस आज्ञा करणारा. अ. पु.

यज्वा यजतेस्मइतियज्वा, विधी करून यजन करिता झाला जो तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. विधिपूर्वक जाणें याग केला तो. न्. पु.

यज्ञः इज्यतेनेनात्रवायज्ञः, यजन करिजेतें जाच्येठायीं किंवा जेणें करून तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. अध्वर, याग. अ. पु.

यज्ञपुरुषः यज्ञफलदः पुरुषोयज्ञपुरुषः, यज्ञाचें फल देणाराजो तो. स. विष्णु. अ. पु.

यज्ञांगः यज्ञमंगतीतियज्ञांगः, यज्ञाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अगिधा. गतिअ. उंबराचें झाड. अ. पु.

यज्ञीयं यज्ञमर्हतियज्ञीयं, यज्ञकर्माप्रत योग्य होणारें जें तें. त. यज्ञकर्मास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यतः यस्मादितियतः, ज्याकारणास्तव म्हणणारें तें. त. हेतुन कारण याअर्थी अव्य.

यती यमनंयतं यतमुपरतोनित्य मस्यास्तीतियती, नित्य इंद्रियां ची शांति आहे ज्याची तो. कृ. यम धा. उपरमअ. संन्यासी. इन्. पु.

यत् यच्छतीतियत्, कारण उ परम पावतें जें तें. कृ. यमधा. उ परमअ. कारण याअर्थी अव्य.

यंता यच्छतीतियंता, नियमनक रितोजो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. सारथि. ऋ. पु.

यथा येनप्रकारेणयथा, ज्याप्र कारें करूनजेंतें. सादृश्यार्थी अव्य.

यथाजातः जातंजन्मकालम नतिक्रम्यवर्ततेइतियथाजातं, तदस्यास्तीतियथाजातः, जन्म कालिक चेष्टा आहे ज्यास तो. त. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यथातथं तथासत्यमनतिक्र म्ययथातथं, सत्याप्रत अतिक्र मण न करणारें जें तें. स. सत्या र्थक याअर्थी अव्य. उ. गुरुर्य थातथंवक्ति.

यथायथं यथार्थंयथायथं, स त्यार्थक जें तें. स. यथायोग्य या अर्थी अव्य.

यथार्थं अर्थमनतिक्रम्ययथा र्थं, अर्थाप्रत अतिक्रमण न क रणें जें तें. स. सत्यार्थी अव्य.

यथार्हवर्णः विग्रहादिअनुव र्तन शब्दाप्रमाणें. चार पुरुष, बा तमीदार. अ. पु.

यथास्वं यथाययंयथास्वं, य था योग्य जें तें. स. यथायोग्ययया अर्थी अव्य.

यथेप्सितं आप्तुमिष्टमीप्सितं, ईप्सितमनतिक्रम्ययथेप्सितं, ई प्सिताचें अनतिक्रमणजेंतें. स. यथे च्छ. अ. न.

यदि यततेइतियदि, पक्षांतर रूपार्थाविषयीं यत्न करितें जें तें. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. पक्षां तर या अर्थी अव्य. उ. मुनिम नोयद्यस्तितीर्थेनकिं.

यदृच्छा ऋच्छनंऋच्छा, याचा सोऋच्छाचयदृच्छा, स्वातंत्र्यजें तें. कृ. ऋच्छधा. गत्यादिअ. स्वेच्छा, स्वतंत्रता. आ. स्त्री.

यंत्रं यंत्रयतितयंत्रं, यंत्रयत्नने नवायंत्रं, संकुचित होतें अथवा बांधिजेतें जेणें तो. कृ. यंत्रिधा. सं

कोचनअ. मृगबंधन विशेष. २ मंत्र. अ. न.

यम: यमयतीतियमः, प्राणिमात्रानें नियमन करितो जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. किंवा यम्यतेनेनयमः, नियमन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. यमधा. उपरमअ. शरीर मात्रें करून साध्य व नित्य कार्य जें तो. २ प्रेतांचा राजा यम तो. ३ इंद्रिय निग्रह. अ. पु.

यमराट् यमेनसंयमेनराजतइतियमराट्, इंद्रिय निग्रहानें शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. प्रेतपति जो यम तो. ज्. पु.

यमनिका यमयतीतियमनिका, शांती करणारी जी ती. कृ. यमधा. उपरमअ. पडदा, कनांत. आ. स्त्री.

यमुना यच्छतीतियमुना, स्वर्गादिकांतें देते जी ती. कृ. यमधा. उपरमअ. यमुना नदी. आ. स्त्री.

यमुनाभ्राता यमुनायाः भ्राता यमुनाभ्राता, यमुना जी तिचा जो भ्राता म्ह. बंधु तो. स. यम. ऋ. पु.

ययु: यातीतिययुः, अश्वमेधांत पृथ्वीच्याठायीं गमन करणारा जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. अश्वमेधयज्ञास जो उपयुक्त अश्व तो. उ. पुल्लिंगीं.

यव: यौतीतियवः, होमादिकाचे ठायीं उपयुक्त होतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रणादिअ. जव धान्य. अ. पु.

यवक्यं यवकानांभवनंक्षेत्रंयवक्यं, यव विशेष होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. ल. हान यव उत्पन्न होण्याचें शेत. जें तें. स. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यवक्षार: यवानांक्षारोयवक्षारः, यवांचा जो खार तो. स. जवखार. अ. पु.

यवफल: यवइवफलान्यस्ययवफलः, यवासारिखें आहे फल ज्याचें तो. स. वेकू. अ. पु.

यवसं यूयतेइतियवसं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. युधा. मिश्रणअ. पशूचें भक्ष्य, तृण. अ. न.

यवागू: यूयतेइतियवागूः, मिश्रण करिजेते जी ती. कृ. यूधा. मिश्रणअ. कण्हेरी. ऊ. स्त्री.

यवाग्रज: यवाग्राज्जायतेस्मयवाग्रजः, यवाग्रापासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. ज

वखार. अ. पु.

यवानिका दुष्टोयवोयवानी, यवानीवयवानिका, दुष्ट ह्म. उग्र जो यव ती यवानी तीचे प रीजीती. त. यवानिका, त. ओवा. आ. स्त्री.

यवानी दुष्टोयवोयवानी, दुष्ट जो यव ती. अर्थादि पूर्वीच्या श ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

यवासः यौतीतियवासः, औ षधार्थ उपयुक्त होत्ये जी ती. कृ. युधा. मिश्रणाअ. धमासा. अ. पु.

यविष्ठः अतिशयेनयुवायविष्ठः अतिशयें करून जो लहान तो. त. कनिष्ठबंधु. अ. पु.

यवीयान् अतिशयेनयुवायवी यान्, अतिकनिष्ठ जो तो. त. धा कटा भाऊ. स. पु.

यव्यं यवानांभवनंक्षेत्रंयव्यं, य व होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. यवउ त्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यशःपटहः यशसेपटहः यशः पटहः, यशार्थ जें वाद्य तें. स. ट क्का, वाद्य. अ. पु.

यशः यातीतियशः, देशांतरप्रा प्त गमन करितें जें तें. कृ. याधा. प्रापणाअ. कीर्ति. स्. न.

यष्टा यजतेइतियष्टा, याग कर णारा जो तो. कृ. यजधा. देवपूज नादिअ. यजमान. ऋ. पु.

यष्टिः यक्षयतइतियष्टिः, रक्षण करित्ये जी ती. कृ. यक्षधा. पूजा अ. काठी. इ. स्त्री.

यष्टिमधुकं यष्टीमधुवास्यय ष्टिमधुकं, यष्टी ह्म. कांडी आहे मधु सारिखी ज्याची तें. स. ज्ये ष्ठमध. अ. न.

यागः इज्यतेनेनयागः, पूजन होतें जेणेंकरून तो. कृ. यजधा. देवपूजनादिअ. यज्ञ. अ. पु.

याचकः याचतीतियाचकः, या चना करितो जो तो. कृ. टुयाचृ धा. याञ्चाअ. याञ्चा करणारा. अ. पु.

याचनकः याचयतीतियाचनः, सएवयाचनकः, याचना करितो जो तो. धा. पू. श. प्र. अ. पु.

याचना याचनंयाचना, याचन जें तें. कृ. डुयाचृधा. याञ्चाअ.

याञ्चा. आ. स्त्री.

याचितकं याचितेननिर्वृत्तंया चितकं, याञ्चे करून जें संपादित तें. जायां आणिलेले जिन्नस. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

याञ्चा याचनंयाञ्चा, याचना करणें जी ती. कृ. डुयाचृधा. याञ्चा. याचना. आ. स्त्री.

याजकः यजतीतियाजकः, यजन करणारा जो तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. ऋत्विज. अ. पु.

यातना यथानाशंयातीतियातना, जीणें करून नाशाप्रत पावतो ती. कृ. याधा. प्रापणअ. नरकपीडा. आ. स्त्री.

यातयामं यातोगतोयामोउपभोगकालोस्ययातयामं, गेलाआहे याम किंवाउपभोगकालज्याचातो. स. जीर्णप्राप्त परिणाम. २ परिभुक्त भोगून टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

यातु यातीतियातु, अकस्मात् जें प्राप्त होतें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. राक्षस. उ. न.

यातुधानः यातूनिरक्षांसिदधातीतियातुधानः, राक्षसांचें पोषण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारण, पोषणअ. राक्षस. अ. न.

याता यततेइतियाता, यत्न करणारी भर्त्याच्या भावाची जी स्त्री ती ह्मणजे जाऊ जी ती. कृ. पतीधा. प्रयत्नअ. बंधुबंधूच्या भार्या, परस्पर जावा. ऋ. स्त्री.

यात्रा यानंयात्रा, यानजें ती. कृ. याधा. प्रापणअ. प्रयाण. २ गमनसाधन. ३ देवपूजेचा उत्साह. आ. स्त्रीलिं.

यादःपतिः यादसांपतिर्यादःपतिः, जलचरांचा जो स्वामी तो. स. समुद्र. इ. पु.

यादसांपतिः यादसांपतिर्यादसांपतिः, जलचरांचा जो स्वामी तो. स. वरुण. इ. पु.

यादः यातिवेगेनेतियादः, त्वरेनें गमन करितो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. जलजंतु. स. न.

यानं यात्यत्रयेनवायानं, जातो ज्याविषयीं किंवा जेणें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. शत्रूस जिंकण्याच्या इच्छेनें जाणें. २ हत्ती घोडे इत्यादि वाहन. अ. न.

यानमुखं यानस्यमुखंयानमुखं, यानाचा जो पुरोभाग तें. रथादिकांचा अग्रभाग, धुर. अ. न.

याप्यः याप्यतइतियाप्यः, कुत्सित गमन करिजे तो जो तो. क्र. याधा. प्रापणअ. निकृष्ट, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

याप्ययानं याप्यैरधमैर्यानंयाप्ययानं, नीचांनीं नेणारें जें यान तें. स. यान विशेष, पालखी. अ. न.

यामः यातीतियामः, शीघ्र निघून जातो जो तो. क्र. याधा. प्रापणअ. प्रहर. २ योगाचा साधन विशेष. अ. पु.

यामिः यातीतियामिः, शीघ्र गमन करणारी जी ती. क्र. याधा. प्रापणअ. बहीण. २ कुलस्त्री. इ. स्त्रीलिंगी.

यामिनी यामाः संत्यस्याइति यामिनी, याम म्ह. प्रहर जे ते आहेत जीस ती. त. रात्रि. ई. स्त्री.

यामुनं यमुनायाइदंयामुनं, यमुना वर्णसदृश जें तें. त. सुरमा. अ. न.

यायजूकः पुनःपुनर्यजतेसौ यायजूकः, वारंवार याग करितो जो तो सना. यजधा. देवपूजादिअ. वारंवार यज्ञकरणारा. अ. पु.

यावः यूयतेइतियवः सएवयावः, मिश्रित करिजे तो जो तो. क्र. युधा. मिश्रणअ. लाख. अ. पु.

यावकः यूयतेइतियावः सएवयावकः, मिश्रण करिजे तो जो तो. क्र. युधा. मिश्रणअ. अर्धशिजे यव, घुगऱ्या. २ धान्य विशेष. अ. पु.

यावत् यत्परिमाणमस्येतियावत्, यत्परिमाणआहे ज्यास तें. साकल्य. २ निश्चय. ३ अवधि. ४ परिणाम त्याअर्थीं अव्य.

यावनः यवनदेशेभवोयावनः, यवन देशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. ऊद लोबान. अ. पु.

याष्टीकः यष्टिःप्रहरणमस्ययाष्टीकः, यष्टि आहे शस्त्र जाचें तो. त. दांडेवाला. अ. पु.

यासः यसनंयासः यासोस्यस्येतियासः, रक्षणाविषयीं प्रयत्न आहेजाचा तो. त. धमासा. अ. पु.

युक्तं युज्यतेस्मयुक्तं, योजना करिजे तें जें तें. क्र. युजिर्धा. योग

अ. न्याय्य. २सहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

युक्तरसा युक्तोरसोयस्याःसा युक्तरसा, युक्त आहे रस जीचा ती. स. कोलिंदण. आ. स्त्री.

युगं युज्यतेइतियुगं, युक्त करि जेतें जें तें. कृ. युजिर्‌धा. योग अ. चार युगें प्रत्येक. २युग्म. ३ रथादिकांचा अवयव विशेष. ४ चार हात प्रमाण. ५औषध. अ. न.

युगकीलकः युगस्यकीलकोयु गकीलकः, युग ह्म. जूं तत्सं बंधीं जो कीलक ह्म. खिळा तो. स. खिळा. अ. पु.

युगंधरः युगंधारयतीतियुगंध रः, बंधन काष्ठातें धारण करणा रा जो तो. कृ. धृञ्‌धा. धारणअ. रथादिकांच्या काष्ठास घोडे व बै ल बांधितात तें काष्ठ ज्यास दां डी असें ह्मणतात तें. अ. पु. न.

युगपत्रकः युगंयुग्मंपत्रमस्ये तियुगपत्रकः, दोनआहेत पत्रें जास तो. स. कांचनवृक्ष. अ. पु.

युगपत् युवंत्यस्मिन्नितियुगप त्, एकसमयावच्छेदें करून भि न्न होतात ज्याचेठायीं तो. कृ. युधा. मिश्रणअ. एककालीं त्या अर्थी. उ. युगपद्‌द्वाहताः अव्य.

युगपार्श्वगः युगस्यपार्श्वेगच्छ तीतियुगपार्श्वगः, स्कंद काष्ठाच्या पार्श्व भागातें गमन करितो जोतो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. जे नवे बैल वटणीस घेण्या करितां त्यांच्या स्कंधावर जूं ठेवून फिरवितात ते प्रत्येक. अ. पु.

युगलं युगंलातीतियुगलं, युग ग्रहण करणारा जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. युग्म. अ. न.

युग्मं युज्यतेइतियुग्मं, युक्त होइ जेतें जें तें. कृ. युजिर्‌धा. योगअ. द्वय. अ. न.

युग्यं युज्यतेअनेनयुग्यं, संयु क्त होइ जेतें जेणें अथवा जूं वाह तो जो तो. कृ. युजिर्‌धा. योगअ. हत्ती घोडे इत्यादिवाहन सामान्य. २जूं वाहणारा जोत्या बैल. अ. न.

युद्धं योधनंयुद्धं, सम्यक् परस्पर प्रहार जो तें. कृ. युधधा. संप्रहार अ. लढाई. अ. न.

युध् योधनंयुध्, सम्यक् जो प्रहार

ती. कृ. युधधा. संप्रहारअ. लढा
ई. ध. स्त्री.

युवतिः युवती यौतीतियुवतिः
उपयुक्त होणारी तरुण स्त्री जी ती.
कृ. युधा. मिश्रणादिअ. तरुण
बायको. इ. २ई. स्त्री.

युवा यौतीतियुवा, मेळन करणा
रा जो तो. कृ. युधा. मिश्रणादि
अ. तरुण पुरुष. नृ. पु.

यूथं यौतीतियूथं, गमन करणा
रें जें तें. कृ. युधा. मिश्रणअ. स
जातीय पाण्यांचा समुदाय. उ. मृ
गयूथं. अ. न.

यूथनाथः यूथस्यनाथोयूथना
थः, हस्ति समुदायाचा जो स्वा
मी तो. स. यूथांमध्यें मुख्य. अ.
पुल्लिंगी.

यूथपः यूथंपातीतियूथपः, ग
ज समूहातें संरक्षण करणारा
जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. यूथां
मध्यें मुख्य. अ. पु.

यूथिका यूथमस्त्यस्याइतियू
थिका, पुष्पादि समुदाय आहे जी
स ती. त. जुईचें झाड. आ. स्त्री.

यूपः युवंत्यनेनेतियौतीतिवायू
पः, मिश्रित होइजेताहेत जेणें क
रून अथवा उपयुक्त होइजे तो जो
तो. कृ. युधा. मिश्रणअ. पारसा
पिंपळ. अ. पु. २ छिन्न रक्त. अ. पु.
न. ३ यज्ञांगस्तंभ. अ. न.

यूपकटकः यूपस्याग्रेकृतः कट
काकारो यूपकटकः, यूपाचे अग्र
भागाचे ठायीं वलया सारिखा जो
तो. त. यज्ञांगस्तंभावर केलेला
वलयाकार काष्ठविकार. अ. पु.

यूपाग्रं यूपस्याग्रंयूपाग्रं, यज्ञस्तं
भाचें जें अग्र तें. स. यज्ञस्तंभाचें
अग्र. अ. न.

यूषं यूषतीतियूषं, द्रवयुक्त पदा
र्थावर संबंध जो तो. कृ. यूषधा.
बंधनअ. मडनिवळी. अ. न.

योक्त्रं युज्यतेऽनेनयोक्त्रं, संबद्ध
करिजेतें जेणें करून तें. कृ. युजि
रधा. योगअ. जोकड बांधण्याची
दोरी. अ. न.

योगः योजनंयोगः, युक्ती जी तो.
कृ. युजिरधा. योगअ. कवच. २ उ
पाय. ३ ध्यान ४ संगति. ५ युक्ती.
अ. पु.

योगेष्टं योगेइष्टंयोगेष्टं, धातुसं

बंधानें गायीं जें इष्ट तें. स. शिलें. अ. न.

योग्यं युज्यते तद्योग्यं, औषधार्थं योजिजेतें जें तें. क्र. युजिर् धा. योगअ. मुरड शेंग. अ. न. सांप्रतचें ३ अनुरूप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

योजनं युज्यतेतद्योजनं, आत्मस्वरूपीं किंवा चारकोशानें गायीं योजिजेतें जे तें. क्र. युजिर्धा. योजनअ. चार कोश. २परमात्मा. ३ अनुरूप. अ. न.

योजनपर्णी योजनपर्यंतंपर्णाविशिष्टवल्लीयस्याःसायोजनपर्णी एक योजन पर्यंत आहे पर्णयुक्त वल्ली जीची ती. स. मंजिष्टा. ई. स्त्री.

योजनवल्ली योजनगामिनीवल्लीयस्याःसायोजनवल्ली, योजन पर्यंत गमन करणारी आहे वल्ली जीची ती. स. मंजिष्ठा. ई. स्त्री.

योत्रं यूयतेनेनयोत्रं, मिश्र होतें जेणें करून तें. क्र. युधा. मिश्रणअ. जोकड बांधण्याची दोरी. अ. न.

योद्धृ विग्रहादियोधशब्दाप्रमाणें. क्र. पु.

योधः युध्यतेइतियोधः, शत्रूतें प्रहार करणारा जो तो. क्र. युधधा. संप्रहारअ. योद्धा. अ. पु.

योनिः यौतीतियोनिः, मिश्र करणारी जी ती. क्र. युधा. मिश्रणअ. स्त्रियांचें उपस्थ. २ कारण. इ. स्त्री.

योषा युष्यतेइतियोषा, अर्थाद् योषित्शब्दाप्रमाणें. बायको. आ. स्त्रीलिंगीं.

योषिता युष्यतेसायोषितासेविजेत्येइ. उपयुक्त करिजेत्ये जी ती. क्र. युषधा. सेवाअ. बायको. आ. स्त्री.

योषित् योष तीतियोषित्, सेवा करणारी जी ती. क्र. युषधा. सेवाअ. बायको. त्. पु. स्त्री.

यौतुकं यौतकं युतकंयुतकंवायोनिसंबंधस्तत्रभवंयौतुकं यौतकंवा, योनिसंबधानें मिळालें जें तें. त. कन्यादानकालीं दिलेलें द्रव्य. अ. न.

यौवतं युवतीनांसमूहोयौवतं, युवतींचाजो समुदाय तें. त. तरु

णस्थांचा समुदाय. २ मानपरिमाण. अ. न.

यौवनं यूनोभावोयौवनं, यौवन अवस्था जी ती. त. तारुण्य. अ. न.

(र.)

रक्तं रज्यतेइतिरक्तं, राग विशिष्ट करिजे तें जें तें. कृ. रंजधा. राग अ. अनुरक्त. २ रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ कुंकुम, तांबें. अ. नपुंस.

रक्तकः रक्तएवरक्तकः, रागविशिष्ट करिजेतो जो तो रक्त तोच रक्तक. त. दुपारीचा वृक्ष. अ. पु.

रक्तचंदनं रक्तंचतत् चंदनंच रक्तचंदनं, रक्त ह्म. आरक्त वर्ण असें जें चंदन तें. स. रक्तचंदन. २ पतंग. अ. न.

रक्तसंकोचपिशुनं रज्यतेतद्रक्तं संकुच्यते तत्संकोचं, रक्तसंकोचंच तत्पिशुनंचरक्त संकोच पिशुनं, रक्त वर्ण असें जें लेपिजे तें तें रक्त संकोच वक्त संकोच असें जें पिशुन ह्म. चंदन तें. स. कुंकुम. अ. न.

रक्तपा रक्तंपिबतीतिरक्तपा, रक्त पिणारी जी ती. कृ. पाधा. पानअ. जळू. आ. स्त्री.

रक्तफला रक्तंफलमस्यारक्तफला, रक्त वर्ण आहे फळ जीचें ती. स. तोंडलीची वेल. आ. स्त्री.

रक्तसंध्यकं रक्तसंध्येवरक्तसंध्यकं, संध्याकाळासारखें जें तें. त. तांबडें कमळ. अ. न.

रक्तसरोरुहं रक्तंचतत् सरोरुहंचरक्त सरोरुहं, आरक्त वर्ण जें कमल तें. स. तांबडें कमळ. अ. न.

रक्तांगः रक्तमंगमस्यरक्तांगः, रक्त वर्ण आहे अंग ज्याचें तो. स. शुंडा रोचनी. अ. पु.

रक्तोत्पलं रक्तंचतत् उत्पलंच रक्तोत्पलं, आरक्त वर्ण असें जें कमल तें. स. तांबडें कमळ. अ. नपुं.

रक्षः रक्षस्त्यस्मादितिरक्षः, संरक्षण करिताहेत ज्या पासून तें. कृ. रक्षधा. पालनअ. राक्षस. स. न.

रक्षःसभं रक्षसांसभारक्षःसभं, राक्षसांची जी सभा तें. स.

राक्षसाचें घर किंवा सभा. अ. पुल्लिंगीं.

रक्षा विग्रहादिरक्ष्याशब्दाप्रमाणें. भस्म. २ राक्षण. आ. स्त्री.

रक्षितं रक्ष्यतेस्मरक्षितं, रक्षण करिजेलें जें तें. कृ. रक्षधा. पालनअ. रक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रक्षिवर्गः रक्षंत्यवश्यंरक्षिणः, रक्षिणांवर्गोरक्षिवर्गः, रक्षणकरणाऱ्यांचा जो समुदाय तो. स. राजादिकांचा रक्षण करणारा गण. अ. पु.

रक्ष्याः रक्षणंरक्ष्याः, रक्षण जें तो. कृ. रक्षधा. पालनअ. रक्षण. अ. पु.

रंकुः रमतेइतिरंकुः, क्रीडा करणारा जो तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. मृगविशेष, चित्ता. उ. पु.

रंगं रंगतीतिरंगं, गमन करितें जें तें. कृ. रगिधा. गतिअ. कथिल. अ. पु. न.

रंगाजीवः रंगेणआजीवतीति रंगाजीवः, पीतादिरंगें करून जीवन पावतोजो तो. कृ. जीवधा. प्राणनअ. रंगारी. अ. पु.

रचना रच्यतेइतिरचना, गुणाधान जें तीं. कृ. रचधा. प्रतियत्नअ. अवयवांचा एकीभाव करणें. आ. स्त्री.

रजकः रंजयतीतिरजकः, वस्त्रावेगार्थी प्रीति करितो जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. परीट. अ. पु.

रजतं रज्यतेअनेनरजतं, प्रीति करिजेते जेणें करून तें. कृ. रंजधा. रागअ. रुपें. २ सोनें. ३ शुभ्र. अ. न.

रजनिः रजनी रज्यंतेअनुरक्ताभवंतिरागिणोस्यामितिरजनिः, अनुरक्त होताहेत कामुक जनजीचाठायीं ती. कृ. रंजधा. रागअ. रात्री. २ चाकवत. इ. २ ई. स्त्री.

रजनीमुखं रजन्याःमुखंरजनीमुखं, रजनीचें जें मुख तें. स. प्रदोषकाल. अ. न.

रजः रंजयतितत्रज्यतेअनेनइतिवारजः, रंजित होतें किंवा दोषयुक्त करितें जेणें करून तें. कृ. रंजधा. रागअ. रजोगु

ण. २ धूळ. ३ स्त्रीरज. स्. न.

रजस्वला रजोस्त्यस्याइतिर जस्वला, रज आहे जीस ती. त. विटाळशी बायको. आ. स्त्री.

रज्जुः सृज्यतेइतिरज्जुः, त्या ग करिजेत्ये जी ती. कृ. सृजधा. विसर्गअ. दोरी. उ. स्त्री.

रंजनं रंजयतीतिरंजनं, मनो रंजन करितें जें तें. कृ. रंजधा. रागअ. रक्तचंदन. अ. न.

रंजनी रंजयतिसारंजनी, रं जन करित्ये जी ती. कृ. रंजधा. रागअ. नीळी नीळ. ई. स्त्री.

रणः रणनंरणः, परस्पर जेंबो लणें किंवा आक्रोश जो तो. कृ. रणधा. शब्दअ. युद्ध. अ. पु. न. २ शब्द करणें. ३ शब्द. अ. पु.

रंडा रमंतेअत्रेतिरंडा, रममा ण होताहेत कामुक जन जीचा ठायीं ती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. वेश्या. २ उंदीरकानी. आ. स्त्री.

रतं रमणंरतं, स्त्रीपुरुषांची जी क्रीडा तें. कृ. रमधा. क्रीडा अ. मैथुन. अ. न.

रतिपतिः रतेः पतिः रतिपतिः, रतीचा जो पति तो. स. मदन. इ. पु.

रत्नं रमंतेस्मिन्रत्नं, लोक रम माण होतात ज्याचेठायीं तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. सोनें, हिरा, पा च, पोवळें, मोती हीं पांचरत्नें प्र त्येक. २ स्वजातिश्रेष्ठ. अ. न.

रत्नगर्भा रत्नानिगर्भेयस्याः सारत्नगर्भा, रत्नें आहेत गर्भा चेठायीं जीच्या ती. स. पृथ्वी. आ. स्त्री.

रत्नसानुः रत्नानिसानावस्ये तिरत्नसानुः, रत्नें आहेत शि खराचेठायीं ज्याच्या तो. स. मे रुपर्वत. उ. पु.

रत्नाकरः रत्नानामाकरःर त्नाकरः, रत्नांचा जो आकर ह्म. खनि तो. स. समुद्र. अ. पु.

रत्निः ऋच्छतीतिरत्निः, गम न करणारा जो तो. कृ. ऋधा. ग तिअ. मुंदाहात. इ. पु.

रथः रमंतेत्ररथः, राजे ज्याचे ठायीं रममाण होतात तो. कृ. रमधा. क्रीडाअ. रथ. २ वेत. अ. पु.

रथकट्या विग्रहादिरथ्याश ब्दाप्रमाणें. रथांचा समूह. आ. स्त्रीलिंगी.

रथकारः रथंकरोतीतिरथका रः, रथातें करितो जो तो. कृ. डु कृञ्धा. करणअ. करणजाती य स्त्रीचेठायीं माहिष्या पासून झालेलापुत्र. २ सुतार. अ. पु.

रथगुप्तिः रथस्यगुप्तिःरथगुप्तिः, रथाचें आवरण जें ती. स. श स्त्रादि ठेवण्यास व रक्षणार्थ र थास लोहादि मय जें आवरण असतें ती. इ. स्त्री.

रथद्रुः रथस्यद्रुःरथद्रुः, रथहो ण्याचा जो वृक्ष तो. स. तिवसा चें झाड. उ. पु.

रथव्रजः रथानांव्रजोरथव्रजः, रथांचा जो समुदाय तो. स. रथ समुदाय. अ. पु.

रथांगं रथस्यांगंरथांगं, रथा चा जो अवयव तो. स. रथाचा अवयव. २ चाक. अ. न. ३ चक्र वाक पक्षि. अ. पु.

रथिकः रथोस्तिअस्यरथिकः, रथ आहे जास तो. त. रथाचा स्वामी. अ. पु.

रथिनः रथस्येनःरथिनः, रथा चा जो स्वामी तो. स. रथाचा स्वा मी. अ. पु.

रथी रथोस्यास्तीतिरथी, रथ आ हे जास तो. त. रथावर बसून यु द्ध करणारा. २ रथाचा स्वामी. इन्. पुल्लिंगीं.

रथ्यः रथंवहतीतिरथ्यः, रथातें वाहणारा जो तो. त. रथ वाहणा रा घोडा. अ. पु.

रथ्या रथानांसमूहोरथ्या, रथां चा जो समूह तो. त. रथांचा स मूह. २ गांवांतील लाहान मार्ग. आ. स्त्री.

रदः रदतीतिरदः, भेदन करणा रा जो तो. कृ. रदधा. विलेखनअ दांत. अ. पु.

रदनः रद्यतेनेनरदनः, भेदन हो तें जेणें करून तो. कृ. रदधा. वि लेखनअ. दंत. अ. पु.

रदछदः रदनाश्छाद्यंतेनेनर दनछदः, दंत आच्छादित होता त जेणें करून तो. कृ. छदधा. सं वरणअ. ओंठ. अ. पु.

रंध्रं गतिरंधयतीतिरंध्रं, गमना तें नाश करवितें जें तें. कृ. रंधधा. हिंसाअ. छिद्र. अ. न.

रभसः रंभणंरभनेअनेनवार भसः, त्वरण किंवा त्वरा करि जेत्ये जेणें तो. कृ. रभधा. राभ स्यअ. वेग. २ हर्ष. अ. पु.

रमणं रमतेइतिरमणः, रमते स्मिन्वारमणः, रमतो किंवा रम तात जाचेठायीं तो. कृ. रमुधा. क्री डाअ. पति. अ. पु.

रमणा रमयतीतिरमणा, रम वित्येजीती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. रमविणारी बायको. आ. स्त्री.

रमणी रमयतिरम्यतेवारमणी, रमवित्ये किंवा रममाण होत्ये जी ती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. सुं दरस्त्री. ई. स्त्री.

रमणीयं रम्यतेइतिरमणीयं, रमण करिजेतें जें तें. कृ. रमु धा. क्रीडाअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रम्यं रम्यतेइतिरम्यं, रमणक रिजेतें जें तें. कृ. रमुधा. क्रीडा अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रंभा रंभतेवेगेनेतिरंभा, वेगा नें वाजत्ये जी ती. कृ. रभधा. राभ स्यअ. केळ. २ अप्सरा. आ. स्त्रीलिंगी.

रयः रयंत्यनेनेतिरयः, गमन करिताहेत जेणें करून तो. कृ. रयधा. गतिअ. वेग. अ. पु.

रल्लकः रमणंरत्‌रतंलातीति रल्लः सएवरल्लकः, रत म्ह. क्री डा तीतें ग्रहण करितो जो तो र ल्ल तोच रल्लक. त. कांबळेंअ. पु.

रवः रूयतेइतिरवः, रवण जें तो. कृ. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पुल्लिंगी.

रवणः रवणशीलोरवणः, श ब्द स्वभावजो तो. कृ. रुधा. श ब्दअ. नादाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रविः रूयतेस्तूयतेसौतिइतिवा रविः, स्तविजेतो किंवा सदोदि त गमन करितोजो तो. कृ. रु धा. शब्दअ. २ रुङ्‌धा. गतिअ. सूर्य. इ. पु.

रशना रशतीतिरशना, शब्द करणारी जी ती. कृ. रशधा. श

दअ. जिव्हा. २ कमरपट्टा. आ. स्त्री.

रश्मिः अश्नुतेइतिरश्मिः, ते ज: प्रसाराने व्याप्तकरितो किं वासंधीभूतअसतो जो तो. कृ. अशुधा. व्याप्त्यादिअ. किरण. २ रज्जू. इ. पु.

रसः रस्यतइतिरसः, आस्वादन करिजेतोजो तो. कृ. रसधा. आस्वादनअ. शृंगारादिरस. २ रत्नबोळ. ३ पारा. ४ विष. ५ वीर्य. ६ तेज. ७ गोड, आंबटइत्यादिषड्रस. ८ प्रीति. अ. पु.

रसगंधः विग्रहादिगंधरसशब्दाप्रमाणें. रत्नबोळ. अ. पु.

रसगर्भं रसोगर्भेस्यरसगर्भं, रस आहे गर्भाचेठायीं ज्याच्या तें. स. दार्विकानामकवनौषधीच्या काढ्या पासून झालेलें अंजन. अ. न.

रसज्ञा रसंजानातीतिरसज्ञा, रस जाणणारीजी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. जिव्हा. आ. स्त्री.

रसना रसयतीतिरसना, स्वाद घेणारीजी ती. कृ. रसधा. आस्वादनअ. जिव्हा. आ. स्त्री. अ. नपुं.

रसवती रसाः संत्यस्यांरसवती, अन्नादिरस आहेत जीच्येठायीं ती. त. स्वैपाकघर. ई. स्त्री.

रसा रसोस्यामस्तिरस्यतइतिवारसा, उदकरूप आहे रसजीचाठायीं ती. किंवा आस्वाद जेत्येजी ती. कृ. रसधा. आस्वादनअ. पृथ्वी. ई. स्त्री. २ पाडळी, पाहाडमूळ. ३ सालई. आ. स्त्री.

रसांजनं रसजमंजनंरसांजनं, रसापासोन उत्पन्न जें अंजन तें. स. दारुहळदीचे काढ्यांत सम भाग शेळीचें दूध घालून केलेलें अंजन. अ. न.

रसातलं रसायास्तलंरसातलं, पृथ्वीचें जें अधोभूत तें. स. पाताळ. अ. न.

रसालः रसमलतीतिरसालः, रसाप्रत प्राप्त जो तो. कृ. अलधा. पर्याप्तिअ. आम्रवृक्ष. २ ऊस. अ. पु.

रसाला रसानालातीतिरसाला, रस ग्रहण करणारी जीती. कृ.

लाधा. आस्वादनअ. श्रीखंड. आ. स्त्रीलिं.

रसितं रसनंरसितं, शब्दितजें तें. ह्र. रसधा. शब्दअ. मेघाची गर्जना. अ. न.

रसोनकः रसेआस्वादनेऊनय तीतिरसोनः, सएवरसोनकः, आस्वादनाविषयींदुःखितकरितो जो तोरसोन तोच रसोनक त. लसूण. अ. पु.

रहः रमंतेत्ररहः, ज्याचाठायीं लोक रममाण होतात तें. क्र. र मुधा. क्रीडाअ. एकांतस्थल. स्. न.

रंहः रंहत्यनेनेतिरंहः, गमनक रितो जेणेंकरून तें. क्र. रहिधा गतिअ. वेग. स्. न.

रहस्यं रहसिभवंरहस्यं, एकां ताचेठायीं झालें जें तें. त. एकां तस्थळीं जाहलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

राः रातिस्वरंराः, स्वरवदेतोजो तो. क्र. राधा. दानअ. द्रव्य. सो नें. आ. पु.

राका यज्वभीरायतिइतिराका, यज्वांनीं शब्दित करिजेत्ये जी तो. क्र. रैधा. शब्दअ. पूर्णचंद्र युक्त पौर्णिमा. आ. स्त्री.

राक्षसः रक्षांस्यस्यादितिराक्षसः, संरक्षण करिताहेत देवादिक जा पासून तो. क्र. रक्षधा. पालनअ. देवयोनि विशेष. २ साठ सं वत्सरांतील ४९ वा संवत्सर. अ. पु.

राक्षा रक्ष्यतअनयारक्षा, सैवरा क्षा, रक्षणकरिजेतें जीणें तीर क्षातीच राक्षा. त. लाख. आ. स्त्रीलिं.

राक्षसी राक्षसइयंराक्षसी, राक्ष साची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. राक्षासा ची बायको. २ किर्माणि ओवा. ई. स्त्रीलिंगी.

रांकवं रंकोर्भवंरांकवं, मृगाचेठा यीं उत्पन्नजेतें. त. मृगाच्या लो करे पासून जाहलेलें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रागः रज्यतेनेनेतिरागः, अनु रक्त होतो जेणें तो. क्र. रंजधा. रा गअ. प्रीति. अ. पु.

राजकं राज्ञांसमूहोराजकं, रा जांचा जो समूह तें. त. राजांचा

समुदाय. अ. न.

राजा राजतीतिराजा, शोभणा राजो तो. रू. राजृधा. दीप्त्यर्थ. चं द्र. २राजा. ३ यम. ४ क्षत्रिय. ५ यक्ष. ६ इंद्र. न. पु.

राजन्यः राज्ञोपत्यंराजन्यः, रा जाचें अपत्य जें तो. त. क्षत्रिय. अ. पु.

राजन्यकं राजन्यानांसमूहोरा जन्यकं, क्षत्रियांचा जो समूह तो. त. क्षत्रियांचा समूह. अ. न.

राजन्वान् शोभतेराजाअस्यास्मि न्नितिराजन्वान्, उत्तम राजा आ हे ज्याचेठायीं तो. त. धर्मशीलव चांगला असा राजा ज्या देशांत आहे तो देश. वि. न. पु. न. ई. स्त्री.

राजराजः राज्ञांयक्षाणांराजारा जराजः, राजे जे यक्ष त्यांचा जो स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

राजवान् राजाअस्यास्तीतिराज वान्, राजा आहे ज्यास तो. त. राजसत्ता. वित्. पु. न. ई. स्त्री.

राजवंश्यः वंशेभवोवंश्यः रा ज्ञोवंश्योराजवंश्यः, वंशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो वंश्य राजा चा जो वंश्य तो. स. राजवंशां त जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

राजबला बलानांबलप्रदानां राजेवराजबला, बलप्रदजे त्यां स राजाचे परी जी ती. स. चांद वेल. आ. स्त्री.

राजबीजी राज्ञोबीजंराजबी जंतदस्यास्तीतिराजबीजी, रा जाचें जें बीज तें आहे ज्यास तें. त. राजवंश्यांत झालेला. वि. इ. पु. ई. स्त्री. इ. न.

राजवृक्षः राजाचासौवृक्षश्च राजवृक्षः, राजा म्ह. श्रेष्ठ अ सा जो वृक्ष तो. स. बाहाव्याचें झाड. अ. पु.

राजसदनं राज्ञः सदनंराज सदनं, राजाचें जें गृह तें. स. राजवाडा. अ. न.

राजसभा राज्ञःसभाराजसभा, राजाची जी सभा ती. स. राजा ची सभा. आ. स्त्री.

राजसूयः राजासोमःसूयते कंड्यतेऽत्रेतिराजसूयः, सोमव ल्ली कंडन करितात ज्याचेठायीं

तो. क्र. षुञ्धा. अभिषवअ. यागविशेष. अ. पु.

राजहंसः हंसानांराजाराजहंसः, रक्त वर्ण पाय व चंचु असा असून श्वेत वर्ण अशा हंसांचा जो राजा तो. स. हंसपक्षि. अ. पु.

राजादनः राजभिरद्यतेइतिराजादनः, राजांहीं भक्षण करिजे तो जो तो. क्र. अद्धा. भक्षणअ. चाराचें झाड. २ खिरणीचें झाड. अ. पु.

राजार्ह राजानमर्हतीतिराजार्हं, राजांतें योग्य होणारें जें तें. क्र. अर्हधा. पूजाअ. कृष्णागरु चंदन. अ. न.

राजिः राजतीतिराजिः, शोभा पावत्ये जी ती. क्र. राजृधा. दीप्तिअ. रेषा किंवा ज्यास अंतर नाहीं ती पंक्ति. इ. स्त्री.

राजिका राजतीतिराजिका, शोभणारी जी ती. क्र. राजृधा. दीप्तिअ. कृष्णसर्षप, मोहरी. आ. स्त्री.

राजिलः राजीलः राजिअस्तिअस्यराजिलः, रेखा आहे ज्यास तो. त. निर्विष सर्प, दुतोंडें अ. पुल्लिं.

राजीवः राजीअस्यास्तीतिराजीवः, रेखा आहे ज्यास तो. त. मत्स्यविशेष. अ. पु. २ कमळ. अ. पु. नपुं.

राट् विग्रहादि राजन् शब्दा प्रमाणें. राजा. ज. पु.

राज्यांगं राज्यस्यराजकर्मणोअंगंराज्यांगं, राज्यसंबंधीं जें कर्म त्याचें जें अंग तें. स. राज्याचीं सात अंगें आहेत तीं प्रत्येक. अ. न.

रात्रिः रातिददातिसुखमितिरात्रिः, सुखातें देत्ये जी ती. क्र. राधा. दानअ. सूर्य अस्ता पासून सूर्योदया पर्यंत जो काळ तो. इ. स्त्री.

रात्रिंचरः रात्रौचरतीतिरात्रिंचरः, रात्रीचेठायीं संचार करितो जो तो. क्र. चरधा. गतिअ. राक्षस. अ. पु.

राद्धांतः राद्धः सिद्धोंतोनिश्चयो यस्मिन्नितिराद्धांतः, सिद्ध आहे निश्चयजाचेठायीं तो. स. सिद्धांत. अ. पु.

राधः राधअत्रास्तिसराधः, राध

आहे ज्याचेठायीं तो. त. वैशाख मास. अ. पु.

राधा राध्नोतिकार्यमनयेतिरा धा, कार्य सिद्ध होतें जीणें ती. क्रु. राधधा. सिद्धिअ. विशाखा नक्षत्र. आ. स्त्री.

रामः रमंतेयोगिनोअस्मिन्नि तिरामः, रमताहेत योगी ज्याचे ठायीं तो. क्रु. रमुधा. क्रीडाअ. बलराम. २ दाशरथिराम. ३ प शुविशेष. ४ परशुराम. ५ रूपा नें सुंदर जो मृगविशेष तो. अ. पु. ६ नीलवर्ण. ७ सुंदर. ८ शुभ्र वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रामठं रमत्यनेनरामठं, रममा ण होतात जेणें करून तें. क्रु. र मुधा. क्रीडाअ. हिंग. अ. न.

रामणीयकं रम्यतेइतिरमणी यं रमणीयमेवरामणीयं राम णीयमेवरामणीयकं, त. सुंद र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रामा विग्रहादिरामशब्दाप्रमा णें. रमविणारी बायको. आ. स्त्री.

रांभः रंभायाः वर्णोविकारोरांभः वेणूचा विकार जो दंड तो. त. संन्यासादि व्रताचेठायीं ग्राह्य जो वेळूचा दंड तो. अ. पु.

रालः रातिदुःखंरालः, दुःख दे णारा जो तो. क्रु. राधा. दानअ. राळ. अ. पु.

राशिः अश्नुतेइतिराशिः, संघात करणारा जो तो. क्रु. अशूधा. सं घातअ. धान्यादिकाची रास. २ मेषादि बारा राशि. इ. पु.

राष्ट्रः राजतेइतिराष्ट्रः, शोभतो जो तो. क्रु. राजृधा. दीप्तिअ. दे श. २ मरणादिक उपद्रव. अ. पु.

राष्ट्रिका राष्ट्रमस्त्यस्याइतिराष्ट्रि का, राष्ट्र आहे जीस ती. त. रिंग णि. आ. स्त्री.

राष्ट्रीयः राष्ट्री राज्ञीतस्याभ्राता राष्ट्रीयः, राणीचा जो भाऊ तो. त. राजाच्या बायकोचा भाऊ. अ. पु.

रासभः रासतीतिरासभः, शब्द करितो जो तो. क्रु. रासृधा. शब्द अ. गर्दभ. अ. पु.

रास्ना रातीतिरास्ना, सुख दे ते आरोग्यत्वानें जी ती. क्रु. राधा. दानअ. एलापर्णी. आ. स्त्री.

राहुः रहतिगृहीत्वात्यजतिचंद्र सूर्याविति राहुः, चंद्रसूर्यांप्रत ग्रहणकरून सोडितोजो तो. क. रहधा. त्यागअ. नवग्रहांतील एकग्रह. उ. पु.

रिक्तकं रिच्यतेस्मरिक्तकं, रिक्त करिजेलें जें तें. क. रिचधा. वियोजनादिअ. रिक्तामा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रिक्थं रिच्यतेइतिरिक्थं, विभक्त करिजेतें जें तें. क. रिचधा. विवेचनादिद्रव्य, धन. अ. न.

रिंगणं रिंखणं रिंग्यतेइति रिंगणं, गमनजें तें. क. रिगि धा. गतिअ. धर्मादिकांपासून चलन. २ हाता पायांनीं जें बालकाचें गमन तें. अ. न.

रिपुः रपतिदोषमितिरिपुः, दोष बोलणाराजो तो. क. रपधा. व्यक्तवाक्‌अ. शत्रु. उ. पु.

रिष्टं रेषतिइतिरिष्टं, हिंसा करितें जें तें. क. रिषधा. हिंसाअ. अशुभाभाव. २ कल्याण. ३ अमंगल. अ. न.

रिष्टिः रेषतीतिरिष्टिः, हिंसाकरणारा जो तो. क. रिषधा. हिंसाअ. तलवार. इ. पु.

रीढा रिहयतिकथयतीतिरीढा, अनादराविषयीं कथन करितेजी ती. क. रिहधा. कत्थनादिअ. अनादर. आ. स्त्री.

रीणं रीयतेस्मरीणं, प्रस्रवणझालें जें तें. क. रीङ्धा. प्रस्रवणअ. प्रस्नुत स्रवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रीतिः रीणातीतिरीतिः, गमनकरित्येजी ती. क. रीधा. गतिअ. पितळ २ लोकाचार. ३ प्रस्ताव. इ. स्त्री.

रीतिपुष्पं रीतेः पुष्पमिवतन्मयत्वाद्रीतिपुष्पं, रीती स्त्र. पितळ तिला जें पुष्पासारखें तें. स. जस्ताचें फूल. अ. न.

रीती विग्रहादिरीतिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

रुक्प्रतिक्रिया रुजः प्रतिक्रिया रुक्प्रतिक्रिया, रोग निरसन करणारी जी ती. स. रोग घालविणें. आ. स्त्री.

रुक्मं रोचतेइतिरुक्मं, दीप्तिकरितेंजें तें. क. रुचधा. दीप्तिअ. सोनें. अ. न.

रुक्मकारकः रुक्मंकरोतीति रुक्मकारः, सएवरुक्मकारकः, स्वर्णकर्ताजो तो. त. सोनार. अ. पुल्लिंगीं.

रुक्षः रूक्षः रुक्षयतीतिरुक्षः कठोर किंवा निःस्नेह होतोजो तो. कृ. रुक्षधा. पारुष्यअ. प्रेम रहित. २ अचिक्कण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रुग्णं रुज्यतेस्मरुग्णं, भंग करिजेलें जें तें. कृ. रुजोधा. भंगअ. व्यथित. २ मोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रुचकं रोचतेइतिरुचकं, जठराग्नीचें उद्दीपक जें तें. कृ. रुचधा. दीप्त्याद्य. एरंडाचें झाड. २ माहळुंगाचें झाड. अ. पु. २ संचकखार. अ. न.

रुचिः रोचनंरुचिः, दीप्ति किंवा अभिलाषजो ती. कृ. रुचिधा. दीप्त्यादिअ. कांति. २ स्पृहा. ३ किरण. ४ शोभा. इ. स्त्री.

रुचिरं रुच्यतेइतिरुचिरं, प्रीतियुक्त जें तें. कृ. रुचधा. दीप्त्यादिअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

रुच्यं विग्रहादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

रुजा विग्रहादिरुक्शब्दाप्रमाणें. रोग. आ. स्त्री.

रुक् रुजतिदेहमितिरुक्, देहाचा नाश करणारीजी ती. कृ. रुजोधा. भंगअ. कांति. २ रोग. ज. स्त्री.

रुट् विग्रहादिरोषशब्दाप्रमाणें. रोग. ह. स्त्री.

रुतं रवणंरुतं, रवणजें तें कृ. रुधा. शब्दअ. पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

रुदितं रुद्यतेइतिरुदितं, अश्रुविमोचनजें तें. कृ. रुदिर्धा. अश्रुविमोचनअ. रोदन. अ. न.

रुद्धं रुध्यतेस्मरुद्धं, आवरण करिजेलें जें तें. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

रुद्रः रोदयत्यसूरानितिरुद्रः, असुरजे त्यांप्रत रडवितो जो तो. कृ. रुदिर्धा. अश्रुविमोचनअ. महादेव. अ. पु.

रुद्राणी रुद्रस्यस्त्रीरुद्राणी, रुद्राचीजी पत्नी ती. स्त्रीप्र. पार्वती.

ई. स्त्री.

रुधिरं रुध्यतेइतिरुधिरं, व्या सि करि तें जें तें. क्र. रुधिरधा. आवरणअ. रक्त. २ कुंकुम. अ. न. ३ मंगळ नामा ग्रह. अ. पु.

रुरुः रौतीतिरुरुः शब्द करितो जो तो. क्र. रुधा. शब्दअ. मृगविशेष. धुवार. उ. पु.

रुशत् रुशतिकल्याणमितिरुश त्, कल्याण नाश कारी जीवाणी ती. क्र. रुशधा. हिंसाअ. अमंग ल वचन त. पु. न. ई. स्त्री.

रुहा रोहतीतिरुहा, व्याप्त करि त्ये जी ती. क्र. रुहधा. विजजन्मा दिअ. दूर्वा. आ. स्त्री.

रूपं रूप्यतिविमोहयतीतिरूपं, मोह करितें जें तें. क्र. रुपधा. वि मोहनअ. सदृश, सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रूप्यं आहतंरूपमस्यरूप्यं, मु द्रित आहे रूप ज्याचें तें. त. रुपें २ नाणें. अ. न. ३ प्रशस्तरूपी, स्व रूप सुंदर. ४ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रूप्याध्यक्षः रूप्यस्याध्यक्षोरू प्याध्यक्षः, रजताचा जो अध्यक्ष तो. स. रुप्याच्या कामाचा काम दार. अ. पु.

रूषितं रूष्यतेस्मरूषितं, वेष्ट नाविषयीं शोभित जाहलें जें तें. क्र. रूषधा. भूषाअ. गुंडाळले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रेचनी रेचयतीतिरेचनी, वियो जन करित्ये जी ती. क्र. रिचिरधा. वियोजनअ. श्वेत निशोत्तर. २ गुंडा रोचनी. ई. स्त्री.

रेचितं रेचनंरेचितं, गतिविषयीं पृथक्करणजें तें. क्र. रुचधा. सं पर्चनादिअ. घोड्याची दुडकी चा ल. अ. न.

रेणुः रिणातीतिरेणुः, गमन कर णारा जो तो. क्र. रीधा. गतिअ. धू ळ. उ. पु. स्त्री.

रेणुकः रेणुरिवरेणुकः, रेणूचे परी जो तो. त. वाराणा. अ. पु.

रेणुका रेणुरेवरेणुकः सअस्ति यस्याः सारेणुका, रजजें तोच रे णुक तो आहे जीस ती. त. सुवा सिक द्रव्यविशेष. आ. स्त्री.

रेतः रीणातीतिरेतः, चंचल हो

तें जें तें. क्रू. रीधा. गतिअ. रेत. सृ. न.

रेप: रीणातीतिरेपः, निंद्याविषयीं शब्द करितो जो तो. क्रू. रीधा. गतिरेषणअ. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रेफ: रिफतीतिरेफः, कुत्सिता विषयीं विकत्थन करितो जो तो. क्रू. रिफधा. कत्थनादिअ. निंद्य २ कुत्सित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

रेवतीरमण: रेवत्याःरमणः रेवतीरमणः, रेवतीचा जो रमण ह्म. पति तो. स. बलराम. अ. पु.

रेवा रेवतेविंध्याद्रौजातारेवा, विंध्याद्रिपर्वताचे ठायीं जी उत्पन्न ती. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

रोकं रूयतेइतिरोकं, स्वगत प्राणिमुखवानें शब्द करिजेलें जें तें. क्रू. रुधा. शब्दअ. छिद्र. अ. न.

रोग: रुजतीतिरोगः, अर्थादि रुक् शब्दाप्रमाणें. व्याधि. अ. पुल्लिंगीं.

रोगहारी रोगंहरतितच्छीलः रोगहारी, रोग हरण करण्याचा आहे स्वभाव जाचा तो. क्रू. ह्र अधा. हरणअ. वैद्य. इन्. पु.

रोचन: रोचतेइतिरोचनः, दीप्ति करणारा जो तो. क्रू. रुचधा. दीप्तिअ. सांवरीच्या झाडांतील एक भेद. अ. पु.

रोचनी रोचतेइतिरोचनी, अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें श्वेत निशोत्तर. ई. स्त्री.

रोचिष्णु: रोचतितच्छीलोरोचिष्णुः, अर्थविष्णुशब्दाप्रमाणें. क्रू. रुचधा. दीप्तिअ. अतिशयें करून शोभणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

रोचि: रोचनंरोचिः, दीप्तिजी ती. क्रू. रुचधा. दीप्तिअ. कांति. सृ. न.

रोदनं रुद्यतइतिरोदनं, अश्रुविमोचन जें तें. क्रू. रुदिरधा. अश्रुविमोचनअ. नेत्रोदक. अ. न.

रोदनी रोदयतीतिरोदनी, रोगातें रडवित्ये जी ती. क्रू. रुदिरधा. अश्रुविमोचनअ. धमासा.

ई. स्त्री.

रोदसी रोदितिसर्वंअनयोः रोदसी, रोदन करितात सर्व जांचेठायीं तीं. कृ. रुदिर्‌धा. अश्रुविमोचनअ. पृथ्वी आणि आकाश. स. न. नि. द्वि. अथवा ई. स्त्री.

रोदः रोदितिसर्वमस्मिन्रोदः, रोदनं करितात सर्व जाचेठायीं तें. कृ. धा. पू. श. प्र. रोदसी. स. न.

रोधः रुणद्धीतिरोधः, नद्यादिकांचें आवरण करितें जें तें. कृ. रुधिर्‌धा. आवरणअ. तीर. अ. पु.

रोपः रुप्यतेअनेनरोपः, विमोहन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. रुपुधा. विमोहनअ. बाण. अ. पु.

रोम रोहतीतिरोम, शरीराचाठायीं रुजतोजो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. अंगावरचा केश. न्. न.

रोमंथः रोगस्यमंथः रोमंथः, पक्षितान्नें जें चावणें तें. स. पशूचें रवंत. करणें. अ. पु.

रोमहर्षणं रोमाणित्हृष्यंत्यनेन रोमहर्षणं, रोम त्हृष्ट होताहेत जेणेंकरून तो. कृ. त्हृषधा. तुष्टिअ. रोमांच. अ. पु.

रोमांचः रोमाणिअंचंतीतिरोमांचः, रोमातें पुलकितकरितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. रोमांच अ. पु.

रोषः रोषणंरोषः, क्रोधजो तो. कृ. रुषधा. रोषअ. क्रोध. अ. पु.

रोहिणी लोहितवर्णोस्त्यस्यारोहिणी, लोहित आहे वर्णजीचा ती. त. गाय. २ रोहिणी नक्षत्र. ई. स्त्री.

रोहितः रोहितोअस्यास्तीतिरोहितः, अर्यादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मृगविशेष. ३ मत्स्यविशेष. अ. पुल्लिंगीं.

रोहितकः रोहितइवरोहितकः, लोहितांचेपरी जो तो. त. तांबडा रोहिडा वृक्ष. अ. पु.

रोहिताश्वः रोहिताअश्वायस्य सरोहिताश्वः, रोहित म्ह. रक्तवर्ण आहेत घोडे ज्याचे तो. स. अग्नि. अ. पु.

रोही अवश्यंरोहतीतिरोही, अवश्य उत्पन्न होतोजो तो. कृ. रुहधा. बीजजन्मअ. तांबडा रोहिडा वृक्ष. इन्. पु.

रौद्रं रुद्रअश्रुविमोचनंरातिददा तिरुद्रस्तस्यकर्मरौद्रं, रोदनदे णाराचें जें कर्म तें. त. नाटकां तील आठरसांतील एकरस. अ. न.

रौमकं रुमायाभवंरौमकं, रुमा देशाचेठायीं होणारें जें तें. त. सां बरलोण. अ. न.

रौरवः रुर्दुःखंतस्यरवोत्रकरौर वः, सएवरौरवः, दुःखाचा आ हे शब्द जाचेठायीं तो रुरव तोच रौरव. त. नरक विशेष. अ. पु.

रौहिणेयः रोहिण्याअपत्यंरौहि णेयः, रोहिणीचें जें अपत्य तो. त. बलराम. २ बुधनामाग्रह. अ. पु.

रौहिषः रोहिषंतृणभेदंचरती तिरौहिषः, तृण खाणारा जो तो. त. रोहिस गवत. अ. न. २ मृग विशेष, रोही. अ. पु.

लकुचः लक्यतइतिलकुचः, आ स्वादन करिजेतो जो तो. कृ. लक धा. आस्वादनअ. ओटीचें झाड. अ. पु.

लक्तकः लक्यतेस्मलक्तकः, उ पभुक्त करिजेतो जो तो. कृ. लक धा. आस्वादनअ. जीर्णवस्त्र. अ. पु.

लक्षं विग्रहादिलक्ष्यशब्दाप्रमा णें. कपट. २ निशाण. ३ लक्षसं ख्या. अ. न.

लक्षणं लक्ष्यते ऽनेनेतिलक्षणं, जाणिजेतें जेणें करून तें. कृ. ल क्षधा. दर्शनादिअ. चिन्ह. अ. न. २ स्त्री. सारस नामा पक्षि. अ. पु.

लक्षा लक्ष्यतेसालक्षा, गणि जे ते जी ती. कृ. लक्षधा. दर्शनादि अ. लक्षसंख्या. आ. स्त्री.

लक्ष्मणः विग्रहादिलक्ष्मीवत् श ब्दाप्रमाणें. लक्ष्मीवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लक्ष्मणा लक्ष्मीरस्याअस्तीतिलक्ष्म णा, शोभा आहे जीस ती. त. सा रस पक्ष्याची स्त्री. आ. स्त्री.

लक्ष्म लक्षयतीतिलक्ष्म, ज्ञापन

करितें जें तें. क्र. लक्षधा. दर्श नांकनअ. चिन्ह. २प्रमुख. न.न.

लक्ष्मीः लक्षयतिपश्यतिनीति ज्ञमितिलक्ष्मीः, नीति जाणणा ऱ्याप्रत पाहत्ये जी ती. क्र. लक्ष धा. दर्शनअ. यद्वा लक्ष्यतेइति लक्ष्मीः, सर्वांनीं इच्छित क रिजेत्ये जी ती. क्र. लक्षधा. दर्शना द्य. ऐश्वर्य. ई. स्त्री.

लक्ष्मीवान् लक्ष्मीरस्यास्तीति लक्ष्मीवान्, लक्ष्मी आहे जास तो. त. द्रव्यवान्. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

लक्ष्यं लक्ष्यतेतल्लक्ष्यं, अवलो कन करिजेतें जें तें. क्र. लक्षधा. दर्शनअ. इष्टसिध्यर्थ वास्तवि कार्य गुप्त ठेऊन अर्थांतर सांग णें, कपट. २ निशाण. अ. न.

लगुडः लगतीतिलगुडः, सं लग्न होतो जो तो. क्र. लगेधा. संगअ. दांडा. अ. पु.

लग्नं लगतितल्लग्नं, संलग्न होतें जें तें. क्र. लगेधा. संगअ. मेषादि बारा राशींचा उदय. अ. नपुं.

लग्नकः लज्जतेस्मलग्नकः लज्जा पावतो जो तो. क्र. ओल स्जीधा. व्रीडनअ. जामीन. अ. पु.

लघु लंघतइतिलघु, गमन क रितें जें तें. क्र. लंघिधा. गतिअ. सत्वर. २ काव्या वाळेचें मूळ. उ. न. ३ पिंडिका. उ. पु. ४ इष्ट. ५ मनोज्ञ. ६ अल्प. ७ निःसार वि. उ. पु. स्त्री. न.

लघुलयं लंघतेरोगान्लघुली यतेतल्लयं लघुचतल्लयंचलघुल यं, गमन करितें जेंतें लघु लय पावतें जें तें लय लघु असें जें ल य तें लघुलय. स. काव्या वाळ्या चें मूळ. अ. न.

लंका ल क्यतेस्वस्वमस्यामिति लंका, आस्वादिजेतें आहे स रव जीचेठायीं ती. क्र. लकधा. आस्वादनअ. राक्षसांची एक न गरी. आ. स्त्री.

लंकोपिका लंकायामुप्यतइ तिलंकोपिका, लंकेचेठायीं उत्प न्न करिजेत्ये जी ती. क्र. डुवपधा. बीजसंतानअ. पिंडिका नामक वनोषधि. आ. स्त्री.

लज्जा लज्जनंलज्जा, लाज येणेंजेंती. कृ. धा. लस्ज. ग्रा. प. लाज. आ. स्त्री.

लज्जाशीलः लज्जाशीलमस्यलज्जाशीलः, लज्जायुक्तस्वभाव ज्याचा तो. स. लाजणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लज्जितः लज्जासंजातास्य लज्जितः, लज्जा झाली आहे ज्यास तो. त. लाजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लड्डा लटतीतिलड्डा, बाल्यव्यापार करिते जी ती. कृ. लटधा. बाल्यअ. गांवांतील चिमणी. २ करंज वृक्षविशेष. ३ फलविशेष. ४ वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

लता लततीतिलता, वेष्टन करिते जी ती. कृ. सौत्रधा. वेष्टनअ. वेल. २ वृक्षाची शाखा. ३ प्रियंगुनामावृक्ष. ४ पिंड्डिका लता. ५ मालकांगोणी. आ. स्त्री.

लतार्कः लतासुअर्च्यतेलतार्कः, लतांमध्यें स्तविजेतो जो तो. कृ. अर्चधा. पूजाअ. हिरवा पलांडु. अ. पु.

लपनं लप्यतेनेनलपनं, स्पष्ट बोलतो जेणें तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाकृ. अ. तोंड. अ. न.

लपितं लप्यतेस्मलपितं, भाषण करिजेलें जेंतें. कृ. लपधा. व्यक्तवाकृ. अ. भाषण. अ. न. २ बोललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धं लभ्यतेस्मलब्धं, प्राप्त करिजेलें जें तें. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. प्राप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धवर्णः लब्धोवर्णस्तुतिर्येनसलब्धवर्णः, प्राप्त आहे स्तुति ज्यास तो. स. विद्वान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लंबनं लंबतेइतिलंबनं, कंठाचे ठायीं लंबाय मान होणारें जें तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. नाभी पर्यंत लोंबणारी कंठी. २ लोंबणें. अ. न.

लंबोदरः लंबंउदरंयस्यसलंबोदरः, लांब आहे उदर म्ह. पोट ज्याचें तो. स. गणपति. अ. पु.

लयः लयनंलयः, विश्लेष किंवा नाशजो तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. गायन व वाद्यनाचइत्यादिकांचें समकालिक अवसान.

अ. पु. २ काळ्या गाळ्यानें मूक. अ. न. ३ को. निशाण. आलिंगन. अ. पु.

ललना लडतीतिललना, विलास करणारी जी ती. स्त्री. लडधा. विलासअ. स्त्रीविशेष. आ. स्त्री.

ललंतिका ललतीतिललंतिका, कंठाचागर्यां विलास करणारी जी ती. स्त्री. ललधा. विलासअ. नाभी पर्यंत लोंबणारी कंठी. आ. स्त्री.

ललाटं ललनंललः ललंअटतीतिललाटं, प्रारब्धेच्छानुगामी जें तें. स्त्री. अटधा. गतिअ. कपाळ. अ. न.

ललाटिका ललाटस्यालंकारोललाटिका, ललाटाचाजो अलंकार ती. त. ललाट भूषण. आ. स्त्री.

ललामं लडनंललं ललगमतिललामं, उत्क्षेपणजें त्यातें पावतें जें तें. स्त्री. अमधा. गत्यादिअ. शेपडी. २घोड्यांचेवगैरे कपाळावरचा पुंड्र. ३ घोड्याचें भूषण. ४ घोडा. ५मुख्य. ६ केतु. अ. न.

ललामकं ललाममिवललामकं, कपाल भूषणा सारिखें जें तें. त. बाशिंगा सारिखी कपाळावर लोंबणारी फुलांची माळ. अ. न.

ललितं लल्यतइतिललितं, विलासि होइ जेतें जें तें. स्त्री. ललधा. विलासअ. स्त्रियांचा एक भाव आहे. अ. न२सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लवः लूयतेइतिलवः, छेदनजें तो. स्त्री. लूञ्धा. छेदनअ. बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लवंगं लूयतेइतिलवंगं, छेदन करिजेतें जें तें. स्त्री. लूञ्धा. छेदनअ. मसालिक द्रव्य विशेष, लवंग. अ. न.

लवणं लुनातीतिलवणं, जाड्य नाश करितें जें तें. स्त्री. लुञ्धा. छेदनअ. मीठ. २खारटरस. अ. पुल्लिंगी.

लवणोदः लवणमुदकंयस्यसलवणोदः, लवण स्य. लवण तुल्य आहे उदक ज्याचें तो. स. क्षारस

मुद्र. अ. पु.

लवनं धान्यादिछेदन जें तें. कृ. लूञ्धा. छेदनअ. धान्यादिकांचें छेदन. अ. न.

लवित्रं लूयतेअनेनलवित्रं, छेदन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. लूञ्धा. छेदनअ. कोयता. अ. न.

लशुनं अश्नुतेअश्नोतिवालशुनं, व्याप्त करितें जें तें. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. लसूण. अ. न.

लस्तकः लस्यतेइतिलस्तकः, आश्लेषण करिजेतोजो तो. कृ. लसधा. आश्लेषणादिअ. धनुष्याचा मध्यभाग. अ. पु.

लाक्षा लक्ष्यतेनयालक्षा, सैव लाक्षा, चिन्ह होतें जीणें करून ती. त. लाख. आ. स्त्री.

लाक्षाप्रसादनः लाक्षाप्रसीदत्यनेनेतिलाक्षाप्रसादनः, लाक्षा आहे युक्तत्वें करून प्रसन्न जेणें तो. कृ. षद्लृधा. गत्यादिअ. तांबडा लोध्रवृक्ष. अ. पु.

लांगलं लिंगतीतिलांगलं, गमन करणारें जें तें. कृ. लिगिधा. गतिअ. नांगर. अ. न.

लांगलिकी लांगलंपुष्पविशेषोस्त्यस्याइतिलांगलिकी, पुष्पविशेष आहे जीस ती. त. कळलावी. ई. स्त्री.

लांगली लांगलाकारोस्त्यस्याइतिलांगली, लांगल सदृशाकार आहे जीचा ती. त. जळपिंपळी. २ नारळीचें झाड. ई. स्त्री.

लांगुलः लांगुलं लगतीति लंगूलं लंगुलमेवलांगूलं, संबद्ध असतें जें तें लंगूल तेंच लांगूल. त. शेपटी. अ. पु. न.

लाजः लज्यतेइतिलाजः, भर्जन करिजेतो जो तो. कृ. लजधा. भर्जनअ. लाह्या. २ काळ्यावाळ्याचें मूळ. अ. पु.

लांछनं लांछ्यतेऽनेनेतिलांछनं, लक्षित होतें जेणें तें. कृ. लाछिधा. लक्षणअ. चिन्ह. अ. नपुंसक.

लाबुः लाबू लंबतेइतिलाबुः, लंबायमान होतो जो तो. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. काळा भोपळा. उ. २ ऊ. पु.

लाभः लभ्यतेइतिलाभः, प्राप्त होइजेतो मूल धनाहून अधिक जोतो. कृ. डुलभष्‌धा. प्राप्ति अ. मूळ धनावर अधिक मिळालेला नफा. अ. पु.

लामज्जकं लातिददातीति लाः, लाम ज्जासारोस्यलामज्जं तदेवलामज्जकं, आल्हादकारी आहे सार ज्याचा तें लामज्ज तेंच लामज्जक. त. काळ्या वाळ्याचें मूळ. अ. न.

लालसं लस्यतेइतिलालसं, अतिशयें करून जी इच्छा ती. कृ. सना. लसधा. दीप्तिअ. अतिशयइच्छा. आ. स्त्री.

लाला लाळस्यतेइतिलाला, प्राप्त होणारी जी ती. कृ. ललधा. इच्छाअ. लाळ. आ. स्त्री.

लालाटिकः ललाटंपश्यतीति लालाटिकः, प्रभु भाल अवलोकन करितो जो तो. त. कोप किंवा अप्रसन्नता जाण्यासाठीं यजमानाच्या ललाटाकडे पाहाणारा. २ धन्याचें काम करण्यास आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लावः लावयतीतिलावः, छेदन करणारा जो तो. कृ. लूञ्‌धा. छेदनअ. पक्षिविशेष. अ. पु.

लासिका लासयतिलासिका, नृत्यामध्यें कुशलता करणारी जी ती. कृ. लसधा. शिल्पयोगअ. नाचणारी स्त्री. आ. स्त्री.

लास्यं लासनंलास्यं, नृत्य जें तें. कृ. लसधा. शिल्पयोगअ. नृत्य. अ. न.

लिकुचः लक्यतइतिलिकुचः, आस्वादन करिजेतो जो तो. कृ. लकधा. आस्वादनअ. ओंटींचें झाड. अ. पु.

लिक्षा लक्ष्यतेइतिलिक्षा, बारीक दृष्टीनें अवलोकिजेत्ये जी ती. कृ. लक्षधा. आलोचनअ. ऊवेंचें अंडें, लिख. आ. स्त्री.

लिखितं लिख्यतेस्मलिखितं, लेखन करिजेतें जें तें. कृ. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. लिहिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिंगं लिंग्यतेज्ञायतेनेनेतिलिंगं, ज्ञात होतें जेणें तें. कृ. लिगिधा. गतिअ. चिन्ह. २ शिश्न. अ. न.

लिंगवृत्तिः लिंगंवृत्तिर्यस्यलिंगवृत्तिः, आश्रमादि चिन्ह धारण आहे जीविका ज्याची तो. अ. उपजीविकेसाठीं जटादि धारण करणारा ढोंगी. इ. पु.

लिपिः लिबिः लिबी लिप्यतेइतिलिपिः, उपलेपनक्ष. लेखन करिजेत्ये जी ती. कृ. लिपधा. उपलेपनअ. लिहिलेलें अक्षर. इ. २ इ. ३ ई. स्त्री.

लिपिकरः लिपिकारः लिपेर्लिपिंवाकरोतीतिलिपिकरः, अक्षरविन्यास करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. लेखक. अ. पुल्लिंगीं.

लीपी विग्रहादि लिपिशब्दाप्रमाणें.

लिप्तं लिप्यतेस्मालिप्तं, लिप्त करिजेतें जें तें. कृ. लिपधा. उपदेहअ. विलिप्त. २ खाललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिप्तकः लिप्यतेस्मालिप्तः, सएवलिप्तकः, विषानें लिप्त होतो जो तो. त. विषाक्तबाण. अ. पु.

लिप्सा लब्धुमिच्छालिप्सा, प्राप्त होण्याची जी इच्छा ती. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. इच्छा. आ. स्त्रीलिं.

लिबिंकरः लिबिकारः विग्रहादि सर्व लिपिकरशब्दाप्रमाणें.

लीढं लिह्यतेस्मलीढं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. खाल्लेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लीला लयनंलीः लियंलातीतिलीला. लीनतेतें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. लाधा. आदानअ. स्त्रियांचा हा लीला विशेष. २ क्रीडा. ३ विलास. ४ क्रिया. आ. स्त्री.

लुंठितः लुठतिस्मलुंठितः, अर्थ उपाहृत शब्दाप्रमाणें. कृ. लुठधा. परिघातादिअ. लोळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धः लुभ्यतीतिलुब्धः, इच्छा करितो जो तो. कृ. लुभधा. गार्ध्यअ. अभिलाषशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धकः लुभ्यतेइतिलुब्धःसएवलुब्धकः, इच्छा करितो जो तो लुब्धतोचलु. कृ. लुभधा. गार्ध्यअ.

व्याध. २ व्याघ्र अ. पु.

लुलाप: लुड्यंतेइतिलुला:, विलोडिताआपोयेनलुलाप:, विलोडित आहेत उदकें ज्यानें तो. स. गवा. अ. पु.

लुलाय: लुडतिपंकेइतिलुलाय:, चिखलांत लोळतो जो तो. क्रु. लुडधा. विलोडनअ. गवा अ. पुल्लिंगीं.

लूता लुनातीतिलूता, छेदन करित्ये जी ती. क्रु. लुञ्धा. छेदनअ. कोळी. आ. स्त्री.

लूनं लूयतेस्मलूनं, छेदन करिजेलें जें तें. क्रु. लुञ्धा. छेदन अ. छेदलेला. अ. न.

लूमं लूयतेइतिलूमं, दंशादिकांचा नाश करणारें जें तें. क्रु. लुञ्धा. छेदनअ. शेंपडी. अ. न.

लेखक: लिखतीतिलेखक:, लेखन करणारा जो तो. क्रु. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. लेखक. अ. पु.

लेखर्षभ: लेखेषुऋषभः श्रेष्ठोलेखर्षभ:, देवांमध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. इंद्र. अ. पु.

लेखा लिख्यतेइतिलेखा, चित्रादिकामध्यें लिहिली जात्ये जी ती. क्रु. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. देव. २ रेषा. आ. स्त्री.

लेप: लेपनंलेप:, अभ्यवहार जो तें. क्रु. लिपधा. उपलेपअ. भोजन. २ लिपणें. अ. पु.

लेपक: लिंपतीतिलेपक:, उपलेपन करितो जो तो. क्रु. लिपधा. उपदेहअ. गवंडी. अ. पु.

लेश: लिशतीतिलेश:, अल्प होतो जो तो. क्रु. लिशधा. अल्पगति अ. सूक्ष्मांश, कण. अ. पु.

लेष्टु: लिश्यतेइतिलेष्टु:, अल्प होतो जो तो. क्रु. लिशधा. अल्पीभावअ. मातीचें ढेंकूळ. उ. पु.

लेह: लेहनंलेह:, आस्वादन जें तें. क्रु. लिहधा. आस्वादनअ. भोजन. अ. पु.

लोक: लोक्यतेइतिलोक:, अवलोकन करिजे तो जो तो. क्रु. लोकधा. दर्शनअ. जन. २ भुवन स्वर्गलोक. पातालादिलोक. अ. पु.

लोकजित् लोकंजयतीतिलोक

जित्, लोकातें जिंकितोजो तो. कृ. जिधा. जयअ. नास्तिक. त्. पु.

लोकायतं लोके आयतंतेइति लोकायतास्तेषामिदंलोकायतं, लोकाचेठायीं प्रयत्न करितातजे ते लोकायत त्यांचें जें हें तें लोकायत.त. चार्वाकाचें तर्क शास्त्र. अ. न.

लोकालोकः लोकनंलोकः नलोकः अलोकः लोकश्चालोकश्च लोकालोकौ, प्रकाशांधकारौयत्रस्त इतिलोकालोकः, प्रकाश अंधकार आहेतआचेठायीं तो. पर्वतविशेष. अ. पु.

लोकेशः लोकानामीशोलोकेशः, लोकांचा जो स्वामी तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

लोचनं लोच्यतेनेनेतिलोचनं, अवलोकिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. लोचृधा. दर्शनअ. नेत्र. अ. न.

लोचमस्तकः लोचयतीतिलोचः दर्शनीयः समानोवामस्तकोस्य लोचमस्तकः, दर्शनीयआहे मस्तक ह्म. अग्रभाग ज्याचा तो. स. अजमोदा मोरशेंडा. अ. पु.

लोत्रं. लोत्रं लूयतेइतिलोत्रं, छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लूञ्धा. छेदनअ. चोरीचें धन. अ. न.

लोध्रः रुणद्धीतिलोध्रः, विक्तारद्वारा आवरण करितोजो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

लोपामुद्रा नमुदंरातिअमुद्रा लोपेधर्मलोपे अमुद्रालोपामुद्रा, धर्मलोपीं नहर्षातें पावतेजी ती. स. अगस्त्यऋषीची पत्नी आ. स्त्री.

लोप्त्रं लुप्यतेइतिलोप्त्रं, छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लुप्लृधा. छेदन अ. चोरलेलेंधन. अ. न.

लोम विग्रहादिसर्वरोमशब्दाप्रमाणें. आंगावरचा केश. त्. न.

लोमशा लोमानिसंत्यस्यांलोमशा, लोम आहेत जीस ती. त. जटामांशी लत्ता. आ. स्त्री.

लोलं लोडतीतिलोलं, चंचल होतें जें तें. कृ. लुडधा. विलोडन अ. चंचल. २ साकांक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोलुपः गर्हितंलुंपतीतिलोलुपः,

निंद्यलोभ करितो जो तो. कृ. लु भधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोलुभः भृशंलुभ्यतिलोलुभः, अत्यंत इच्छा करितो जो तो. कृ. लुभधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोष्ठं लोष्ठतीतिलोष्ठं, नाश होणारें जें तें. कृ. लोष्ठधा. संघात अ. मृत्तिकेचें खंड, ढेकूळ. अ. न.

लोष्ठभेदनः लोष्ठानांभेदनोलोष्ठभेदनः, लोष्ठाचा जो भेद करणारा तो. ढिफळें फोडण्याचा मुद्गर अ. पु.

लोहं रोहतितत्लोहं, प्रादुर्भूत होतें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. कृष्णागरुचंदन, अ. पु. न. २लोखंड. ३ सोनें रुपें इत्यादि सर्व तेजस किंवा सोनें रुपें तांबें पितळ कांसें कथिल हीं प्रत्येक. अ. पु.

लोहकारः लोहंकरोतीतिलोहकारः, लोखंड करितोजो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. लोहार. अ. पुल्लिंगीं.

लोहपृष्ठः लोहमिवपृष्ठंयस्यसलोहपृष्ठः, लोहा सारिखें आहे पृष्ठ ज्या. पिसजें तें जाचें तो. स. ज्याचीं पिसें बाणास उपयोगीं पडतात असा पक्षिविशेष. अ. पु.

लोहलः लोहनंलोहंलातीतिलोहलः, अस्फुटशब्दाविषयीं इच्छा करितो जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. अस्पष्ट बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोहाभिसारः लोहशस्त्रस्यअभिसारोलोहाभिसारः, लोहशस्त्राचा अभिसार ष्ठ. रचनाविशेषजो तो. स. खंडे नवमीस किंवा विजयादशमीस शस्त्र स्थापना करितात तो. अ. पु.

लोहितं रोहतीतिलोहितं, उत्पन्न करणारजें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मृगविशेष. अ. पु. ३ रक्त. अ. न.

लोहितकः लोहितएवमणिर्लोहितकः, रक्तवर्णजो मणी तोन. त. माणिक. अ. न.

लोहिताम्बः लोहिताअम्बायस्यसलोहिताम्बः, लोहितवर्ण

आहेत अश्व ज्याचे तो. स. अग्नि अ. पु.

लोहितचंदनं लोहितंचतच्चंदनंचलोहितचंदनं, रक्तवर्ण जें चंदन तें. स. कुंकू. अ. न.

लोहितांगः लोहितान्यंगानि यस्यसलोहितांगः, लोहित वर्ण आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. मंगळ नामाग्रह. अ. पु.

(व.)

व वातीतिव, साम्याद्यर्थगामी जें तें. कृ. वाधा. गतिअ. साम्यार्थी अव्य. २ वरुण. अ. न.

वक्तव्यः वक्तुमर्होवक्तव्यः, वचनार्ह जो तो. कृ. वचधा. परिभाषणअ. बोलण्यास योग्य. २ निंद्य. ३ अहीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वक्ता वक्तीतिवक्ता, बोलणारा जो तो. कृ. ब्रूञ्धा. व्यक्तवाणिअ. बोलणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं

वक्त्रं उच्यतेनेनवक्त्रं, ज्याचा योगानें बोलिजेतें जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. तोंड. अ. न.

वक्रं वंचतिस्मवक्रं, वंचना प्राप्त झालें जें तें. कृ. वंचुधा. गतिअ. वांकुडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वक्षः वक्ष्यतेइतिवक्षः, ताडन करिजेतें जें तें. कृ. वक्षधा. रोषअ. वक्षस्थल. स्. न.

वंक्षणः वांक्षतीतिवंक्षणः, इच्छा करणारा जो तो. कृ. वाक्षिधा. कांक्षाअ. ऊरु आणि सक्थि ह्यांचा संधि. अ. पु.

वंगं वंगतीतिवंगं, गमन करितें जें तें. कृ. वगिधा. गतिअ. कथील. अ. न.

वचनं उच्यतइतिवचनं, भाषण जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण. अ. न.

वचनग्राही वचनंग्रहीतुंशीलमस्यवचनग्राही, वचन ग्रहण करण्याविषयीं स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. वचनांत वागणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

वचः वचनंवचः, भाषण जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण. स्. न.

वचनेस्थित: वचनेतिष्ठतीति वचनेस्थित:, वचनाच्येठायींरा हतो जो तो. क्ट. ष्ठाधा. गतिनि वृत्तिअ. वचनांत राहणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वचा वक्तीतिवचा, भाषणा कर वितेजी ती. क्ट. वचधा. परिभा षणअ. वेखंड. २ अक्कलकाढा. आ. स्त्री.

वज्रं वजतीतिवज्रं, शत्रूच्या प्राण हरणार्थ गमन करितें जें तें. क्ट. वजधा. गतिअ. इंद्राचें आयुध. २ हिरा. अ. पु. न. ३ निवडुंग. अ. पु.

वज्रद्रु: वज्रनामाद्रु: वज्रद्रु:, वज्रनावाचा जो वृक्ष तो. स. निवडुंग. उ. पु.

वज्रनिर्घोष: **वज्रनिष्पेष:** वज्रस्य निर्घोष: वज्रनिर्घोष:, वज्राचा जो निर्घोष ह्म. शब्द तो. स. वज्राचा शब्द. अ. पु.

वज्रपुष्पं वज्रमिवपुष्पंवज्रपुष्पं, वज्रा सारखें जें पुष्प तें. स. तिळाचें फूल. अ. न.

वज्री वज्रोस्यास्तीतिवज्री, वज्र ह्म. वज्रायुध आहे जास तो. त. इंद्र. इन्. पु.

वंचक: वंचयतेइतिवंचक:, वंचना करणारा जो तो. क्ट. वञ्चुधा. गतिअ. ठकविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ कोल्हा. अ. पु.

वंचित: वंच्यतेस्मवंचित:, वंचित करिजेला जो तो. क्ट. वंचुधा. गतिअ. ठकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंचुक: वंचयतेइतिवंचुक:, कपट करणाराजो तो. क्ट. वंचुधा. गतिअ. कोल्हा. अ. पु.

वंजुल: वंच्यतेइतिवंजुल:, गमन करितो जो तो. क्ट. व्रज धा. गतिअ. तिवसवृक्ष. २ वेत. ३ अशोक वृक्ष. अ. पु.

वट: वटतीतिवट:, वेष्टन करितो जो तो. क्ट. वटधा. वेष्टनअ. वडाचें झाड. अ. पु. दोरी. अ. पु. न.

वटक: वटतीतिवटक:, वेष्टनाकृतीनें राहतो जो तो. क्ट. वटधा. वेष्टनअ. वडा. अ. पु.

वटी वटतीतिवटी, वेष्टन करित्ये जी ती. क्ट. वटधा. वेष्टनअ. दो

री. ई. स्त्री.

वडवा अतिशयितंबलमस्यस्या वडवा, अतिशयित आहे बलजीस ती. त. ब्राह्मणाची स्त्री. २घोडी. आ. स्त्री.

वडवानलः वडवायाअनलोवडवानलः, वडवाजी तत्संबंधीं जो अनल म्ह. अग्नि तो. स. वडवाग्नि. अ. पु.

वड्ड वलतेइतिवड्डं, व्याप्त करितें जें तें. क्रु. वलधा. संवरणादिअ. विस्तीर्ण. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वणिक् वणतेइतिवणिक्, क्रयविक्रय करितो जो तो. क्रु. पणधा. व्यवहारअ. वाणि. अ. पु.

वणिज्यं विग्रहादिसर्ववाणिज्य शब्दाप्रमाणें. वाण्याचें कर्म. २वाणीपणा. अ. न.

वणिज्या विग्रहादिवणिज्यशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

वंटकः वंट्यतेइतिवंटकः, विभाग करिजेतो जो तो. क्रु. वटिधा. विभाजनअ. भाग, वांटा. अ. पु.

वत वयतेस्मइतिवत, खेदादि अर्थाविषयीं गमन करितें जें तें. क्रु. वयधा. गतिअ. अर्थ वतशब्दाप्रमाणें. अव्य.

वत्सं वदतिसामर्थ्यंवत्सं, सामर्थ्यानें बोलणार जें तें. क्रु. वद धा. व्यक्तवाणीअ. वक्षस्थल. अ. न. २गोवत्स. ३वर्ष. अ. पु.

वत्सकः वदतीतिवत्सः सएववत्सकः बोलतो जो तो वत्स तोच वत्सक. त. कुड्याचें झाड. अ. पु.

वत्सतरः अल्पोवत्सोवत्सतरः अल्प जो वत्स तो. त. किंचित् तरुण गोवत्स. अ. पु.

वत्सनाभः वत्सस्येवनाभिरस्य वत्सनाभः, वत्स सदृश आहे नाभीजाची तो. स. बचनाग. अ. पु.

वत्सरः वसंत्यस्मिन्ऋतवोवत्सरः, राहाताहेत ऋतुजाचेठायीं तो. क्रु. वसधा. निवासअ. वर्ष. अ. पु. न.

वत्सलः वत्सोस्यास्तीतिवत्सलः, पुत्रादि स्नेह पात्राचेठायीं अभिलाष आहेजास तो. त. दयाळू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदः वदतीतिवदः, बोलणाराजो तो. क्रु. वदधा. व्यक्तवाक् अ.

बोलका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदनं वदत्यनेनवदनं, बोलतोजे णें करून तें. क्र. वद्धा. व्यक्तवा णिअ. तोंड. अ. न.

वदन्यः वदान्यः मांयाचस्वेति वदतिवदान्यः, मजप्रत मागअ सें बोलतोजो तो. क्र. वद्धा. व्य क्तव्याणीअ. दानशूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदावदः विग्रहादिवदशब्दाप्र माणें. बोलका. वि. अ. पु. न. आ स्त्री.

वधः हननंवधः, मारणजें तो. क्र. हनधा. हिंसाअ. घात. अ. पु.

वध्यः वधमर्हतिवध्यः, वधाप्र तियोग्य जो तो. त. वधधा. ताडन अ. वधासयोग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वध्री वर्धतेसावध्री, वृद्धिंगत होत्येजी ती. क्र. वृधुधा. वर्धन अ. चर्ममयरज्जु. ई. स्त्री.

वधूः वहतिगृहकृत्यंवधूः, गृहकृत्यवाह णारी जी ती. क्र. वहधा. प्रापणअ. १ बायको. २ पिंडिका. ३ सून. ४ नूतनविवाह झालेली स्त्री. ऊ. स्त्री.

वनं वन्यते इतिवनं, सम्यक् से वन करिजेतें जें तें. क्र. वनधा. संभक्तअ. अरण्य. २ उदक. अ. न.

वनप्रियः वनंप्रियंयस्यवनप्रि यः, वन आहे प्रियजास तो. स. कोकिलपक्षी. अ. पु.

वनमक्षिका वनस्यमक्षिकाव नमक्षिका, अरण्यांतलीजी मा शी ती. स. रानमाशी. आ. स्त्री.

वनमाली वनमालाअस्यास्ती तिवनमाली, वनमाला ह्मः आ पादलंबिनी ती आहे ज्यास तो. त. विष्णु. इन्. पु.

वनमुद्गः वनस्यमुद्गोवनमुद्गः, वनसंबंधी जो मुद्ग तो. स. मट की. अ. पु.

वनशृंगाटः वनस्यशृंगाटइव वनशृंगाटः, वनसंबंधी प्राधान्य गामी सारखा जो तो. स. सरा टा. अ. पु.

वनस्पतिः वनस्यपतिःवनस्प तिः, वनस्पतिह्म. वृक्षसमुदायाचा जो स्वामी ह्म. मुख्य तो. स. फु लांवाचून ज्यास फळ येतें तो वृ क्ष. इ. पु.

वनायुः वनंअयतेवनायुः, वनातें संचार करितो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वनायुजः वनायुषुजातोवनायुजः, वनायु देशांचेठायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. वनायुदेशचा घोडा. अ. पु.

वनिता वनतीतिवनिता, सम्यक् सेवा करणारी जी ती. कृ. वनधा. संभक्तअ. बायको. २ अत्यंत प्रीतिची स्त्री. आ. स्त्री.

वनीपकः वनींपातीतिवनीपः सएववनीपकः, याचना रक्षण करितो जो तो वनीप तोच वनीपक. त. याचक. अ. पु.

वनीयकः वननंवनिःआत्मनइच्छतीतिवनीयकः, याचनेच्छा करितो जो तो. कृ. इषधा. इच्छाअ. याचक. अ. पु.

वनौकाः वनंओकोयस्यसःवनौकाः, अरण्य आहे स्थान ज्याचें तो. स. वानर. स. पु.

वंदारुः वंदतेइतिवंदारुः, अभिवादन करितो जो तो. कृ. वदिधा. अभिवादनअ. वंदनशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंदी वंदतेइतिवंदी. अवश्य स्तुति करितो जो तो. कृ. वदिधा. अभिवादनअ. स्तुतिपाठक, भाट. इन्. पु.

वंध्या वंधेसाधुःवंध्या, अफलत्वात् ताडनाविषयीं जी उत्तम ती. त. ज्यास फळ कधींच नाहीं ती. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वन्या वनानांसमूहोवन्या. वनाचा जो समुदाय तो. त. वनसमूह. आ. स्त्री.

वपा वपतीतिवपा, बीजवृद्धि करणारी जी ती. कृ. डुवप्धा. बीजसंतानअ. छिद्र. २ मांसजन्य स्नेह. आ. स्त्री.

वपुः वपतीतिवपुः, बीजसंतान करितें जें तें. कृ. डुवप्धा. बीजसंतानअ. शरीर. स. पु.

वप्रः उप्यतेत्रवप्रः, धान्य ज्याचेठायीं पेरलें जातें तो. कृ. डुवप्धा. बीजसंतानअ. वंदकांतून माती काढून केलेली रास. २ क्षेत्र, शेत. अ. पु. ३ शिसें. अ. न.

वमथुः वम्यतेइतिवमथुः, जल युद्गीरण जो तो. कृ. टुवम् धा. उद्गीरणअ. वमन. २हत्तीच्या सोंडे पासून निघालेला जलकण. उ. पु.

वमिः वमनंवमिः, वमन जेंतें. कृ. टुवम्धा. उद्गीरणअ. ओकणें. इ. स्त्री.

वयः वयतेइतिवयः, गमनकरितें जें तें. कृ. वयधा. गतिअ. पक्षी. २वय. स्. न.

वयस्था वयोयौवनंतिष्ठत्यनयेतिव्यवस्था, भक्षणद्वारातारुण्यराहतें जीणेंकरून ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. आंवळीचें झाड. २ हिरड्याचें झाड. ३सोमलता. ४ लहान कावळीची वेल. आ. स्त्री.

वयस्यः वयसातुल्योवयस्यः, वयें करून जो तुल्य तो. त. स्त्रीही. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरं व्रियतेइतिवरं, आवरण करिजे तें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरणअ. कुंकुम. २ किंचिदिष्ट अ. न. ३ वेढणें अ. पु. ४ श्रेष्ठ. ५देवापासून जें अभीप्सित तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरटः वरंश्रेष्ठमटतीतिवरटः, त्वरें करून गमन करणारा जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. गांधिण, माशांतील पुरुषजाति. अ. पु.

वरटा. वरटी वृणीतेसरइति वरटा, सरोवराचें सेवन करणारी जी हंसस्त्री ती. कृ. वृङ्धा. संभक्तिअ. गांधिणमाशी. २हंसपक्ष्याची स्त्री. आ. २ ई. स्त्री.

वरणः वृणोत्यनेनेतिवरणः, आवरण करितो जेणें करून तो. कृ. वृञ्धा. करणअ. कुडण. २ वायवर्णावृक्ष. ३ सेतु. अ. पु.

वरंडः वृणोतीतिवरंडः, आवरण करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. मुखरोग. अ. पु.

वरत्रा व्रियतेअनयावरत्रा, बंधन होतें जीणें करून ती. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. हत्तीस मध्यें बांधण्यास उपयुक्त जी चर्मरज्जु ती. २चर्मरज्जु. आ. स्त्री.

वरदः वरंददातीतिवरदः, व

र देतो जो तो. कृ. डुदाञ्‌धा. दान अ. वर देणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरवर्णिनी वरः वर्णोस्त्यस्या इतिवरवर्णिनी, उत्कृष्टवर्ण आहे जीचा ती. त. गुणादिकांनीं उत्कृष्ट जी बायको ती. २ हळद. ई. स्त्री.

वरांगं वरंचतदंगंचवरांगं, श्रेष्ठ जें अंग तें. स. मस्तक. २योनी. अ. न.

वरांगकं वरंअंगंयस्यवरांगकं, श्रेष्ठ आहे अंग ज्याचें तें. स. दालचिनी. अ. न.

वराटकः वरमटतीतिवराटः सएववराटकः, श्रेष्ठगमन करितो जो तो. वराट तोच वराटक. न. बियांचा कांदा. अ. पु. २ स्त्रं बहुल दोरी वराट. अ. पु. न.

वरारोहा वरः आरोहोनितंबो यस्याइतिवरारोहा, श्रेष्ठ आहे नितंब जीचा ती. स. उत्कृष्ट गुणाची स्त्री. आ. स्त्री.

वराशिः वरंश्रेष्ठंअश्नुतेइतिवराशिः, श्रेष्ठातें व्याप्त करणारा जो तो. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. महावस्त्र. इ. पु.

वरासिः विग्रहादिसर्ववराशि शब्दाप्रमाणें.

वराहः वरंश्रेष्ठंआहंतीतिवराहः, श्रेष्ठ ताडन करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. डुकर. अ. पु.

वरिवसितं. वरिवस्यितं वरिवः कृतंवरिवसितं, शुश्रूषा करिजेलें जें तें. कृ. वरिवस्यधा. पूजादिअ. ज्याची शुश्रूषा केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरिवस्या वरिवस्करणंवरिवस्या, शुश्रूषण जें ती. कृ. धा. पू. श. प्र. उपासना. आ. स्त्री.

वरिष्ठं अतिशयितंउरुवरिष्ठं, अतिशयें करून जें महत् तें. त. अतिशय मोठा. २ तांबें. अ. न.

वरी वृणोतीतिवरी, आवरण करितसे जी ती. कृ. वृञ्‌धा. वरण अ. शतावरी. ई. स्त्री.

वरीयान् अतिशयेनउरुवरीयान्, अतिशयें करून जो महान् तो. त. फार मोठा. २ फार उत्तम. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

वरुणः व्रियते वृणोतीतिवावरुणः, जलचरानीं राजा ह्मणून वरिला जो तो. अथवा वरणाराजो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. वरुण. २ वायव णींचें झाड. अ. पु.

वरुणात्मजा वरुणस्य आत्मजा वरुणात्मजा, वरुणाचीजी कन्या ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

वरूथः व्रियते रथोअनेनवरूथः रथ आच्छादन होतो जेणेंकरून तो. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. रथा सरक्षणासाठीं वगैरे केलेलें लो ह्यादिमय आवरण. अ. पु.

वरूथिनी वरूथाः संत्यस्या मितिवरूथिनी, रथगुप्ती आहे त जीचाठायीं ती. त. सेना. ई. स्त्री

वरेण्यः व्रियतेइतिवरेण्यः, स्वी कार करिजेतोजो तो. कृ. वृञ् धा. वरणअ. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्करः वर्कतेइतिवर्करः, ताक ण्य ग्रहण करितोजो तो. कृ. वृक धा. आदानअ. तरुण जो पशु जातीय तो. अ. पु. ई. स्त्री.

वर्गः वृज्यतेइतिवर्गः, वर्जनक रिजेतों जो तो. कृ. वृजीधा. वर्ज नअ. सजातीयांचा समूह. अ. पु.

वर्चः वर्चतेइतिवर्चः, दीप्तिकार तोजो तो. कृ. वर्चधा. दीप्तिअ. ते ज २ विष्ठा. ३ रूप. स. न.

वर्चस्कं वर्चतेतद्वर्चः, कुत्सितं वर्चोवर्चस्कं, कुत्सित जो अन्नम ल तें. त. विष्ठा. अ. न.

वर्णः वर्ण्यतइतिवर्णः, वर्णन करिजेतो जो तो. कृ. वर्णधा. वर्ण क्रियादिअ. ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र हे चारवर्ण प्रत्येक. २ हत्ती च्या पाठीवरचें आस्तरण. ३ शु क्लनीलादिकवर्ण. ४ स्तुति. अ. पु. ५ अक्षर. अ. पु. न.

वर्णकं वर्णंकरोतीतिवर्णकं, शु क्लादिवर्णांतें करितें जें तें. कृ. व र्णधा. वर्णक्रियाअ. शरीरासला वावयाचा सुगंधि द्रव्यविशेष ज्या स उटणें असें ह्मणतात तें. अ. न.

वर्णितं वर्ण्यतेस्मवर्णितं, वर्ण न करिजेलें जें तें. कृ. वर्णधा. व र्णक्रियाअ. स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्णी प्रशस्तः वर्णोस्यास्तीतिव

र्णी, प्रशस्त आहे वर्ण ज्याचा तो.
त. ब्रह्मचारी. इन्. पु.

वर्तकः वर्ततेइतिवर्तकः, वर्तन करणारा जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. घोड्याचा खुर. अ. पु.

वर्तनं वर्ततेअनेनवर्तनं, जीवन पावतें जेणेंकरून तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. जीविका. अ. न. २वर्तणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्तनिः वर्तनी वर्ततेअनया वर्तनिः, गमन करितातहेत जीणें ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. मार्ग. इ. २ई. स्त्री.

वर्तिः वर्ततेइतिवर्तिः, उद्वर्तना र्थ होत्से जी ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. शरीरास लावावयाचा कांग धिद्रव्यविशेष, उटणें. इ. स्त्री.

वर्तिका विग्रहादिवर्तकशब्दाप्रमाणें. शनाचिमणी. आ. स्त्री.

वर्तिष्णुः वर्तनशीलोवर्तिष्णुः, वर्तन करिजेतो जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वर्तनशील. वि. उ. पु. न. स्त्री.

वर्तुलं वर्ततेइतिवर्तुलं, परिवर्तन करितें जें तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वाटोळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वर्त्मनिः वर्त्मनी विग्रहादिस वर्तनीशब्दाप्रमाणें. मार्ग. इ. २ई. स्त्रीलिंगी.

वर्त्म वर्तते:नेनवर्त्म, गमन करितात जेणेंकरून तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. मार्ग. २डोळ्याची पापणी. न्. नं.

वर्ध वर्धतेइतिवर्ध, वृद्धीपावतें जें तें. कृ. वृधुधा. वृधिअ. शिसें. अ. न.

वर्धकः वर्धतेइतिवर्धकः, वाढतो जो तो. कृ. वृधुधा. वृधिअ. भारंगीची वेल. अ. पु.

वर्धकिः वर्धयतीतिवर्धकिः, काष्ठ वर्धन करितो जो तो. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. सुतार. इ. पु.

वर्धनः विग्रहादि वर्धिष्णुशब्दाप्रमाणें. वाढाकू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २वृद्धि. ३ छेदन. अ. न.

वर्धमानः वर्धतेसौवर्तमानः, वाढणारा जो तो. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. वाढणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २एरंडाचें झाड. अ. पु.

वर्धमानकः वर्धमानयतीतिवर्धमानकः, वृद्धी प्रत पूजित होतो जो तो. रू. मानधा. पूजाअ. पात्रविशेष, मालटी. अ. पु.

वर्धिष्णुः वर्धतेइतिवर्धिष्णुः, वर्धनशील जो तो. रू. वृधुधा. वृद्धिअ. वाढाकू. वि. उ. पु. स्त्री. न.

वर्धी वर्धतेइतिवर्धी, वृद्धी पावत्ये जी ती. रू. वृधुधा. वर्धनअ. चामड्याची वादी. ई. स्त्री.

वर्वणा वरितिवणतीतिवर्वणा, वर् या प्रकारें करून शब्द करणारी जी ती. रू. वणधा. शब्दअ. माशी. आ. स्त्री.

वर्म वृणोतिदेहंवर्म, आच्छादन करणार जें तें. रू. वृञ्धा. वरणअ. कवच. न्. न.

वर्मितः वर्मसंजातमस्यवर्मितः, वर्म ह्म. कवच आहे ज्यास तो. त. कवच धारण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्यः वर्यतेइतिवर्यः, इच्छा करिजे तो जो तो. रू. वरधा. ईप्साअ. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

वर्या व्रियतेअनयावर्या, पती वरिजे तो जीणें ती. रू. वृञ्धा. वरणअ. स्वयंवर करणारी स्त्री. आ. स्त्री.

वर्वरा वृणोतीतिवर्वरा, आवरण करित्ये जी ती. रू. वृञ्धा. वरणअ. कानफोड. आ. स्त्री.

वर्ष वर्षणंवर्षयतिवर्षतिवावर्ष, सेचन किंवा तें करितें जें तें. रू. वृषुधा. सेचनअ. वृष्टि. २ भरतखंड. अ. न. ३ संवत्सर. अ. पु. न. ४ आठ खंडें पृथ्वी. अ. पु.

वर्षवरः वृणोतीतिवरः वर्षस्य रेतः पातस्यवरो वर्षवरः, रेतःपाताचा स्वीकार करणारा जो तो. समास. नपुंसक भेद अ. पु.

वर्षा वर्षोंयास्तीतिवर्षा, वृष्टी आहे ज्याचे ठायीं तो. रू. वृषुधा. सेचनअ. वर्षाऋतु. आ. स्त्री.

वर्षाभूः वर्षासुभवतीतिवर्षाभूः, वर्षाऋतूचे ठायीं उत्पन्न होतो जो तो. रू. भूधा. सत्ताअ. बेडूक. २ बेडुकाची लाहान जाति ऊ. स्त्री.

वर्षाभ्वी वर्षाभुवः पत्नीवर्षाभ्वी,

दर्दुराची जो स्त्री ती. स्त्रीप्रत्य. लहान बेडकी. ई. स्त्री.

वर्षीयान् अतिशयेनवृद्धोवर्षीयान्, अतिवृद्ध जो तो. त. अतिवृद्ध. वि. म. पु. ई. स्त्री. म. न.

वर्षोपलः वर्षस्यउपलः वर्षोपलः, वृष्टीचेठायीं जो उपल म्ह. पाषाण तो. स. उदकाची गार. अ. पु.

वर्ष्म वृष्यतेइतिवर्ष्म, सेवन करिजे तें जें तें. कृ. वृषुधा. सेवन अ. देह २ प्रमाण ३ फार सुंदर जी आकृति तें. न्. न.

वलक्ष अवलक्ष्यतेइतिवलक्षः, व्यावर्त्यत्वानें अवलोकिजे तो जो तो. कृ. लक्षधा. दर्शनादि अ. शुक्लवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वलजं वलेजातंवलजं, वला म्ह. प्राणधारण त्याविषयीं झालें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. शेत. २ शहरचा दरवाजा. ३ सस्य ४ युद्ध. अ. न.

वलजा वरेजातावलजा, श्रेष्ठ वर जो त्याविषयीं उत्पन्न झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. स्त्रीविशेष, वरस्त्री. आ. स्त्री.

वलभी वलतीतिवलभी, आच्छादन करिते जी ती. कृ. वलधा. संवरण अ. कूटागार. ई. स्त्री.

वलयितं वलयंजातमस्यवलयितं, वेष्टन झालें जास तें. त. वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वलिमुखः वलियुक्तंमुखंयस्य वलिमुखः, वलियुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

वलिरः वलतेइतिवलिरः, अदर्शन पावतो जो तो. कृ. वलधा. संवरण अ. काणा, कैरा. अ. पु. आ. स्त्री.

वलीकं वलतिआवृणोतिभित्त्यादिइतिवलीकं, भित्त्यादिकातें आवरण करितें जें तें. कृ. वलधा. संवरण अ. वळचण, पडवी. अ. न.

वलीमुखः वलीयुक्तंमुखंयस्य वलीमुखः, वलियुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

वलयः वल्यतेइतिवलयः, संवृत करिजेतो जो तो. कृ. वलधा. संवरण अ. पोंची कांकणें इत्यादि. अ. पु. न.

वल्कं वलतीतिवल्कं, वेष्टन करितें जें तें. क्रु. वलधा. संवरण अ. त्वचा, साल. अ. पु. न.

वल्कलं वलतीतिवल्कलं, अर्थादिसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

वल्गितं वल्गनंवल्गितं, गति जी तें. क्रु. वल्गधा. गतिअ. घोड्याची चाल. अ. न.

वल्मीकं वलंतेप्राणिनअत्रइति वल्मीकं, पिपीलिकादि प्राणी संचार करितात ज्याचेठायीं तें. क्रु. वलधा. संचलनअ. वारूळ, भीम. अ. पु. न.

वल्लकी वल्लंतेस्वराःयस्यामिति वल्लकी, सप्त स्वर संचरण करितात जीचेठायीं ती. क्रु. वल्लधा. संचरणअ. वीणा. ई. स्त्री.

वल्लभः वल्लतेइतिवल्लभः, सम्यक्स्वीकार करितो जो तो. क्रु. वल्लधा. संवरणअ. प्रिय. २अध्यक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ जातिवंत घोडा. अ. पु.

वल्लरिः वल्लरी वल्लंकृच्छतीतिवल्लरिः, संचारणाप्रत पावते जी ती. क्रु. ऋधा. गतिअ. तुळशीची वगैरे मंजिरी इ. २ई. स्त्री.

वल्लिः वल्ली वल्लतीतिवल्लिः, आच्छादन करिते जी ती. क्रु. वल्लधा. संवरणअ. वेल, लता. इ. २ई. स्त्री.

वल्लुरं वल्लूरं वलतेइतिवल्लुरं, आच्छादन करणारें जें तें. क्रु. वल्लधा. संवरणअ. शुष्क मांस. अ. पु. न.

वल्लूरा विग्रहादि वल्लुर शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

वल्वजः वलतीति वल् वजतीति वजः वल्चासौवजश्चवल्वजः, आच्छादन करणारा असा जो गमन करितो तो. स. मोळ, लव्हा. अ. पु.

वशः वशनंवशः, इच्छा जी ती. क्रु. वशधा. कांतिअ. इच्छा. अ. पु.

वंशः उश्यतेइतिवंशः, इच्छा करिजेतो जो तो. क्रु. वशधा. कांति अ. वेळु. अ. पु. २वंश. ३ समूह. ४ पाठीचा कणा. अ. पु.

वंशकं वंशइवप्रतिकृतिर्वंशकं, वेळु सारिखी जी प्रतिमा ती. त. कृष्णागरु चंदन. अ. न.

वशक्रिया वशस्यक्रियावशक्रि

या, यंत्रादिना वशीकरण जें तीं· स· मणिमंत्रादिकें करून वश कर णें· आ· स्त्री·

वंशरोचना वंशस्यरोचनावंश रोचना, वंशाचें दीपन करित्येजी ती· स· वंशलोचन· आ· स्त्री·

वंशलोचना इत्यादिसर्वपूर्वी च्या शब्दाप्रमाणें· वंशलोचन· आ· स्त्री·

वशा वष्टीतिवशा, संततिविष यीं इच्छा करणारी जी ती· कृ· व शधा· कांतीच्छाअ· हत्तीण· २ वांझ गाय· ३ बायको· आ· स्त्री·

वशिकं उश्यतेइतिवशिकं, स्वस्थ राहिजेतें जें तें· कृ· वशधा· कांति अ· रिकामा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वंशिकं वंशोस्यत्रवंशिकं, वंश आहे ज्याचेठायीं तें· त· कृष्णाग रुचंदन· अ· न·

वशिरं उष्यतेइतिवशिरं, अन्न भक्षणाविषयीं इच्छित करिजेतें जें तें· कृ· वशधा· कांतिअ· गजपिं पळी· अ· पु· २समुद्रापासून झा लेलें मीठ· अ· न·

वश्यः वशमधीनत्वंगतोवश्यः, स्वाधीन होतो जो तो· त· स्वाधीन· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वषट् उच्यतेअनेनवषट्, देवतो द्देशें करून दत्त हविर्दान राहिजेतें जेणें असें जें उच्चारण तें· कृ· वहधा· प्रा पणाअ· यज्ञामध्यें देवतोद्देशें करू न जें हविर्दान तदर्थी अव्य·

वषट्कृतं वषट्मंत्रेणकृतंव षट्कृतं, वषट् या मंत्रानें जें प्र क्षिप्त तें· स· अग्निमध्यें हवन केलेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वसतिः वसंत्यस्यांवसतिः, नि वास करितात जीच्याठायीं ती· कृ· वसधा· निवासअ· राहणें· २घर ३रात्रि· इ· स्त्री·

वसनं विग्रहादिवस्त्रशब्दाप्रमा णें· वस्त्र· अ· न·

वसंतः वसंत्यस्मिन्सुखेनेति वसंतः, वास करिताहेत सुखा नें ज्याचेठायीं तो· कृ· वसधा· नि वासअ· वसंतऋतु· अ· पु·

वसा वस्तेइतिवसा, आच्छाद न करणारी जी ती· कृ· वसधा· आच्छादनअ· मांसजन्यस्नेह, चरबी· आ· स्त्री·

वसिरं वसनं वसिरं, स्तंभित हो तें जें तें. कृ. वसुधा. स्तंभअ. स मुद्रापासून झालेलें मीठ. अ. न.

वसु वसंत्यस्मिन्गुणाः वसु, गुण निवास करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. देवगणविशेष. २ थोर बकुळी. उ. पु. ३ धन. ४ रत्न. ५ अग्नि. ६ किरण. ७ जुंफणी. अ. न.

वसुकः वसूकः वस्वस्यास्मिन्वसुकः, उदक आहे ज्याचेठायीं तो. त. रुयीचें झाड. अ. पु. २ सांबर लवण. अ. न.

वसुदेवः वसुषुदीव्यतीतिवसुदेवः, वसूंचेठायीं प्रकाशमान जो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिकअ. कृष्णाचा बाप. अ. पु.

वसुधा वसुदधातीतिवसुधा, धनातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. आ. स्त्रीलिं.

वसुंधरा वसुधारयतीतिवसुंधरा, धनातें धारण करित्ये जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. पृथ्वी. आ. स्त्रीलिंगी.

वसुमती वसुधनमस्त्यस्यामितिवसुमती, धन जें तें आहे जीचेठायीं ती. त. पृथ्वी. ई. स्त्री.

वस्तकं वस्तइववस्तकं, दुर्गंध त्याचा योगें करून अज सदृशजें तें. त. सांबर लोण. अ. न.

वस्तिः वस्यतेइतिवस्तिः, आच्छादन करिजेत्ये जी ती. कृ. वसधा. आच्छादनअ. नाभीच्या खालीं जो मूत्राचा कोठार तो. २ वस्त्राची दशा. इ. पु. स्त्री.

वस्यं वसनंवस्तिः, तत्रसाधुः वस्यं, निवास करण्याविषयीं जें उत्तम तें. त. घर. अ. न.

वस्त्रं वस्यतेनेनवस्त्रं, आच्छादन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. वसधा. आच्छादनअ. चिरगुट. अ. न.

वहः वहतियुगमनेनवहः, युग आहे तो जेणें करून तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. बैलाचा खांद. अ. पु.

वस्नं वस्नमस्त्यस्मिन्वस्नं, वस्नु शक्ति आहे ज्याचेठायीं तें. त. मोल. अ. न.

वस्नसा वस्नंचर्मस्यतिवस्नसा, चर्मातें आस्त करणारी जी

ती. क्रु. षोधा. अंतकर्मअ. शरी
रांतील शिरा प्रत्येक. आ. स्त्री.

वन्हिः वहतिहव्यमितिवन्हिः, हव्य ह्म. हुत केलेलें द्रव्य त्यातें वाहतो ह्म. ज्या देवाचें त्या देवा स पोचवितोजो तो. क्रु. वहधा. प्रापणअ. अग्नि. २ चित्ता वन स्पति. इ. पु.

वन्हिशिखं वन्हिवत्शिखायस्यवन्हिशिखं, अग्नि सारिखें आहे अग्र जाचें तें. स. कुसुंबा. अ. न.

वाग्पतिः वाचांपतिः वाक्पतिः, वाणीचाजो पती तो. स. उत्कृष्ट बोलणारा. २ बृहस्पति. अ. पु.

वाक्यं उच्यतेतत्वाक्यं, बोलिजे तें जें तें. क्रु. ब्रूञ्‌धा. व्यक्तवाणी अ. तिङंत स्रुबंत पदांचा समूह. अ. न.

वागीशः वाचामीशोवागीशः, वाणीचा स्वामी जो तो. स. अ र्थवाक्पतिश. प्र. अ. पु.

वागुजी वातंगुजतीतिवागुजी, वातकारी जी ती. क्रु. गुजधा. श ब्दअ. बांवची. ई. स्त्री.

वागुरा अवागुरतेइतिवागुरा, हिंसनाविषयीं उद्योगकरणारी जी ती. क्रु. गुरीधा. उद्यमन अजाळें आ. स्त्री.

वागुरिकः वागुरयाचरतीतिवागुरिकः, मृग बंधनी जी तीणें करून गमन करितो जो तो. त. जाळ्यानें मृगादिकांस धरणारा पारधी. अ. पु.

वाग्मी प्रशस्तावागस्यवाग्मी, प्रशस्त आहे वाणी ज्याची तो. त. नैय्यायिक. २ बृहस्पति. इन्. पु. ३ पुष्कळ बोलणारा. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वाङ्मुखं वाचोमुखमिव वाङ्मुखं, वाणीला मुख सदृशह्म. उपक्रमजो तें. स. बोलण्याचा प्रारंभ. अ. न.

वाचंयमः वाचंयच्छतीतिवाचंयमः, वाणीतें नियमन करणारा जो तो. क्रु. यमधा. उपरमअ. मौनधारण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मुनि. अ. पु.

वाचकः वक्तीतिवाचकः, शक्तिसंबंधेंकरून अर्थातें बोलतोजो तो. क्रु. ब्रूञ्‌धा. व्यक्तवाणिअ. शब्द.

शब्द. अ. पु.

वाचस्पति: वाचः पतिः वाच स्पतिः, वाणीचा जो स्वामी तो. स. बृहस्पति. इ. पु.

वाचाट: विग्रहादिवाचालश ब्दाप्रमाणें. बहुत अवाच्य बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाचाल: कुत्सितंबहुभाषतेवा चालः, निंद्य बहु बोलतो जो तो. त. वाचाळ. अ. पु.

वाचिकं वचः संत्यस्मिन्निति वाचिकं, वाग्व्यापार आहे ज्याचेठायीं तें. त. दूतानें सां गितलेलानिरोप. अ. न.

वाचोयुक्ति: वाचः युक्तिः वा चोयुक्तिः, वाणीची जी युक्ती ती. स. सयुक्तिकत्व. तीं. स. नें ष्याधिकः २बहुत बोलका. वि. इ. पु. स्त्री. न.

वाचोयुक्तिपटु: वाचोयुक्ति ष्वत्रपटुर्वाचोयुक्तिपटुः. वा णीच्या युक्तीविषयीं जो पटु तो. स. अ. पू. श. प्र. वि. उ. पु. स्त्री. न.

वाक् उच्यतेइतिवाक्, उ च्चारिजेलीजी ती. क. वचधा. भाषणअ. वाणि. च. स्त्री.

वाज: वजत्यनेनवाजः, गमन करिजेतो जेणेंकरून तो. क. व जधा. गतिअ. बाणास उपयुक्त पक्षाचें पिस. २ पेंष्टी करा अ. पु.

वाजपेयं वाजंपेयमत्रवाजपे यं, पेंष्टी करा आहे पेय हा पा नयोग्य ज्याचेठायीं तें. स. या गविशेष. अ. न.

वाजि: अवश्यंवजतीतिवाजिः, अत्यंत गमन करितो जो तो. क. वजधा. गतिअ. घोडा. इ. पु.

वाजिदंतक: वाजेः दंतइव अस्यवाजिदंतकः, अश्वाचे दं त सदृश आहे वर्ण ज्याचा तो. स. अडुळसा. अ. पु.

वाजी वाजाः पक्षाः संत्यस्येति वाजी, पक्ष आहेत ज्यास तो. त. पक्षी. २ घोडा. ३ बाण. इन्. पु.

वाजिशाला वाजिनांशालावा जिशाला, घोड्यांची जी शाला ती. स. घोड्यांची पागा. आ. स्त्री.

वांच्छा वांच्छनंवांच्छा, इच्छा जी ती. क्रु. वांच्छिधा. इच्छाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

वाटः वस्यतेइतिवाटः, वेष्टिजेतोजोती. क्रु. वटधा. वेष्टनअ. मार्ग. २ वेष्टन. ३ वरंड. ४ अंग. ५ अन्नविशेष. अ. पु.

वाटी वस्यतेइतिवाटी, वेष्टित करिजेत्येजी ती. क्रु. वटधा. वेष्टनअ. घराची भूमी. २ घराजवळचा बाग. ३ कमर. ई. स्त्री.

वाट्यालकः वाटीमलतीति वाट्यालकः, बागातें व्याप्त करित्येजीनी. क्रु. अलधा. पर्याप्ति अ. तुपकडीचि करणा. अ. पु.

वाडवः वडवायांभवोवाडवः, वडवेच्चे ठायीं उत्पन्नजो तो. त. वडवाग्नि. २ ब्राह्मण. अ. पु. ३ घोड्यांचा समूह. अ. न.

वाडव्यं वाडवानांसमूहोवाडव्यं, वडवांचा जो समुदाय तो. त. ब्राह्मणसमूह. अ. न.

वाणी वण्यतेस्तूयतेइतिवाणी, स्तविजेत्ये जीनी. क्रु. वणधा. नर्णनअ. सरस्वती. ई. स्त्री.

वाणिजः वणिगेववाणिजः, वणिक् जो तोचवाणिज. त. क्रयविक्रयोपजीवी वाणी. अ. पु.

वाणिज्यं वणिजः कर्मभावोवा वाणिज्यं, वणिजाचें जें कर्म किंवा भाव तें. त. वाण्याचें कर्म. २ वाणिपणा. अ. न.

वाणिनी अवश्यंवणतीतिवाणिनी, अवश्य शब्द करित्येजी ती. क्रु. वणधा. शब्दअ. नाचणारी स्त्री. २ दूति. ई. स्त्री.

वाणिः वयनंवाणिःतंतुसंतान, जें तीं. क्रु. वेञ्धा. तंतुसंतान विणणें. इ. स्त्री.

वातः वातीतिवातः, निरंतर गमन करितो जो तो. क्रु. वाधा. गति अ. वारा. अ. पु.

वातकः वातंकरोतीतिवातकः, वायूतें करितो जो तो. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. गोकर्णीची वेल. अ. पुल्लिंगी.

वातकी अतिशयितोवातकोस्यास्तिवातकी, अतिशयित आहे वात ज्यास तो. त. वातरोगी. वि. इन्.

पु. न. ई. स्त्री.

वातप्रमी: वातंवायुं प्रमिमी तेवाताभिमुखधावनादितिवा तप्रमीः वायूप्रत मोजितो ह्म. वायुसमान गतिकजो तो. कृ. माङ्‌धा. मानअ. वाघूट. ई. पु.

वातपोथः वातंपोथयतीति वातपोथः, वायूनें नाश करितो जो तो. कृ. पूथधा. हिंसाअ. प ळसाचें झाड. अ. पु.

वातमृगः वातइवमृगोवात मृगः, वायु सारखा ह्म. वायुतु ल्य गमन करणारा जो मृग तो. स. वात मृग, वाघूट. अ. पु.

वातरोगी वातरोगोस्यास्तीति वा तरोगी. वात ह्म. वायु रोग जा स आहे तो. न. वात रोग ज्यास जाहला तो. वि. इन्‌. पु. न. ई. स्त्री.

वातायनं वातस्यअयनंवाता यनं, वाताला गमन साधन जें तें. स. झरोका. अ. न.

वातायुः वातमयतइतिवातायुः, वायूप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वातिः वातीतिवातिः, गमन क रितो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. वारा. इ. पु.

वातुलः **वातूलः** वातानांसमू होवातुलः, वायूंचा समूह जो तो. त. वावटळ. अ. पु. २ वातविकार सहन करणारा प्राणी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वात्सल्यं वत्सलस्यभावः वात्स ल्यं, दयाळूचा जो भाव तें. त. व त्सलता, कृपाळुपणा. अ. न.

वादित्रं वाद्यतेलत्वादित्रं, वा जविजेतें जें तें. कृ. वदधा. व्यक्तवा णिअ. वाद्य. अ. न.

वानं वायतेस्मवानं, शोषित हो इजेतें जें तें. कृ. वैधा. शोषणअ. सुकलेलें फळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वानप्रस्थः वनस्यप्रस्थः प्रदे शस्तत्रभवोवानप्रस्थः, वनसं बंधी प्रदेशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. अरण्यामध्यें इंद्रिय निग्रह करून सकुटुंब रा हणारा पुरुष. २ मोहाचा वृक्ष. अ. पु.

वानरः वनेभवंवानं फलंराती तिवानरः, अरण्यांतील फला दिक भक्षण करितोजो तो. कृ. रा धा. आदानअ. वानर. अ. पु.

वानस्पत्यः वनस्पतौभवः वा नस्पत्यः, वनस्पतीचाठायींजो उत्पन्न तो. त. फुलापासून ज्या स फळ येतें तो वृक्ष. अ. पु.

वानायुः वनेभवंवानं वानमय तेवनायुः, वनाच्याठायीं जें उत्प न्न तें वान वानजें तृणादि त्याप्र त गमन करितोजो तो. कृ. अय धा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वानीरः वायतीतिवंशःष्कं आ समंतात्नीरमस्यवानीरः, शुष्क आहे आसमंतात् उदक ज्याचें तो. स. वेत. अ. पु.

वानेयं वनेपानीयेजायते तद्वा नेयं, उदकाच्येठायीं जें उत्पन्न तें. त. जलसुक्ता. अ. न.

वापिः वापी उप्यतेप्रपादिक मत्रेतिवापिः, देताहेत उदकादि कजीच्याठायीं ती. कृ. डुवपधा. बी जसंतानअ. दीर्घ विहीर. इ. २ई. स्त्री.

वाप्यं व्याप्यतइतिवाप्यं, देइ जेतें जें तें. कृ. डुवपधा. बीजसं तानअ. कडु कोष्ट. अ. न.

वामः वमतिवम्यतेवावामः, उ द्गिरण करितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ. टुवमुधा. उद्गिरणअ. सुंदर. २ प्रतिकूळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वामदेवः वामश्चासौदेवश्चवाम देवः, सुंदर असा जो देव तो. क. महादेव. अ. पु.

वामनः वायुमात्मानंमन्यते वामनः, आपल्याप्रत जाण तोजो तो. कृ. मनधा. ज्ञानअ. दक्षिण दिशेचा हत्ती. अ. पु. २ खुजा, ह्रस्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वामलूरः वामैःलूयतेइतिवाम लूरः, सुंदर पुरुषांनीं नष्ट कर जेतें जें तें. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. वारूळ. अ. पु.

वामलोचना वामेलोचनेयस्याः सावामलोचना, सुंदर आहेत नेत्रजीचे ती. स. सुंदर नेत्रांची बायको. आ. स्त्री.

वामा वमतिस्नेहमितिवामा, स्ने

हृटा करणारी जी ती. कृ. टुवमुधा. उद्गिरणअ. वायको. आ. स्त्री.

वामी वामयतीतिवामी, उद्गिरण करणारी जी ती. कृ. टुवमुधा. उद्गिरणअ. घोडी. ई. स्त्री.

वायदंड: वयनंवायस्तस्यदंडो वायदंडः, विणण्याचा जो अग्राकृति दंडतोस. कोष्ट्याचे घोडे. अ. पु.

वायस: वयतेसोवायसः, गमन करणारा जो तो. कृ. वयधा. गतिअ. कावळा. अ. पु.

वायसाराति: वायसस्याराति: वायसारातिः, कावळ्याचा जो शत्रु तो. स. घुबड. इ. पु.

वायसी वायसानामियंवायसी, वायसांची जी ही ती. त. कावळीची वेल. ई. स्त्री.

वायसोली वायसान् ओलंडयतिवायसोली, काकांतें उत्क्षेपण करिते जी ती. कृ. ओलाडिधा. उत्क्षेपणअ. लहान कावळीची वेल. ई. स्त्री.

वायु: वातीतिवायुः, निरंतर वाहतो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. वारा. उ. पु.

वायुसख: वायोः सखावायुसखः, वायूचा जो मित्र तो. स. अग्नि. न. पु.

वा: वार्यतेआच्छाद्यतेइतिवाः, तृप्त करिजे ... तें. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. उदक. र्. न.

वार: वारयतिव्रियतेवावारः, स्त्रीकृत करितो किंवा वरण करिजे तो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. पाणि. अ. न. २ समूह. ३ प्रसंग ४ रविसोमइत्यादिवार. अ. पु.

वारण: वारयतीतिवारणः, शत्रु बल निवारण करणारा जो तो. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. हत्ती. अ. पु.

वारणबुसा बुस्यतइतिबुसा, वारणानांबुसावारणबुसा, सेवन करिजेस्से जी तीबुसा हत्तीला भक्षण योग्य जी ती. स. केळें. आ. स्त्री.

वारणबुषा विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

वारमुख्या वारेवेश्यावृंदेमुख्या वारमुख्या, वेश्यासमूहाचाठायीं जी मुख्या ती. स. वेश्याविशे

ष. आ. स्त्री.

वारबाणः बाणंवारयतीतिवा रबाणः, बाणातें निवारणकर णाराजो तो. कृ. वृञ्धा. आवर णअ. आंगरखा चोळी इत्यादि अ. पु. न.

वारस्त्री वारस्यसमुदायस्यस्त्री वारस्त्री, समुदायाचीजी स्त्री ती. स. वेश्या. ई. स्त्री.

वाराही वराहस्येयंतस्त्रियत्वा द्वाराही, वराहालाजी प्रियती. त. वाराही कंद. ई. स्त्री.

वारि विग्रहादिवारीशब्दाप्रमा णें. उदक. इ. न.

वारिदः वारीणिददातीतिवारि दः, उदकातें देतो जो तो. कृ. दाधा. दानअ. मेघ. अ. पु.

वारिपर्णी वारिणिपर्णानि यस्याः सावारिपर्णी, उदका वेठायीं आहे पर्णविस्तार जीचा ती. स. जलकुंभी. ई. स्त्री.

वारिप्रवाहः वारिणः प्रवाहःवा रिप्रवाहः, उदकाचा जो प्रवाह तो. स. पाण्याचाझरा. २ पाण्या चा प्रवाह. अ. पु.

वारिवाहः वारीणिवाहयतीति वारिवाहः, उदकातें वाहविती जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. मेघ. अ. पु.

वारी वार्यतेअनयावारी, आच्छा दन करिजेतें जीर्णेकरून ती. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. हत्ती बांध ण्याचीजागा. ई. स्त्री.

वारुणी वरुणस्येयंवारुणी, व रुण संबंधी जी ती. त. पश्चिम दिशा. २ दूर्वा. ३ मद्य. ई. स्त्री.

वात्सकं वत्सानांसमूहोवात्स कं, वत्सांचा जो समुदाय तें. त. वत्सांचासमूह. अ. न.

वार्त्तः वृत्तिरस्यस्येतिवार्त्तः, जीविका आहे ज्यास तो. त. नि रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वार्त्ता वृत्तिरस्त्यस्यावार्त्ता, वृ त्ती आहे जीस ती. त. लोकवृ त्त. २ डोरलीवांगी. ३ उपजी विका. आ. स्त्री.

वार्त्ताकुः विग्रहादिसर्वपूर्वी च्या शब्दाप्रमाणें. उ. पु.

वार्तावहः वार्तायावहः वार्तावहः, वार्ता नेतो जो ती. स. वार्तावाहक. अ. पु.

वार्धकं वृद्धस्यसंघोभावोवावार्धकं, वृद्धांचा समूह किंवा वृद्धाचा भाव जो तो. त. वृद्धपणा. २ वृद्धांचा समूह. अ. न.

वार्धक्यं वृद्धस्यकर्मवार्धकमेववावार्धक्यं, वृद्धाचें कर्म किंवा वार्धक जें तेंच वार्धक्य. त. वृद्धपणा २ वृद्धांचा समूह. अ. न.

वार्धुषिः वृद्धिंगर्ह्यांप्रयच्छतीति वार्धुषिः, निंद्य वृद्धी घेणारा जो तो. लोकांस कर्ज देउन त्याच्या व्याजावर उपजीविका चालविणारा. इ. स्त्री.

वार्धुषिकः विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें अ. पु.

वार्मणं वर्मणांकवचानांसमूहो वार्मणं, कवचांचा जो समुदाय तें. त. वर्मांचा समूह. अ. न.

वार्षिकं वर्षासुभवंवार्षिकं, वर्षाकालीं जें उत्पन्न तें. त. त्रायमाणा अ. न. २ वर्षाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वालुकं वलतइतिवालु तदेववालुकं, व्याप्त करितें जें तें वालु तेंच वालुक. त. कांकडी. अ. न.

वालेयः वलयेउपहाराय संहितः बलेरपत्यंवावालेयः, बलिस्य. उपहार तदर्थ उपयुक्त किंवा बलीचें जें अपत्य तो. त. गाढव. अ. पु.

वावदूकः अतिवदतिवावदूकः, अत्यंत बोलतो जो तो. कृ. वद धा. व्यक्तवाकूअ. बहुभाषी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वावृत्तः वावृत्यतेस्मवावृत्तः, स्वीकृत करिजेला जो तो. कृ. वृतुधा. वर्त्तनअ. वरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाशिका उश्यतइतिवाशिका, इच्छा करिजेत्ये जी ती. कृ. वश धा. कांतिअ. अटरूषक्ष. अडुळसा. आ. स्त्री.

वाशितं वाश्यतेइतिवाशितं, पक्ष्यांचा शब्द जो तो. कृ. वाश्रृधा. शब्दअ. पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

वासः वसंत्यत्रवासः, निवास करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. वसधा. निवासअ. वसतिस्थान. १ निवा स. २ घर. अ. पु.

वासकः वासयतीतिवासकः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. वसधा. आच्छादनअ. अडुळ सा. अ. पु.

वासगृहं वासस्यगृहंवासगृहं, निवास संबंधीं जें गृह तें. स. मा जघर. अ. न.

वासंती वसंतेपुष्यतीतिवासंती, वसंत ऋतूचाठायीं जी पुष्पित ती त. त. मधुमाधवी. ई. स्त्री.

वासयोगः वासेयोगोवासयो गः, सुगंध करण्याविषयीं जो उपाय तो. स. सुवासिकचूर्णवि शेष. अ. पु.

वासवः वसूनिसंत्यस्येतिवा सवः, प्रशस्त आहेत कल्पवृक्षा दिरत्नें ज्यासत्तो. त. इंद्र. अ. पु.

वासः विग्रहादिवस्त्रशब्दाप्रमा णें. वस्त्र. स्. न.

वासितं वास्यतेस्मवासितं, आ च्छादित करिजेतें जें तें. कृ. वस धा. आच्छादनाद्यिअ. सुवास युक्त के लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ धान्य. ३ पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

वासिता वास्यतेइतिवासिता, निवसित करिस्ते जी ती. कृ. वस धा. निवासअ. शयको. २ हत्ती ण. आ. स्त्री.

वासुकिः वसतिपातालेवासुकिः, पातालाचेठायीं वास करितो जो तो. कृ. वसधा. निवासअ. सर्पी चा राजा. इ. पु.

वासुदेवः वसुदेवस्यापत्यंवासु देवः, वसुदेवाचा जो पुत्र तो. त. कृष्ण. अ. पु.

वासूः वसतिमातुःसमीपेवासूः, मातोश्रीच्या समीप भागीं वास करित्से जी ती. कृ. वसधा. निवा स. कुमारीह्मकन्या. ऊ. स्त्री.

वास्तुः वसंत्यत्रवास्तुः. निवा स करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. व सधा. निवासअ. घराचीजागा. उ. पु. न.

वास्तुकं वास्तूकं वास्तोपवंवा स्तुकं, वास्तूचेठायीं जें विद्यमा न तें. त. चंदन बटुवा. अ. न.

वास्तोष्पतिः वास्तोः पतिः वास्तोष्पतिः वास्तु म्ह. गृह त्याचा जो मुख्य पती म्ह. देवता तो. स. इंद्र. इ. पुल्लिंगीं.

वास्त्रः वस्त्रेणपरिवृतोवास्त्रः, वस्त्रें करून वेष्टित जो तो. वस्त्रानें वेष्टित रथादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाहः वाह्यतेअनेनवाहः, वहन होतें जेणेंकरून तो. कृ. वह धा. प्रापण अ. अश्व. २ बाहू. ३ पायल्या १२८ म्ह. एक वाह प्रमाण. ४ बारामण. अ. पु.

वाहद्विषत् वाहानांद्विषत्वाहद्विषत्, घोड्यांचा द्वेष करितो जो तो. स. महिष, गवा. त्. पु.

वाहनं वाहयतीतिवाहनं. लोक जेणें करून गमन करितात तें. कृ. वहधा. प्रापण अ. बैल घोडा इत्यादि. अ. न.

वाहसः वहतिप्राणिनआत्मवशं प्रापयतीतिवाहसः, प्राण्यातें आत्मवश करितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापण अ. सर्पविशेष, अजगर. अ. पु.

वाहा वाहतेइतिवाहा, प्रयत्न करिते जी ती. कृ. वाहृधा. प्रयत्न अ. बाहु, भुज. आ. स्त्री.

वाहित्थं अवश्यंवहतिवाहिनीसा तिष्ठत्यत्रवाहित्थं, अवश्य वाहणारी जी नाडी ती राहाते ज्याचे ठायीं तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. हत्तीचा गंडस्थलांचा अधोभाग. अ. न.

वाहिनी वाहाःसंत्यस्यांवाहिनी, अश्व आहेत जीचाठायीं ती. त. सेना. २ तीन गणरूप जी सेना ती एक वाहिनी. ३ नदी. ई. स्त्री.

वाहिनीपतिः वाहिन्याःपतिः वाहिनीपतिः, सेनेचा जो स्वामी तो. स. सेनापति. इ. पु.

विः वातीतिविः, गमन करणारा जो तो. कृ. वाधा. गति अ. पक्षी. इ. पु.

विकंकतः विकंकतेइतिविकंकतः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. ककिधा. गति अ. वृक्षविशेष. अ. पु.

विकचः विगतः कचोस्मादितिविकचः, गत आहे संकोचित पणा ज्या पासून तो. स.

प्रफुल्लितवृक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकर्तनः विशेषेणकर्तयतिभक्तरोगानितिविकर्तनः, विशेषें करून भक्त रोगातें छेदन करितो जो तो. कृ. कृतीधा. छेदनअ. सूर्य. अ. पु.

विकलांगः विकलमंगमस्यविकलांगः, न्यून आहे अंग ज्याचें तो. स. ज्यास स्वभावतः कांहीं अवयव कमी आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकस्वरः विग्रहादिविकाशिन् शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकषा विग्रहादिपुढच्याशब्दाप्रमाणें. कृ. कषधा. हिंसाअ. मंजिष्ठा. आ. स्त्री.

विकसा विकसतीतिविकसा, रोग शासन करितेजी ती. कृ. कसधा. शासनअ. मंजिष्ठा. आ. स्त्री.

विकसितः व्यकासीदितिविकसितः, प्रफुल्लित होता जाहलाजो तो. कृ. कसधा. गतिअ. प्रफुल्लित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकारः विकरणंविकारः, प्रकृतीचा अन्यथा भाव जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. प्रकृतीचा अन्यथा भाव. अ. पु.

विकाशः विग्रहादिवीकाशशब्दाप्रमाणें. प्रकाश. २ एकांतस्थल. ३ विकास. अ. पु.

विकाशी विकाशतेइतिविकाशी, दीप्तिमान होतो जो तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. विकासशील. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

विकाषी विकषतीतिविकाषी, विकास पावतो जो तो. कृ. कषधा. हिंसाअ. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

विकिरः विकिरतीतिविकिरः, विक्षेप करणारा जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. पक्षी. अ. पु.

विकीरणः विकिरतीतिविकीरणः, शुभ्र असतें जें तें. कृ. किलधा. श्वैत्यअ. रुईचें झाड. अ. पु.

विकुर्वाणः विकुरुतेइतिविकुर्वाणः, विकरू करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. ज्याचे अंतःकर्णांत हर्ष जाहला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विकृतः विकार्यतइतिविकृतः, विकार युक्त असतोजो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ बीभत्सरस. अ. पुल्लिं.

विकृतिः विग्रहादिविकारशब्दा प्रमाणें. विकार. इ. स्त्री.

विक्रमः विक्रमणंविक्रमः, अत्यंत जें सामर्थ्य तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. अतिपराक्रम. २ विक्रमण. अ. पु.

विक्रयः विक्रयणंविक्रयः, विकणें जें तो. कृ. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकणें. अ. पु.

विक्रयिकः विक्रयेणजीवतीति विक्रयिकः, वस्त्रादिविकून जीवन पावतोजो तो. त. विकणारा, गाणी. अ. पु.

विक्रांतः विक्रामतिस्मेतिविक्रांतः, पराक्रम करिता झाला जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेप अ. शूर. अ. पु.

विक्रिया विग्रहादिविकारशब्दा प्रमाणें. प्रकृतीचा अन्यथा भाव. आ. स्त्री.

विक्रेता विक्रीणातीतिविक्रेता, विक्रय करितो जो तो. कृ. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकणारा, वाणी. ऋ. पु.

विक्रेयं विक्रीयतेइतिविक्रेयं, विक्रय करण्यास जें योग्य तें. कृ. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकावयाचीवस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विक्लवः विक्लवते इतिविक्लवः, स्वांग धारण शक्त ते प्रत प्राप्त होतो जो तो. कृ. क्लुङ्धा. गतिअ. शोकादिकें करून गात्र भंग पावलेलाविह्वल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

विक्षावः विक्षवणंविक्षावः, विघातनरूप जो शब्द तो. कृ. टुक्षुधा. शब्दअ. शिंक. अ. पु.

विगतः विगच्छतिस्मविगतः, प्रभेप्रत अप्राप्त जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. तेजोहीन. २ गेलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विगतार्तवा विगतंआर्तवंयस्याः विगतार्तवा, गेला आहे ऋतू जीचा ती. स. जी विटाळ

शी होत नाहीं अशी झाली ती स्त्री. आ. स्त्री.

विग्रः विगतानासिकायस्यविग्रः, गेली आहे नासिका जाची तो. स. नकटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विग्रहः विविधंस्कंधादिगृह्णाती तिविग्रहः, अनेक स्कंधादि गृहण करणारा जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. शरीर. २ विस्तीर्णता. ३ युद्ध. ४ शत्रु मंडळास - आग घालणें लुटणें इत्यादि. अ. पु.

विघसं विशिष्टैरद्यतेविघसं, विशिष्टांनीं भक्षिजेतो जो तो, - गुर्वादिभुक्त शेष जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. देव पितर इत्यादिकांनींखाऊन अवशेष राहिलेलें भोजन. २ भोजन. अ. पु.

विघ्नः विहननंविघ्नः, अंतराय जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. अंतराय, विघ्न. अ. पु.

विघ्नराजः विघ्नानांराजाविघ्नराजः, विघ्नांचा जो स्वामी तो. स. गणपति. अ. पु.

विचक्षणः विचष्टेइतिविचक्षणः स्पष्ट बोलणारा जो तो. कृ. चक्षिङ्धा. व्यक्तवाणीअ. पंडित. अ. पु. २ चतुर, शाहाणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचयनं विचयोविचयनं, अन्वेषण जें तें. कृ. विञ्धा. चयनअ. शोधणें. अ. पु.

विचर्चिका विचर्चतीतिविचर्चिका, अंगाचा नाश करित्ये जी ती. कृ. चर्चधा. हिंसाअ. ओलीखरूज. आ. स्त्री.

विचारणा विचारणंविचारणा, विचारण जें ती. कृ. चरधा. असंशयअ. प्रमाणादिकें करून अर्थाचा विचार करणें. आ. स्त्री.

विचारितः विचार्यतेस्मविचारितः, विचार करिजेला जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. विचारि. २ ज्याचा विचार केला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचिकित्सा विचिकित्सनंविचिकित्सा, विशेषें करून चिकित्सन जें ती. कृ. कितधा. रोगापनयनाद्यसंशय. आ. स्त्री.

विच्छंदकः विशिष्टान्छंदयतीतिविच्छंदकः, विशिष्टानें-

आच्छादित करितो जो तो. कृ. छदि धा. संवरणअ. विस्तीर्ण व सुंदर असा जो राजवाडा तो. अकां. पुल्लिंगी.

विच्छर्दकः विच्छर्दयतीतिविच्छर्दकः, संदीप्तिमान् असतो जो तो. कृ. च्छृदी धा. संदीपनअ. सुंदर राजवाडा. अ. पु.

विच्छायं वीनांपक्षिणांच्छायाविच्छायं, पक्ष्यांची जी छाया तें. स. पक्ष्यांची छाया. अ. न.

विच्छित्तिः विच्छेदनंविच्छित्तिः, द्वैधीकरणजें ती. कृ. छिदिर् धा. द्वैधीकरणअ. स्त्रियांचाएक प्रकारचा हाव आहे. २ज्ञान. इ. स्त्री.

विजनः विगतोजनोयस्माद्विजनः, गेला आहे लोक जा पासून तो. स. एकांत स्थल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विजयः विजयनंविजयः, पराभिभव जो तो. कृ. जिधा. जयअ. जय. अ. पु.

विजिलं विजिनंविजिः, विजिं लातीति विजिलं, प्रसरणस्वभाव जो तें. कृ. विजीधा. भयचलनअ. २लाधा. आदानअ. साई सुद्धां दहीं मट्ठा इत्यादि. अ. न.

विज्ञः विजानातीतिविज्ञः, सर्व जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. प्रवीण. २कुशल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञातः व्यज्ञायिविज्ञातः, जाणिजेला जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. प्रसिद्ध. २जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञानं विशिष्टंविविधंवाज्ञानंविज्ञानं, विशिष्ट किंवा अनेक शिल्प शास्त्रीयज्ञान जें तें. स. शिल्प शास्त्रादिविषयक ज्ञान. अ. न.

विज्ञानिकः विज्ञानमस्त्यस्यविज्ञानिकः, विवेक ज्ञान आहे ज्यास तो. त. निपुण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विटः वेटतीतिविटः, आक्रोश करितो जो तो. कृ. विटधा. आक्रोशअ. धूर्त. २उंदीर. ३ खदिर वृक्ष. अ. पु.

विटकः विट्यतेनेनेतिविटकः, शब्द करितो जेणेंकरून तो. कृ. विटधा. शब्दअ. फोड. अका. पुल्लिं.

करितो जो तो. क्रु. विट्धा. आक्रोशअ. धूर्त. २ उंदीर. ३ खदिरवृक्ष. अ. पु.

विटकः विट्यतेनेनेतिविटकः, शब्द करिजेतो जेणें तो. क्रु. विटधा. शब्दअ. फोड. अ. पु.

विटंकं विशेषेणटंक्यंतेत्रविटंकं विशेषें करून शब्द करितात ज्याचेठायीं तें. क्रु. टकिधा. बंधनअ राजादिकांचे घरीं पक्ष्यां करितां केलेलें गृह. अ. पु. न.

विटपः विटपःशाखाविस्तारोस्यास्तीतिविटपः, शाखाविस्तार आहे ज्यास तो. त. वृक्षाचा विस्तार. २ तृणादिकांचा गुच्छ. अ. पु. न.

विटपी विटपाःसंत्यस्येतिविटपी, शाखा आहेत ज्यास तो. त. वृक्ष. इन्. पु.

विट्खदिरः विट्गंधिः खादिरः विट्खदिरः, विट्गंधि, असा जो खदिर तो. स. दुर्गंधिखदिरवृक्ष. अ. पु.

विट्चरः विशांविष्ठांचरतीति विट्चरः, विष्ठासंचारण करितो जो तो. क्रु. चरधा. गत्यादिअ. गांवडुकर. अ. पु.

विडंगः विडतीतिविडंगः, आक्रोश करितो जो तो. क्रु. विडधा. आक्रोशअ. माजर. अ. पु.

विडालः विडतीतिविडालः, आक्रोश करितो जो तो. क्रु. विडधा. आक्रोशअ. माजर अ. पु.

वितंसः वितंस्यतेइतिवितंसः, विशेषें करून मंडित करिजेला जो तो. क्रु. तसिधा. अलंकारअ. मृगपक्ष्यांस धरावयाचा पाश. अ. पु.

वितंडा वितंडतिपरपक्षोनयावितंडा, परपक्षोपमर्द होतो जीणें ती. क्रु. तडिधा. आघातअ. वादविशेष. आ. स्त्री.

वितथं विगतातथासत्यमस्मात् इतिवितथं, गेलें आहे सत्य जापासून तें. स. असत्य, खोटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वितरणं वितीर्यतेइतिवितरणं, देइजेतें जें तें. क्रु. तृधा. प्लवनाद्य. दान. अ. न.

वितर्दिः विगतातर्दिर्हिंसास्याइतिवितर्दिः, निवृत्त आहे हिंसा

जी पासून ती. कृ. तर्दधा. हिंसा अ. अंगणामध्यें केलेलें उपवेश स्थान वेदी बहुलें इत्यादि. इ. स्त्री

वितस्तिः वितस्यतीतिवितस्तिः, उपक्षय करणारी जी ती. कृ. त स्कधा. उपक्षयअ. वीथ. इ. स्त्री.

वितानं वितन्यतइतिवितानं, विस्तीर्ण करिजेतें जें तें. कृ. तनु धा. विस्तारअ. चांदवा. अ. न. २ यज्ञ. ३ विस्तार. अ. पु. न. ४ शून्य. ५ मद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वितुन्नं वितुदतीतिवितुन्नं, विशेषें करून व्यथाकरितेजी ती. कृ. तुदधा. व्यथाअ. शाकविशेष, कुरडु. अ. न.

वितुन्नकः विगतंतुन्नंदुःखम स्मात्वितुन्नकं, गेलें आहे दुःख जापासून तो स. भुई आवळी. अ. पु. २ कोथिंबीर. ३ मोरचूत. अ. न.

वित्तं विद्यतेस्मवित्तं, लाभ करिजेतें जें तें. कृ. विद्धधा. लाभ अ. धन. अ. न. २ प्रख्यात. ३ ज्यास विचार आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विदरः विदरणंविदरः, भेदन जें तो. कृ. दृधा. विदारणअ. द्विधाभाव. अ. पु.

विदलं विदलतितद्विदलं, विदलित होतें जें तें. कृ. दलधा. विदारणअ. वेळूच्या बेळांनीं केलेलें पात्र कणिंग रोवळी इत्यादि. २ डाळिंबाचा दाणा. अ. न.

विदारकः विदार्यतेइतिविदारकः, विदारण पावतो जो तो कृ. दृधा. विदारणअ. स्रू केलेल्या नदीमध्यें पाण्यासाठीं खटलेला खळगा. अ. पु.

विदारी विदार्याः मूलंविदारी, विदारीचें जें मूल तें. न. पांढरा भुय कोहाळा. ई. स्त्री.

विदारीगंधा विदार्याः गंधोवि दारीगंधः सोस्याअस्तीतिविदारीगंधा, विदारि गंध आहे जीस ती. न. सालपर्णी, सालवण. आ. स्त्री.

विदितं विद्यतेस्मविदितं, जाणिजेलें जें तें. कृ. विदधा. ज्ञानअ. जाणलेला. २ स्वीकार

शू. स्त्री.

विदुः वेत्तिसंज्ञामत्र घातेन विदुः, ज्याचेठायीं आघातानें सूचने प्रत पावतो जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. हत्तीच्या गंडस्थळाच्या मध्यें जें अवकाशस्थान तो. उ. पुल्लिंगी.

विदुरः वेदनशीलो विदुरः, ज्ञानशील जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. ज्ञाता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

विदुलः विद्यतेइति विदुलः, जलाश्रयें करून असतो जो तो. कृ. विद्धा. सत्ताअ. वेत. अ. पुल्लिं.

विंदुः वेत्तितच्छीलो विंदुः, ज्ञानशील जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञान अ. ज्ञाता. वि. उ. पु. स्त्री. न.

विद्धः विध्यतेस्म विद्धः, भेदन करिजेला जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. वेध पाडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विद्धकर्णी विद्धः पर्णरूपः कर्णोअस्याइति विद्धकर्णी, विद्ध आहे पर्णरूप कर्ण जीचा ती. स. पाहाडमूळ. ई. स्त्री.

विद्याधरः विद्यायागुटिकांजनादिविषयिण्याधरो विद्याधरः, गुटिका अंजन इत्यादि विद्येचें धारण करितो जो तो. स. देवविशेष. अ. पु.

विद्युत् विशेषेण द्योतते विद्युत्, विशेषें करून कांतिमती जी ती. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. विद्युल्लता. त्. स्त्री.

विद्रधिः विद्रं वेदनां धीयतेस्यामिति विद्रधिः, वेदना धारण करित्ये जीच्याठायीं ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. उदर गाल कान इत्यादिकांवर जो फोड होतो तो रोग. इ. स्त्री.

विद्रवः विद्रवणं विद्रवः, अर्थादि संद्रावशब्दाप्रमाणें. पलायन, पळणें. अ. पु.

विद्रुतः विद्रूयतेस्म विद्रुतः, द्रवीभूत करिजेला जो तो. कृ. द्रुधा. गतिअ. द्रवीभूत. २ पातळ. ३ पळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विद्रुमः विशिष्टद्रोभवो विद्रुमः, विशिष्ट वृक्षाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. रत्नविशेष, पोवळें. अ. पु.

विद्रुमलता विद्रुमस्येवलताविं

द्रुमलता, विद्रुमाचे सारखि जीलता ती. स. स्त्रवाभिक द्र व्यविशेष ज्यास पवारी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

विद्वान् वेत्तीतिविद्वान्, जाणणारा जो तो. कृ. विदधा. ज्ञानअ. पंडित. २ज्ञाता. वि. स. पु. ई. स्त्री. त्. न. ३ आत्मज्ञ. स. पु.

विद्वेषः विद्वेषतीतिविद्वेषः, वैर जें तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअर्थ. वैर. अ. पु.

विधवा विगतोधवोयस्याइति विधवा, गेला आहे भर्ता जीचा ती. स. जीचा नवरा मेला ती बायको. आ. स्त्री.

विधा विधानंविधा, समृद्धी जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रकार. २ समृद्धि. ३ विधान ४ वर्तन. आ. स्त्री.

विधाता विशेषेणदधातीतिविधाता, विशेषें करून पोषण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. पोषणअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

विधिः विधत्तइतिविधिः, विश्वातें करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. ब्रह्मदेव. २ देव. ३ शास्त्रोक्त. ४ नियोग शास्त्रविधि. ५ विधान, कर्तव्य. इ. पु.

विधुः विध्यतिविरहिणांविधुः, विरही पुरुषातें किरणानि ताडन करितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. विष्णु. २ कापूर. ३ चंद्र. ४ राक्षस. उ. पु.

विधुतं विधूयतेस्मविधूतं, त्यक्त करिजेलें जें तें. कृ. धुधातु. विधूननअ. टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विधुननं विधुतिर्विधुननं, कंपन जें तें. कृ. धुञ्धा. कंपनअ. कांपणें. अ. न.

विधुंतुदः विधुंतुदतीतिविधुंतुदः, चंद्रातें व्यथा करितो जो तो. कृ. तुदधा. व्यथनअ. राहुनामा ग्रह. अ. पु.

विधुरं विगताधूः कार्यभागोयस्मिन्तद्विधुरं, गेला आहे कार्यभाग ज्याचे ठायीं तें. स. अत्यंत वियोग. २ विकल. अ. न.

विधुवनं विधूतिर्विधुवनं, कंप

नजें तें. कृ. धूधा. विधूननअ.

विधुननं विधूतिर्विधूननं, कंपनजें तें. कृ. धूञ्धा. कंपनअ. कांपणें. अ. न.

विधेयः विधातुंशक्योविधेयः, प्रवृत्तिनिवृत्तीचेठायीं धारणकरण्यास जो शक्य तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. वचनांत राहणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विनयग्राही विनयंगृहीतुंशीलमस्यविनयग्राही, नम्रताग्रहण करितो जो तो. कृ. ग्रहधाउपादानअ. वचनांत राहणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इ. न.

विना विविगतमितिविना, विगत क्ष. वांचून एतदर्थकजें तें. त. वर्जनार्थक. अव्य. उ. क्षणमप्युत्सहतेनमांविना.

विनायकः विशिष्टोनायकोविनायकः, विशिष्ट असाजो नायक तो. स. गणपति. २ बुद्ध. ३ गरुड पक्षी. अ. पु.

विनाशः विनशनंविनाशः, अदर्शनजें तो. कृ. णशधा. अदर्शनअ. नाश. २ अदर्शन. अ. पु.

विनिमयः विनिमयतेसविनिमयः, मोबदला होतो जो तो. कृ. मेङ्धा. प्रणिदानअ. मोबदला. अ. पु.

विनीतः व्यनायि विनीतः, विशेषेंकरून नेयिजेला जो तो. कृ. णिञ्धा. प्रापणअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विंध्यः इध्यतेसोविंध्यः, दीप्तिमान होतो जो तो. कृ. ञिइंधीधा. दीप्तिअ. विंध्यपर्वत. अ. पु.

विन्नः विद्यतेस्मविन्नः, विचार करिजेलाजो तो. कृ. विदधा. विचारणअ. निवारी. २ मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विपक्षः विरुद्धपक्षोस्यविपक्षः, विरुद्ध आहे पक्ष ज्याचा तो. स. शत्रु. अ. पु.

विपंची विविधंपञ्च्यतेस्वरोत्रेति विपंची, नानाप्रकारचे स्वर उत्पन्न होताहेत जीचेठायीं ती. कृ. डुपचषधा. पाकअ. वीणा. ई. स्त्री.

विपणः विपणनंविपणः, विक्रयजो तो. कृ. पणधा. व्यवहार

अ. विकर्णे. अ. पु.

वपणिः विपणी विपण्यंतेस्यां विपणिः, व्यवहार करिजेतो जी चेठायीं ती. इत्यादि पूर्वीच्या श. प्र. बाजार. २ विकावयाची वस्तु. इ. २ ई. स्त्री.

वेपत्तिः विपदनंविपत्तिः, आपत्तीजी ती. कृ. पद्धा. गतिअ. आपत्ती. इ. स्त्री.

विपथः विरुद्धः पंथाविपथः, विरुद्धजो मार्ग तो. स. वाईट मार्ग. अ. पु.

विपद् विग्रहादिविपत्तिश. प्रमाणें. दू. स्त्री.

विपर्ययः विपर्ययणंविपर्ययः, विपर्यासजो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. व्यतिक्रम. अ. पु.

विपर्यायः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

विपर्यासः विपर्यसनंविपर्यासः व्यतिक्रमजो तो. कृ. असुधा. क्षेपअ. अर्थपूर्वीच्या श. प्र.

विपश्चित् विप्रकृष्टंचिंतयतीति विपश्चित्, विप्रकृष्टातें चिंतन करणाराजो तो. कृ. चितीधा. स्मृतिअ. पंडित. तृ. पु.

विपादिका विपद्यतेनयाविपादिका, विपत्ति होत्ये जेणें करून ती. कृ. पदधा. गतिअ. पायांच्या घोटाफुटण्याचा रोगविशेष. आ. स्त्री.

विपाशा विगताः पाशाः यत्रविपाशा, गेले आहेत पाश ह्म. भवपाश जीच्याठायीं ती. स. नदीविशेष. आ. स्त्री.

विपाट् विग्रहादिपूर्वीच्याश. प्र. विपाशानदी. त्. स्त्री.

विपिनं वेपंतेतर्वादयोत्रविपिनं, कंपित होतात तर्वादिक जाचेठायीं तें. कृ. टुवेपृधा. कंपनअ. अरण्य. अ. न.

विपुलं विपोलतीतिविपुलं, महत्त्व पावतें जें तें. कृ. पुलधा. महत्त्वअ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

विप्रः विप्रातीतिविप्रः, विशेषें करून पूरण करणारा जो तो. कृ. प्राधा. पूरणअ. ब्राह्मण. अ. पु.

विप्रकारः विप्रकरणंविप्रकारः, अपकार जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अपकार. अ. पु.

विप्रकृत: विप्राकारिविप्रकृतः, विवर्ण करिजेतो जो तो. कृ. कृ धा. करणअ. हलका केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रकृष्टकं विगतंप्रकृष्टंयस्मा दितिविप्रकृष्टकं, गेलें आहेसा मीप्यजापासून तें. स. दूरव्यव हित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रतीसार: विरुद्धंप्रतिसर तीतिविप्रतीसारः, विरुद्धाप्रत नष्टकरितो जो तो. कृ. सृधा. ग तिअ. पश्चात्ताप. अ. पु.

विप्रयोग: विप्रयोजनंविप्रयो गः, वियोजन जें तो. कृ. युजि र्धा. योगअ. प्रीतियुक्तांचावि योग. अ. पु.

विप्रलब्ध: विप्रलभ्यतेस्मावि प्रलब्धः, विप्रलब्ध करिजेला जो तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. वंचना पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रलंभ: विप्रलब्धिर्विप्रलंभः विच्छेद जो तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. वंचनायुक्तभाषण. अ. पु.

विप्रलाप: विरुद्धःप्रलापोविप्रला पः, विरुद्ध जें भाषण तें. स. विरु द्धभाषण. अ. पु.

विप्रश्निका विविधःप्रश्नोस्यस्यां इतिविप्रश्निका, अनेक प्रकार चा आहे प्रश्न जीस ती. त. शु भाशुभ जाणणारी स्त्री. आ. स्त्री.

विप्रुट् विगतःप्रोषोदाहोयस्याः विप्रुट्, गेला आहे दाह जीपा सून ती. स. पाण्याचा बिंदु. ष. स्त्री.

विप्लव: विप्लवनंविप्लवः, उपस र्गविशेष जो तो. कृ. प्लुङ्धा. ग तिअ. उपद्रवविशेष. २ प्रलय. अ. पु.

विबंध: विबध्यतेनेनेतिविबं धः, बंधन होतें जेणें करून तो. कृ. वृत्ति. बंधधा. बंधन अर्थ. मलमूत्र निरोध. अकारांत. पुल्लिं.

विबुध: विशेषेणबुध्यतइति विबुधः, विशेषें करून बुद्धियु क्त असतो जो तो. कृ. वृत्ति. बु धिरधा. बोधन अर्थ. ज्ञानी, पंडित. अ. पु.

विभवः विभवतीतिविभवः, समर्थअसतोजो तो. क्र. भूधा. सत्ताअ. द्रव्य. अ. पु.

विभाकरः विभाकांतिस्तांकरोतीतिविभाकरः, कांतीतें करितोजो तो. क्र. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

विभावरी विभातिनक्षत्रादिभिरितिविभावरी, नक्षत्रादिकांनीं शोभत्येजी ती. क्र. भाधा. दीप्तिअ. रात्रि. ई. स्त्री.

विभावसुः विशिष्टाभावसुर्धनंयस्यसविभावसुः, विशिष्ट म्ह. तेज आहे द्रव्य जाचें तो. स. अग्नि. २ सूर्य. उ. पु.

विभीतकः विगतंभीतंरोगभयंयस्मादितिविभीतकः गेलें आहे भीत म्ह. रोगभय जा पासून तो. स. बेहड्याचें झाड. अ. पु.

विभीतकी विशिष्टंभयमस्याइतिविभीतकी, उत्कृष्ट आहे भय म्ह. भूत निवासत्वें करून भय जीपासून ती. स. बेहड्याचें झाड. ई. स्त्री.

विभूतिः भवनंभूतिः विशिष्टाभूतिर्विभूतिः, विशिष्ट जी भूति म्ह. ऐश्वर्य ती. स. ऐश्वर्य. इ. स्त्रीलिं.

विभूषणं विभूष्यतेनेनविभूषणं, भूषित होतो जेणें तें. क्र. भूषधा. अलंकारअ. अलंकार. अ. न.

विभ्रमः विशेषेणभ्रम्यतेइतिविभ्रमः, विशेषें करून जो भ्रम म्ह. अनवस्थान तो. क्र. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. स्त्रियांचा एक भाव आहे. २ शोभा. ३ भ्रांति. अ. पु.

विभ्राट् विभ्राजतेइतिविभ्राट्, अत्यंत ——— शोभणारा जो तो. क्र. भ्राजृधा. दीप्तिअ. अतिशयें करून शोभणारा. ज्. पु. न. स्त्रीलिं.

विमनाः विगतंमनोयस्यविमनाः, गेलें आहे मनःस्थैर्य ज्याचें तो. स. विरस जाहलेला. वि. स्. पु. स्त्री. न.

विमयः विग्रहादिनियमशब्दाप्रमाणें मोबदला. अ. पु.

विमर्दनं विमर्दोविमर्दनं, कुंकु

मर्दितक्षोद जो तें. कृ. मृदधा. क्षो
दअ. मर्दन. अ. न.

विमला विगतोमलो यस्यासाविम
ला, नष्ट केला आहे मल जीणें ती.
स. शिक्केकाई. आ. स्त्री.

विमातृजः विमातुः जातोविमा
तृजः, सावत्रमातेपासून झाला
जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ.
सावत्रबंधु. अ. पु.

विमानं विशिष्टंमानयंत्यनेनेति
विमानं, पुरुषातें मानिताहेत
जेणें करून तें. कृ. मानधा. पूजा
अ. आकाशमार्गे जावयाचा देवां
चा यानविशेष. अ. न.

वियत् विविश्वतएतिव्याप्नोतीति
वियत्, विश्वातें —— व्याप्त करि
तें जें तें. कृ. इण्धा. गतिअ. आ
काश. त्. न.

वियद्गंगा वियतःगंगावियद्गंगा,
आकाशसंबंधी जी गंगा ती. स.
स्वर्गंगा, भागीरथी. आ. स्त्री.

वियमः विग्रहादिवियामशब्दा
प्रमाणें. योग साधनास अंगभू
त जो समय तो. अ. पु.

वियातः विरुद्धंयानमस्यासौविया
तः, विरुद्ध आहे चेष्टित ज्याचें
तो. स. दांडगा. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

वियामः वियमनंवियामः, संय
म जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ.
योगसाधनास अंगभूत जो स
मय तो. अ. पु.

विरजस्तमाः विगतेरजस्तम
सीयस्मात्सविरजस्तमाः, गेले
आहेत रजस्तमोगुण ज्यापासून तो.
स. सत्वगुणी. वि. स्. पु. न. स्त्री.

विरतिः विरमणंविरतिः, उपरम
ण जें ती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. उ
परति. इ. स्त्री.

विराट् विशेषेणराजतेइतिविरा
ट्, विशेषें करून देदीप्यमान हो
णारा जो तो. कृ. राजृधा. दीप्त्य
र्थे. क्षत्रिय. ज्. पु.

विरावः विशेषेणरूयतइतिवि
रावः, विशेषें करून शब्द करितो जो
तो.कृ. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

विरिंचः विरिंचिः विरच
यतीतिविरिंचिः, विश्वातें रचित
करितो जो तो. कृ. रचधा. प्रति
यत्नअ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

विरूपाक्षः विविधरूपाण्यक्षीणियस्यसः विरूपाक्षः, अनेकविधक्षअनेकप्रकारचीं आहेत नेत्रें जाचीं तो. स. महादेव. अ. पु.

विरोचनः विरोचतेइतिविरोचनःप्रकाशित होतो जो तो. कृ. रुचधा. दीप्तिअ. सूर्य. २ चंद्र. ३ अग्नि. प्रल्हादाचा पुत्र. अ. पु.

विरोधः विरुध्यतेइतिविरोधः, वैरजें तो. कृ. रुधिरधा. आवरणअ. वैर. अ. पु.

विरोधनं विरोधोविरोधनं, विरोधजो तें. कृ. रुधिरूधा. आवरणअ. विरोध. अ. न.

विरोधोक्तिः विरोधस्योक्तिर्विरोधोक्तिः, विरोधसंबंधीजी उक्तिती. स. विरुद्धभाषण. इ. स्त्री.

विलक्षः विशेषेणलक्षयतीतिविलक्षः, विशेषेंकरून दिसतो जो तो. कृ. लक्षधा. आलोचनअ. शक्लवर्ण. २आश्चर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलक्षणं विगतंलक्षणमस्मिन्नतद्विलक्षणं, गेलें आहे आलोचन क्ष. कारणस्थिती जाचेठायीं तें. स. कारणरहितस्थिति. अ. न. २भिन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलंबितं विलंबतेकरचरणाद्यत्रेतिविलंबितं, करचरणाद्यवयव विलंबित होतो जाचेठायीं तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. सावकाश. अ. न.

विलंभः विलब्धिर्विलंभः, विसर्जन जें तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. फारदेणें. अ. पु.

विलापः विलपनइतिविलापः, रोदनपूर्वक भाषण जें तो. कृ. लपधा. व्यक्तभकअ. रोदनपूर्वक भाषण. अ. पु.

विलासः विलसनंविलासः, नेत्राजी तो. कृ. लसधा. क्रीडनअ. स्त्रियांच्याचेष्टा. अ. पु.

विलीनः विलीयतेस्मविलीनः, लीन करिजेला जो तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. पातळ झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलेपनं विलिप्यतेनेनविलेपनं, विलेपन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. लिपधा. उपदे

हअ. शरीरास उटी करण्यास यो ग्य सुवासिक द्रव्यविशेष ज्यास उ टणें असें ह्मणतात तें. २ केशरादि कांची उटी. अ. न.

विलेपी विलिंपतीति विलेपी, वईन णावलेजी ती. कृ. लिपधा. उपदेहअ कुण्हेरी. ई. स्त्री.

विवधः विविधं हन्यते नेनेति विवधः, विविध गमन करिजे तें जेणें करू न तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. ध्या नादिपर्याहार. २ मार्ग. अ. पु.

विवधिकः विविधं वीवधं वा वह तीति विवधिकः, नानाप्रकारक वार्ता व मार्ग यातें वाह तो जो तो. कृ. वार्तावाहक कावड्या. अ. पु.

विवरं व्रियते इति विवरं, स्वीकृत करिजेलें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरण अ. छिद्र. अ. न.

विवर्णः विगतो वर्णो यस्य विवर्णः गेलें आहे रूप ज्याचें तो. स. नी च, पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवशः विरुद्धं वष्टीति विवशः, विरुद्ध इच्छा करिती जो तो. कृ. व शधा. कांतिअ. मरणाजवळ आ ल्यामुळें जो बुद्धि विव्हळ झाला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवस्वान् विवस्तेजोस्यास्तीति विवस्वान्, तेज आहे ज्यास तो. त. सूर्य. २ देव. न्. पु.

विवादः विरुद्धो वादो विवादः, वि रुद्ध जो वाद तो. स. देण्याघेण्या बद्दल वगैरे वाद. अ. पु.

विवाहः विशिष्टं वहनं विवाहः, वि शिष्ट जें प्रापण तो. कृ. वहधा. प्राप णअ. लग्न. अ. पु.

विविक्तः विविनक्ति जनो त्रवि विक्तः, जन ज्याचेठायीं पृथक्भा वें करून राहात नाहीं असा जो तो. कृ. विचिर्धा. पृथग्भावअ. एकांत. २ पवित्र. ३ विचारशील. ४ वेगळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विविधः विचित्रा विधास्य विवि धः, विचित्र आहे प्रकार ज्याचा तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवेकः विवेचनं विवेकः, विवे चन ह्म. विचार जो तो. कृ. विचि र्धा. पृथग्भावअ. विचार. २ पृ थक्पणा. अ. पु.

विब्बोकः विशेषेण गर्वतीति वि

ण्वोकः, विशेषेंकरून गर्वितअसतो जो तो. कृ. गर्वधा. दर्पअ. स्त्रियांचा एक हावभावगर्वानें पतीचा अनादरकरणें. अ. पु.

विट् विशत्युदरादाविति विट्, उदरादिकाचेठायीं प्रविष्ट असतेजो ती. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. विष्ठा. २ मनुष्य. ३ वैश्य. श. स्त्री.

विशंकट विस्तृतंशंकटंविशंकटं, विस्तृतजेंशंकटोंविस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विंशतिः विंशानांपूरणीविंशतिः, विंशतिसंख्येचीजी पूरण कर्त्री ती. त. विंशति संख्या. २ वीस मनुष्यादि. इ. स्त्री.

विशदः विशीयतइतिविशदः, ती क्ष्ण किंवा स्वच्छ केलेला जो तो. कृ. षद्लृधा. शातनअ. स्वच्छ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विशरः विशरणंविशरः, हिंसन जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. ठारमारणें. अ. पु.

विशल्या विगतंशल्यमनयाविशल्या, विगतआहेरुक्ष्म. शल्यजीणेंकरून ती. स. गुळवेल. २ कळलावी. ३ दांती. ४ त्रिपुटाख्यामकवनौषधी. आ. स्त्री.

विशसनं विशस्यतेविशसनं, वधजो तें. कृ. शसुधा. हिंसाअ. ठारमारणें. अ. न.

विशाखः विशाखायांजातःविशाखः, विशाखांचेठायीं जो झाला जो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

विशाखा विशाखतीतिविशाखा, व्याप्त करितें जी ती. कृ. शाखृधा. व्याप्तिअ. विशाखा नक्षत्र. आ. स्त्री.

विशायः विशयनंविशायः, पर्यायें करून जें शयन तें. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. पाहरेकरी. अ. पु.

विशारणं विशीर्यतेविशारणं, हिंसन जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

विशारदः विशिष्टाशारदायस्य विशारदः, विशिष्ट आहे शारदा ह्म. सरस्वती जास तो. स. पंडित. २ दांडगा. अ. पु.

विशालं विग्रहादिविशंकटशद्वाप्रमाणें. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विशालता विशालस्यभावी

विशालता, विशाल स. विस्तीर्ण त्याचा जो भाव ती. त. विस्तार. आ. स्त्री.

विशालत्वक् विशालात्वगस्यावि शालत्वक्, दीर्घ आहे त्वचा जाची तो. स. सातवणाचें झाड. न. पु.

विशाला विशलतीतिविशाला, विशेषें करून विस्तार करिते जी ती. कृ. शलधा. गतिअ. मोठी कवडळ. आ. स्त्री.

विशिख: विशिष्टाशिखाग्रमस्य विशिख:, उत्तम आहे अग्रजाचें तो. स. बाण. अ. पु.

विशिखा विशेतेस्यामितिविशिखा, गमन करितात जींचेठायीं ती. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. गावांतील लहान मार्ग. आ. स्त्री.

विशेषकं विशिनष्टीतिविशेषकं, भूषित करणारें जें तें. कृ. शिष्लृधा. विशेषणअ. कस्तूरीचा वगैरे कपाळीं लावलेला टिळा. अ. पु. न.

विस्रंभ: विग्रहादिविस्रंभशब्दाप्रमाणें. विश्वास. २ शृंगाराविषयीं स्त्रियांची प्रार्थना. अ. पु.

विश्राणनं विश्राण्यतेविश्राणनं, देइजेतें जें तें. कृ. श्रणधा. दानअ. दान देणें. अ. न.

विश्राव: विश्रवणंविश्राव:, अतिप्रसिद्धी जी तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. अत्यंत प्रसिद्धि. अ. पु.

विश्रुत: अश्रावीति विश्रुत:, श्रवण करिजेला जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. प्रख्यात. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विश्वे विशंति कर्मस्वितिविश्वे, श्राद्धादि कर्मांचेठायीं प्रवेश करितात जे ते. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. देवांचे गणविशेष. अ. पु. २ सर्व. ३ सुंठ. अ. न.

विश्वकद्रु: विश्वंकंदतेइतिविश्वकद्रु:, विश्वाप्रतआक्रंदन करितो जो तो. कृ. कदिधा. आह्वानाद्य. शिकारीचा कुत्रा. उ. पु.

विश्वकर्मा विश्वंकर्मास्मादस्य वा विश्वकर्मा, विश्व आहे कर्म जापासून किंवा विश्व आहे कर्म जाचें तो. स. देवांचा शिल्पिविशेष, देवांचा सुतार. न. पु.

विश्वग्यङ्. विश्वग्रहादिसर्व विष्वग्यङ्शब्दाप्रमाणें. सर्वत्र गमनकरणारा. वि. त्र. पु. न. ई. स्त्री.

विश्वभेषजं विश्वस्यभेषजंविश्वभेषजं, विश्वाचें जें औषधतें. स. संठ. अ. न.

विश्वंभरः विश्वंबिभर्त्तीतिविश्वंभरः, विश्वाचें पोषण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. विष्णु. अ. पु.

विश्वंभरा विश्वंबिभर्त्तीतिविश्वंभरा, जगातें धारण करित्येजी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

विश्वसृट् विश्वंसृजतीतिविश्वसृट्, विश्वातें उत्पन्न करितोजो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. ब्रह्मदेव. ज्. पु.

विश्वस्ता विफलंश्वसितीतिविश्वस्ता, विफल आहे जीवन जीचें ती. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. विधवा, रंडा. आ. स्त्री.

विश्वा विशतीतिविश्वा, व्याप्ति करित्येजी ती. कृ. विशधा. प्रवेशअ. अतिविषा. आ. स्त्री.

विश्वासः विश्वसनंविश्वासः, विश्वसनजें तो. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. भरवसा. अ. पु.

विषं वेवेष्टिविषं, व्यापकरितें जें तें. कृ. विष्लृधा. व्याप्तिअ. सोमलादि. अ. पु. न. २ उदक. अ. न.

विषधरः विषस्यधरोविषधरः, विषाचा धारण कर्त्ता जो तो. स. सर्प. अ. पु.

विषमच्छदः विषमाः छदाःयस्यविषमच्छदः, विषम म्ह. सम आहेत छदें म्ह. पत्रें जास तो. स. सातवणाचें झाड. अ. पु.

विषयः विषयनंविषयः, आश्रयण जें तो. कृ. षिञ्धा. बंधनअ. देश. २ इंद्रियग्राह्य. ३ रूपरस गंधस्पर्श हे पांच विषय. ४ आश्रय. ५ ज्याचा जो नित्य सेवन करावयाचा तो त्याचा विषय. अ. पु.

विषयि विषयोस्यास्तीतिविषयी, विषय आहे प्रियजास तें. त. इंद्रिय. न्. न.

विषवैद्यः विषस्यवैद्योविषवै

द्यः, विषाचा जो वैद्य ती. स. विषहारक वैद्य. अ. पु.

विषा वेवेष्टीतिविषा, सर्वांस व्याप्त करिते जी ती. कृ. विष्लृ धा. व्याप्तिअ. अतिविषा. आ. स्त्रीलिं.

विषाणं व्यस्तीतिविषाणं, वि विधाकानें शहतेंजें तें. कृ. असधा. भुविअ. पशूचें शिंग. २ हस्तिदंत. अ. पु. न.

विषाणी विषाणमस्यस्याविषाणी, शृंगसदृश आहे पत्रें जीचीं ती. त. मेढशिंगी. २ पशूचें शिंग. ३ हस्तिदंत. ई. स्त्री.

विषुवं अहोरात्रयोर्विषुसाम्यं यत्रास्तितद्विषुवं, रात्रीचें व दिवसाचें आहे साम्य ज्याचेठायीं तें. त. तुला आणि मेष त्या संक्रांतीच्या कालीं दिवस व रात्रीचें मान समान होतें तो काल. अ. पु. न.

विषुवत् विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. त्. न.

विष्किरः विग्रहादिविकिरशब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विष्टपं विशंत्यत्रेतिविष्टपं, प्रवेश करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. विश धा. प्रवेशनअ. भूतल. अ. पु. न.

विष्टरः विस्तीर्यतेइतिविष्टरः, विस्तीर्ण करिजेतो जो तो. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. आसन. २ वृक्ष. ३ दर्भमुष्टि. अ. पु.

विष्टरश्रवाः विष्टरोदर्भमुष्टिस्तद्वच्छ्रवसीयस्यविष्टरश्रवाः, दर्भमुष्टी सारखे आहेत कर्ण ज्याचे तो. स. विष्णु. स्. पु.

विष्टिः वेषणंविष्टिः, बलात्कारानें राकणें जें ती. कृ. विषधा. विप्रयोगअ. नरकामध्यें बलात्कारानें राकणें. इ. स्त्री.

विष्ठा कुत्सितंवितिष्ठतेउदरे इतिविष्ठा, उदराम्न. जठर त्याचेठायीं कुत्सितराहाते जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पोटांतील मळ. आ. स्त्री.

विष्णुः वेवेष्टिव्याप्नोतिसर्वमितिविष्णुः, सर्वांतें व्याप्त करितो जो तो. कृ. विष्लृधा. व्याप्तिअ. नारायण. उ. पु.

विष्णुक्रांता विष्णुनाक्रांताऽवि

ष्णुक्रांता, विष्णूनें आक्रमण करिजेली जी ती. स. वनौषधि विशेष. आ. स्त्री.

विष्णुपदं विष्णोः पदं विष्णुपदं, विष्णूचें जें आस्पद किंवा स्वरूप तें. स. आकाश. अ. पु. न.

विष्णुपदी विष्णुपदोत्स्या विष्णुपदी, विष्णुपदापासून उत्पन्न झाली जी ती. त. भागीरथी नदी. ई स्त्रीलिं.

विष्णुरथः विष्णोरथः विष्णुरथः, विष्णूचा जो रथ तो. स. गरुडपक्षी. अ. पु.

विष्यः विषेणवध्यो विष्यः, विषानें जो वधार्ह तो. त. विषघालून मारण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विष्वक् विषुसर्वतः अंचतीति विष्वक्, आसमंतात् या अर्थी विषयीं जें पूजित स्म. आदृत तें. कृ. अंचुधा. पूजादिअ. समंततः या अर्थीं अव्य.

विष्वक्सेनः विषुनाना अंचतीति विषूची विषूची सेना यस्य स विष्वक्सेनः, अनेकस्थलीं गमन करणारी आहे सेना ज्याची तो. स. विष्णु. अ. पु.

विष्वक्सेनप्रिया विष्वक्सेनस्य प्रिया विष्वक्सेनप्रिया, विष्णूला जी प्रिय ती. स. वाराहकंद आ. स्त्री.

विष्वक्सेना विष्वक्सिनोतीति विष्वक्सेना, सर्वत्र फलें करून बंधन पावत्ये जी ती. कृ. षिञ् धा. बंधनअ. वाघांटि. आ. स्त्री.

विष्वद्र्यङ्. विष्वगंचतीति विष्वद्र्यङ्, सर्वत्र गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. आसमंतात् भागीं गमन करणारा. वि. च्. पु. न. ई. स्त्री.

विसंवादः विसंवक्ति विसंवादः, वंचनायुक्त भाषण जें तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणीअ. वंचनायुक्त जें भाषण तें. अ. पु.

विसरः विसरतीति विसरः, विशेषें करून गमन करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. समूह. अ. पु.

विसर्जनं विसृज्यते इति विसर्जनं, देइजेतें जें तें. कृ. सृषू

धा. विसर्गअ. दानदेणें. अ. न.

विसर्पणं विसर्पोविसर्पणं, व्रणादि प्रसरण जें तें. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. व्रणादिकांचें प्रसरण. अ. न.

विसारः विसरतीतिविसारः, गमन करितो जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. मत्स्य. अ. पु.

विसारी विसरणंविसारः, सो स्यास्तीतिविसारी, प्रसार आहे ज्याचा तो. त. सरऽ. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

विसृतं विसरतिस्मविसृतं, विस्तीर्ण झालें जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विसृत्वरः विसरणशीलोविसृत्वरः, प्रसरणस्वभावजो तो. कृ. सृधा. गतिअ. प्रसरणशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्तरः विस्तरणंविस्तरः, विस्तृती जी ती. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. शब्दविस्तार. अ. पु.

विस्तारः विस्तरणंविस्तारः विस्तृती जी ती. कृ. धा. पू. श. प्र. विस्तार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्तृतं विस्तीर्यतेस्मविस्तृतं, विस्तृत झालें जें तें. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्फारः विस्फुरणंविस्फारः, धनुष्याचा जो शब्द तो. कृ. स्फुरधा. स्फुरणअ. धनुष्याचे दोरीचा ठणत्कार. अ. पु.

विस्फोटः विस्फोटतीतिविस्फोटः, अंगातें विशीर्ण करितो जो तो. कृ. स्फुटिर्धा. विशरणाअ. फोड. अ. पुल्लिं.

विस्मयः विस्मापयतीतिविस्मयः, आश्चर्ययुक्त करितो जो तो. कृ. ष्मिङ्धा. ईषद्धसनअ. आश्चर्य, अद्भुत नामा रस. अ. पु.

विस्मयान्वितः विस्मयेनान्वितोविस्मयान्वितः, आश्चर्यें करून जो युक्त तो. स. आश्चर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्मृतं विस्मर्यतेस्मविस्मृतं, विस्मरण करिजेलें जें तें. कृ.

स्मृधा. आध्यानअ. विसरले
ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्रं विस्रंसतेइतिविस्रं, वि
स्रंसित ह्ल. त्यक्त होतें जें तें.
कृ. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ.
ज्यास अपक्व मांसाच्या गंधा
सारखा गंध आहे तो. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

विस्रंभः विस्रंभणंविस्रंभः,
विश्वसन जें तो. कृ. स्रंभुधा. वि
श्वासअ. विश्वास. २ शृंगारप्रा
र्थना. अ. पु.

विस्रसा विस्रस्यतेअनयावि
स्रसा, गात्रादिक शिथिल होता
हेत जीर्ण करून ती. कृ. स्रंसु
धा. अवस्रंसनअ. म्हातारप
णा. आ. स्त्री.

विस्रावः विस्राव्यतइतिविस्रा
वः, ओदनापासून काढिजे तो जो
तो. कृ. स्रुधा. गतिअ. भाताची
पेज. अ. पु.

विहगः विग्रहादिविहंगम शब्दा
प्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगः विहायसिगच्छतीतिवि
हंगः, अर्थादिक खग शब्दाप्रमा
णें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमः विग्रहादिविहंगम श
ब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमा विहायसिगच्छतीति
विहंगमा, आकाशाचेठायीं राह
ते जी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ.
भिंतीसलावलेली लांकडाची खुं
टी. आ. स्त्री.

विहंगिका विहंगइवप्रतिकृति
विहंगिका, पक्ष्याची जी प्रतिमा
ती. त. लांकडांची खुंटी. आ. स्त्री.

विहसितं विहस्यतेइतिविह
सितं, हास्यजें तें. कृ. हसधा.
हसनअ. मध्यमहास्य. अ. न.

विहस्तः विक्षिप्तोहस्तोस्यवि
हस्तः, विक्षिप्त आहे हस्त जा
चा तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

विहापितं विहापनंविहापि
तं, दान जें तें. कृ. ओहाकृधा.
त्यागअ. दानदेणें. अ. न.

विहायाः विजहातिभुवंविहा
याः, पृथ्वीप्रत टाकणारा जो तो.
कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. आकाश.
स. पु. न. २ पक्षी. स. पु.

विहायस: विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

विहार: विहरणंविहारः, क्रीडोर्थ संचरणजें तो. कृ. हृञ् धा. हरणअ. पायांनीं जाणें. अ. पु.

विह्वल: विह्वलतेइतिविह्वलः, विह्वल होतो जो ती. कृ. ह्वलधा संचलनअ. शोकादिकें करून गात्र भंगपावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वीकाश: विकाशनंवीकाशः, प्रकाशजो तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. एकांत. २प्रकाश. वि. अ पु. न. आ. स्त्री.

वीचि: वेतिवृद्धिंगच्छतीतिवीचिः वृद्धीप्रत पावत्ये जी ती. कृ. वी धा. वृध्यादिलाट. इ. स्त्री.

वीणा वेतिप्रजायतेस्वरोस्यामितिवीणा, स्वर उत्पन्न होतो जीचाठायीं ती. कृ. वीधा. प्रजननअ. वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

वीणादंड: वीणायादंडोवीणादंडः, वीणेचाजो दंड तो. स. विणेचा दांडा. अ. पु.

वीणावाद: वीणांवादयतीति वीणावादः, वीणेतें वादन करितोजो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणी अ. विणा वाजविणारा. अ. पु.

वीतंस: वीतंस्यतेइतिवीतंसः, प्रक्षिप्त करिजेतोजो तो. कृ. तसूधा. उपक्षेपअ. मृगपक्षीइत्यादिकांस बंदीत ठेवण्याचें साधन फांसजाळें इत्यादि. अ. पु.

वीत वेतियुद्धकर्मण इति वीतं, युद्धादिकर्मापासून दूर होणारें जें गजादि तें. कृ. वीधा. गतिअ. युद्धादिकाचेठायीं अनुपयुक्तजो हत्ती घोडा. इत्यादि. अ. न.

वीति: वेतीतिवीतिः, गमन करणाराजो तो. कृ. वीधा. गतिअ. घोडा. इ. पु.

वीतिहोत्र: वीतिः पुरोडाशादिभक्ष्यं होत्रंहवनंयस्यसवीतिहोत्रः, पुरोडाशादिभक्ष्य आहे हवन ज्याचें तो. स. अग्नि. अ. पु.

वीथि: विग्रहादिपुढच्याशब्दाप्रमाणें. पंक्ति. इ. स्त्री.

वीथी वीथ्यते नयावीथी, यात्रा करिजेतो जीणें करून ती. कृ.

विथृधा. याचनअ. पंक्ति. २मा
र्ग. ई. स्त्री.

वीध्रं वींध्रे इतिवीध्रं, प्रकाशि
त होतें जें तें. कृ. ञिइंधीधा. दी
प्तिअ. स्वभावतः जें निर्मळ तें.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वीनाहः विनह्यतेनेनवीनाहः
कूपमुख बंधन करिजेतें जेणें
करून तो. कृ. णहधा. बंधनअ.
दगडानें बांधलेलें विहिरीचें तों
ड. अ. पु.

वीरः वीरयतीतिवीरः, विक्रांति
ह्य. पराक्रम करितो जो तो. कृ.
वीरधा. विक्रांतिअ. शूर. २ना
टकांतील एकरस. अ. पु.

वीरणं विपक्षिणमीरयतीतिवी
रणं, पक्षाप्रत प्रेरणा करितें जें
तें. कृ. ईरधा. गतिअ. काळावा
ळा. अ. न.

वीरतरं अतिशयितंवीरंवीरत
रं, अर्थादिसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्र
माणें.

वीरतरुः वीरश्चासौतरुश्चवी
रतरुः, वीर असा जो तरु तो.
स. अर्जुनवृक्ष. उ. पु.

वीरपत्नी वीरः पतिर्यस्याः सा
वीरपत्नी, वीर आहे पती जीचा
ती. स. वीराची भार्या. ई. स्त्री.

वीरपानं. वीरपाणं वीराणां
पानंवीरपानं, वीरांचें जें पान
तें. स. युद्ध झालें किंवा होणें
असतां श्रम शांत्यर्थ किंवा उत्सा
हार्थ जें शूरलोक मद्यपान करि
तात तें. अ. न.

वीरभार्या वीरस्यभार्यावीरभार्या,
वीरपुरुषाची जी स्त्री ती. स. वी
राची स्त्री. आ. स्त्री.

वीरमाता वीरस्यमातावीरमा
ता, वीरपुरुषाची जी आई ती.
स. वीराची आई. ऋ. स्त्री.

वीरवृक्षः वीरइववृक्षः वीरवृक्षः,
शूरासारखा रोग नाश करणारा
जो वृक्ष तो. स. भिलाव्याचें झाड.
अ. पु.

वीराशंसनं वीराः आशंसंतेऽ
त्रवीराशंसनं, वीर जाच्याठायींयु
द्धेच्छा करितात तें. कृ. आङ्‌:
शासृधा. इच्छाअ. अत्यंत भय
प्रद जी युद्ध भूमि तें. अ. न.

वीरसूः वीरंसूतेइतिवीरसूः,

वीरपुरुषातें प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्.धा. गर्भविमोचना दिअ. वीराची आई. ऊ. स्त्री.

वीरहा वीरमग्निंहंतीतिवीरहा, अग्नीचा नाश करणारा जो तो. कृ. हनधा. हिंसाद्यर्थ. ज्याचा गृहाग्नि नष्ट जाहला तो. न्.पु.

वीरः विरुद्धान्राति हंतीतिवीरः, शत्रूंतें मारितो जो तो. कृ. राधा. दानअ. शूर. अ.पु.

वीरुध् विरुणद्धीतिवीरुध्, विस्तारद्वारा आवरण करित्ये जी ती. कृ. रुधिर्.धा. आवरणअ. विस्तृत जी वल्ली ती. ध्. स्त्री.

वीर्यं वीरे अर्हाबेसाधुवीर्यं, शूरपुरुषाचे ठायीं जें साधु तें. त. पराक्रम. २ रेत. ३ तेजोविशेष. ४ सामर्थ्य. अ.न.

वीवधः विग्रहादिविवधशब्दाप्रमाणें. धान्यादिकपर्याहार. २ मार्ग. अ.पु.

वृकः वर्कतइतिवृकः, पश्चादिक ग्रहण करितो जो तो. कृ. वृकधा. आदानअ. लांडगा. २ उंदीर. अ.पु.

वृकधूपः वृकइवधूपः वृकधूपः, लांडग्या सारखा दुःखकारक जो धूप तो. स. अनेक पदार्थकृत धूप. २ धूप. अ.पु.

वृक्णं वृश्च्यतेस्मवृक्णं, छेदन करिजेलें जें तें. कृ. ओव्रश्चूधा. छेदनअ. तोडलेला. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

वृक्षः वृक्षतेइतिवृक्षः, विस्तारानें भूप्रदेशावरण करितो जो तो. कृ. वृक्षधा. आवरणअ. झाड. अ.पु.

वृक्षभेदी वृक्षंभेत्तुंशीलमस्यवृक्षभेदी, वृक्षभेदनस्वभाव जो तो. कृ. भिदिर्.धा. विदारणअ. वाकसतासणी. इन्.पु.

वृक्षरुहा वृक्षंरोहतीतिवृक्षरुहा, वृक्षाप्रत किंवा वृक्षाचे ठायीं प्रादुर्भूत होत्ये जी ती. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. वृक्षावर जाहलेली लता इ. बांधें. आ.स्त्री.

वृक्षवाटिका वृक्षाणांवाटिका वृक्षवाटिका, वृक्षाची जी वाटिका इ. बाग ती. स. अमात्य किंवा वेश्या त्यांचा घराकडचा बाग

बगीचा. आ. स्त्री.

वृक्षादनः वृक्षमत्तीतिवृक्षादनः, वृक्षाप्रत अदन म्ह. भेदन करि तो जो तो. कृ. अद्धा. भक्षणअ. वाकस. अ. पु.

वृक्षादनी वृक्षमत्तीतिवृक्षादनी, वृक्ष भक्षण करित्ये जी ती. कृ. अद्धा. भक्षणअ. वृक्षरुहा, बांधें. ई. स्त्री.

वृक्षाम्लं वृक्षस्य आम्लं वृक्षाम्लं वृक्षसंबंधीं जें आम्ल तें. स. आमसोल. अ. न.

वृजिनं शिष्टैर्वर्ज्यतेतद्वृजिनं, शिष्टानीं वर्जिजेतें जें तें. कृ. वृजीधा. वर्जनअ. पातक. अ. न. २ वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री ३ क्लेश. अ. पु.

वृत्तः वृत्यतेस्मवृत्तः, वरणकरिजेला जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वरलेला. २ अभीप्सित. इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृत्तिः वर्ततेअनयावृत्तिः, रक्षण तें जीणें करूनती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वेष्टन. ई. स्त्री.

वृत्तं विग्रह्यादिवर्तुलशब्दाप्र. वाटोळा. २ वरलेला. ३ अतीत भूत. ४ दृढ,गाढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ५ पद्य. ६ चरित्र. अ. नपुंस.

वृत्तांतः वृत्तोंतोस्य वृत्तांतः वृत्त आहे अंत जाचा तो. स. प्रकरण. २ प्रकार. ३ कार्त्स्न्य. ४ वास्तविक लोकवृत्त. अ. पु.

वृत्तिः वर्तनंवृत्तिः, वर्तन जें ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. जीविका. २ मूळ सूत्राचें विवरण. इ. स्त्रीलिं.

वृत्रहा वृत्रंहतवानितिवृत्रहा, वृत्रासुरातें मारिता झाला जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. इंद्र. न्. पु.

वृत्रः वृणोतीतिवृत्रः, आवरण करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. अंधकार. २ शत्रु. ३ दैत्यविशेष. अ. पु.

वृथा व्रियतेतद्वृथा, व्यर्थार्थी तें वरण करितें म्ह. त्याचें वरण करितें म्ह. तद्बोधकजें तें. कृ. वृञ्धा. वरणअ. निरर्थक. २ विधिहीन त्या अर्थी अव्य.

वृन्दः वृन्दा वृन्दं वर्धतेस्म

इतिवृद्धः, वृद्धीप्रत पावताझा लाजो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. झालारा. २ विद्वान्. ३ दगडफूल. अ. न.

वृद्धत्वं वृद्धस्यभावोवृद्धत्वं, अर्थस्थविर शब्दाप्रमाणें. वृद्धपणा. अ. न.

वृद्धदारकः वृद्धोदारकोऽस्मादितिवृद्धदारकः, वृद्ध आहे दारक क्ष. पुत्रसदृश काष्ठादिजापासून तो. स. वरधारा जीर्ण फंजी अ. पु.

वृद्धश्रवाः वृद्धेभ्यः श्रृणोतीति वृद्धश्रवाः, वृद्ध जे ब्रह्मादिक त्यांपासून श्रवण करितो जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. इंद्र. स. पु.

वृद्धनाभिः वृद्धाउन्नतानाभिर्यस्यसवृद्धनाभिः, उन्नत आहे नाभी ज्याची तो. स. वातादिकेंकरून ज्याची नाभीउंच झाली तो. इ. पु.

वृद्धिः वर्धनंवृद्धिः, वर्धन जें ती. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. वर्धन. २ आदर्णो. इ. स्त्री.

वृद्धिजीविका वृध्याजीविका वृद्धिजीविका, वृद्धीकरूनजीविका जी ती. स. व्याजानें जी उपजीविका करितात ती. आ. स्त्री.

वृद्धोक्षः वृद्धश्चासोउक्षाचवृद्धोक्षः, वृद्ध जो वृषभ तो. स. झातारा बैल. अ. पु.

वृध्याजीवः वृद्धिराजीवोजीविकास्यवृध्याजीवः, वृद्धी आहेजीविका ज्याची तो. स. व्याजानेंउपजीविका करणारा. अ. पु.

वृंतं वृणोतीतिवृंतं, प्रसवातें बंधन करिजेतें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरणअ. देट डेंख. अ. न.

वृंदं वृणोतिइतिवृंदं, संधीभूत होतें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरणादिअ. समूह. अ. न.

वृंदा वंद्यतेसावृंदा, नम्रहोइजे ते जी ती. कृ. वदिधा. अभिवादनअ. वृक्षावर झालेली लता, बांधें. आ. स्त्री.

वृंदारकाः प्रशस्तंवृंदंयेषांतेवृंदारकाः, उत्कृष्ट आहे समुदाय ज्यांचा ते. स. देव. अ. पु. २ मुख्य. ३ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृंदिष्ठः अतिशयेनवृंदारकोवृंदिष्ठः, अत्यंत जो मुख्य तो. त. आतिशयितश्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृश्चिकः वृश्चतीतिवृश्चिकः, छेदन करितो जो तो. कृ. ओव्रश्चू धा. छेदनअ. विंचू. २ कीट विशेषहलकसर. ३ भ्रमर. ४ वृक्ष विशेष. ५ धुलें. ६ वृश्चिकराशी. अ. पु.

वृषः अभिलषितंवर्षतिफलमिति वृषः, इच्छित फळातें देतोजोतो कृ. वृषुधा. सेचनअ. बैल. २ वृष भराक्र. ३ सुपंथ. ४ अडुळसा. अ. पु.

वृषणः वर्षंतीतिवृषणः, सेचन करणाराजो तो. कृ. वृषुधा. सेच नअ. अंडकोश. अ. पु.

वृषभः वर्षतीतिवृषभः, सेचन करणारा जो तो. कृ. वृषुधा. सेच नअ. बैल. २ बैलघाटि. अ. पु.

वृषदंशकः वृषान्मूषकान्दंशती तिवृषदंशकः, मूषकांप्रत दंश क रितोजो तो. कृ. दंशधा. दशनअ. मार्जर. अ. पु.

वृषध्वजः वृषोध्वजश्चिन्हंयस्य सवृषध्वजः, वृषह्म. बैलआहे चि न्हजाचें तो. स. महादेव. अ. पु.

वृषा वर्षतीतिवृषा, उदकवृष्टि क रितो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. इंद्र. न. पु.

वृषलः वृषंलुनातिइतिवृषलः, ध र्मनाश करितो जो तो. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. शूद्र. अ. पु.

वृषस्यंती वृषंनरंआत्मनः इच्छ तीतिवृषस्यंती, पुरुषातें इच्छा करणारीजी ती. सना. अत्यंत मैथुने च्छावतीस्त्री. ई. स्त्री.

वृषा वर्षतीतिवृषा, पर्णादिकातें टाकितेजी ती. कृ. वृषुधा. सेचन अ. उंदरकानी. आ. स्त्री.

वृषाकपायी वृषाकपेःस्त्रीवृषाक पायी, हराचीव विष्णूचीजी स्त्री ती. स्वाम. लक्ष्मी. २ पार्वती. ३ ह रणवेल. ४ शतावरी. ई. स्त्री.

वृषी वर्षतिस्वरवंवृषी, स्वरवातें वर्षणारी जी ती. कृ. वृषुधा. से चनअ. सन्यासी ब्रह्मचारी इत्या दिकजे व्रती त्याचें आसन. ई. स्त्रीलिं.

वृष्टि: वर्षणंवृष्टि:, वर्षण जें तें. कृ. वृषुधा. सेचनअ. वर्षण. पाऊस. इ. स्त्री.

वृष्णि: वर्षतीतिवृष्णि:, सेचन करितो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. किरण. २ मेढरूं. इ. पु.

वेग: वेजनंवेग:, चलन जें तें. कृ. ओविजीधा. भयचलनअ. वेग. २ प्रवाह. ३ विष्ठादिकांचा गुदद्वारानें जो निर्गम तो. अ. पु.

वेगी अतिशयितोवेगोस्यस्यवेगी, अतिशयित आहे वेग ज्यास तो. त. त्वरित, वेगयुक्त. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वेणि: **वेणी** वेण्यतेइतिवेणि: विणली अथवा ग्रहण केली जाते जी ती. कृ. वेणृधा. गत्यादिअ. सर्पाकार रचलेला केशवेश. २ नदीवि. इ. २ई. स्त्री.

वेणु: वेणतीतिवेणु:, ऊर्ध्वगमन करणारा जो तो. कृ. वेणृधा. गतिअ. वेळू. उ. पु.

वेणुकं विग्रहादिवेणुकशब्दाप्रमाणें. मारण्याचा दांडा. अ. न.

वेणुध्म: वेणुंधमतीतिवेणुध्म:, वेणूतें वादनें करितो जो तो. कृ. ध्माधा. शब्दअ. वेणुवादक, पांवेकरी. अ. पु.

वेतनं वीयतेनेनवेतनं, ज्याच्यायोगानें भक्षण होतें तें. कृ. वीधा. खादनादिअ. चाकरी बद्दल मुशाहिरा. अ. न.

वेतस: वयतेइतिवेतस:, तंतुसंतान पावतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. वेताचें झाड. अ. पु.

वेतस्वान् वेतसा: संत्यत्रवेतस्वान्, वेत आहेत ज्याचेठायीं तो. त. पुष्कळ वेताचीं झाडें जेथें आहेत तो देश. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

वेताल: वेवायौताल: प्रतिष्ठास्यसवेताल:, वायूचेठायीं आहे स्थिती ज्याची तो. स. वेताळ. अ. पु.

वेत्रवती वेत्राणिवल्लयोत्रसंतीतिवेत्रवती, वेत्रादिक आहेत जीच्याठायीं ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

वेद: धर्माधर्मौवेदयतीतिवेद:, धर्माधर्मातें जाणवितो जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद आणि अथर्वण वेद हे

४ प्रत्येक. अ. पु.

वेदना वेदनंवेदना, अनुभवजो ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. अनुभव. आ. स्त्री.

वेदिः विद्यतेशोधनेनाक्रियतेइति वेदिः, शोधनें करून जी केलीजाते जी ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. यज्ञार्थ केलेली डमरूचे आकारासारखी भूमि. इ. स्त्री.

वेदिका विदंत्यस्यांवेदी सैववेदिका, सर्व वृत्तांत जाणतात जीचे ठायीं ती वेदी तीच वेदिका. न. अंगणामध्यें केलेलें बोहलें. आ. स्त्री.

वेदी विदंत्यस्यांवेदी, जाणताहेत सर्ववृत्तांत जीचेठायीं ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. अर्थ वेदिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

वेधनिका विध्यतेनयावेधनीसैववेधनिका, मुक्तादि वेधन करिजेतें जीणेंकरून ती. न. स्नामतावगैरे छिद्र पाडण्याचें हत्यार. आ. स्त्री.

वेधमुख्यकः वेधेमुख्यः वेधमुख्यः सएववेधमुख्यकः, वेधाविषयीं जो मुख्य तोच वेधमुख्यक. त. कचूर. अ. पु.

वेधाः विदधातीतिवेधाः, विशेषें करूनउत्पन्नव पोषणकरितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणाद्य. ब्रह्मदेव. २ विष्णु. ३ बुधनामा ग्रह. ४ पंडित. स. पु.

वेधितः वेध्यतेस्मवेधितः, भेदन करिजेला जो तो. कृ. विद्धा. विधानअ. छिद्र पाडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेपथुः वेपतइतिवेपथुः, कंपायमान असतो जो तो. कृ. टुवेपृधा. कंपनअ. कंप. उ. पु.

वेमा वयत्यनेनवेमा, जेणें करून विणतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. कोष्ट्याचें घोडें. न. पु.

वेला वेदतीतिवेला, चंचल गामी असते जी ती. कृ. वेलृधा. गतिअ. मर्यादा. २ काळवेळ. ३ समुद्राची मर्यादा. आ. स्त्री.

वेल्लं वेल्लतीतिवेल्लं, संचलन करितें जें तें. कृ. वेल्लधा. संचलनअ. वावडिंग. अ. न.

वेल्लजं वेल्लनंवेल्लः वेल्लंजायते

वेल्लजं, स्वभक्षणानें चांचल्यउत्पन्न करणारें जें तें. क्र. जनी धा. प्रादुर्भावअ. मिरीं. अ. न.

वेल्लिः वल्लतीतिवेल्लिः, संवरण करिते जी ती. कृ. वल्ल धा. संवरणअ. वेल, लता. इ. स्त्री.

वेल्लितं वेल्लतिस्मवेल्लितं, चंचल झालें जें तें. क्र. वेल्लुधा. चलनअ. वांकडा. २ किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेशः विश्यतेस्मिन्ननेनेतिवेशः, प्रवेश केला ज्याचेठायीं किंवा जेणें तो. क्र. विश धा. प्रवेशनअ. कलावंतीचा बाजार अथवा तीचें घर. २ अलंकारानीं केलेली शोभा. अ. पु.

वेशंतः महिषादयोऽस्मिन्विशंतीतिवेशंतः, महिषादिक प्रवेश करितात ज्याचेठायीं तो. क्र. विश धा. प्रवेशअ. अल्पसरोवर. अ. पु.

वेशवारः वेशनंवेशं वेशंवृणोतीतिवेशवारः, व्यंजनादिकांत जो प्रवेश त्यातें करितो जो तो. क्र. वृञ्धा. वरणअ. शाकादिकांत घालावयाचा मसाला व वेसवार. अ. पु.

वेश्म विशंत्यत्रवेश्म, प्रवेश करितात जन ज्याचेठायीं तें. क्र. विश धा. प्रवेशअ. घर. नृ. न.

वेश्मभूः वेश्मनोभूर्वेश्मभूः, गृहसंबंधी जी भूमी ती. स. घराची जागा. ऊ. स्त्री.

वेश्या वेशोसाधुर्वेश्या, वेशाविषयीं जी साधु ती. त. कसबीण. आ. स्त्री.

वेश्याजनसमाश्रयः वेश्याजनस्यसमाश्रयः वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्याजनाचाजोसमाश्रय हा. वसतिस्थान तें. स. कलावतींचा बाजार. अ. पु.

वेषः विष्यतेनेनेतिवेषः, व्याप्ति करितो जेणें तो. क्र. विष्लृधा. व्याप्तिअ. अलंकारांनीं केलेली शोभा. अ. पु.

वेषवारः वेसवारः विग्रहादि सर्व वेशवार शब्दाप्रमाणें.

वेष्टितं वेष्ट्यतेस्मवेष्टितं, नद्यादिकें करून जें वेष्टित झालें जें नगरादिनें. क्र. वेष्टधा. वेष्टनअ. वेढलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैहत् विहंतिगर्भंवैहत्, गर्भनाशकरिते जी ती. क्र. हनधा. हिंसाअ. गर्भपात करणारी गाय. त. स्त्री.

वै वातिइतिवै, पादपूरणाद्यर्थी प्रत वाचकतें करून गमन करितें जें तें. क्र. वाधा. गतिअ. पादपूरण. २ निश्चयत्वाअर्थी अव्य.

वैकक्षकं विशिष्टः कक्षोस्यास्ति कक्षकः विकक्षकेभवंवैकक्षकं गत आहे कक्षभागजाहून किंवा विकक्षा वेठायीं राहणारें जें तें. स. २ त. उपवीती सारखी घातलेली फुलांची माळ. अ. न.

वैकुंठः विकुंठाया अपत्यंवैकुंठः, विकुंठाजी तीचा जो पुत्र तो. त. विष्णु. अ. पु.

वैजननः विजायंते स्मिन्निति विजननः सएववैजननः, उत्पन्न होतो ज्याचेठायीं तो विजनन तोच वैजनन. त. प्रसूत होण्याचा महिना. अ. पु.

वैजयंतः वैजयंत्यः पताकाः संत्यस्येति वैजयंतः, पताकारूप ध्वज आहेत ज्यास तो. त. इंद्राचें गृह. अ. पु.

वैजयंतिकः वैजंती अस्यास्तीति वैजयंतिकः, ध्वज आहे ज्यास तो. त. जरीपटकेकरी. अ. पु.

वैजयंतिका विजयंतस्येयंवैजयंती सैववैजयंतिका, विजयंत संबंधी जी ती वैजयंती तीच वैजयंतिका. त. राहक ओषधी. आ. स्त्री.

वैजयंती विजयते विजयन् तस्येयंवैजयंती, जय करणारा संबंधी जी ती. त. पताका. ई. स्त्री.

वैज्ञानिकः विज्ञानेन जयतीति वैज्ञानिकः, बुद्धी करून जय करितो जो तो. त. निपुण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैणवं वेणोरिदं वैणवं, वेणुसंबंधीं जें तें. त. वेळूचें फळादि. अ. न.

वैणविकः वेणोर्विकारो वैणवं तत् शिल्पमस्य वैणविकः, वेणूवादन करणारा जो तो. त. मुरली वगैरे वेणूचें वाद्य वाजविणारा. अ. पुल्लिंगी.

वैणिकः वीणाशिल्पमस्य वैणिकः, वीणा आहे शिल्प ज्याचें तो. त. वीणा वाजविणारा. अ. पु.

वैणुकं वेणुनानिवृत्तं वैणुकं, वे

णूकरून संपादित जें तें. त. वेळूचा दंड. अ. न.

वैतंसिकः वितंसेनमृगपक्ष्यादिबंधनोपायेनचरतीति वैतंसिकः, मृगादिबंधनो पायेंकरून उपजीविका करणारा. अ. पु.

वैतनिकः वेतनेजीवतीतिवैतनिकः, वेतनेंकरून जीवन पावतो जो तो. त. मजूरदार. अ. पु.

वैतरिणी विगतांतरणंयत्र वितरणं, वितरणेनरकलोकेभवावैतरणी, नरकलोकाचेठायीं उत्पन्न जी ती. त. नारकीसिंधुनदी. ई. स्त्री.

वैतालिकः विविधेनतालेनशब्देनचरतीतिवैतालिकः, अनेकशब्दानें संचार करणारा जो तो. त. राजाचा स्तुतिपाठकजन. अ. पु.

वैदेहकः विदेहेषुभवोवैदेहकः, विदेह देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. वैश्य. २ ब्राह्मणीचेठायीं वैश्यापासून जाहालेला पुत्र. अ. पु.

वैदेही विदेहेषुभवावैदेही, विदेहाचेठायीं जी जाहली ती. त. पिंपळी. ई. स्त्री.

वैद्यः विद्यामधीतेवैद्यः, विद्येतें अध्ययन करितो जो तो. त. चिकित्सक, २ सर्वजाणता. अ. पु.

वैद्यमाता वैद्यस्यमातेव वैद्यमाता, वैद्याला जी मातोश्री सारखी ती. स. अडुळसा. ऋ. स्त्री.

वैधात्रः विधातुरपत्यंवैधात्रः, ब्रह्मदेवाचें जो अपत्य तो. त. सनत्कुमारादिक. अ. पु.

वैधेयः विधेयविधानंतस्यायमधिकारीअविद्याविषयत्वाच्छास्त्राणांविधेयः, विधानाचा जो अधिकारी तो. त. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैनतेयः विनताया अपत्यंवैनतेयः, विनतेचें जें अपत्य तो. त. गरुडपक्षी. अ. पु.

वैनीतकः विनीतकमेववैनीतकः, शिक्षित जें तें. त. पुरुषानीं वाहण्याचें यान. अ. पु. न.

वैमात्रेयः विमातुरपत्यंवैमात्रेयः, सावत्र आईचा जो पुत्र तो. त. सावत्र भाऊ. अ. पु.

वैमेयः विग्रहादिविनिमयशब्दा

प्रमाणें मोबदला. अ. पु.

वैय्याघ्रः व्याघ्रस्यविकारोवैय्याघ्रं, चर्म तेनपरिवृतोरथः वैय्याघ्रः, व्याघ्र चर्मानें वेष्टित जो रथ तो. त. व्याघ्राचे चामड्यानें वेष्टित रथादिक. वि. अ. पु. म. आ. स्त्री.

वैरं वीरस्यकर्मवैरं, वीराचें जें कर्म तें. त. द्वेष. अ. न.

वैरनिर्यातनं वैरस्यनिर्यातनंवैरनिर्यातनं, द्वेष निराकरण जें तें. स. वैर घालविणें. अ. न.

वैरशुद्धिः वैरस्यशुद्धिर्वैरशुद्धिः, द्वेषाची जीशुद्धि ती. स. वैर घालविणें. इ. स्त्री.

वैरी वीरस्यकर्मवैरं तदस्यास्तीति वैरी, वीर कर्म आहे ज्यास तो. त. शत्रु. इन्. पु.

वैवधिकः विवधंवहतीतिवैवधिकः, कावड वाहतो जो तो. त. जासूद. अ. पु.

वैवस्वतः विवस्वतोपत्यंवैवस्वतः, सूर्याचा जो पुत्र तो. त. यम. अ. पु.

वैशाखः विशाखायुक्तावैशाखी सायत्रास्तिसवैशाखः, विशाखायुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचे ठायीं तो. त. वैशाखमास. २ मथनदंड. ३ धनुर्धरांचा स्थितिविशेषः. वीथीच्या अंतरानें दोनी पाय टेकून राहणें. अ. पु.

वैश्यः विडेववैश्यः, विट् जो तो च. त. चार वर्णांतील एक वर्ण वैश्य जाती. अ. पु.

वैश्रवणः विश्रवसोपत्यंवैश्रवणः, विश्रवस्याचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

वैश्वानरः विश्वनरस्यापत्यंवैश्वानरः, विश्व नराचें जें अपत्य तो. त. अग्नि. अ. पु.

वैसारिणः विसरणः संबंधिवैसारिणः, मत्स्यसंबंधी जो तो. त. मासा. अ. पु.

वौषट् उह्यतेनेनवौषट्, हवि र्वहन होतें जेणें तें. रु. वह् धा. प्रापणअ. यज्ञांतील देवांकारणें जें हविर्दान तदर्थी अव्य.

व्यक्तः व्यज्यतेइतिव्यक्तः, स्पष्ट करिजेतो जो तो. रु. अंज् धा. व्यक्त्यादि अ. विद्वान. २ स्फुट. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यक्तिः व्यज्यतइतिव्यक्तिः, व्यज्यते ह्म. घटादिरूपेंकरून स्पष्ट होत्येजीती. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. घटपटादिरूप जो जाती चा आश्रय ती. इ. स्त्री.

व्यग्रः विरुद्धमगति व्यग्रः, विरुद्ध गमन करितोजो तो. कृ. अगधा. कुटिलगतिअ. अनेक अर्थांचेठायीं ज्याणें चित्त लाविलें तो. २ व्याकुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यजनं व्यजंत्यनेनेतिव्यजनं, वीजितकरितात जेणेंतें. कृ. अजधा. गतिअ. विंजणा. अ. न.

व्यंजकः व्यनक्त्यर्थंव्यंजकः, अर्थातें स्पष्ट करितो जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्तिअ. हस्तादिकानें मनांतील अभिप्राय सूचविणें. अ. पु.

व्यंजनं व्यजंत्यनेनेतिव्यंजनं, वारा घालता हेत जेणेंकरून तें. कृ. अजधा. गतिअ. विंझणा २ कढीवगैरे. अ. न.

व्यडंबकः व्यडंमलमवयतीति व्यडंबकः, मलातें स्रंसन ह्म. निस्सरण करितो जो तो. कृ. अवधा. स्रंसनअ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

व्यडंबनः विग्रहादिसर्वव्यडंबकशब्दाप्रमाणें. एरंडाचें झाड. अ. पुल्लिंगीं

व्यत्ययः व्यत्ययनंव्यत्ययः, विपर्यास जो तो. कृ. इणधा. गतिअ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यत्यासः व्यत्यसनंव्यत्यासः, विपर्यास जो तो. कृ. असुधा. क्षेपअ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यथा व्यथंतेनयाव्यथा, दुःख पावतात जीणें ती. कृ. व्यथधा. भयादिकअ. मनास जी पीडा ती. आ. स्त्री.

व्यधः व्यधनंव्यधः, वेधन जें तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. वेधणें अ. पुल्लिंगीं.

व्यध्वः विरुद्धोध्वाव्यध्वः, विरुद्ध जो मार्ग तो. स. दुर्मार्ग कंटकादियुक्तमार्ग. अ. पु.

व्ययः व्ययनंव्ययः, धननाश जो तो. कृ. व्ययधा. वित्तसमुत्सर्गअ. द्रव्याचा वगैरे खर्च. अ. पु.

व्यलीकं अलतीत्यलीकं, विगतमलीकंव्यलीकं, विगत जें अप्रिय

तें. स. पीडा. अ. न. २ अप्रिय. ३ कर्तव्यानर्ह. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यवधा व्यवधानंव्यवधा, आच्छादनजें तें. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणादि अ. आच्छादन. आ. स्त्री.

व्यवहारः व्यवहरत्यनेनव्यवहारः, व्यवहार करितो जेणेंकरून तो. कृ. हृञ्‌धा. हरणअ. व्यापार. अ. पु.

व्यवायः व्यवायनंव्यवायः, मैथुनजें तो. कृ. इण्‌धा. गतिअ. मैथुन. अ. पु.

व्यसनं व्यस्तिव्यस्यतेनेनवाव्यसनं, क्षेपण करितें किंवा करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. असूधा. क्षेपणअ. पाप. २ निष्फल जो उद्योग तो. ३ अशुभ. ४ विपत्ति. ५ भ्रंश. ६ कामज कोपजादि दोष. अ. न.

व्यसनार्तः व्यसनेनार्तोव्यसनार्तः, दुःखानें जो पीडित तो. स. व्यसनानें पीडित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यस्तः व्यस्यतेस्मव्यस्तः, क्षिप्त करिजेला जो तो. कृ. असूधा. क्षेपणअ. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

व्याकुलः व्याकोलतीतिव्याकुलः, इतिकर्तव्यताशून्य होतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्थानबंधवाद्य. शोकादिकेंकरून कर्तव्य विचारशून्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्याकोशः व्यावृत्तः कोशः संकोचोयस्मादितिव्याकोशः, व्यावृत्त आहे संकोच ज्यापासून तो. स. प्रफुल्लित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

व्याघ्रः विशेषेणआजिघ्रतीतिव्याघ्रः, विशेषेंकरून गंधग्रहण करितो जो तो. कृ. घ्राधा. गंधग्रहणअ. वाघ. अ. पु.

व्याघ्रनखं व्याघ्रस्यनखमिवव्याघ्रनखं, व्याघ्राचे नखासारिखें जें तें. स. नखला. अ. न.

व्याघ्रपाद् व्याघ्रस्येवपादमूलान्यस्येतिव्याघ्रपात्, व्याघ्राचे सारखीं आहेत पादमूलें ज्याचीं तो. स. वृक्षविशेष. व्. पु.

व्याघ्रपुच्छः व्याघ्रस्येवपुच्छंयस्य व्याघ्रपुच्छः, व्याघ्राचे पुच्छासा

रखें आहे पानजाचें तो. स. एरंडाचें झाड. अ. पु.

व्याघ्राट: व्याघ्रइवअटतीतिव्याघ्राट:, व्याघ्रासारिखें गमन करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. कुकुडकोंबापक्षी. अ. पु.

व्याघ्री व्याजिघ्रतीतिव्याघ्री, गंधग्रहणकरित्ये जी ती. कृ. घ्राधा. गंधोपादानअ. व्याघ्रीण. २ रिंगणी वनस्पती. ई. स्त्री.

व्याज: व्यजनंव्याज:, विशेषेंकरूनजें क्षेपणतें. कृ. अजधा. क्षेपणअ. कपट. २ इष्टसिद्धीसाठीं वास्तविक अर्थ गुप्त ठेवूनअर्थांतर दाखविणें. अ. पु.

व्याड: व्याडतीतिव्याड:, भक्षणार्थ उद्योग करितो जो तो. कृ. अडधा. उद्यमनअ. सर्प. २ वाघ. ३ दुष्ट. अ. पु.

व्याडायुध: व्याडस्यव्याघ्रस्यआयुधमिवव्याडायुध:, व्याघ्राचेंनखायुधाप्रमाणें जें तें. स. नखला. अ. न.

व्याध: विध्यतीतिव्याध:, बाणेंकरून वेध करितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. पारधी. अ. पु.

व्याधि: विविधाआधि: व्याधि:, अनेक जी पीडा तो. स. रोग. २ गोडें कोष्ठ. कुडुकोष्ठ. इ. पु.

व्याधिघात: व्याधिनंहंतीतिव्याधिघात:, व्याधीतें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

व्याधित: व्याधि: संजातोस्यव्याधित:, व्याधी जो तो संजात म्ह. झाला आहे ज्यास तो. त. रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यान: व्यानंत्यनेनेतिव्यान:, ज्याच्या विविध संचारानें प्राणि जगतात तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. शरीरांत संचार करणारा पंचवायु. अ. पु.

व्यापाद: व्यापादनंव्यापाद:, द्रोह चिंतनजें तो. कृ. पदधा. गतिअ. शत्रुद्रोह चिंतन. अ. पु.

व्याप्यं व्याप्यतेतत् व्याप्यं, रोगातें व्याप्त करितें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. कुडुकोष्ठ गोडें कोष्ठ. अ. न.

व्याम: विशेषेण अम्यतेनेनव्या

मः, विशेषेंकरून गणना करिजे
से जेणेंकरून तो. कृ. अमधा. ग
तिअ. चार हातांचें एक प्रमाण
आहे. अ. पु.

व्याल: विरुद्धमासमंतात्अलति
अडतिवाव्यालः, विरुद्ध आस
मंताद्भूषणादि किंवा उद्यम करि
तो जो तो. कृ. अलधा. भूषणा
दिअ. २अडधा. उद्यमअ. सर्प २ धूर्त
३दुष्टहत्ती. ४सिंह ५श्वापद. अ. पु.

व्यालग्राही व्यालंगृह्णातीतिव्या
लग्राही, सर्पातें ग्रहण करितोजो
तो. कृ. गृहूधा. ग्रहणअ. गारुडी
इन्. पु.

व्यालायुधं व्यालस्यव्याडस्यायुध
मित्यादिसर्वव्याडायुधशब्दाप्रमा
णें. नरवला. अ. न.

व्यावृत्त: व्याव्रियतेस्मव्यावृत्तः,
स्वीकृत करिजेला जो तो. कृ. वृञ्
धा. वरणअ. वेष्टिलेला. २ भिन्न
केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यास: व्यसनंव्यासः, विस्तार
जो तो. कृ. असूधा. क्षेपणअ.
विस्तार. २सत्यवतीचा पुत्र व्यास.
अ. पु.

व्याहार: व्याह्रियतेउच्यतेइति
व्याहारः, भाषण जें तो. कृ. हृञ्
धा. हरणअ. भाषण. अ. पु.

व्युत्थानं विरुद्धमुत्थानंव्युत्थानं,
विरुद्ध जें उत्थान तें. स. तिरस्का
र. २विरोधाचरण. ३स्वातंत्र्यें करू
न जें कृत्य तें. अ. न.

व्युष्टि: व्युच्छनंव्युष्टिः, सम्यक् जी
आली ती. कृ. उच्छीधा. विवास
अ. साध्य. २ संपत्ती. इ. स्त्री.

व्यूढ: विशेषेणउह्यतेस्मव्यूढः, वि
शेषेंकरून प्रापण करिजेला जो
तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. एकेठि
काणीं मिळविलेला. २ स्थापित. ३
विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यूढकंकट: व्यूढोधृतः कंकटो
येनसव्यूढकंकटः, धारण केलें
आहे कवच ज्याणें तो. स. कवच
धारण करणारा. अ. पु.

व्यूति: विशिष्टाऊतिर्व्यूतिः, विण
णें जें तें. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ.
विणणें. इ. स्त्री.

व्यूह: व्यूह्यतेइतिव्यूहः, संग्रामा
मध्यें स्थापन करिजेतो जो तो. कृ.
ऊहधा. वितर्कअ. युद्धार्थ सैन्या

चारचनाविशेष. २ समूह. अ. पु.

व्यूहपार्ष्णिः व्यूहस्यपार्ष्णिर्व्यूहपा र्ष्णिः, सेनारचनाविशेषाचा जो पृ ष्ठभाग तो. स. सैन्याच्याव्यूहाचा प श्चाद्भाग. इ. पु.

व्योकारः व्योकरोतीतिव्योकारः, लोह घीजातें करितोजो तो. कृ. डुकृ ञ्‌धा. करणअ. लोहार. अ. पु.

व्योमकेशः व्योम्निकेशायस्यस व्योमकेशः, आकाशीं आहेत केश ज्याचे तो. स. महादेव. अ. पु.

व्योम व्ययतेइतिव्योम, व्याप्त करि तेंजें तें. कृ. व्यय धा. संवरणअ. आकाश. न्. न.

व्योमयानं व्योमयातीति व्योमया नं, आकाशाप्रत गमन करितें जें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. विमान. अ. न.

व्योषं विशेषेणओषतीतिव्योषं, वि शेषेंकरून दाह करितें जें तें. कृ. उ षधा. दाहअ. सुंठ मिरीं पिंपळी त्या तिहींचें चूर्ण. अ. न.

व्रजः व्रजतीतिव्रजः, गमन कर णारा जो तो. कृ. व्रजधा. गतिअ. २ गोठा. ३ मार्ग. अ. पु.

व्रज्या व्रजनंव्रज्या, व्रजन म्ह. ग मन जें तें. कृ. व्रजधा. गतिअ. भ्र मण. २ प्रयाण. आ. स्त्री.

व्रणः व्रणयतीतिव्रणः, गात्र म्ह. अं ग त्याचा छेद करितो जो तो. कृ. व्रण धा. गात्रविचूर्णनअ. व्रण. अ. पु.

व्रतं व्रजंत्यनेनस्वर्गंतद्व्रतं, ज्याचा योगानें लोक स्वर्गाप्रत जातात तें. कृ. व्रजधा. गतिअ. नियम. अ. न.

व्रततिः व्रतती व्रतमिवकरोती तिव्रततिः, व्रताप्रमाणें करिते म्ह. स्वीकृत वृक्षाश्रयानेंराहत्ये जी ती. सना. व्रतप्रकृतिकधा. तत्करणअ. वे ल. २ विस्तार. इ. २ ई. स्त्री.

व्रती व्रतंभोजनादिनियमोस्त्यस्य व्रती, भोजनादि नियम आहे ज्या स तो. त. ज्याणें व्रत केलें तो. २ य जमान. इन्. पु.

व्रश्चनः व्रश्च्यते ऽनेनव्रश्चनः, सुव र्णादि छेदन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. व्रश्चूधा. छेदनअ. कानस. अ. पु.

व्रातः व्रततेनियम्यतेइतिव्रातः, नि यम करिजेतो जो तो. कृ. व्रतधा. नि यमनअ. समूह. अ. पु.

व्रात्यः व्रातंव्याप्यादिव्रातमर्हती

तिव्रात्यः, व्याध्यादिसमुदायानें योग्य होणारा जो तो. न. गौण- काल १६ वर्षें पर्यंत ज्याचा सं- स्कार व्रतबंधादि झाला नाहीं तो वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्रीडा व्रीडनंव्रीडा, लज्जा जीती रू. व्रीडधा. लज्जा अ. लज्जा. आ. स्त्री.

व्रीहिः वर्हतिउपचयंगच्छतीति व्रीहिः, वृद्धि पावणारा जो तो. रू. वृहधा. वृद्धि अ. धान्यविशेष, भात. इ. पु.

व्रीहिभेदः व्रीहिणोभेदोव्रीहि भेदः, व्रीहीचा जो भेद तो. स. व्रीहिविशेष. अ. पु.

व्रैहेयं व्रीहीणांभवनंक्षेत्रंव्रैहे यं, व्रीहि होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. भात उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

(श.)

शकटः शक्नोतिभारंवोढुंशक टः, भार वाहण्यास समर्थ हो णारा जो तो. रू. शक्लधा. शक्ति अ. गाडा. अ. पु.

शकली शकलंशल्यमस्यास्तीति शकली, कटक युक्त आहे अं गजाचें तो. त. मासा. इ. पु.

शकुनः शकुनिः शक्नोतीति शकुनः, उडुनार्थ समर्थ होतो जो तो. रू. शक्लधा. शक्तिअ. पक्षी. अ. पु. २ इ. पु.

शकुंतः शकुंतिः विग्रहादि शकुन शा. प्र. गोष्ठकुक्कुट पक्षी. अ. २ इ. पु.

शकुलः गंतुंशक्नोतीतिशकुलः, गमन करण्याविषयीं जो समर्थ तो. रू. शक्लधा. शक्तिअ. मत्स्य विशेष. अ. पु.

शकुलाक्षा शकुलस्यमत्स्यस्ये वाक्षिणीयस्याःसाशकुलाक्षा, मत्स्या चे सारखे आहेत नेत्र जीचे ती. स. पांढरी दुरू. आ. स्त्री.

शकुलादनी शकुलैरद्यतइति शकुलादनी, शकुलानीं भक्षि त कर्भिजेली जीती. रू. अदधा. भक्षणअ. कुटकी. २ जलपिंप ळी. ई. स्त्री.

शकुलार्भकः शकुलस्यमत्स्य स्यार्भकःशकुलार्भकः, मत्स्यां चा जो बालक तो. स. मत्स्यवि

शेष. अ. पु.

शकृत् निःसारयितुंशक्नोतीति शकृत्, बाहेर काढण्यालासमर्थ जें तें. कृ. शक्लृधा. शक्तिअ. विष्ठा. तृ. न.

शकृत्करिः शकृत्करोतीतिशकृत्करिः, पुरीष करणाराजोतो कृ. डुकृञ्धा. करणअ. गोवत्स गोऱ्हा. इ. पु.

शक्तः शक्नोतीतिशक्तः, समर्थ होतोजो तो. कृ. शक्लृधा. शक्ति अ. समर्थ. २ प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्तिः शक्यतेजेतुमनयाशक्तिः जीच्या योगानें जय करण्यास समर्थ होतो ती. कृ. शक्लृधा. शक्ति अ. पराक्रम. २ प्रभाव. ३ शक्ति ३ शस्त्रविशेष. ४ सामर्थ्य. इ. स्त्री.

शक्तिधरः शक्तेर्धरः शक्तिधरः, शक्तीचा जो धर म्ह. धारण कर्ता तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

शक्तिहेतिकः शक्तिर्हेतिर्यस्य शक्तिहेतिकः, शक्ती आहे शस्त्र ज्याचें तो. स. शक्तिनामक शस्त्र धारण करणारा. अ. पु.

शक्नः विग्रहादिशक्तशब्दाप्रमाणें. प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्रः शक्नोतीतिशक्रः, त्रैलोक्यरक्षणाविषयीं समर्थ होतोजो तो. कृ. शक्लृधा. शक्तिअ. इंद्र. २ कुड्याचें झाड. अ. पु.

शक्रधनुः शक्रस्यधनुः शक्रधनुः, इंद्राचें जें धनुष्य तें. स. इंद्राचें धनुष्य. उ. न.

शक्रपादपः शक्रस्यपादपः शक्रपादपः, इंद्राचा जो वृक्ष तो. स. देवदारूचें झाड. अ. पु.

शक्रपुष्पिका शक्रः अर्जुनवृक्षइवपुष्पमस्याः शक्रपुष्पिका, अर्जुन वृक्षासारिखें आहे पुष्प जीचें ती. स. कळलावी. आ. स्त्रीलिं.

शक्लुः विग्रहादिशक्तशब्दाप्र. प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंकरः शंकरोतीतिशंकरः, कल्याणातें करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. महादेव. अ. पु.

शंकुः शंकते अस्माल्लोकः शंकुः जापासून लोक शंका करितो तो. कृ. शकिधा. शंकाअ. जलचर विशेष २ फांद्या तोडलेला वृक्ष. ३ बाणाचें अग्र. ४ शस्त्रविशेष. उ. पु.

शंखः शाम्यतेनेन शंखः, जेणें करून शांत होतो तो. कृ. शमुधा. उपशमनअ. शंख. २ नख ला. ३ नवनिधींतील एक निधि ४ कपाळाचें हाड. अ. पु.

शंखनखाः शंखाः नखा इव शंखनखाः, शंखजें ते नखा. प्रमाणें ते. स. लाहान शंख. अ. पु.

शंखिनी शंखाः संत्यस्याशंखा कारपुष्पत्वाच्छंखिनी, शंख आहेत जीस ती. स. सांखवेल. ई. स्त्रीलिं.

शची शचतीतिशची, स्फुटभाषण करित्ये जी ती. कृ. शच धा. व्यक्तवाणीअ. इंद्राणी. ई. स्त्रीलिं.

शचीपतिः शच्याः पतिः शचीपतिः, शची म्ह. इंद्राणी तिचा जो पति तो. स. इंद्र. इ. पु.

शटी शटतीतिशटी, रागनिवृत्ति करित्ये जी ती. कृ. शटधा. रुजा विशरणअ. आंबेहळद. ई. स्त्री.

शठः शठतीतिशठः, कपट करितो जो तो. कृ. शठधा. कैतवअ. वांकडे मनाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शणपर्णी शणइवपर्णानियस्याः साशणपर्णी, शणाप्रमाणें आहेत पर्णें जीचीं ती. स. गोकर्णीचें झाड. ई. स्त्री.

शणपुष्पिका शणपुष्पंयस्याः साशणपुष्पिका, शणपुष्प आहे जीस ती. लहान एक तागाची जाति. आ. स्त्री.

शणसूत्रं शणमयंसूत्रंशणसूत्रं, शणमय जें सूत्र तें. स. तागाचें सूत. २ मासे धरण्याचा जाळ्यास जें तागाचें सूत असतें तें. अ. न.

शंढः शाम्यतीतिशंढः, शांति पावणारा जो तो. कृ. शमुधा. उपशमनअ. कमळाचा समूह. २ स्वेच्छाचारी बैल, पोळ. अ. पु.

शतकोटिः शतंकोट्योयस्यशत कोटिः, शंभर आहेत कोटि ह्म० धारा जास तो. स. वज्र. इ. पु.

शतद्रुः विग्रहादिशब्दतुद्रुश. प्र. शतरुद्रानामक नदी. उ. स्त्री.

शतपत्रं शतंपत्राण्यस्यशतपत्रं, शंभर आहेत पर्णे ह्म० पुष्पपर्णेंजास तें. स. कमळ. अ. पु. न.

शतपत्रकः शतंपत्राण्यस्यशतपत्रकः, शंभर आहेत पक्ष जास तो. स. सुतार पक्षी. अ. पु.

शतपर्वा शतंपर्वाण्यस्याः शतपर्वा, शंभर आहेत पर्वें जास तो. स. वेळु. न्. पु.

शतपर्विका शतंपर्वाणियस्याः साशतपर्विका, शंभर आहेत पर्वें जीस ती. स. वेखंड. २दूर्वा. आ. स्त्री.

शतपुष्पा शतंपुष्पाण्यस्याः शतपुष्पा, शंभर आहेत पुष्पें जीस ती. स. शोपेची भाजी. आ. स्त्री.

शतप्रासः शतंप्रासाइवपर्णान्यस्यशतप्रासः, शंभर आहेत प्रासा प्रमाणें पर्णे ज्याचीं तो. स. कण्हेरी चें झाड. अ. पु.

शतभीरुः शतंवियोगिनोभीरवोयस्याः शतभीरुः, शतशः वियोगी आहेत भीरु ह्म० भित्रेजीपासून ती. स. मोगरीची वेल. उ. स्त्री.

शतमन्युः शतंमन्यवोयस्यसशतमन्युः, शंभर आहेत मन्यु ह्म० याग ज्याचे तो. स. इंद्र. उ. पु.

शतमानं शतंमानंयस्यशतमानं, शत परिमित आहे प्रमाण ज्याचें तें. स. पल परिमित सोनें किंवा रुपें. अ. पु. न.

शतमूली शतंमूलान्यस्याःशतंमूली, शंभर आहेत मूळें जीचीं ती. स. शतावरी. ई. स्त्री.

शतवीर्या शतंवीर्याणियस्याइति शतवीर्या, शंभर आहेत वीर्यरूप अंकुरस्थानें जीचीं ती. स. पांढरी दुरु. आ. स्त्री.

शतवेधी शतंवेधितुंशीलमस्यशतवेधी, शंभरांस वेध करण्याचें आहे शील ज्याचें तो. स. आम्लवेत. इन्. पु.

शतन्हदा शतन्हदाअर्चींषिजलाशयावासंत्यस्याइतिशतन्हदा, शंभर आहेत ज्वाला किंवा जलाशय जीस ती. त. वीज. आ. स्त्री.

शनैश्चरः पंगुत्वात्शनैर्मंदंचरती तिशनैश्चरः, पंगुत्वास्तव मंदगमन करितो जो तो· कृ· चरधा· गति अ· शनीनामाग्रह· अ·पु·

शनैः शणतीतिशनैः, मंदार्थातें देतें जें तें· कृ· शणधा· दानअ· हलकार्मंदत्या अर्थी अव्यय·

शंपा भयंकरत्वात्शंस्करवंपिबती तिशंपा, भयंकरत्वास्तव स्करवातें नाश करित्से जी ती· कृ· पाधा· पानअ· वीज· आ· स्त्री·

शपथः शपनं शपतियेनइति शपथः, विश्वास पावतो जेणेंकरून तो· कृ· शपधा· आक्रोशअ· खरें खोटें करण्याचें एक प्रमाणआहे· अ·पु· २अ· न·

शफं शंफलतीतिशफं, प्रहारें करून स्करव नाश करणारें जें तें· कृ· ञिफलाधा· विशरणअ· घोड्याच्या वगैरे खुर· २ वृक्षमूळ· अ· न·

शफरं शफंशातिगतिसमर्थंदूरमुत्सारयतीतिशफरं, गतिसमर्थीदूर खुरःप्रसार करितो जी तो· कृ· रा धा· दानअ· मत्स्यविशेष· अ·पु·

शफरी शफान्गतिसाधनावयवशानू कृणातिपीडयतीतिशफरी, खुरातें चालन करणारी जी ती· कृ· शिधा· हिंसाअ· मत्स्यविशेष· ई· स्त्री·

शब्दग्रहः शब्दोगृह्यतेनेनशब्दग्रहः, शब्द ग्रहण करिजेतें जेणेंकरून तो· कृ· गृहूधा· ग्रहणअ· कान· अ·पु·

शब्दनः शब्दनशीलःशब्दनः, शब्द स्वभाव जो तो· कृ· शब्दधा· शब्दक्रियाअ· वाजविणारा· वि·अ· पु·न·आ· स्त्री·

शमः शमनंशाम्यत्यनेनकंडूरिति वाशमः, शांती किंवा शांत होतो कंडूजानें तो· कृ· शमुधा· उपशमअ· चित्तोपशम २ हात· अ·पु·

शमथः शमनंशमथः, शांति जी तो· कृ· धात्वादि पूर्वींच्याशा· प्र·

शमनः शमयतीतिशमनः, लोकांच्या प्राणाचें शमन करितो जो तो· कृ· शमधा· उपशमअ· यम· अ· पु· २ यज्ञसंबंधीं जें पशुहनन तें· अ· न·

शमनस्वसा शमनस्ययमस्यस्वसाशमनस्वसा, यमाची जी भगि

नी ती. स. यमुना नदी. रू. स्त्री.

शमलं शाम्यतेइतिशमलं, शांति पावि जेंतें जें तें. रू. शमुधा. उपशमअ. विष्ठा. अ. न.

शमितः शाम्यतेस्मशमितः, शांति पाविजेला जो तो. रू. शमुधा. उपशमनअ. शमविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शमी शाम्यतीतिशमी, पापशमकरणारी जी ती. रू. शमुधा. उपशमअ. शमीवृक्ष. २शेंग. ई. स्त्री.

शमीधान्यं शमीप्रभवंधान्यंशमीधान्यं, शेंगेपासून उत्पन्न जें धान्य तें. स. मूग, उडिद, राजमाष, कुलित्थ, हरभरा, तीळ, वाटाणा, तूर ह्या आठ धान्यास शमीधान्य ह्मणतात. अ. न.

शमीरः अल्पाशमीशमीरः, अल्प जी शमी तो. त. लहानशी एक शमीवृक्षाची जाति. अ. पु.

शम्या शाम्यत्यनयाशम्या, जीच्या योगानें वृक्षादि शांत होतो ती. रू. शमुधा. उपशमअ. जुंवांचा खिळा. आ. स्त्री.

शम्याकः शमींशिंबिमाअकतीतिशम्याकः, शमीप्रत आसमंतात् विस्तृत करितो जो तो. रू. अकधा. कुटिलगतिअ. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

शंबः शमोस्यास्तीतिशंबः, सुखआहे जास तो. त. वज्र. अ. पु.

शंबरः शंवृणोतीतिशंबरः, सुख देणारा जो तो. रू. वृञ्धा. वरणअ. मृगविशेष, सांबर. २उदक. अ. न.

शंबरारिः शंबरस्यारिःशंबरारिः, शंबरासुराचा जो अरि ह्म. शत्रु तो. स. मदन. इ. पु.

शंबरी शंवृणोतीतिशंबरी, कल्याणातें देत्ये जी ती. रू. वृञ्धा. वरणअ. उंदिरकानी वनस्पती. ई. स्त्री.

शंबलः शंबलत्यनेनेतिशंबलः, गमन करितो जेणेंकरून तो. रू. शंबधा. गतिअ. प्रवासासाठीं घेतलेलें फराळाचें. अ. पु. न.

शंबाकृतं शंबंकृतंशंबाकृतं, द्विवार जें कृष्ट तें. त. दोनवेळ नांगरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंबुः शाम्यतीतिशंबुः, शांति पावतो जो तो. रू. शमधा. उपशमअ. पाण्यांतील लहान शिंप. उ. पु.

शंबुकः विग्रहादिशंबुशब्दाप्रमाणें. पाण्यांतील लहान शिंप. आ. स्त्रीलिंगी.

शंभली शंभलतेइतिशंभली, स्फरवातें बोलणारी जी ती. कृ. भलधा. भाषणअ. कुंटणपणाकरणारी स्त्री. ई. स्त्री.

शंभुः शंभवत्यस्मादितिशंभुः, स्फरव होतें हें जाणसून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. महादेव. २ ब्रह्मदेव. उ. पुल्लिंगी.

शयः शेतेऽस्मिन्सर्वेशयः, सर्व राहतें ज्याचेठायीं तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. हात. अ. पु.

शयनं विग्रहादिशय्याशब्दाप्रमाणें. निद्रा. २ हातरूण. अ. न.

शयनीयं विग्रहादिशय्याशब्दाप्रमाणें. बिछाना. अ. न.

शयालुः शयनशीलः शयालुः, निद्राशील जो तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. निद्राशील. वि. अ. पु. न. स्त्री. २ अजगरह्म. आर. ३ हत्ती. उ. पु.

शयितः शेतेस्मशयितः, निद्राक्रांताझाला जो तो. कृ. शीङ्. धा. स्वप्नअ. अर्थ पूर्वीच्याशब्दाप्र.

शयुः शेतेअत्यर्थमितिशयुः, अत्यंत निद्रा करणारा जो तो. धातु पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. अजगर ह्म. आर. उ. पु.

शय्या शय्यतेत्रसाशय्या, निद्रा करिजेत्येजीचाठायीं ती. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. हातरूण. आ. स्त्री.

शरजन्मा शरेषुजन्मयस्यसशरजन्मा, शरांचेठायीं आहे जन्म ज्याचं तो. स. कार्तिकस्वामी. न्. पु.

शरणं शृणातीतिशरणं, नाश किंवा आश्रय करितें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. वध. २ रक्षण. ३ रक्षण करणारा. ४ घर. अ. न.

शरद् शृणातिपंकंजलंवेतिशरद्, चिरवलातें किंवा जलातें नष्ट करित्ये जी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. शरदृतु. २ संवत्सर ह्म. वर्ष. द्. स्त्री.

शरः शृणातिअनेनशरः, नाश करितो जेणेंकरून तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. बालतृणविशेष. अ. पु.

शरभः शृणातीतिशरभः, हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. मृगविशेष. ज्यास लढी

सरा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

शरव्यं शरान्व्ययतीतिशरव्यं, बाणातें संवरण करितें जें तें. कृ. व्येञ्धा. संवरणअ. निशाण. अ. नपुंस.

शराटिः शरंआअटतीतिशराटिः, जल किंवा हिंसा ईप्सत आसमंता त् गमन करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. अडीनामकपक्षी. इ. पु.

शरातिः शरंहिंसांजलंवाततीति शरातिः, जल किंवा हिंसायांप्रत स दोदित गमन करितो जो तो. कृ. अ तधा. सातत्यगमनअ. अडीनाम कपक्षी. इ. पु.

शराभ्यासः शरस्याभ्यासः शरा भ्यासः, बाण मोक्षाचा जो अभ्या स तो. स. बाण सोडण्याचा अभ्या स. अ. पु.

शरारिः शरंजलंऋच्छतीतिशरा रिः, जल किंवा हिंसा ईप्सत गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. अ डीनामापक्षी. इ. पु.

शरारुः शृणातीतिशरारुः, हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. हिंसाशील ह्म. घातुक. वि. उ. पु.

स्त्री. न.

शरावः शृणातीतिशरः शरादव तीतिशरावः, उष्णपदार्थापासून रक्षण करणारा जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. पात्रविशेष. अ. पु. न.

शरावती शरास्तृणविशेषाअत्र संतीतिशरावती, तृणविशेषआहे ज्या च्याठायीं ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

शरालिः शरमाअडतीतिशरालिः, जल किंवा हिंसा यातें उद्योग करि तो जो तो. कृ. अड्धा. उद्यमनअ. शरारीपक्षी. इ. पु.

शरासनं शराअस्यंतेक्षिप्यंतेनेन शरासनं, ज्याचा योगानें बाण टा किजेतात तें. कृ. असूधा. क्षेपण अ. धनुष्य. अ. न.

शरीरं शीर्यतेइतिशरीरं, नष्ट हो इजेतें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. दे ह. अ. न.

शरीरी शरीरमस्यास्तीतिशरीरी, शरीर ह्म. देह आहे ज्यास तो. त. प्राणी. इन्. पु.

शर्करा शृणातीतिशर्करा, पीडाकृ रित्येजी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. वा लुमयदेश. २ वाळू. ३ साखर. आ. स्त्री.

शर्करावान् शर्कराः संत्यस्येतिश र्करावान्, वालुका आहेत जाच्येठा यीं तो. न. वालुकामय प्रदेश. वि. त्रि. पु. न. ई. स्त्री.

शर्करिल: विग्रहादिसर्वशर्करावा न् शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

शर्म शृणातिदुःखमितिशर्म, दुः खातें नाश करितें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. सुख. न्. न.

शर्वरी शृणातिलोकचक्षूंषीतिशर्वरी लोकांच्या नेत्रातें नष्ट म्ह. अंधकरि ते जी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. रा त्रि. ई. स्त्री.

शर्वाणी शर्वस्यस्त्रीशर्वाणी, श र्व म्ह. शंकर त्याची जी स्त्री ती. स्त्री. प्र. पार्वती. ई. स्त्री.

शर्वला शर्वतीतिशर्वला, गमनक रणारी जी ती. कृ. शर्वधा. गतिअ. शस्त्रविशेष. आ. स्त्री.

शलं शलतीतिशलं, त्वरित गमन करितें जें तें. कृ. शलधा. आशुग मनअ. साळीचें लोम म्ह. साळिं दर. अ. न.

शलभः शलतीतिशलभः, गमन करणारा जो तो. कृ. शलधा. चलन अ. कीटविशेष म्ह. पतंग. अ. पु.

शललं विग्रहादिसर्वशलशब्दाप्र माणें.

शलली विग्रहादिशलशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

शलाटु: शलतीतिशलः अटती ति अटुः शलश्चासौअटुश्च शलाटुः, चंचल म्ह. कच्चें असें जें ज्ञात तें. स. अपक्क व हिरवें. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

शल्कं शलतीतिशल्कं, चंचल होतें जें तें. कृ. शलधा. चलनअ. शकल. २ त्वचा. अ. न.

शल्य: शलतीतिशल्यः, चंचल हो तो जो तो. कृ. शलधा. गमनअ. गेळ्याचें झाड. २ मृगविशेष सा लई अ. पु. ३ बाणाचें अग्र. ४ श स्त्रविशेष. अ. न.

शवं शवतीतिशवं, दाह गामीजें तें. कृ. शवधा. गतिअ. प्रेत. अ. पु. न.

शबल: शपत्याक्रोशतिवर्णानि तिशबलः, स्वेत रक्तवर्णांचा उपम र्दक जो तो. कृ. शपधा. आक्रोश

अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

शशः शशतीतिशशः, उड्यामारून गमन करितो जो तो. कृ. शशधा. प्लुतगतिअ. ससा. अ. पु.

शशधरः शशास्यधरः शशधरः, शशाचा जो धर स्म. धारण कर्ता तो. स. चंद्र. अ. पु.

शशलोम शशास्यलोमशशलोम, मृगविशेषाचें जें लोम तें. स. सशाचें केंस. न. न.

शशादनः शशमत्तीतिशशादनः, मृगादिकांचें भक्षण करितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. ससाणा पक्षी. अ. पु.

शशोर्णं शशस्यऊर्णाशशोर्णं, मृगविशेषाचें जें लोम तें. स. सश्याचा केंस. अ. न.

शश्वत् शशतीतिशश्वत्, पुनः पुनरूड्डीय गमनवत् जो वारंवार अर्थ तद्बोधक जें तें. कृ. शशधा. प्लुतगतिअ. वारंवार. २ सहितया अर्थी अव्य.

शष्पं शस्यतेशष्पं. स्तविजे तें जें तें. कृ. शंसकृधा. स्तुति. अ. कोमलतृण. अ. न.

शसनं शस्यतेइतिशसनं, हिंसितजें तें. कृ. शसकृधा. हिंसाअ. यज्ञसंबंधीं जें पशुहनन तें. अ. न.

शस्तं शंस्यतेस्मशस्तं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. शंसकृधा. स्तुति अ. कल्याण. अ. पु. न. २ स्तविलेला. ३ प्रशस्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

शस्त्रं शस्यतेनेनशस्त्रं, ज्याचा योगानें हिंसन होतें तें. कृ. शसकृधा. हिंसाअ. आयुध. २ लोखंड. अ. न.

शस्त्रकं शस्यते अनेनशस्त्रं, तदेवशस्त्रकं, छेदन करिजेतें जेणेंकरून जें शस्त्र तेंच शस्त्रकं. त. लोखंड. अ. न.

शस्त्रमार्जः शस्त्रंमार्ष्टीतिशस्त्रमार्जः, शस्त्रातें धार पाजविणारा जो तो. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. शिकलगार. अ. पु.

शस्त्राजीवः शस्त्रमार्जानतिउपजीवतीतिशस्त्राजीवः, शस्त्रोपजीवन साधन करणारा जो जो. कृ. जीवधा. प्राणधारण अ.

शस्त्रजीवी. अ. पु.

शास्त्री शस्यतेःनयाशस्त्री, नाशक रिजेतोजीणेंकरून ती. कृ. शास. धा. हिंसाअ. स्त्री. ई. स्त्री.

शस्यं शस्यतेतच्छस्यं, छेदन क रिजेतेंजें तें. कृ. धा. पू. शा.प्र. कोव ळेंतृण. अ. न.

शस्यसंवरः सस्यैः संव्रियतेसस्य संवरः, धान्यांनीं जो परिवेष्टित तो. कृ. वृञ्.धा. वरणअ. सागाचें झाड. अ. पु.

शाकं शक्नोतिभोक्तुमनेनशाकं, भो जन करावयाकारणें समर्थ होतोजे णेंकरून तें. कृ. शक्लृ.धा. शक्तिअ. भाजी. अ. न.

शाकटः शकटंवहतीतिशाकटः, श कटातें वाहणारजो तो. त. गाड्या चा बैल. अ. पु. २ वस्त्रविशेष. अ. पु. न.

शाकुनिकः शकुनान्हंतिशाकु निकः, पक्षी नाश करितो जो तो. त. पक्षिहंता ह्म. पक्ष्यांचा पारधी. अ.पु.

शाक्तीकः शाक्तिः प्रहरणमस्यशा क्तीकः, शक्ती आहे शस्त्र ज्याचें तो. त. शक्तिनामकशस्त्र धारण करणा रा. अ. पु.

शाक्यमुनिः शकेभवः शाक्यः शाक्य श्चासौमुनिश्चशाक्यमुनिः, शक ह्म. देशविशेष त्याचेठायीं जोउत्पन्नतो शा क्य शाक्य असाजो मुनि तो. स. बौ द्धांतील अवांतर एक भेद आहे. इ.पु.

शाक्यसिंहः शाक्यः सिंह इवशाक्य सिंहः, सिंहासारिखा ह्म. श्रेष्ठ असा जो शाक्य तो. स. बौद्धांतील अवां तर एक भेद आहे. अ. पु.

शाखा शाखतीतिशाखा. व्याप्त क रितो जी ती. कृ. शाखृ.धा. व्याप्तिअ. खांदी ह्म. डाहळी. आ. स्त्री.

शाखामृगः शाखाचारीमृगःपशुः शाखामृगः, फांद्यावर संचार करि तोजो तो. स. वानर. अ. पु.

शाखानगरं शाखेवनगरंशाखा नगरं, शाखेचे परी जें एकदेशव्या पिनगर तें. स. मूळ राजधानी ए क असून दुसरें जें राजाचें शह र तें. अ. न.

शाखाशिफा शाखायाः शिफा शाखाशिफा, शाखेच्या ज्या शिफा ह्म. पारंब्या ती. स. शाखामूळ ह्म. पारंबा. आ. स्त्री.

शाखी शाखाःसंत्यस्येतिशाखी, शाखा आहेत जास तोतद्रुस इ न. पु.

शांखिकः शंखः शिल्पमस्यशांखिकः, शंख आहे शिल्प जाचें तो. त. कासार. अ. पु.

शाटः विग्रहादिशाटीशब्दाप्रमाणें वस्त्रविशेष. अ. पु.

शाटी शाट्यतेसाशाटी, श्लाघित स्तुत्य जी ती. रू. श्लाघृधा. कत्थन अ. फडकें. २ वस्त्रविशेष. ई. स्त्री.

शाठ्यं शठस्यकर्मशाठ्यं, शठाचें जें कर्म तें. त. कपट. अ. न.

शाणः शण्यते ऽनेनशाणः, सुवर्ण कर्षण करिजेतें जेणें करूनतो. रू. शणधा. दानअ. कसोटी. अ. पु.

शाणी शणस्यविकारः शाणी, शणाचा जो विकार ती. त. तागाचें वस्त्र. ई. स्त्री.

शांडिल्यः शंडतइतिशांडिल्यः, संश्लिष्ट असतो जो तो. रू. शडि धा. संघातअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

शातः श्यतीतिशातः, कृशकरणारा जो तो. रू. शोधा. तनूकरणअ. तीक्ष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं. २ हर्ष. अ. न.

शातकुंभं शतकुंभेभवंशातकुंभं, पर्वताचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सुवर्ण. अ. न.

शातकौंभं विग्रहादिपूर्ववत्.

शातला शातंलातीतिशातला, निर्मल ह्म. स्वच्छ यातें देते जी ती. रू. लाधा. दान अ. शिकेकाई. आ. स्त्री.

शात्रवः शत्रुरेवशात्रवः, शत्रुजो तोच शात्रव. स. शत्रु. अ. पु.

शादः शद्यतेनेनशादः, विशीर्ण करिजेतो जेणें करून तो. शद्लृधा. शातनअ. कोमलतृण. २ चिखल. अ. पु.

शादहरितः शादैः हरितः शादहरितः, कोमल तृणांहीं करून जो हिरवा तो. स. कोमल तृणानें जो हिरवा देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शाद्वलः शादः बालतृणंअस्मिन् शाद्वलः, कोमल तृण जें तें आहे जाचेठायीं तो. त. कोमलतृणानें जो हिरवा देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शांतं शाम्यतिदुःखमितिशांतं,

दुःखशमन करितें जें तें. कृ. शमुधा. उपशमअ. हर्ष. अ. न. २ नवरसांतील रस अ. पु. शमविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शांतिः विग्रहादिशमयशब्दाप्रमाणें. चित्ताचा उपशम. इ. स्त्री.

शांबरी शंबरस्येयंशांबरी, शंबरासुरसंबंधीजीती. त. इंद्रजाल. ई. स्त्री.

शारः शृणातिशीर्यतेऽनेनवाशारः, पीडा करितो किंवा चित्रीकरण करिजें तें जेणेंकरून तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. वायु. अ. पु. २ चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारंगः शीर्यतेआतपादिनाशारंगः, आतपादिकें करून नाश पाविजे तो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. चातकपक्षि. अ. पु.

शारदः शरदिभवः शारदः, शरत्कालाचेठायीं होतो जो तो. त. सातवणाचें झाड. अ. पु. २ नूतन ३ अप्रौढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारदी शरदिभवाशारदी, शरत्कालाचेठायीं होत्ये जी ती. त. जलपिंपळी. ई. स्त्री.

शारिफलं शारीणांफलंशारिफलं, शारिकेचें जें स्थान तें. स. सो कट्याचा पट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारिवा शरणंशारः शारोस्त्यस्या इतिशारिवा, नाश आहे जीस ती. त. उपलसरी. आ. स्त्री.

शार्करं शर्कराः संत्यस्मिन्निति शार्करं, वालुका आहे ज्याचेठा यीं तो. त. वालुकामयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शार्ङ्गं शृंगस्यविकारः शार्ङ्गं, शिंगाचा जो विकार तें. त. विष्णूचें धनुष्य. अ. न.

शार्ङ्गी शार्ङ्गंधनुरस्यास्तीतिशार्ङ्गी, शृंगविकाराचें आहे धनुष्य ज्याचें तो. त. विष्णु. इन्. पु.

शार्दूलः शृणातीतिशार्दूलः, हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. वाघ. हा शब्द उत्तर पदअसतां श्रेष्ठार्थक होतो. अ. पु.

शार्वरं शर्वर्यांभवंशार्वरं, रात्रीचाठायीं होतें जें तें. गाढ जो अंधकार तो. अ. न. २ घातुक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शालः शलतीतिशालः, उदकामध्यें गमन करितो जो तो. कृ. श

शलधा॰ गतिअ॰ मत्स्यविशेष॰ २ वृक्ष॰ ३ सायल्याचें झाड॰ अ॰ पु॰

शालपर्णी शालः पर्णमस्याः शालपर्णी, चंचल आहे पर्ण जीचें ती॰ स॰ साळवण॰ ई॰ स्त्री॰

शाला शलंतिअत्रइतिशाला, गमन करिताहेत जीचेठायीं ती॰ कृ॰ शलधा॰ गतिअ॰ सभागृह॰ २ प्रधान शाखा॰ आ॰ स्त्री॰

शालावृकः शालांवृणोतीतिशालावृकः, शालेतें स्वीकार करितो जो तो॰ कृ॰ वृञ्धा॰ वरणअ॰ कोल्हा॰ २ वानर॰ ३ कुत्रा॰ अ॰ पु॰

शालिः शलतेइतिशालिः, चंचल होतो जो तो॰ कृ॰ शलधा॰ संचलनअ॰ व्रीहिविशेष॰ इ॰ पु॰

शालीनः शालाप्रवेशमर्हतीतिशालीनः, शालेप्रत प्रवेशाला योग्य होतो जो तो॰ त॰ लज्जायुक्त॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

शालूरः शलतीतिशालूरः संचलितक असतो जो तो॰ कृ॰ शलधा॰ गत्याद्य॰ कमळाचा कांदा॰ अ॰ पु॰

शालेयं शालीनांभवनंक्षेत्रंशालेयं, शालि ह्म॰ साळीचें भात होण्याचें जें शेत तें॰ त॰ शालि उत्पन्न होण्याचें क्षेत्र॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰ २ बडिशेप॰ अ॰ पु॰

शाल्मलिः शलतीतिशाल्मलिः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो॰ कृ॰ शलधा॰ गतिअ॰ सांवरीचें झाड॰ इ॰ पु॰

शाल्मलीवेष्टः शाल्मल्याः वेष्टः शाल्मलीवेष्टः, शाल्मलीचा जो वेष्ट ह्म॰ डीक तो॰ स॰ सांवरीचा डीक॰ अ॰ पु॰

शावकः शव्यतेइतिशावकः सलील गमन करिजेतो जो तो॰ कृ॰ शवधा॰ गतिअ॰ बालक॰ अ॰ पु॰

शाबरः शबराणामयंशाबरः, भिल्लांचा जो हा तो॰ त॰ लोध्रवृक्ष॰ अ॰ पु॰

शाश्वतः शश्वद्भवः शाश्वतः, निरंतर होणारा जो तो॰ त॰ नित्य॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

शाष्कुलिकं शष्कुलीनांसमूहः शाष्कुलिकं, शष्कुलींचा जो समुदाय तो॰ त॰ पुष्कळ जिलब्यांचा कळप॰ अ॰ न॰

शासनं शिष्टिः शासनं, आज्ञा जी तें॰ कृ॰ शासधा॰ अनुशिष्टिअ॰ आज्ञा॰ २ दंड॰ अ॰ न॰

शास्ता शास्तीतिशास्ता, शासन करितो जो तो. कृ. शासधा. अनुशिष्टिअ. बहुत २शासन करणारा. ऋ. पु.

शास्त्रं शिष्यतेऽनेनशास्त्रं, ज्याच्या योगानें प्रयोगादि शासन करिजेतें जें तें. कृ. शासधा. अनुशिष्टिअ. आज्ञा. २ व्याकरणादिशास्त्र. अ. न.

शास्त्रवित् शास्त्रंवेत्तीतिशास्त्रवित्, शास्त्र जाणतो जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. शास्त्रवेत्ता. वि. त्. पु. स्त्री. न.

शिक्यं स्रंसतेइतिशिक्यं, अधःपतन करितें जें तें. कृ. स्रंसधा. अवस्रंसनअ. शिंकें. अ. न.

शिक्यितं शिक्येस्थितंशिक्यितं, शिक्याचेठायीं स्थापित जें तें. त. शिंक्यावर ठेवलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शिक्षितः अशिक्षिष्टइतिशिक्षितः, विद्याग्रहण करिता झाला जो तो. कृ. शिक्षधा. विद्योपादानअ. प्रवीण. २ शिकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शिखंडः शिखिनाअम्यतेइतिशिखंडः, शिखीनें सेविजेतो जो तो. कृ. अमधा. गत्यादिअ. मोराचेंपिस. अ. पु.

शिखंडकः शिखायाखंडइवशिखंडकः, शिखेचेठायीं खंडासारिखा जो तो. त. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

शिखरं शिखांशातीतिशिखरं, अग्र भागातें स्वीकार करितें जें तें. कृ. शाधा. आदानअ. पर्वताचें शिखर. २अग्र. अ. न.

शिखरी शिखरमस्त्यस्यशिखरी, अग्र आहे ज्यास तो. त. पर्वत. २ वृक्ष. इन्. पु.

शिखा शेतेसाशिखा, मस्तकादिकीं स्थित जी ती. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. मोराची शेंडी. २अग्नीची ज्वाळा. ३ शेंडी. ४ किरण. ५ पायाचा चवडा. आ. स्त्री.

शिखांडिकः शिखायाःअंडएवशिखांडिकः, शिखेला अंडवत जो तो. त. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

शिखावान् शिखाःसंत्यस्येतिशिखावान्, शिखा म्ह. ज्वाला आ

हेत जास तो. त. अग्नि. त्. पु.

शिखावलः शिखास्त्यस्य शिखावलः, शिखा आहे जास तो. त. मयूर. अ. पु.

शिखिग्रीवं शिखिनोग्रीवा यस्य शिखिग्रीवं, मयूराचे ग्रीवे सारिखा आहे वर्ण ज्याचा तें. स. मोरचूद. अ. न.

शिखी समासादिक शिखावलशब्दाप्रमाणें. मोर. २ अग्नि. इन्. पु.

शिखिवाहनः शिखीवाहनं यस्य स शिखिवाहनः, शिखी ह्म. मयूर आहे वाहन ज्याचें तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

शिग्रुः शिनोतीतिशिग्रुः, तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. शिञ् धा. निशान अ. शेवग्याचें झाड. २ शाकभाजी. उ. पु.

शिग्रुजं शिग्रोर्जायते स्म शिग्रुजं, शेवग्या पासून झालें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. शेवग्याचें बी. अ. न.

शिंजितं शिंज्यतेइतिशिंजितं, भूषणाचा जो शब्द तें. कृ. शिंजिधा. अव्यक्त शब्द अ. पादभूषणाचा शब्द. अ. न.

शिंजिनी अवश्यं शिंक्ते शिंजिनी, अव्यक्त शब्द करणारी जी ती. कृ. शिंजिधा. अव्यक्त शब्द अ. धनुष्याची दोरी. ई. स्त्री.

शितशिवं शितंचतत् शिवंच शितशिवं, शित ह्म. तीक्ष्ण असें जें कल्याणकारक तें. स. शेंदेलोण. २ बडीशेप. ३ दगडफूल. अ. न.

शितशूकः विग्रहादिकसितशूकशब्दाप्रमाणें. जव. अ. पु.

शितिः शीयतेस्म शितिः, देदीप्यमान होइजे तो जो तो. कृ. शिञ् धा. निशान अ. शक्त. २ काळें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री. ३ भूर्जवृक्ष. इ. पु.

शितिकंठः शितिः कालः कंठो यस्य स शितिकंठः, कृष्णवर्ण आहे कंठ ज्याचा तो. स. महादेव. अ. पु.

शितिसारकः शितिः कालः सारको स्य शितिसारकः, कृष्णवर्ण आहे गाभा ज्याचा तो. स. टेंबुरणीचें झाड. अ. पु.

शिपविष्टः शिपिविष्टः शिपिषु विष्टः शिपविष्टः, शिप ह्म. पशु त्यांचे ठायीं बसणारा जो तो. स.

महादेव २ रोगानें ज्याचें मस्तक नि
केश झालें तो. ३ कुजलेलें कातडें.
अ. पु.

शिफा शेतेइतिशिफा, अधोभागीं वसुन्धा
नें राहात्ये जी ती. क्रु. शीङ्धा. स्वप्नअ.
वृक्षाचें मूळ २ आई. आ. स्त्री.

शिफाकंदः शिफायाः कंदः शिफाकं
दः, शिफेचा जो कंद तो. स. कम
ळाचा कांदा अथवा मूळ. अ. पु.

शिंबा विग्रहादिशंबाशब्दाप्रमाणें.
शेंग. आ. स्त्री.

शिंबिः विग्रहादिशंबाशब्दाप्रमाणें.
शेंग. इ. स्त्री.

शिबिका शिवैवशिबिका, कल्याण
कारक जी ती. त. पालखी. आ. स्त्री.

शिबिरं शवंत्यत्रशिबिरं, गमन क
रितात ज्याठायीं तें. क्रु. शवधा.
गतिअ. सेनेचा तळ. अ. न.

शिंबी विग्रहादिशंबाशब्दाप्रमाणें.
शेंग. ई. स्त्री.

शिरः श्रियतेउष्णीषादिनाइति
शिरः, उष्णीषादिकांनें सेवन
करिजेतें जें तें. क्रु. श्रिञ्धा. सेवा
अ. मस्तक. २ अग्र. स्. न.

शिरस्त्रं शिरस्त्रायतेइतिशिरस्त्रं,
मस्तकातें रक्षण करणार जें तें.
क्रु. त्रैङ्धा. पालनअ. डोकीस
घालावयाची टोपी. अ. न.

शिरस्यः विग्रहादिशीर्षण्यशब्दा
प्रमाणें. निर्मळ केश. अ. पु.

शिरा शिनोतीतिशिरा, तीक्ष्णहो
णारी जी ती. क्रु. शीञ्धा. नि
शानअ. नाडी. आ. स्त्री.

शिरीषः शीर्यतेइतिशिरीषः, ना
श पाविजेतो जो तो. क्रु. शॄधा. हिं
साअ. शिरस नामा वृक्ष. अ. पु.

शिरोधिः शिरोधीयतेस्यांशिरोधिः,
मस्तक जीचाठायीं राहिजेतो ती.
क्रु. डुधाञ्धा. धारण अ. मान. ई.
स्त्रीलिं.

शिरोरत्नं शिरसः रत्नंशिरोरत्नं,
मस्तकावरचें जें रत्न तें. स. मस्त
क भूषण. अ. न.

शिरोरुहः शिरसिरोहतीतिशि
रोरुहः, मस्तकाचेठायीं रुजतो
जो तो. क्रु. रुहधा. प्रादुर्भावअ.
मस्तकाचे केस. अ. पु.

शिलं शिल्यतेइतिशिलं, कणिशा
र्जन जें तें. क्रु. शिलधा. उंछअ.
शेत कप्यानें शेतांत राहिलेल्या क

णसाचें ग्रहण. अ. न.

शिला शिल्यतीतिशिला, कणशः परिणामी ह्मणजे कणरूपानें न ष्ट होणारी जी ती. कृ. शिलधा. उंञ्छअ. पाषाण. २ दाराच्या चौक टीचें खालचें लांकूड. आ. स्त्री.

शिलाजतु शिलायाः जतुशिलाजतु, शिला संबंधीं जें जतु ह्म. ला क्षा तें. स. शिलाजित. उ. न.

शिली शिनोतीति शिली, तीक्ष्ण असतो जो तो. कृ. शिञ्धा. निशा नअ. लहान गांडूळ. ई. स्त्री.

शिलीमुखः शिलीशल्यंमुखेय स्यशिलीमुखः, शल्य आहे मुखा चेठायीं ज्याचा तो. स. बाण. २ भुं गा. अ. पु.

शिलोच्चयः शिलाभिः उच्चीय तेइतिशिलोच्चयः, शिलांहीं करू न रचित होइजेला जो तो. कृ. चि ञ्धा. चयनअ. पर्वत. अ. पु.

शिल्पं शिल्यतीतिशिल्पं, एका ग्रता करितें जें तें. कृ. शीलधा. समाधिअ. कला ह्म नृत्य इत्या दि. २ सुतार, कोष्टी इत्यादि शि ल्पिलोकांचें काम. अ. न.

शिल्पशाला शिल्पस्यशालाशिल्प शाला, शिल्पाची जी शाळा ती. स. शिल्पी कामाची शाळा. आ. स्त्री.

शिल्पी शिल्पमस्यास्तीतिशिल्पी, शिल्प आहे ज्यास तो. त. सुतार. कोष्टी न्हावी परीट चांभार हे प्रत्ये क. इन्. पु.

शिवः शिवमस्यास्तीतिशिवः, कल्याण आहे ज्यास तो. त. महा देव. अ. पु. २ कल्याण. अ. न.

शिवकः श्यतिगात्रकंडूं शिवः, सएवशिवकः, गात्र कंडू नाशक रितो जो तो शिव तोच शिवक. त. गाईस बांधण्यास पुरलेलें काष्ट. अ. पु.

शिवमल्ली शिवप्रियामल्लीशिव मल्ली, महादेवाला प्रिय अशी जी मल्ली ह्म. पुष्प धारण करणारी ती. स. रुई मंदार. ई. स्त्री.

शिवा शिवंकल्याणमस्यस्याइति वाशिवा, कल्याण आहे जीस ती. त. पार्वती. २ शमीचें झाड. ३ को ल्ही. ४ भुई आवळी. ५ हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

शिशिरः शीतेन गात्राणि श्यतीति

शिशिर: शीतानें गात्रें संकुचित करितो जो तो· कृ· शोधा· तनूकरणअ· शिशिरऋतु· अ· पु· २शिथिल· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

शिशु: श्यतीतिशिशुः, सूक्ष्म होतो जो तो· कृ· शोधा· तनूकरणअ· बालक· उ· पु·

शिशुक: शिशुरिवशिशुकः, शिशु सारखा जो तो· त· मत्स्यविशेष· अ· पु·

शिशुत्वं शिशोर्भावःशिशुत्वं, बालाचाजो भाव तें· त· बालपणा· अ· न·

शिशुमार: शिशून्मारयतीतिशिशुमारः, शिशूंतें नाश करितोजो तो· कृ· मृङ्धा· प्राणत्यागअ· जलचरविशेषज्यास शिरस असें ह्मणतात तो· अ· पु·

शिश्न: शशतीतिशिश्नः, प्लुतगामी जोतो· कृ· शशधा· प्लुत गतिअ· पुरुषाचें उपस्थ· अ· पु·

शिष्विदान: शिष्विंदेइतिशिष्विदानः, शुद्ध कर्म करितो जो तो· कृ· ष्विदधा· स्नेहअ· पुण्य कर्म करणारा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

शिष्टि: शास्यतेइतिशिष्टिः, शासन जें तें· कृ· शासधा· अनुशिष्टिअ· शासन· इ· स्त्री·

शिष्य: शिष्यतेइतिशिष्यः, आज्ञापिजे तोजो तो· कृ· शासधा· अनुशिष्टिअ· छात्र· अ· पु·

शीकर: शीकतेइतिशीकरः, सेचन करणाराजो तो· कृ· शीकधा· सेचनअ· पाण्याचा तुषार· अ· पु·

शीघ्रं शिंघतिव्याप्नोतिशीघ्रं, व्याप्त करितें जें तें· कृ· शिंघिधा· आघ्राणअ· त्वरित· अ· न·

शीत: शीतमस्यास्तीतिशीतः, शीत आहे ज्यास तो· त· शीतलता· अ· न· २शीतल· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री· ३वेत· ४ मोकरीचें झाड· अ· पु·

शीतक: शीतंकरोतीतिशीतकः, शैत्य करितोजो तो· कृ· डुकृञ्धा· करणअ· आळशी· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

शीतभीरु: शीताद्भीरुः शीतभीरुः, शीतापासून जी भीरु ती· स· मोगरीचें झाड· उ· स्त्री·

शीतल: शीतंलातीतिशीतल:, शीतस्पर्शातें देतें जें तें. क्र. लाधा. दानअ. थंड २ गोकर्णीचें झा ड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीतलवातक: शीतंलातीतिशी तल:, वातंकरोतीतिवातक:, शीतलश्चासोवातकश्चशीतलवा तक:, शीतातें ग्रहण करणारा असा जो वातक तो. स. गोकर्णी चें झाड. अ. पु.

शीता शीतेस्मशीता, हलरचितरे षाजी ती. क्र. शीङ्धा. स्वप्नअ. ना गराचें तास. की. गंगा. रामपत्नी. आ.

शीधु: शेरते:नेनशीधु:, ज्याचा योगानें लोक गुंग ताल तो. क्र. शीङ्धा. स्वप्नअ. उसाच्या रसापासून जाहलेलें मद्य. उ. पु. न.

शीर्ष विग्रहादिशिरसशब्दाप्र. मस्तक. अ. न.

शीर्षक शीर्षकंकरवमस्माच्छी र्षकं, मस्तकाचेठायीं आहे क रवजापासून तें. स. डोकीस घा लावयाची टोपी. अ. न.

शीर्षच्छेद्य: शिरश्छेदमर्हतीति शीर्षच्छेद्य:, शिरश्छेदाप्रतजो योग्य तो. त. वधकरण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीर्षण्य: शिरसिभव: शीर्षण्य:, मस्तकाचेठायीं होणारा जो तो. त. निर्मळ केश. २ डोकीस घाला वयाची टोपी. अ. पु. न.

शील शील्यते:नेनशीलं, समाधी पाविजेतो जेणेंकरून तें. क्र. शी लधा. समाधिअ. स्वभाव २ शरुद्ध जें आचरण तें. ३ सच्चरित्र. अ. नपुं.

शुक: शुच्यतिइतिशुक:, गमनादि करणारा जो तो. क्र. शुधा. गतिअ. पोपट. २ शुकाचार्य. ३ गंठीवन. अ. पु.

शुकनास: शुकस्यनासेवपुष्प मस्यस्शुकनास:, शुकाचे नासेप्र माणें आहे पुष्पजास तो. स. दिंडा चें झाड. अ. पु.

शुक्त: शुच्यतेस्मशुक्त:, शुद्धक रिजेला जो तो. क्र. ईशुचिरधा. पूतिभावअ. कठिण. २ आंबट. ३ तीन रात्रीचें कांजी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुक्तिः शुक्तायतःशोचतिस्माशु
क्तिः, मुक्ताह्य· मौक्तिक निर्मुक्त
होत्से जी पासून ती· कृ· शुचधा·शो
कअ· पाण्यांतील शीप· २ नखवला
ई· स्त्री·

शुक्रः शोचंत्यनेनशुक्रः, शोक करि
तो जेणे करून तें· कृ· शुचधा·
शोकअ· दैत्यांचा गुरु· २अग्नि·
३ज्येष्ठ महिना· अ· पु· ४रेत· अ·
नपुंस·

शुक्रशिष्यः शुक्रस्यशिष्यःशुक्र
शिष्यः· शुक्राचार्याचा जो शिष्य
तो· स· दैत्य· अ· पु·

शुक्लः शोकतिमनःअस्मिन्निति
शुक्लः, गमन करितें मन जाचे
ठायीं तो· कृ· शुकधा· गतिअ· पा
ढरा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री· २
जकात· अ· न·

शुचिः शुचिंकरोतीतिशुचिः, प
वित्र करितो जो तो· कृ· डुकृञ्धा·
करणअ· अग्नि· २आषाढमहि
ना· ३ ज्याचें अंतःकरण शुद्ध अ
सा जो मंत्री तो· ४ शृंगाररस· ५
ग्रीष्मऋतु· ६पवित्र· अ· पु· ७शु
क्लवर्ण· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

शुक् विग्रहादिशोकशब्दाप्रमाणें·
शाक· च्· स्त्री·

शुंठिः विग्रहादिशुंठीशब्दाप्रमाणें·
स्कंठ· इ· स्त्री·

शुंठी शुंठतिकफंशुंठी, कफातें ना
श करणारी जी ती· कृ· शुठिधा·
प्रतिघातअ· स्कंठ· ई· स्त्री·

शुंडा शुण्यंतेअस्यांइतिशुंडा, ग
मन करिजेतात जीच्याठायीं ती·
कृ· शुणधा· गतिअ· दारूचें दुकान·
आ· स्त्री·

शुंडापानं शुंडापीयतेयस्मिन्
शुंडापानं, मदिरापान करिजेतें
जाचेठायीं तें· कृ· पाधा· पानअ·
दारूचें दुकान· अ· न·

शुतुद्री शंशोभनंपापंतुदतीति
शुतुद्री, पापानें अत्यंत नाश क
रित्ये जी ती· कृ· तुदधा· व्यथाअ·
शतरुद्रानदी· ई· स्त्री·

शुतुद्रुः शतधाद्रवतीतिशतु
द्रुः, शतशः प्रवाहांनीं वाहणारी
जी ती· कृ· द्रुधा· गमनअ· शतरु
द्रानदी· उ· स्त्री·

शुद्धांतः शुद्धोंतोस्यशुद्धांतः,
शुद्ध आहे अंत जाचा तो· स· ज

नानखाना. २ आशौच. अ. पु.

शुनकः शुनतीतिशुनकः, गमन करितो जो तो. क्रु. शुनधा. गतिअ. कुत्रा. अ. पु.

शुनासीरः शुनश्चासीरश्चशुनासीरौ, तावस्यस्तः शुनासीरः, वायू आणिसूर्य ते आहेत जास तो. त. इंद्र. अ. पु.

शुनी विग्रहादिशुनक शब्दाप्रमाणें. कुत्री. ई. स्त्री.

शुन्यं शुनेहितंशुन्यं, श्वाकारणें जें हित तें. त. रिक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुभंयुः शुभमस्यास्तीतिशुभंयुः, शुभ आहे जास तो. त. शुभयुक्त. वि. उ. पु. स्त्री. न.

शुभं शोभतेइतिशुभं, उत्कृष्ट शोभतें जें तें. क्रु. शुभधा. दीप्तिअ. कल्याण. अ. न. २ बोकड. अ. पु.

शुभान्वितः शुभेनअन्वितः शुभान्वितः, शुभेंकरून जो युक्त तो. स. शुभयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुभ्रं शोभतेइतिशुभ्रं, शोभतें जें तें. क्रु. शुभधा. दीप्तिअ. शुक्ल. २ प्रदीप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अभ्रक. अ. न.

शुभ्रदंती शुभ्रोदंतावस्याः साशुभ्रदंती, शुभ्र आहेत दंत जीचे ती. स. पुष्पदंत नामा जो वायव्यदिशेचा हत्ती त्याची स्त्री. ई. स्त्री.

शुभ्रदंती शुभ्रोदंतोअस्याः शुभ्रदंती, शुभ्र आहेत दंत जीचे ती. स. अर्थ पूर्वीच्याशब्दाप्र.

शुभ्रांशुः शुभ्राः अंशवः यस्यशुभ्रांशुः, शुभ्र आहेत किरण ज्याचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

शुल्कः शुल्क्यतेइतिशुल्कः, घाटादिकाचेंगर्या देइजेतें जें तें. क्रु. शुल्कधा. अतिसर्जनअ. जरवात. २ स्त्रीधन. ३ माल. अ. पु. न.

शुल्बं शालतीतिशुल्बं, गमन करितें जें तें. क्रु. शलधा. गतिअ. तांबें. २ स्तंभ, राजू, दोरी. चन्हाट इत्यादि. ३ यज्ञकर्म. ४ आचार. ५ जलसान्निध्य. अ. न.

शुल्बा विग्रहादि पूर्वीचाशब्दाप्रमाणें. स्तंभ, दोरी, चन्हाट. आ. स्त्री.

शुल्बी विग्रहादिशुल्बशब्दाप्रमाणें. स्तंब, दोरी. ई. स्त्री.

शुश्रूषा शुश्रूषणंशुश्रूषा, शुश्रूष

णजें ती. कृ. शुधा. श्रवणअ. गुरू ची सेवा. आ. स्त्री.

शुषिः शुष्यतीतिशुषिः, अत्यंत नाश करणारी जी ती. कृ. षोधा. अं तकर्मअ. छिद्र. इ. स्त्री.

शुषिरं शुषिः अस्यास्तीतिशुषिरं, शोषण आहे जास तें. त. छिद्र. अ. न. २ सरंध्र. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिंगी.

शुष्कमांसं शुष्कंचतत्मांसंच शुष्कमांसं, शुष्क आहे जें मांस तें. स. सुकलेलें मांस. अ. न.

शुष्मं शुष्यत्यनेनारीन्शुष्मं, श त्रूतें नाश करितो जेणेंकरून तें. कृ. शुषधा. शोषअ. पराक्रम. अ. न.

शुष्मा शुष्यतिजलमितिशुष्मा, जलातें शोषण करितो जो तो. कृ. शुषधा. शोषणअ. अग्नि. न्. पु.

शूकः श्यतीतिशूकः, पीडा कर णारा जो तो. कृ. शोधा. तनूकर णअ. गव्हादिकाचें कुसू. अ. पु. नपुं.

शूककीटः शूकयुक्तश्चासौकीट श्चशूककीटः. शूक हा. कुसू तद्यु क्त जो कीट तो. स. ऊर्णादिभक्षक कीटविशेष. कुसर. अ. पु.

शूकधान्यं शूकसहितंधान्यंशूक धान्यं, कुसळयुक्त जें धान्य तें. त. ज्यास कुसूं असतें तें धान्य. अ. न.

शूद्रः शोचतीतिशूद्रः, नीचत्वात् शोक करितो जो तो. कृ. शुचधा. शोकअ. शूद्र. अ. पु.

शूद्रा शूद्रस्यजातिः शूद्रा, शूद्रा ची जी जाती ती. स्त्रीप्र. शूद्राची स्त्री. आ. स्त्री.

शूद्री शूद्रस्यस्त्रीशूद्री, शूद्राची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. शूद्राची बाय को. ई. स्त्री.

शून्यं शुनेहितंशून्यं, कुतन्याका रणें जें हित तें. त. रिक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूरः शवतीतिशूरः, त्वरित ग मन करितो जो तो. कृ. शुधा. आ शुगमनअ. वीर. अ. पुं.

शूर्पं शूर्प्यतेऽनेनशूर्पं, मोजलें जातें जेणेंकरून तें. कृ. शूर्पधा. मानअ. सूप. २ परिमाणविशे ष. अ. पु. न.

शूलं शूलतीतिशूलं, पीडा करितें जें तें. कृ. शूलधा. रुजाअ. रोग विशेष, शूळ. २आयुधविशेष, भाला. अ. पु. न. ३मरण. ४ध्वज. ५योगविशेष. अ. पु.

शूलाकृतं शूलेनकृतंशूलाकृतं, लोहशलाके करून जें पक्क मांस तें. स. लोहशलाकेनें पक्क जें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूली शूलमस्यास्तीतिशूली, शूल आयुध आहे ज्यास तो. त. महादेव. इन. पु.

शूल्यं शूलेसंस्कृतंशूल्यं, शूलाचे ठायीं संस्कृत जें मांस तें. त. लोहशलाकेनें पक्क जें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शृगालः शृंगंनलातीतिशृगालः, शृंगातें ग्रहण करीत नाहि जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. कोल्हा. अ. पु.

शृंखलं शृंगात्प्राधान्यात्खलत्यनेनशृंखलः, ज्याचा योगानें प्राधान्यापासून रहित होतो जेणें तो. कृ. खलधा. संचयअ. रुप्याचा करगोटा. अ. पु. न.

शृंखलकः शृंखलंबंधनमस्यशृंखलकः, शृंखला आहे बंधन ज्याचें तो. काष्ठमय पादबंधनें करून युक्त जो उंटाचा पोर तो. अ. पु.

शृंखला विग्रहादिसर्वशृंखलाशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

शृंगं शृणातीतिशृंगं, अधःपतनानें नाश करितें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. पर्वताचें शिखर. २प्रभुत्व. अ. न. ३ जीवक औषधि. अ. पु.

शृंगवेरं शृंगमिववेरंशरीरमस्य शृंगवेरं, शृंगासारिखें आहे शरीर ज्याचें तो. स. आलें. अ. न.

शृंगाटकं शृंगंअटतीतिशृंगाटंशृंगाटमेवशृंगाटकं, प्राधान्याप्रत गमन करितें जें तें शृंगाट तेंच शृंगाटक. त. चतुष्पथ. अ. न.

शृंगारः शृंगंप्राधान्यमियर्तीतिशृंगारः, रसांमध्यें प्राधान्यातें पावतो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. नाटकीरसविशेष. अ. पु.

शृंगिणी शृंगमस्यास्तीतिशृंगिणी, शृंग आहे जीस ती. त. गाय. ई. स्त्री.

शृंगी अल्पंशृंगंप्राधान्यमस्यशृंगी, अल्पप्राधान्य आहे शृंग जीस ती. त.

शिवाच्या नंदी. २ बैलघाटी ओषधी. इन्. पु.

शृंगी शृणातीतिशृंगी, पीडा करि ते जीती. कृ. शृधा. हिंसाअ. मद्गुर नामा जो मत्स्यजाती त्याची स्त्री. २ अतिविष. ३ सोन्याचा अलंकार. ई. स्त्री.

शृंगीकनकं शृंगीनाम्नाकनकंशृं गीकनकं, शृंगी यानामेंकरून जें कनक तें. स. सोन्याचे अलंकार. अ. न.

शृणि: शृणातीतिशृणि:, हिंसा क रणारीजी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. अंकुश. इ. स्त्री.

शृतं श्रायतेस्मशृतं, पक्व करिजेलें जें क्षीरादि तें. कृ. श्राधा. पाकअ. पक्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शेखर: शिखतीतिशेखर:, शिखे चेठायीं राहतो जो तो. कृ. शिखिधा. गतिअ. शिखेंत घातलेली माळ. अ. पु.

शेप: शेतेइतिशेप:, रेत: पात झा ला असतां निद्राकरितें जें तें. कृ. शी ङ्. धा. स्वप्नअ. शिश्न. स्. न.

शेफ: शेतेअनेनशेफ:, शयन ही तें जेणेंकरून तें. कृ. शीङ्. धा. स्वप्न अ. शिश्न. स्. न.

शेफालिका शेरतेइतिशेफा, ता: आलयोयस्यांइतिशेफाली सेवशे फालिका, प्रफुल्लित पंक्ति आहे त जीचाठायीं तीशेफालीती चशेफालिका, त. निर्गुंडी. २ रानानि र्गुंडी. आ. स्त्री.

शेमुषी शेयंमोहंमुष्णातीतिशेमु षी, मोहातें नाश करिते जी ती. कृ. मुषधा. स्तेयअ. बुद्धि. ई. स्त्री.

शेलु: शलतीतिशेलु:, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. शलधा. गतिअ. भोकरीचें झाड. उ. पु.

शेवधि: शेअवधि: शेवधि:, कल्या णाविषयीं जो अवधि तो. स. निधि ठेवा. इ. पु.

शेवालं जलेशेतेइतिशेवालं, जला चेठायीं राहतें जें तें. कृ. शीङ्. धा. स्वप्नअ. शेवाळ. अ. न.

शेष: शेतेहरिरस्मिन्नितिशेष:, ह रि निद्रा करितो ज्याचेठायीं तो. कृ. शीङ्. धा. स्वप्नअ. शेषनामा सर्पवि शेष. अ. पु.

शैक्ष: शिक्षांलभतेइतिशैक्ष:, शि

ह्मा पाचणारा जो तो. त. ज्याणें अध्ययनास आरंभ केला असा बटु. अ. पु.

शैखरिकः शिखरेणप्रायेणभवतीतिशैखरिकः, प्रायशः शिखरावेठायीं होतो जो तो. त. आघाड्याचें झाड. अ. पु.

शैलाली शिलालिनाप्रोक्तंनटसूत्रमधीतेशैलाली, शिलालिऋषिनें प्रोक्त नटसूत्रातें अध्ययन करितो जो तो. त. नटवा ह्म. नाचणारा पोऱ्या. इन्. पु.

शैलूषः शिलूषस्यापत्यंपुमान्शैलूषः, शिलूष ऋषीचें जें अपत्य तो. त. बेलाचें झाड. २ नाच्या पोर. अ. पु.

शैलेयं शिलायांभवंशैलेयं, शिलेचेठायीं उत्पन्न जें तें. त. दगडफूल. २ शिलाजित. अ. न.

शैवलः विग्रहार्दशैवालशब्दाप्रमाणें. शेवाळी. अ. पु.

शैवलिनी शैवलमत्रास्तीतिशैवलिनी, शेवाळ आहे जीचाठायीं ती. त. नदी. ई. स्त्री.

शैवालं जलेशेतइतिशैवालं, जलाचेठायीं निजणारें जें तें. त. शेवाळी. अ. पु.

शैशवं शिशोर्भावः शैशवं, अर्थ शिशुत्वशब्दाप्रमाणें. बालत्व. अ. न.

शोकः शोचतियेनसः शोकः, जेणें करून शोक करितो जो तो. कृ. शुच्धा. शोक अ. खेदात्मक जो अंतःकरणाची वृत्ति ती. अ. पु.

शोचिष्केशः शोचींषिज्वालाः केशाइवयस्यसः शोचिष्केशः, ज्वाला आहेत केशासारख्या ज्याच्या तो. स. अग्नि. अ. पु.

शोचिः शुच्यतिअनेनशोचिः, पवित्र होतें जेणें करून तें. कृ. शुचिरधा. पूतिभावअ. कांति. स्. न.

शोणः शोणतीतिशोणः, रक्तवर्णयुक्त असतो जो तो. कृ. शोण्धा. वर्णअ. रक्तवर्ण. २ शोण नद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोणकः शोणतीतिशोणः सैवशोणकः, रक्तवर्णयुक्त जो तो. शोण तोच शोणक. त. टिंउयाचें झाड. अ. पु.

शोणरत्नं शोणंचतद्रत्नंचशोणरत्नं, रक्तवर्ण जें रत्न तें. स. माणि

कृ. अ. न.

शोणितं शोणतिस्मशोणितं, रक्तवर्ण असतेंझालेंजें तें. कृ. शोणृधा. वर्णादिअ. रक्त. अ. न.

शोथः श्वयतीतिशोथः, अर्थश्वयथुम्हणजे सूज. अ. पु.

शोथघ्नी शोथंहंतीतिशोथघ्नी, शोथातें हनन करणारी जी ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. पांढरीवस्रू. ई. स्त्री.

शोधनी शोध्यतिअनयाशोधनी, शुद्ध होइजेतें स्थूलजीणेंकरून ती. कृ. शुधधा. शोधअ. केरसुणी. ई. स्त्री.

शोधितं शुध्यतेस्मशोधितं, केशाधपनयेंकरून शुद्ध करिजेतेंजें तें. कृ. शुधधा. शुद्धिअ. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोफः श्वयतीतिशोफः वृद्धिंगत होती जो तो. कृ. श्विधा. वृद्धिअ. सूज. अ. पु.

शोभनं शुंभतेइतिशोभनं, दीप्तिमत् होतें जें तें. कृ. शुभधा. दीप्तिअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोभा शोभयतीतिशोभा, शोभवितेजी ती. कृ. शुभधा. शोभाअ. कांति. आ. स्त्री.

शोभांजनः शोभांअनक्तीतिशोभांजनः, सएवशोभांजनः, शोभेतें व्यक्त करितोजोतोशोभांजन तोच शोभांजन. त. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

शोषः शोषयतीतिशोषः, देह शुष्क करणाराजो तो. कृ. शुषधा. शोषणअ. क्षयरोग. अ. पु.

शौकं शुकानांसमूहः शौकं, शुकांचाजो समूह तें. त. शुकांचा समूह. अ. न.

शौक्लुकेयः शुक्लुकदेशेभवः शौक्लुकेयः, शुक्लुदेशाचेठायीं जोउत्पन्न तो. त. सोमल. अ. पु.

शौंडः शुंडायांपानागारेभवः शौंडः, मद्यपान गृहाचेठायीं राहतो जो तो. त. उन्मत्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शौंडिकः शुंडासुरापण्यमस्यशौंडिकः, सुरा आहे विक्रय ज्याचा तो. त. कलाल. अ. पु.

शौंडी शुंडायांभवाशौंडी, शुंडेचे गायीं सादृश्येंकरून जी स्थितती. त. पिंपळी. ई. स्त्री.

शौद्धोदनिः शुद्धोदनस्यापत्यं पुमान् शौद्धोदनिः

शुद्धोदन स्म. बुद्धाचा अवांतर भेद त्याचा जो पुत्र तो. त. शाक्य मुनि. इ. पु.

शौरि: शूरस्यापत्यंशौरिः, शूराचें जें अपत्य तो. त. विष्णु. इ. पु.

शौर्य शूरस्यकर्मशौर्यं, शूराचें जें कर्म तें. त. पराक्रम. अ. न.

शौल्बिक: शुल्बंशिल्पमस्यशौल्बिकः, ताम्र घडून आहे शिल्प ज्याचें तो. त. तांबट. अ. पु.

शौष्कल: विग्रहादिसुष्कल शब्दा प्रमाणें. मत्स्यमांसभक्षक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्च्योत: श्च्योतनंश्च्योतः, घृतादिक्षरण जें तो. कृ. च्युतिर्धा. क्षरणअ. घृतादिकांचें क्षरण. अ. पु.

श्मशान शवाः शेरतेत्रश्मशानं, शवरूप प्रेतजे ते निद्रा करितात ज्या ठिकाणीं तें. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. प्रेतभूमी. अ. न.

श्मश्रु मुखमाश्रयतेश्मश्रु, पुरुषाचे मुखातें आश्रय करणारजें तें. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. दाढी. वगैरे. उ. न.

श्याम: श्यायतेइतिश्यामः, रंजनार्थ गमन करितो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गति अ. नीलवर्ण. २ हिरवा. ३ काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामल: श्यामः अस्यास्तीतिश्यामलः, श्यामत्व आहे जास तो. त. कृष्णवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामा श्यामोवर्णोस्त्यस्याः इतिश्यामा, सुंदर वर्ण आहे जीस ती. त. वाघांटी. २ तिधारें. ३ उपरसाळ. आ. स्त्री.

श्यामक: श्यामवर्णमकतीतिश्यामकः, श्यामवर्णातें प्राप्त होतो जो तो. कृ. अकधा. गतिअ. सांवा. अ. पु.

श्याल: श्यायतेइतिश्यालः, स्त्रीचा भाऊ अशाप्रकारें जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. पत्नीचा बंधु. अ. पु.

श्याव: श्यायतइतिश्यावः, जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. आरक्त वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

श्येत: श्यायतेइतिश्येतः, जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ.

पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्येनः श्यायतेइतिश्येनः गमन करितो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गति अ. ससाणापक्षि. अ. पु.

श्योनाकः श्यायतेइतिश्योनाकः, ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. टिंड्याचें झाड. अ. पु.

श्रद्धा श्रद्धीयतेइतिश्रद्धा, अत्यंत विश्वस्त जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. अतिविश्वास. २ इच्छा. आ. स्त्री.

श्रद्धालुः श्रद्धतेतच्छीलः श्रद्धालुः, श्रद्धा स्वभाव जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. आस्तिक. २ डोहळेकरीण. वि. उ. पु. स्त्री नपुंस.

श्रयणं श्रायः श्रयणं, सेवन जें तें. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. चाकरी. अ. न. २ कान. अ. पु.

श्रवणं. श्रवः विग्रहादिश्रुतिशब्दाप्रमाणें. कान. अ. न. २ स. नपुंस.

श्रविष्ठा प्रसिद्धःश्रवोअस्तिअस्याइतिश्रवणा, प्रसिद्ध म्हणजे प्रख्यातआहे श्रवण जीस. ती. त. धनिष्ठानक्षत्र. आ. स्त्री.

श्राणा श्रायतेइतिश्राणा, पक्ककरिजेत्ये जी ती. कृ. श्राञ्धा. पाकअ. चाकरी. अ. न. २ कान. अ. पु.

श्राद्धं श्रद्धास्त्यस्मिन्नितिश्राद्धं, श्रद्धा आहे ज्याचे ठायीं तें. त. यथाविधि जें पितृसंबंधिकर्म तें. अ. न.

श्राद्धदेवः श्राद्धस्यदेवःश्राद्धदेवः, श्राद्धाचा जो देव तो. स. यम. अ. पु.

श्रायः श्रयणंश्रायः, सेवन जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. चाकरी. अ. पु.

श्रावणः श्रवणयुक्तापौर्णिमासी यत्रास्तिसश्रावणः, श्रवणनक्षत्रयुक्त आहे पौर्णिमा ज्याचे ठायीं तो. त. श्रावणमहिना. अ. पु.

श्रावणिकः श्रावणीअत्रास्तीतिश्रावणिकः, श्रावणी आहे ज्याचे ठायीं तो. त. श्रावणमहिना. अ. पु.

श्रीः श्रयतिहरिमितिश्रीः, हरीप्रत आश्रय करित्ये जी ती.

क्त. श्रिञ्‌धा. सेवाअ. लक्ष्मी. २ शोभा. ३ लवंग. ४ संपत्ति. ई. स्त्री.

श्रीकंठः श्रीः शोभाविषंवाकंठेय स्यसश्रीकंठः, शोभा अथवा विष आहे कंठाचेठायीं ज्याचा तो. स. महादेव. अ. पु.

श्रीघनः श्रियाघनः पूर्णः श्रीघनः, संपत्तीनेंजो पूर्ण तो. स. बुद्धाव तार. अ. पु.

श्रीदः श्रियंददातीतिश्रीदः, लक्ष्मी तें देतोजो तो. क्त. डुदाञ्‌धा. दान अ. कुबेर. अ. पु.

श्रीपतिः श्रियः पतिः श्रीपतिः, श्रीजी लक्ष्मी तिचा जो पति तो. स. विष्णु. इ. पु.

श्रीपर्णं श्रीपर्णी श्रीः शोभा पर्णेयस्यतत्‌श्रीपर्णं, शोभा आहे पर्णाचेठायीं ज्याच्या तें. स. कम ळ. २ नरवेलाचें झाड. अ. न. ३ शिवणीचें झाड. ई. स्त्री.

श्रीपर्णिका श्रीयुक्तानिपर्णान्य स्याइतिश्रीपर्णिका, श्रीः पर्णेषु यस्याः साश्रीपर्णिकावा, शोभायु क्तआहेत पर्णें जीचीं किंवा ती आ हे पर्णांचेठायीं जीच्या ती. स. कुंभ्या. आ

श्रीपिष्टः विग्रहादिसर्वश्रीवेष्टश ब्दाप्रमाणें. धूप. अ. पु.

श्रीफलः श्रीप्रदंफलमस्येतिश्री फलः, लक्ष्मीतें देणारें जें तें. स. बे लाचें झाड. अ. पु.

श्रीफली श्रीवत्‌फलमस्याः श्रीफ ली. शोभायुक्त आहे फळ जीचें ती. स. नीळ. ई. स्त्री.

श्रीमत् विग्रहादिश्रीलशब्दाप्रमा णें. तिलपुष्प. त्. पु. २ लक्ष्मीवान. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

श्रीलः श्रीरस्त्यस्यश्रीलः, श्री आहे ज्यास तो. त. लक्ष्मीवान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्रीवत्सलांछनः श्रीयुक्तोवत्सः लांछनविशेषोलांछनंयस्य श्रीवत्सलांछनः, शोभायु क्त वत्स ह्म. चिन्हवि शेष आहे लांछन ज्याचें तो. स. विष्णु. अ. पु.

श्रीवासः श्रियोवासः श्रीवासः, श्रीचा जो वास तो. स. धूप. अ. पु.

श्रीवेष्टः श्रियः सरलस्यवेष्टः श्री वेष्टः, सरलवृक्षाचा जो डीक तो. स. धूप. अ. पु.

श्रीसंज्ञं श्रियः संज्ञायस्यश्रीसं ज्ञं, लक्ष्मीची आहे संज्ञा जास तें. स. लवंग. अ. न.

श्रीहस्तिनी श्रियो हस्तः श्रीह स्तः, संविद्यते अस्यांश्रीहस्तिनी, श्रीचा हस्त सदृश पुष्प आहे जीस ती. त. थोर कुरडू. ई. स्त्री.

श्रुतं श्रूयतेस्मश्रुतं, श्रवण करि जेलें जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. शास्त्र. अ. न. ऐकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्रुतिः श्रूयतेऽनयाश्रुतिः, श्रवण वज्ञान करिजेतें जीणें ती. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. वेद २ कान. ३ ऐकणें ४ वार्ता. इ. स्त्री.

श्रेणिः श्रेणी श्रयतीतिश्रेणिः एकत्र स्थितीप्रत सेवन करि त्ये कृ. सेवनानें राहत्ये जी ती. कृ. श्रिञ्धा. सेवा अ. पंक्ति. इ. स्त्री. २ स्वजातीय शिल्पि वि शेष. शिंपी. २ ई. स्त्री.

श्रेयसी अतिशयेनप्रशस्या श्रेयसी, अत्यंत प्रशस्त जी ती. त. हिरड्याचें झाड. २ पाहाडमू ळ. ३ गजपिंपळी. ई. स्त्री.

श्रेयः अतिशयेनप्रशस्यंश्रेयः, अ तिशयें करून जो प्रशस्त तो. त. पु ण्य. २ मोक्ष. स्. न. फार चांगला. वि. स्. पु. न. ई. स्त्री.

श्रोणः श्रोणतीतिश्रोणः, गतिवि कल होतो जो तो. कृ. श्रोणृधा. संघा तअ. पांगळा. अ. पु.

श्रोणिः श्रोणतीतिश्रोणिः, संश्लि ष्ट असत्ये जी ती. कृ. श्रोणृधा. सं घातअ. कमर. इ. स्त्री.

श्रोणिफलकं श्रोणिफलकमिव चर्माकारत्वात् श्रोणिफलकं, ढाली सारिखा आकार जीचा अशीजी श्रोणी ती. स. कमरेचें फळें अ. न.

श्रोणी शोणतीतिश्रोणी, संबद्ध असत्येजी ती. कृ. शोणृधा. संघात अ. कमर. ई. स्त्री.

श्रोत्रं श्रूयतेनेनश्रोत्रं, श्रवण करि जेतें जेणें करून तें. कृ. श्रुधा. श्रव णअ. कान. अ. न.

श्रोत्रियः छंदोधीतेइतिश्रोत्रियः, वेदाध्ययन करणारा जो तो. त. वेदा ध्ययन करणारा. अ. पु.

श्रोषट् श्रूयतेइतिश्रोषट्, हविर्दा न त्या अर्थी जाणिजेतें जें तें. कृ. श्रु.

धा. श्रवणअ. देवांकारणें जें हवि र्दान तदर्थी अव्य.

श्लक्ष्णं श्लिष्यतेइतिश्लक्ष्णं, सूक्ष्म करिजेतेंजें तें. कृ. श्लिषधा. आलिंगनअ. बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्लील विग्रहादिश्रीलशब्दाप्रमाणें. लक्ष्मीवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

श्लेष: श्लेषणंश्लेषः, संधानजें तो. कृ. श्लिषधा. आलिंगनअ. संधान. अ. पु.

श्लेष्मण: श्लेष्मास्यस्यश्लेष्मणः श्लेष्मा म. शेंबूड आहे जास तो. त. ज्यास कफ झाला आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्लेष्मा श्लिष्यतीतिश्लेष्मा, संबद्ध असतोजो तो. कृ. श्लिषधा. आलिंगनअ. कफ. न्. पु.

श्लेष्मल: विग्रहादिसर्वश्लेष्मणशब्दाप्रमाणें.

श्लेष्मातक: श्लेष्माणमततीति श्लेष्मातकः, श्लेष्मेतें सतत प्राप्त असतोजो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. भोकरीचें झाड. अ. पु.

श्लोक: श्लोक्यतेइतिश्लोकः, ग्रथित करिजेतोजो तो. कृ. श्लोकृधा. संघातअ. कीर्ति. २ अनुष्टुप् छंद. ३ पद्य. अ. पु.

श्व:श्रेयसं श्वःआगामिश्रेयोयत्रेतिश्वःश्रेयसं, पुढें आहे कल्याण जामध्यें तें. स. कल्याण. अ. न.

श्वदंष्ट्रा शुनोदंष्ट्रेवदंष्ट्रा अस्याःश्वदंष्ट्रा, कुत्र्याचे दाढे सारखा आहे आकारजीचा ती. स. सराटा. आ. स्त्रीलिं.

श्वा श्वयतीतिश्वा, गमन करितो जो तो. कृ. टुओश्विधा. गत्यादिअ. कुत्रा. न्. पु.

श्वपच: श्वानंपचतीतिश्वपचः, श्वानातें पाक करितो जो तो. कृ. डुपचष्धा. पाकअ. चांडाल. अ. पु.

श्वपाक: विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. चांडाल. अ. पु.

श्वभ्रं स्वःशोभनंअभ्रंयत्रेतिश्वभ्रं, उत्तम आहे अवकाश ज्याचेठायीं तें. स. छिद्र. अ. न.

श्वयथु: श्वयतिअनेनश्वयथुः, वृद्धि पावतो जेणें तो. कृ. टुओ

श्विधा. वृद्धिअ. सूज. उ. पु.

श्ववृत्तिः शुनोवृत्तिरिवश्ववृत्तिः, कुतऱ्याच्या वृत्ति सारखी जी ती. स. दुसऱ्याच्या चित्तानुकूल वर्त्तणें. इ. स्त्री.

श्वशुरः शुअश्नुतेइतिश्वशुरः, आश्चर्यें करून व्याप्त करणारा पतीचा किंवा स्त्रीचा पिता जो तो. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. सासरा. अ. पु.

श्वशुरौ समासादिश्वश्रूश्वशुरशब्दाप्रमाणें. सासू सासरा. अ. पु. नि. द्वि.

श्वशुर्यः श्वशुरस्यापत्यंश्वशुर्यः, श्वशुराचें जें अपत्य तो. त. दीर. २ बायकोचा भाऊ. अ. पु.

श्वश्रूः विग्रहादिश्वशुरशब्दाप्रमाणें. आश्चर्यें करून व्याप्तकरणारी पतीची किंवा स्त्रीची माताजीती. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. सासू. ऊ. स्त्री.

श्वश्रूश्वशुरौ श्वश्रूश्चश्वशुरश्चश्वश्रूश्वशुरौ, सासरा आणि सासू जी ती. द्व. सासू सासरा. अ. पु. नि. द्वि.

श्वसनः श्वसित्यनेनेतिश्वसनः, ज्याचा योगानें श्वास टाकितोजोतो. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. वारा. २ गेळ्याचें झाड. अ. पु.

श्वः यातमागामिचअहः श्वः, गत आणि भावि जें दिन तें. त. उभयांचा अर्थी अव्य.

श्वावित् श्वानंविध्यतीतिश्वावित्, कुत्र्यातें मारितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. मृगविशेष. साळई. ध. पु.

श्वित्रं श्वेततेइतिश्वित्रं, अंग पांढरें करितो जो तो. कृ. श्वितधा. वर्णअ. कुष्ठरोग. अ. न.

श्वेतं श्वेततेइतिश्वेतं, पांढरें असतें जें तें. कृ. श्वितधा. वर्णअ. पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ रुपें. ३ द्वीपविशेष. अ. न.

श्वेतगरुत् श्वेताःगरुतोस्यश्वेतगरुत्, शुभ्र आहेत पक्ष ज्याचे तो. स. हंसपक्षी. त. पु.

श्वेतमरिचं श्वेतं मरीचमिव श्वेतमरीचं, श्वेत ह्म. पांढरें, मिऱ्या सारिखें जें तें. त. स. शेवग्याचें बीज. अ. न.

श्वेतरक्तः श्वेतश्चासौरक्तश्चश्वेतरक्तः, श्वेत असा जो रक्त तो. स. कांहीं पांढरा व कांहीं तांबडा. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्वेतस्रुरसा शोभनाः रसाः अस्याः स्रुरसा, श्वेताचासौस्रुरसा चश्वेतस्रुरसा, शोभन आहेत रस जीचे ती स्रुरसा श्वेत ह्म. शुभ्र अशीजी स्रुरसा ती. स. कातरी निर्गुडीचें झाड. आ. स्त्री.

(ष.)

षट्कर्मा षट्कर्माण्यस्य षट्कर्मा, साहा अध्ययनादि आहेत कर्मे जास तो. स. षट्कर्मयुक्त ब्राह्मण. न. पु.

षट्पदः षट्पदानियस्य स षट्पदः, साहा आहेत पाय जास तो. स. भ्रमर. अ. पु.

षट्गुणाः षट्तेगुणाश्च षट्गुणाः, साहा असे जे गुण ते. स. संधि, विग्रह, यान, आसन, द्वैध आणि आश्रय हे साहा गुण. अ. पु. नि. ब.

षडभिज्ञः षट् दिव्यचक्षुष्वादिअभितो ज्ञायमानानियस्य षडभिज्ञः, साहा प्रकार ज्ञात आहेत जास तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधन अ. बुद्धावतार. अ. पु.

षडाननः षट् आननानि यस्य स षडाननः, साहा आहेत आननें ह्म. मुखें जास तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

षड्ग्रंथः षट्ग्रंथयो यस्य स षड्ग्रंथः, साहा आहेत ग्रंथि जास तो. स. करंजवृक्षांतील एक भेद. अ. पु.

षड्ग्रंथा षट्ग्रंथयो यस्याः सा षड्ग्रंथा, अनेक आहेत पर्वें जीस ती. स. वेखंड. आ. स्त्री.

षड्ग्रंथिका षट्बहवो ग्रंथयोस्या इति षड्ग्रंथिका, साहांहून अधीक आहेत ग्रंथी जीस ती. स. कापुर काचरी. आ. स्त्री.

षड्जः षट्स्रु नासाकंठोरस्तालुजिह्वादंतस्थानेषु जायत इति षड्जः, नासादि षट्स्थानाचे ठायीं उत्पन्न जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. सप्तस्वरांतील एक स्वर. अ. पु.

षंडः भ्रमरेभ्यः रसं सनोतीति षंडः, भ्रमरांकारणें रसातें देतो जो तो. कृ. षणुधा. दान अ. पोळ. २ नपुंसक. अ. पु. ३ कमलांचा समूह. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

षंढः सनोतीति षंढः, देणारा जो तो. कृ. षणुधा. दान अ. नपुंसक. अ. पु.

षष्टिक्यं षष्टिकानांभवनंक्षेत्रंषष्टिक्यं, षष्टिकांचे जें क्षेत्र तें· त· दोन महिन्यानीं पिकणारें शेत· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

षाण्मातुरः षण्णांमातॄणामपत्यं षाण्मातुरः, साहा आई यांचें जें अपत्य तो· त· कार्तिकस्वामी· अ· पु·

(स·)

संक्रंदनः संक्रंदयतीतिसंक्रंदनः, शत्रूंप्रत रडवितो जो तो· कृ· क्रदिधा· रोदनअ· इंद्र· अ· पु·

संक्रमः संक्रमणंसंक्रमः, दुर्गदेशाक्रमण जें तो· कृ· क्रमुधा· पादविक्षेपअ· दुर्मार्ग किंवा दुर्मार्गीं संचार· अ· पु·

संक्षेपणं संक्षेपः संक्षेपणं, संक्षेपजो तें· कृ· क्षिपधा· प्रेरणअ· संक्षेप· अ· न·

सखी समानंख्यायतेजनैरितिसखी, लोकांनीं तुल्य कथन करिजे त्येजी ती· कृ· ख्याधा· प्रकथनअ· मित्रीण· ई· स्त्री·

संख्यं संख्यातिःअस्मिन्निति संख्यं, परस्पर वैरें करून बोलणें आहे ज्याचेठायीं तें· कृ· ख्याधा· प्रकथन अ· युद्ध· अ· न·

संख्या संख्यायतेसासंख्या, गणना करिजेत्ये जी ती· कृ· चक्षिङ्धा· व्यक्तवाणीअ· एकत्वादिसंख्या· २ प्रमाणानें जो वस्तूचा खरे खोटेपणाचा विस्तार करितात ती· आ· स्त्री·

संख्यातं संख्यायतेस्मसंख्यातं, गणना करिजेलें जें तें· कृ· ख्याधा· प्रकथनअ· मोजलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

संख्यावान् संख्याविचारणास्त्यस्यसंख्यावान्, विचारणा आहे जास तो· त· पंडित· न्· पु·

संग्रहः संगृह्यतेसंक्षिप्यतइतिसंग्रहः, संक्षेप जो तो· कृ· ग्रहधा· उपादानअ· संक्षेप· अ· पु·

संग्रामः संग्रामणंसंग्रामः, युद्ध जें तो· कृ· संग्रामधा· युद्धअ· युद्ध· अ· पुल्लिंगीं·

संग्राहः संग्रहणंसंग्राहः, मुष्टिबंधन जें तो· कृ· ग्रहधा· उपादानअ· मुष्टिबंध· २ ढालीची मूठ· अ· पु·

संज्ञः संहतेजानुनीयस्यससंज्ञः, संलग्न आहेत जानू जाच्या तो· स· ज्याचे गुडघे स्वभावतः परस्प

व जवळ असतात तो. अ. पु.

संज्ञपनं संज्ञाप्यतेसंज्ञपनं, मारणजें तें. कृ. ज्ञाधा. मारणअ. ठार मारणें. अ. न.

संज्ञा संज्ञानंसंज्ञा, सम्यक्‌जें ज्ञान तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधअ. डोळ्यानें खुणावणें. २ गायत्रीमंत्र. ३ सूर्याची स्त्री. ४ बुद्धि. ५ नावस्नाम. आ. स्त्री.

संज्ञुः संहतेजानुनीअस्यसंज्ञुः, लागलें आहेत जानू ज्याचे तो. स. अर्थ संज्ञशब्दाप्रमाणें. वि. उ. पु. स्त्री. न.

संज्वरः संज्वरयतीतिसंज्वरः, रुग्ण ह्मः अतिकृश करितो जो तो. कृ. ज्वरधा. रोगअ. अग्नीचा संताप. अ. पु.

संडीनं सम्यक्‌डयनंसंडीनं, उत्तमप्रकारें करून जें गमन तें. धातु प्रडीनशब्दाप्रमाणें. पक्ष्यांचा गतिविशेष. अ. न.

संद्रावः संद्रवणंसंद्रावः, अर्थ प्रद्रावशब्दाप्रमाणें. पलायन. अ. पुल्लिंगीं.

संफुल्लः संफुल्लतीतिसंफुल्लः, विकसित होतो जो तो. कृ. फुल्लधा. विकसनअ. फुल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संभली संभलतेइतिसंभली, उत्तम बोलणारी जी ती. कृ. भलधा. भाषणअ. कुट्टण स्त्री. ई. स्त्री.

संमार्जनी संमृज्यतेअनया संमार्जनी, शुद्ध होइजेतें जीणें करून ती. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. केरसुणी. ई. स्त्री.

संमृष्टं संमृज्यतेस्मसंमृष्टं, केशाग्रपनयें करून शुद्ध कारजेतें जें तें. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. शुद्ध केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयतः संयतेस्मसंयतः, बंधन करिजेला जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयत् संयमनंसंयत्, सम्यक्‌परस्परांचा जो नाश ती. कृ. यमधा. उपरमअ. युद्ध. त्. स्त्री.

संयमः संयमनंसंयमः इंद्रियदमनजें तो. कृ. यमधा. उपरमअ. योगसाधन विशेष. अ. पु.

संयामः विग्रहादि पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. योगसाधनविशेष. अ. पु.

संयुगः संयोजनंसंयुगः, वैरादि केंकरून जें मेलन तो· क्रु· युजिर् धा· योगअ· युद्ध· अ· पु·

संयोगितः संयोगः संजातोस्य संयोगितः, संबंध झाला आहे जा स तो· त· संयुक्त· वि· अ· पु· न· आ· स्त्रीलिंगी·

संयोजितः संयुज्य तेस्मसंयोजितः, संयुक्त करिजेला जो तो· क्रु· युजिर् धा· योगअ· अर्थ पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें·

संरावः सम्यक्रूयतेइतिसंरावः, उत्तम प्रकारें उच्चारिजेतोजोतो· क्रु· रु धा· शब्दअ· शब्द· अ· पु·

संलापः सम्यग्लपनं संलापः, उत्तमप्रकारचें जें भाषण तें· क्रु· लप धा· व्यक्तवाणीअ· परस्पर भाषण जें तो· अ· पु·

संव्यानं सम्यक्वीयतेनेनसंव्यानं, उत्तम प्रकारें उत्तर देहभाग वेष्टितहोतोजेणेंतें· क्रु· उत्तरीय वस्त्र· अ· न·

संशप्तकः संशयनंसंशप्तं, संशप्तं करोतीतिसंशप्तकः, सम्यक्शपना तें करणारा जो तो· क्रु· डुकृञ् धा· करणअ· प्रथम शपथ केल्यामुळें युद्धासजो पराङ्मुख होत नाहीं तो· अ· पु·

संशयः संशयनंसंशयः, शांतीजी ती· क्रु· शीङ् धा· स्वप्नअ· संदेह· अ· पुल्लिंगी·

संशयापन्नमानसः संशयमापन्नंमानसंयस्यसंशयापन्नमानसः, संशयाप्रत पावलें आहे अंतःकरणजाचें तो· स· संशयखोर· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

संश्रवः संश्रवणंसंश्रवः, स्वीकार जो तो· क्रु· श्रुधा· श्रवणअ· स्वीकार· अ· पु·

संश्रुतं संश्रूयतेस्मसंश्रुतं, स्वीकार करिजेलें जें तें· क्रु· श्रुधा· श्रवणअ· स्वीकारलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

संश्लेषः संश्लेषणंसंश्लेषः, आलिंगन जें तो· क्रु· श्लिषधा· आलिंगनअ· आलिंगन· अ· पु·

संसक्तं संसज्यतेस्मसंसक्तं, संलग्न करिजेलें जें तें· क्रु· षंजधा· संगअ· संलग्न· वि· अ· पु· न· आ· स्त्रीलिंगी·

संसत् संसीदंत्यस्यामितिसंसत्, अर्थसंमितिचत्· क्रु· षद्लृधा· विशरणादिअ· सभा· त्· स्त्री·

संसरणं सम्यक् सरत्यनेनसंस रणं, सम्यक् गमन करितात जेणें करून तें. क्रु. सृधा. गतिअ. राज मार्ग. २ प्राणिमात्राची उत्पत्ति ३ निर्बाध जें सैन्याचें गमन तें. अ. न.

संसिद्धिः संसिध्यतीतिसंसिद्धिः, स्वभाव जो ती. क्रु. षिधधा. गति अ. स्वभाव. इ. स्त्री.

संस्कृतं संस्क्रियतेस्मसंस्कृतं, सं स्कार करिजेलें जें तें. क्रु. कृञ्‌धा. करणअ. कृत्रिम कियेनें संपादन केलेलें. २ लक्षणयुक्त. ३ संस्कारयुक्त वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्तरः संस्तीर्यतेइतिसंस्तरः, आ स्तृत करिजेतो जो तो. क्रु. स्तृञ्‌ धा. आच्छादनअ. दर्भमुष्टि. २यज्ञ. अ. पु.

संस्तवः संस्तवनंसंस्तवः, परिचि ती जी ती. क्रु. ष्टुञ्‌धा. स्तुतिअ. प रिचय. अ. पु.

संस्त्यायः संस्त्यायतीतिसंस्त्यायः, संनिवेश किंवा संघात करितो जो तो. क्रु. स्त्यैधा. शब्दसंघातअ. नग रांतील एक बसावयाचें स्थान. २ समूह. अ. पु.

संस्था संतिष्ठतेऽनयासंस्था, राहा तो जीणेंकरून ती. क्रु. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. न्यायमार्गस्थिति. २आ धार. ३ मरण. आ. स्त्री.

संस्थानं संस्थितिः संस्थीयतेने नात्रसंस्थानं, संस्थिति किंवा सं स्थान करिजेतें जेणें वजाचेठायीं तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. चवाठा. २ संनिवेश. ३आकृति. ४ मरण. ५ अवयवविभाग. अ. न.

संस्थितः संतिष्ठतेस्मसंस्थितः, स्थिर झाला जो तो. क्रु. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्पर्शा संस्पृश्यतेइतिसंस्पर्शा, से वन करिजेती जी ती. क्रु. स्पृशधा. स्प र्शनअ. चाकवत. आ. स्त्री.

संस्फेटः संस्फुट्यतेअत्रइतिसं स्फेटः, नष्ट होइजे तो जाचेठायीं तें. क्रु. स्फुटधा. विशरणअ. युद्ध. अ. पु.

संस्फोटः संस्फोटनंसंस्फोटः, स म्यक् जें हिंसन तें. क्रु. स्फुटिरधा. विशरणअ. युद्ध. अ. पु.

संहतः संहन्यतेस्मसंहतः, दृढ क

रिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादि अ. दृढसंधानयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संहतजानुक: संहतेजानुनीय स्यसंहतजानुकः, संलग्न आहेत जानु ज्याचे तो. स. अर्थसंज्ञशब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संहतल: संहतंसंघट्टंलातीतिसंहतलः, संलग्नातें ग्रहण करणारा जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. पसरलेले जे दोन हात एक ठिकाणीं जोडले तो. अ. पु.

संहति: संहन्यतेइतिसंहतिः, संघीभूत होइजेसे जी ती. कृ. हनधा. हिंसादिअ. समूह. इ. स्त्री.

संहननं संहन्यतेइतिसंहननं, अत्यंत नाश पाविजे तें जें तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. शरीर. अ. न.

संहूति: सम्यक्हूयतेइतिसंहूतिः, सम्यक् जें आह्वान ती. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दअ. बहुतांनें बोलावणें. ई. स्त्री.

सकलं कलाभिः सहितंसकलं, कलांशीं सहवर्तमान जें तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सकृत् एकवारंइतिसकृत, एकवार जें तें. त. एकवार. २ बरोबरच्या अर्थीं अव्य. ३ काकपक्षी. त. पु.

सक्तुफला सक्तुवत्फलान्यस्याःसासक्तुफला, सक्तु सारिखीं आहेत फलें जीचीं ती. स. शमीवृक्ष. आ. स्त्री.

सक्तुफली विग्रहादिसर्वसक्तुफला शब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

सक्थि सजतीतिसक्थि, संलग्न करणार जें तें. कृ. षंजधा. संगअ. मांडी. इ. न.

सखा समानःख्यायतेलोकैरितिसखा, लोकांहीं समान कथिजे तो जो तो. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. मित्र. इ. पु.

सख्यं सख्युर्भावः कर्मवासख्यं, मित्राचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. मैत्री. अ. न.

सगर्भ्यः समानेगर्भेभवः सगर्भ्यः, समान गर्भाच्या ठायीं होणारा जो तो. त. सहोदर बंधु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

सगोत्र: समानंगोत्रंकुलंयस्यससगोत्रः, समान आहे कुल ज्याचें तो. स. एकवंशांतील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सग्धिः अदनंग्धिः समानांग्धिः स ग्धिः, दोघे तिघे मिळून जें भोजन तें. स. सहभोजन. इ. स्त्री.

संकटं संकटतीतिसंकटं, संबाधक रितें जें तें. कृ. कटधा. वर्षावरणअ. विकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकरः संकीर्यतेइतिसंकरः, टाकि जेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. के र. अ. पु.

संकर्षणः संकर्षतीतिसंकर्षणः, उत्तमप्रकारें करून शत्रूंनें किंवा यमुनेचें कर्षण म्ह. आकर्षण करि तो जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. बळराम. अ. पु.

संकलितः संकल्यतेस्मसंकलितः, अंकांतशंनीं योजित करिजेतो जो तो. कृ. कलधा. संख्यानअ. मिळविले ला. योजित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकल्पः सम्यक्‌कल्पतेनेनेतिसं कल्पः, उत्तम प्रकारानें शक्तिमान होतो जेणें करून तो. कृ. कृपूधा. सा मर्थ्यअ. मानसव्यापार विशेष. अ. पुल्लिंगी.

संकसुकः सम्यक्‌संतिपलायंते जना अस्मात्संकसुकःजनजापा सून दूर होतात तो. कृ. कसधा. ग तिअ. चंचलप्रकृतीचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकाशः संकाशतेइतिसंकाशः, नित्य शोभतो जो तो. कृ. काश्धा. दी प्तिअ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

संकीर्णः संकीर्यतेस्मसंकीर्णः, मी लित करिजेला जो तो. कृ. कृधा. वि क्षेपअ. सजातीय विजातीयांपासू न झालेली अंबष्ठ करणादि मनुष्य जाति. अ. पु. २ मिश्र. ३ व्याप्त. ४ सं कट. ५ शत्रु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकुलं संकोलतीतिसंकुलं, व्याप्त क रितें जें तें. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. पूर्वापरविरुद्ध. २ मिश्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकोचः संकोचतीतिसंकोचः, व स्त्रादिकास संपर्क करणारा जो तो. कृ. कुचधा. संपर्कअ. कुंकुम. २ म त्स्यविशेष. ३ संकोच. अ. पु.

संगः संजनंसंगः, संश्लेष जो तो. कृ. षंजधा. संगअ. संगम. अ. पु.

संगतं संगच्छतेस्मसंगतं, संग ति करितें जाहालें जें तें. कृ. गम्लृधा.

गतिअ. पूर्वापर संबंधयुक्त. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

संगमः संगमनंसंगमः, संश्लेष जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. संग. अ.पु. २ नद्यादिकांचा संगम. अ.पु. नपुंस.

संगरः संगीर्यतेऽनेनसंगरः, सम्यक्शब्द करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. गृधा. शब्दअ. युद्ध. २ प्रतिमा. ३ आपत्ति ४ विष. ५ स्वीकार. ६ शमीवृक्षाचें फळ. अ.न.

संगीर्ण संगीर्यतेस्मसंगीर्णं, संगीर्ण करिजेलें जें तें. कृ. गृधा. निगरणअ. अंगीकृत. वि.अ.पु.न.आ. स्त्रीलिं.

संगूढः संगुह्यतेस्मसंगूढः, संवृत्त करिजेला जो तो. कृ. गुहूधा. संवरणअ. युक्त केलेला. वि.अ.पु.न. आ. स्त्री.

संघः संहन्यतेइतिसंघः, सम्यक् संमर्द करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. गत्याद्य. समूह. अ.पु.

संघातः संहन्यतेअनेनइतिसंघातः हिंसा करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. नरकविशेष. २ समूह. अ.पु.

सचिवः सचनंसचिः सचिंवातीति सचिवः, सेवन किंवा बोध करितो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. प्रधान. २ सखा. ३ सहाय. अ.पु.

सज्जः सज्जतीतिसज्जः, तयार होणारा जो तो. कृ. षस्जधा. गतिअ. कवचधारण केलेला. २ सिद्ध. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

सज्जनः संश्चासौजनश्चसज्जनः, उत्तमजो साधु तो. स. साधु. २ पाहारा. अ.न.

सज्जना सज्जनंसज्जना, पल्याणाद्यारोपणेंकरून तयार करणें जी ती. कृ. षस्जधा. गतिअ. नायकास बसण्या करितां हत्ति सज्ज करणें. आ. स्त्री.

संचयः संचीयतेइतिसंचयः, संचय करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. एकत्र करणें. अ.पु.

संचारिका सम्यक्चरतीतिसंचारिका, संचार करणारी जी ती. कृ. चरधा. गतिअ. दूती. आ. स्त्री.

संजवनं संजवंतिअत्रइतिसंजवनं, गमन करिताहेत जान्हेदायीं

तें. कृ. ज्ञुधा. गतिअ. चौक्षोपी वाडा. अ. न.

सटा सटतीतिसटा, अवयवांतें पा वस्येजी ती. कृ. षटधा. अवयवअ. जटा. आ. स्त्री.

सततं संतन्यतेस्मीतिसततं, निरंत र विस्तारिजे तें जें तें. कृ. तनुधा. वि स्तारअ. नित्य. अ. न. २ वीणादि वाद्यसहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सती अस्तिएकस्मिन् पत्यौव्रतमिति साप्नोतिपरलोकमितिवासती, एकपती विषयीं आहेव्रतजीचें किंवा परलोकसा. धनकरितेजीती. कृ. असधा. भुव्य. पतिव्र. ई. स्त्री.

सतीनकः सतिजीवेइनः प्रभुस्तं वायुंकरोतीतिसतीनकः, वायुकर णाराजोतो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. वाटाणा. अ. पु.

सतीर्थ्यः समानतीर्थेवसतीतिस तीर्थ्यः, एकगुरूचावाशीं वासकर णाराजोतो. एकगुरूचाशिष्य. अ. पु.

सन् अस्तीतिसन्, विद्यमानराह तोजोतो. कृ. असधा. भुव्यर्थ. पं डित. २ साधु. त. पु. ३ सत्य. त. न. ४ विद्यमान. ५ प्रशस्त. ६ पूज्य. वि. त. पु. ई. स्त्री. त. न.

सत्तमः अतिशयेनसन्सत्तमः, अतिशयेंकरून जो उत्तम तो. त. श्रे ष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सत्रं सीदंत्यनेनसत्रं, विशरणादि करितात जेणेंकरून तें. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. वस्त्र. २ नित्यदान. ३ यज्ञ. ४ अरण्य. ५ कपट. अ. न.

सत्रा सहत्रायतेइतिसत्रा, सहार्था तें रक्षण करितें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पा लनअ. बरोबर ह्या अर्थी अव्य.

सत्री सत्रमस्यास्तीतिसत्री, अन्न दानादि सत्र आहे ज्यास तो. घरचा यजमान. इन्. पु.

सत्पथः संश्चासौपंथाश्चसत्पथः, उ त्तम असा जो पंथा ह्म. मार्ग तो. स. चांगलामार्ग. अ. पु.

सत्यं सतिसाधुसत्यं. सद्धर्माविष यीं जें साधु तें. त. खरेपणा. २ वास्त विक. ३ शपथ. ४ कृतयुग. अ. न.

सत्यंकारः सत्यंकरोतीतिसत्यंका रः, सत्यातें करणाराजो तो. कृ. डुकृ ञ्धा. करणअ. मी हें खचित स्वीका रलें असें सांगणें. किंवा सचकार देणें. अ. पु.

सत्यवन्वाः सत्यंवचोस्यसत्यवचाः,

सत्य आहे वाणी जाची तो. स. कृ
षी. २ सत्य बोलणारा. स. पु.

सत्याकृतिः सत्यस्य आकृतिः स
त्याकृतिः, सत्याचें जें करण तो. स
अर्थ सत्यंकार शब्दाप्र. इ. स्त्री.

सत्यानृतं सत्येन सहानृतं सत्या
नृतं, सत्याशीं सहवर्तमान जें अ
नृत तें. स. वाण्याचें कर्म. अ. न.

सत्यापनं-सत्यापना सत्यस्य
करणं सत्यापनं, अवश्यकेतव्य व
स्वर्चितार्थ यांचें जें करण तें. कृ. स
त्यप्रकृतिकधा तत्करण अ. अर्थ स
त्यंकारशब्दाप्र. अ. न. २ आ. स्त्री.

सत्वं सतोभावः सत्वं, सत्लक्षण
जे चांगला त्याचा जो भाव तें.
त. सत्वगुण. २ स्वभाव. ३ पिशा
चादिकाचेठायीं जो आत्मभाव तो
४ द्रव्य. ५ प्राण ६ चित्त ७ व्यवसाय
८ वीर्यातिशय. अ. न. ९ प्राणी. अ. पु.
नपुंसक.

सत्वरं सहत्वरया वर्तत इति सत्वरं,
त्वरायुक्त वर्तन करितें जें तें. स. शी
घ्र. अ. न.

सदः सीदंत्यस्मिन्सदः, राहातात जा
ठाठायीं तें. कृ. षद्लृधा. विशरणादि
अ. सभा. स. स्त्री. न.

सदनं सीदंति अत्रेति सदनं, उपवे
शन करिता हेत जाचेठायीं तें. कृ.
षद्लृधा. अवसादनार्थ. घर. अ. न.

सदस्यः सदसि साधुः सदस्यः, स
भेच्याठायीं जो साधु तो. त. यज्ञकर्मा
चा विधि पाहणारे ऋत्विग्विशेष. अ.
पुल्लिं.

सदाः सर्वस्मिन्काले सदा, सर्वकाल या अ
र्थाचेठायीं जें तें. त. सर्वकाल या अ
र्थी अव्य.

सदागतिः सदागतिरस्येति सदाग
तिः, निरंतर आहे गति जाची तो.
स. वारा. इ. पु.

सदातनः सदाभावः सदातनः, नि
रंतर राहतो जो तो. त. नित्य. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

सदानीरा सदानीरमस्या अस्तीति
सदानीरा, सदा सार्वकाळ आहे
उदक जीस ती. त. नदीविशेष.
आ. स्त्री.

सदृक्षः समानं पश्यतीति सदृक्षः,
समाना सारिखें पाहतो जन जास तो.
कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. सारखा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदृश: विग्रहादिवालन्याशब्दाप्रमाणें सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदृक् समानादृक्यस्यसदृक्, समान आहे दृष्टि जाची तो. स. सारखा. नृ. पु. स्त्री. न.

सदेश: समानोदेशोस्यसदेश:, तुल्य आहे देश जाचा तो. स. जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सद्म सीदंतिअत्रेतिसद्म, राहताहेत जाचेठायीं तें. क. शद्लृधा. गत्याद्य. घर. न्. पु. न.

सद्य: समानेअहनिसद्य:, समान दिवसाचेठायीं जें तें. त. तत्काल त्याअर्थी अव्य.

सध्र्यङ् सहांचतीतिसध्र्यङ्, सहवर्तमान गमन करितो जो तो. क. अंचुधा. गतिअ. दुसऱ्याबरोबर जाणारा. न्. पु. न. ई. स्त्री.

सनत्कुमार: सनत्नित्यंकुमार:सनत्कुमार:, निरंतर जो कुमार तो. स. ब्रह्मदेवाचा एक पुत्र. अ. पु.

सना सनतीतिसना, नित्य त्याअर्थानें भजतें जें तें. क. षणधा. संभक्तिअ. नित्य त्याअर्थी अव्य.

सनातन: सनाभाव: सनातन:, निरंतर राहतो जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. योगिविशेष. अ. पु.

सनाभि: समानोनाभिर्मूलपुरुषोस्यसनाभि:, तुल्यआहे मूल पुरुष जाचा तो. स. सात पिढ्यापर्यंत जे पुरुष ते प्रत्येक. इ. पु.

सनि: सननंसनि:, दान जें तो. क. षणुधा. दानअ. कांहीं एक अर्थी प्रार्थना करून गुरूस योजणें. इ. स्त्री.

सनीड: समानंनीडंवासस्थानमस्यसनीड:, समान आहे वासस्थान जाचें तो. स. जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संततं संतन्यतेस्मेतिसंततं, निरंतर विस्तार पाविजेलें जें तें. क. तनुधा. विस्तारअ. निरंतर. अ. न.

संतति: संतन्यतइतिसंतति:, विस्तृत करिजेत्ये जी ती. क. तनुधा. विस्तारअ. वंश. इ. स्त्री.

संतप्त: संतप्यतेस्मसंतप्त:, संतप्त करिजेला जो तो. क. तपधा. संतापअ. तापविलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

संतमसं समंतात्तमःसंतमसं, आ समंतात जो अंधकार तें. स. गाढ जो अंधकार तो. अ. न.

संतानः सम्यक्तनोतितन्यते वासंतानः, उत्तमप्रकारेंकरून इच्छित पदार्थांची वृद्धि करितो अथवा विस्तृत करिजेतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. कल्पवृक्षविशेष. २ वंश, कुल. अ. पु.

संतापः संतापयतीतिसंतापः, उत्तमप्रकारें संतप्त करितोजो तो. कृ. तपधा. संतापअ. अग्निपासून जो त्रास तो. अ. पु.

संतापितः संताप्यतेस्मसंतापितः संतप्त करिजेला जो तो. कृ. तपधा. तापअ. तप्तकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संदानं संदीयतेइतिसंदानं, बंधन करिजेतें जें तें. कृ. दानधा. दानअ. गोबंधन, दावें. अ. न.

संदानितं संदान्यतेस्मसंदानितं, खंडितकरिजेलें जें तें. कृ. दानधा. खंडनअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संदितं संदीयतेस्मसंदितं, खंडित्त करिजेलें जें तें. कृ. दोधा. अवखंडनअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

संदेशवाक् संदेशस्यवाक्संदेशवाक्, दूतमुखसंबंधी जीवाणी ती. स. दूतमुखानें ऐकिलेला निरोप. चु. स्त्री.

संदेशहरः संदेशंवाचिकंहरतीति संदेशहरः, वाचिकातें हरणकरणारा जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. निरोप सांगणारा दूत. अ. पु.

संदेहः संदेहनंसंदेहः, संशयजोतो. कृ. दिहधा. उपचयअ. संशय. अ. पु.

संदोहः संदुह्यतेइतिसंदोहः, सम्यक्पूरण करिजेतोजो तो. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. समूह. अ. पु.

संधा संधीयतेअनयासंधा, संधान करिजेतें जीणेंकरून ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रतिज्ञा. २ मर्यादा. ३ सायंकाळ. आ. स्त्री.

संधानं संधीयतेइतिसंधानं, मद्यादि संधान करितें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मद्यादिसंधान. २ संधि. अ. न.

संधिः संधीयतइतिसंधिः, संधीयते ह्य. ऐक्यता करणें जी ती. कृ. डुदा

ञ्धा. धारणअ. द्रव्य घेऊन शत्रूशी स्नेहकरणें. २ संधान. इ. पु.

संधिनी संधानंसंधागर्भाधानार्थमाक्रमणमस्याः संधिनी, गर्भधारणार्थआक्रमणआहेजीसती. न. बैलानें मैथुनार्थजी गायी आक्रमिली ती. ई. स्त्री.

संध्या सम्यक्ध्यायंत्यत्रेतिसंध्या, उत्तमप्रकारें ध्यान करितातजी चेठायीं ती. कृ. ध्यैधा. चिंताअ. सायंकाळ. आ. स्त्री.

सन्नकद्रुः सन्नः कद्रुर्यस्यसन्नकद्रुः, मलिन आहे पिंगट वर्ण जाचा तो. स. चाराचें झाड. उ. पु.

सन्नद्धः सन्नह्यतेस्मसन्नद्धः, संबद्ध झाला जो तो. कृ. णह्धा. बंधनअ. कवच धारण केलेला. २ सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सन्नयः संनीयतेइतिसंनयः, संघीभूत होइजेतो जो तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. समूहव सैन्याचेठायीं मागें जें सैन्य असतें तो. अ. पु.

सन्निकर्ष सन्निकर्षः संनिकर्षणं, अत्यंत सन्निधी जो तें. कृ. कृषधा. विलेखनअ. सांनिध्य. अ. न.

संनिकृष्टः सन्निकृष्यतेस्मसन्निकृष्टः, जवळ केला जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सन्निधिः संनिधानंसंनिधिः, संनिधानजें तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. सान्निध्य. इ. पु.

संनिवेशः संनिविशंतेअत्रइतिसन्निवेशः, सन्निवेश करिता हेतजाचेठायीं तो. कृ. विशधा. प्रवेशअ. शहरामध्यें केलेली एक बसावयाचीजागा. २ अवयवविभाग. अ. पु.

सपत्नः सपत्नीवत्सपत्नः, सपत्नी सारखा जो तो. त. शत्रु. अ. पु.

सपदि संपद्यते ऽस्मिन्निति सपदि, सद्योरूपार्थ प्राप्त होतो जाचेठायीं तें. कृ. पद्धा. गतिअ. तत्क्षणीं त्या अर्थी अव्य.

सपर्या सपर्यणंसपर्या, अतिथीचें जें पूजन ती. कृ. सपरधा. पूजाअ. पूजा. आ. स्त्री.

सपिंडः समानः पिंडोदेहोमूलपुरुषोयस्यसपिंडः, एक आहे मूळ पुरुष ज्याचा तो. स. सात पिढ्यांतील पुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सपीतिः पानंपीतिः, समानापीतिःसबहुतानीं मिळून जें पानतें स· दुसऱ्यां बरोबर प्राशन करणें इ· स्त्री·

सप्तकी सप्तभिः किंकिणीभिःकायते शब्दायतेइतिसप्तकी, सात क्षुद्र घंटानींशब्द करणारीजी ती· कृ· कैंधा· शब्दअ· स्त्रियांचें कटिभूषण, कमरपट्टा· ई· स्त्री·

सप्ततंतुः सप्तभिरग्निजिह्वाभिस्तन्यतेसप्ततंतुः, सात अग्नि जिह्वांनीं विस्तृत होतो जो तो· कृ· तनुधा· विस्तारअ· यज्ञ· उ· पु·

सप्तपर्णः कांडेकांडेसप्तपर्णान्यस्यसप्तपर्णः, कांडाकांडाचाठायीं आहेत सप्त पर्णें जास तो· स· सात पणाचें झाड· अ· पु·

सप्तला सप्तलातीतिसप्तला, सात दलांतें ग्रहण करिते जीती· कृ· लाधा· आदानअ· नेवाळीवेल, मोगरा· २ शिकेकाई· आ· स्त्री·

सप्तार्चिः सप्तअर्चींषियस्यसप्तार्चिः, सात आहेत अर्चिष् ज्वाळा ज्याच्या तो· स· अग्नि· ष· पु·

सप्ताश्वः सप्तअश्वाः यस्यसप्ताश्वः, सप्त आहेत अश्व ज्याचे तो· त· सूर्य· अ· पु·

सप्तिः सचतिसेनायांसमवेतीतिसप्तिः, सेनेच्याठायीं संयुक्त होतो जोतो· कृ· षचधा· समवायअ· घोडा· इ· पु·

सभर्तृका सहभर्तायस्याः सासभर्तृका, विद्यमान आहे भर्ताजीचा ती· स· जीचा नवराआहे ती· आ· स्त्री·

सभा सहभांत्यस्यामितिसभा, सहजयुगपत्शोभताहेत जीच्या ठायीं ती· कृ· भाधा· दीप्तिअ· घर· २ सभा· ३ सभ्य· आ· स्त्री·

सभाजनं सभाजः सभाजनं, कुशलप्रश्नादिकानेंजोआनंद तें· कृ· सभाजधा· प्रीतिसेवनादिअ· स्वागत विषयक प्रश्न· अ· न·

सभासद् सभायांसीदतीतिसभासद्, सभेच्याठायीं बसणारा जो तो· कृ· षद्लृधा· अवसादनअ· सभ्य· द्· पु·

सभास्तारः सभांस्तृणातीति सभास्तारः, सभेचा बोज राखणाराजो तो· कृ· स्तृञ्धा· आ

च्छादनअ. सभ्य. अ. पु.

सभिकः सभांद्यूतमाश्रयत्वेना स्यास्तीतिसभिकः, सभागृहा वा आश्रय आहे जास तो. त. द्यूत करविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सभ्यः सभायांसाधुः सभ्यः, सभे चाठायीं जो साधु तो. त. सज्जन. अ. पु.

समं समनीतिसमं, विकसितहो तें जें तें. कृ. षमधा. अवैकल्यअ. फूल. अ. न. समान. ३ सर्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समं समतीतिसमं, सहार्थ बोधक जें तें. कृ. षमधा. अवेकल्यअ. सहार्थी अव्य.

समक्षं अक्ष्णः समीपेसमक्षं, नेत्रांच्या समीप जें तें. त. इंद्रिय ग्राह्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समग्रं संगतमग्रमस्यसमग्रं, संगत आहे अग्र जाचें तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समंगा समंततोअंगतीतिसमंगा, आसमंतात् विस्तारगामी जी ती. कृ. अगिधा. गतिअ. मंजिष्ठा. २ लाजाळू. आ. स्त्री.

समजः संवीयतेत्रवासमजः, उत्तम प्रकारें करून संयुक्त होइ जेतें जाचेठायीं तें. कृ. अजधा. गतिअ. पशूंचा समूह. अ. पु.

समज्ञा समें ज्ञायतेइतिसमज्ञा, संपूर्णांनीं जाणिजेत्येजी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. कीर्ति. आ. स्त्रीलिं.

समज्या समजंत्यस्यामितिसमज्या, गमन करितात जीचाठायीं ती. कृ. अजधा. गत्यादिअ. सभा. आ. स्त्री.

समंजसं संगतमंजसातत्वमत्र समंजसं, संगत आहे तत्वज्ञान जाचेठायीं तें. त. नीति. अ. न.

समधिकः सम्यगधिकः समधिकः, सम्यक् जो अधिक तो. स. अधिक झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

समंततः समंतात्इतिसमंततः, आसमंतात् जें तें. त. सर्वत्र त्या अर्थी अव्य.

समंतदुग्धा समंताद्दुग्धमस्याः समंतदुग्धा, आसमंतात आहे

दुग्धस्य-नीक तो. स. निवडुंग. आ.
स्त्रीलिं.

समंतभद्रः समंताद्भद्रमस्य समंतभद्रः, आसमंताद्भागीं आहे कल्याण ज्याचे तो. स. बुद्धावतार. अ. पु.

समयः समेतीतिसमयः, उत्तम प्रकारेंकरून निश्चयगामी जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. शपथ. २ आचार. ३ काल. ४ सिद्धांत. ५ क्रियाकार. अ. पु.

समया समेतीतिसमया, सामीप्यार्थगामी जें तें. कृ. इण्धा. गतिअ. मध्य त्याअर्थी अव्य.

समरः समरणंसमरः, वैरादिकें करून परस्पर जें गमन तो. कृ. ऋधा. गतिअ. युद्ध. अ. पु. न.

समर्थः समर्थयतेसमर्थः, समर्थन करितो जो तो. कृ. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. शक्तिमान्. २ संबद्ध. ३ हित अनुकूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समर्थनं समर्थ्यतेइतिसमर्थनं, युक्तायुक्त परीक्षिजेतें जें तें. कृ. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. युक्तायुक्तपरीक्षा. अ. न.

समर्धकः समृध्नोतिसमर्धकः, वृद्धीप्रत पावतो जो तो. कृ. ऋधु. धा. वृद्धिअ. वरदेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समर्यादः समानामर्यादास्यस मर्यादः, तुल्य आहे स्थिति ज्याची तो. स. समीप. २ मर्यादायुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समवर्ती समवर्तितुंशीलमस्य समवर्ती, समान वर्तन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. यमधर्म. प्रेतांचाराजा. इन्. पु.

समवायः समवायतेसमवायः, संधीभूतहोतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. समूह. अ. पु.

समष्ठिला समेतिष्ठतीतिसमष्ठिला, समभूमीचेठायीं राहते जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. कदूस्फरण. आ. स्त्री.

समसनं समासःसमसनं, संक्षेप जो तो. कृ. असुधा. क्षेपणअ. अविस्तार. अ. न.

समस्तं समस्यतेस्मसमस्तं, उत्तम

प्रकारेंकरून प्रीति करिजेलें जें तें क्रु. असुधा. क्षेपणअ. सर्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समस्या समस्यतेसंक्षिप्यतेइति समस्या, संक्षिप्त करिजेली जी ती. क्रु. असुधा. क्षेपणअ. ज्या वाक्यांत अर्थ समजण्यासाठीं वाक्यांतराचें पूरण करावें लागतें तें वाक्य. आ. स्त्री.

समा संमांतिसहवर्ततेइतिसमा समत्वानें किंवा एकरूपानें राहताहे त ऋतू ज्याचेठायीं ती. क्रु. माधा. मानअ. वर्ष. आ. स्त्री.

समाकर्षी समाकर्षत्यवश्यंमनः इतिसमाकर्षी, अवश्यमेव अंतःकरणातें आकर्षण करितो जो तो. क्रु. कृषधा. विलेखनअ. अतिसुगंधी. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न्. न.

समांसमीना समायांजायतेइति समांसमीना, प्रतिवर्षी प्रसूत होत्ये जी ती. त. जी गाय प्रतिवर्षीं प्रसूत होत्ये ती. आ. स्त्री.

समाजः विग्रहादिसमजशब्दाप्रमाणें. पश्वादिकांचा समूह. अ. पु.

समाधिः समाधानंसमाधीयतेनेन वासमाधिः, समाधान किंवा समाधान करिजेतें जेणेंकरून तो. क्रु. डुधाञ्धा. धारणादिअ. स्वीकार. २ अद्भुत प्रश्न परिहार. ३ नियम. इ. पु.

समानः समानंत्यनेनेतिसमानः, आसमंतात् भागीं ज्याच्या संचारानें प्राणी जगतात तो. क्रु. अनधा. प्राणनअ. नाभि मंडलीं असणारा वायु. अ. पु. २ सदृश. ३ पंडित. ४ एक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समानोदर्यः समानेउदरेशयितः समानोदर्यः, एक उदराचेठायीं उत्पन्न होणारा जो तो. त. एक उदरोत्पन्न बंधु. अ. पु.

समालंभः समालंभनंसमालंभः, कुंकुमादिना विलेपन जें तो. क्रु. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. केशरादिकांची अंगास उटी करणें. अ. पु.

समावृत्तः समावर्ततेस्मइतिसमावृत्तः, आश्रमांतरा पासून समावर्तन करणारा जो तो. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. गुरूनें आश्रमांतर स्वीकारावयास आज्ञा दिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समासार्धं समासद्यतेइतिसमा

सार्यं, पावावयाला जें योग्य तें· क्रु· षद्लृधा· विशरणादिअ· प्राप्त होण्यास योग्य· वि· अ· पु· न· आ· स्त्रीलिं·

समाहारः समाहरणंसमाहारः, राशीकरण जें तो· क्रु· हृञ्धा· हरणअ· एकत्र करणें· अ· पु·

समाहितं समाधीयतेस्मसमाहितं, समाधान करिजेलें जें तें· क्रु· डुधाञ्धा· धारणअ· स्वीकारलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

समाहृतिः समाहरणंसमाहृतिः, संग्रह जो ती· क्रु· हृञ्धा· हरणअ· संक्षेपग्रंथ· इ· स्त्री·

समितिः समयंत्यस्यामितिसमितिः सम्यक् गमन करितात जीच्याठायीं ती· क्रु· इण्धा· गतिअ· सभा· २ युद्ध· ३ संग· इ· स्त्री·

समिध् सम्यगिध्यतेनयेतिसमित्, प्रदीप्त होइजेतो अग्निजीणें ती· क्रु· ञिइंधीधा· दीप्तिअ· स्फकलेलें तृण काष्ठ इत्यादि· त्· स्त्री·

समित् विग्रहादिसमितिशब्दाप्रमाणें· सभा· त्· स्त्री·

समीकं समनंसमीकं, विकलत्व जें तें· क्रु· षमधा· वैक्लव्यअ· युद्ध· अ· पु· न·

समीपं संगताआपोयस्मिन्समीपं, संगत आहेलउदकें जाच्येठायीं तें· स· जवळ· अ· न·

समीरः सम्यक्ईरयतिप्रेरयतिइतिसमीरः, उत्तम प्रकारें शरीरावयवादिकांची प्रेरणा करितो जो तो· क्रु· ईरधा· गति, वारा· अ· पु·

समीरणः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें· वारा· २ पांढरा मरवा· अ· पु·

समुच्चयः समुच्चयनंसमुच्चयः, राशीकरण जें तो· क्रु· चिञ्धा· चयनअ· राशीकरण· अ· पु·

समुच्छ्रयः सम्उत्ऊर्ध्वंश्रयणंसमुच्छ्रयः, सम्यक् सेवा वउन्नती जी ती· क्रु· श्रिञ्धा· सेवाअ· विरोध· २ उच्चत्व· अ· पु·

समुज्झितं समुज्झ्यतेस्मसमुज्झितं, उत्सर्ग करिजेलें जें तें· क्रु· उज्झधा· उत्सर्गअ· टाकलेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

समुत्पिंजः समुत्पिंजतेइतिसमुत्पिंजः, अति पीडित होणारा जो तो· क्रु· पिजिधा· हिंसाअ· अत्यंत व्याकु

कजें सेनादि तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुदक्तं समुदच्यतेस्मसमुदक्तं, उद्धृत करिजेलें जें तें. कृ. अंचुधा. गतिअ. वर आणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुदयः विग्रहादि समुदायश ब्दाप्रमाणें. समूह. अ. पु.

समुदायः समुदीयतेइतिसमुदायः संधीभूतहोइजेतो जो तो. कृ. इण धा. गतिअ. समूह. अ. पु.

समुद्गः समुत्गम्यतेइतिसमुद्गः, सम्यक् स्थापनार्ह होतो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. डबा चौफुला इत्यादि. अ. पु.

समुद्गकः समुद्गच्छतीतिसमुद्गः, सएवसमुद्गकः, शोभतो तो समुद्ग तोच समुद्गक त. डबा चौफुलाइत्यादि. अ. पु.

समुद्धृतः समुद्धृतिस्मसमुद्धृतः, समुन्नत झाला जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. उद्धृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुद्रः समुनत्तीतिसमुद्रः, उत्तमप्रकारें करून क्लिन्न म्ह. आर्द्र होतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. सागर. अ. पु.

समुद्रांता समुद्रांतः यस्याः सासमुद्रांता, समुद्र आहे अंत जीस ती. स. धमासा. २ कापशिणीचें झाड. ३ पिंडिका नामक लता. आ. स्त्री.

समुंदनं समुंदः समुंदनं, आर्द्रभाव जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. आर्द्रपणा. अ. न.

समुन्नद्धः समुन्नह्यतेस्मसमुन्नद्धः, समुन्नीत होइजेतो जो तो. कृ. णहधा. बंधनअ. मी पंडित मी शाहाणा असें मानणारा गर्वी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुपजोषं समुपजोषणंसमुपजोषं, आशीरर्थे सेवन करितें जें तें. कृ. जुषीधा. सेवनअ. आनंदार्थी अव्य.

समुत्थः समुत्थतेइतिसमुत्थः, उत्तमहविर्वहनकरिजेतो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. अग्निविशेष. अ. पु.

समूरुः शोभनौऊरू यस्यसमूरुः, सुंदर आहेत ऊरू म्ह. मांड्याज्याच्या तो. स. हरिणविशेष. उ. पु.

समूहः समुह्यतेइतिसमूहः, स

म्यक् संवृत्त करिजेला जो तो. कृ. वृ. हधा. आवरणअ. समुदाय. अ. पु.

समृद्धः समृध्नोतीतिसमृद्धः, वृद्धी पावतो जो तो. कृ. ऋद्धुधा. वृद्धिअ. ऋसंपन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समृद्धिः समर्धनंसमृद्धिः, उपचय जो तो. कृ. धा. पू. श. प्र. संपत्ति. २ वृद्धि. इ. स्त्री.

संपत्तिः संपदनंसंपत्तिः, संपन्नजी ती. कृ. पदधा. गतिअ. संपत्ति. इ. स्त्री.

संपद् संपद्यतेसंपत्, संपन्नकरितेती. कृ. पदधा. गतिअ. संपत्ति. द्. स्त्रीलिं.

संपरायः संपरायणंसंपरायः, वैरादिकेंकरून परस्पर जें गमन तें. कृ. अयधा. गतिअ. युद्ध. २ आपत्ति. ३ उत्तरकाल. अ. पु.

संपरायकं संपरायणंसंपरायः तदेवसंपरायकं, युद्ध जें तोसंपराय तें च संपरायक. कृ. अयधा. गतिअ. युद्ध. अ. न.

संपुटकः संपुट्यतइतिसंपुटकः, संश्लिष्ट करिजेतो जो तो. कृ. पुटधा. संश्लेषणअ. डबा चौफुलाइत्यादि. अ. पु.

संप्रति संप्रतिएतयोः समाहारः संप्रति; सांप्रत कालाचेठायीं जें तें. स. सांप्रतकाळ त्याअर्थी अव्य.

संप्रदायः संप्रदानंसंप्रदायः, गुरुपरंपरागत सदुपदेश जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. गुरुपरंपरागत उपदेश. अ. पु.

संप्रधारणा संप्रधारणंसंप्रधारणा, निश्चयानें धारले जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. युक्तायुक्त परीक्षा. आ. स्त्री.

संप्रहारः संप्रहरणंसंप्रहारः, सम्यक्शस्त्रप्रहरण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. युद्ध. अ. पु.

संबलः संबयतिअनेनसंबलः, संबन्ध होतो जेणेंकरून तो. कृ. षंबधा. संबधनार्थ. पाथेय फराळाचें. अ. पु. न.

संबरं संबयतीतिसंबरं, संबन्ध होइजे तें जें तें. कृ. षंबधा. संबंधनअ. पाणी. अ. न.

संबरारिः संबरस्यअरिः संबरारिः, संबर नामा दैत्याचा जो अरि म्ह. शत्रु तो. स. मदन. इ. पु.

संबाधः सम्यक्बाध्यतेत्रसंबाधः,

उत्तम पीडा करिजेतें जाचेठायीं तो. क्रु. बाधृधा. लोडनअ. संकट. २ गुत्प. अ. पु. न.

संबाकृतं विग्रहादिशंबाकृतशब्दा प्रमाणें. दोनवेळ नागरलेलें शेत. वि अ. पु. न. आ. स्त्री.

संभेदः संभिद्यतेसंगम्यतेसरितो त्र परस्परमितिसंभेदः, संगत होताहेत नद्याज्याचेठायीं तो. क्रु. भिदिरृधा. विदारणअ. नदीचासंगम. अ. पु.

संभ्रमः संभ्रमणंसंभ्रमः, हर्षानें जी त्वरा तो. क्रु. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. हर्षानें त्वरा. अ. पु.

संमदः संमदनंसंमदः, हर्ष जो तो. क्रु. मदीधा. हर्षअ. हर्ष. अ. पु.

संमार्जनी समृज्यतेअनयासंमार्जनी, शुद्ध करिजेतें जीणें ती. क्रु. मृजूधा. शुद्धिअ. कैरसूणी. ई. स्त्री.

समूर्च्छनं संमूर्च्छासंमूर्च्छनं, सर्व व्याप्ती जी तें. क्रु. मूर्च्छाधा. मोहसमुच्छ्रायअ. सर्वत्रव्याप्ति. अ. न.

सम्यक् समंचतीतिसम्यक्, उत्तम याअर्थीचें बोधकजें तें. क्रु. अंचुधा. गतिअ. चांगलें याअर्थी अव्य.

सम्राट् सम्यक्राजतेसौसम्राट्, उत्तमप्रकारें करून शोभणारा जो तो. क्रु. राजृधा. दीप्त्यर्थ. ज्याणें राजसूयज्ञ केला व जो द्वादश मंडलांचा स्वामी तो असून सर्व राजांस आपले आज्ञेंत ठेवितो तो राजा. अ. पु.

संवत् संवयतेइतिसंवत्, संवत्सर एतदर्थ बोधकजें तें. क्रु. वयधा. गतिअ. वर्षत्याअर्थी अव्य.

संवत्सरं संवसंतिऋतवोस्मिन्निति संवत्सरं, उत्तमप्रकारें राहताहेत ऋतू ज्याचेठायीं तें. क्रु. वसधा. निवासअ. वर्ष. अ. न.

संवननं. संवदनं संवननंतिःसंवननं, यंत्रादिकानें करणजें तें. क्रु. वनुधा. याचनअ. मणिमंत्रादिकांनीं वशकरणें. अ. न.

संवर्तः संवर्तेक्षीयतेजगदत्रेतिसंवर्तः, नष्ट होतें हे जग ज्याचेठायीं तो. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. प्रळयकाल. अ. पुल्लिं.

संवर्तिका संवर्तयतीतिसंवर्तिका, उत्तमप्रकारें करून मध्यें राहते जी ती. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. कमळाचा नूतन पानें. आ. स्त्री.

संवसथः संवसंतिअत्रइतिसंवसथः, वास करिताहेत ज्याचेठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. गांव. अ. पु.

संवाहनं संवाह्यतेइतिसंवाहनं, पादादि मर्दन जें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. अंगमर्दन. अ. न.

संवित् सम्यक्वेत्त्यनयेतिसंवित्, उत्तम प्रकारें जाणताहेत जीणें ती. कृ. विदधा. ज्ञानअ. बुद्धि. २ प्रतिज्ञास्वीकार. त. स्त्री.

संवीक्षणं सम्यक्विविधाईक्षासंवीक्षणं, सम्यक् जें अवलोकन तें. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. शोधणें. अ. न.

संवीतं संवीयतेस्मसंवीतं, आवृत करिजेलें जें तें. कृ. वेञ्धा. संवरणअ. वेढलेलें. अ. न.

संवेगः संवीज्यतइतिसंवेगः, त्वरा जी तो. कृ. ओविजीधा. चलनअ. हर्षानें त्वरा करणें. अ. पु.

संवेदः संवेदनंसंवेदः, ज्ञानजें तो. कृ. विदधा. ज्ञानअ. अनुभव. अ. पु.

संवेशः संविशंतियत्रसंवेशः, इंद्रियादिलीन होतात ज्याचेठायीं तो. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. निद्रा. अ. पु.

सरः सरतीतिसरः, शत्रूंप्रत गमन करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. बाण. अ. पु.

सरकः स्रियतेअनेनसरकः, तृप्ती करिजेते जेणेंकरून तो. कृ. सृधा. गतिअ. मद्यपान. अ. पु. न.

सरघा सरंगतिमंतंघातयतीतिसरघा, चालणाऱ्याप्रत घात करणारीजी ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. मधमाशी. आ. स्त्री.

सरटः सरतीतिसरटः, गमनकरितो जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. सरडा. अ. पु.

सरणा सरतीतिसरणा, अतिविस्तृत गमन करित्से जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. श्वेत निशोत्तर. २ चांदवेल. आ. स्त्री.

सरणिः सरंतिअत्रेतिसरणिः, गमन करिताहेत जीचेठायीं ती. कृ. सृधा. गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सरणी सरतीतिसरणी, ऊर्ध्वगमन करणारीजी ती. कृ. सृधा. गतिअ. चांदवेल. ई. स्त्री.

सरमा सरतीतिसरमा, गमन

कर्त्री जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. कुत्रा. आ. स्त्री.

सरल: सरतीतिसरल:, ऋजुगमन करितो जो तो. कृ. सृधा. गति अ. देवदारुवृक्षाचा एक भेद. अ. पु. २ उदार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सरलद्रव: सरलस्यद्रव: सरलद्रव:, देवदारूचा जो द्रव ह्म. विकार तो. स. धूप. अ. पु.

सरला सरतीतिसरला, सर्वतोगामीजीती. कृ. सृधा. गतिअ. श्वेतनिशोत्तर. आ. स्त्री.

सरसी स्रियतेइतिसरसी, गमन करिजेत्से जी ती. कृ. सृधा. गति अ. तलाव. ई. स्त्री.

सरसीरुहं सरस्यांरोहतीतिसरसीरुहं, सरोवराचेठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

सर: स्रियतेइतिसर:, गमन करिजेलें जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. तळें. स्. न.

सरस्वती सर: प्रस्त्रवणंसर्वत्रास्तीतिसरस्वती, प्रसरणआहे जीस नी. त. वाणी. २ नदी. ३ नदीविशेष. ई. स्त्री.

सरस्वान् सरोस्त्यस्मिन्नितिसरस्वान्, सरस ह्म. उदक जें तें आहे विपुल जाचाठायीं तो. त. समुद्र. २ नदविशेष. त्. पु.

सराव: सरात्अवतीतिसराव:, उदकापासून रक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. पात्रविशेष ह्म. मालदि. अ. पु. न.

सरित् सरतीतिसरित्, निम्नगमन करित्ये जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. नदी. द्. स्त्री.

सरित्पति: सरितांपति: सरित्पति:, नद्यांचा जी स्वामी तो. स. समुद्र. इ. पु.

सरिलं सरतीतिसरिलं, निम्नगमन करितें जें तें. कृ. षलधा. गतिअ. उदक. अ. न.

सरीसृप: कुटिलंसरतीतिसरीसृप:, कुटिल गमन करितो जो तो. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

सर्ग: सृज्यतेइतिसर्ग:, उत्पन्न करिजेतो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्ग अ. स्वभाव. २ त्याग. ३ निश्चय.

४ अध्याय काव्यादि ग्रंथांतलेंवि श्रामस्थान. ५ सृष्टि. अ. पु.

सर्गः सृजतीतिसर्ज, उत्पन्न होतो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. स र्जाचें झाड. अ. पु.

सर्जकः सृजतीतिसर्जकः, उत्पन्न होतो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. असणाचें झाड. अ. पु.

सर्जरसः सर्जस्यसालस्य रसः सर्जरसः, साल रक्षाचा जो रस तो. स. धूप. अ. पु.

सर्जिकाक्षारः सर्जिकारसजः क्षारः सर्जिकाक्षारः, सर्जिकेपासून जो उत्पन्न क्षार तो. स. सज्जीखार. अ. पु.

सर्पः सर्पतीतिसर्पः, चपलगमनकारी तोजो तो. कृ. सृपृधा. गतिअ. साप. अ. पु.

सर्पराजः सर्पाणांराजाइतिसर्पराजः, सर्पांचा जो राजा तो. स. वासुकीनामासर्प. अ. पु.

सर्पिः सर्पतीतिसर्पिः, प्रसार पावतें तें जें तें. कृ. सृपृधा. गतिअ. तूप. स. न.

सर्वसहा सर्वसहतइतिसर्वसहा, मनुष्यादिकृत जें वाईटबरें त्यातें सहन करिते जी ती. कृ. षहधा. मर्षणअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

सर्वः सर्वमस्यास्तीतिसर्वः, सर्व आहे जास तो. त. महादेव. अ. पु. २ सकल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

सर्वज्ञः सर्वंजानातीतिसर्वज्ञः, सर्व जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धावतार. २ महादेव. अ. पु.

सर्वतः सर्वस्मादितिसर्वतः, चौहींकडून जें तें. त. आसमंतात् त्याअर्थी. अव्य.

सर्वतोभद्रः सर्वतोभद्रं यस्मादितिसर्वतोभद्रः, सर्वत्रासआहे कल्याण जापासून तो. स. मजल्यावर मजले ज्याचाड्यास आहेत तो राजवाडा. २ निंबाचें झाड. अ. पु.

सर्वतोभद्रा सर्वतोभद्रं यस्याःसा सर्वतोभद्रा, सर्वत्र आहे कल्याण जी पासून ती. स. शिवणीचें झाड. आ. स्त्री.

सर्वतोमुखं सर्वतोमुखं यस्यतत्

सर्वतोमुखं, सर्वतः प्रसारि आहे मुख जास तें. त. पाणी. अ. न.

सर्वदा सर्वस्मिन्काले सर्वदा, सर्व कालाचे ठायीं जें तें. त. सर्वकाल याअर्थी अव्य.

सर्वधुरावहः सर्वधुरां वहः सर्वधुरावहः, सर्वधुरेचा वाहक जो तो. स. सर्व कामास उपयोगी बैल घोडा इत्यादि. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

सर्वधुरीणः सर्वधुरं वहतीति सर्वधुरीणः, सर्व कार्यभारातें वाहतो जो तो. त. अर्थः पूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें.

सर्वमंगला सर्वाणि मंगलानि यस्याः सा सर्वमंगला, सर्व आहेत मंगलें जीपासून ती. स. पार्वती. आ. स्त्री.

सर्वरसः सर्वैः रस्यते इति सर्वरसः, सर्वांहीं आस्वादिजेतो जो तो. कृ. रसधा. आस्वादन अ. राळ. अ. पु.

सर्वला सर्वं लातीति सर्वला, सर्वांतें ग्रहण करणारी जी ती. कृ. लाधा. आदान अ. शस्त्रविशेष. आ. स्त्री.

सर्वलिंगी सर्वाणि च तानि लिंगानि च सर्वलिंगानि तानि संत्यस्य स सर्वलिंगी, सर्व चिन्हें आहेत ज्यास तो. त. कुशास्त्रवर्ती. इन्. पु.

सर्ववेदाः सर्वं वेदयतीति सर्ववेदाः, सर्वस्व निवेदन करणारा जो तो. कृ. विद्धा. चेतनाख्यानादि. जाणें सर्वस्व दक्षिणा देऊन विश्वजिन्नामा यज्ञ केला तो. स. पु.

सर्वसन्नहनं सर्वेषां सन्नहनं सर्वसन्नहनं, सर्वांचें जें सन्नहन म्ह. एकत्र मेलन तें. स. चतुरंग सैन्याचा जमाव. अ. न.

सर्वानुभूतिः सर्वैरनुभूयत इति सर्वानुभूतिः, सर्वांहीं अनुभविजेली जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. श्वेत निशोत्तर. इ. स्त्री.

सर्वान्नभोजी सर्वान्नानि भोक्तुं शीलमस्य सर्वान्नभोजी, सर्वान्न भोजन करण्याचें आहे शील ज्याचें तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहार अ. सर्व जाती कडचें अन्न खाणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इ. न.

सर्वान्नीनः सर्वान्नानि भक्षयती

तिसर्वान्नीनः, सर्वान्न भक्षण करितो जो तो. न. सर्वजाती कडी ल अन्न खाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सर्वाभिसारः सर्वेषामभिसरणं सर्वाभिसारः, सर्वांचें जें अभितः गमन तो. कृ. सृधा. गतिअ. चतु रंग सैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्वार्थसिद्धः सर्वेअर्थाः सिद्धा यस्यससर्वार्थसिद्धः, सर्व अर्थ आहेत सिद्ध जास तो. स. बौद्धा चा एक अवांतर भेद. अ. पु.

सर्वौघः सर्वस्यओघः सर्वौघः, स र्वांचा जो ओघ म्ह. समूह तो. स. चतुरंग सैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्षपः सरत्यस्मात्स्नेहः सर्षपः, तेल निघतें जा पासून तो. कृ. सृ धा. गतिअ. शिरस. २ मोहरी. अ. पु.

सलिलं सरतीतिसलिलं, निम्नग गमन करितें जें तें. कृ. सृधा. ग तिअ. उदक. अ. न.

सल्लकी सलतीतिसल्लकी, वि स्तृत गमन करित्ये जीती. कृ. ष लधा. गतिअ. सालई. ई. स्त्री.

सवः सूयतेसोमोत्रसवः, सोमकं डुन केला जातो जाचेठायीं तो. कृ. षुञ्धा. अभिषवादिअ. यज्ञ. अ पुल्लिंगी.

सवनं विग्रहादिसत्याशब्दाप्रमा णें. सोमाभिषव. अ. न.

सवयाः समानंवयोस्यसवयाः, तुल्य आहे वय जाचें तो. स. समानव यस्क. वि. स्. पु. ई. स्त्री. स्. न.

सविता सूवतिकर्मणिलोकंप्रेरय तीतिसविता, कर्माचेठायीं लोका तें प्रेरितो जो तो. कृ. षूधा. प्रेरण अ. सूर्य. ऋ. पु.

सविधः समानाविधास्यसविधः, समान आहे प्रकार जाचा तो. स. समीप. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सवेशः समानोवेशोस्यसवेशः, समान आहे वसति स्थान जाचें तो. स. सविध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सव्यं सूयतेइतिसव्यं, प्रे रिजेतें जें तें. कृ. षूधा. प्रेरणअ. डावें अंग. अ. न.

सव्येष्ठा सव्येतिष्ठतीतिसव्येष्ठा, वाम भागाचेठायीं राहणारा जो

तो. कृ. छाधा. गतिनिवृत्तिअ. सारथि. ऋ. पु.

सव्येष्टः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्र माणें सारथि. अ. पु.

सब्रह्मचारी समानंब्रह्मचर्यम स्यसब्रह्मचारी, समानवेदव्रता चरण आहे जास तो. स. एक शाखेचे जे स्वाध्यायी ब्रह्मचारी ते प्रत्येक. इन्. पु.

ससनं सस्यतइतिससनं, देव तो देशानेंआलभनजें तें. कृ. षस धा. स्वप्नअ. यज्ञ संबंधीं जें पशु हनन तें. अ. न.

सस्यं सस्तितत्सस्यं, स्थिरश हतें जें तें. कृ. षसधा. स्वप्नअ. वृक्षादिकाचें फळ. अ. न.

सस्यसंवरः सस्यैः संव्रियतेइ तिसस्यसंवरः, धान्याहिं करू. न वेष्टित करिजेतो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. साग्राचें झाड. अ. पु.

सहसहः सह्यतेअनेनसत्यती तिवासहसहः, पराभव करितो जेणेंकरून अथवा सहवर्तमा न याअर्थीं समर्थ जें तें. कृ. ष हधा. मर्षणअ. पराक्रम. अ. पु. २ षहधा. सामर्थ्य अ. सहवर्तमा न त्या अर्थीं अव्यय.

सहकारः सहकारयतीतिसहका रः, स्त्रीपुरुषांप्रत मेलन करवितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अ तिमधुर जो आंबा त्याचें झाड. अ. पु.

सहचरी सहचरतीतिसहचरी, स मान संचारी जी ती. कृ. चरधा. ग तिअ. सखी. २ पिवळे कोरंटीचें झा ड. ई. स्त्री.

सहजः सहतुल्येउदरेजातःसह जः, तुल्य उदराचाठायीं झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. एको दर बंधु. अ. पु.

सहधर्मिणी सहधर्मोस्त्यस्याः सहधर्मिणी, पतीशीं स मा न आहे धर्म जीचा ती. त. विवा हित स्त्री. ई. स्त्री.

सहनं सहतीतिसंहनं, गम न करणार जें तें. कृ. हनधा. ग तिअ. साहिष्णु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सहभोजनं सहैवभोजनंसह

भोजनंसहभोजनं सहवर्तमानच जें भोजन तें. स. बरोबर जेवणें. अ. न.

सहसा सहस्तीतिसहसा, अत र्कितार्थ समर्थ जें तें. क्रृ. षषधा. स्वप्रअ. अकस्मात् या अर्थी अव्य.

सहः विग्रहादिअकारांतसह शब्दाप्रमाणें. पराक्रम. २बळ. स. न. ३ मार्गशीर्ष महिना. ४ हेमंतऋतु. स. पु.

सहस्यः सहसि बलेसाधुः सह स्यः, बळासंबंधीं जो उत्तम तो. त. पौष महिना. अ. पु.

सहस्रदंष्ट्रः सहस्रंदंष्ट्राअस्य सहस्रदंष्ट्रः, सहस्र संख्याक आ हेत दाढा ज्याला तो. स. मत्स्यवि शेष. अ. पु.

सहस्रपत्रं सहस्रंपत्राण्यस्य सहस्रपत्रं, सहस्र आहेत पर्णें जास तो. स. कमळ. अ. न.

सहस्रवीर्या सहस्रंवीर्याण्य स्याः सहस्रवीर्या, सहस्र आ हेत जनन स्थान पर्वें जीस ती. स. दूर्वा. आ. स्त्री.

सहस्रवेधि: विग्रहादिस्वाल च्याशब्दाप्रमाणें. हिंग. अ. पु.

सहस्रवेधी सहस्रंवेधितुंशील मस्यसहस्रवेधी, सहस्रांचा वेध करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. क्रृ. विधधा. विधानअ. आम्लवेत स. इन्. पु. २हिंग. न.

सहस्रांशुः सहस्रंअंशवोयस्य अः सहस्रांशुः, सहस्र आहेत अं शु म्ह. किरण ज्याचे तो. स. सूर्य. उ. पु.

सहस्राक्षः सहस्रमक्षीण्यस्ये तिसहस्राक्षः, सहस्र आहेत ने त्रें जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

सहस्री सहस्रमस्तियस्यसस हस्री, सहस्र आहेत सैन्यें जास तो. त. सहस्र सैन्य वान्. वि. इ न्. पु. न. ई. स्त्री.

सहा आतपंसहतेइतिसहा, उष्णा तें सहन करिते जी ती. क्रृ. षहधा. मर्षणअ. कांटेशेवती. २राजमूग. आ. स्त्री.

सहायः सहअयतेइतिसहायः, सह वर्तमान गमन करणारा जो तो. क्रृ. अयधा. गतिअ. अनुचर. २मि

न. अ. पु.

सहायता सहायानांसमूहः सहायता, सहायांचा जो समूह ती. त. सहायांचासमूह. आ. स्त्री.

सहिष्णुः सहनशीलःसहिष्णुः सहनशील जी तो. कृ. षहधा. मर्षणअ. सहनशील. उ. पु.

सहृदयः हृदयेनसहवर्ततेसहृदयः, हृदयेंकरून अत्यंत युक्त जी तो. स. प्रशस्तचित्ताचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सहोदरः विग्रहादिसोदरशब्दप्रमाणें. सहोदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सांयुगीनः संयुगेसाधुःसांयुगीनः, रणाचेठायीं जो साधु तो. त. युद्धाविषयींकुशल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सांशयिकः संशयमापन्नःसांशयिकः, संशयाप्रत प्राप्त जो तो. त. संशयखोर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साकं सहअकतीतिसाकं, सहार्थ गामी जें तें. कृ. अकधा. गतिअ. सहार्थी अव्य.

साक्तुकं सक्तूनांसमूहःसाक्तुकं, सक्तूंचा जो समुदाय तें. त. सक्तूंचासमूह. अ. न.

साक्षात् सहाक्षेणसाक्षस्तमततीतिसाक्षात्, अक्षिसन्निकृष्टाप्रत सदोदित गामी जें तें. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. प्रत्यक्ष. २ तुल्य त्या अर्थी अव्य.

सागरः सगरस्यराज्ञोयंसागरः, सगरराज संबंधी जो हा तो. त. समुद्र. अ. पु.

साचि सचतीतिसाचि, तिर्यक् त्या अर्थी शक्य जें तें. कृ. षचधा. समवायअ. वांकडें त्या अर्थी अव्य.

सातिः सानंसातिः, अंत जो ती. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. समाप्ति दान देणें. इ. स्त्री.

सातिसारः अतिसारेणसहवर्ततइतिसातिसारः, अतिसाररोगाशीं सहवर्तमान राहतो जो तो. स. ज्यास अतिसाराचा रोग आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सातीनकः सतीनकएवसातीनकः, सतीनक जो तोच. त. वाटाणा. अ. पु.

सांत्वं सांत्वयतिरोषमितिसांत्वं,

रोषनाशकरणारें जें तें. क्रु. सांत्व धा. सामप्रयोगअ. फार गोडबोलणें. अ. न.

सात्विक: सत्वेननिर्हत्तःसात्विकः, अंतःकरणेंकरून निष्पन्न जो तो. त. अंतःकरणापासून निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सादनं सदनमेवसादनं, गृहजें तेंच. त. घर. अ. न.

सादी सीदत्यवश्यंसादी, अश्वावर बसणारा जो तो. क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. स्वार. २सारथी. ३ माहात. इन्. पु.

साधनं साध्यतेअनेनसाधनं, साधन करिजेतें जेणेंकरून तें. क्रु. साधधा. संसिद्धिअ. मरणें. २ मृतसंस्कार, अग्निदाह. ३गमन. ४द्रव्य. ५द्रव्यादिदेणें. ६अर्थ निष्पादन. ७उपकरण. ८ अनुगमन. अ. न.

साधारण: सहआधारणेनवर्ततेइतिसाधारणः, समानाधारानें राहतोजो तो. स. सारखा. २अनेकसंबंधींसर्वसाधारण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधित: साध्यतेस्मसाधितः, धनादिकेंकरून संसिद्धकरिजे तोजो तो. क्रु. साधधा. संसिद्धिअ. साधनकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधिष्ठ: अतिशयेनबाढःसाधिष्ठः, अत्यंत जो दृढ तो. त. अतिशयेंकरून स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधीयान् विग्रहादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. अतिशयसाधु. वि. स्. पु. न. ई. स्त्री.

साधु: साध्नोतिपरकार्यमितिसाधुः, परकार्यसाधन करितोजो तो. क्रु. साधधा. संसिद्धिअ. सज्जन. उ. पु. २सुंदर. वि. उ. पु. स्त्री. न.

साध्य: साध्यमस्तियस्यससाध्यः, सर्वसाध्य आहे सकल ज्यास तो. त. देवयोनिविशेष. अ. पु. २साधावयाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साध्वसं साधूनस्यतिबाधतेइतिसाध्वसं, साधूतें पीडा करितें जें तें. क्रु. असुधा. क्षेपणअ. भय. अ. नपुंस.

साध्वी साध्नोतिपरलोकंसाध्वी, परलोक साधनकरणारी जी ती.

क्र. साधधा. संसिद्धिअ. पतिव्रतास्त्री. ई. स्त्री.

सानु सनोतीतिसानु, उच्चलाप्रत रक्षण करितें जें तें. क्र. षणुधा दानअ. पर्वताचें शिखर. उ. पु. न.

सांदृष्टिकं संदृष्टेप्रत्यक्षेभवंसांदृष्टिकं, प्रत्यक्ष होणारें जें फल तें. त. तात्कालिकफळ. अ. न.

सांद्रं सहअंधतेसांद्रं, निरंतर्यानें बंधन करिजेतें जें तें. क्र. अदिधा. बंधनअ. निरंतर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सान्नाय: संनीयतेइतिसान्नाय:, सम्यक् नेयिजेतो जो तो. क्र. णीञ्धा. प्रापणअ. हविर्विभाग. अ. पु.

साप्तपदीनं सप्तभिःपदैरवाप्यतेसाप्तपदीनं, सातपदांनीं प्राप्त होइजेतें जें तें. त. मैत्री. अ. न.

सामधेनी समिधामाधानीसामधेनी, समिधांचीं आधान करणारी जी ती. अग्नींत समिध टाकून अग्नि पेटण्या करितां जी वेदाची ऋचा ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

साम स्यतिरोषःअनेनसाम, ज्याचा योगानें रोषनाश पावतो तें. क्र. षोधा. अंतकर्मअ. सांत्वन. न्. न.

सामाजिक: समाजंरक्षतीतिसामाजिक:, समाज रक्षण करणारा जो तो. त. सभ्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सामान्यं समानस्यभावःसामान्यं, समानाचा जो भाव तें. त. साधारण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ घटत्वादिजाति. अ. न.

सामि सामयतीतिसामि, जुगुप्सित या अर्थी प्रयुक्त जें तें. क्र. षामधा. सामप्रयोगअ. अर्थ. २ जुगुप्सित, निंदित त्या अर्थी अव्य.

सांपरायिकं संपरायएवसांपरायिकं, संपराय जो तेंच. त. युद्ध. अ. न.

सांप्रतं संप्रतनोतिइतिसांप्रतं, एतत्काल त्या अर्थातें विस्तार करितें जें तें. क्र. तनुधा. विस्तारअ. सांप्रतकाल. २ योग्य त्या अर्थी अव्य.

सांवत्सर: संवत्सरंवेत्तीतिसांवत्सर:, वर्षातें जाणणारा जो तो. त. जोशी. अ. पु.

साय: स्यतिसमापयतिदिनमितिसाय:, दिवसातें समाप्त करि

तो जो तो. हृ. षोधा. अंतकर्मअ. सायकाल. अ. पु.

सायक: स्यतीतिसायक:, नाशक रितो जो तो. हृ. षोधा. अंतकर्मअ. बाण. अ. पु.

सायं विग्रहादिसायशब्दाप्रमाणें. सायंकाल याअर्थी अव्यय. सायंसंध्यामुपासिष्ये.

सांयात्रिक: समुदितानांयात्रा संयात्रा साप्रयोजनमस्यसांयात्रिक:, समुदितांची जीयात्रा ह्म. गमन तें प्रयोजन आहे जास तो. त. गलबतानें व्यापार करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सार: सरतीतिसार:, कालांतराप्रत गमन करितो जो तो. हृ. सृधा. गतिअ. वृक्षादिकांचा स्थिरांशगाभा २ सामर्थ्य. अ. पु. ३ न्याय. अ. न. ४ श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारंग: सरतीतिसारंग:, गमन करणारा जो तो. हृ. सृधा. गतिअ. यद्वा सारमंगमस्यसारंग:, श्रेष्ठ आहे अंग ज्याचें तो. स. चातकपक्षी. २ हरिण. ३ हत्ती. अ. पु. ४ चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारथि: सरत्यश्वानितिसारथि:, अश्वांप्रत गमन करविणारा जो तो. हृ. सृधा. गतिअ. सूत. इ. पु.

सारमेय: सरमायाअपत्यंसारमेय:, शुनीचा जो पुत्र तो. त. कुत्रा. अ. पु.

सारवं सरय्वांभवंसारवं, सरयू नदीचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सरयू नदीचेठायीं झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारस: सरसिभव: सारस:, सरोवराचेठायीं उत्पन्न होतो जो तो. त. सारसनामापक्षी. अ. पु. कमळ. अ. न.

सारसनं सारमुत्कृष्टंसनमस्य सारसनं, उत्कृष्ट आहे सेवन ज्याचें तें. हृ. षणधा. संभक्तअ. सारंसनोतीतिसारसनंवा, बलानें देणारें जें तें. हृ. षणुधा. दानअ. स्त्रियांचें कटिभूषण, कमरपट्टा अ. न.

सारिका शृणातिविरहिण: दु:खमितिसारिका, विरहिणीचें दु:ख नाश करित्ये जी ती. हृ. शृ

धा. हिंसाअ. पक्षिविशेष, सांकुंकी. आ. स्त्री.

सारिवा शृणातीतिशारिः शारिरस्त्यस्याः शारिवा, दुःखनाशक शारिस्त्वरूप आहे जीस ती. त. उपरसाल, उपलसरी. आ. स्त्री.

सार्थः सरतीतिसार्थः, गमन करणारा जो तो. क्त. सृधा. गतिअ. प्राण्याचा समुदाय. अ. पु.

सार्थवाहः सार्थवहतीतिसार्थवाहः, समूहातें वाहणारा जो तो. क्त. वहधा. प्रापणअ. क्रयविक्रयेंकरून उपजीविका करणारा वाणी. अ. पुल्लिंगी.

सार्द्र आर्द्रत्वेनसहितंसार्द्रं, आर्द्रत्वेंकरून जें युक्त तें. स. ओलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सार्द्धं सह ऋध्यतीति सार्धं, सहार्थ वर्धन करितें जें तें. स. सह, बरोबर ह्या अर्थी अव्य.

सार्वभौमः सर्वभूमेरीश्वरः सार्वभौमः, सर्वभूमीचा जो स्वामी तो. त. सर्व पृथ्वीचा राजा. २ उत्तरदिशेचा हत्ती. अ. पु.

सालः सलतीतिसालः, सलणारा जो तो. क्त. षलधा. गतिअ. मत्स्यविशेष. २ कुंपण. ३ वृक्ष. ४ सागाचें झाड. अ. पु.

सालपर्णी सालस्येवपर्णमस्याः सालपर्णी, सालवृक्षाच्या पर्णासारखें आहे पर्ण जीस ती. स. द. वळा सालवण. ई. स्त्री.

सालूरः शाडतेशालतेवासालूरः. प्रशंसित किंवा विकथित जो तो. क्त. शाडृधा. श्लाघाअ. बेडूक. अ. पु.

सावरः विग्रहादिसर्वशावरशब्दाप्रमाणें. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

सास्ना सस्तीतिसास्ना, गळाधोभागीं लोंबणारी जी ती. क्त. षस्धा. स्वप्नअ. गोजातीं यांच्या मानेस लोंबणारें चांमडें ज्यास साकळीअसें ह्मणतात ती. २ मुंगसवेल. आ. स्त्री.

साहस सहसिबलेभवंसाहसं, बलाचे गर्थी उत्पन्न जें तें. त. साहस कर्म मारणें इत्यादि. अ. न.

साहस्रः सहस्रंबलानिसंत्यस्य साहस्रः, सहस्र संख्याक आहे बल जाचें तो. त. अथवा सह

स्राणांसमूहः साहस्रं, सहस्रफौजेचा समुदाय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सिंह: हिनस्तीतिसिंहः, हिंसा करितो जो तो. कृ. हिसिधा. हिंसाअ. सिंहरास. २ हा शब्द उत्तरपदअसतां श्रेष्ठार्थक होतो. अ. पु.

सिंहतल: सिंहस्येवतलमत्रासिंहतलः, सिंहा सारिखें आहे तल जाचें तो. स. पसरून जोडलेले दोन हात. अ. पु.

सिंहपुच्छी सिंहवत्पुच्छमस्याः सिंहपुच्छी, सिंहासारिखें आहे पुच्छ म्ह. पर्ण जीचें ती. स. दवळा पिठवण. ई. स्त्री.

सिंहसंहनन: सिंहः श्रेष्ठंसंहननमस्यसिंहसंहननः, श्रेष्ठआहे शरीरजाचें तो. स. लावण्ययुक्त. व शरीरानें उत्तम तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिंहाणं सिंहमणीतिसिंहाणंसिंहास्पर्धा बलाधिक्यानें करितेंजें तें कृ. अणधा. शब्दअ. लोखंडा वामळ अ. न.

सिंहासनं सिंहाकारमासनंसिंहासनं, सिंहाकार जें आसन तें स. रुवर्णाचें राजासन. अ. न.

सिंहास्य: सिंहवत्आस्यमस्यसिंहास्यः, सिंहासारखाआहे विस्तारज्याचा तो. स. अडुळसा. अ. पु.

सिंही हिनस्तीतिसिंही, हिंसा करितेजी ती. कृ. हिसिधा. हिंसा अ. सिंहीण. २ रानवांगी. ई. स्त्री.

सिकता सिच्यतेइतिसिकता, क्षरण पावते जी ती. कृ. षिचधा. क्षरणअ. रेती. २ रेतिमयदेश. ३ साखर. आ. स्त्री.

सिकतामयं सिकतानांविकारः सिकतामयं, सिकता म्ह. वालुका त्यांचा जो विकार तें. त. वालुकामयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिक्थकं सिच्यतेइतिसिक्थकं, क्षरण पाविजेतें जें तें. कृ. षिचधा. क्षरणअ. मेण. अ. न.

सिकतावान् सिकताःशर्कराः संत्यस्मिन्नितिसिकतावान्, सिकता म्ह. वालुका आहेत ज्याचे ठायीं तो. त. वालुकामयदेश. वि. त्. पु. ई. स्त्री. त्. न.

सिंघाणं सिंघ्यतेइतिसिंघाणं,

आघ्राणकरिजेतें जें तें. कृ. शि
घिधा. घ्राणअ. नाकांतील मळ.
२ लोखंडाचा मळ. अ. न.

सित सीयतेस्मसितं, बंधन करि
जेलें जें तें. कृ. षिञ्धा. बंधनअ.
शुक्लवर्ण. २ बध्द, बांधलेला. ३ स
मास. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सितछत्रा सितंबद्धंशुभ्रंवाछ
त्रंयस्याःसासितछत्रा, शुभ्र आ
हे छत्राकार पर्णजीचेंती. स. शो
फेची भाजी. आ. स्त्री.

सिता सिनोतीतिसिताशरीरबंध
नकरणारीजी ती. कृ. षिञ्धा. बं
धनअ. साखर. आ. स्त्री.

सितशिवं सितंचतच्छिवंचसि
तशिवं, शुभ्र असें जें शिव ह्म.
कल्याणकारि तें. स. सैंदेलोण.
अ. न.

सिताभ्र: सितंशैत्यमभ्रतीति
सिताभ्रः, श्वेततेप्रत पावणा
राजो ती. कृ. अभ्रधा. गतिअ.
कापूर. अ. पु.

सितांभोजं सितंचतदंभोजं
चसितांभोजं, श्वेत जें अंभोज
ह्म. कमल तें. स. पांढरें कमळ. अ.
नपुंस.

सिद्ध: सिद्धिरस्यास्तीतिसिद्धः,
सिद्धि आहे जास तो. त. यद्वा सि
ध्यतीतिसिद्धः, निष्पन्न झाला जो
तो. कृ. षिधुधा. संराध्दिअ. निष्प
न्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ दे
वयोनिविशेष. अ. पु.

सिद्धांत: सिद्धः अंतोनिश्चयो
यस्मिन्नितिसिद्धांतः, सिद्ध आ
हे निश्चयजाचेठायीं तो. स. नि
श्चित जो अर्थ तो. अ. पु.

सिद्धार्थ: सिद्धोर्थोस्मात् सिद्धा
र्थः, सिद्ध आहे अर्थजापासून तो. स. धा
न्यविशेष पांढरा शिरस. अ. पु.

सिद्धि: सिध्यतीतिसिद्धिः, सिद्धि
कारीजी ती. कृ. षिधुधा. संशब्द
अ. मुरुडशेंग. इ. स्त्री.

सिध्मं सेधतीतिसिध्मं, सिद्ध हो
तें जें तें. कृ. षिधधा. गतिअ. श्वेत
कुष्ठ रोग शिबें. अ. न.

सिध्मल: सिध्ममस्यास्तीतिसि
ध्मलः, सिध्म ह्म. शिबें आहे जा
स तो. त. ज्याचे अंगास शिबें आ
हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिध्मला सिध्ममस्त्यस्याः सिध्म

ला, सिध्म म्न. शिबें आहे जीस ती. त. शुष्कमांस. २ मत्स्यविक्रुति. ३ जीच्या अंगास शिबें आहे ती. आ. स्त्री.

सिध्यं सिध्यंत्यस्मिन्नर्थाइतिसिध्यं, सिद्ध होतात अर्थ जाचेठायीं तें. क्रु. षिधुधा. संराद्धिअ. पुष्यनक्षत्र. अ. न.

सिध्रका सेधतीतिसिध्रका, औषधार्थ गमन करितेजी ती. क्रु. षिधधा. गतिअ. वृक्षविशेष. आ. स्त्रीलिं.

सिंदुकः स्यंदतेइतिसिंदुः सिंदुरेवसिंदुकः, स्रवतोजो तो सिंदु तोच सिंदुक. त. वृक्षविशेष, निर्गुंडी अ. पु.

सिनीवाली सिनींचंद्रकलांबलतिधारयतीतिसिनीवाली, चंद्रकलेतें धारण करितेजीती. क्रु. बलसंवरणें. ज्या अमावास्येस चंद्रदर्शन होतें ती अमावास्या. ई. स्त्री.

सिंदुवारः सिंदुंवृणोतीतिसिंदुवारः, सरलगमनातें करितोजो तो. क्रु. वृञ्धा. वरणअ. सिंदुक. अ. पु.

सिंदूरं स्यंदतेइतिसिंदूरं, प्रस्रवण करितें जें तें. क्रु. स्यंदूधा. प्रस्रवणअ. सेंदूर. अ. न. २ वृक्षविशेष. अ. पु.

सिंधुः स्यंदतेआपोऽत्रेतिसिंधुः, स्रवता हेत उदकें जाचाठायीं तो. क्रु. स्यंदूधा. प्रस्रवणअ. यद्वा स्यंदतेइतिसिंधुः अ. पु. समुद्र. २ देशविशेष. ३ नदविशेष. ४ हत्तीच्या गंडस्थळ संबंधि मदोदक. उ. पु. ५ नदी. उ. स्त्री.

सिंधुकः विग्रहादिसर्वसिंदुकशब्दाप्रमाणें.

सिंधुजं सिंधौजातंसिंधुजं, समुद्राचेठायीं जें उत्पन्न तें. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. सैंदेलोण. अ. न.

सिंधुसंगमः सिंधोःसंगमः सिंधुसंगमः, सिंधूचा जो संगम तो. स. दोन नदींचा संगम. अ. पु.

सिल्हकी सलतिसत्क्रुत्यलक्ष्यतेवासिल्हकी, गमन करितें किंवा सत्कार करून आस्वादिजेतेजी ती. क्रु. षलधा. गतिअ. २ लरुधा. आस्वादनअ. सालई. ईकारा. स्त्रीलिं.

सिल्हः स्निह्यतीतिसिल्हः, प्रीति करणारा जो तो. क्र. ष्णिहधा. प्रीतिअ. ऊदलोबान. अ. पु.

सीकरः सेकतइतिसीकरः, सेचन करितो जो तो. क्र. सीकृधा. सेचनअ. जलाचा कण. अ. पु.

सीता सीयतेइतिसीता, बंधन करिजेत्ये जी ती. क्र. षिञ्धा. बंधनअ. नागरानें भुईस पाडलेली रेषा. आ. स्त्री. को. जानकी. भागीरथी नदी.

सीत्यं सीतयासंमितंसीत्यं, लांगल पद्धतीसीं जें युक्त तें. त. नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सीधु विग्रहादिसर्वशीधुशब्दाप्रमाणें.

सीमी. सीमा सीयतइतिसीमी, हद्दतर निबद्ध जी ती. क्र. षिञ्धा. बंधनअ. ग्रामादिकांची मर्यादा. आ. स्त्री. २ न. स्त्री.

सीमंतः सीम्नोंऽतःसीमंतः, मर्यादेचा जो अंत छ. निश्चय तो. स. केश बांधण्याची एक रचना भांग. अ. पु.

सीमंतिनी सीमंतोस्यास्तीति सीमंतिनी, भांग आहे जीस ती. त. बायको. ई. स्त्री.

सीरः सिनोतीतिसीरः, विदारण करणारा जो तो. क्र. षिञ्धा. बंधनअ. नागर. अ. पु.

सीरपाणिः सीरःपाणौयस्यस सीरपाणिः, सीर छ. नागर आहे हस्ताचेठायीं ज्याच्या तो. स. बलराम. इ. पु.

सीवनं विग्रहादिसर्वसेवनशब्दाप्रमाणें.

सीसकं सिनोतीतिसिईस्यतीति ईसंसिच्चतत्ईसंचसीसंतदेवसीसकं, बंधन कारक असें जें शोभा नाशक तें. त. शिसें. अकारांत नपुंस.

सीहुंडः सिनोतीतिसीतांहुंडतेइतिसीहुंडः बंधन करणारा जो त्याप्रत नाशक रित्ये जी ती. क्र. हुडिधा. संघातअ. शेर, निवडुंग. अ. पु.

सु सूयतइतिसु, पूजाद्यर्थ गामी जें तें. क्र. षुधा. गतिअ. उत्कर्ष. २ पूजन त्या अर्थी अव्य.

सुकंदकः शोभनमतीववाकंदयतीतिसुकंदः सुकंदएवसुकंदकः,

उत्तम अथवा अत्यंत रडवितो जो तो. सुकंद तोच सुकंदक. त. कांदा. अ. पु.

सुकरा सुखंकरोतीति सुकरा, सुख करते जी ती. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. तापट नव्हे जी गाई वगैरे ती. आ. स्त्री.

सुकल: शोभनाकलायस्य सुकलः, उत्तम आहे कला ज्याची तो. स. जो दुसऱ्यास देतो व आपण भोगितो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुकुमारं सुष्ठुकुमार्यतेइति सुकुमारं, उत्तमप्रकारें करून क्रीडा करिजेतें जें तें. कृ. कुमारधा. क्रीडाअ. कोमल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुकृतं सुष्ठुकीर्त्यतइति सुकृतं उत्तमप्रकारें वर्णिजेतें जें तें. कृ. कृतधा. संशब्दनअ. पुण्य. अ. न.

सुकृती सुकृतमस्त्यस्य सुकृती, पुण्य आहे ज्यास तो. त. भाग्यवान. पुण्यवान. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

सुखं शोभनानि खान्यनेनेति सुखं, शोभन ख. सुखवित आहेत इंद्रियें जेणेंकरून तें. स. आनंद, हर्ष. अ. पु.

सुखवर्चक: सुखंवर्चयतीति सुखवर्चकः, सुखातें प्रकाशित करितो जो तो. कृ. वर्चधा. दीप्तिअ. क्षारविशेष. संजीखार. अ. पु.

सुखसंदुह्या. सुखसंदोह्या सुखेन संदुह्यते सुखसंदुह्या सुखसंदोह्या वा, सुखेंकरून दोहन करिजेत्ये जी ती. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. सुखेंकरून दूध देणारी गाय. आ. स्त्री.

सुगत: शोभनंगतंज्ञानमस्येति सुगतः, उत्कृष्ट आहे ज्ञान ज्याचें तो. स. बुद्धावतार. अ. पु.

सुगहनावृत्ति: सुगहनानिबिडा चासौ वृत्तिश्च सुगहनावृत्तिः, उत्कृष्ट निबिड जें कुडण तें. स. यज्ञादिकांचे गायीं अंत्यजादिकांचें दर्शन न व्हावें ह्मणून केलेलें वेष्टन, कुडण. इ. स्त्री.

सुगंधा शोभनोगंधः सुगंधः, सुगंधोऽस्त्यस्याइति सुगंधा, उत्तम गं

ध आहे जीस ती. त. मुंगुसवेल. आ. स्त्री.

सुगंधि शोभनोगंधोस्यसुगंधि, उत्तम आहे गंध ज्याचा तो. स. सुवासिक. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री. २ कांकडी. इ. न.

सुचरित्रा शोभनंचरित्रंयस्याः सासुचरित्रा, उत्तम आहे चरित्र जीचें ती. स. पतिव्रता स्त्री. आ. स्त्री.

सुचेलकः शोभनंचेलमेवसु चेलकः, उत्तम जें वस्त्र तें. त. चांगलें वस्त्र. अ. न.

सुतः सुता सूयतेस्मइतिसुतः, सुतावा, प्रसविजेता झाला जो तो. कृ. षुधा. प्रसवादिअ. पुत्र. २ राजा. अ. पु. २ आ. स्त्री.

सुतश्रेणी सुतानांश्रेणिरस्याः सासुतश्रेणी, संतानाची आहेत पर्णेंजीं तीं जीस ती. स. उंदिरकानी. ई. स्त्री.

सुत्या सवनंसुत्या, स्नपन जें ती. कृ. षुञ्‌धा. अभिषवअ. सोमाभिषव. आ. स्त्री.

सुत्रामा सुष्ठुत्रायतइतिसुत्रामा, उत्तम प्रकारें करून रक्षण करितो जो तो. कृ. त्रैङ्‌धा. पालनअ. इंद्र. न्. पु.

सुत्वा सुतवानितिसुत्वा, अवभृथ स्नान करिता झाला जो तो. कृ. षुञ्‌धा. अभिषवअ. अवभृथस्नान केलेला. न. पु.

सुतात्मजा सुतस्यसुतायावा आत्मजासुतात्मजा, पुत्राचें किंवा पुत्रीचें जें अपत्य ती. स. नात. आ. स्त्री.

सुदर्शनं शोभनंदर्शनंयस्यतत्सुदर्शनं, उत्तम रूप आहे दर्शन ज्याचें तें. स. विष्णूचें चक्ररूप आयुध. अ. न.

सुदायः सुदीयतेइतिसुदायः, उत्तमप्रकारें करून दिलें जातें जें तें. कृ. डुदाञ्‌धा. दानअ. लग्नांत वधूवरांस किंवा अतिथीस दिलेलें द्रव्य. अ. पु.

सुदूरं सुष्ठुअतिशयितंदूरंसुदूरं, अतिशयित जें दूर तें. स. अत्यंत दूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुधर्मा शोभनोधर्मोयस्यांसासुधर्मा, उत्कृष्ट आहे धर्म जीचेठायीं

ती. स. देवांची सभा. आ. स्त्री.

सुधांशु: सुधारूपा अंशवो यस्य स सुधांशुः, अमृतरूपी आहेत कि रण ज्याचे ती. स. चंद्र. उ. पु.

सुधा सुखेन धीयत इति सुधा, सुखानें प्राशिजेल्ये जी ती. कृ. धेट् धा. पान अ. अमृत. २ चुना. ३ शेर. आ. स्त्री.

सुधी: सुष्ठु ध्यायतीति सुधीः, उत्तम प्रकारें करून ध्यान करितो जो तो. कृ. ध्यैधा. चिंता अ. पंडित. ई. पु.

सुनिषण्णकं सुष्ठु निषण्णम स्मादिति सुनिषण्णकं, उत्कृष्ट आहे विशीर्णता जी पासून ती. स. कुरडुची भाजी. अ. न.

सुंदरं सुद्रियत इति सुंदरं, आदृत्त करिजेतें जें तें. कृ. दृङ् धा. आदर अ. सौंदर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुंदरा. सुंदरी सुष्ठु अतीव उनत्तीति सुंदरा, अतिशयित स्नेहयुक्त जी ती. कृ. उंदीधा. क्लेदन अ. चांगल्या बांध्याची स्त्री. आ. २ ई. स्त्री.

सुपंथा: सुष्ठु पंथाः सुपंथाः, उत्तम जो मार्ग तो. स. चांगला मार्ग. इन्. पु.

सुपर्णः शोभने पर्णे पक्षावस्येति सुपर्णः, सुशोभित आहेत पक्ष ज्याचे तो. स. गरुड. अ. पु.

सुपार्श्वकः शोभनः पार्श्वः अस्येति सुपार्श्वकः, उत्तम आहे पार्श्व भाग ज्याचा तो. स. कारवी पिंपरी. अ. पु.

सुप्रतीकः सुष्ठु प्रतीका अवयवा यस्य स सुप्रतीकः, उत्तम प्रकारचे आहेत अवयव ज्याचे तो. स. ईशान्य दिशेचा हत्ती. अ. पु.

सुप्रयोगविशिखः शोभनः प्रयोगोस्य तादृशो विशिखोस्य सुप्रयोगविशिखः, उत्तम प्रयोगाचा असा आहे बाण ज्याचा तो. स. बाण सोडण्याविषयीं जो कुशल तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुप्रलापः सुष्ठु प्रलपनं सुप्रलापः, उत्तम प्रकारचें जें भाषण तो. स. चांगलें भाषण. अ. पु.

सुभगासुतः सुभगायाः सुतः सुभगासुतः, सुभगेचा जो पुत्र

तो. स. विवाहादिसंस्कारयुक्त जी स्त्री तिचापुत्र. अ. पु.

सुभिक्षा सुष्ठुभिक्ष्यत इति सुभिक्षा, उत्तमप्रकारें करून इच्छि :जेत्ये जी ती. कु. भिक्ष धा. भिक्षादिअ. धायटी. आ. स्त्री.

सुमं सुष्ठुमीयतेइति सुमं, सुष्ठु गमन करितें जें तें. कु. मीङ्‌धा. गतिअ. पुष्प. अ. न.

सुमनः सुष्ठुमन्यते सुमनः, उत्तमप्रकारें करून मानिजेतो जो तो कु. मनधा. विज्ञानअ. गहूं. अ. पु.

सुमनसः सुष्ठुमनोयासांसासुमनसः, निर्मल आहे मन जांचें सो. स. शोभनंमनोयस्याइतिवा, फूलें. २ जाईचें झाड. स. स्त्री. ३ देव स. पु. ब.

सुमनोरजः सुमनसोरजः सुमनोरजः, पुष्पाचें जें रज तें. स. फुलांतील रेणु. स. न.

सुमेरुः अत्युच्चत्वान्मिनोति-ज्योतींषीतिमेरुः, सुष्ठुमेरुः सुमेरुः, अत्युच्चत्वास्तव नक्षत्रादिकांप्रत प्रक्षिप्त करितो जो तो मेरु उत्तम असा जो मेरु तो. स. मेरु पर्वत. उ. पु.

सुरः सुष्ठुराजतइति सुरः, उत्तमप्रकारें करून शोभतो जो तो. कु. राजृधा. दीप्तिअ. देव. अ. पु.

सुरंगा सुबहुरसतेस्यांरजतेति सुरंगा, उत्तमप्रकारें करून रजानें संसक्त होइजेतें जीचेठायीं ती. कु. रंजधा. रागअ. बिलविशेष, भुयार. आ. स्त्री.

सुरज्येष्ठः सुरेषुज्येष्ठः सुरज्येष्ठः, देवांमध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

सुरतः सुरमतेइति सुरतः, उत्तम प्रकारें करून रममाण होतो जो तो. कु. रमुधा. क्रीडाअ. दया कु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मैथुन. अ. न.

सुरदीर्घिका सुराणांदीर्घिकेव सुरदीर्घिका, देवांला पुष्करिणी सारिखी जी ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

सुरद्विट् सुरान्द्वेष्टीति सुरद्विट्, देवांप्रत द्वेष करितो जो तो. कु. द्विषधा. अप्रीतिअ. दैत्य. इ. पु.

सुरनिम्नगा सुराणांनिम्नगासु

रनिम्नगा, देवांचीजी नदी ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

सुरपतिः सुराणांपतिः सुरपतिः देवांचा जो पति म्ह. स्वामी तो. स. इंद्र. इ. पु.

सुरभिः सुष्टुरभतेआल्हादनं कर्तुमारभतेइतिसुरभिः, उत्तम प्रकारें आनंदवित्ये जी ती. कृ. रभधा. राभस्यअ. गाय. २ सालई इ. स्त्री.

सुरलोकः सुराणांलोकःसुरलोकः, देवांचा जो लोक तो. स. स्वर्गलोक. अ. पु.

सुरवर्त्म सुराणांवर्त्मसुरवर्त्म, देवांचा जो मार्ग तें. स. आकाश. न्. न.

सुरर्षिः सुरश्चासौऋषिश्वसुरर्षिः, देव असून जो ऋषि तो. स. नारद. इ. पु.

सुरसा शोभनोरसोस्याः सुरसा उत्तम आहे रस जीचा ती. स. मुंगसवेल. आ. स्त्री.

सुरा सुअतीवरात्यनयासुरा, पान करणारे जिचा योगानें अत्यंत शब्द करितात ती. कृ. रैधा. शब्दअ. मद्य, दारू. आ. स्त्री.

सुराचार्यः सुराणांआचार्यःसुराचार्यः, देवांचा जो आचार्य तो. स. बृहस्पति. अ. पु.

सुरामंडः सुरायाःमंडःसुरामंडः, मद्याचा जो श्रेष्ठभाग तो. स. मद्यावरचें पाणी, निवळी. अ. पु.

सुरालयः सुराणामालयःसुरालयः, सुर म्ह. देव त्यांचा जो आलय म्ह. स्थान तो. स. मेरुनामा पर्वत. अ. पु.

सुराष्ट्रज सुराष्ट्रेजातंसुराष्ट्रजं, सुराष्ट्राचेठायीं जें उत्पन्न तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. धान्यविशेषतूर. अ. न.

सुवर्ण सुष्टुवर्णोस्यसुवर्णं, शोभन आहे कांती ज्याची तें. स. सुष्टुवर्ण्यतेइतिसुवर्णंवा, उत्तम वर्णन करिजे जें तें. कृ. वर्णधा. वर्णनअ. सोनें. अ. न.

सुवर्णकः शोभनः वर्णोऽस्यसुवर्णकः, शोभन आहे वर्ण ज्याचा तो. स. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

सुवल्लिः शोभनः वल्लिरस्याःसा सुवल्लिः, उत्कृष्ट आहे वल्ली जी

ची ती. स. बावची. इ. स्त्री.

सुवहा सुष्टुवहत्यामोदमिति सुवहा, उत्तम प्रकारचा आमोद धारण करित्ये जी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. काळेफुलाची निर्गुंडी. २ सालई. ३ मुंगसवेल. ४ तांबडी लाजाळू. ५ कोळिंदण. आ. स्त्री.

सुवासिनी सुष्टुवसतिपितृगृहे तच्छीलासुवासिनी, पित्याच्या गृहाचाठायीं फार दिवस राहण्याचीइच्छाकरणारीजीती. कृ. वसनिवासे कांहीं तरुण व विवाहित जी स्त्री ती. ई. स्त्री.

सुव्रता शोभनंव्रतमस्याः सासुव्रता, शोभन आहे व्रत जीचें ती. स. सुशीलागाई. आ. स्त्री.

सुशीमः सुष्टुश्याषतइतिसुशीमः, उत्तम प्रकारें पीडा करितें जें तें. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. शीतल, थंड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुषमं सुशोभनंसमंसर्वमस्य सुषमं, शोभन आहे सर्व जास तें. त. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुषमा शोभनंसमंसर्वमनया सुषमा, उत्तम आहे सम सु. सर्व जीणें ती. स. उत्कृष्ट शोभा. आ. स्त्री.

सुषवी सुवतीतिसुषवी, भक्षणार्थप्रेरणा करित्ये जी ती. कृ. षूधा. प्रेरणअ. काळें जिरें. २ कारली. ई. स्त्री.

सुषिरं सुषिरंरंध्रमस्यास्तीति सुषिरं, यद्वा सुष्टुस्यतिगतिमितिसुषिरं, छिद्रयुक्त जें किंवा अत्यंत गति प्रतिबंध करिजेतें जें तें. त. २ कृ. शोधा. अंतकर्मअ. छिद्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मुरली शंख इत्यादि वाद्य. अ. न.

सुषिः प्रमादपतितान्सुष्टुस्यतीतिसुषिः, प्रमादपतितांस नाश करी जी ती. कृ. शोधा. अंतकर्मअ. छिद्र. इ. स्त्री.

सुषीमः सुष्टुसीमामर्यादायस्य सः सुषीमः, उत्तम आहे मर्यादा जाची तो. स. शीतल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुषेणः शोभनासेनायस्यसः

सुषेणः, उत्कृष्ट आहे सेना रूप फळें ज्याचीं तो. स. करवंदाचे झाड. अ. पु.

सुषेणिका सुष्ठुसेनयाचरतीतिसुषेणिका, उत्तमसेनेकरून प्राप्त जी ती. त. तिधारें, निर्गुडी. ई. स्त्री.

सुष्ठु सुतिष्ठतीतिसुष्ठु, प्रशंसा यथार्थाविषयीं उत्तमप्रकारें विद्यमान जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. अतिशय २ प्रतिष्ठा त्याअर्थी अव्य.

सुसंस्कृतं सुष्ठुसंस्क्रियतेस्म सुसंस्कृतं, द्रव्यांतरांनीं उत्तम जें संस्कृत तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. चांगलें शिजविलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुसवी सुसवतीतिसुसवी, उत्तमप्रकारें प्रसवणारी जी ती. कृ. षुधा. प्रसवअ. कारली. ई. स्त्रीलिं.

सुहृत् सुष्ठुहृदयंयस्यसुहृत्, उत्तमआहे हृदय ज्याचें तो. स. सखा, मित्र. द्. पु.

सूकरः सवनंसूः, सूंबहुप्रसवंकरोतीतिसूकरः, फारउत्पत्ती प्रत करितो जी ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. डुकर. अ. पु.

सूक्ष्मं सूच्यतेइतिसूक्ष्मं, पैशून्य सुचवितें जें तें. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं. २ कपट. अ. न.

सूचकः सूचयतीतिसूचकः, पिशुनत्व पावतो जो तो. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. सुचविणारा. २ कानांत दुसऱ्याची निंदा सांगणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूचिः सूच्यतेऽनयासूचिः, अर्थसूचनरबोधन करितेतें जीणें ती. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. सुई. २ नृत्यविशेष. ३ अग्र. इ. स्त्री.

सूतः सुवतिगमयतिस्म्अश्वान् सूतः, अश्वातें गमन करविणारा जो तो. कृ. षूधा. प्रेरणाअ. ब्राह्मणीचाठायीं क्षत्रियापासून झालेला पुत्र. २ पुत्र. ३ सारथि. ४ अतिचपल धातुरस पारा. ५ सुतार. ६ स्तुतिपाठक भाट. अ. पु.

सूतिकागृहं सूतिकायाःगृहं सूतिकागृहं, सूतिकेचें जें गृहं

तें. स. बाळंतीची खोली. अ. न.

सूतिमासः सूतेः प्रसवस्यमासः सूतिमासः, प्रसवाचा जो मास तो. स. प्रसूत होण्याचा महिना. अ. पु.

सूत्थानः सुष्ठुउत्थानमस्यसूत्थानः, उत्तम आहे उद्योग ज्याचा तो. स. चतुर, दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूत्रं सूत्र्यतेइतिसूत्रं, वेष्टन करिजेतें जें तें. कृ. सूत्रधा. वेष्टनअ. सूत. अ. न.

सूत्रवेष्टनं सूत्रस्यवेष्टनंसूत्रवेष्टनं, तंतूचें जें वेष्टन तें. स. कोष्यानें एक तऱ्हेनें गुंडाळलेलें सूत. अ. न.

सूत्रामा सुष्ठुउत्‌उत्कृष्टंत्रायतेइतिसूत्रामा, शोभन उत्कृष्ट संरक्षण करितो जो तो. कृ. त्रैङ्धा. पालनअ. इंद्र. न. पु.

सूदः सूदयतीतिसूदः, छागादिकातें नाश करणारा जो तो. कृ. षूदधा. हिंसाअ. किंवा सूद्यतेसूदयतिवासूदः, क्षरण करिजेतें किंवा करितो जो तो. कृ. षूदधा. क्षरणअ. सैंपाकी, आचारी. २ व्यंजन, कढि. अ. पु.

सूना सूयतेसवनंवासूना, प्राणिगर्भादिमोचन करितें किंवा वधस्थान जी ती. कृ. षूङ्धा. प्राणिगर्भविमोचनअ. जिभेच्या खालचा भाग. २ कन्या. ३ वधस्थान. आ. स्त्रीलिं.

सूनुः सूयतेइतिसूनुः, प्रसविजेतो जो तो. कृ. षूङ्धा. प्रसवअ. पुत्र. उ. पु.

सूनृता शोभनानृतानात्रेतिसूनृता, अत्यंत अनृत नाहीं जीचा ठायीं ती. सत्य आणि गोड भाषण. आ. स्त्री.

सून्मादः सुष्ठुउन्मादोस्यसून्मादः, अत्यंत झाला आहे उन्माद ज्यास तो. स. उन्मादशील, उद्धट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूपकारः सूपंकरोतीतिसूपकारः, मुद्गादि निर्मितान्नातें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. सैंपाकी. आचारी. अ. पु.

सूरः सुवतिप्रेरयतिकर्मणिलोकमितिसूरः, जनाला कर्मांविष

यीं प्रेरणा करितो जो तो· क्रू· षूधा· प्रेरणअ· सूर्य· अ·पु·

सूरणः शीर्यतेइतिसूरणः, विशीर्ण होतो जो तो· क्रू· श्रुधा· हिंसाअ· स्फुरण· अ·पु·

सूरतः विग्रहादिस्फुरतशब्दाप्र·

सूरसूतः सूरस्यसूतः सारथिः सूरसूतः, सूर्याचा जो सारथि तो· स· सूर्याचा सारथी अरुण· अ·पु·

सूरिः सूयतेइतिसूरिः, प्राण्यानें गर्भविमोचन स्र· जननमरण उपदेशादिकानें नष्ट करितो जो· तो· क्रू· षूङ्·धा· प्राणिगर्भविमोचनअ· पंडित, विद्वान· इ·पु·

सूर्प सूर्पयतेनेनसूर्पं, मोजलें जातें जाणें तें· क्रू· शूर्पधा· मानअ· सूप· अ·पु· न·

सूर्मिः सूर्मी शोभनाऊर्मिर्यस्याः सासूर्मिः, उत्तम आहे रचनाजीची ती· स· लोखंडाचीप्रतिमा· इ· स्त्री· २ ई· स्त्री·

सूर्यः सरत्याकाशेस्फुवतिकर्मणिलोकंप्रेरयतीतिवासूर्यः, आकाशीं गमन करितो अथवा लोकाला कार्याविषयीं प्रेरणा करितो जो तो· क्रू· सृधा· गतिअ· २ षूधा· प्रेरणाअ· सूर्यः अ·पु·

सूर्यतनया सूर्यस्यतनयासूर्यतनया, सूर्याची जी कन्या ती· स· यमुनानदी· आ· स्त्री·

सूर्येंदुसंगमः सूर्येंदूसंगच्छेतेअत्रेतिसूर्येंदुसंगमः, सूर्य आणि चंद्र हे एकत्र होताहेत जाचे ठायीं तो· क्रू· गम्लृधा· गतिअ· अमावास्यातिथि· अ· पु·

सृक्क· सृक्किणी सृजतिलालादिकमितिसृक्किणी, लालादिकांप्रत टाकिते जी ती· क्रू· सृजधा· विसर्गअ· ओष्ठप्रांत भाग, दाढ· नृ· ईई· स्त्री·

सृक्कि विग्रहादिसृक्किणीशब्दाप्रमाणें इन्· न·

सृगः सरतीतिसृगः, गमन करणारा जो तो· क्रू· सृधा· गतिअ· गोफीण· अ·पु·

सृगालः सृजतिमायामितिसृगालः, कपटातें करितो जो तो· क्रू· सृजधा· विसर्गअ· कोल्हा· अ· पुलिं·

सृणिः सरत्यंतर्गच्छतीतिसृणिः अभ्यंतराच्येठायीं गमन करित्येजी ती. कृ. सृधा. गतिअ. अंकुश. इ. स्त्रीलिं.

सृणिका. सृणीका सरतीति सृणिका, गमन करणारी जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. लाळ. आ. स्त्री.

सृतिः सरंत्यत्रेतिसृतिः, गमनक रिताहेत जीच्येठायीं ती. कृ. सृधा. गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सृपाटी सर्पतीतिसृपाटी, परिमा णाविषयीं गमन करित्ये ह्म. तदुप योगीं जी ती. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. परिणामविशेष. २ नदी. ई. स्त्री.

सृमरः सरणशीलःसृमरः, सर णशील ह्म. गमनस्वभाव जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. मृगविशेष. अ. पुल्लिंगी.

सृष्टिः सृष्टं सर्जनंसृष्टिः, सर्ज न जें ती. कृ. सृजधा. विसर्गअ. पुष्कळ. २ उत्पन्न केलेलें. ३ निश्चि त. ४ टाकलेला. इ. स्त्री. २ अ. न.

सेकपात्रं सेकायपात्रंसेकपात्रं, सेचना कारणें जें तें. स. पाणी शिं पण्याचें चर्मपात्र, डोल. अ. न.

सेचनं सिच्यतेनेनसेचनं, सेच न करितात जाणें तें. कृ. षिचधा. क्षरणादिअ. पाणी शिंपण्याचें च र्मपात्र. अ. न.

सेतुः सिनोतीतिसेतुः, उदकाचें प्रतिबंधन करितो जो तो. कृ. षिञ् धा. बंधनअ. पूल व बांध. २ वायवर्णीचें झाड. उ. पु.

सेना सिनोतीतिसेना, बंधन क रणारी जी ती. कृ. षिञ्धा. बंधन अ. सैन्य. आ. स्त्री.

सेनांगं सेनायाःअंगंसेनांगं, से नेचें जें अंग ह्म. हस्त्यादि जें तें. स. हत्ती घोडा रथ पायदळ हीं चार से नेचीं अंगें त्यांतील प्रत्येक. अ. न.

सेनानीः सेनांनयतीतिसेनानीः, देव सेनेतें चालवितो जो तो. कृ. नीधा. प्रापणअ. कार्तिकस्वामी. ई. पु.

सेनामुखं सेनायाःमुखंसेनामु खं, सेनेचा जो अग्रभाग तो. स. तीनअसामी पायदळ. अ. न.

सेनारक्षः सेनांरक्षतीतिसेनार क्षः, सेनापालन करणारा जो तो. कृ. रक्षधा. पालनअ. पाहरेकरी.

अ. पु.

सेलुः विग्रहादिसर्वशेलुशब्दाप्रमाणें.

सेवः सेवनंसेवः, सुइचीजी विद्या तो. क्त. षिवुधा. तंतुसंतान अ. क्त ईचें कर्म शिवणें. अ. पु.

सेवकः सेवतइतिसेवकः, सेवा करणारा जो तो. क्त. षेवृधा. सेवन अ. चाकर. अ. पु.

सेवनं स्यूतिःसेवनं, सूचिक्रिया जी ती. क्त. षिवुधा. तंतुसंतान अ. शिवणें. २सेवा. अ. न.

सेवा सेवनंपरचित्तानुवर्त्तनंसेवा, दुसऱ्याच्या अंतःकरणानुसार जें वागणें ती. क्त. षेवृधा. सेवनअ. सेवन करण्यास योग्य. २ कावळीचें मूळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सैंहिकेयः सिंहिकायाअपत्यंसैंहिकेयः, सिंहिकाजी तीचें जें अपत्य म्ह. पुत्र तो. त. राहुनामा ग्रह. अ. पु.

सैकतं सिकताअत्रसंतीतिसैकतं, वाळुका आहे ज्याचेठायीं तें. त. वाळुकामयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सैतवाहिनी सितंसितोदकंसितमेवसैतं वहतीतिसैतवाहिनी, स्वच्छ किंवा शुभ्र उदकातें वाहणारी जी ती. क्त. वहधा. प्रापणअ. नदीविशेष. ई. स्त्री.

सैनिकः सेनांरक्षतिसमवैतिवा सैनिकः, सेनेतें रक्षण करणारा किंवा एकत्र करणारा जो तो. त. सेनारक्षक. २ सेनेंत संगत जाहलेला. अ. पु.

सैंधवः सिंधुषुभवःसैंधवः, सिंधुदेशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. घोडा. २ लवणविशेष. अ. पु.

सैन्यं सेनांसमवेतीतिसैन्यं, सेनेप्रत गमन करणारें जे तें. त. सेना. अ. न.

सैरिकः सिरेणखनतीतिसीरंतं वहतिसीरस्यायंवासैरिकः, अर्थ हालिकशब्दाप्रमाणें. नागर वाहाणारा. अ. पु.

सैरंध्री सीरंधरतीतिसीरंध्रस्त्स्येयंसैरंध्री, स्वच्छंदें करून दुसऱ्याच्या घरीं राहून लीला करणारी कर्षक स्त्री सारखी जी स्त्री

ती. त. दुसऱ्याचे घरीं राहून बा बकांचे केश विंचरणारी वेणी व गैरे काम करणारी स्त्री. २ ई. स्त्री

सैरिभः सिरोस्त्येषामितिसीरि णस्तेषांकर्षकाणांइभइवसीरि भः सएवसैरिभः, शेती करणा रांस गजा सारिखा जो तो. स. म हिषगवा. अ. पु.

सैरीयकः सैरेयकः सीरेभ वः सैरः सैरेभवः सैरेयकः, ना गरलेले जमिनीचेठायीं जो उ सन्न तो. त. कोरंटीचा वृक्ष. अ. पुल्लिंगी.

सोढं सह्यतेस्मसोढं, सहन क रिजेलें जें तें. कृ. षहधा. मर्षण अ. क्षमापावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सोदर्यः विग्रहादिसमानोदर्याप्र माणें. सखा, भाऊ. अ. पु.

सोन्मादः उन्मादेन सह वर्ततेसो न्मादः, उन्मादाशीं सहवर्तमा न राहतो जो तो. त. उन्मादशी ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सोपप्लवः उपप्लवेनसहितः सोप प्लवः, उपप्लव ह्म. उपद्रव तेणें शीं सहित जो तो. राहूने ग्रासले ला चंद्र किंवा सूर्य. अ. पु.

सोपानं सह उपरि अनंति अने नेतिसोपानं सहवर्तमान ऊर्ध्वभा गीं गमन करिताहेत जेणें तें. कृ. अनधा. गतिअ. पायरी जिना. अ. न.

सोभांजनः सौभांजनः शो भामनक्तीतिसोभांजनः, शोभे तें व्यक्त करितो जो तो. कृ. अंजू धा. व्यक्त्यादिअ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

सोमः अमृतंसूतेसौसोमः, अ मृतातें प्रसवतो जो तो. कृ. षूङ्. धा. प्रसूतिअ. चंद्र. अ. पु.

सोमपः सोमपाः सोमंपिब तीतिसोमपः, सोमपान करणा रा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. सोम याग करणारा. अ. पु.

सोमपीती सोमस्यपीतंसोमपी तं तदस्यास्तीतिसोमपीती, सो मपान आहे ज्यास तो. त. सोम पान करणारा. इन्. पु.

सोमपीथी सोमस्यपीथंपानंत दस्यास्तीतिसोमपीथी, सोमपान

आहे जास तो. त. सोमयज्ञक रणारा. इन्. पु.

सोमराजी सोमइव सोमेनवाराजतेइतिसोमराजी, सोमेंकरून शोभते जी ती. रु. राज् धा. दीप्तिअ. बावची. ई. स्त्री.

सोमलता सोमस्यलतासोमलता, सोमसंबंधी जी लता ती. स. सोमवल्ली. आ. स्त्री.

सोमवल्कः सोमइववल्कोस्यसोमवल्कः, सोमासारिखें आहे वल्क जाचें तो. स. कुंभ्याचें झाड. २ पांढरा खदिर वृक्ष. अ. पु.

सोमवल्लरिः सोमवल्लरी सोमस्यवल्लरीसोमवल्लरी, सोमाची जी वल्लरी ती. स. इ. २ ई. स्त्री.

सोमवल्लिका सोमस्यवल्लिःसोमवल्लिः सैव सोमवल्लिका, सोमाची जी वल्ली ती. त. आ. स्त्री.

सोमवल्ली सोमस्यवल्लीसोमवल्ली, सोमाची जी वल्ली ती. स. ई. स्त्रीलिंगी.

सोमोद्भवा सोमादुद्भवोयस्याः सा सोमोद्भवा, चंद्रापासून आहे उत्पत्ती जीची ती. स. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

सौगंधिकः शोभनोगंधोस्यसुगंधिः सएव सौगंधिकः, उत्तम गंध आहे जास तो सुगंधि तोच. त. सायंकाळीं विकसित होणारें कमळ. २ तृणविशेष, रोहिसगवत. अ. न. ३ गंधक. अ. पुल्लिं.

सौचिकः सूचिः शिल्पमस्य सौचिकः, सूची आहे शिल्प जाचें तो. त. शिंपी. अ. पु.

सौदामनी सुदाम्निमेघेभवा सौदामनी, मेघाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. विद्युल्लता. ई. स्त्री.

सौधः सुधालेपोअस्यास्तीतिसौधः, सुधालेप म्ह. चुन्याचा लेप आहे जास तो. त. राजवाडा. अ. पु. न.

सौभागिनेयः सुभगायाःअपत्यंसौभागिनेयः, सुभगेचा जो पुत्र तो. त. सुभगापुत्र. अ. पु.

सौम्य सोमोदेवतास्यसौम्यं, चंद्र आहे देवता जाची तें. त. ज्याची चंद्र देवता तो. २ सुंदर. ३ जो उग्र नव्हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ४ बुधनामाग्रह. अ. पु.

सौरभेयः सुरभेरपत्यंसौरभेयः, कामधेनूचें जें अपत्य तो. त. बैल. अ. पु.

सौरभेयी सुरभेरपत्यंस्त्रीसौरभेयी, सुरभीची जी कन्या ती. त. गाय. ई. स्त्री.

सौराष्ट्रिकः सुराष्ट्रदेशेभवःसौराष्ट्रिकः, सुराष्ट्रदेशाचेठायींजो उत्पन्न तो. त. विषविशेष. अ. पु.

सौरिः सूरस्यापत्यंसौरिः, सूर म्ह. सूर्य त्याचें जें अपत्य तो. त. शनिनामाग्रह. इ. पु.

सौवर्चलः सुष्ठुवर्च्यतेसुवर्चलः सएवसौवर्चलः, जठराग्नि प्रदीप्त करणारा जो तो सुवर्चल तोच सौवर्चल त. संचळ खार. अ. पु.

सौविदः सुवेदनंसुवित् सावि सु ज्ञानमस्त्यस्यसौविदः, निबद्ध नाविषयीं ज्ञान आहे ज्यास तो. त. भालदार. अ. पु.

सौविदल्लः सुविदंतंविद्वांसमपिलांतिवशवर्तिनं कुर्वंतीतिसुविदल्लाः स्त्रियः तासांरक्षकःसौविदल्लः, विद्वानाला वश्य करणाऱ्या स्त्रियांचा रक्षक जो तो. त. भालदार. अ. पु.

सौवीरं सुवीरेषुभवंसौवीरं, सुवीर देशाचेठायीं उत्पन्न जें तें. त. बोरीचें फळ. २ कांजी. ३ सुरमा. अ. पु.

सौहित्यं सुहितस्यभावः सौहित्यं, तृप्ताचा जो धर्म तो. त. तृप्ति. अ. न.

स्कंदः स्कंदतीतिस्कंदः, शत्रुशोषण करितो जो तो. कृ. स्कंदिर् धा. शोषणादि अ. कार्तिकस्वामी. अ. पुल्लिं.

स्कंधः स्कंद्यतइतिस्कंधः, आरोहण करिजेतो जो तो. कृ. स्कंदिर् धा. गत्यादि अ. मुळापासून फांद्यापर्यंत जें वृक्षकांड तें २ समूह. ३ खांद. अ. पु.

स्कंधशाखा स्कंधजाशाखास्कंधशाखा, स्कंधापासून झालीजी शाखा ती. स. प्रधान शाखा. आ. स्त्रीलिंगी.

स्कन्नं स्कंद्यतेस्मस्कन्नं, गलित करिजेलें जें तें. कृ. स्कंदिर् धा. गत्यादि अ. गळालेलें. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्खलनं स्खल्यतेइतिस्खलनं, चंचल जें तें. कृ. स्खलधा. चलन अधर्मादिकांपासून चलन. २ लहान मुलाचें हाता पायानें चालणें. अ. नपुंस.

स्खलितं स्खलनंस्खलितं, युद्धादिकापासून जें चलन तें. कृ. स्खलधा. संचलनअ. युद्धमर्यादेपासून जें चलन तें. अ. न. स्खलन पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्तनः स्तनयतिकथयतियौवनोद्‌यंस्तनः, यौवनोदय कथन करणारा जो तो. कृ. स्तनधा. शब्द अ. कुच. अ. पु.

स्तनंधयः स्तनंधयतीतिस्तनंधयः, स्तनपान करितो जो तो. कृ. धेट्‌धा. पानअ. लहान बालक. अ. पु.

स्तनंधयी स्तनंधयतीतिस्तनंधयी, स्तन पान करणारीजी ती. कृ. धेट्‌धा. पानअ. लहान मुलगी. ई. स्त्री.

स्तनपा स्तनंपिबतीतिस्तनपा, स्तनपान करणारी जी ती. कृ. पाधा. पानअ. लहान मुलगी. आ. स्त्रीलिं.

स्तनयित्नुः स्तनयतीतिस्तनयित्नुः, देवांचा शब्द करितो जो तो. कृ. स्तनधा. देवशब्द अ. मेघ. उ. पु.

स्तनितं स्तननंस्तनितं, देवशब्दित जें तें. इत्यादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. मेघगर्जना. अ. न.

स्तंभः स्तभ्नोतीतिस्तंभः, निरोध करितो जो तो. कृ. स्तभिधा. प्रतिबंधनअ. खोकड. अ. पु.

स्तंबः तिष्ठतीतिस्तंबः, चलनव्यापार रहित असा जो शाखादिविहीन वृक्ष तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. धान्यंतिष्ठत्यत्रस्तंबः, धान्य राहतें आहे जाचेठायीं तो. कृ. ष्ठाधा. गतिअ. ज्या वृक्षास लांब फांद्या नाहीं व मुळास फांद्या फुटतात तो वृक्ष. २ तृणाचा गुच्छ व कांड. अ. न.

स्तंबकरिः स्तंबंकरोतीतिस्तंबकरिः, गुच्छातें करणारा जो तो. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. यवइत्या

द्विधान्य. इ. पु.

स्तंबघनः विग्रहादिसर्वस्वालच्या शब्दाप्रमाणें.

स्तंबघ्नः स्तंबोहन्यतेयेनस्तंबघ्नः, गुच्छ हरण करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. धान्य स्तंब छेदावयाची कोयती. अ. पु.

स्तंबेरमः स्तंबेरमतीतिस्तंबेरमः, स्तंबाच्येठायीं रमणारा जो तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. हत्ती. अ. पु.

स्तब्धरोमा स्तब्धानिरोमाणि यस्यसः स्तब्धरोमा, स्थिर आहेत रोमें ज्याचीं तो. स. डुकर. न. पु.

स्तंभः स्तभ्नाति स्तंभनंवास्तंभः, निरोध करितो किंवा स्तंभन करितोजो तो. कृ. स्तंभूधा. रोधनअ. खांब. २जडत्व. अ. पु.

स्तवः स्तवनंस्तवः, स्तविजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तुति. अ. पु.

स्तबकः स्तूयतेसौस्तबकः, स्तविजेतोजो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. फुलांचा गुच्छ..

अ. पु.

स्तिमितं स्तिम्यतिस्मस्तिमितं, आर्द्रीभाव प्राप्त झालें जें तें. कृ. ष्टिमधा. आर्द्रीभावअ. आर्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्तुतं स्तूयतेस्मस्तुतं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

स्तुतिः स्तवनंस्तुतिः, स्तवन जें ती. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तवन. इ. स्त्री.

स्तुतिपाठकः स्तुतेः पाठकस्तुतिपाठकः, स्तुति करणाराजो तो. स. स्तुति करणाराजन. अ. पु.

स्तुभः विग्रहादिस्तभशब्दाप्रमाणें बोकड. अ. पु.

स्तूपः स्तूयतेभक्षणवेलायामितिस्तूपः, भक्षणकालीं स्तविजे तोजो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. कडाधारयाइत्यादि. अ. पु.

स्तेनः स्तेनयतीतिस्तेनः, चौर्य करितोजो तो. कृ. स्तेनधा. चौर्यअ. चोर. अ. पु.

स्तेमः स्तेमनंस्तेमः, आर्द्रीभा

व जो तो. कृ. ष्टिमधा. आर्द्रीभा वअ. आर्द्रीभाव. अ. पु.

स्तेयं. स्तैन्यं स्तेनस्यकर्मस्तेयं, चोराचें जें कर्म तें. त. चोर. अ. नपुंस.

स्तोकः स्तूयतेइतिस्तोकः, स्त विजेतोजोतो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तु तिअ. अल्प. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

स्तोत्रं स्तूयतइतिस्तोत्रं, स्तव न जें तें. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तुति. अ. न.

स्तोमः स्तूयतेइतिस्तोमः, स्त व करिजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तूयतेअनेनवास्तोमः, समूह. २ स्तोत्र. ३ यज्ञ. अ. पु.

स्त्री स्त्यायतेगर्भोस्यामितिस्त्री गर्भ राहतो जीचाठायीं ती. कृ. स्त्यैधा. संघातअ. बायको. ई. स्त्रीलिं.

स्त्रीपुंसौ स्त्रीचपुमांश्चस्त्रीपुंसौ, स्त्री आणि पुरुष जे तें. स. स्त्रीपुरुष. म. पु.

स्त्रीधर्मिणी स्त्रीधर्मोस्स्यस्या इतिस्त्रीधर्मिणी, रज आहे जीस ती. त. विटाळशी बायको. ई. स्त्रीलिं.

स्थंडिलं स्थलंतस्मिन्नितिस्थंडिलं, राहतात जाचेठायीं तें. कृ. ष्ठुलधा. स्थानअ. यज्ञार्थ संस्कारयुक्त केलेली जागा. अ. नपुं.

स्थंडिलशायी स्थंडिलेशेते इतिस्थंडिलशायी, स्थंडिलाचेठायीं निद्रा करणारा जो तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. जा व्रतार्थ स्थंडिलाचेगयीं शयन करितो तो. इन्. पु.

स्थपतिः स्थानंस्थः स्थस्यपतिः स्थपतिः, स्थानाचा जो स्वामी तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. विधिविशेषेंकरून ज्याणें याग केला तो. २ शिल्पिविशेष. ३ मा लदार. इ. पु.

स्थलं स्थलनंस्थलं, स्थानरूपजें तें. कृ. ष्ठलधा. स्थानअ. जागा. अ. न.

स्थली विग्रहादिस्थलशब्दाप्रमाणें. अकृत्रिमाभूमि. ई. स्त्री.

स्थविर: तिष्ठतीतिस्थविरः, बहुतकाल राहाणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. वृद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थविष्ठ: अतिशयेनस्थूलःस्थविष्ठः, अत्यंत जो स्थूल तो. त. अतिस्थूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थंडिल: स्थंडिलेशयितुंनियमोस्यस्थंडिलः, स्थंडिलाचेठायीं आहे निजण्याचा नियम ज्याचा तो. त. जो व्रत निमित्त स्थंडिलाचेठायीं शयन करितो तो. अ. पु.

स्थाणु: तिष्ठतीतिस्थाणुः, राहतोजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. महादेव. २ अतिस्थीर. ३ खिळा. उ. पु.

स्थान स्थितिःस्थानं, अष्टवर्गाची जी स्थिती तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. जागा. २ स्थिति. ३ अवकाश. ४ नित्य. ५ सादृश्य. अ. न.

स्थानीयं स्थानायहितंस्थानीयं, राहण्यासजें हितावह तें. त. शहर. अ. न.

स्थाने स्थलस्यकरणंस्थानें. स्थलाचें जें करणें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. योग्यत्या अर्थी अव्य.

स्थापत्य: तिष्ठंतिपुरुषाःआस्कस्थाः स्थानांदाराणांपतिः पालकः सएवस्थापत्यः, स्त्रियांचें रक्षण करणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. भालदार. अ. पु.

स्थापनी स्थापयतीतिस्थापनी, स्थापन करणारी जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पहाड मूळ. ई. स्त्री.

स्थाम तिष्ठत्यनेनस्थाम, ज्याचा योगानें स्थित होतो तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पराक्रम. न्. न.

स्थायुक: स्थातुंशीलमस्यस्थायुकः, एकाग्रामाचाठायीं राहाणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेकदार. अ. पु.

स्थालं स्थलत्यत्रेतिस्थलं स्थलमेव स्थालं, स्थिति करितें ज्याचेठायीं तेंच कृ. स्थलधा. प्रतिष्ठाअ. पात्रविशेष. अ. न.

स्थाली तिष्ठत्यन्नंओदनादिर्यस्यांस्थाली, अन्नादिक राहते

अंगेंगाचीं तो. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पाहाक मूळ. २ पात्रविशेष. ई. स्त्री.

स्थावरः तिष्ठतीतिस्थावरः, राहतो जो तो. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अजंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्थाविरं स्थविरस्यभावः स्थाविरं. वृद्धानस्था जी ती. न. वृद्धपणा. अ. न.

स्थासकः तिष्ठतीतिस्थासकः, अंगाचेठायीं राहाणारा जो तो. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. चंदनादिकांची जी उटी अंगासलावितात ती. अ. पु.

स्थास्नुः स्थातुंशीलः स्थास्नुः स्थिरस्वभाव जो तो. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अतिस्थीर. वि. उ. पु. स्त्री. न.

स्थितिः तिष्ठंत्यत्रस्थितिः, लोक राहतात जीचाठायीं ती. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अथवा स्थानंस्थितिः आसन जें ती. धा. पृ. प्र. न्यायमार्गानें वर्तणें. २ आसन, राहाणें. इ. स्त्री.

स्थिरतरः अतिशयेनस्थिरः स्थिरतरः, अत्यंत जो स्थिर तो. त. अतिस्थीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

स्थिरा तिष्ठतीतिस्थिरा, निरंतर गतिनिवर्तनतें करून राहत्ये जी ती. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. पृथ्वी. आ. स्त्री. २ सालपर्णी. आ. स्त्री.

स्थिरायुः स्थिरमायुर्यस्यासः स्थिरायुः, स्थिर आहे आयुष्य ज्याचें तो. स. सांवरीचें झाड. उ. पुल्लिंगीं.

स्थूणा तिष्ठतीतिस्थूणा, स्थिर राहत्येजी ती. क्र. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. लोहप्रतिमा. २ घराचा धारण. आ. स्त्री.

स्थूलं स्थूलयतीतिस्थूलं, वृद्धि करितें जें तें. क्र. स्थूलधा. परिबृंहणअ. मोठा. २ जड. ३ पुष्ट. ४ निर्बुद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थूललक्षः स्थूलैर्लक्ष्यतेइति स्थूललक्षः, महतांनीं अवलोकन करिजेतो जो तो. क्र. लक्षधा. दर्शनादिअ. दानशूर. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्थूललक्ष्यः विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

स्थूलशाटकः शटतीतिशाटकः स्थूलश्चासौशाटकश्चस्थूलशाटकः, विशीर्ण होतो जो तो शाटक मोठा जो शाटक तो. स. मोठें वस्त्र पाटाव. अ. पु.

स्थूलोच्चयः स्थूलश्चासौउच्चयश्चस्थूलोच्चयः, स्थूल म्ह. मोठा असा जो उच्चय म्ह. उच्च स्थिति करणारा. स. असमग्रता. २ हत्तीची मध्यमगति. ३ स्थूल पाषाण. अ. पु.

स्थेया विग्रहादि स्थिरतरशब्दाप्रमाणें. अतिस्थीर. वि. न्. पु. ई. स्त्री. स्. न.

स्थौणेयं स्थूणायाअपत्यंस्थौणेयं, स्थूणाचें जें अपत्य तें. त. गंठीवन भटोरा. अ. न.

स्थौरी स्थूलस्येदंस्थौरंबलमस्यास्तीतिस्थौरी, बल आहे ज्यास तो. त. भार वाहणारा घोडा. इन्. पु.

स्नवः स्नवनंस्नवः, प्रस्रवण जें तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्रवणअ. स्रवणें. अ. पु.

स्नातकः स्नातीतिस्नातः सएवस्नातकः, शुद्ध होणारा जो तो. कृ. ष्णाधा. शौचार्थ. सोडमुंज जाह्यालेला. अ. पु.

स्नानं स्नायतेइतिस्नानं, शुद्धी पावविणारें जें तें. कृ. ष्णाधा. शौचअ. आंघोळ. अ. न.

स्नायुः स्नातीतिस्नायुः, शुद्ध करणारी जी ती. कृ. ष्णाधा. शौचअ. शरीरांतील शीर. उ. स्त्री.

स्निग्धः स्निह्यतीतिस्निग्धः, प्रीति करणारा जो तो. कृ. ष्णिह्धा. प्रीतिअ. समवयस्क मित्र. २ आर्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्नुः स्नौतिजलंस्नातिवास्नुः, स्रवतो किंवा स्नान करितो जो तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्रवणअ. २ ष्णाधा. शौचअ. सपाट जो पर्वताचा एक देश तो. उ. पु.

स्नुतं स्नूयतेस्मस्नुतं, प्रस्रुत झालें जें तें. कृ. ष्णुधा. प्रस्रवणअ. स्रवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्नुषा स्नातीतिस्नुषा, कुळपावनकर णारी जी ती. क्रु. ष्णाधा. शौच अ. पुत्राची बायको, सून. आ. स्त्रीलिं.

स्नुहा. स्नुहिः स्नुही स्नुह्यती तिस्नुहा, वमन करित्ये जीती क्रु. ष्णुहधा. उद्गिरणअ. निवडुं ग. आ. स्त्री. २ इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

स्नेहः स्नेहनंस्नेहः, प्रीतिजीती. क्रु. ष्णिहधा. प्रीतिअ. प्रेमा. अ. पुल्लिं.

स्पर्शः स्पृशतिस्पर्शनंवास्पर्शः, उपताप किंवा संताप पावतोजो तो. क्रु. स्पृशधा. उपतापअ. स्प र्श. २ रोगविशेष. ३ दान ४ परी स. अ. पु.

स्पर्शनः स्पृशतीतिस्पर्शनः, स्प र्शकरितो जो तो. क्रु. स्पृशधा. स्पर्शनअ. वारा. अ. पु. २ दान. अ. न.

स्पशः स्पशतीतिस्पशनंवास्प शः, संताप करणारा जो तो. क्रु. स्प शधातु. बाधा अ. उपताप किं वा बाधाकरणारा जो तो. क्रु. स्प शधा. बाधनअ. बानमीदार. २ रोगविशेष. ३ मुक्त. अ. पु.

स्पष्टं स्पाश्यतेस्मस्पष्टं, स्फुट क्र रिजेलें जें तें. क्रु. स्पशधा. ग्रहणा दिअ. व्यक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्पृशी स्पृशतिसास्पृशी, स्पर्श करित्ये जी ती. क्रु. स्पृशधा. स्पर्श नादिअ. रिंगणी. ई. स्त्री.

स्पृक्का स्पृशतीतिस्पृक्का, स्पर्श करित्ये जी ती. क्रु. स्पृशधा. स्पर्श अ. पिंडिका. आ. स्त्री.

स्पृष्टिः स्पर्शनंस्पृष्टिः, स्पर्शन जें तें. क्रु. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. अ र्थादिस्पर्शशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

स्पृहा स्पृहणंस्पृहा, चौर्यत्वानें हरणाविषयीं जी इच्छा ती. क्रु. स्पृहधा. इच्छाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

स्प्रष्टा स्पृशतीतिस्प्रष्टा, क्रौर्या दिकानें स्पर्शकरितो जी तो. क्रु. स्पृशधा. स्पर्शनअ. रोगविशे ष. क्र. पु.

स्फुटा स्फुटतीतिस्फुटा, विकसि त हा. विकीर्ण होत्ये जी ती. क्रु स्फुटधा. विकसनअ. सर्पाचीफ णा. अ. पु. आ. स्त्री.

स्फातिः स्फायनंस्फातिः, वृद्धि जीती. क्र. स्फायीधा. वृद्धिअ वर्धन. इ. स्त्री.

स्फारं स्फायतेइतिस्फारं, वृद्धी पावतें जें तें. क्र. स्फायीधा. वृद्धिअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फिक् स्फायतेइतिस्फिक्, वृद्धी तें पावणारी जीती. क्र. स्फायीधा. वृद्धिअ. कुले. च्. स्त्री.

स्फिरं विग्रहादिस्फारशब्दाप्रमाणें. बहुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फुटं स्फुटतीतिस्फुटं, विकास पावतें जें तें. क्र. स्फुटधा. विकसनअ. प्रफुल्लित. २स्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्फुटनं स्फुट्यतेइतिस्फुटनं, पृथक् भाव जो तें. क्र. धा. पू. प्र. फोडणें. अ. पु.

स्फुरणं. स्फुरणा. स्फूर्तिःस्फुरणं, संचलन जें तें. क्र. स्फुरधा. संचलनअ. किंचिच्चलन. अ. न. २आ. स्त्री.

स्फुलनं स्फूर्यतेइतिस्फुलनं, स्फुरणजें तें. क्र. स्फुरधा. संचलनअ. स्फुरण. अ. न.

स्फुलिंगः स्फुनाफूत्कारेणलिंगतीतिस्फुलिंगः, फूत्कारानें जो प्रकट होतो तो. क्र. लिगिधा. चित्रीकरणअ. अग्निकण. अ. पु.

स्फूर्जकः स्फूर्जतीतिस्फूर्जकः, निर्घोष करितो जो तो. क्र. टुओस्फूर्जाधा. वज्रनिर्घोषअ. टेंबुरणीचें झाड. अ. पु.

स्फूर्जथुः स्फूर्जनंस्फूर्जथुः, वज्रशब्दित जें तें. क्र. टुओस्फूर्जाधा. वज्रनिर्घोषअ. वज्राचाशब्द. उ. पु.

स्फेष्ठः अतिशयेनस्फिरंस्फेष्ठः, अत्यंतजोस्फिरस्फार तो. त. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फोटनं विग्रहादिसर्वस्फुटनशब्दाप्रमाणें.

स्फोरणं विग्रहादिसर्वस्फुलनशब्दाप्रमाणें.

स्म स्मयतेइतिस्म, पादपूरणाच्या योगें करून आश्चर्य करणारें जें तें. क्र. ष्मिङ्धा. ईषद्धसनअ. पादपूरण. २अतीत त्याअर्थी अव्यय.

स्मरः स्मरत्युत्कंठयतीतिस्मरः, उत्कंठापूर्वकस्मृति करितो जो तो. क्र.

स्मृधा· आध्यानअ·मदन·अ·पु·

स्मरहरः स्मरंहरतीतिस्मरहरः, कामाप्रत हरण करितोजो तो·कृ· हृञ्धा·हरणअ· महादेव·अ·पु·

स्मितं स्मियतेइतिस्मितं, साभिप्राय जें किंचित्हास्य तें· कृ· ष्मिङ्धा· ईषत्हसनअ· साभिप्राय जें किंचित् हसणें· अ· न·

स्मृतिः स्मरणंस्मृतिः, स्मरण जें ती· कृ· स्मृधा· चिंतादिअ·धर्मसंहिता· २स्मरण· इ· स्त्री·

स्यदः स्यंदते·ऽनेनेतिस्यदः, गमन करितो जेणेंकरून तो· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· वेग·अ·पु·

स्यंदनः स्यंदतेइतिस्यंदनः, चंचल होणारा जोतो· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· तिवसवृक्ष· २युद्धोपयोगीरथ· अ·पु·

स्यंदनारोहः स्यंदनमारोहतीतिस्यंदनारोहः, रथाप्रत आरोहण करणाराजो तो· कृ· रुहधा·बीजादिअ· रथावर बसणारा·अ·पु·

स्यंदनी स्यंदतेसास्यंदिनी, प्रस्रवण करणारी जी ती· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· लाळ·ई·स्त्री·

स्यन्नं स्यंदतेस्मस्यन्नं, प्रस्रुत झालें जें तें· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· स्रवणपावलेलें· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

स्यालः स्यामयतीतिस्यालः, तर्क करणारा स्त्रीचा बंधुजो तो· कृ· स्यमधा· वितर्कअ· स्त्रीचाबंधु· अ·पु·

स्यूतः सीव्यतेस्मइतिस्यूतः, तंतूनीं रचना करिजेलाजो तो·कृ· षिवुधा· तंतुसंतानअ· तंतूनीं विणलेला· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री· २ धान्य ठेवण्याचें एक भांडें· अ·पु·

स्यूतिः विग्रहादिसेवनशब्दाप्रमाणेंचें कर्म· इ· स्त्री·

स्योनः विग्रहादिस्यूतशब्दाप्रमाणें· धान्य ठेवण्याचें भांडें, ठिकी· अ·पु·

स्योनाकः सीव्यतीतिस्योनः तेनअकतीतिस्योनाकः, तंतुसंतान कर्तृत्वानें कुटिल गमन करणारा जो तो· कृ· अकधा· कुटिल गतिअ· टिंड्याचें झाड· अ·पु·

स्रंसी स्रंसयतिमलंस्रंसी, मलातें निःसरण करितोजो तो·

कृ. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. अक्रोडाचें झाड. इन्. पु.

स्रक् सृज्यतइतिस्रक्, कंठाम ध्यें प्रक्षिप्त करिजेत्से जी ती. कृ. सृजधा. विसर्गअ. फुलांची माळ. ज्. स्त्री.

स्रवः स्रवणंस्रवः, स्रवण जें तो. कृ. स्रुधा. गतिअ. प्रस्रवण. अ. पुल्लिंगी.

स्रवद्गर्भा स्रवन्गर्भोयस्याः सास्रवद्गर्भा, पतित आहे गर्भ जीचा ती. स. जीचा गर्भस्राव जाहला ती. आ. स्त्री.

स्रवंती स्रवतीतिस्रवंती, स्रवत्से जी ती. कृ. स्रुधा. प्रस्रवण अ. नदी. ई. स्त्री.

स्रवा स्रवतीतिस्रवा, स्रवत्से जी ती. ए. पू. श. प्र. हरणवेल. २ मुरवेल. आ. स्त्री.

स्रष्टा सृजतीतिस्रष्टा, विश्वातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

स्रस्तं स्रस्यतेइतिस्रस्तं, च्युत करिजेलें जें तें. कृ. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. गळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्राक् स्रामकतीतिस्राक्, शीघ्र रूपार्थाचा जो परिपाक त्याप्रत गमन करितें जें तें. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ. शीघ्रार्थी अव्य.

स्रुक् स्रुत्यतीतिस्रुक्, घृतादि अग्नीमध्यें प्रक्षिप्त करित्से जी ती. कृ. ष्णुहधा. उद्गिरणअ. होमपात्रविशेष. च्. स्त्री.

स्रुतं स्रूयतेस्मस्रुतं, प्रस्रुत झालें जें तें. कृ. स्रुधा. गतिअ. स्रवलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्रुवः स्रवतिघृतादिकमितिस्रुवः, घृतादिकातें प्रस्रवण करणारा जो तो. कृ. स्रुधा. प्रस्रवण अ. होमपात्रविशेष. अ. पु.

स्रुवा विग्रहादिस्रुवशब्दाप्रमाणें. होमपात्रविशेष. २ मोरवेल. आ. स्त्री.

स्रुवावृक्षः स्रुवायाः वृक्षः स्रुवावृक्षः, स्रुवेचा जो वृक्ष तो. स. वेहकळीओषधि. अ. पु.

स्रूः स्रवतिघृतादिकंयस्याःस्रूः, जीपासून घृतादिक अग्नीचा ठायीं पडतें . ती. कृ. स्रुधा. प्र

स्रवणअ. होमपात्र. ऊ. स्त्री.

स्रोतः स्रवणंस्रोतः, अंबुग मनजेंतें. क्र. स्रुधा. गतिअ. ग्र स. १ इंद्रिय. ३ नदीचावेग. स्र. न.

स्रोतस्वती स्रोतोअस्यास्तीति स्रोतस्वती, प्रवाह आहेजीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

स्रोतस्विनी स्रोतांसिसंत्यस्या इतिस्रोतस्विनी, अंबुसरणेंआ हेतजीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

स्रोतोंजनं अज्यतेनयनमने नांजनं, स्रोतोजननमंजनंस्रो तोंजनं, जलप्रवाह उत्पन्न करणा र जें अंजन तें. क्र. अंजूधा. व्य त्यादिअ. स्र. रमा. अ. न.

स्वः स्वनतीतिस्वः, शब्द करणा रा जो तो. क्र. स्वनधा. शब्दअ. सगोत्र. २ आत्मा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ आत्मीय. ४ द्रव्य. ५ स्वर्ग. ६ परलोक. ७ अल्प. अ. पु. न.

स्वजनः स्वश्चासौजनश्चस्व जनः, आत्मीय असाजो जन तो. स. सगोत्र. अ. पु.

स्वच्छंदः स्वच्छंदोभिलाषोस्य स्वच्छंदः, स्वच्छंदआहे अभि लाषजास तो. स. स्वतंत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वतंत्रः स्वस्तंत्रंप्रधानमस्यस्व तंत्रः, आत्मा आहे प्रधान जास तो. स. अर्थादिपूर्वीच्याश. प्र.

स्वधा स्वद्यतेकव्यादनेनस्वधा, आस्वादिजेतेंकव्यादिजेणेंतें. क्र. सद धा. आस्वादनअ. पितरांस जें हवि र्दान तदर्थी अव्य.

स्वधितिः स्वंधिपतीतिस्वधितिः, स्वीय नाशातें धारण करि जेत्ये जी ती. क्र. धिधा. धारणअ. कुन्हाड. इ. पु.

स्वनः स्वननंस्वनः, शब्द जो तो. क्र. स्वनधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

स्वनितं स्वन्यतेस्मस्वनितं, श ब्द करिजेलें जें तें. क्र. स्वनधा. शब्दअ. शब्दित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वप्नः स्वपनंस्वप्नः, निद्रा जी ती. क्र. ञिष्वपधा. शयनअ. झोंप. अ. पु.

स्वप्नक् स्वपनशीलः स्वप्नक्, नि

द्राशील जो तो. कृ. भिष्वपधा. श यनअ. निद्राशील. वि. अ. पु. - स्त्री. न.

स्वभाव: स्वस्यभाव:स्वभाव:, आपला जो भाव ह्म. स्वरूप तो. स. स्वभाव. अ. पु.

स्वभू: स्वत एवभवतीतिस्वभू:, स्वत: उत्पन्न होतो जो तो. कृ. भू धा. सत्ताअ. विष्णु. ऊ. पु.

स्वयं स्वयुअयतेस्वयं, यथेच्छ उत्तम गमन करितें जें तें. कृ. अयधा. गतिअ. आपण त्याअ र्थी अव्य.

स्वयंभू: स्वयमेवभवतीतिस्वयंभू:, स्वत:च उत्पन्न होतो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. ब्रह्मदेव. ऊ. पुल्लिंगी.

स्वयंवरा स्वयंवृणीतेसास्वयंवरा, स्वत: वरणारी जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. आपल्या इच्छे प्रमाणें नवरा वरणारी स्त्री. आ. स्त्रीलिंगी.

स्वर: स्वयंराजतेइतिस्वर:, स्वत: शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. यद्वा स्वंहृदयंरंजयतीतिस्वर:, हृदयातें प्रीति देणारा जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. उदात्त अनुदात्त आणि स्वरित असे प्रत्येक. २ अ आ इ इत्यादि. अ. पु.

स्वरित: उदात्तानुदात्तयो: समाहारंप्राप्त: स्वरित:, उदात्त व अनुदात्त यांच्या समाहारा प्रत जो प्राप्त तो. स. अर्थादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

स्वरु: स्वरतीतिस्वरु:, शब्द किंवा शत्रूंला ताप देतो जो तो. कृ. स्वृधा. शब्दोपतापअ. वज्र. २ यज्ञ. ३ यूपखंड. उ. पु.

स्वरूप: स्वयमेवरूपमस्यस्वरूप:, स्वतांच आहे रूप ज्याचें तो. यद्वा स्वस्यरूपंस्वरूपं, स्वतांचें जें रूप तें. स. स्वरूप. अ. न. २ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ पंडित.

स्वर्ग: सुष्ठुअर्ज्यतइतिस्वर्ग:, मानवादिकांनी उत्तम प्रकारें करून संपादिजेतो जो तो. कृ. अर्जधा. प्रतियत्नअ. देवलोक. अ. पु.

स्वर्ण सुष्ठुऋणोतीतिस्वर्ण, उत्तमप्रकारें करून ज्ञानविषय जें तें.

कृ· ऋणुधा· गतिअ· सोनें·अ· न· २ सोनार· अ·न·

स्वर्णकार: स्वर्णंकरोतीतिस्वर्णकार:, ऋवर्ण करितो जो तो· कृ· डुकृञ्धा· करणअ· सोनार· अ· पुल्लिंगीं·

स्वर्णक्षीरी स्वर्णवर्णंक्षीरमस्या: स्वर्णक्षीरी, पिवळा आहे चीक जीचा ती· स· पिसाळीवनस्पती·ई· स्त्रीलिं·

स्वर्णदी स्व: नदी स्वर्णदी, स्वर्ग संबंधी जी नदी ती· स· गंगानदी· ई· स्त्री·

स्वर्भानु: स्वराकाशेविपरीतलक्षणयाभातीतिस्वर्भानु:, आकाशीं विपरीत लक्षणानेंस·शिरोहिलेंकरूनशोभतो तो कृ·भाधा· दीप्तिअ· राहूनामाग्रह· उ· पु·

स्वर्वेश्या स्व: स्वर्गस्यवेश्यास्वर्वेश्या, स्वर्गसंबंधी जी वेश्याती· स· अप्सरा· आ· स्त्री·

स्वर्वैद्यौ स्वर्गस्यवैद्यौस्वर्वैद्यौ, स्वर्गसंबंधी जे वैद्यते· स· अश्विनीकुमार· अ· पु· द्वि·

स्ववासिनी स्वेषुपित्रादिषुवस्तुंशीलंयस्या: सास्ववासिनी, पित्याच्या घरीं राहाणारी जी ती· कृ· वसधा· निवासअ· कांहीं तरुण जी विवाहित स्त्री ती· ई· स्त्री·

स्वसा ऋषुअस्यतीतिस्वसा, प्रेरणा करणारी जी ती· कृ· असुधा· क्षेपणअ· बहीण· आ· स्त्रीलिं·

स्वस्त्रीय: स्वसुरपत्यंस्वस्त्रीय:, भगिनीचा जो पुत्र तो· त· भाचा· अ· पु·

स्वस्ति ऋषुअस्यतीतिस्वस्ति, उत्तम प्रकारें अकल्याण निवर्तक जें तें· कृ· असुधा· क्षेपणअ· आशीर्वाद· २ क्षय· ३ पुण्य त्या अर्थीं अव्य·

स्वस्तिक: स्वस्तिक्षेमंकायतिसूचयतीतिस्वस्तिक:, कल्याणातें सूचवितो जो तो· कृ· कैधा· शब्दअ· ज्या राजवाड्यास चोंहों कडून दरवाजे असतात तो वाडा· अ· पु·

स्वादु: स्वद्यतेइतिस्वादु:, आस्वादिजेतो जो तो· कृ· ष्वदधा· आस्वादनअ· मधुर· २ मनोहर·

वि. उ. पु. न. ई. स्त्री.

स्वादुकंटक: स्वादवःकंटकायस्य स्वादुकंटकः, स्वादु आहेत कांटे जाचे तें. स. होमपात्रविशेष. २ सराटा. अ. पु.

स्वादुरसा स्वादूरसोयस्याः सा स्वादुरसा, गोड आहे रस जीचा तो. स. कावळी औषधि. आ. स्त्री.

स्वाद्वी स्वद्यतइतिस्वाद्वी, आस्वादन करिजेत्ये जी ती. स्त्रीप्र. द्राक्षाचीवेल. ई. स्त्री.

स्वाध्याय: कृ. अतीवावृत्त्या अध्ययनंस्वाध्यायः, अत्यंत आवृत्ति करून जें अध्ययन तो. स. वेदाभ्यास. अ. पु.

स्वान: स्वननंस्वानः, शब्द जो तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

स्वांतं शोभनः अंतोस्येतिस्वांतं, सुंदर आहे अंत ह्म. परिणाम जाचा तें. स. चित्त. अ. न.

स्वाप: स्वपनंस्वापः, निद्रा जी ती. कृ. ञिष्वप्धा. शयनअ. निद्रा अ. पु.

स्वापतेयं स्वपतौसाधुः स्वापतेयं, स्वपतीचेठायीं जें साधु तें. त. द्रव्य. अ. न.

स्वामी स्वमस्यास्तीति स्वामी, आत्मीय आहे जास तो. त. प्रभू. इन्. पु.

स्वार: स्वरतीतिस्वरणंवास्वारः, उपताप किंवा संताप करणारा जो तो. कृ. स्वृधा. शब्दोपतापअ. रोगविशेष. अ. पु.

स्वाराट् स्वः राजतइतिस्वाराट्, स्वर्गाचेठायीं राजते ह्म. शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. इंद्र. ज्. पु.

स्वाहा कृ. हु आहूयंतेअनयास्वाहा, जाच्या योगानें देव हविरादान करितात ती. कृ. हुधा. दानादिअ. अग्नीची बायको. २ हविर्दानविशेष. आ. स्त्री. २ अव्य.

स्वित् कृ. षु एतिप्राप्नोतीतिस्वित्, उत्तमप्रकारेंकरून प्रश्नादिकार्याप्रत जें प्राप्त तें. कृ. इण्धा. गतिअ. तर्क त्या अर्थीं अव्य. उ. किंस्वित् कुशलमस्ति.

स्वेद: स्विद्यतेइतिस्वेदः, आर्द्र होइजेतो जो तो. कृ. ञिष्विदा

धा. स्नेहनअ. घाम. अ. पु.

स्वेदजः स्वेदाज्जातःस्वेदजः, स्वेदजनक ऊष्म्यापासून झालें जें कृमिदंशादि तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मत्कुण कीटादि. अ. पुलिंगी.

स्वेदनी स्विद्यतेस्यांस्वेदनी, स्वेदन होतें जीचेगयीं ती. कृ. ञि ष्विदाधा. स्नेहनअ. मद्यनिर्माणोपयोगीपात्र. ज्यास भाटीअसें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

स्वैरः स्वेनस्वातंत्र्येणईरतीतिस्वैरः, स्वातंत्र्येंकरून गमन करितो जो तो. कृ. ईरधा. गतिकंपनअ. स्वतंत्र. २ मूर्ख किंवा आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वैरिणी स्वेनईरितुंशीलंयस्याःसास्वैरिणी, स्वेच्छेकरून गमन करण्याविषयीं आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. ईरधा. गतिअ. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

स्वैरिता स्वैरिणोभावःस्वैरिता, स्वातंत्र्याचा धर्म जो ती. त. स्वच्छंदता. आ. स्त्री.

स्वैरी स्वेनईरितुंशीलमस्य स्वैरी, स्वच्छंदानेंगमन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ईरधा. गतिअ. स्वतंत्र. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्न.

हंसः हंतीतिहंसः, गमन करितो जो तो. कृ. हनधा. गतिअ. सूर्य. २ हंसपक्षि. ३ शरीरांतील वायुविशेष. ४ मंत्रविशेष. अ. पु.

हंसकः हंसइवप्रतिकृतिर्हंसकः, हंसासारखी जी प्रतिमा तो. त. तोरड्या. अ. पु.

ह हंतीतिह, अपूर्तिनाशक जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिकअ. पादपूरणार्थी अव्य.

हंजिका हंतिरोगानितिहंजिका, रोगांतें हनन करिते जी ती. कृ. हनधा. गतिअ. भारंग. आ. स्त्रीलिं.

हंजे हिंडतेइतिहंजे, गमन करिते जी ती. कृ. हिंडिधा. गति. अनादरअ. कुणबिणीस बोलावण्याचें हें संबोधन. अव्य.

हट्टविलासिनी हट्टेविलसतिनच्छीलाहट्टविलासिनी, बा

जारामध्यें शोभण्याचा स्वभा
व जीचा ती. कृ. लसधा. श्लेष
णादिअ. नखला. ई. स्त्री.

हठः हटनंहठः, शठत्वजें तो
कृ. हटधा. प्रुतिशटत्वअ. बला
त्कार. अ. पु.

हंडे विग्रहादिसर्वइंजेशब्दाग्र.

हतः हन्यतेस्महतः, मनोभंग
करिजेलाजो तो. कृ. हनधा. हिं
साअ. मनोभंगजाहलेला. २मा
रलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हनुः हंतीतिहनुः, उत्तमलेंकरू
नज्ञातजी ती. कृ. हनधा. गत्यादि
अ. नखला. २हनवटी. उ. स्त्री.

हंत हंतीतिहंत, खेदादिकरि
तें जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिअ.
हर्ष. २ वाक्यारंभ. ३ दया. ४खे
द. ह्यां अर्थी अव्य.

हन्नं हद्यतेस्महन्नं, पुरीषोत्स
र्ग करिजेलें जें तें. कृ. हदधा.
पुरीषोत्सर्गअ. कृतपुरीषोत्सर्ग.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हयः हयतीतिहयः, गमनकर
णारा जो तो. कृ. हयधा. गतिअ.
अश्व. अ. पु.

हयनं हय्यतेनेनहयनं, गमन
होतें ज्याचा योगानें तें. कृ. हयधा.
गतिअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

हयपुच्छी हयइवपुच्छानिपर्णा
न्यस्याहयपुच्छी, अश्वपर्णा सारखीं
आहेत पुच्छें म्ह. पर्णे जीचीं ती.
स. रान उडीद. ई. स्त्री.

हयमारकः हयानांमारकःहय
मारकः, हयांला जो मारक तो.
स. कण्हेरीचें झाड. अ. पु.

हरः हरतिपापादिकमितिहरः,
पापादिकातें हरण करितो जोतो.
कृ. हृञ्धा. हरणअ. माहादेव.
अ. पु.

हरणं ह्रीयतेइतिहरणं, संपा
दिजेतें जें तें. कृ. हृञ्धा. हर
णअ. लग्नामध्यें वधूवरांस किं
वा व्रतभिक्षेस दिलेलें द्रव्य. अ. न.

हरिः हरतिदुःखानीतिहरिः, स
र्वदुःखांतें हरण करितो जो तो.
कृ. हृञ्धा. हरणअ. विष्णु. २स
र्प. ३ यम. ४ सिंह. ५ वायु. ६ इंद्र.
७ चंद्र. ८ सूर्य. ९ किरण. १० घो
डा. ११ पोपट. १२ वानर. १३ बेडूक.
१४ परलोक. इ. पु.

हरिचंदनं चंदयतीतिचंदनं, हरेश्चंदनंहरिचंदनं, आल्हादकारक असाजो इंद्राचा चंदन तो. स. कल्पवृक्षविशेष. २ चंदनविशेष. - अ. पु. न.

हरिणः हरतिमनइतिहरिणः, मनातें हरण करितो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. तृणादिकंहरतिवाहरिणः, तृणादिकातें हरण करितो जो तो. कृ. पू. प्र. हरिण. अ. पु.

हरिणी हरिणस्यस्त्रीहरिणी, हरिणाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. सोन्याचीप्रतिमा. २ हरिणी. ई. स्त्री. ३ हिरवा. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

हरितकं हरत्यन्नंहरितं, तदेवहरितकं, अन्नाचें हरण म्ह. भक्षण तत्साधकजें तें हरित तेंच हरितक. त. शाकभाजी. अ. न.

हरितालं हरितेनालतइतिहरितालं, हरितवर्णानें भूषितजें तें. कृ. अलधा. भूषणादिअ. हरताल. २ दूर्वा. अ. न.

हरितः हरतिमनोहरितः, मनातें हरण करितोजो तो. कृ. हृञ् धा. हरणअ. हिरवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हरितालकं हरित्वर्णमालातीतिहरितालं तदेव हरितालकं, हरिद्वर्ण ग्रहण करितें जें तें हरिताल तेंच हरितालक. त. हरताल. अ. न.

हरित् हरत्यज्ञानमनयेतिहरित्, अज्ञान नाश होतें जीणें ती. कृ. हृञ्धा. हरणअ. दिशा. त्. स्त्री.

हरिदश्वः हरितः अश्वायस्यहरिदश्वः, हरिद्वर्णआहेत अश्वजाचे तो. स. सूर्य. अ. पु.

हरिद्रा हरिंद्रवतीतिहरिद्रा, वानरातें प्राप्त होणारी जी ती. कृ. द्रुधा. गतिअ. हळद. आ. स्त्री.

हरिद्राभः हरिद्रेवाभादीप्तिर्यस्यहरिद्राभः, हरिद्रे सारखी आहे कांती जाची तो. स. पिवळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हरिद्रुः हरिः पीतोद्रुर्यस्यहरिद्रुः, पीतवर्ण आहे वृक्ष जाचा तो. स. दारुहळद. उ. पु.

हरिन्मणिः हरिद्वर्णोमणिर्हरिन्मणिः, नीलवर्णजो मणी तो. स. रत्नविशेष, पाच. इ. पु.

हरिप्रिया हरेः प्रियाहरिप्रिया, हरीची जी प्रिया ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

हरिमंथकः हरिभिः मथ्यतेइतिहरिमंथकः, अश्वादिकांनीं भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. मंथ धा. विलोडनअ. हरभरा. अ. पु.

हरिमंथजः हरीणांमंथंजनयतीतिहरिमंथजः, हरी म्ह. घोडे त्यांचा जो मंथ म्ह. चर्वण त्यातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. जनीधा. प्रदुर्भावअ. अर्थादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें.

हरिवालुकं हरिद्वर्णंवालुकंहरिवालुकं, हरित् वर्ण जें वालुक तें. स. वालुक. अ. न.

हरिहयः हरिर्हयोयस्यसहरिहयः, हिरवा आहे घोडा ज्याचा तो. स. इंद्र. अ. पु.

हरीतकी हरीतक्याः फलंहरीतकी, हरीतकीचें जें फल ती. त. हिरड्याचें फल. ई. स्त्री.

हरेणुः हरतिमनोहरेणुः, मनोहरण करणारा जो तो. कृ. हृञ् धा. हरणअ. रेणुकाबीज. उ. स्त्री. २ वाटाणा. अ. पु.

हर्म्यं हरतिमनइतिहर्म्यं, मनोहारी जें तें. कृ. हृञ् धा. हरणअ. धनिकांचें घर. अ. न.

हर्यक्षः हरिणीपिंगलेअक्षिणीयस्यसः हर्यक्षः, पिंगट वर्ण आहेत नेत्र ज्याचे तो. स. सिंह. अ. पु.

हर्षः हृष्यतेअनेनेतिहर्षः, आनंदित होतो जेणें करून तो. कृ. हृष धा. तुष्टिअ. आनंद. अ. पु.

हर्षमाणः हृष्यतीतिहर्षमाणः, हर्ष पावतो जो तो. कृ. हृष धा. तुष्टिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हलं हलतीतिहलं, विलेखन करणारें जें तें. कृ. हल धा. विलेखनअ. नांगर. अ. पु.

हला हलतीतिहला, विलेखन कार्यकारी जी ती. कृ. हल धा. विलेखनअ. सखीस बोलावयाचें तरतीस संबोधन. अव्य.

हलायुधः हलमायुधंयस्यसहलायुधः हल म्ह. नांगर आहे आयुध ज्याचें तो. स. बलराम. अ. पुल्लिंगी.

हलाहलं हलतिजठरमितिहलं, आहलतीत्याहलं, हलंचतत्आहलंचहलाहलं, जठरविलेखन करितें जें तें हल सर्व शरीर विलेखन करितें जें तें आहल हल असें जें आहल तें. स. विषविशेष. अ. न.

हली हलमस्यास्तीतिहली, हल म्ह. नागर आहे जास तो. त. बलराम. स. पु.

हलिप्रिया हलिनः प्रियाहलिप्रिया, बलिरामाला जी प्रिया ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

हलिप्रियः हलिनः प्रियः हलिप्रियः, बलरामाला जो प्रिय तो. स. कळंबाचें झाड अ. पु.

हल्यं हलेनकृष्टंहल्यं, नागरानें जें कृष्ट तें. त. नागरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हल्या हलानांसमूहोहल्या, नागरांचा जो समुदाय तो. त. नांगरांचा समूह. आ. स्त्री.

हल्लकं हल्लतीतिहल्लकं, विकसित होतें जें तें. कृ. हल्लधा. विकसनअ. तांबडें संध्याकाळीं विकासीकमल. अ. न.

हवः ह्वानंहवः, आह्वान जें तो. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दअ. हूयतेऽत्रवा हवः, हवन करिजे तें ज्याचेठायीं तो. वृ. पू. प्र. बोलावणें. २ आज्ञा. ३ यज्ञ. अ. पु.

हविः हूयतेइतिहविः, हवन करिजेतें जें तें. कृ. हुधा. दानाद्य. तृ. प. स. न.

हव्यं हूयंतेदेवायेनहव्यं, ज्याच्या योगानें देव संतुष्ट होतात तें. कृ. हुधा. दानादिअ. देवप्रीत्यर्थ जें अन्न तें. अ. न.

हव्यवाहनः हव्यंवाहयतीतिहव्यवाहनः, हुन केलेलें घृतादिक देवांस पोचवितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. अग्नि. अ. पु.

हसः हासः जनान्हासयतीतिहासः, जनातें हसवितो जो तो. कृ. हसेधा. हसनअ. हास्यरस. पुल्लिंगी अ.

हसनी हसत्यनेनहसनी, शीत हनन होतें जीणें करून ती. कृ. हसेधा. हसनअ. शेगडी. ई. स्त्री.

हसंती हसतीतिहसंती, विकसि

त होणारी जी ती. क्रु. हसेधा. हसनअ. शेगडी. ई. स्त्री.

हस्तः हसतीतिहसतेवाहस्तः, प्रकाशित होणारा जो तो. अथवा विकास पावतो जो तो. क्रु. हसेधा. हसनअ. ह्वात. २ हस्तनक्षत्र.-अ. पु.

हस्तधारणं हस्तस्यधारणंहस्तधारणं, मारणोद्यत हस्तधारण जें तें. स. वधाविषयीं जो उद्युक्त त्याचें निवारण करणें. अ. न.

हस्तवारणं हस्तस्यवारणंहस्तवारणं, मारणोद्यत हस्ताचें निवारण जें तें. स. अर्थादि पू. श. प्र.

हस्तिनखः हस्तिनोनखइवहस्तिनानखन्यतइतिवाहस्तिनखः हस्तीच्या नखा सारिखा ह्य. तदाकृति किंवा हस्तीनें खटलें जातनाहीं जें तो. स. २ क्रु. खनुधा. अवदारणअ. नगराच्या द्वाराचेठायीं अनायासानें उतरण्या करितां मृत्तिकेचें कूरउतरतें केलेलें जें तें. अ. पु.

हस्तिपकः हस्तिनंपातीतिहस्तिपकः, हस्तीतें रक्षण करणारा जो तो. क्रु. पाधा. रक्षअ. ह्वात. अ. पु.

हस्ती हस्तःशुंडास्यहस्ती, शुंडा आहे ज्यास तो. त. हस्ती. इन्. पु.

हस्त्यारोहः हस्तिनंआरोहतेहस्त्यारोहः, हस्तीतें आरोहण करणारा जो तो. क्रु. रुहधा. बीजादिअ. ह्वात. अ. पु.

हा जहातीतिहा, कररवादित्यागकारी जें तें. क्रु. ओहाकृधा. त्यागअ. विषाद२शोक. ३ पीडा त्या अर्थी अव्यय.

हाटकं हटतीतिहाटकं, शोभा करितें जें तें. क्रु. हटधा. दीप्तिअ.-सोनें. अ. न.

हायनः जहातिक्रमेणऋतूनितिहायनः, क्रमानें ऋतूंचा त्याग करितो जो तो. क्रु. ओहाकृधा. त्यागअ. यद्वा जिहीतेइतिहायनः, सर्वदा गमन करितो जो तो. क्रु. धा. पू. प्र. वर्ष. अ. पु. न. २ किरण. ३ ब्रीहिविशेष. अ. पु.

हारीतः हारिइतंगमनंयस्यहारीतः, मनोहरण करणारें आहे गमन ज्याचें तो. स. पक्षिविशेष, हारि

लपक्षी. अ. पु.

हार्द हृदयस्यप्रियंहार्दं, मनालाजें प्रिय तें. त. प्रीति. अ. न.

हाल: विग्रहादिहलशब्दाप्रमाणें. नागर. अ. पु.

हालाहल: दहतिजठरमितिह ल: आहलतीतिआहल:, सचा सोआहलश्चहलाहल: सएवहा- लाहल:, दहनकरितें जें तें हल आसमंताद्भागीं जें दाहकारी तें ह लाहल तोच हालाहल. त. विषवि शेष. अ. न.

हाला हल्यतेनयाहाला, मूर्छितकरि जेतोजीर्णेकरून ती. कृ. हलधा. वि लेखनअ. मद्य. आ. स्त्री.

हालिक: हलेनखनतिहलंवहति हलस्यायंवाहालिक:, नागरानें ख ननादिकरितोजोतो. त. नागरवा हणारा. अ. पु.

हावा: हूयंतेकामिनएभिरितिहा वा:, कामिपुरुषांना आव्हान क रणारे जे ते. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दअ. विलास विद्योतक विभ्रम ललि तलीला हे साहा प्रत्येक. अ. पु.

हास्तिकं हस्तिनांसमूहोहास्तिकं, हस्तींचाजो समुदायतें. त. हत्ती चासमुदाय. अ. न.

हास्य: हसनंहासयतीतिवाहास्य:, हास्यकिंवा हसविनोजोतो. कृ. ह सेधा. हसनअ. हसणें. २ रसविशे ष. अ. न.

हाहा: जहातीतिहाहा:, शोककरि तोजोतो. कृ. ओहाक्धा. त्याग अ. देवांचा गायकविशेष. अ. पु.

हिंसा हिंसनंहिंसा, हिंसनजें ती. कृ. हिंसिधा. हिंसाअ. वध. २ चोरी. आ. स्त्री.

हिंसाकर्म हिंसाफलकंकर्महिंसा कर्म, हिंसाफलकजेंकर्म तें. त. मा रणेंवगैरे. न्. न.

हिंस्र: हिनस्तीतिहिंस्र:, हिंसाक रितोजोतो. कृ. हिंसिधा. हिंसाअ. घातुक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हि हिनोतीतिहि, हेत्वादिकार्थी गमन करितें जें तें. कृ. हिधा. ग त्यादिअ. हेतु. २ अवधारण, नि श्चयत्या अर्थीं अव्य.

हिक्का हिक्कनंहिक्का, अव्यक्तश ब्दिनजें तें. कृ. हिक्कधा. अव्यक्त शब्दअ. उचकी. आ. स्त्री.

हिंगु हिनोतीतिहिंगु, अन्यद्रव्यसं बंधीं वृद्धि पावणारें जें तें. कृ. हि धा. गतिवृद्धी अ. हिंगु. उ. न.

हिंगुनिर्यासः हिंग्वाकारोहिंगु गंधोवानिर्यासोयस्यसः हिंगुनि र्यासः, हिंग्वाकार व हिंगुगंध आहे चीक ज्याचा तो. स. निंबवृक्ष. अ. पु.

हिंगुलः हिंगुलातीतिहिंगुलः, हिंगुवर्णातें घेतो जो तो. कृ. ला धा. आदान अ. हिंगुळ. अ. पु. न.

हिंगुली हिंगुलातीतिहिंगुली, हिंगुवर्ण ग्राहिणी जी ती. धा. पू. श. प्र. डोरली वांगी. ई. स्त्री.

हिंगुलुः विग्रहादि हिंगुलशब्दा प्रमाणें. उ. पु.

हिज्जलः हिनोतीतिहित्‌जल मस्यहिज्जलः, गमन करणारें आहे जल ज्याचें तो. स. जलवेत विशेष. अ. पु.

हिंडीरः हिंडीतिशब्दमीरयती तिहिंडीरः, हिंडी याप्रकारें करू न शब्द पावणारा जो तो. कृ. ईर धा. गतिअ. समुद्रफेण. अ. पु.

हिंतालः हीनोल्पस्तालोहिंतालः हीन ह्म. अल्प असा जो तालवृ क्ष तो. स. तालवृक्षविशेष. अ. पु.

हिमं हंतीतिहिनोतीतिवाहिमं, पीडा करितें किंवा त्वरित वृद्धि-पावतें जें तें. कृ. हनधा. २ हिधा. गत्यादि अ. थंडी. अ. न. २ शीत ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हिमवान् हिममस्तिअस्मिन्निति हिमवान्, हिम आहे ज्याचेठायीं तो. त. हिमालय पर्वत. न्. पु.

हिमवालुका हिमाच्यासोवालुका च हिमवालुका, शीत अशी जी सि कता ती. स. कापूर. आ. स्त्री.

हिमसंहतिः हिमानांसमूहोहि मसंहतिः, हिमांचा जो समुदाय ती. स. मोठी थंडी. २ घट्ट बर्फ. इ. स्त्रीलिं.

हिमांशुः हिमाअंशवोयस्येतिहि मांशुः, अत्यंत शीत आहेत कि रण ज्याचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

हिमानी महद्धिमंहिमानी, वि पुल जें हिम ती. त. हिमसंहति. ई. स्त्री.

हिमावती हिमवद्भूमिसंभवाहि मवती, शीत भूमी पासून जी उत्पन्न ती. त. स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

हिरण्यं हृष्यतीतिहिरण्यं, हर्षित करितें जें तें. कृ. हृषधा. तुष्टिअ. द्रव्य. २ सोनें ३ रुपें. अ. न.

हिरण्यगर्भः हिरण्यंहिरण्मयं मंडंतस्यगर्भइवगर्भोयस्यसहिरण्यगर्भः, सोन्याच्या अंडाच्या गर्भासारखा गर्भ आहे ज्याचा तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

हिरण्यरेताः हिरण्यंरेतोयस्य सहिरण्यरेताः, सुवर्ण आहे रेत ज्याचें तो. स. अग्नि. स. पु.

हिरण्यवाहः हिरण्यंवहतीति हिरण्यवाहः, सुवर्ण वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. शोणनद. अ. पु.

हिरुक् हिनोतीतिहिरुक्, वर्जनादि वर्धक जें तें. कृ. हिधा. गत्यादिअ. वर्जन. २ सामीप्य त्या अर्थी अव्य.

हिलमोचिका हिनोतीतिहिला मोचयतीतिमोचिका हिलाचासौमोचिकाचहिलमोचिका, वृद्धिरूप जी प्रमोचनकारी ती. स. चाकवत. आ. स्त्री.

ही हननंही, विस्मापन्न जें ती. कृ. हनधा. गत्यादिअ. आश्चर्याअर्थी अव्य.

हीनं हीयतेस्महीनं, त्यक्त करिजेलें जें तें. कृ. ओहाकधा. त्यागअ. यद्वा जहातीतिहीनः, त्यागकारी जो तो. कृ. पू. प्र. निंद्य. २ कमी. ३ टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हुतभुक् हुतंभुंक्तेहुतभुक्, हवनीय द्रव्यातें भक्षण करितो जो तो. कृ. भुजधा. पालनअ. २ अभ्यवहारअ. अग्नि. ज. पु.

हुतभुक्प्रिया हुतभुजःप्रिया हुतभुक्प्रिया, अग्नीची जी स्त्री ती. स. अग्नीची बायको. आ. स्त्री.

हुं हवनंहुं, वितर्क दातृ जें तें. कृ. हुधा. दानादिअ. वितर्क. २ प्रश्न. ३ तर्क. अव्य.

हूतिः विग्रहादिहवशब्दाप्रमाणें. यद्वा हूयतेनयाहूतिः, आह्वान करिजेतात जीणें ती. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दादिअ. आमंत्रण. इ. स्त्री.

हूं हूयतेइतिहूं, वितर्क देइजेतें स्फुरवितें जें तें. कृ. हुधा. दानादिअ. लज्जानिवारणत्या अर्थी अव्य.

हूहूः हूयतेऽह्वयतीतिहूहूः, गाय नाचा योगें स्पर्द्धा करितो जो तो. कृ. ह्वेञ्धा. स्पर्द्धाअ. देवांचा गायकविशेष. ऊ. पु.

ह्यः यातमहः ह्यः, गत जें दिन तें गतदिवस ह्या अर्थी अव्य.

हृणिया विग्रहादिखालचाशब्दा प्रमाणें. निंदा. आ. स्त्री.

हृणीया हृणीयनंहृणीया, जुगुप्सा जी ती. कृ. हृणीञ्धा. लज्जाअ. लज्जा. आ. स्त्री.

हृत् विग्रहादिहृदयशब्दाप्रमाणें अंतःकरण. २ शरीराचा खोल भाग, हृदय. त्. न.

हृदयं हरतीतिहृदयं, हरण करणार जें तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

हृदयंगमं हृदयंगच्छतीतिहृदयंगमं, हृदयाप्रत गमन करणारें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पूर्वापरसंबंधयुक्त जें भाषण तें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयालुः प्रशस्तंहृदयमस्य हृदयालुः, प्रशस्त आहे हृदय ज्याचें तो. त. प्रशस्तचित्ताचा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

हृदयवान् प्रशस्तंहृदयमस्य स्यहृदयवान्, उदार आहे चित्त ज्याचें तो. त. हृदयिक. त्. पु.

हृदयिकः विग्रहादिहृदयालु. शब्दाप्रमाणें. प्रशस्तचित्ताचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयी हृदयंप्रशस्तमस्यास्तीति हृदयी, प्रशस्त आहे हृदय ज्यास अंतःकरण ज्याचें तो. त. हृदयिक. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

हृद्यं हृदयस्यप्रियंहृद्यं, हृदयाला जें प्रिय तें. त. स्पष्टभाषण. २ इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृषीकं हृष्यंत्यनेनेतिहृषीकं, हर्षित होतात जेणेंकरून तें. कृ. हृषुधा. अलीकअ. इंद्रिय. अ. न.

हृषीकेशः हृषीकाणामिंद्रियाणामीशोहृषीकेशः, इंद्रियांचा जो स्वामी तो. स. विष्णु. अ. पु.

हृष्टः हृष्यतिस्महृष्टः, संतोष पावता झाला जो तो. कृ. हृषधा. तुष्टिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृष्टमानसः हृष्टंमानसमस्य

हृष्टमानसः, हर्षयुक्त आहे अंतःकरण ज्याचें तो. स. ज्याचें अंतःकरण हर्षयुक्त आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हे हिनोतीतिहे, संबोधनार्थातें वर्धन करितें जें तें. क्रु. हिधा. गतिवृद्धीअ. संबोधनार्थी अव्य.

हेति. हिनोतिहंत्यनयेतिवाहेतिः, वृद्धि पावल्येव नाश होतो जीणें ती. क्रु. हनधा. हिंसादिअ. अग्नीची ज्वाला. २ शस्त्र. ३ सूर्याचीप्रभा. इ. स्त्री.

हेतुः हिनोतिवर्धतइतिहेतुः, वृद्धि पावतो जो तो. क्रु. हिधा. गतिवृद्धीअ. कारण. उ. पु.

हेमकूटः हेम्नः कूटोराशिर्हेमकूटः, सुवर्णाचा राशि म्ह. राशिभूत जो पर्वत तो. स. पर्वतविशेष. अ. पु.

हेमदुग्धकः हेमवर्णदुग्धमस्य हेमदुग्धकः, सुवर्णासारिखेंआहे दुग्ध ज्याचें तो. स. उंबराचें झाड. अ. पु.

हेम हिनोतीतिहेम, समृद्धि करितें जें तें. क्रु. हिधा. गतिअ. सोनें. न्. न.

हेमंतः हिमेनहंतीतिहेमंतः, हिम म्ह. शीत तेणेंकरून जो पीडा करितो तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. हेमंतऋतु. अ. पु.

हेमपुष्पकः हेमपुष्पिका हेमवर्णपुष्पमस्यहेमपुष्पकः, सुवर्णासारिखें आहे पुष्प ज्याचें तो. स. सोनचांफा. अ. पु. २ पिवळीजाई. आ. स्त्री.

हेमाद्रिः हेम्नः अद्रिः हेमाद्रिः, सुवर्णाचा जो अद्रि म्ह. पर्वत तो. स. मेरुपर्वत. इ. पु.

हेरंबः हेरंबतइतिहेरंबः, प्रातःकाळीं किंवा संग्रामीं स्मृत होतो— जो तो. क्रु. रबिधा. शब्दादिअ. गणपति. अ. पु.

हेला हेलनंहेला, भाव करणजेंतें क्रु. हिलधा. भावकरणअ. स्त्रियांचा हावभावविशेष. आ. स्त्री.

हेषा हेषणंहेषा, अश्वांचा जो शब्द ती. क्रु. हेषधा. अव्यक्तशब्दअ. घोड्यांचा शब्द. आ. स्त्री.

हैं हंतीतिहैं, संबोधनार्थाप्रत गमन करितें जें तें. क्रु. हनधा. गत्या

दिअ. संबोधनार्थी अव्य.

हैमवती हिमवतोपत्यंस्त्रीहैमवती, हिमाचलाची जी कन्या ती. त. पार्वती. २ हिरड्याचें झाड. ३ पांढरें वेखंड. ४ स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

हैयंगवीनं दुह्यतेइतिदोहः दुह्यो गोदोहादुद्भवतितत् हैयंगवीनं, एकरात्र पर्युषित जें दहीं त्यापासून दुसरे दिवशीं जें उत्पन्न तें. क्रु. दुहधा. प्रपूरणअ. २ भूधा. उत्पत्तिअ. पूर्वदिवशीं काढलेल्या दुधाचें तूप तें. अ. न.

होता जुहोतीतिहोता, हवनकरणारा जो तो. क्रु. हुधा. दानादिअ. ऋत्विक्‌विशेष. ऋ. पु.

होमः हवनंहोमः, अग्नीचाठायीं हविःप्रक्षेप जो तो. क्रु. हुधा. दानादिअ. वैश्वदेवांग होम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

होरा हुलतिहुल्यतेवाहोरा, भाविफलकथन करित्ये ज्ञा. स्फचवित्ये जी ती. क्रु. हुलधा. गत्यादिअ. रेखाविशेष. २ शास्त्रविशेष. ३ मेषादिलग्नार्ध. आ. स्त्री.

ह्रदः कल्लोलैरव्यक्तंह्रादतेइतिह्रदः, तरंगांचे योगानें अव्यक्त शब्द करितो जो तो. क्रु. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दअ. खोल जो जलाशय तो, डोह. अ. पु.

ह्रसिष्ठः अतिशयेनह्रस्वोह्रसिष्ठः, अत्यंत जो ह्रस्व तो. त. फार लहान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वः ह्रसतीतिह्रस्वः, शब्द करणारा जो तो. क्रु. ह्रसधा. शब्दअ. ठेंगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वगवेधुका गविभूमावेधतेइतिगवेधुका ह्रस्वाचासौगवेधुका चह्रस्वगवेधुका, भूमीचेठायीं वृद्धिंगत जी ती गवेधुका ह्रस्व अशी जी गवेधुका ती. स. ह्रस्वचिकणा. आ. स्त्री.

ह्रस्वांगः ह्रस्वान्यंगान्यस्यह्रस्वांगः, ह्रस्व आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. जीवकनामाची वनौषधी. अ. पुल्लिंगीं.

ह्रादिनी अवश्यंह्रादतेइतिह्रादिनी, अवश्य शब्द करित्ये जी ती. क्रु. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दअ. वज्र. २ वीज. ३ नदी. ४ सालई. ई. स्त्री.

ह्रीः ह्रियतेइतिह्रीः, ह्रियते ल- लज्जाजी ती. कृ. ह्रीधा. लज्जा अ. लाज. ई. स्त्री.

ह्रीणः अह्रैषीत् ह्रीणः, लज्जापावला जो तो. कृ. ह्रीधाः लज्जा अ. लाजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रीतः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

ह्रीबेरं ह्रीयुक्तंबेरंयस्यतत् ह्रीबेरं, लज्जायुक्त आहे शरीर- जावें तें. स. वाळा. अ. न.

ह्रेषा ह्रेषणंह्रेषा, अर्थह्रेषाशब्दाप्रमाणें. घोड्याचाशब्द. आवं. स्त्रीलिंगी.

ल्हादिनी ल्हादयत्यवश्यमिति ल्हादिनी, अर्थादि ह्रादिनी शब्दाप्रमाणें. कृ. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दादिअ. सालई. ई. स्त्री.

प्रस्तावनापुरवणी.

या कोशांत लिंगबोधक खुणाच्या जागीं नित्य स्त्रीलिंगीं अवी, तंत्री, तरी, लक्ष्मी, ह्री, धी, श्री इतके शब्द खेरीज करून बाकीच्या जागीं ई,आहे तेथें ईवंत असा अर्थ समजावा व या जागीं ईकारांत.

यांत शब्दांचे विग्रह केले आहेत त्यांत कदाचित क्षेपक श्लोकांतील व अमरांतील आदिशब्द ग्राह्य व विग्रहोपयुक्त इतर असा क्वचित् शब्द आला आहे.

पृ.	श	अशुद्ध.	शुद्ध.
७	८	स्पष्ट होतो	स्पष्ट होइजेतो
९	१	अशूद्र्	अशूद्र
११	२	अंगारवर्णप	अंगारवत्व
		र्णावल्लरी	ल्लरीयस्याः
	२	आहेत पर्णे	आहे पर्णयुक्तअंजिचा
१३	९	मृषधा. ति	मृषुधा. सह
		तिक्षाअ.	नअ.
१४	१२	ब्राह्मणागम्य	ब्रह्मणागम्य
		तइत्यगवं	तइत्यजगवं
	१२	जाणलें जातें	जाणिजेतें
१७	१५	अंडाच्या	अंडांचा
२०	१२	धरलें जें	धरिजेलें जें
२३	१०	श्रियते	श्रीयते
२६	६	अलंत्यनेनेति	अनंत्यनेनेति
	९	अनवरस्मिन्	अवरस्मिन्पर्वे
		शेवटाचे ठा	शेवटच्यापूजे
		यीं झालाजो	विषयीं विद्य
		तो	मान जो तो.
२७	३की	ब्राह्मणोनया	ब्रह्मणोनया
	९	नव्हे जो निमि	नव्हे जो निमि
		षह्म. देव तो.	षह्म. मनुष्य.
२९	५	तृषाधा.	ञितृषधा.
	११	स.	त.
३१	१३	इहधा.	ईहधा.
३२	१	अंतरेपूर्वे	अंतःअभ्यंतरे
३३	१२	अंतत्यतेत्र	अंत्यतेत्र

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३४	१४	द्वयोरन्योअ	द्वयोरन्यअ
		न्यतरः दोहों	न्यतरः . दो
		मध्येंजो एक	हों मध्यें जो
		तो. अन्य एवा	एक तो.
		न्यतरोवा किं	
		वा अन्य जो	
		तोच	
३६	२	अपथाचितं.	अपचायितं.
	८	अपत्रपयती	अपत्रपणंअ
		त्यपत्रपा, ल	पत्रपा, ल
		ज्जित करिस्ये	ज्जा जीतां
३७	८	पृषत्कोस्मात्	पृषत्कोयस्य
३९	५	अपमार्जत्य	आपमार्जेत्य
	८	मारिजेतें जें	हिंसन जें.
४१	५	करिताहेत.	करिजेतात.
४२	३	अभिशंसन	अभिख्याति
		मभिख्यानं.	रभिख्यानं,
		अभिशंसन	अभिख्यान
		जें तें. कृ. शं	जें तें. कृ. ख्या
		सधा. स्तुतिअ.	धा. प्रकथनअ.
	१२	बोलिजेतेंजें	धारण करिजे
		तें. कृ. धीधा.	तेंजें तें. कृ. डुधा
		अनादरअ.	ञ्धा. धारणअ.
४५	४	स्वप्नअ.	स्वप्नअ. निद्रा.
	५	याधा. प्रापण	णिजंत अभिषेणि
		अ.	धा. सेनयाभियानअ.

पृ॰	श॰	अशुद्ध॰	शुद्ध॰	पृ॰	श॰	अशुद्ध॰	शुद्ध २
४५	६	क्र॰ क्षुभ्धा॰	स॰			दि होतें हेजे	तें॰
		स्तुतिअ॰				णेंकरून तें॰	
	७	अभिसंतपनं	अभिसंपतनं	६२	६	अवतिइत्यव	अवतिआत्मा
४६	७	जीचें तो॰ स॰	जाचें तो॰ स॰			मः, हिंसा किं	नं अवमः आप
४७	२	अभ्यवहीय	अभ्यवन्हिय			या याचना करि	त्यातें संरक्षणा
		तेस्म, भक्षण	तेस्म, भक्षण			तो जो तो॰ क्रु॰	दि करितोजोतो॰
		केलेजें तें॰ क्रु॰	करिजेलेंजें तें॰			अवधा॰ याच	क्रु॰ अवधा॰ र
		ह्रीधा॰ लज्जाअ॰	क्रु॰ हृञ्धा॰ हर			नादिअ॰	क्षणादिअ॰
			णअ॰	६३	८	अवलंबतेस्म	अवलंब्यते
	९	अशूड्धा॰	अशूधा॰ व्या		८	स्वीकृतकरिजे	स्वीकृतिजी
५२	४	इर्यतीत्यरं,	इयर्तीत्यरं, शी			तें जें	
		गमनकरितें	घ्रार्थी गमन		१४	समाप्तहोइजेतें	समापन
		जें तें॰	करितें जें तें	६४	१०	त॰	स॰
५६	७	इयतीत्यर्थः	इयर्तीत्यर्थः	६५	१	अवतेस्म	अव्यतेस्म
५७	१२	नित्यलगर्दः	नित्यलगर्दः		१	केलेंजें	करिजेलेंजें
५८	६	अलतीतिअ	अलतीतिअ	-	११	अव्यंतेस्या	अवंतिअस्मात्
		ल् अलच्चासा	ल् अलच्चासा		१२	नाहीं स्पष्ट	नव्हेजो स्पष्ट
		वर्कश्चअलर्कः	वर्कश्चअल			होत	होयिजेतो
		अलमत्यंतइ	र्कः	६६	१	स॰	क्रु॰
		तिवा			२	अवहितं	अव्यवहितं
६१	९	गतिअ॰ ननु	क्षिप्तस्रुधादिदू		२	पावतें	पाविजेतें
		रलेला	र्णीकृतहस्त॰ गोग		९	होतें	होयिजेतें
			णकेलेला	६७	४	अशूड्धा॰	अशूधा॰
	१०	अव्यत्यनेने	अव्यतइत्यव		१२	अशरड्धा॰	अशूधा॰
		त्यवनं॰ रक्षा	नं, रक्षणजें		१३	नविद्यतेश्रीर	नश्रीरस्यत्रेस

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
		ग्रेस्यश्लीलं	श्लीलं
६७	१३	स.	त.
६८	२	समाहार तें.	समाहारतें.स.
६९	३	असनपर्णा	असनस्येव
		त्यस्याः	पर्णानियस्याः
	८	अस्यतइत्यसिः	अस्यतइत्यसिः
	१६	दीप्तिमंतहो	चलनपाव
		तात	तात
	१६	त.कृ. क्षिपधा	ते.कृ. अस्.
		दीस्यादिअ.	धा.क्षेपणअ.
७०	२	क्षिपधा. प्रे	अस्धा.क्षे
		रणअ.	पणअ.
७१	४	अस्रृकृशब्दाप्र	अश्रुशब्दाप्र.
	१५	अर्हंपूर्व	अर्हंपूर्वं
७२	१२	आर्हंभुक्ते	आर्हंभुंक्ते
७३	५	रुधा.	रुधा.
७४	९	ओरवोटः	आरवोटः
	१०	दुष्टांते खंडेन	दुष्टातें खंडन
७६	४	स.	त.
	६	समूहो	समूह
	६	तो.	तें.त.
	९	आजीव्यतेनेन	आजीव्यते
	९	जीवनपाव	
		तोजेणेंकरून	
	१०	आजीवती	आजवती

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध. ३
७७	५	अध्यापतीआ	अध्यायत्तीत्या
		स्यः	स्यः
	१०	आतंचिः	आतंचः
७८	२	आत्तोतोर्नि	आतोतोर्ती
		इतिआतुरः	त्यातुरः
	१३	पेषणअ.	पोषणअ.
७९	१	दिसतेंहें	पाहिजेतें
	६	उपदेशकेला	उपदेशिजेलें
	८	कृ. दिशधा. कृ.	कृ. दिशधा.
		दिशधा.	
	१४	दुःखमनंत्य	दुःखमनेन
८०	१	अधोभक्तं	अंधोभक्तं
	२	चलधा.	धूञ्धा.
	४	स्मृधा. आध्यान	ध्यैधा. चिंता
	५	आनितीत्यनेने	आनितीत्य
		तिआनकः आ	नेनेतिआन
		नीतीत्यानकइ	कः
		तिवा	
	५	अणधा.	अनधा.
	६	आनकैर्दुंदुभि	आनकसहिताः
		श्च उपलक्षितः	दुंदुभयोयत्र
	६	जन्मकालींआ	आनकसहि
		नकानीं वदुंदु	तआहेत आ
		भीनीउपल	पल्यापण शब्द
		क्षित तो.	करणारे दुंदु

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध. ४
			भि जन्म का	८४	९	अभ्यतीति	अभ्यतइति
			ळीं ज्याचे ठ		९	कृच्छुत्पादन	सर्वांस प्राप्त
			यीं तो.			करितो	होयिजे तो
८१	८	आपादनंआ	आपदनं आप			जें ते.	जें तें. कृ. मेद्ध
		पत्,आपादन	त्,आपदन				धा. उन्माद अ.
	१०	आपदनमन	आपदनं		१३	आयतवेति	आयततेइति
		याआपदनंवा	वि		१३	यतिधा.	यतीधा.
	११	विपत्तिप्राप्त	विपत्ति जी	८५	७	रोगशंला	रोगशंकां
		होत्ये जीणेंकि			८	कूल्यते	कूटयते
		वा विपत्तिजी		८६	३	आरालंचरती	आरालेनचरती
८२	३	वित्रेय	विक्रेय		३	महानसाप्रत	महानसें कक्ष
	१६	आभाषते	आभाष्यते		५	रोगाचा	अरोगाचा
८३	७	तो.	तो. स.		१०	अय	अग्र
	९	मानसेसाधु	मनसिसाधुम		११	आद्यतस्म	आद्यतेस्म
		मानस्य मा	नस्यं नमनस्यं	८७	२	आयाणांस्त्री	आसमंतात्
		नस्याद्भिन्नं	अमनस्यं अम			आर्याणी,आ	अर्यः आर्यः आ
		आमनस्यं,मा	नस्यमेव आम			र्य ह्म. श्रेष्ठस्यां	र्याएव आर्याणी,
		नसाविषयीं	नस्यं, अंतःक			चीजा स्त्रीती.	आसमंतात्जो
		जें साधु तें मा	रणाचे ठायीं जें				अर्य तो आर्य
		नस्य मानस्या	साधु तें मनस्य				आर्य जो तोच
		हून जें भिन्न तें	नव्हे जें मनस्य				आर्याणी. त.
		स.	तें अमनस्य अ		३	वर्तेनइति	वर्ततेअत्र
			मनस्य जें तेंच		३	आच्या	ज्याचे ठायीं
			आमनस्य. त.		८	आसमताव	आसमंतात्
	१२	मिक्षुधा. सेवन	मलधा. धारण		९	जो तो	जो तोच

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
८७	१२	आलप्यतेनेन	आलप्यते			चनकं,मनः	चनं नदेवासे
	१२	बोलिजेतोजो	बोलणें जें			स्मरण होत	चनकं, मनः
८८	६	प्रकाश अथ	प्रकाश			नाहींज्याच्चेठा	स्मरण होत
		शा अवलोकन				यींतें कृ. षि	नाहींज्याच्चेठा
	११	सिद्ध झालें	सिद्ध होयिजेतें			चधा. स्मरणअ	यींतें आसेच
८९	६	अवेशे	आवेशे				न तेंच आसे
	९	आशयनं	आशेतेतिष्ठत्य				चनक. त.
			त्रेतिआशय		१४	आस्वात	आस्वादित
			नंवा	९३	१४	आह्वानमाहूः	आहूयतेनेने
	९	जीवनादिका	जलादिशाहते			तस्याअयंआ	त्साह्वयः, आ
		स आश्रयअ	ज्याच्चेठायींतो			ह्वयः,आह्वान	ह्वान करिजे
		थवा	व			जेंतीआहूत	तोजेणें तोआ
	१०	भोजनअ.	भोजनअ.अग्नि.			संबंधींजोतो	ह्वय. कृ. ह्वेञ्
	१२	अशूड्धा.	अशूधा.			आह्वय.त.	धा. शब्दअ.
९०	२	अश्नाति	आसमंतात्	९४	८	इंगते	इंग्यते
			अश्नाति		८	गमनजेंतें	गमन करितें
	५	अश्नुतइत्या	अश्नुतेअश्य				जें तें व गमन
		शः	नइतिवाआशः		१०	नद्यतीति	नतद्यतीति
			शीघ्रार्थानें.		१०	धोधा.	दोधा.
९१	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी	९५	१०	प्रकरणएवार्थ	प्रकरणार्थ
	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी		१२	पारंपर्योपदे	पारंपर्योपदेशः
	३	अश्विन्यामपत्यं	अश्विन्याअपत्यं			शः सोक्ति	आसमंतात्सोक्ति
	४	स.	त.	९६	२	प्रदीप्तमहोतो	प्रदीप्तमहोइजेतो
९२	३	मनोत्रआसे	मनोत्रआसे		५	मिंदीवरं	मिंदीवरं

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
९६	८	इंदिधा.	इंद्धा.	१०५	७	उत्सन्नहोयि	उत्सदनजें
	१०	यथाकृतिबी	इंद्राचें जें य			जेनेंजीर्णेकरून	ती.
		ज आहें जा	थ झ्ल. यथाकृ			नती.	
		वें तें.	तिबीज तें. स.	१०६	२	उत्सवनमु	उत्सवतीति
९७	४	इंधते	इंध्यते			त्सवतीतिवा	
	७	ऋच्छंतिगच्छं	इर्य्यते		२	उत्साहजोतो	उत्कंठेविषयीं
		ति.—ऋछधा.	ईरधा.				प्रेरणाकरितो
९८	१	ईषिका	इषीका				जो तो.
	३	ईषते	ईष्यते		२	कृ.षुधा.प्र	कृ. षूधा. प्रे
	३	जेणें तें	जेणें तो.			सवादिअ.	रणअ. उत्सा
	८	तस्मिन्नुद्युक्तः	तस्मिन्उद्युक्तः			षुईधा. ईशन	ह.
	९	एषणामीज्यते	एषणमिज्यते			१अ. प्रसव.	
९९	३	क्षेपण	कंपन		३	उत्सहतेनेने	उत्सहनंउ
१००	२	करितोजो. तो	करिल्येजीती			त्युत्साहः, उ	त्साहः, उ
१०१	८	तें.	तें. न.			त्साह पावतो	त्साह जो तो.
	११	उच्यते	उच्यंते			जेणें तो.	
	११	करितात	करिजेतात		५	त्साहवर्धनः	उत्साहवर्धन
१०२	४	विद्यमान	विद्यमानहोइ		७	त्यागिलें	त्यागिजेलें
	५		जेतो		११	उद्‌गत	उद्गत
	५	बोलिजेतेंजें	बोलणेंजें		१३	स.	कृ.डुधाञ्धा.
१०३	२	करितो	करिजेतो				धारणअ.
	९	होतें	होयिजेतें	१०७	७	बांधिलें	बांधिजेलें
१०४	५	उत्तमंग	उत्तमंच	११०	१४	उद्यात्यते	उद्यायते
१०५	७	उत्सद्यतेनया	उत्सदनं	१११	१	उद्यज्यते	उद्युज्यते

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
११२	१	उद्यज्यते	उद्युज्यते
	१	करितो	करिजेतो
	३	उद्वर्तते	उद्वर्तते
	८	जो तो	जो तें
११२	५	मोडिजेतें	मोजिजेते
११४	३	मंत्रोपधा	मत्रोपधा
	४	करिताहेत	करिजेतात
	८	होतो	होयिजेतो
११५	१	सदृश	सादृश्य
	१	उपमति	उपमिति
	८	उपरज्यते	उपरज्येते
११७	१	मेलाजातो	मरणपावि
			जेतो
	५	करिस्ये	करिजेस्ये
	१२	होतें	होइजेतें
	१३	पशूंचें मार	पशुमृतक
		ण जें तो	रिजेलाजो तो
११८	३	उपगतंउपाधिः	उपगतउपाधिः
	३	कृ.डुधाञ्धा.	स.
		धारणादिअ.	
	४	करिताहेत	करितो
	७	धीधा.अनादरअ	इडुधा.अध्ययन
	९	उपायते	उपाध्यते
	१०	ईञ्धा.	इण्धा.
११९	१	उपासंज्यंते	उपासज्यंते

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
११९	५	धीधा.अनादर	डुधाञ्धा.धारण
	७	न.	स.
	९	कृ.उपधा.दा	स.
		हअ.	
१२०	९	अर्यते	ऊयते
१२१	२	रक्षण	शब्द
	५	वारयति	वायति
	१३	उलूखव तोच	उलूखल तोच
		उलूखवल	उलूखलक.त.
१२२	३	मुक्त झालाजो	मुक्तिपाविजेलाजो
	१०	उषति	ओषति
	१३	अंधकारानें	अंधकारातें
१२३	६	उषति	ओषति
१२४	१	जो तो. कृ.बु	जो तोउल्क तो
		धा. प्रसवअ.	चउल्कक त.
	१६	ऊर्णोस्ति	ऊर्णाअस्ति
१२५	९	उवर्तीति	ऊर्वतीति
१२६	४	ऋक्षोगंधोय	ऋक्षगंधोस्य
		स्याः	स्याः
	४	स.	न.
	५	अर्चति	अर्चति
	११	अर्धमर्णास	अधमर्णानें ग्र
		प्राप्तहोतें	हण करिजेतें
१२७	८	ऋभुक्षा	ऋभुक्षाः

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१२९	५	एकपिंगं	एकंपिंगं	१३८	१	कष्यते	कद्यते
१३०	८	इतिवर्णान्	एतिवर्णान्		९	क्रु. प्रोथृधा. प	स.
	१४	लक्षिजेतो	लक्षितो			र्याप्ति अ.	
	१५	एलावालु	एलवालु		१०	कटि. क्लिबे	कटिल्ल
	१५	तेंच एलवा	तेंच एलवा	१४०	१०	क्रु. ऋधा. ग	त.
		लुक	लुक. त.			ति अ.	
१३१	४	निश्चयार्थाप्र	निश्चयार्थवि	१४१	४	पावतो अथ	पाविजेतो अ
		त गमन करि	षयक गमन			वा विणलाजा	थवा वचन क
		तो जो	जें			तो	रिजेतो
१३२	३	इराआमः	इराआपः		५	कंडोलवीणा	कंदोलवीणा
१३३	२	संधीभूत	संधीभूत			शब्दाप्र.	शब्दाप्र.
	२	राहतात	राहतो		११	जो तो. क्रु. अ	जो तो कदंब
	३	प्राणनअ.	प्रापणअ.			विधा. शब्दअ	तोच कदंब
	१३	ऊष्यते	उष्यते			कद्धा. रोद	क्रु. त.
	१३	पावतो	पाविजेतो			न अ.	
१३५	१	शोभनत्वें क	इच्छिजेतो	१४२	१	करितो	करित्से
		रून राहण्या	तत्संबंधींजो	"	५	कदति	कंदति
		च्या संबंधीं	तो त.		१०	जी झारीती.	जी झारी तीक
		जो तो.					नकालु तीच
	६	ककुदस्तीति	ककुदस्या अ	१४३	४	पुष्टि अथवा	पुष्टि करितो
			स्तीति			आह्वान क	अथवा आह्वा
१३६	८	शब्दि	शब्द करितें			रितो	न करिजेतो
१३७	८	स.	त.		५	होत्ये	होयिजेत्ये
	११	होतें	होयिजेतें	१४५	१	वर्णाची जी	वर्णाचा शोभा

पृ.	शा.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	शा.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१४५	१	शोभा ह्य. वि	विस्तार कर्ता			जो तो.	प पावतो तो.
		स्तार तो.	तो. स.				कृ. कृधा. विक्षे
	९	स.	त.				पअ.
	११	बधधा.	बंधधा.	१४९	१	करंबकश.	करंबश.
	११	होतें	होयिजेतें		५	तो	तो. स.
	१२	करकर शब्द	करकर या प्र	१५०	४	करुणं	दया करणं
		करणारी	माणें शब्दित		५	रेट्धा.	रेद्धधा.
			होयिजेत्ये		८	स.	त.
१४६	१६	इच्छितो	इच्छिजेतो	१५१	४	कर्जतीति	गर्जतीति
१४७	५	कृ. कटेधा. आ	स.		९	स.	त.
		वरणअ.			१०	ऋधा.	ऋधा. गतिअ.
	७	करंजयति	करंजयती	१५२	६	देणारें	देणारी
	७	करंजश.	करजश.		१०	गर्व गर्व करि	दर्पित होतो
	९	रट्धा.	रेद्धधा.			जेतो जेणें क	जेणें तें.
	१०	टाकिजेतें	टाकितें			रून तें.	
	१०	कृ. करणअ.	कृ. डुकृञ्धा.	१५४	५	मंदयुक्त	मदयुक्त
		विक्षेपअ.	करणअ. २ कृ.		८	होतें	होयिजेतें
			धा. विक्षेपअ.	१५६	३	आयते	आप्यते
१४८	२	तोयं तदस्य	तोयं यस्याः		३	होयिजेतो	होयिजेत्ये
		स्याइति	सा		५	दुःखानें परा	गणनावगम
	२	त.	स.			वृत्त जो	न करितो जो
	७	हस्तानें	हस्तातें	१५७	५	पावतात	पाविजेतात
	८	ज्याचा योगानें	ज्याचा योगानें	१५८	१	कल्पं	कल्पं
		विक्षेप करितो	पित्रादि विक्षे		३	प्रणतीति	अनितीति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध.
१५८	३	प्रणाति	अणाति		८	इच्छिताहेत	इच्छिजेतो
१६१	१	सारखीं आ	सारिखें आहे	१६६	१	पुष्टहोत्तो	पुष्टिपाविजेतो
		हेत अंगेंजीचीं	अंगजीचें	१६७	११	उत्पन्नकरि	उत्पन्नकरित्ये
	८	फाकतइति	फकतइति			जेत्ये	अथवा करिजेत्ये
	१०	भ्रूमध्य	भ्रूमध्य		१२	तो.	तो. त.
	११	कच्यतेचवा	कच्यतेवा	१६९	९	क्षेदिजेत्ये	क्षेपिंजेत्ये ह्म.२
१६२	१	कान्चेधृतंका	काचः संजा				रोगाग्रत बाकिजेत्ये
		च्चितं	तोस्य कान्चितं		११	क्रु. सृधा. ग	स.
	१	शिक्याचेठा	शिंके आहे			ति अ.	
		यीं जें धृत ह्म.	अधिष्ठितजा	१७०	६	कालेविदंवा	काल्याः इदंवा
		स्थापित तें.	स तें. त.			कालीयकं	कालीयं तदेव
	५	बद्ध करिजेत्ये	बद्धकरित्ये				कालीयकं
	७	क्रु. अंजूधा. ध्य	स.		६	जें तें.	जें तें कालीय
		त्यादि अ.					तेंच कालीयक.
	९	स्पर्शित ह्म. गृ	स्पृष्ट ह्म. स्प		११	कवचीनां	कवचिनां
		हीत आहे पृ	र्शित ह्म. गृही		१२	शरीरं	शरीरं तस्येयं
		ष्ठ ह्म.	त आहे कांड		१३	त.	क्रु. कुड्धा. शब्दअ.
			ह्म.	१७१	४	जन्मा	जन्म
१६३	४	रसकादंबः	रसः कादंबः		१२	होत्ये	होयिजेत्ये
		रसातदत्ये	रसातें देत्ये	१७२	१	होत्ये	होयिजेत्ये
	५	फलहंसाः	कलहंसाः		१	पावत्ये	पाविजेत्ये
	८	इछिलें	इच्छिजेलें		६	किंकिदिवश.	किंकिदिविश.
	१२	कांतारक	कांतारक. त.		८	२इ. पु.	२अ. पु.
१६४	५	दुमार्ग	दुर्मार्ग		११	कपत्ते कवनंवा	कवनं

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१७३	२	किंचितत्तुलुं	किंचितत्तुलुं
		पतीति	पतीति
१७५	६	किलेर्जातःकि	किलिंजः सए
		लिंजकः	वकिलिंजकः
	६	वेणूपासून	शब्दत्व पावि
		झाला जो तो.	जेतो जेणें तो
		कृ. जनीधा.	किलि श्ल. वेणु
		उत्पतिअ.	तस्माज्जाततो
			त.
	१०	मोजिजेतें	मोजितें
१७६	७	चाचेठायीं	जाचेठायीं
१७७	३	कुंकुदः	कुकुदः
	४	कुल श्ल.	कूल श्ल.
	५	कांः कूटः	कोः कुटः
	५	कूट श्ल.	कुट श्ल.
१७९	३	कुटन्नकः	कुटंनकः
	७	करितो	करिजेतो
	१०	त.	स.
	११	कुठप्रति	कुठेप्रति
	११	जाची	जाचीवजीची
१८०	४	कुद्यति	कुद्यते
	८	कुंठिधा.	कुटिधा.
	११	कणाति	कणातीति
१८१	८	पूतिभाव	पूतीभाव

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१८१	९	पूतिभावअ.	पूतीभावअ.
१८२	२	कुनाशयति	कुत्सितंनाशयति
	७	वाकुंदरुः	कुंदरः कुंदरुर्वा
१८३	१	पूयिधा.	पूयीधा.
	७	किंवा हर्षि	किंवा पृथ्वीचे
		त	ठायीं हर्षित
१८४	४	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
१८५	१	कुंटतीतिकुंट	कुंटतीतिरंट
		कः कुत्सितोकुं	कः कुत्सितोरं
		टकः	टकः
	१	कुंटक कुत्सि	रंटक कुत्सि
		त जो कुंटक	त जो रंटक
	८	संस्थानअ.	संस्थानअ. २त.
१८६	१०	कुलीरः कु	कुलीरः को
		लीरः कोली	लीयतइति
		यतइतिकुली	कुलीरः
		रः कुलीरः	
१८७	५	जंब्वादिकें	अंब्वादिकें
	७	वंश अथवाती	वंश तत्संबं
		र तत्संबंधीजें	धीजें अपत्य
		अपत्य तें.	ती.
१८८	३	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
	६	कुंभूमीं	कुंभूमिं
	८	स.	त.

पृ.	श.	अशब्द	शब्द
१८९	२	कुत्स्यते	कुस्यते
	२	पावतें	पाविजेतें
	७	कुसूलः धान्यादिकानेंपरिपूर्णजें तें.	कुसूलः कुष्यतेधान्यादिभिः कुसूलः धान्यादिकानें परिपूर्ण होयिजेतो जो तो.
	९	कपाट	कपट
१९२	२	करितेंझालें	करिजेतें
	३	विंद्योत	विद्योत
१९३	९	अणधा.	अनधा.
१९४	४	केलें	करिजेलें
	५	होतो	होइजेतो
	१२	केलेलें	करिजेलें
१९५	१२	कृष्णोव	कृष्णोव
१९६	६	चायते	चाय्यते
	६	प्रसिद्धजो	प्रसिद्धपाविजेतो जो
	८	होतो	होयिजेतो
१९७	९	पावतो	पाविजेतो
	१०	शीर्यंते	शीर्यते
	१०	होणारें	होयिजेणारे
१९९	१	वर्तते	वर्तंते
१९९	१०	अक्षिर्यस्य	अक्षि यस्य
२००	१	दृणुधा.	दृषुधा.
	५	पावतो	पाविजेतो
	७	शत्रूलाआमंत्रितकरिजेतो	शत्रु आमंत्रित होतो
	९	वेणूचा आहे	वेणुआहे
	९	क्रु. कुधा. शब्द अ.	स.
२०१	७	अस्यकोयष्टिः सएवकोयष्टिकः	अस्यकोयष्टिकः
२०४	१	करितोजोतो	करितेजें तें
२०५	१०	हिंसनकरितें जें तें.	हिंसनजें तें
२०७	३	कुञ्चतीति	क्रुञ्चतीति
	९	क्रुडनंकुड्यतइतिवाकोडः	क्रुडनंक्रोडःसोस्यास्तीतिक्रुड्यतइतिवाक्रोडः
	९	जें तें. क्रु.	जें तें. न. २क्रु.
२०९	१	उपनयनजें	उपतपनजें
	५	क्रुणतीति	क्रुण्यतेइति
	७	क्रुणतीतिक्राप., शब्द करितोजोतो.	क्रुणनंक्राणः शब्द जो तो.

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२१०	६	खवडित	खंडित	२२५	२	गंधवतीनांकु	गंधोस्यास्तीति
	११	क्षत्रस्यस्त्री	क्षत्रियस्यस्त्री			लीगंधनाकुली	गंधा नकुलस्ये
२११	८	क्षौति	क्षूयते			गंधवतीवल्लीं	यंनाकुली गंधा
२१३	१०	क्षोत्ये	क्षोभिजेत्ये			चीजीकुलीह्म	चासोनाकुली
२१४	६	क्षुरा ह्म.	क्षुर ह्म.			बांधवी ती.	च गंधनाकुली,
	७	क्षु. क्षुदिर्धा.	त.				गंधआहे जीस
		संपेषणअ.					तीगंधा गंधाह्म.
	८	धान्यैरत्र	धान्यानियत्र				गंधवती अशी
	८	राहताहेत	राहिजेताहेत				जी नकुलसंबं
२१५	१०	तो.	तें.				धीं ह्म. नकुलना
	१२	अस्यास्तीति	अस्याअस्तीति				वाची ती.
२१९	८	पावनअ.	पवनअ.	२२६	६	दैंदीप्यमान	देदीप्यमान
२२०	६	खिवल	खिवलं			जो तो. तोजोतो	होतो जो तो.
२२१	२	खेलतिखेल	खेलनंखे		१४	गृणातीतिगिरा	गृणातीतिगारा
		नंवाखेला	ला.		१४	करितोजोतो	करित्येजीती.
२२२	९	सेचन करितो	फलवृष्टि करि		१४	गृधा.	गृधाः
			तो किंवा उद	२२७	६	गृधा.	गृधाः
			कानीं सेचन		९	गर्जितंसंजा	गर्जनंगर्जःगर्जः
			करिजेतो			तमस्य	संजातोस्य
२२३	६	गणकारी	गणिकारी		९	शब्दितझालें	गर्जन जें तो गर्ज
	१०	पुछोच्चालनात्	पुच्छोच्चालनात्			आहेजास	गर्ज जो तो झा
२२४	२	प्रेरणअ.	कंपनअ.				ली आहे जास
	४	राहत्ये	राहिजेत्ये	२२८	३	इवगारं	इवागारं
२२५	१	गंधयते	गंध्यते		६	गिरतिगीर्यतेचा गर्मु	गीर्यते गर्मुत

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२२८	८	गर्हतीति	गर्ह्यतेइति		१०	श्रेष्ठ समुदित	श्रेष्ठत्वें करून
	८	निंदूतें	निंदूत			गमनाईतें	गमनकरविणा
	१२	तो. स.	स.				रें तें
	१३	क्रू. गलधा.	त.		१०	पुर ह्म.	पुरति ह्म.
		स्त्रावअ.		२४१	६	गुर्यतेगुरतेवा	गुरतेइति
२२९	१	गिल्यते	गल्यते	२४२	६	गांचेष्टतेस:	गांचष्टेस:
	१	गिळतें	गळतें		९	पल	फल
२३०	१०	आ. स्त्री.	ई. स्त्री.	२४३	१	गोधार:	गौधार:
	१२	गांवें	गांडिवें		५	गोरतिगुरतिवा	गुरतिगवतेवा
	१३	तो.	तें.		१२	कृलें	करिजेलें
२३१	८	वायतीति	वायतीतिवा		१२	गुफित	गुंफित
२३२	१२	कू. गुडधा. र	स.	२४४	३	गृह्यतेसूर्याचें	गृह्यतेइति
		क्षाअ.				द्रुमसावित्ति	
२३४	२	करितें जें तें.	करितो जो तो.		३	ग्रहणकरिजे	ग्रहण करिजे
२३५	१	वेष्टणअ.	वेष्टनअ.			ताहेत सूर्यव	तोजो सूर्यव
२३६	७	करित्तो	करित्से			चंद्रजेणें तो.	चंद्र जो तो
२३७	४	ग्रहशब्दाप्र.	गृहशब्दाप्र.		९	ग्रामस्यतक्ष:	ग्रामस्यतक्षा
	५	जो आराम	जे आराम		९	तो.	तो. स.
	१०	तो	तोच	२४६	३	ग्लानु:	ग्लास्नु:
२३८	६	गो:	गौ:	२४७	५	तो.	तो. स.
२३९	३	हधा.	हृधा.		११	होतोजेणें	होयिजेत्तोजेणें
	६	तें.	तें. स.	२४८	११	घूर्णते	घूर्ण्यते
२४०	६	गोपी गोपी	गोपा गोपी		११	भ्रमितजो	भ्रमित होयि
	६	उपूधा.	गुपूधा.				जे तो जो

ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३	क्रुधा.	क्रूधा.		७	त.	स.
९	भिवयावर्तितुं	भिवयवर्तितुं		१०	रूपमस्याः	रूपमस्यस्याः
९	अवलोकिजेतें	अवलोकनक		११	चिंत्यतेनया	चिंत्यतइति
		रितात		११	चिंतनहोतेजी	चिंतनजें
१	चटकायाःशि	चटकायाइव			णें	ती.
	रइव	शिरोयस्यतत	२६१	३	करिजेतें	करितेंजेंह्म.
१	जीचेंती.	जाचेंतें.				बोधक
१४	धतधा.	चतधा.		१४	चिबतीति	चीबतीति
१०	स.	त.		१२	चिलिचितिं	चिलिचिलिं
३	संघीभूतहो	संधीभूतहो		१५	चात्यते	चत्यते
	तो	थिजेतो	२६२	१	चीयतइति	चिनोतिचीय
१२	झालेंजें	होथिजेतेंजें				तइतिवा
३	भक्षणकिंवा	प्राशन		८	होतो	होथिजेतो
	प्राशन			११	चुडधा.	चूडधा.
१३	स.	त.		१४	चुष्यते	चूष्यते
१	क्रु.चमुधा.	त.		१५	चूर्यते	चूर्ण्यते
	अदनअ.		२६३	३	जेत्येजीती	जेत्येजीणेंती.
४	जेंतें.क्रु.	जेंतें.त.२क्रु.		५	चेटयते	चेट्यते
१०	चर्मीणां	चर्मिणां		७	चितिधा.	चितीधा.
७	केलाजातो	करिजेतो		८	चितिधा.	चितीधा.
९	चेतयते	चेत्यते		९	चितिधा.	चितीधा.
१०	चेतयते	चेत्यते		१०	चितिधा.	चितीधा.
४	चित्रकरितो	चित्राचाकर	२६४	५	ती.	ती.स.
		णारा		७	होतें	होथिजेतें

पृ.	ओ.	अशुद्ध	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२६५	३	छगलस्येव	छगलएवछा		९	जननंजन्यंवा	जनितुंयोग्यंवा
			गलः छागल		१०	जन्तुशब्दा	जंतुशब्दा
			स्येव		१३	स.	ए.
	३	ती	ती. स.		१५	जंभ्यते	जंभते
	४	आहे	आहेत	२७२	१	स.	त.
	६	छत्राण्यस्य	छत्राणिसंत्य		२	जघ्नति	जमति
		स्याः	स्याः		१३	जीर्यत्यनया	जीर्यतेनया
	८	आच्छादनहो	आच्छादित	२७४		जुग्धा.	जुधा.
		तें	होयिजेतें	२७६	७	उक्ष	उक्षा
	११	होतें	होयिजेतें	२७७	८	ज्वलतीति	जलतीति
	१४	जो तो.	जातोजो तो.	२७८	९	जीर्यति	जीर्यते
२६६	२	भिनत्तिअ	छ्यतिछिनत्ति		९	अर्थजीनश	वयोहानीप्रत्त
		सारं	वाऽसारं			ब्दाप्रमाणें	पाविजेलाजोतो.
	११	भेदितें	भेदिजेतें	२७९	२	होतेंहे	होयिजेतें
	१३	छिधिर्धा.	छिदिर्धा.	२८०	१०	रूपार्थोविद्य	तृस्यादिरूपा
२६८	९	आहेतफलें	आहेफल			मान जें तें.	र्थजो तें.
२६९	२	आहेत जंघा	आहे जंघा		११	जुषतेजुष्य	जोषतेजुष्य
		जाचा	जाची			तिवा	तेवा
	८	आहेत	आहे	२८३	५	चीयाप्रकारें	झीयाप्रकारें
२७०	७	गम्लृधा.	गम्लृधा.		८	जो तो. इत्या	जो तो टिदृभ
	१४	जननमर्दय	जननंतम			दि	तोचाटिदृभक.
		ति	र्दयति				त. इत्यादि
	१०	आ. स्त्री.	ई. स्त्री.	२८४	१	डमेति	डमिति
२७१	९	जनी	जन्यंजनी	२८५	७	तडपते	ताडयते

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
२८६	१५	पांडित	पाडित
२८९	९	नवत्यनेन	तरंत्यनेन
२९०	२	अपूवोत्प्रेक्षा	अपूर्वोत्प्रेक्षा
	४	होत्ये	होयिजेत्ये
	१४	तक्षुधा·	तक्षूधा·
२९१	११	चामंचवरसंच	तामंचतत्र संच
	१३	तमोस्यां	तमोस्त्यस्यां
२९२	२	जो नो· कृ· कु दृधा· तापनअ·	जो तो ताम्र कु दृ तोच ताम्र कुट्टक· न·
	९	तरुण्यच्या	तरुणाच्या
२९३	४	दंतमस्य	हंतमस्य
	३	तालमूलं	तालइवमूलं
२९४	१	तितिक्षते	तितिक्ष्यते
	५	सहन करिजे त्ये जी	सहनजें
२९५	३	होतो	होयिजेतो
२९६	३	तिल्यते	तिल्यतेःनेन
	३	जो तो·	जेपों तो·
	८	स·	कृ· तृधा· तर णअ·
२९७	११	कृ· तुदधा· व्य थनअ·	स·

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
२९८	३	मृजुधा·	मृजूधा·
	८	होताझाला जो	होयिजेताझा लाजो तो·
	१०	तुंभः	तुभः
	१०	तुंभधा·	तुभधा·
२९९	१	तुतोतीति	तोतोतीति
	१	कृ· तुरधा· त्व रणअ·	स·
	२	तुतोतीति	तोतोतीति
	३	करणारा	करिजेतो
३००	१०	बाधनीं	बोधनीं
३०२	७	स·	त·
	८	ती·	ती· त·
३०३	१०	तूर्यसुरजादि	तूर्यंसुरजादि
३०४	९	रक्षणकरिजे लें जें	रक्षण किंवा रक्षण करिजेलेंजें
३०५	६	तृतीयाद्यौव नारब्धा	तृतीया यौवना रब्धा
	१०	त·	कृ· गम्लृधा· ग तिअ·
३०६	१	ती·	ती· स·
	६	इतित्रिविष्टपं	इतिविष्टपं
३०८	४	त्वरा अस्त्य स्येति	त्वरासंजाता अस्यास्येति

पृ.	शा.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	शा.	अशुद्ध	शुद्ध
३०८	४	त्वरा आहे	त्वरा झाली आहे	३१९	९	दीपिधा.	दीपीधा.
	४	संभ्रमअ. २	संभ्रमअ. २ त.		१०	दिपे	दीपे
३०९	२	दृश्यते	दृश्यते		१२	तनमयं	तन्मयं
	२	होतें	होथिजेतें		१२	ती.	ती. त.
३१०	८	दंडानें	दंडातें	३२०	२	जीती.	जीती. त.
	८	प्रतिष्टंधनअ.	प्रतिष्टंभनअ.		७	स्पृष्टुं	स्प्रष्टुं
३११	१४	दंभधा.	दंभधा.		८	कुलति	कूलति
३१२	४	स.	ए.	३२१	६	अविष्टगंध	अनिष्टगंध
३१३	१३	होतो	होथिजेतो.		७	दुर्गेच	दुर्गस्य
३१४	६	क्षयअ.	उपक्षयअ.		१०	अधःकर	अंधकार
	१२	दाडिमपुष्पं	दाडिमइवपुष्पं	३२२	९	दुष्टु	दुष्टु
३१५	४	खंडितहोतें	द्रव्यादिदेथिजे	३२३	१	होतें	होथिजेतें
			तेंवखंडितहोतें		६	होतो	होथिजेतो
	१०	देवथितो	देवथिजेतो		९	होत्से	होथिजेत्से
	१४	धोधा.	दोधा.		१०	करिजेतें	करितो
३१६	१५	जें तें.	जें तें. त.		१३	पाहिलें	पाहिजेलें
	१५	झालेंलों	झालेंलें	३२४	२	करिजेतें	करितो
३१७	१	दशात्मस्मै	दाशात्मस्मै		७	छिद्यते	छंद्यते
	८	दिशतीति	दिश्यतेइति		८	तदेदेव	तदेव
३१८	८	कीतिर्यस्य	कीर्तिर्यस्य	३२५	१२	दिशति	दिशंति
	९	सीदंति	सीदति	३२६	११	देवतः	देवतः तः
३१९	१	त.	स.		१४	जाचेगर्यो	जीचेगर्यो
	५	दीधीतेदीयते	दीधीते	३२७	१	पावतो	पाविजेतो
	९	होत्से	होथिजेत्से		६	द्योतते	द्योत्यते

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३२७	१२	देवास्यामिति	देवाअस्यामिति				हे जीस ती.
३२८	२	द्रवंत्यनेन	द्रवत्यनेन		१४	करित्ये	करिजेत्ये
	४	झिटिति	झटिति	३३६	१	धातुपुष्पं	धातुः पुष्पं
	७	कच्चर	खच्चर		५	जीणेंती	जीहीं त्या
३२९	९	द्राहचिंतनं	द्रोहचिंतनं		७	जो साधु	जें साधु
	१०	द्रोणं द्रोणस्य	द्रोणस्य		१२	धामार्जनाप्रत	धामार्गाप्रत
३३१	९	द्विषितें	द्वेषिजेतें	३३७	३	धीयंतेत्र अ	ध्रियंतेत्र अ
	१२	त.	स.			श्वामिति	श्वाइति
	१५	ईयते	पाति		१०	क्रीयते	क्रियते
	१५	विशिष्ट	संरक्षक		१०	धिःकार	धिक्कार
३३२	४	द्वैपः, वाघान्या	द्वैपः, व्याघ्रच		११	धिष्णोतीति	धृष्णोतीति
			र्मानें परिवृत्त		१३	धृष्यतेधृष्णो	धिष्यतइति
			जोरथतो.त.			तीतिधिष्ण्यं	धिष्ण्यं
			वाघाच्या	३३८	४	करितो	करिजेतो
	५	तो	तो.त.		९	पापानें	पापातें
	६	करितो	करिताझाला		१२	क्र. वहधा.	त.
३३३	२	स्थित	स्थितहोधिजेतो			प्रापणअ.	
	१३	क्र. धञ्‌धा. धा	स.		१५	धुरंवहतीति	धूर्वतीति
		रणअ.			१५	कार्यभारातें	परतेजोनाशक
३३४	१४	बचडा	बुचडा			वाहणारीं जी	सेंकरून अग्रगा
	१६	धरणीः	धरणी				मिजी
३३५	११	धवलवर्णात्वा	धवलवर्णोस्य	३४०	७	जीचा ती.	जी ती.
		द्धवला	स्याःसाधवला		८	तीन्वधेनुष्या.	तीन्वधेनुष्या. त.
	११	शुक्लवर्णजीती	शुक्लवर्णआ		१३	क्र. धानुधा. ग	स.
						तिअ.	

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	शु.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३४१	४	करितें	पाविजेतें	३४९	१	शब्दानें ध्वनि	शब्द जो तो.
	५	ध्वष्ट	ध्वस्त			करितो जो तो	
३४२	१	प्रहरण	प्रेरण		३	नसहतेइति	नसहइति
	३	नज्जते	लज्जते		८	नष्यते	नभते
	४	नज्जते	लज्जते		८	संबंधहोतात	संबद्ध होथिजेतात
	११	विदार	विदारण	३५०	३	जो तो. छ.च	जो तो नराच तो
३४३	१	नज्जतेस्म	लज्जतेस्म			मुधा. अदनअ	च नाराच. त.
	२	नज्जते	लज्जते		४	स्वल्पोनाराचो	स्वल्पोनाराचः
	४	नदंत्यनेन	नदत्यनेन			नाराची	भेवनाराची
	४	नदन	नदथा		१०	स.	स्त्रीप्र.
	५	पवरी	पंवारी	३५१	१४	निकृष्यते	निकृष्यते
३४४	१२	करितो	करिजेतो	३५२	४	करितो	करिजेतो
३४५	४	नमस्याप्रकृ	नमः प्रकृति		५	निचीयते	निचीयंते
		तिकधा.	कधा.		५	करितात	करिजेतात
	७	होतें आहे	होथिजेतें		१०	निकुरंबं तदे	निकुरंबं
	७	प्राप्त क्ष.	प्रापण क्ष.			व निकुरंबकं	
३४६	३	होतें	होथिजेतें		१२	केला	करिजेला
	६	नल्वतेत्र.	नल्यतेत्र	३५३	१०	करिजेतो	करितो
	६	करित्ये	करिजेत्ये		११	पूर्वक अनुग्रह	अनुग्रह
३४७	९	अनेनेति	अनेनेतिवा	३५४	५	करिजेतो	करितो
३४८	६	स्कंधि	स्कंध		६	निर्जायते	निजायते
	९	नडयते	नाडयते		१०	नियमेन	नियमें
	९	पावणारा	पाविजेला		१२	होतो	होथिजेतो
३४९	१	शब्देनदतीति	नदसंनादः	३५५	२	पावती	पाविजेती

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३५५	८	निधानंनिधान	निधनंनिधनः	३७१	१२	लिप्त	व्यक्त
३५६	११	अभ्यस्तजें	अभ्यस्तकरि		१२	त.	कृ. पविधा. व्य
		तें.म्लाधा.	जेलेंजेंते. म्ला				क्तीकरणअ.
३५७	५	यूधा.	युधा.	३७२	४	पचनं	पंचनं
	१२	अवधा	अवग्रहा	३७३	२	पच्यते	पंच्यते
३५८	२	करिजेतो	करिजेताझा		३	पिंजते	पिंज्यते
			ला		४	पिज्यते	पिंज्यते
	३	चेष्टायां	चेष्टा	३७७	९	आसता.त.	आसतो. स.
३५९	२	जिंकित्ता	जिंकिजेला		५	स.	त.
	८	होताहेत	होधिजेताहेत		३	पत्रमेव	पत्रमिव
३६०	१	करिजेतें	करितो		७	इतिपंथा	इतिपंथाः
३६१	८	होतात	होधिजेतात	३७९	१४	कृ. धृङ्.धा. धा	स.
	३	निवर्त्यते	निर्वर्त्यते			रणअ.	
३६२	५	निशां	निशानां		१५	करितो	करिजेतो
	८	शेते	शेरते	३८१	७	करितो	करिजेला
३६४	१	निष्कासि	निष्कासिजेतो	३८२	५	कृधा.	कृधा.
	३	राहणारें	राहिजेतें		१२	परिघनामा	परिघशब्द.
	५	निष्ठतीति	नितिष्ठतीति			योग	२परिघनामायोग.
	९	शुद्ध झाला	शुद्धिपाविजे	३८४	७	पथिधा.	पथेधा.
		जो	ता झालाजो	३८५	४	सघर्षणा	संघर्षणा
३६६	१	वीन्नृधा.	विन्नृधा.		१२	परिष्क्रितः	परिष्कृतः
	१३	निला	नीला	३८७	१	वहंतीति	वहतीति
३६८	१४	शसतीति	शंसतीति	३८८	६	पर्णास्यतीति	पर्णान्अस्यतीति
३७१	१२	पंकते	पंचते	३८९	५	पर्यवसानं	पर्यवस्थानं

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३८९	२	होतें	होयिजेतें	४०२	८	तो.	तो. त.
	३	इणधा.	इषधा.		२	पिंडिधा.	पिडिधा.
३९१	१	निर्मलस्यत्वेन	निर्मलत्यत्वेन		३	पीड्यंते	पिंड्यते
	१	पुनीतीतिप	पुनातीतिप		४	पीड्यंते	पिंड्यंते
		चित्रकं	चित्रं तदेपप	४०४	८	पिंशतीति	पेशतीति
			चित्रकं		९	पिंशतीति	पेशतीति
	१	जें तें कृ. पूत्र्य	जें तें पवित्रमें		९	पिशिधा.	पिशधा.
		धा. पवनअ.	त्वपवित्रक. त.		१०	पिशनीति	पेशतीति
	७	षष्ठवाट्	पष्ठवाट्		१४	पिठत्यत्र	पीठत्यत्र
३९२	७	पाटलं	पाटल्	४०५	२	पीडयति	पीडयते
	८	तो	तो. त.		२	दुःखादिसं	दुःखजें ती.
	१२	बोलणारी	बोलिजेतो			युक्त करित्ये	
३९३	४	केलाआहे	करिजेलाआहे			जी ती	
३९४	१३	स.	त.		४	दारुर्यस्य	दारुयस्य
३९५	१	कृ. अतधा.	त.		१०	करणारी	करणारा
		सातत्यगम		४०६	८	अवदानअ.	अवदारणअ.
		नअ.			१०	संधीफूत	संघीफूत
३९७	१०	अस्तानिपारी	अस्तीतिपारि		१०	पिंजिधा.	पिजिधा.
३९८	८	परिन्हीयते	परिन्हियते	४०८	२	स.	ए.
	८	कृ. लज्ञ्धा. ह	त.		३	प्राप्तजें	पाविजेतें जें
		रणअ.			४	अविचार प्रा	अविचारता
३९९	२	पृश्यते	स्पृश्यते			प्तजें	पाविजेतें जें
	११	केला	करिजेला		९	स.	त.
४००	६	पिच्छधा.	पिच्छधा.	४१०	८	दाशांतिइति	दाशांतिप्रमिति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४११	४	आह्वा	आह्वायस्य	४३५	९	गायन	प्रगायनअ.
४१२	५	तो.	ते.	४३६	२	प्रव्यंन्चतेस्म	प्रव्यंन्च्यतेस्म
४१३	१०	जीची	जीती.		३	पृछते	पृछ्यते
४१६	११	पेडतीति	पेटतीति		५	श्रयति	श्रयतिस्म
	११	पिडिधा.	पिटधा.		७	प्रहृतीति	वहृतीति
४१७	१	पिंशतीति	पेशतीति	४३८	९	पूञ्‌धा.	पुञ्‌धा.
४१८	८	मस्तराावर	मस्तकावर	४३९	११	प्रन्हीयते	प्रन्ह्रियते
४१९	२	निमाणार्थ	निर्माणार्थ		१२	प्रन्हीयते	प्रन्ह्रियते
	९	प्रकुप्यते	प्रकुष्यते		१३	प्रन्हीयते	प्रन्ह्रियते
	११	करणारीजी	करणेंजें	४४०	९	प्रागेभवः	प्राग्रेभवः
४२०	१३	प्रचलाम्मा	प्रचलाया	४४२	११	अनुकूल्यार्था	आनुकूल्या
४२१	६	प्रच्छर्दन	प्रच्छर्दनं			नें	र्थातें
४२५	२	अवष्टंव	अवष्टंभ	४४३	६	प्राभृयतेस्म	प्राभ्रियतेस्म
	२	प्रतिबंधपावि	प्रतिबंधन	४४४	४	प्राश्यते	प्रास्यते
		जेलाजो	जें		५	प्रसज्जते	प्रसज्यते
	५	प्रतिभयान्वितः	प्रतिभान्वितः		७	प्रसीदति	प्रासीदति
४२७	२	ईषधा.	ईक्षधा.		७	होधिजेतें	होतें
४२८	५	प्रीयते	प्रतीयते	४४५	७	पावता	पाविजेता
	११	संत्यक्तकरि	निराकृती		११	प्रेंयवते	प्रेंरव्यते
		जेलाजो	जी		१२	प्रेरव्यते	प्रेंरव्यते
४२९	६	प्रभातकालजो	प्रभातीभागा	४४६	१०	तस्येन	तस्येव
			श्रयजो	४४८	७	पलधा.	फलधा.
४३२	३	होणारा	होधिजेतो	४४९	११	फाल्गुन	फाल्गुनिक
४३५	९	प्रकटिधा.	प्रकृतिकधा.		१३	स्फरीधा.	स्फाराधा.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४५०	२	त.	स.	४६४	१२	भंगाचें जेंक	नाशनजेणें
४५१	४	बोधलिजेंतें	बोधिजेतेंजेंतें			रणा ती	करून ती.
४५२	१०	घृणुतीति	घृणुतेइति		१२	भगप्रकृति	भंजोधा. आ
४५५	५	बष्कयोस्तीति	बष्कयोस्या			कधा. करण	मर्दनअ.
			अस्तीति			अ.	
	८	वृह्मधा.	वहधा.	४६५	१२	तो.	तो. स.
४५६	२	त.	स.	४६६	१	भंद्रतइतिभ	भंद्रतइतिभ
	६	केलेलें	करिजेलें			द्रं भद्रंकरोती	द्रः सचासो
	११	सकाचयति	संकोचयति			तिभद्रः सचासौ	
४५८	३	अथस्था	अवस्था	४६७	३	भर्ज्यते	भर्ज्यंते
	३	स.	त.	४६८	१	भाविकं	भविकं
४५९	१३	क्षपणअ.	क्षेपणअ.	४६९	१०	मुनीन्ची	मुनीची
४६०	२	त.	स.		१३	वात्यल्वेना	वात्यल्वेनास्या
	८	बुध्यतइति	बध्यतइति			स्तीति	स्तीति
	८	अ.	अ. बांधलेला.	४७०	३	कृ. भल्लुधा.	न.
			अ. पु.			हिंसाअ.	
	११	जाणणारा	जाणिजेतो		५	झालें	होयिजेतें
४६२	११	त.	स.		८	भाषित	भाषितं
४६३	७	ताहशप्रकां	तादृशप्रकांड	४७१	८	स्वावयव	सावयव
		डत्वात्ब्राह्म	त्वाद्यस्याःसा	४७४	१२	सैव	सेव
		णयष्टिका	ब्राह्मणयष्टि	४७५	७	भूष्यतेनया	भूष्यतेइति
			का		७	अलंकृतह्यो	अलंकृति
	७	त.	स.			तोजीणेंती.	जीती.
४६४	१२	भगस्य कणं	भज्यतेनेन	४७६	७	होतो	होयिजेतो

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·	पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
४७६	११	पावतात	पाविजेतात	४९१	१३	मृडूधा·स्या	मृडूधा·स्यागअ·हू
४७७	२	बिभत्यस्मात्	बिभेत्यस्मात्	४९२	५	वाज जी	वाजती जी
	५	भोगवती	भोगावती	४९३	६	आहेत	आहे
	११	भूरीणि	भूरिणि	४९७	१३	व्यवन्हित	व्यवहृत
	१२	भूंष्यां	भूष्यां	४९८	१०	स·	स्त्रीप्र·
४७९	१	भेष्वधा·	भेषधा·	४९९	३	तो·	तो· त·
	९	केलेला	करिजेला		८	कृतः माधवकः	निर्मितः माध
	९	कृ· मकिधा· मंडनअ·	स·				वः सएवमाधवकः
४८०	२	मरिवधा·	मरवधा·		८	जो तो· त·	जो तो माधव
४८१	८	मंठः	मठः				तोन्च माधवकृत·
	११	बांधला	बांधिजेला	५००	१५	कूर्वते	कूयते
४८३	११	मथधा·	मंथधा·		१५	शौक्लु	शौक्ल्य
४८६	२	श्रेणीरत्नाक्ति	श्रेणीअत्राक्ति	५०३	२	महिष्यास्त्रीचे	महिषी स्त्रीचे
४८९	१	स·	त·		२	तो·	तो· त·
	२	मंथिनी	मंथनी		८	नास्तिक	नास्तिकता
	३	मंथतं	मंथते	५०४	५	डुक्रञ्धा·	डुमिञ्धा·
४९०	२	मथेधा·	मंथधा·	५०५	१३	मोदते	मोदंते
	१०	मिमीयते	मीयते	५०६	७	मूषधा·	मुषधा·
	१०	करिती	करिजेतो	५०७	३	अव्यक्त	व्यक्त
	१२	सारिखवीआ हे प्रतिमाजानी	सारिखवीप्र तिमा	५०९	१	मूषतीति	मुषतीति
					१	मूषधा·	मुषधा·
४९१	११	कृ· मर्कः सौ त्रधा·ग्रहणअ·	त·	५११	२	मृतेनस्मात्तो मृतेस्मातः	मृतेनस्मात्तो मृतस्मातः

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५११	१०	मृत्यते	मृद्यते	५२२	७	स्कंद	स्कंध
	१४	मर्दिलीजात्ये	मर्दिलकरिजेत्ये		१०	वाहतो	वाह्निजेतो
५१२	१	करिजेतो	करितो	५२३	३	पाण्याचा	पणाचा
	७	बांधलेला	बांधिजेला		७	होथिजेताहेत	होताहेत
	१०	मेलनंमेलः	मेलनंमेल		७	होथिजेतो	होतो
		सएवमेलकः	कः यद्वा मेल		८	त.	स.
		संगमजो तो	नंमेलःसएव	५२५	१२	रक्षति	रक्षंति
			मेलकः संग	५२६	१३	करितें	करिजेतें
			मजो तो. यद्वा	५२८	७	रसिकः	रथिकः
			मेलनजें तोमे		१३	होतें	होथिजेतें
			ल तोचमेलक	५२९	२	रभते	रभ्यते
	१२	भिषतीति	मेषतीति		३	रमते	रमंते
५१६	१३	ज्याकारणा	ज्याकारणा		५	होत्ये	होथिजेत्ये
		स्तवह्मणणा	स्तव तें.	५३०	१	संधीभूत	संघीभूत
		रें तें.		५३१	७	रायति	रायते
५१७	१३	क्रु.ऋन्छधा.	स.		१०	राक्षसइयं	रक्षसइयं
		गत्यादि अ.			११	रंकोर्भवं	रंकोभवं
	१४	वांछिजेतें	संकुचित होतें		१२	होतो	होथिजेतो
५१९	१	यवनीव	यवानीव	५३२	१३	करितात	करिजेतात
	१४	जो तो धा.पू.	जो तो याचन	५३३	१३	राधअत्र	राधोत्र
		श. प्र.	तोचायाचनक्र	५३४	३	रमति	रमयंति
			त.		४	मेवरामणी	मेवरामणीयकं र
५२०	१	तें.	तें. त.			यकं	रमणाहोथिजेतें तेंर
५२१	१	तें.	तें. स.				मणीय तेंचराम

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
			णीयतेंचश				छेदनजेंतें.
			मणीयक	५४४	५	ती.त.	ती लक्षा तीन्च
५३५	८	कथ्यति	कथ्यति				लाक्षा.त.
	१	झालें	पाविजेलें		१२	होतें	होथिजेतें
	१	प्रस्तुत	प्रस्तुत	५४५	३	लस्यतइति	लालस्यतइति
५३६	१	जो तो.	जो तो कुस्म		५	अप्रसन्नता	प्रसन्नता
			कार तोन्चकु		१२	होतें	होथिजेतें
			स्मकारक.	५४६	६	जो तो.	जो तो लिप्सतो
	१४	अकुर	अक्रूर				चलिप्सक
५३७	१	करितें	करिजेतें		१२	लुभ्यतीति	लुभ्यतेइति
	८	जाहलें	होथिजेतें		१२	करितो	करिजेतो
	१४	रीणातीति	रिणातीति	५४७	५	करणारें	करिजेतें
५३८	१	रीणातीति	रिणातीति		५	लुञ्धा.	लूञ्धा.
	४	रेवतेविंध्या	रेवतेइतिरे		८	लिहिलीजात्ये	करिजेत्ये
		दौजातारेवा	वा		१२	होतो	होथिजेतो
	४	विंध्याद्रिपर्व	त्वरितवेगेंक	५४८	२	तो.	तो.त.
		ताचेगर्यीजी	रूनगमनक		१३	लुभधा.गार्ध्य	सना.लुलूधा.
		उत्पन्नती.	रणारीजी ती.			अ.	छेदनअ.
			रू.रेवृधा.प्लुतग	५४९	१	लुभधा.	सना.लुभधा.
			तिअ.		२	लोष्टुं लोष्ट	लोष्टुं लोष्टती
५४०	२	रुमायाभवं	रुमायांभवं			तीतिलोष्टं	तिलोष्टं
५४१	५	लगेधा.	लगेधा.		२	लोष्टधा.	लोष्टधा.
५४४	१	धान्यादिछेद	लूयतेइतिल		३	लोष्ट लोष्टा	लोष्ट लोष्टा
		नजेंतें	वनं, धान्यादि			लोष्ट लोष्टा	लोष्ट लोष्टा

पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
५४१	३	तो.	तो. स.			लती जो तो.	असें करितोजो
५५१	११	वंच्यते	वच्यते	५६५	३	त.	कृ. अलधा. प
	११	व्रजधा.	वजधा.				यांभिअ.
	११	करितो	करिजेतो		४	वन्चः	वाचः
५५४	१३	पेरलें जातें	पेरिजेतें		५	वाचःयुक्तिः	वाचःयुक्तिर्यस्य
५५५	१	जलद्युद्वीरण	जलाद्युद्विर		५	वाणीन्चीजी	वाणीन्चेंआहेस
		जो तो.	णा जें तो.			युक्ति तो.	युक्तिकत्व जास
	१	दुवपृधा.	दुवमृधा.	५६६	४	वादीमलतीति	वादींआअलतीति
	१	उद्वीरणअ.	उद्विरणअ.		४	बागातेव्याप्त	बागातेंआसमंत
	९	करणअ.	वरणअ.			करित्ये	तव्याप्त करित्ये
	११	होतें	होयिजेतें	५६७	११	वायति	वायते
५५७	१	वरिला	वरिजेला		१२	उत्सन्न	विद्यमान
	३	होतो	होयिजेतो	५६८	३	वनायुः	वानायुः
५६०	४	अवलक्षते	अवलक्ष्यते		७	व्याप्यते	वाप्यते
५६२	६	उप्यते	उश्यते	५६९	९	आच्छाद्यते	स्वीक्रियते
५६३	१	वसनंवसिरं	वसनंवसिः		९	लुप्त करिजेतें	स्वीकृत करिजेतें
			तंरातीतिवसिरं		१०	वारण	वरण
	१	स्तंभितहोतें	स्तंभनातें ग्र	५७१	४	जो तो.	जो तो. त.
			हण करितें		११	वृतुधा.	वारतुधा.
	२	तो.	तें.	५७२	४	पुष्यतीति	पुष्यतीति
५६५	८	करिजेतो	करितो		४	तो.	तो. त.
	३	कुत्सितंबहु	वाचांअलती	५७४	६	व्यकासीदिति	व्यकासीति
		भाषनेवाचाल	तिवाचालः		६	होता	होयिजेता
	३	निंद्यबहुवो	वाणीतें पुरे	५७८	१	करितात	करिजेतात

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध	शुद्ध.
५७९	७	पावतो	पाविजेतो	५८७	७	लोचन	लक्षण
५८०	९	करित्ये	करिजेत्ये		१०	विलपते	विलप्यते
५८१	२	विद्वेषतीति	विद्वेष्यतेइति	५८९	२	तें	तें स.
	५	प्रेषणअ.	पोषणअ.	५९०	४	विशोते	विशोरते
	९	विधुनंनं	विधुननं		७	देंधिजेतेंजें	दानजें
	९	धुञ्धा.	धूञ्धा.	५९२	२	काने	कारानें
	१३	विधुननअ.	विधुननअ.	५९३	२	विष्णुपदोह्या	विष्णुपदेभवा
			कापणें अ.न.		२	विष्णुपदापा	विष्णुपदाचे
५८२	१	विधुननं	विधूननं			सूनउत्पन्न	गंधाउत्पन्न
	२	शक्तो	शक्यो			झालीजी	जी
	३	गृहीतुं	ग्रहीतुं		१२	सृष्ठधा.	सृजधा.
	३	गृहण	ग्रहण	५९४	१	प्रसण	प्रसरण
	८	धिञ्धा.	धीञ्धा.		४	झालें	पाविजेलें
	९	होतो	होयिजेतो		११	विस्मापयतीति	विस्मयनं
	१२	स्वरोत्रेति	स्वराअत्रेति		११	आश्चर्ययुक्त	आश्चर्यजें
५८३	१	विपर्ण्यते	विपण्यते			करितोजो	
	९	होत्ये	होयिजेत्ये	५९५	३	विक्रस्यते	विक्रस्यंते
५८४	१	करिजेतो	करिजेला		१०	हसधा.	हसेधा.
	११	होतें	होयिजेतें	५९६	९	तसधा.	तसिधा.
	१२	असतो	राहिजेतो	५९७	१	वींधेइति	वींधतइति
५८५	६	विशिष्टंभयं	विशिष्टंभीतं		४	विपक्षिणं	विंपक्षिणं
	८	होतो	होयिजेतो	५९९	६	रक्षण तें	रक्षण होतें
५८६	१२	शब्दकरितोजो	विशेषेंकरून	६००	९	करिजेतें	करितें
			जोशब्द		१०	संधीभूत	संघीभूत

पृ.	शा.	अशुद्ध	शुद्ध	पृ.	शा.	अशुद्ध	शुद्ध
६००	१२	स.	त.	६०९	६	व्यस्यंते	व्यस्यते
६०२	५	केलीजात्ये	करिजेली		९	वाद्य	वाघ
	९	होतेंतें	होथिजेतेंतें	६१०	१२	व्याप्तकरितें	व्यापिजेतें
६०३	२	केलीजात्ये	करिजेत्ये	६११	६	व्याह्रयते	व्यान्हियते
	५	ती	तीवेधनीती		१०	केलें	करिजेलें
			त्ववेधनिकात	६१२	१४	व्रतते	व्रत्यते
	११	वेदतीति	वेलतीति	६१३	६	कटक	कंटक
६०४	३	केला	करिजेला	६१४	४	होतो	होथिजेतो
	१०	करितो	करिजेतो	६१५	२	होतो	होथिजेतो
	१२	झालेंजें	होथिजेतेंजें		४	अस्या	अस्याः
६०५	७	वैजंती	वैजयंती		७	राग	रोग
	१४	निवृत्तं	निर्वृत्तं		१०	ती.	ती. त.
६०६	१	मृगादि	त. मृगादि	६१६	१४	स.	क्रु.
	२	वेतनेजीवति	वेतनेनजीवति	६१७	६	खुरः	खुर
	३	विगतातरणं	विगतंतरणं		७	ऋणाति	रिणाति
	१०	विधेय	विधेयः		७	रिधा.	रीधा.
	१०	विधेयः	वैधेयः		८	जें तें	जे तो.
	१२	तें. त.	तेंविनीततेंच	६१८	१३	त.	स.
			वैनीतकः त.	६२०	८	आहेजाचा	आहेतजीचा
६०७	३	निर्यातं	निर्यातनं	६२२	९	शंस्यते	शस्यते
	१२	विसरणः	विसारिणः		१०	होतें	होथिजेतें
	१३	होतें	होथिजेतें		१२	मार्ष्ट्रीति	मार्ष्टीति
६०८	१	होत्ये	होथिजेत्ये	६२४	११	शांतकौभं	शातकौंभं
	४	स्रुचाविणें	स्रुचाविणारा		१३	स.	त.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
६००	१२	स.	त.	६०९	६	व्यस्यंते	व्यस्यते
६०२	५	केलीजात्ये	करिजेली		९	याद्य	याय
	९	होतेंतें	होथिजेतेंतें.	६१०	१२	व्यापकरितें	व्यापिजेतें
६०३	२	केलीजात्ये	करिजेत्ये	६११	६	व्याह्यते	व्याह्रियते
	५	ती	तीवेधनीती		१०	केलें	करिजेलें
			चवेधनिकात	६१२	१४	व्रतते	व्रत्यते
	११	वेदतीति	वेलतीति	६१३	६	कटक	कंटक
६०४	३	केला	करिजेला	६१४	४	होतो	होथिजेतो
	१०	करितो	करिजेतो	६१५	२	होतो	होथिजेतो
	१२	झालेंजें	होथिजेतेंजें		४	अस्या	अस्याः
६०५	७	वैजंती	वैजयंती		७	राग	रोग
	१४	निवृत्तं	निर्वृत्तं		१०	ती.	ती. त.
६०६	१	मृगादि	त. मृगादि	६१६	१४	स.	क्र.
	२	वेतनेजीवति	वेतनेनजीवति	६१७	६	खुरः	खुर
	३	विगतातरणं	विगतंतरणं		७	ऋणाति	रिणाति
	१०	विधेय	विधेयः		७	रिधा.	शीधा.
	१०	विधेयः	वैधेयः		८	जें तें	जे तो.
	१२	तें. त.	तेंविनीततेंच	६१८	१३	त.	स.
			वैनीतकः त.	६२०	८	आहेजाचा	आहेतजीचा
६०७	३	निर्यातं	निर्यातनं	६२२	९	शंस्यते	शस्यते
	१२	विसरणः	विसारिणः		१०	होतें	होथिजेतें
	१३	होतें	होथिजेतें		१२	मार्ष्टीति	मार्ष्टीति
६०८	१	होत्ये	होथिजेत्ये	६२४	११	शातकौंभं	शातकौंभं
	४	स्रवविणें	स्रवविणारा		१३	स.	त.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
६२५	८	शारः	शारिः
	८	शारोस्यस्याः	शारीरस्यास्या
६२७	५	शिक्येस्थितं	शिक्यंसंजात
			मस्य
	५	शिक्यान्वेवावी	शिंके संजात
		स्थापित जें	आहे जास
	११	क्रीत	क्रांत
६२९	५	कारकजीती	कारकत्वजीती
	८	श्रियते	श्रीयते
६३०	६	शिल्यतीति	शील्यतीति
६३१	६	करितो	करिताझाला
	६	करणारा	केलेला
६३२	१०	शधा.	शब्धा.
६३३	२	शोन्वंति	शोन्वति
	५	शन्विंकरो	शोन्वतीति
		तीति	
	५	डुकृञ्धा.क	ईशुन्विर्धा.
		रणाअ.	पूतीभावअ.
	११	पापात्तें	पापातें
६३५	१	रुषि	ऋषिः
	३	आहे	असे
	१४	मोजलेंजातें	मोजिजेतें
६३६	२	शूलेनकृतं	शूलेनआस
			मंतात्कृतं
६३७	८	शेफा	शेफाः
६३८	१३	सैव	सएव
६४०	५	श्रुतिर्धा.	श्रुतिर्धा.
६४१	७	इविश्रवणा	इतिश्रवोवती
			अतिशयेनश्र
			वोवतीश्रविष्ठा
	७	ती.	तीश्रवोवतीअ
			तिशयेंकरून
			जी श्रवोवती ती.
	८	श्राञ्धा.	श्राधा.
	८	चाकरी	झांकरी
६४२	८	देणारेंजेंतें	देणारें आहे फ
			लजाच्चें तो.
६४३	११	शाणृधा.	शोणृधा.
६४५	१०	करितोजोतो	करितेंजेंतें
६४६	१०	षड्जः	षड्जः
६५०	२	संसिध्यति	संसिध्यते
	११	स्फद्यते	स्फुद्यते
६५२	१	समानां	समानं
	५	जोजित	योजित
६५५	४	संत्वं	सत्वं
	९	सदाः	सदा
६५७	१३	करितें	करिजेतें
	१४	डुदाञ्धा.	डुधाञ्धा.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
६५८	४	झाला	होयिजेला	६६५	१३	होयिजेतें	होतें
	७	केला	करिजेला	६६६	२	होताहेत	होयिजेताहेत
	९	संतिविशंते	संनिविशंते		१२	संवर्ते	संवर्त्यते
६५९	२	शब्ध्यते	शब्द्यते		१२	होतें	होयिजेतें
	३	होतो	होयिजेतो	६६७	३	सम्यक्वेत्सन	सम्यग्विदंत्य
	९	सभृर्तका	सभर्तृका			या	नया
६६१	१०	संधीभ्भूत	संधीभूत	६६९	१	इतिसर्ज	इतिसर्जः
६६२	२	संभांतिसह	सहभांतिसंह	६७१	७	केलाजातो	करिजेतो
		वर्ततइतिसमा	वर्ततेअत्रेति		१४	सव्येष्टा	सव्येष्ठा
			समा	६७२	१	सव्येष्टः	सव्येष्ठः
	३	कुपधा·	कृषधा·		४	सत्वं	सस्थं
	४	समायांजा	समांसमांवि		६	सहसहः	सहःसह
		यतइति	जायतइति		६	करितो	करिजेतो
	११	समासद्यते	समासाद्यते		११	संहनं	सहनं
६६३	१	समाहरः	समाहारः		११	गमन	सहन·
	४	समयंति	संयंति		११	हनधा·गति	सहधा·मर्षण
६६४	३	संधीभ्भूत	संधीभूत			अ·	ह्ल·सहनअ·
	४	होतो	होयिजेतो	६७४	११	शक्यजें	शक्तजें
	११	सेवनकरितें	आशीरर्थसे	६७५	६	करिजेतो	करिजेला
			वन	६७८	१	शारिवा	सारिवा
६६५	१	ऋधुधा·	ऋधुधा·		१२	साहस	साहसं
	६	कु·अयधा·	त·	६७९	५	सिंह्मणीति	सिंह्मणाति
		गतिअ·			५	सिंह्यप्रतस्य	सिंह्यप्रतब
	१०	वागत्येजी	वागणेंजें			धीबलाधि	लाधिस्थानें

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध.
		क्यानें करि	बोलतें जें तें	६९२	४	परिणाम	परिमाण
		तें जें ते		६९३	५	करण्यासयोग्य	करणें
	९	पावत्ये	पाविजेत्ये		७	आहे	आहेत
६८२	१२	तें	तेंसीस तेंच		५	सिरेण	सीरेण
			सीसक त.	६९४	१	सिरो	सीरो
	१३	जी त्याप्रत	जी तीप्रतना		१	तो. स.	तोसीरिभ तो
		नाशकरित्यें	श करितोजो				व सेरिभ. त.
		जीती.	ती.		५	त.	स.
	१४	गामी	गामीहोयिजेतें		६	तो	तो. स.
६८४	३	अ. न.	अ. पु.	६९५	४	स.	स. सोमलता
	११	दिलें जातें	देयिजेतें				संबंधिमंजिरी.
६८६	२	करितें	करिजेतें		८	ती सुगंधि	तो सुगंधि
	४	यासांस	यासांता:	६९६	५	वर्ध्यते	वर्धते
	४	फूले	फूल.		५	प्रदीपक	प्रदीप्त
६८८	५	तें. त.	तें. स.		५	निवद्ना	निवेदना
६८९	७	सुचविते	सुचविजेते	६९७	१	चंचल	चंचल होइजेतें
	९	वोधन	वेधन	६९८	२	हरणा	हनन
६९०	७	करित्ये	करिजेत्ये		५	स्तंभननंवा	स्तम्भोतिरा
	९	ती.	ती. स.		५	स्तंभूधा.	स्तंभुधा.
६९१	१	होतो	होयिजेतो		६	स्तविजेतोजो	स्तुतिजी
	१	शृधा.	शृधा.	७००	८	सु. बाधा. ग	त.
	४	करितोजो	करिजेतोजो			तिनिवृत्तिअ	
६९२	८	करितात	करिजेतात		१२	सु. स्थलधा.	त.
	८	सिच्यते	सिच्यंते			प्रतिष्ठाअ.	

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·	पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
७०२	३	उश्चय	उच्चय	७१३	८	होतें	होधिजेतें
	८	तो·क्रू·ष्याधा	तो स्मात तो		१२	हीयते	ह्रियते
		शौच्चअ·	च्च स्मातक·त·	७१४	६	हिरआचें	हिरड्याचें
	९	पावविणारें	पावविजेणारें		१०	होतो	होधिजेतो
	१२	स्मूयते	स्मूयते	७१५	१०	होतात	होधिजेतात
	१३	झालें	होधिजेलें		१३	हसत्यनेन	हसत्यनया
७०३	७	स्पाश्यते	स्पाश्यते	७१७	५	करितो	करितो वनागर
	१३	स्फुटा	स्फटा				वाहतो वहलसंबंधी
७०५	२	स्मियते	स्मीयते		६	कामिपुरुषाना	आव्हान करि
	७	स्यंदिनी	स्यंदनी			आव्हानकरणारे	जेतात कामि
७०६	१	स्मज्यते	सृज्यते			जे	पुरुष जाणी
	१०	झालें	होधिजेलें		११	त·	स·
७०७	४	क्रू·अंजूधा·	स·	७१८	१२	तो	ती·
		अन्तर्यादिअ·			१४	त·	स्त्रीप्र·
	७	स्वच्छंदोभि	स्वः छंदः अ	७१९	७	हननंही	हयनंही
		लाषीस्य	भिलाषोस्य		७	हनधा·	हिधा·
	७	स्वच्छंद आहे	स्वीय आहे छं		१२	हूयतेनया	हूयते इति
		अभिलाषजा	दस·अभिला		१२	आव्हान करि	आव्हान जें
		स	षजास			जेतात जीणें	
	९	सदधा·	स्वदधा·	७२०	१	हूयते ह्वयतीति	ह्वयतीति
	१०	धिपति	धियति	७२१	२	क्रू·हनधा·हिं	क्रू·हिधा·हृद्धिअ·२
	११	करिजेत्ये	करित्ये			सादिअ·	हनधा·हिंसादिअ·
७१०	१२	करितात	करिजेतात	७२२	२	क्रू·दुहधा·प्रपूरण अ·	त·
७११	२	होतें	होधिजेतें		५	हुलति हुल्यते वा	हुलतीति